Coperta de Gheorghe Baltoc

1985
o-oto orf«t™ 1
Bucureşti, Piaţa Scinten 1

d. r. popescu

TEATRU

Ediţie îngrijită de
VALENTIN SILVESTRU,
Care a selecţionat piesele, a scris prefeţele,
a convorbit cu autorul (în *Prefaţă),*
a ales referirile critice la fiecare lucrare,
^ opiniile generale despre teatru ale dramaturgului,
precum şi ale altora despre el,
a întocmit *Biobibliografia.*

A'*
editura eminescu

CONVORBIRE CU DUMITRU RADU POPESCU

Despre teatru ca o mare iubire

— Din clipa cînd aii pătruns în teritoriul dramaturgiei — întîmpinat cu răceală ori cp hulă de criticii literari şi teatrali (nu chiar de toii, dar de. mulţi f, ignorat' sau privit cu indiferenţă, ori cu neîncredere, de teatre (nu de toate, dar aproape), repudiat (sau neobservat) de oficialităţile care răspundeau in acea vreme de mişcare teatrală,, refuzat de confraţi (nu de ,mulţi, de cîţiva, dar tari şi cu opinie sonoră), pînă astăzi, cînd sînteţi. prezent pe multe scene (cu puiine piese, ce-i drept) din- ţara noastră şi din altele, notat în cărţi de referinţă, dicţionare şi enciclopedii, reţinut în antologii de însemnătate, beneficiind de exegete întinse, special dedicate (unele scrise cu pătrundere), eu o operă îmbrăţişată de întreaga critică teatrală (de data aceasta, aproape fără excepţie) şi agreat de o buriă parte din cei care altădată aveau alte păreri, despre dv. —aţi parcurs un drum lung, frumos, interesant şi simptomatic pentru un destin.

Cum îl priviţi (dmmul) în retrospecţie, din punctul de vedere personal?

— Am avut şansa, cred, ca primele piese să-mi fie publicate în reviste. Cum printre ele erau şi unele într-un act, au fost privite şi primite ca bucăţi literare şi au trecut neobservate de ascuţişul franc al specialiştilor teatrali.

Prima piesă mai lungă, publicată în revista „Steaua", a fost întîmpinată, de la bun început, cu o cavalerească paradă .de către unii critici,; oameni de specialitate, deşi nici un teatru nu-şi manifestase dorinţa, *S-Q,* pună în scenă., Dar s-a considerat probabil c§, acea piesă putea să strice un anume echilibru al valorilor. Oricum, se socotea.>că aduce în peisajul ideilor noastre cevaî lipsit\ derealism, xă **Q**; lipsită de greutate*rşi<e lipsită de obiect.: Acea piesă, cu stîngăciile ei,

numită *Moartea nu vine din cer,* este o lucrare antirăzboinică, împotriva a ceea ce s-a întîmplat la Hiroshima. E un proces — gîndit cu mintea mea de atunci — făcut stronţiului şi elementelor care prin dezagregare produc reacţiile în lanţ capabile să distrugă şi fiziceşte, şi sufleteşte, omul. E deci o piesă împotriva posibilităţii de dezagregare a omului ca fiinţă şi ca spirit. E un proces intentat şi celor care, piloţi fiind, au condus atunci avionul cu bomba spre punctul funest. Şi, în sfîrşit, un proces împotriva savanţilor care, cu voie sau fără voie, au acceptat distrugerea, pentru ca apoi s-o regrete.

Apăreau foarte diverse pfersohaje, — nu le pot enumera acum, că n-am citit-o de mult — e sigur că apăream eu, Picasso, unul din promotorii energiei nucleare.. . Acest dialog despre pace a fost considerat nerealist şi ca intenţie, şi ca tratare. într-adevăr, unele dintre personaje erau făcute dintr-oTume de maşini, ele constituiau o lume construită ' din tot felul de maşini care ar fi putut să reprezinte şi o dezagregare a umanului pînă lâ mecanizare, dar şi mecanismul declanşator al catastrofei.

Probabil că aceste mici sau mari preocupări stilistice, Cei sa le zic aşa, au supărat şi au deturnat, de fapt, sensul piesei pe, care'îl consider oportun şi acum. Nu-mi mai aduc aminte de'ea în amănunt şi^nu mai ştiu dacă ar revista din punct de vedere literar; dar din punct de vedere ideatic, ca să zic aşa, sînt convins că rezistă şi azi.

Deci acesta a fost primul meu şoc, ca nou sosit în lumea teatrului. Aşa am fost întîmpinat în presa literară şi în ziarele vremii. Nu mai pomenesc nume de oameni, de personaje ale timpului, pentru că personajele sînt şi ele, uneori, expresia unor vremi şi a unor idei, trecătoare şi ele, ca şi vremile, ca şi ideile, şi poate că acum, citind ce au scris, ar crede ele însele că altcineva a scris cu propriile lor mîini acele vagi inepţii.

Am continuat să public piese într-un act în reviste. Mi s-au tipărit şi două de mai mare întindere: *Cezar măscăriciul piraţilor* şi *Aceşti îngeri trişti.* Din pagina de revistă am fost racolat de către scenă.

Ca d primă concluzie, aş zice, deci, că e bine ca revistele literare, nu numai revista de specialitate „Teatrul", să acorde

o şansă unor piese care ulterior să poată deveni spectacole. Revistele să publice piesele în primul rînd ca literatură. Iar dacă teatrele găsesc că această literatură poate fi transpusă scenic, cu atît mai bine. Din păcate, se publică foarte puţină dramaturgie *în* reviste, nu mai apar nici măcar piese într-un act. -

^ Deci, iată-i ă —între 1960 şi 1970 —ajuns pe scenă, jucat cu *Cezar...* —aproape fără ecou — la Teatrul din Sf. Gheprghe în versiune maghiară şi la Teatrul din Oradea în versiunea în limba română.

— *N-aţi apărut la rampă, mai înainte, cu* Vara imposibilei iubiri ?

— Ba da. Cu ea am început. S-a reprezentat la Cluj-Napoca. Pe urmă a venit, practic vorbind, debutul pfopriu-zis pe scenă, marcat de *Aceşti îngeri trişti* — nu mai ştiu în ce an a fost publicată... '

— *Premiera absolută, la Tîrgu Mures, a fost în octombrie 1969. S-a editat în 1970:*

— După această reprezentaţie şi după publicarea piesei am ajuns şi eu să-mi spună unii nescriitori că iată „scriu dramaturgie". Mult mai tîrziu însă am ajuns „dramaturg". Ce s-a întîmplat după aceea, a fost aproape normal; mi-au fost jucate piese — unele n-au apărut în reviste.dar, în general, am continuat să public în revista „Teatrul"". Cîteva au ajuns pe sceijă direct de pe masa mea de lucru.

— *Dv. spuneţi că ceea ce s-a întîmplat după „debutul propriu-zis" a fost normal. Totuşi, au continuat .să existe şi momente de anormalitate pe acest drum lung. Vă întrebasem cum priviţi azi întregul parcurs. Mi-aţi vorbit mai ales de începuturi, sau, mai exact, de etapa care s-a încheiat cu constatarea cvasiunanimă că, într-adevăr, aţi devenit, sînteţi dramaturg. A contribuit, desigur, şi acea montare reuşită, tinerească. Dar cu constatarea amintită nu s-a netezit calea, nu s-a împlinit'c destinul dv. de autor(dramatic.*

-Trebuie să spun că multă vreme nu mi-a păsat de destinul meu de dramaturg, adică n-am acordai o,atît de mare importanţă, apariţiei unei piese pe scenă. Odată încheiată piesa la masa mea de lucru, consideram încheiată

şi datoria mea de dramaturg. Mă interesa mai puţia dacă se joacă sau nu se joacă. Ce-i drept> am mai: cedat ceva din candoarea de atunci. '...<•.'{

După *Aceşti îngeri trişti &u* urmat o serie de piese — unele jucate mai bine, altele mâi rău, unele considerate mai reu! site, altele mai normale, ca să zic aşa. A trebuit să debutez cam de fiecare dată, cu fiecare piesă, dar nu mi s-a.părut rău, fiindcă aceasta e un semn al tinereţii, mereu eşti luat ca debutant. Şi-apoi cred că este şi o satisfacţie a criticilor teatrali, care şi ei erau debutanţi iaJiecare premieră, pentru ca şi ei trebuiau să demonstreze din nou că este vorba de premiere. Şi ei sînt mereu debutanţi, şi trebuie sâ fie crezuţi ca a,tare. '

• *-—Au. existat, în biografia- dv. dramaturgică, şi unele întâmplări,, să le spunem eufemistic, ciudate. Deci privind şi eu retrospectiv drumul pe care l-aţi.străbătut, un drum din ce în ce mai larg, dar, în timp, nu atît de lung (deşi aţi scris foarte mult) :• cum să ne explicăm, de pildă, faptul :că există în teatrografia dv. piese tipărite şi nejucate încă:* Luminile paradisului, Baladă pentru nouă cerbi, Pădurea cu pupeze. ..

^-*'Pădurea cu pupeze e* jucatăîn Japonia.

ı —[Vorbesc de implantarea pieselor în peisajul teatral românesc, fiindcă altminteri unele pot fi jucate în locuri despre oare nici • să nu avem vreodată veşti.

— Nu ştiu care este misterul de nu se joacă. Au fost propuse de nenumărate ori.

w *—A veţi \ piese într-un act. publicate în reviste, în almanahuri, chiar şi în caiete ale unor teatre, cum. ar fi acela al Teatrului „Bacovia!c – aici, a apărut de:pildă* Candelabrul, *pe care însă teatrul ce a tipărit-o n-a reţinut-o şi în repertoriu, optîndîn schimb pentru una publicată în altă parte,* Cuiul sau iepurii... *^-dar ignorate.* . \

Iată şi alte curiozităţi. Ajungem — toţi teatrologii şi criticii teatrali, ca şi autorii de dicţionare şi antologii —la o concluzie exprimată asemănător, în. diverse versiuni, cam aşa: avem de-a face, în persoana dv., cu cel mai important şi mai expresiv autor român contemporan de dramă socială. Formula e împrumutată (sau certificată) şi de unii din confraţii noştri

critici literari — evident,, dintre cei interesaţi de istoria dramaturgiei.

Privim însă lista pieselor dv. şi observăm că Vara imposibilei iubiri *s-a jucat o singură dată la Cluj-Napoca ;* O pasăre din altă zi *a beneficiat de o premieră într-un singur teatru, spectacolul avîndu-şi istoria sa zbuciumată, dăinuind de altfel foarte puţină vreme, în. raport invers proporţional cu valoarea lui, cîtşi cu aura de interes, creată în jurul său ;* Omul de cenuşă *s-a jucat într-un singur teatru.*

j:Mai semnalez că majoritatea lucrărilor dv. dramatice nu s-au jucat niciodată la Bucureşti. Nu mai sînteţi pe scena Naţionalului bucureştean de vreo zece ani... •

— De 12 ani.

— Cele mai multe din reprezentaţii au avut o viaţă scurtă, în mod artificial scurtată. Un exemplu :• Pisica în noaptea Anului Nou *a fost montată de trei teatre, la Bucureşti, Braşov, Cluj-Napoca. Toate trei spectacole au fost premiate de juriul unui festival naţional (în care m-am aflat şi eu) ceea ce este unic în istoria concursurilor noastre. Dar la puţină vreme după aceasta au dispărut toate trei de pe afiş.*

De aceea, propunîndu-vă să repar cur gem drumul creaţiei dv. teatrale şi să depistăm unele momente de anormalitate, avem în vedere elemente concrete şi nu supoziţii. Vă rog deci să formulaţi o opinie în această privinţă. Să ne ajutaţi să înţelegem ceea ce s-a întîmplat nu într-un an şi nu în, doi, nu într-un singur deceniu, ci în întreaga dumneavoastră activitate, cum de s-a instaurat acest decalaj între ceea ce spunem toţi despre dv. că sînteţi şi însemnaţi, şi refuzul acesta franc <ori disimulat în' unele perioade, al dramaturgiei'pe care o .scrieţi şi despre care n-am mai auzit pe nimeni, de multă vreme, zicînd ori scriind că n-ar avea importanţă, ori portantă asupra publicului. ;. ,

— Cred ca teatrul fiind un gen mai expus, şi cu 300 ori 3000 de spectatori, toţi transformaţi, într-o secundă, în mari cunoscători ai teatrului — şi mai ales primii 100, de la vizionări — devenind ei deci foarte pricepuţi, peste noapte, in ale teatrului, ajung să creadă că o serie de probleme puse de dramaturgi, expuse pentru prima oară pe scenele noastre, irealităţi ale zilelor noastre, n-ar putea fi suportate de urechile

altor zeci de mii de spectatori, astfel că doresc şi aşteaptă cuvinte mai moi, care să nu le deranjeze timpanul. Cei la care mă refer au avut probabil o prea puţină vibrare la adevăruri, care le-a deteriorat întrucîtva din audibilitate şi din echilibrul ce există în cutia lor craniană.

Dacă poezia şi proza care au venit după 1964 au avut o audienţă mai rapidă şi au cucerit mai lepede laurii publicului, cred că teatrul, care, după mine, nu a fost mai prejos ca valoare şi ca îndrăzneală, şi ca cinste, ca responsabilitate, aducînd în dezbatere probleme, importante ale deceniilor de după Eliberare — a trezit o reacţie de apărare în nişte organisme umane care n-aveau ele însele un sistem prea bun de apărare; sistemul lor imunitar era dereglat de ceea ce li se întîmplase pînă atunci, şi nu mai reacţiona normal, la un atac mic făceau o reacţie mare sau la un atac mare făceau o reacţie mică, era un anume dezechilibru în min~tea lor. . • • -

Vă dau un exemplu legat de *0 pasăre dinir-o altă zii* Deşi piesa spunea nişte lucruri recunoscute în documentele de partid, transfigurând artistic şi benign o lume mai îndepărtată, mai aproape de anul '50 — după cum bine ştiţi fiindcă aţi fost de faţă, — la Cluj-Napoca s-a organizat o confruntare între cei de pe scenă şi cei din stal.

— *Printre care^ se afla un număr de falşi spectatori..»*

— ....specialişti făcuţi peste noapte, şi care veniseră de acasă cu concluziile gata confecţionate, pe puncte; înainte de a vedea piesa aveau concluziile. Probabil că teatrul fiind, cum spunea Hugo, o scenă unde şe înfruntă gladiatorii, pudibonderia, neparticiparea de fapt la problemele expuse clar în documentele politice, se manifestă prin felurite retracţii din partea celor ce nu înţeleg sau nu vor sa înţeleagă lucrurile în realitatea lor. Probabil că s-a ivit şi un decalaj prea mare între teatrul care se făcuse pînă atunci la noi în ţară şi această nouă formulă de teatru — observabilă nu numai în .piesele mele, să fie clar, nu vreau să apar ca singurul reprezentant. Pînă în '64 s-a practicat îndeosebi un teatru aşa-zis propagandistic, în fapt vetust şi festivist, s-a apreciat mai ales comedia, deoarece comediile,, de cînd se ştie, de la Moliere încoace, se termină frumos — şi se cunosc reţetele frumosului, şi oricum, comedia este mai

repede înghiţită, e o undiţă mai ingurgitabilă de către peşti şi fiecare peşte consideră că o poate înghiţi în nădejdea că o vor macera uşor sucurile sale gastrice. Dar cînd piesele şi-au mai pierdut zîmbetul, au devenit mai sobre, cu finaluri ne-„happy-end"-istice, cu o cădere de cortină mai bruscă — menită să separe mai clar ideile — atunci s-a trezit o împotrivire, o încercare de a determina timpul să facă un pas înapoi şi să repudieze produse artistice care erau chiar ale timpului acela. Recepţia şi emisia nu funcţionau pe aceeaşi lungime de unde. între artist ca emiţător de idei şi cel care trebuia să recepteze şi să întregească această recepţie, dialogul nu se înfiripa. Aici a intervenit critica şi trebuie evocat rolul criticii de teatru care ani de zile a luptat pentru această reconciliere, pentru înţelegerea dintre cele două procesoare, ca să zic aşa, în strădania de a transforma publicul intr-un receptor la înălţimea lui însuşi, şi lucrul a izbutit, fiindcă la ora actuală, după desele colocvii, extraordinare, care s-au întreprins în teatrele din ţară, în diverse judeţe, unde s-a stat de vorbă cu publicul, cu diverse categorii' de public, împreună aflîndu-se specialişti din teatru, critici, oameni de cultură din localitate şi din diverse centre, muncitori, profesori,,s-a creat un climat de înţelegere exactă a climatului din piesele noastre.

Cred chiar că, aici, criticii au făcut mai mult decît s-a făcut în descifrarea şi înţelegerea poeziei şi a prozei, fiindcă în materie teatrală ei au lucrat pentru mari mase. Poezia este mai particulară, se învaţă în liceu,, unii au apetenţă pentru poezie, sint mulţi care nu iubesc.poezia — chiar şi dintre scriitori (aşa cum alţii nu iubesc teatrul) — teatrul însă are un public mai larg, mai compact şi mai puternic, şi deci cu atît mai însemnat este efortul depus întru creşterea acestui prieten al culturii, publicul, fără de; care.. .

— *Explicaţiile pe care le daţi unor fenomene din istoria teatrului contemporan sînt, fireşte, posibile. Voi observa însă, din alt unghi de vedere, că drumul dv. de dramaturg trece prin cîteva zone — cum să le zic? — de mister. Acest drum, pe care l-aţi străbătut cu un curaj bărbătesc apreciabil şi cu o tenacitate admirabilă, chiar cînd aţi întîlnit bolovani mari si hîrtoape adînci în cale — cu care, socot eu, vă veţi mai întîlni — nu are, dacă-mi permiteţi, toate marcajele clare.*

Chiar în convorbirea de fata ați vorbit despre mai multe...... debuturi. Vrasăzică, unul a fost debutul în revista „Steaua" cu piesa* Moartea vine din cer, *debutul literar-dramatic. Apoi a avut loc debutul pe scenă, cu* Vara imposibilei iubiri...

— ...Dar înaintea lui a fost altul!

— Apoi vedeți ?

Ați mai spus că după debutul în pagina tipărită şi după debutul scenic s-a petrecut „adevăratul debut" cu Aceşti îngeri trişti, *spectacolul tîrgu-mureşan care a adus efectiv la cunoştința lumii teatrale existența urnii nou dramaturg. Fireşte, aici au avut contribuții importante teatrul, regizorul Eugen Mercus,, actorii şi, mm'ați apreciat, în sfîrşit, şi unii critici: Dar uw coleg, prieten al dv. şi al meu, care urmăreşte cu luare-aminte biografia dv. încă din anii de şcoală —e vorba de Stelian Vasilescu—produce undeva informația că ați .scris piese într-un act cu mult înaintea/debutului. .. oficial,'piese care s^au şi reprezentat de către amatori, în fața imui public re-strîns, "intim. în orice caz, s-a luat cunoştință de ele în mod public, chiar dacă nu de către un public de teatru în înțelesul deplin al cuvîntului. Deci care este, rogu-vă,. adevăratul dumnea-voastră debut dramaturgie? După o declarație mai veche,, dintr-un interviu, rezulta că ați intrat în literatură prin drama-turgie, nu prin proză.*

— în tinerețe, elev fiind, am scris cam concomitent şi poezie, şi teatru' şi proză, dar cred că prima mare lucrare a mea este o lucrare de teatru, adică o piesă despre elevi. Şi mai e una despre lumea satului. Acestea erau un fel de piese în trei acte.

— Cum adică „un fel de piese" ? :,

Cred că sînt cele mai masive lucrări ale începutului meu.

— Pomeniți-mi, vă rog, un titlu: v..

— Am impresia că una se numea *Lupii;* e vorba de cea din lumea satului. Am mai scris una care s-a numit *Drumul,* tot din lumea satului şi pe care am şi dat-o la uri moment dăt(n-a apărut în nici o revistă) Teatrului de Comedie din^Bucfureşti. Au citit-o ei pe acolo (cred că Geo Saizescu mia îndemnat s-o duc —ori chiar el a şi dus-o) şi-au . spus că are replici bune, are cutare, mai are şi cutare, dar nu s-a ajuns la nici o concluzie.

Aşadar, am mai scris nişte piese, mai există nişte piese lungi *(Drumul* am şi găsit-o) care nici nu s-au jucat şi pe care nici nu le-am publicat. Probabil ca această aplecare spre ordonarea unei lumi într-un spațiu de trei acte, în acelaşi mediu,, m-a ajutat la — sau poate *şi* la — scrierea unor schițe ce presupuneau unitate de loc/de personaje. Şi cred că m-a ajutat şi la scrierea unor nuvele mai lungi. *Drumul* avea, mi se pare, vreo sută de pagini; în perioacla aceea eu am scris nuvele, ca *Ploaia albă,* care avea tot cam o sută de pagini, inspirată tot din lumea satului. Nuvelele au putut să apară, piesa n-a apărut. Nu mai ştiu despre ce era vorba în acele piese de început, probabil că nereuşitele lor m-au făcut să pun teatrul cam pe planul doi.

— Prin urmare, cu îngăduință dv., putem data ca debut piesa Drumul? *Scrisă şi predată unui teatru, aflată acum în sertarul personal.:*

— Nu. Primele piese sînt acelea din liceu. Una era scrisă pe ^un caiet cu pătrățele, de matematică; sigur, a fost, cel mai tîrziu, în ultimul an de liceu, 1953.

— Putem fixa ca dată a primei dv. încercări dramaturgic e anul 1953 ?

— Pînă cînd găsesc altele, mai vechi, da...

— Misterul rămîne neclarificat.

— Păi da, fiindcă arn găsit recent, scotocind eu la părinții mei acasă, într-un sertar, un vraf de hîrțoage. Cînd am început să cotrobăiesc, din întîmplare am' găsit primul text scris de mine şi de Mircea Bradu, cu care am debutat în ziarul „Crişaria" din Oradea. Era un text manuscris; a apărut, după ciim se ştie, numai sub numele lui. Dacă o să caut mai pe îndelete acolo o să aflu şi altele; s-ar putea să fie şi producții teatrale. Dar, desigur, nu sînt importante decît ca o dovadă a preocupării pentru teatru, care preocupare venea şi din faptul că, elevi fiind — şi la internat — singura mare bucurie a noastră era teatrul, la care mergeam săptămînal, la „cucurigu", la balcon, unde biletul era mai ieftin cu un leu. Eram un mare amator de teatru. De asemenea, în vacanță, mai jucam prin comună teatru ca actor; o fă-

t
î

ceam pe actorii cînd fie duceau la munci voluntare; la cîrnit bumbacul; neavînd ce face, jucării piese într-un act. Ştiu că am jucat în "*Stafia din hambar*>• a lui Aurel Barangau Era o piesa cu nişte stafii,, ;cu nişte chiaburi, cred că împotriva misticismului...

• — *N-o ştiu. N-a publicat-o. Nn e în ediția definitivă.*

— O dau ca exemplu fiindcă pentru prima data la noi, la țară, eu am introdus decorul pe sceriă. Pînă atuncise juca aşa, ca într-o cameră cu paturi acoperite de țesături, iar eu, pentru prima dată, am făcut un decor, adică un zid din hîrtie albă cu dungi roşii sttgerînd cărămizi. Aici apăreau stafiile. Am pus şi lumini, nişte lămpi aduse pe scenă ca să lumineze „ca la teatru".

— *Ați fost deci şi regizor, şi scenograf, şi maistru de lumini?*

— într-un fel, da. Iar ca actor am jucat o dată şi în travesti, în rolul unei țărănci. Simțeam o mare bucurie; şi ne distram, fiindcă după aceea puteam face bal; aceasta era singura condiție pusă de noi, ca după teatru să ne lase să facem bal.

— *E interesant şi simptomatic. Ați venit spre literatura dramatică, frecventînd teatrul, practicîndu-l.*

- Da.

— *Un alt ^mister" înconjoară numărul pieselor care vă poartă semnătura, \ După cum vă amintiți, am ridicat problema aceasta la Seminarul de dramaturgie şi teatrologie ce v-a fost dedicat (la Fogşani). N-ați binevoit să răspundeți exact nici atunci şi nici în alte împrejurări. Totuşi, cîte piese de teatru ați scris? Nici unul din cei care se apropie de considerabila dv. operă de^dramaturg fiu reuşeşte să înşiruie (să cunoască) toate- titlurile, şi, deşi mă prenumăr printre acei cercetători 'care ar dori sâ reconstituie corect întreaga biografie a dramaturgului — şi ani: 4epuş multă străduință în această privință şi am stat de vorbă îndelung cu dv. — nu am izbutii pînă azi să obțin informația necesară. Ați putea replica, piteşte, că n-avem decît să ne interesăm la biblioteci şi la teatre.*

N-o fac....

în realitate, pentru majoritatea cercetătorilor, unele piese, jucate fulgerător, adică ieşite, de pe scenă foarte iute după premieră'şi netipărite, par a nu exista; de altfel nici n-au cum să le citească. Apoi: ați încredințat texte nu numai revistelor de cultură, ci şi unor publicații mai. puțin frecventate, cum ar fi caietele unor teatre; nu le avem întotdeauna la dispoziție. Chiar şi unele reviste din țară mai scapă atenției npasfre. :Mai departe: ați încredințat teatrelor şi revistelor literare, ori celei de specialitate, manuscrise care n-au apărut, în sfîrşit, de cîte ori vă consultăm în chestiunea aceasta ne încredințați că „mai- am acasă cîteva, gata scri.se', .ceea ce e întru totul şi totdeauna adevărat.

în momentul de față am putea stabili cam- cîte piese ați scris — scurte, lungi — de la prima, publicată în- revista „Steaua"?

— Nu. Nu ştiu. Zău, nu. ştiu.

— *într-o carte a mea care a apărut de curînd, v-am notat, la capitolul ce vi l-am consacrat ca dramaturg fundamental al epocii noastre, cu 33 de piese de teatru. Dar citind volumul, pe care vi l-am dăruit, mi-ați atras atenția amical că mai aveți alte trei. Prin urmare ar fi 36... Eu însă bănuiesc că sînt mai multe.*

— Dar de atunci a mai trecut o săptămînă!

— *Cifra rămîne deci învăluită în ceață. . .*

— Aşa rămîne.

— *Sînt consolat de faptul că cele 33, pe care le-am înşiruit, . există.*

— *Acelea,* sînt precise....

— *Ştiți cînd şi unde s-a jucat prima dv. piesă peste hotare, în traducere?*

— Nu ştiu exact.

— *Harta traducerii (şi, sau) reprezentării lor este destul de întinsă. Dacă am vrea s-o conturăm cu o linie pe glob, ea ar trece prin Tokio, Moscova, Sofia, Florența, Paris...*

— Mi s-au jucat piese la Chişinău, prin țările baltice . . .

— *In Cehoslovacia...*

— Da, au fost traduceri...

— *în Ungaria vi s-au tradus piese şi au fost antologate,*

—.*Mormîntul călărețului avar* s-a dat şi la radio Budapesta, de două ori.

— *Piesa a fost publicată într-o revistă budapestană, cu o prefață interesantă, elogioasă.*

— S-a jucat *Damen-vals* la un teatru ungar din provincie, însă; ca să fiu sincer, nu am; cum se spune, o evidență a prezențelor în alte țări. Ar fi trebuit să am măcar cîte un caiet-program şi cîte un afiş al premierelor. Nu am — nici la cele din țara, nici la cele din străinătate.

— *Ce înseamnă pentru dv. teatrul?. Ce loc ocupă, în această atît de amplă operă, acum constituită din proză — romane, nuvele, schițe — dramaturgie — bogată şi reprezentativă — eseistică, scenarii cinematografice şi — spre surpriza oamenilor care vă urmăresc, vă citesc şi vă prețuiesc — în ultima vreme, şi din poezie?*

— Teatrul mi se pare cel mai pretențios şi mai greu de scris fiindcă presupune şi o idee înflăcărată, şi o armonie, şi destinele personajelor, şi scriitură cît se poate de substanțiala — dacă s-ar plitea şi strălucitoaire — şi rigoare, mai ales rigoare, fiindcă genul nu suportă burțile (pe care proza le suportă), nici zonele de plictiseala (pe care proza nu le ia în seamă). El cere o distilare mai fericită a personajelor, a ideilor expuse de personaje, o decantare a balastului (care poate să existe în proză), o infuziune a poeziei, — dar strînsă în frîu această infuziune, ca să nu decadă în dulcegărie. Teatrul presupune un joc al ideilor, o scrimă a ideilor, un gust pe care şi cei ce scriu eseuri îl aii, fiindcă personajele trebuie să propună nu numai fapte şi întîmplări, ci şi anumite idei despre viață, rostite cît mai concis, dar cît mai adînc. El presupune, deci, pînă la urmă, o construcție totală a lumii în şapte zile; numai că autorul dramatic nu are la dispoziție, ca Dumnezeu, şapte zile, ci trei, trei acte. Ar fi cumva o sinteză fericită a genurilor, fiindcă dacă fugim la Shakespeare vedem că el este şi un minunat poet, şi un constructor de mari nave, şi un om al epicului, şi un fin gînditor despre om, despre social, despre etern şi aşa mai departe, tot astfel cum Dostoevski, prin romanele lui, este un dramaturg care a scris nişte piese mai lungi.

Dacă la un roman ai ideile şi nu ştii cîtă extensie le vei da — poate să iasă 100 de pagini sau 500 — la piesă, oricum, trebuie să te opreşti undeva, pe la două sute.

Cînd scriu o piesă nu țin cont de rigorile foii de hîrtie; Ştiu că ar trebui să aibă cam 70 de pagini. Şi chiar cînd vezi că depăşeşti acest număr de pagini trebuie să te gîndeşti, de la început, că nu poți trece dincolo de o anumită cuprindere. Şi nu-i vorba numai de cantitatea de pagini, ci de concentrarea ideilor pe pagină, adică dimensionarea schimbului de replici şi a mişcării scenice, nu numai a ieşirilor şi intrărilor în scenă, ci şi a ieşirilor şi intrărilor în idee, ciocnirea, totdeauna necesară. Ciocnirile, chiar într-o dramaturgie aparent statică, aşa cum e la Cehov, sînt multe, dese. Ai impresia că personajele doar discută, beau ceai, se plictisesc, se lamentează — mai e şi cîte-o puşcă pe-acolo, cu care se trage ori nu, se mai dă greş — dar pe dedesubt sînt conflicte şi încordări nemaipomenite, din care vor țîşni flăcări. Este o mai mare descărcare electrică între poli în teatru decît, probabil, în alte genuri, deşi poezia este o erupție, însă este un monolog, atît, nu e dialog. Or teatrul trebuie să fie făcut din mai multe asemenea explozii, avînd o lume încărcată tot timpul cu electricitate. Scena se cere încărcată necontenit de această forță a esențelor.

— *Şi cum vă fixați limita de care vorbeați? Cea mai mare parte a pieselor dumneavoastră nu se sfîrşesc, nu închid problema cardinală pe care au pus-o, iar — cu unele excepții — nu încheie nici destinele, lăsînd să se întrevadă că eroii vor continua să trăiască, unii chiar şi cînd nu mai vor, alții si după ce şi-au isprăvit existența.*

— Aceasta est proiecția în timp, necesară. Descriu o parte din om; după ce l-am conturat, se poate duce cu destinul lui din viață în moarte, continuîndu-şi viața în memoria unora.

— *Deci în ce fel, prin ce anume determinare hotărîți să puneți punct unei piese?*

— În general eu închei piesele de la început. Le încep uneori cu sfîrşitul. În afară de cîteva, al căror sfîrşit nu l-am ştiut, cum e *Pădurea cu ...* al treilea act nu l-am

ştiut. Am scris două acte şi n-am ştiut ce să mai fac; mai tîrziu l-am elaborat pe al treilea.

îndeobşte, gîndesc o piesă plecînd de la final. în ce sens? în clipa cînd mă apuc s-o scriu eu ştiu cum se va termina şi, de aceea, deşi uneori scriu de la prima pagină la ultima pagină, alteori piesa e atît de clară în capul meu încît îi ştiu şi forma, şi, prin urmare, astăzi pot scrie o parte din •actul' III şi mîine o parte din actul I.

Acum am terminat o piesă despre D. Angliei, Natalia Negru şi Şt. O. losif, lucrare care cochetează masiv cu istoria literară, cu fapte din viaţa protagoniştilor, cu parte din ce au scris, fiind o piesă de reconstituire, unde documentul se implică, sucit puţin, interpretat de mine într-un fel sau altul, dar pe o bază reală. în atare cazuri fişez, în prealabil, o serie de idei în succesiunea ce au avut-o în realitate. Ceea ce s-a petrecut la sfîrşitul vieţii protagoniştilor nu pun în pagină de la început.' în general însă, cînd mă aşez la masa de scris, universul piesei e, pentru mine, ştiut. Ce iese pînă ia urmă, asta,e altceva, fiindcă nu totdeauna condeiul te ascultă. Dar eu nu pot să mă aşez acum :1a masă şi să-mi •spună cineva: scrie o piesă, sau scrie o poezie, sau un roman, sau un eseu. într-o asemenea împrejurare aş deveni total analfabet. Nu încep să scriu decît dacă explozia s-a produs in capul meu. în clipa cînd îmi este limpede o idee mă apuc să scriu o piesă. Dacă nu-mi este clara ideea pot să stau în aşteptarea ei o sută de ani. Trăirea în mine, prealabilă, mă face să cunosc exact universul de care mă ocup.

— îngăduiţi-mi să mă întorc la întrebarea privind locul pe care-l ocupă teatrul în preocupările'dumneavoastră literare, în întreaga operă. Unii critici şi istorici, în studii, ba chiar şi în cărţi care vorbesc despre dumneavoastră, despre literatura română, au'tendinţa de a situa teatrul —din punctul de vedere al ierarhizărilor valorice, —pe un plan mai jos decît proza, să spunem. Unora li se apreciază ceea ce au produs şi în alte genuri, se condescinde cumva, că „au scris şi teatru' ca şi cînd li s-ar releva, jenant, o infirmitate scuzabilă. Se manifestă şi înclinarea de care vorbise Eugen Lovinescu, foarte afectat că atunci cînd îi apărea un rornam acesta era catalogat: m un,fel ie joc, o glumă nevimvată, un interludiu în activitatea wiţicului. E. Lovinescu a emis opinia, la un

moment dat, că fenomenul originar ar consta dintr-o reducere la o singură axă sufletească a unei personalităţi, cu acceptarea numai a unei manifestări unice, toate celelalte fiind socotite sau aleatorii, sau minore, ori fără perspectivă, sau ca „repaos" al, personalităţii. Cum se discutaşi astăzi, în unele medii specializate extrem,, ce anume vă. reprezintă mai abitir, teatrul sau proza, v-aş ruga să apreciaţi ce loc acordaţi teatrului între preocupările dv. îl socotiţi egal, din punctul de vedere al valorii, cantităţii, de muncă şi de .energie investite în scrierea lui, cu proza sau cu eseistica? Faceţi vreo diferenţă de dificultate?' De perenitate?

^ — Eu cred că cele mai bune piese ale mele nu pot să se ruşineze de cele mai bune lucrări ale mele în proză, şi invers. Cred că se poate vedea aceasta şi din felul cum le-am scris, căci e în ele aceeaşi convingere şi aceeaşi intensitate, nici una nu este subalternă. 'Nu pot gîndi că'*Pisica în noaptea Anului Nou* ar fi superioară unei nuvele sau unui roman; din contra, am crezut în ea tot aşa cum am crezut şi într-o carte de proză. Le acord aceeaşi importanţă.

Dar aşa, într-o repede ochire prin lumea contemporană, constat că şim Europa, şi în restul lumii, sînt scriitori care-s la fel de buni şi în teatru, şi în proză. Nu ştiu dacă romanele, celebre, ale lui Camus sînt mai slabe deicît piesele lui; au aceeaşi ideologie estetică sau filozofică, aceeaşi doctrină. Că unele sînt la un moment dat mai difuzate, că altele au o priză mai mare, că un autor uneori a scris mai mult într-un gen decît în alt gen, n-are importanţă, fiindcă valorile într-un gen se judecă prin vîrfurile lor.

Sigur că Durrenmatt este un mare autor dramatic, dar are cîteva nuvele/printre care şi o *Pană de automobil* absolut fenomenală, care, ca bucată literară, stă oricînd alături de oricare dintre piesele lui. Deci nu aş face o ierarhizare a genurilor —în ceea ce mă priveşte!

Sigur, ai dreptul să spui că nu poţi fi egal în toate, pentruyca n-ai timp în toate, am scris şi proză, şi poezie, şi publicistică, şi aşa mai departe, dar eu nu consider teatrul ca o vioară pictoriceasdă, ba aş putea spune că mi-a dat bătaie mai(mare de cap decît proza şi dacă nu m-am despărţit de teatru înseamnă că a existat ceva tot atît de profund în atitudinea mea faţă de el ca şi în aceea faţă de proză.

— Ce satisfacții și ce insatisfacții, vă aduce, în momentul de față, teatrul? < '

— Nici o insatisfacție. Dacă exista un critic cu care dialoghez și care îmi înțelege o piesă, și îmi înțelege ideile, el, pentru' mine, reprezintă un întreg popor, Dacă rm\ se joacă la un teatru o piesa doar o dată, e la fel ca și cînd mi s-ar juca de o sută de ori. încă nu sînt tiranizat de marele succes; deși, ca orice autor, nu disprețuiesc succesul de public, adică m-a bucurat că *Mormîntul călărețului avar* s-a jucat foarte mult și la Brașov, și la Timișoara, sila ,}Bulandra"; mi-a plăcut foarte mult că s-a jucat *Ca frunza dudului...* la București și la Timișoara, . dar, deocamdată, sînt încă im mare egoist și prima bucurie este atunci cînd termin *o* piesă, ca și atunci cînd isprăvesc o nuvelă. E o bucurie fundamentală. Pe urmă,, cînd ea reverberează 4n public, este a doua sau a treia bucurie, dăr prima rămîne. De aceea nu sînt nefericit.

— Pentru că ați făcut deseori referire îa spectacol, *nu numai la piesă: socotiți teatrul, cu oamenii lui—-actori, regizori, scenografi —- un iun partener al dv: ca dramaturg?*

— în general da, și —prin colectivele importante, ca și prin unii regizori; importanți — un cîrrip de rezonanță extraordinar. El dispune de forte care îți pot produce încîntare prin realizarea spectacolelor. Și este, efectiv, un partener de dialog.

Adaug că, uneori, colective mai mici,, din provincie, au creat unele spectacole — chiar dacă n-au avut distribuții falnice — de o acuratețe, de o sinceritate și de o forță emoțională care te pot face, într-adevăr, să juri mai departe pe teatru.

— Vă înțeleg și spun că aveți toată îndreptățirea să amintiți acele reprezentații-din țară care au lansat piese de-ale dv.^ (ca și ale altora)) impunîndu-le.4nkegii m teatrale și publicului. Am fost, de altfel, martor la premiera absolută cu Acești îngeri triști *laTîrgu Mureș,* la aceea cu* Balconul *la Oradea, la* Muntele *la Piatra Neamț...*

—Ați fost martor la toate premierele mete...

— Cred că da. Și deci vă pot confirma. -

Bacă ar fi să faceți un reproș lumii teatrale, în toată complexitatea ei și cu toți factorii implicați, convocați pentru aceasta, care ar fi acel reproș?

—Aș spune că decît să-i fac eu reproș, cei care nu iubesc teatrul, dar trăiesc din teatru, ar trebui să-și facă e£ singuri reproșul că trăiesc de pomană. Niciodată n-am înțeles, cum de te poți duce la cursele de cai și să mizezi pe unul aflat în cursă, dar să nu-ți placă nici cursele de cai, nici jocul la noroc, nici aerul hipodromului. Sînt unii, care tin absolut de teatrul absurdului, oameni care nu cunosc deloc viața teatrala, nu cunosc colectivele teatrale, regizori, dramaturgi, scenografi, nu-i pot deci prețui, nu cunosc lumea teatrului așa cum e, adică o mare familie, nu cunosc publicul și totuși scriu despre toate acestea ori pe marginea lor, se pronunță despre ele din fotoliu. Sînt și asemenea curiozități,, legate — ori să le zicem dezlegate — de teatru. Eu cred ca asemenea oameni trebuie să existe pentru ca să se poată exclude singuri, fiindcă ce mare tristețe să ajungi, tîrziu,, la sfîțșitul unei căsnicii cu o femeie pe care n-ai iubit-o.. E o mare tristețe aceasta, semnificînd un divorț continuu, o mizerie, un fel de antiteatru, cum șă-i spun? ceea ce e și pentru regizorul care nu iubește teatrul, pentru autorul care nu iubește teatrul, dar scrie teatru. E o mare tristețe sa. știi că se scriu piese fără bucuria de a scrie piese, numai pentru prezență, sau uneori pentru vaga satisfacție materiala pe care o poate procura, cîteodată, scena. Teatrul constă în solidaritatea factorilor care răspund de teatru și a acelora, care creează teatru, fiindcă teatrul nu este creat numai de-un dramaturg, un regizor, un actor, un cronicar, ci de ei toți, și înflăcărarea lor în sine este o piesă de teatru. Ca și acele festivaluri, colocvii și seminarii de creație la care am. fost, — dimineața în jurul'mesei rotunde, în holurile teatrelor, seara, în timpul spectacolelor, în sală, și în pauze, apoi după spectacol, în foaiere, ca o enormă piesă în trei acte,, unde lumea se bucura, se întrista și crea un univers ce depășea templul care este teatrul. Această solidaritate, această unanimitate, această trăire colectivă, această confruntare necontenită formează și dau un imbold teatrului, iar ție îți dau siguranța că merită să faci teatru. Altfel, toți ar fi niște don Quijoți, fiecare pe drumul lui singuratic. Dar ce»

grozav este cînd o armată de don Quijoţi merg în aceeaşi direcţie pentru că s-au legat într-o idee sublimă: morile,de vînt *1* O ceată de don Quijoţi mergînd să se bată cu morile de yînt:. gîndiţi-yă.xe film grpzav ar ieşi!

— E 6 imagine- copleşitoare. Mai rămîne de văzut ce vînt anume "mişcă aripile acelor mori.

— Important; e cum se duce această armată de don Quijoţi către mori, pentru că ele se vor învîrti, dacă vor voi ei,' e o iluzie a lor, a quijoţilor.

— Sînteţi de acord să considerăm teatrul ca una dintre marile dumneavoastră iubiri?

— Sigur.,

. #

— îri opera fiecărui scriitor important criticii identifică un număr de obsesii. Le-aş spune, prin transgresare în plan estetic, laitmotive. S-a vorbii despre existenţa, în opera dv.drama turgică, de pildă, despre perechea tată-fiu, apoi despre sim-^ bolul păsării, despre tînărul pur, despre bufanul întinat — şi altele. Există o deliberare în repetarea- acestor motive sau ele vi se impun în procesul creaţiei?*

— Aici s-ar potrivi poate, un răspuns ardelenesc: şi şe, şi şe. Sigur că, în general, motivele de care vorbiţi revin, în timpul elaborării, dar elaborarea se petrece înţîi în interi-orul, creatorului; lucrurile se limpezesc şi se direcţionează ulterior spre ceea ce se poate numi, cu sau fără ghilimele, obsesii. Dar cred că acestea sînt de fapt şi pînă la urmă tipuri arhetipale. Să înşirăm un pic şi unele conflicte arhe-tipale. Dacă pornim de'la origini, din clipa cînd haosul s-a concluzionat, s-a cristalizat într-o formă, imediat vom întîlni tipurile fundamentale bărbat-femeie şi conflictele fundamentale între bărbat şi femeie; apar deîndată şi fii, fraţi, neamurile, interesele ce-i apropie şi-i despart, con-flictele dintre ei... Extinzînd, vedem că găsim şi înviată, şi în literatură, în operele multor scriitori, asemenea date •care vin din nişte, zic eu, rădăcini arhetipale. Conflictul dintre Cain şi Abel, trecînd printr-o mie de piese şi de romane, conflictul tată-fiu, pe care-1 aflăm într-o mie de romane,

printre care în „Fraţii Karamazov" al lui Dostoevski, în le-, gende, în mituri etc. în ce mă priveşte, am apăsat inten-ţionat uneori pe „atari elemente" ca să le dau o mai mare pregnanţă. în „Balconul", povestea ce se petrece între tată şi fiu are pînă la urmă o dimensiune sacră... Sau nu, nu acesta este cuvîntul — o dimensiune arhetipală, să-i zic aşa; e revolta fiului Absalom împotriva tatălui David şi bucuria pe care vor să i-o facă lui Dâvid linguşitorii săi; spînzurîndu-i de o creangă fiul, cel cu pletele lungi.'Arhetipal este aşadar dialogul dintre o generaţie şi alta. Din cauza agkw ţinarii de oameni „în spatele" unui promotor ai unei gene-, raţii, aglutinata lume devine un fel de oaste care împingd lucrurile de la un schimb de idei, la o ciocnire, la un conflict ce poate fi fatal (prin angrenarea şi a cetei de neisprăviţi din tabăra de vis-â-vis). Crima pentru plăcerea cuiva, asasi-' narea unui om pentru eliberarea cuiva de o obsesie, de un tip dintr-o altă generaţie, mi se pare monstruoasă de-a lungul timpurilor şi de aceea nu întîmplător am urmărit-o. E o formă de linguşire această crimă, dar este şi o formă de apă-rare a celor care nu stau pe propriile lor picioare şi care vor-prin reprezentantul lor (curat) să-şi satisfacă propriile inte-rese, punînd însă deasupra destinului său o aură neagră.

Ideea devine în piesă şi mai dramatică în clipa cînd David simte acest lucru şi mai ales cînd fapta s-a consumat; ori cînd el începe a bănui că s-ar putea consuma. De aici si ambiguitatea finală din „Balconul", fiindcă nu ştim exact dacă faptele s-au consumat aievea sau doar în mintea tată-, lui, care şi-a dat seama de ce anume ar fi capabili cei pe care. el i-a ocrotit uneori cu bună-ştiinţă, alteori neintuind intensi-tatea veninului din ei. Sigur că nu e o calchiere a mitului pomenit anterior — dar meditînd asupra unor întîmplări fundamentale ale lumii,, mereu poţi găsi înţelesuri noi. Meditînd la cele întîmplate în „Mioriţa",ori în basmele noastre, reflectînd asupra miturilor noastre, — bunăoară asupra sacri-ficiului extraordinar al Meşterului Manole — poţi descoperi mari apropieri de cultura lumii, dînd contemporaneităţii o mai mare încărcătură de ereditate. Fiindcă o literatură fără ereditate, fiindcă nişte personaje literare fără o ereditate fundamentală în cultura lumii — dincolo de realitatea efec-tivă în care sînt angajate şi de prezentul ce le-a invadat —L nu au greutate şi pot să se dea peste cap, ca acele jucărele»

din copilăria mea care aveau plurab prea mult la un pol, iar la altul — cel de sus — erau prea goale. Ei, prea gol sus, — in cap! — personajul nu e bine să fie, e, ne voie să fie solid de sus pînă jos şi să aibă, repet, nu numai prezent^ ci şi ereditate, adică un' trecut> o greutate mitică şi ideatică importanța. Altfel, relațiile cotidiene simplificate^ duc la simplism şi la derizoriu. Sigur, există şi o mare artă a derizoriului, sa, ştii să faci chiar dintr-uxi fg.pt fundamental un lucru derizoriu, dar asta e o altă problemă.

Aceea pe care mi-ați pus-o^ a relațiilor dintre indivizii aceleiaşi familii — ca o' obsesie — mă preocupă de mult, fiindcă,' de fapt, şi familiile sociale de astăzi sînt o altă formă a familiilor biologice de altădată, grupurile sociale de astăzi sînt un alt fel de familii. Oamenii care lucrează într-o colectivitate mai mare devin astăzi un fel de frați, surori/neamuri fiindcă îşi cunosc interesele de fiecare zi, visele şi, fără să fie biologic rude, se constituie ca un clan grecesc, ca o lume a Troiei, ori ca o nouă lume a Terrei. Da, ca o lume dintr-un clan atrid, care a declanşat marea nebunie plutind încă prin secole, scrisă de orbul grec (căreia nu i am dat mei o dezlegare pînă acum, ba chiar o contestăm, ca să-i conferim o şi mai mare lumină). Vreau să spun, aşadar, că şi popoarele devin nişte mari familii în ambianța intereselor cumplite ale secolului XX. Dar şi aceasta este o altă problemă:

Mitul păsării e şi el vechi, îl găsim şi în folclorul nostru, 1-a folosit şi Blaga—pasărea care devine om — 1-a folosit şi Brâncuşi, care sculptînd şi stilizînd păsări, sculptînd zborul, a sculptat de fapt aspirația omului. Dar sculptînd şi oul, a sculptat perfecțiunea lumii, rotundul lumii, sfera, imaginînd şi "realizînd esența, cred eu, a naturii umane, a naturii lumii. în acel ou transparent şi greu zac — de ce nu? — toate enigmele lumii şi toate viețile posibile. Cine ştie ce poate să iasă din oul lui Brâncuşi? Oricum, nu ceva rău. Nu un dinozaur!

— E interesant ce spuneți. însă ați dat accepțiuni foarte diferite păsării. Un personaj care se numeşte Pasăre reprezintă, cel puțin în înțelegerea mea, aspirația cea mai pură din universul maculat în care trăieşte (în Piticul din grădina de vară*), deşi ca om e un declasai şi se comporta ca un histrion, avînd o înțelegere ciudată a lumii. Din altă pwsă însă,* Pădurea cu pupeze, *rezultă că. oul primordial poate naşte fel de fel de păsări. Apoi aveți un titlu care a dat de furcă exegeților —* Pasărea Shakespeare *— pentru că nu are. rimă, în text, personajele joacă altceva decît ceea ce titlul ar sugera ca perfecțiune de gîndire, de înțelegere, de contacte multilaterale, ramificate ale insului. Or, în piesă este o lume care se adună în jurul unei fărădelegi, sau a unui fapt rău, tulburător.*

— Fiindcă şi Shakespeare a arătat uneori prin negație fața luminoasă a lumii. Arătînd fața întunecată a lumii (şi a lunii) de multe ori ne-^a făcut să cerem şi să visăm fața luminată a lunii, a lumii.

;• . Eu spuneam undeva, referitor la *Pasărea Shakespeare,* că este o dorință, o aspirație spre adevăr, spre împlinire, dar,' fireşte, titlul rămîne deschis. Acum mă gîndesc că ei ar putea să însemne şi această pasăre extraordinară a teatrului care a dat naştere artei teatrale moderne, şi care este Shakespeare, venit după marea feerie de la baz'a teatrului lumii care este arta greacă, a celor trei tragici, — adică patru, dacă adunăm şi comedia — Shakespeare deci a „ouat" piesa, modernă şi a dimensionat genul, a recreat un gen care decăzuse între timp, care se vulgarizase, care nu avea o dimensiune tragică, nu viza divinul, se comercializase, se bîlcizase. El a luat din teatrul mai vechi toate aceste defecte, să le ,zicem aşa — cum a luat şi Dostoevski, mai tîrziu, din romanul popular tot ceea ce erau derizoriu în el (o demonstrează Bahtin), tot ce eră pe placul unui public minor — şi 1-a ridicat la mare înălțime. Aşa e această uriaşă Pasăre Shakespeare contestată, neştiinclu-se dacă a fost sau n-a fost că ființă.. Dar era mai important dacă exista ca ființă şi nu făcea nimic, sau e mai important că a visat şi a construit ceva şi că deşi ființa îi este contestată, visul acestei păsări încă ne tulbură şi mai vorbim şi azi despre el?

— Dacă vă înțeleg bine, ceea ce numim obsesie în opera • dumneavoastră dramatică ar reprezenta b condensare puternică a tuturor stărilor de spirit implicate, a conținuturihr, personajelor, ideii fundamentale. De pildă, fiindcă am vorbit de obsesia păsării (vezi, şi Hoțul de vulturi, Rezervația de pelicani, O pasăre dintr-o altă zi *etc.) în cuprinderea ei — chiar dacă. se supune unor interpretări diverse în felurite piese —*

reprezintă o posibilitate de a înțelege întreg universul dramatic al unei lucrări printr-o alveolă...

— Deschisă şi inefabilă. ?

— în sens filozofic, ar fi ca o cheie a sensurilor esențiale.

" , — Aşa e. • •

Revin asupra conflictului între părinți şi copii. Mă refer la acela pe care l-am utilizat în *Baladă penrtu nouă cerbi.* Curios, balada eu o ştiam mai de mult, dar ea nu s-a aglutinat in mine şi nu m-a forțat „să scriu", decît în toamna anului 1968; atunci m-am trezit scriind această piesă. *Balada* porneşte de la o baladă pe care a folosit-o şi Bartok, o baladă românească de pe lîngă Reghin, vorbind despre fiii unui pădurar terorizați şi abrutizați de canoanele părintelui tutelar, om care nu voia să dea nici o libertate propriilor săi copii şi voia să-i transforme în simple instrumente de muncă acefale. încercarea de a-şi abrutiza fiii şi de a-i acefaliza, duce la o revoltă a fiilor, la dispensarea lor de tată, de cămin, de siguranță, de civilizație, de lucru cunoscut, conturat, şi la o risipire a lor în pădure — spațiu imperial al libertății, al aflării. lucrurilor fundamentale, al regăsirii omului fundamental, al regăsirii omului începuturilor, liber şi nu ştiutor a toate. Această aparentă degradare a fiilor în sălbăticiune, duce şi la o firească decădere chiar şi a limbajului —fiindcă fiii, pe măsură ce trece timpul (în piesă), încep să aibă un limbaj din ce în ce mai ezoteric, din ce în ce mai eliptic. Pentru aceasta am folosit diverse jocuri de cuvinte încifrate, am folosit cuvinte ciudate, aflate în folclor, unele sonuri care au semnificație, dar şi altele care au doar semnificația fundamentală a comunicării. Această aparentă degradare a limbajului spre simple sonuri, şi a vieții spre elementar, reprezintă, de fapt, recîştigarea unei independențe spirituale şi a unei libertăți, o împlinire a omului — care se transformă în cerb. Aparenta „animalizare" constituie, în fapt, transformarea simbolică a omului într-un adevărat rege al pădurii, fiindcă cerbii sînt cele mai frumoase animale şi cele mai paşnice — nu sînt nici răpitoare, nici carnasiere. Sigur, imperiul sedimentat, civilizat, ideologizat al tatălui nu poate să suporte acest lucru — şi cum legea lui era puşca, ideologia lui era puşca, era forța care nu venea dintr-însul, ci dintr-un adaos al firii

lui, prin această armă, şi cum ei era obişnuit să vîneze tot şi să stăpînească această lume> se ajunge la scena cumplită cînd îşi omoară toți fiii: ,

Aparent — dar şi cu adevărat — este (de ce să nu mergem tot timpul pe ambiguitate?) o prelucrare a baladei. Dar, pe de altă parte, este şi o piesă plină de idei contemporane, care pledează pentru libertatea fiecărui om, a fiecărei națiuni, a fiecărui individ, pentru unicitate* pentru independența fiecărui ins, pentru rostul lui de a se împlini şi de a fi liber uneori chiar cu orice preț.

— Iată o cheie — cum ziceți —, inefabilă pentru înțelegerea mitului celor nouă cerbi.. Nu l-am interpretat în acest fel cînd am citit piesa, m-am gîndit mai ales la conflictul dintre un tată autoritarist şi a toate apucător, şi generația nouă care doreşte să se elibereze să-şi croiască un drum independent în viață.

în convorbirea cu dv> apar cuvintele: ambiguitate, ezoterism, încifrare. Cum mai toți criticii---unii cu bună-cuviință, alții cu duritate—şi-au exprimat în aceste sensuri rezerve privitoare lă dramaturgia dv., şi eu semnalînd golfuri de ezoterism, ambiguitatea dusă uneori la extrem, echivocul deliberat, încifrqrea care obturează accesul cititorului obişnuit, şi a spectatorului, la idee, răsucirea continuă a personajelor sau, cum spunea cineva care vă este foarte drag şi apropiat, „îmbîrligareâ" continuă a autorului, —care pâate fi şi o dramaticitațe *particulară în sensul că oferă, cum'spunea şi Aristotel, surpriză continuă în evoluția caracterelor şi a situațiilor — dar' adeseori reduce posibilitatea de acces către universul de idei, v-aş rugă să-mi spuneți, iarăşi, dacă e vorba de o deliberare, ori de un dat al creației dumneavoastră, al temperamentului dv. literar; fiindcă problema apare şi în romane, nu numai în piese.*

— Şi şe, şi şe.

;; Cum stau lucrurile? Mă gîndesc că dacă lumea teatrului a plecat de la mituri, dacă a plecat de la regi, dacă a trecut prin tot felul de isme, uneori cantonîndu-se într-un naturalism acerb, unde toate erau clare de la început pînă la sfîrşit, autorii crezînd că au rezolvat, au găsit soluția conflictelor şi a realității, au descoperit esența realității prin descriere rațională, pregnant realistă, naturalistă,

iată că au venit alții, mai tîrziu, care dintr-o revoltă împo- tHva acestui naturalism^ acestei rațiuni ce avea ambiția că a descoperit totul și că știe totul, au dat teatrului o altă dimensiune, ei socotind că fața exactă a lumii nu este cea sesizată de către adepții acestui naturalism, ca să-i zic așa. Aceştia au sesizat mai degrabă laturile neesențiale ale lumii, au decis, cei care au decis, că și absurdul ar fi o esență a lumii. Alții au spus că există și cauze iraționale, dincolo de noi și deasupra noastră, ale comportării omului. De ce să nu ne oprim și la cei care au crezut într-o mistică a teatrului, nu numai în mistica pe care teatrul trebuie ș-o aibă ca un catalizator al publicului, ci aceea venind dintr-o esență a personajelor? Ijnii âu pretins că ne mînă întunericul din noi, .inconştientul,.' subconștientul. Prin urmare, în decursul anilor au apărut diverse căutări ale receptării realității și ale sensului realității. Eu nu le-aș da dreptate tuturor și le-aș da dreptate tuturor, în sensul că există și cauze inefabile care declanșează anumite efecte și că teatrul, și literatura, au datoria să încerce a arăta aceste cauze. Aş fi deci pentru un teatru al cauzelor inefabile, nu întotdeauna exacte, dar la care trebuie să încerci a ajunge, ori măcar pe lîngă ele, să le „pipăi", să le detectezi și să arăți lumii nu neapărat efectele acestor cauze —fiindcă de multe ori efectele cauzelor sînt ale altor cauze, fmalurile sînt ale altor premise, de multe ori ambigue, nesigure. Declanșarea unui conflict nu vine, ca într-un posibil război nuclear, neapărat din apăsarea pe' buton ce duce la declanșarea turbată a neutronilor, cauzele în artă sînt dincolo de apăsarea pe buton, ele vin, la rîndul lor, din alte cauze, din altă zonă politică, socială, umană, sentimentală; sînt mai multe straturi de cauze care determină o conturare a unui conflict. Din această multitudine, din aceste multiple cauze, din aceste multiple voci, din această pluralitate a lumii, a destinelor, din această ambiguitate a vocilor, din acest cor care nu cîntă la unison, fiecare fiind o inefabilă ambiguitate, se aude încercarea de a se da un răspuns și a se descrie un eveniment, un personaj, o idee. Descrierea unei idei este și ea foarte grea, nu poate fi exactă ca în matematică. Arta nu este totuşi nici algebră, și nici măcar unu și cu doi fac trei.

De aceea eu cred și în rațiune, și în rațiunea unor personaje, dar cred și în acel abscons al sufletului unui personaj

feminin sau masculin, cred și în acele replici nespuse între personaje și care sînt foarte importante în teatru. De multe ori conflictul noi îl vedem doar ca o ciocnire între replicile spuse. Cred că mai important este conflictul între replicile nespuse> între aceea ce oamenii se sfiesc să spună, sau le este prea clar, ori nu vor să spună și atunci se tatonează ca niște animale în călduri, ca niște cerbi frumoşi în călduri, învîrtindu-se unii în jurul altora, nu întotdeauna deschis vorbind, nu întotdeauna franc — fiindcă franchețea poate să ducă la simplificare și la simplism și să reflecte o anumită energie dintr-un personaj și nu totalitatea universului acelui personaj și totalitatea universului uman luat în cătare. De aceea eu nu sînt pentru o cădere de cortină care, ca o secure, să decapiteze net personajul, să elibereze acel fluid misterios> acel flux al sîngelui, iar lumea să aibă mulțumirea că un căpcăun a fost zdrobit sau să plîngă în hohote că un înger a fost decapitat. Lucrurile trebuie lăsate într-o dialectică a; vieții, într-o ambiguitate a vieții. Ceea ce nu înseamnă că nu se dă un răspuns exact; ba se dă un răspuns, prin sensul ideii. Și totodată nu se dă un răspuns. Poate că de aici vine această ambiguitate: nu se dă un răspuns net, clar, el se oferă prin sensul întregii acțiuni și a întregii desfășurări a acțiunii.

Aşadar, dv, nu doriți să oferiți *un răspuns, ci. să-1* determinați.

—r Exact. Să-1 determin împreună cu teatrul, cu publicul. Pe care îl consider un partener egal cu mine. O ignorare a publicului ar fi fatală pentru un dramaturg și pentru un scriitor, mai ales că astăzi sînt în sală spectatori (sau sînt cititori) care au mult mai multe cunoștințe decît scriitorul respectiv. Sînt oameni care știu matematică, biologie, anatomie, astronomie, medicină de o sută de ori mai mult decît un a.utor. Nu te poți bate cu ei pe aceste tărîmuri unde, cîteodată, specializarea unor indivizi nu mai are pete negre. Totuşi nu trebuie să intri pe „tărimul" zisului spectator și să-1 convingi, că adevărul este de partea ta, și să-1 convingi că știi poate mai mult decît el despre stele prin alt mijloc decît prin cîntarul exact al științei lui; să ți-1 faci însă partener. Să cooperezi cu toată gama foarte colorată de cititori și de spectatori, să-ți închipui întregul glob ca o scenă, gîn-

dindu-te. că ai spectatori în aceeaşi clipă şi la New York, şi în Haiti, şi specialişti în submarine, şi specialişti în creşterea bobului de orez, şi că această lume multiplă, ambiguă, această lume diversificată, aceste personalităţi multiple sînt convocate la un dialog. Ţinînd cont de ei, şi ei ţinînd cont de tine să găsească în piesă acel halou ce pe toate le cuprinde, al inefabilului, acea frumuseţe pe care numai arta o poate dărui lumii, luminînd-o altfel decît cum o luminează becul „de sub" microscop.

— Făceaţi aluzie, adineauri, la o putinţă de a înţelege dramaturgia de acest tip, cu o anume aură ceţoasă, ca pe o reacţie împotriva unui stadiu anterior, numit de dv. al naturalismului agresiv şi violent, ceea ce în fapt este. un adevăr verificabil şi prin dezvoltarea actuală a romanului şi a poeziei, în acelaşi timp însă —şi acesta este un alt reproş pe care vi-l face adesea critica imirală şi cea literară, — folosiţi uneori un limbaj abundent în crudităţi, ca să utilizez termenul unui confrate, vă puneţi eroii în situaţii de factură naturalistă, necruţînd nici personaje în care credeţi,, şi pe. care le consideraţi bune, care şi sînt ca atare prin ideal, prin aspiraţii,, prin gesturi esenţiale.

Cum să explicăm această aplecare spre durităţi, pe care am observat-o, persistentă, chiar şi în ultimul dumneavoastră roman, impresionantiil eşafodaj epic Podul de gheaţă?

— Poate, prin faptul că şi omul este un animal bipolar: stă cu capul în nori, în eter, este eteric, şi cu bietele picioare se loveşte de toate crudităţile, asperităţile, mlaştinile, noroaiele. Trecînd prin ele, şi acest animal etern care e omul nu poate să se desprindă decît cu gîndul de partea sa terestră, de propriul său trup, care este o năclăială, în ultimă instanţă, necunoscută de nimeni, un noroi sfînt, sau ştiu eu ce... Trebuie să ţinem cont de acest întuneric din lume, de această zonă naturalistă a omului, care este uneori şi vitalitatea lui — fiindcă fără această forţă a instinctelor, a necuprinsului din om, nu am putea nici visa.

Partea „naturalistă" a vieţii este totuşi altceva decît naturalismul zolist şi decît naturalismul unor piese de teatru care au fost nu numaiîn vremea lui Zola naturaliste, au fost şi în anii '50 naturaliste, instituind un teatru naturalist

care credea că a depistat exact şi efectele, şi cauzele lumii. De fapt era o oglindire a ceea ce credeau ei, acei autori, că reprezintă natura lumii. Dar hai să lărgim discuţia; bunăoară, să exemplificăm cu *Rezervaţia de pelicani,* a cărei acţiune se petrece în Delta Dunării. Ce este această deltă? De fapt, ea nu este o latrină a Europei, un depozit de gunoaie, de pămînt sfărîmat, adus, tîrît, umilit prin toată Europa de fluviu, un pămînt zdrobit, macerat, împuţit, scuipat, adunat, nu sînt aici toate zoaiele omului, ale industriilor, tot ce este urît? Nu este o esenţă a naturalismului în ultimă instanţă? Nu este o dejecţie, de care Europa şi lumea vor să scape, aruncînd-o în mare? Şi totuşi, această natură putridă, umilită, se revoltă înainte de a dispare in mare, nu vrea să intre în mare, se încăpăţînează să rodească încă o dată şi naşte din nou pămînt, naşte din nou flori, naşte din nou cuiburi pentru păsări, devine o ouătoare a Europei, un paradis al pămîntului, al păsărilor,' al oamenilor, al peştilor.. . Din acest naturalism, din aceasta zodie a naturalismului, a ceea ce a fost ras din toată Europa dar nu numai de pe pămînt, ci şi din aer — prin ploile care; au curăţat gerul, de tot ce era smog şi de tot,ce era urît —iată că se iscă o revoltă a naturii împotriva ei însăşi, o revoltă a nat urii* împotriva timpului care vrea s-o distrugă şi, printr-o, fermecătoare şi ambiguă, şi inefabilă, şi cîteodată enigmatică alchimie, aceste zone dejectate se unesc şi clădesc un alt pămînt, clădesc o lume dintîi, poate clădesc chiar un început de univers, poate chiar prima zi a lumii, de ce nu? în fiecare zi se clădeşte aici din apocalips lumea, în fiecare zi se zideşte o zi a lumii, prima zi a lumii. Ce flori mai grozave sînt decît lotuşii aceia de baltă? Ce animale mai grozave decît pelicanii aceştia generoşi şi frumoşi, şi albi? Ce lume mai imaculată este în altă parte decît aici?

Deci iată cum dintr-un „naturalism" se' poate naşte un ezoteric; dar trebuie păstrat mereu un echilibru între cauze, între lumi şi trebuie ca cititorul să înţeleagă subjacent ce vrei să-i spui, fiindcă atunci cînd lucrurile sînt prea clare, plutesc la suprafaţă, sînt de staniol, oricine le poate îngurgita şi scuipa. Mai bine să fie o „dificultate" a citirii şi o dificultate a receptării decît să produci şi să serveşti bomboane în staniol. Trebuie să găseşti cauze nu numai ale

creşterii şi lucrurilor clare, ci şi cauzele mai adinei care duc la aceste lucruri clare..

Noi vorbim de revolta omului de-a lungul timpului împotriva castrării libertăţii, împotriva oprimării adevărului, împotriva închiderii adevărului între tot felul de gratii, de o revoltă a omului —pe bună dreptate — o revoltă începută cu Prometeu, care a încercat să lumineze lumea cu propria-i jertfă. Dar dacă este o revoltă a naturii umane împotriva timpului şi a dezordinii timpului, de ce n-ar fi şi o revoltă a naturii însăşi împotriva timpului care vrea totuşi s-o disperseze?

Nu ştiu dacă am fost prea clar *eu* cu toate acestea, plecînd de la piesa *Rezervaţie de pelicani.*

— Cred că da. Cîte ceva în acest sens au înţeles şi unii comentatori. -

— V-aş mai da un exemplu.

Eu am descoperit tîrziu delta, care a devenit o obsesie a mea dar, culmea, această obsesie o „aveam" înainte de a vedea delta, era o obsesie a apelor începutului şi sfîrşitului, şi a unui haos lichid care poate să nască şi monştri, dar şi inefabila pasăre; Am mai tratat problema deltei într-un capitol care se numeşte „Arcul" din romanul *Iepurele şchiop...*

— Mi-amintesc, era un personaj Papii...

— De ce-mi amintesc eu de acest capitol? Fiindcă chiar astăzi, chiar acum, de dimineaţă, un personaj dintr-o piesă pe care o scriu şi-a adus aminte că în anii războiului s-a întîlnit cu un personaj în deltă, chiar personajul Papii din romanul *Iepurele şchiop,* evocat în capitolul *Arcul.* Ce se petrecea acolo? Era vorba de un om care ajunge într-un spaţiu mirific al naturii ca să scape de timp şi de obsesia timpului, şi de tarele sociale, un om ambiguu, care a fost citit în general de critici ca un ticălos şi care de fapt era un om ce lucra într-un timp ticălos, angajat de nişte instituţii ticăloase. Lucra într-o agentură de siguranţă, dar nu era ceea ce credeau toţi că este şi ceea ce au crezut şi unii critici că este — fiindcă n-au descifrat exact capitolul *Arcul,* în care nu e vorba decît de această retragere a unui personaj în el însuşi. El are o forţă, deţine un secret, posedă un arc, ca Filoctet, fără de care nu se poate cuceri cetatea vecină.

Secretul lui, acest om îl va da sau nu-1 va da. E ros de propriile sale gînduri, de ambiguitatea în care trăia şi de opiniile altora, dejectat; şi el vine să se purifice, sau să eîştige încredere, sau să moară acolo; se revoltă împotriva lui şi împotriva ticăloşiei lumii; dar acolo asistăm la o revoltă a naturii — nu ştiu, împotriva lui, poate şi. a lui? — care, profitînd de boala lui, de febra înecare se afla, de o defecţiune fizică de moment, îl va roade, îl va macera, îl va mînca, îl va transforma, prin revolta asta împotriva timpului, împotriva omului.

— Cum şi împotriva cui se poate revolta, natura?

— Nu ştiu dacă natura se poate revolta împotriva unei forţe divine, a lui Dumnezeu, nu ştiu daca natura crede în Dumnezeu, dar omul pe care-1 pomenesc ' este macerat, mîncat de această revoltă. Nti ştiu încă, este ambiguu şi acolo, dacă pînă la urmă arcul lui va fi folosit, dacă omul va găsi căile căutate, fiindcă eu nu închei capitolul cu desăvîrşire. Vroiam doar să arăt 'sensul acestui personaj într-o lume, într-o vegetaţie care-1 asedia, într-un puhoi de furnici şi de animale, de gîze care, ca un imperiu, veneau să-1 ucidă pe acest zeu căzut,'pe acest om prăbuşit, asediindu-1 ca să-1 neantizeze şi să-1 transforme poate, cu gînd cu tot, în ceea ce el era, în ceea ce natura este, şi să-1 readucă la ceea ce poate, sigur, a fost cîndva sau ceea ce trebuia să fie mai tîrziu, să-1 aducă mai repede în sînul ei. Deci închizînd nişte căi, tot timpul trebuie să deschizi nişte uşi, fiindcă un teatru cu toate uşile deschise, cu toate sensurile deschise „face curent" şi curentul nu-i bun la urechi, te doare capul şi nu mai calci în asemenea teatru.

— Să recunoaştem, • însă:, dacă-mi îngăduiţi, că există şi- o posibilitate de 'înrîufire a teatrului declarat raţional şi limpede. ,

— Eu nu-1 neg.

— Această posibilitate coexistă .cu aceea evocată de dv.., iar alteori, se iveşte. • • în succesiune temporală sau spaţială. Fiindcă • anumite perioade, istorice încețoşate an nevoie şi din partea teatrului de răspunsuri tranşante şi clare..; după cum există perioade prea limpezi, fără nici un nor, in care teatrul poate să ducă la ceea ce spuneţi, la deschideri spre universiîri noi.

După părerea mea, în întreaga dv. operă e o anume osmoză nelămurită dar fermecătoare intre regnuri, stiluri, modalităţi, genuri, natură vie şi natură moartă, lume reală şi transcendentală. înlocuiţi, uneori, brusc, o pagină de proză cu una de teatru, cu un poem, cu descifrarea unui mit, cu un articol chiar. Mă îndeamnă către o asemenea consideraţie structura"ultimelor două romane care fac parte dintr-un ciclu vast şi în care, să spunem, un dramaturg de meserie cum ar fi Virgil Stoenes cu, ce adaptează scenic romanele lui Dinu Săraru, ar găsi imediat motive dramaturgice, unele episoade gata de pus pe portativ teatral, după cum eseiştii au la îndemînă un material bogat în ceea ce priveşte propria dumneavoastră gîndire asupra personajelor ; fiindcă uneori ieşiţi din roman şi vă comentaţi cu patimă personajele luînd distanţă faţă de ele.

Altminteri, în ultimii ani mai ales, aţi prodms originale eseuri asupra teatrului antic şi teatrului shakespearian. Preocupările pe care le vădesc — ca şi materia unor piese – mă îndeamnă să cred că sînt şi rodul unor cercetări personale asupra metodei psihanalice de investigare a universului lăuntric. Citind Ca frunza dudului din rai, Rugăciune pentru un disc-jockey, Rezervaţia de pelicani, Baladă pentru nouă cerbi, *ce se ocupă de raporturile între părinţi şî copii, între tată şi fiică, sau între mamă şi fiică, dar mai ales între tată şi •fiu, mi-am adus aminte de o interpretare dată de doctorul Freud complexului oedipian, în care el vorbeşte nu numai de raporturile dintre mamă şi fiu, ci şi de spaima fiului faţă de tată, de posibilitatea tatălui de a-l castra, spaimă străveche, sublimată în vremurile actuale, în aspecte de alt ordin. Greşesc eu atribuindu-vă atare apropieri sau cercetarea acestor tehnici investigatorii al» eului ?*

— Deşi am făcut cîţiva ani de medicină (şi acum citesc cu mare plăcere cărţile de medicină; am acasă două cărţi deschise la capitolul despre psihopatologie — cunoştinţe pe care le voi folosi, probabil, într-o lucrare viitoare) nu consider ştiinţa medicinei decît orientativă şi în aşa fel încît să ne oblige să nu facem gafe cumplite. Dar nu socotesc că trebuie să scriu despre un personaj care are anumite probleme psihice, cu cartea de medicină deschisă; ar fi o mare greşeală. I

Fac această precizare fiindcă l-am citit pe Freud, bineînţeles, mai de mult şi îl mai recitesc, şi am recitit chiar

capitolul despre Oedip — dar nu plecînd de la Freud spre Oedip, ci plecînd de la piesa cu *Oedip rege* spre Freud, adică citind piesa şi preocupîndu-mă această relaţie extraordinară, găsind apoi diverse interpretări în literatura lumii... Şi aşa, din una în alta, nu puteam să o scap pe a lui Freud, cate este fundamentală, sau care reprezintă un capitol extraordinar în cercetarea modernă. Că îi dai dreptate sau nu asta e cu totul altceva, fiindcă şi el pare, la un moment dat, în analiza sa morală savantă, un băsmuitor. Uneori parcă sînt nişte poveşti şi legile pe care le expune, fiindcă eu cred că problema e cu mult mai complexă decît a văzut-o acest ochi de savant. De!

Nu ştiu dacă v-am spus vreodată — am scris de altfel — despre o degradare a mitului Oedip găsită în folclorul românesc, o variantă... Să vedeţi şi acolo ce ciudate sînt interpretările relaţiilor dintre tată şi fiu. Cred că trebuie să avem asemenea nuclee în vizor, să cercetăm cît mai mult, să vedem ce au spus şi alţii... Dar toate acestea n-au importanţă dacă nu propui un unghi de vedere al tău. Chiar dacă acest unghi nu rezistă ştiinţific, el poate să reziste ca direcţie, ca sens, şi să ne ajute în luminarea unui personaj, fiindcă, totuşi, literatura nu face neapărat ştiinţă, nu dă verdicte medicale, nu internează pe oameni în sanatorii sau în spitale, rostul ei este să înnobileze umanul, chiar dacă uneori greşeşte ştiinţific.

Vedeţi, lectura freudismului poate să însemne în acelaşi timp şi o necesitate. E, la urma urmei, necesitatea ca orice scriitor să citească cu plăcere şi o carte de geografie, să-şi bată capul citind despre alte ştiinţe exacte, despre cibernetică, despre ce a crezut Odobleja, bunăoară. Fiecare poate găsi tot felul de insule de documentare, fişînd documentul pentru ca sa extragă din el ceea ce îi convine şi ceea ce crede că îl ajută.

Spun acest lucru, fiindcă totuşi n-aş vrea să se creadă că numai psihanaliza este calea de descifrare cea mai justă a relaţiilor umane.

— Am pus întrebarea nu pentru a detecta o orientare ci doar o posibilă apropiere.

— De altfel, rodul lecturilor dv. — care sînt foarte întinse şi pe domenii neaşteptate. ..

— Nu întinse; şi discontinui...

*. —. .de mare extensiune, transpare în imagini. Vă preocupă multe din domeniile ştiinţelor şi artelor şi uneori materialul acumulat transpare evident. Ajung iar la termenul de^* deliberare. *în unele piese,* Ca frunza dudului. . . *şi, încă o dată,* Rezervaţia de pelicani; *dar şi în drama mai veche* Piticul din grădina de vară *se descoperă analogii cu miturile antice. Nu numai că nu ascundeţi preluarea, dar uneori daţi personajelor nume proprii din care să reiasă similitudinile. Probabil că această reinterpretare o vedeţi ca o ipostază a Universalizării.*

— Aici aş vrea să fac o acoladă. Eu am simţit nevoia de document pentru o orientare a fanteziei, uneori şi pentru o corectare a imaginarului. Am utilizat documentul şi în anumite romane; au fost pagini strict documentare şi într-o piesă/ *Mormîntul călăreţului avar.* Ce-i drept, tocmai acele pagini nu s-au jucat.

— Dar au fost tipărite..

— Dar au fost scrise.. Această prinţesă, cenzura care vine din partea autenticului, poate să dea o aură mai învolburată şi mai bogată, multicoloră, ca să zic aşa, sensului pe care'îl propun. Deşi, uneori, documentul se dovedeşte şi el, în timp, parţial, ambiguu, tendenţios şi la fel de plin de imaginaţia autorului ca şi imaginaţia însăşi. Documentele puse şi ele într-un dialog, sînt ca nişte voci intrate într-un conflict, bineînţeles într-un conflict mut, pentru că documentele- nu vorbesc între ele, doar îşi arată feţele. Dar am simţit această nevoie de, a implanta nişte stîlpi care să borneze şi timpul, şi anumite evenimente, şi anumite personalităţi existente'în istorie. Nu e nici o descoperire, nimic nu-i nou în literatură, cred eu.

Ce piesă extraordinară a scris Camil Petrescu, *Danton.* Piesa pleacă de la documente. Ce piesă extraordinară este *Dantonul* lui Buchner, făcută din documentele Convenţiei, el recunoscînd, într-o scrisoare, că n-a avut nici un rol însă fantezia lui a operat asupra felului cum sînt puse cap la cap acele documente, ca un colaj. „Tăietura" în aceste documente e partea lui de originalitate. în *MaraLSade-ul* lui Peter Weiss nu mai ştii la un moment dat dacă această opera este ;,documentară" sau fruct al fanteziei, fiindcă istoria este impregnată de atîtea documente şi de atîta fantezie încît şi ele se îngemănează şi pînă la urmă nu contează cantitatea dintr-o parte sau alta, ci mesajul, ca să zic aşa, direcţia propusă de autor, sensul.

Am făcut o paranteză atît de lungă acum, încît chiar am ajuns la o bîjbîire a sensului acestei paranteze...

—în această relativă cunoaştere pe care o evocaţi. ..

— Staţi niţel... mi-am mai adus aminte de ceva. Uneori citarea mitului este deliberată, făcută ca o mînă întinsă către cititor, ca o cochetărie, ca o devalorizare a mitului. Nu e nici un secret că o Medee care devine Marghioală, ca în piesa mea *Ca frunza dudului...,* pierde din aura ei de criminală, de Medee infernală. Dar acea Marghioală, în derizi-unea ei, este oare mai puţin tragică? Deci acest sens dă cheia exactă a direcţiei, dar asta nu înseamnă neapărat că este chiar o calchiere a personajului elin, deşi eu, în această piesă urmăresc toate datele, ca să zic aşa, ale mitului Medeei. Uneori însă, după metoda lui Montaigne, mai induc în eroare cititorul şi fac unele semne care *ar putea să fie,* dar care nu neapărat *sînt* cutare personaj sau cutare idee. Este şi o cochetărie a mea şi o încurcare a minţilor, fiindcă nu poţi face totuşi ea fiecare personaj din fiecare piesă să aibă un corespondent în mitologie, în folclor. De multe ori mă distrez şi zic: ia să-i mai pun eu pe o pistă greşită şi să se ducă aşa două mii de ani pe o pistă greşită. Vedeţi ce orgolios sînt ?

— Oare orgoliu o fi?

Fiindcă aţi pomenit adineauri despre terenul mişcător pe care îl reprezintă imaginaţia, dar şi de imprecizia documentelor, socotite, îndeobşte, absolute în autenticitatea lor: pe acest teren foarte mişcător nu simţiţi totuşi nevoia cîtorva certitudini absolute? Mie unul mi s-a părut că recursul frecvent la mit ar fi expresia unei atare nevoi de certitudine.

— Foarte bine formulată nevoia de certitudini absolute şi reperul propus.

— Mai ales pentru că mitul, constituit şi şlefuit prin milenii, şi-a căpătat o identitate precisă.

— El a dăinuit ca cifra unu.

— 0 întrebare — cum să-i zic? —mai personală, deşi în această prelungă şi, pasionantă pentru mine, convorbire cu dv. n-aş vrea să ne referim — decît în măsura în care este absolută nevoie de explicarea dramaturgiei pe care o practicați — la date intime ale biografiei. întrebarea-, sînteți sentimental cu propriii dv. eroi? L-ați iubit pe Dromichaites din Muntele? *Aveți rezerve afective față de Ion din* Aceşti îngeri trişti? *Ce atitudine sentimentală încercați față de personajul aproape inexistent, Cezar, măscăriciul piraților? Sînteți legat de Maria din* Mormîntul călărețului avar?

— Gred că sînt sentimental; chiar şi personajele mele cele mai rele se bucură din partea mea de înțelegere şi de dragoste.

— Chiar şi cele mai rele?

— Chiar şi cele mai rele.

— Chiar şi numitul Bască din Studiu osteologic...?

— Chiar şi Bască. Bască este o victima inconştientă, un om care n-a putut să rămînă om şi din vina lui, dar şi din vina altora, şi, vai, atît a l-a presat timpul că nici n-a mai putut să fie digerat şi a ajuns excrement.

— întorcîndu-mă la regele Dromichaites, din acea piesa pe care o consider exemplară, sub multe raporturi, ca dramă istorică de substrat contemporan: cum anume l-ați iubit?

— Vedeți, şi această piesă pleacă din document, cheia acestei piese este într-un document; la un moment dat, în acel timp predacic, pe aceste meleaguri, un atotbiruitor a venit şi a fost înfrînt; dar nu numai înfrîngerea lui era cumplită,' ci faptul că a fost atotbiruit de bunătatea celui mai slab, de generozitatea celui care se ştie mai slab şi care mai ştia că oricînd, chiar dacă îl distruge pe cel puternic, el tot în gura lupului, în gura imperiului rămînea, fiindcă imperiul acela, chiar dacă murea conducătorul său, tot imperin rămînea, lupul tot cu gura căscată rămînea. Sau nu lupul, spuneți-i cum vreți altfel; un animal rău. ^

Sigur că am cercetat foarte mult aceste documente ale istoriei, m-am consultat şi cu nişte profesionişti de la Cluj-Napoca, după care am citit multe legate de zonele vechi

ale folclorului nostru, ale limbii noastre, chiar, aşa cum am mai spus într-o scrisoare către un critic — vă amintiți? — unele nume ale personajelor sînt cuvinte vechi. Deci plecînd de la un document, l-am făcut să respire, să se apropie de noi şi sa devină contemporan cu noi, pe acest personaj îmbrăcat într-un costum nedefinit, alb probabil. Să devină un om cumva aproape de azi, dacă nu chiar de azi, sau chiar de mîine, un arhetip al omului care înțelege greutatea şi forța gurii căscate din jurul său şi care nu îşi tratează învinsul cu armele cu care învinsul l-ar fi tratat pe el, şi care Dromichaites crede că, ucigînd, nu poți construi un popor, nu poți edifica o morală pe crimă, victoria nu poate fi obținută cu prețul murdăriei şi cu prețul crimei, construirea unui popor, a unui omenesc, a unei concepții, a unei umanități, a unei lumi trebuie făcută cu mijloace umane, cu ceea ce e mai bun în om. Iată, aş putea spune că Dromichaites este un erou exemplar.

Personajul poate părea, la un moment dat, un naiv, un dus pe gînduri; el trăieşte într-o lume a forțelor primare, a oalelor de lut, a obiceiurilor vechi, a albinăritului, fiindcă încă de atunci, de la acel popor, albinăritul era una din condițiile cumplite şi una din forțele cumplite ale acestor meleaguri, el poate părea, dar el nu este aşa, sau doar atît. într-o lume paşnică, plină de albine.

— într-adevăr, de la Herodot citire.

— Nu întîmplător Mehedinți-ul are acum pe stema județului o albină. Erau, pe vremuri, păduri pline de miere. Iată, erau pline de albine, prin miere erau păduri ale paradisului, mierea din paradis există, se pare, pe aceste locuri binecuvîntate.

Ei, aceasta era forța omului, a acestui localnic, bunătatea venind din relațiile cu natura, cu lumea, cu albinele, cu semenii săi — şi el nu putea decît pe baza unei morale să-şi judece duşmanii şi nu să-i umilească doar prin bunătate, ci să încerce^chiar să-i redreseze moral. De aceea şi față de cei rai din piesele mele eu am o largă înțelegere, fiindcă poate ei n-au ajuns să dea ochi în ochi decît cu moartea, cu violența, cu urîtul şi nu întotdeauna au fost puşi într-o ecuație cu forțele benefice ale naturii, ale umanității.

i

Dar sînt sentimental față de alte personaje chiar în situații dramatice de ale lor, încerc să găsesc chiar unele dialoguri mute între ei, sau relații ridicole, romanțioase. Bunăoară, o romanță pe care şi-o chită în *Pisica în noaptea Anului Nou* două personaje care se întîlnesc după o lungă absență, —deşi pentru unii poate să pară un lucru desuet această enclavă sentimentalistă — este mai elocventă decît un act întreg despre cum s-au întîlnit doi soți după o lungă absență. Aceasta arată şi o dragoste a mea față de personaje, dar şi'o dragoste a unor personaje față de altele.

. — *Şi tăcerea personajului din,* Rugăciune pentru, un disc-jockey *mi se pare a avea melodia aceasta de care vorbiți, cînd vă referiți la romanța din* Pisica în noaptea Anului Nou.

— Da, tăcerea lor a început să fie o obsesie a mea. îmi plac ,aceste răgazuri între personaje pe un timp al lor, pe un timp ştiut numai de ele şi care este materializat într-un cîntec, într-o amintire banală, într-o cădere de frunze, adică îhtr-un element care cîndva i-a unit şi pe care eu îl aduc în seamă ca un laitmotiv, ca o față uitată a lor.

' *—Iată cum cred eu că vă iubiți personajele —fiindcă mi-ați răspuns afirmativ la întrebarea dacă le agreați şi pe cele rele/După ce le-ați modelat, suflați asupra lutului lor cea mai largaşi mai caldă înțelegere posibilă şi în felul acesta devin oameni adevărați şi complecşi pe, care %i simțiți aproape chiar şi atunci cînd se luptă cu dumneavoastră şi vă neagă. La urma 'ufmei, ceva din biografiile înscrise în fiecare piesă transpare şi în, relațiile dv. cu personajele.. Şi fiii aceştia se rup de tată, dar tatăl, chiar neiubindu-i...*

— Nu-i ucide.

Nu, îi lasă să trăiască în veac

#

— Teatrologia — ca ți ştiința literaturii — e interesată de familia de 'spirite din care 'face parte — sau în care poate fi integrat, — scriitond de teatru. I-ați citat, în cursul convorbirii, pe Lucian Blaga, Camil Petrescu. Căror înaintaşi socotiți că le sînteți dator? 1 Ce dramaturgi români de odinioară sau confrați' contemporani 'v-au înrîurit creația dramatică?

- A m învățat din operele tuturor genurilor literare, cohsiderînd că dramaturgia este o sinteză a genurilor şi că marile pasaje lirice sau marile încărcături sau descărcaturi epice se pot învăța unele de la poeți, altele de la prozatori. Arri învățat să scriu piese nu numai de la dramaturgi, lată, o piesă formidabilă este *Ciocoii vechi şi noi)* aparent e un roman.. Sigur ca este lin roman, dar ce gînduri poartă, ce personaje, ce pitoresc aT situațiilor, ce plan secund!.;. Desigur, nu puteam să nu învăț'şi de la ceilalți dramaturgi. Poate, înainte de Caragiale, am 'învățat de la. Alecsandri, chiar unele lucruri pe care le găsim la Caragiale sublimate, folosite altfel. §e vede că şi ei, antecesorii noştri, au învățat unii de la alții şi, bineînțeles, de la marele teatru al lumii. Caragiale este poate primul care duce piesa românească spre o perfecțiune şi formală, adică £pre o construcție absolută, perfectă aproape —- vezi *6 scrisoare pierdută.* De la expunerea motivelor pînă la închiderea ultimei cortine, sînt rjerfect gradate, intrarea personajelor, ieşirea lor, deznodămînturile, deznodămîntul fiecărui personaj, expedierea fiecărui personaj atunci cînd i se încheie rolul.

în aceeaşi ordine de idei: nu.poti să nu înveți de la straturile doi şi trei ale teatrului lui Blaga, cu un atît de amplu suflu simbolic, național, arhaic, atît de aplecat spre istoria țării. ,La el găseşti preocuparea pentru cultura populară şi pentru istoria noastră, de pildă în *Avram Iancu* sau în *Meşterul Ham*

— Şi în *Anton Pann...*

— Da,, şi în *Anton Pann.* Nu poți să fiu înveți de la Camil Petrescu, de la teatrul lui ştufos din *Danton,* amalgamat, aluvionar, ca un rîu năpăstuit de propria lui greutate, dar care aduce p, umanitate în fierbere, în disoluție şi cu implicații proftind tragice."Dar. *pjx* poți să riu înveți şi'de la celălalt Camil Petrescu, şi el, poate, tributar — după cum a recunoscut — unor modele străine. Mă refer la perfecțiunea *Actului Venetian,* care mi se pare o .capodoperă — de alt gen., față de *Danton.* Sînt apoi oserie de • dramaturgi aşazişi. post-Caragiale, despre care eu cred că au mari merite în ^ literatura noastră chiar dacă n-au adus tipologii noi; chiar dacă vin cu lumea mahal lei bucureştene, a tîrgurilor, *k* oamenilor mărunți, a micului, politicianism. Peste tot

e însă o aspirație, o tendință de a sparge această lume de gaițe, a unei mici burghezii care se închide în propriile tabuuri și în propriile împliniri mărunte. Personajele lor așa-zis negative nu sînt maligne, posedate de diavol, ci suferă cel mult de mărginire, fiind robite propriilor lor insuficiențe culturale de educație, propriilor limitări de clasă. E o dramaturgie foarte bună în *Gaițele, Omul care a văzut moartea, Capul de rățoi, Titanic vals,* și în altele, scrise de V. Voiculescu, și de alții. O direcție dramaturgică fertilă care s-a pierdut în literatura noastră contemporană este cea inaugurată de Victor Eftimiu: basmul. S-a pierdut, fiindcă basmul a devenit dulceag, s-a transformat într-o sfătoșenie dialogată, cu demarcarea netă a lucrărilor rozalii și negrilii. Ceea ce a încercat Eftimiu la începutul secolului — mi se pare că în 1904 a avut premiera cu *înșir-te mărgărite* — nu a fost continuat pe măsură în zilele noastre.

Celelalte direcții parcă și-au găsit totuși continuare.

— Aici e semnalabilă și o întrerupere datorată unui motiv special. Au fost scriitori care, în deceniul 5, au încercat să continue linia basmului în forme moderne. Dimitrie Stelaru — cu două basme dramatice — George Magheru, redescoperit recent, cu câteva basme dramatice de asemenea de substanță, dar necunoscute lumii teatrale, Dan Botta, Radu Stanca...

— Asta este și drama literaturii noastre; *Țiganiada* a pătruns în literatură la mulți ani după ce a fost scrisă, foarte tîrziu cunoscută. Or, se întreabă specialiștii, cărturarii, ce ar fi însemnat această epopee dacă cultura românească ar fi cunoscut-o de la început, ce influență ar fi avut ea asupra dezvoltării culturii noastre? Dar și lucrurile uitate pot exercita o influență tîrzie și pot fi extrem de eficiente în timp. Ei, dar marii dascăli ai teatrului, pe lîngă cei ai noștri, rămîn cei ai tuturor: tot la Grecia ne ducem...

— în ce privește legătura dumneavoastră concretă, ca să zic așa, cu Sofocle și cu Euripide, cu Shakespeare, ați depus suficiente mărturii. Deci nu atît asupra capitolului dramaturgiei vechi aș stărui, cît asupra relațiilor cu dramaturgii străini moderni.

într-o considerație a unui critic, N. Caraniino, se spune că ați fost, „la școala lui Osborne, Wesker, Pinter, Durrenmatt, Albert Camus", dar, adaugă criticul precaut, „după toți acești profesori pe care i-a urmat, nu imită pe nimeni". Frecventarea operelor acestor confrați a însemnat pentru dv. un prilej de îmbogățire a mijloacelor? De verificare a formelor? Și, în general, a fost un contact efectiv, sau doar de lectură, într-un cadru de cultură generală?

— Ar fi o mare gafă ca un scriitor de astăzi să nu-și cunoască contemporanii. Aș cita aici marii dramaturgi americani, peste care nu se poate trece în acest secol. Să-i luăm pe cei trei: Tennessee, Miller, Albee. Să-i mai cităm pe Beckett și pe Ionescu. Și pe alții. Sigur că un dramaturg trebuie să-i cunoască pe toți, fiindcă, în general, peste teatru se depune din cînd în cînd o mantie de praf și numai arderile din piesele contemporanilor risipesc acest praf. Iar ei sînt convins că i-au citit pe Racine și pe Corneille, și pe alți viteji de demult ai teatrului în care cred că au descoperit multă pletoră, dar sublimarea ideilor ce i-au animat pe toți dramaturgii nu putea să nu-i sensibilizeze.

în linii mari, cred că în dramaturgie, ca și în alte genuri, nu există prea mare progres de la un timp la altul; există numai o acuitate într-o anumită direcție sau într-o altă direcție, o accentuare a unor idei sau o recitire a unor destine. Să plecăm tot.de la a, adică de la greci, de la Oedip: ce era destinul? Acolo era ceva din afară față de care viața eroului era culpabilă și inocentă în același timp, el trebuia să se supună unui program exterior lui. Ce devine mai tîrziu destinul? Nu cumva o asumare chiar de către om a propriei sale soarte? Adică nu devine o problemă interioară, o problemă a sa personală, nu se angajează el cu conștiința sa, cu credința sa pe calea pe care o urmează? N-au fost oameni care au pierit tot atît de violent ca și Oedip pentru convingerile lor? Nu mă refer neapărat la perioada Inchiziției sau la alte perioade revolute, dar hai să-1 luăm, să zicem, pe Horia al nostru. Destinul lui nu era rău neapărat, el și-a asumat această soartă nu pentru a acumula bunuri materiale, deci lucruri trecătoare, ci pentru o idee. Iată că și el decît să trădeze această ideea sau decît să renunțe la ea moare tras pe roată, crezînd în idea lui. Ixion cel grec este pus pe roată și sfărîmat pe roată de zei, deci de o forță din afară; nu putea fugi de acest destin. Horia ar fi putut fugi, renunțînd

la propriul său destin, renunțînd la propria sa conştiinţă, renunțînd la o idee pusă în slujba semenilor săi.

Iată deci că un dramaturg contemporan poate să mute focarul atenţiei spre altceva, rămînînd în acelaşi timp consecvent cu o credinţă de demult. Sigur, roata este aceeaşi, dar destinul este un destin interior, un destin asumat, un destin al omului care răspunde de propria sa faptă şi de propria sa conştiinţă. Poate că asta e de învăţat de la dramaturgia contemporană, de la proza contemporană: deplasarea spre un destin interior.

—Aici sînt două idei pe care le-aş reţine ca• importante, întîi, că nici un erou al dramaturgiei universale nu şi-a abandonat vreodată credinţa —şi în aceasta a: constat măreţia sa; şi, al doilea, că sacrificiul consimţit devine o esenţă a tragediei moderne. într-un fel, Ifigenia şi-a asumat şi ea destinul, la un moment dat. 'Nu mai avea nici o ieşire şi a înţeles necesitatea, Tot dv. aţi spus-o, într-un eseu.

— E adevărat, dar eu plecasem de la Oedip, unde destinul este mai clar de la început. Dar fug către alt personaj, tot eroic, Prometeu. După mine, e un erou extrem de contemporan. El înfruntă zeul, înfruntă forţa, nu neapărat oferind focul. Şi nu e pedepsit pentru că a adus focul, ci pentru că a îndrăznit, a cugetat că trebuie să aducă focul. Acest război spiritual este mai important, cred eu, decît fapta în sine şi pedeapsa ce i se dă este o pedeapsă exemplară pentru că a gîndit şi a înfăptuit. Focul, la urma urmei, putea fi stins de către zeu la o adică; dar un dramaturg vechi ar fi insistat asupra relaţiei, sau asupra actului aducerii focului, iar un dramaturg mai nou ar fi insistat asupra războiului spiritual dintre om si zeu.

— E ceea ce a şi făcut, de altminteri, într-o măsură, Victor Eftimiu în piesa sa< închinată eroului.

— Această idee nu numai la Prometeu o găsim, ci la. diverse alte personaje prometeice, care au aceeaşi deschidere a aspiraţiei şi aceeaşi forţă de a lupta pentru o idee.

—Faust vă exemplifică remarca. Şi el e tot o gîndire liberă în acţiune.

—Aici însă e şi un pact ..

—Pactul nu face decît să ţărmurească o clipă această gîndire.

... • Am convingerea că piesele dv. ilustrează cîteva din direcţiile cele mai moderne, ale dramaturgiei universale de astăzi.

Unul din, criticii literari care v-au studiat cu luare-aminte dramaturgia, Mircea lorgulescu, observă la un moment dat că una din atitudinile modeme ale acesteia provine din faptul că pentru autor materialul verbal e o sursă a dramatiiicului. El socoate că încercaţi să revitalizaţi elementul verbal, dar că o faceţi în aşa fel încît literatura este pusă în acord cu evoluţia mijloacelor scenice. Dacă socotiţi observaţia conformă muncii creatoare pe care o depuneţi!

—Am descoperit în Ortega y Gasset o caracterizare extraordinară a lui Dostoevski. Se spune acolo, nu-mi aduc aminte chiar exact, că personajele lui sînt saturate cumva de limbaj, se, exprimă fundamental prin oralitate, lungile lor destăinuiri îi dezvăluie, îi epuizează, îi umplu, îi caracterizează într-un chip extraordinar. S-ar putea spune că şi aceste romane ale lui Dostoevski sînt nişte piese de teatru, fiindcă dialogul e preponderent; şi chiar atunci cînd analizele sînt făcute în afara dialogului, tot cu mijloacele dialogului sau cu mijloacele monologului se înfăptuiesc, deci nu cu acelea ale detaşării din punctul de vedere âl personajului trei sau patru, sau al oglinzii care înregistrează. Iată o primă problemă.

A doua problemă: despre romanul *Ulysse* al lui Joyce s-a spus că reprezintă o odisee a limbajului. Nu ştiu dacă aceasta este, dar în orice caz a, fost sesizată şi aici o întrepătrundere. Printre preocupările autorului de astăzi se află modalităţile scenice ale romanului, dar şi modalităţile epice ale piesei. Nu mai există o separare netă între genuri — care, de altfel, nici nu cred că a existat. *Nepotul lui Rameau* ce este ? O piesă de teatru ? Un dialog filozofic ? Un eseu dialogat ? Nu ştim ce este. Este şi una, şi alta; poate un discurs filozofic teatralizat. De aceea cred că oralitatea dă o mai mare autenticitate discursului ca atare, fiind mai vie, mai concretă, mai plastică decît neooralitatea, decît discursul balzacian (unde şi acolo este multă oralitate), decît discursul acelor cărţi care văd eroii din afară. De aceea piesele Şi romanele mai noi par nişte puncte de vedere ale eroilor descrişi, par

scrise cumva — cum am mai discutat o dată despre *Hamlet,* că pare scrisă chiar de Hamlet — ca o mărturie, un dosar, o autobiografie a eroului principal, autorul fiind aparent străin, figurînd doar pe copertă, ca redactor. De aceea, probabil, există o infuzie a oralității şi în proză şi, normal, şi în dramaturgie.

— E şi ceea ce explică, într-un fel, socot eu, acum, osmozele dintre unele pasaje,întinse din romanele dv. şi unele episoade din piese.

Iată o observație a altui critic, Ion Cocor a, care se referă tot la ceea ce aş numi înscrierea dramaturgiei dv. într-o direcție modernă. El spune că stratul fabulistic al pieselor este străbătut de curenții investigației sociale şi politice, cum se petrece în genere în marea dramaturgie contemporană, ilustrată printre alții de autorii pe care i-ați citat — şi cărora le pot fi adăugați latino-americani interesanți ca Rodolfo Usigli, Plinio Marco, Griselda Gambarro, vest-germani ca Gunther Grass şi Hochhut, polonezi ca Mrozek. Ea nu mai este deloc de gratuitate şi de facilitate, ci e saturată de socialitate. Considerați îndreptățită observația lui Ion Cocor al

— Este legitimă. Personajele nu se mai pot abstrage din social şi din politic, sînt cuprinse în acest timp. Sigur că nu întotdeauna timpul unor personaje este sincron cu timpul unei epoci, fiindcă de fapt nici o epocă în totalitatea ei nu este sincronă cu ea însăşi.

Iată, în plin secol XX întîlnim revoluții feudale sau cruciade religioase foarte sîngeroase. Timpul nu curge neapărat cum credem noi, mereu înainte, ci mai merge şi înapoi; depinde pe ce meridian se află. Dar peste tot pluteşte politicul, socialul şi această moară cumplită şi necruțătoare a luptelor, în ultimă instanță, dintre clase, e o descoperire pe care Brecht a folosit-o foarte mult şi pe care alți dramaturgi au folosit-o poate mai puțin, sau cu mai mare finețe, dar de care nu se poate să nu ținem cont. Brecht întotdeauna a afişat-o, a pus degetul în ochii spectatorilor, nu s-a mulțumit numai cm dialogurile şi cu monologurile de pe scenă, ci a mai adus şi cîntece, şi lozinci, şi afişe care să explice toată această cavalcadă a luptelor sociale. Dar ele sînt un adevăr. Că, repet,, acest adevăr nu este sincron cu liniile cele mai nobile ale timpului e cu totul altceva, dar omul nu se poate retrage din

această avalanşă. Chiar atunci cînd s-a retras — cum se întîmplă la Cehov, unde timpul pare oprit pe nişte moşii boiereşti, într-o lume ce are bucuriile, iubirile şi dezamăgirile ei, fiind aparent retrasă din marele marş al timpului, aici neapărînd personaje strict de dreapta sau de stînga, aşezate la polii extraordinari ai socialului şi ai politicului acelui timp — tot e un suflu anume care bate peste aceste localități un vînt al secolului, al secolelor noastre ce destramă acea societate şi anunță o altă lume. Deşi, repet, aparent nu vedem atît de pregnant, să zicem, ca în direcția Brecht, forțele sociale luptîndu-se, contrazicîndu-se, ciocnindu-se. Depinde, desigur, şi de modalitatea autorului, de specificul lui, de geniul lui, cum vedem spiritul secolului în cutare şi cutare operă; dar nici la Cehov nu există o izolare, ba, din contră, ce puternic e situată lumea lui Cehov chiar în vîrtejul timpului, acolo unde este presată şi de malul din dreapta, şi de malul din stînga, şi unde apa este cea mai repede şi duce cel mai iute spre actul final.

Iată o piesă formidabilă — ca să mă refer în aceeaşi chestiune, la alt autor, la două din orientările sale. Cu anume mijloace operează Gorki în *Azilul de noapte* şi cu alte mijloace în *Mama,* sau în unele romane şi piese de-ale lui de mai tîrziu. în decursul unei treimi de secol, acelaşi autor şi-a diversificat personajele şi mijloacele de a prezenta timpul. Dar ce cumplită şi ce adevărată este prezentarea acestui timp din fundul societății, din *Azilul de noapte,* acest timp care parcă vine prin uşa din dos a istoriei, din mîlurile cele mai de jos ale istoriei şi care relevă totuşi frumuseți umane extraordinare ce vor deschide, în final, izolatul Eden putrid care este azilul de noapte !

— După ce am citat din atîția critici, care au încercat să vă cunoască, îngăduiți-mi să citez şi o propozițiune a dv., utilă în acelaşi sens. Ați scris-o în 1973: „Destinul piesei politice, revoluționare e chiar destinul teatrului". 0 contrasemnați în 1983}

— O contrasemnez.

— Intru în alt domeniu de discuție, privind compoziția dramaturgică. Cîțiva critici literari sînt de părere că dramaturgiei dv. i-ar lipsi „compoziția". Ei fac observația, dorind să demon-

streze că aveți toate, harurile unui prozator, dar acesta, al dramaturgiei, v-ar lipsi. Dar, întreb eu, ce ar însemna compoziția „după legile dintotdeauna ale teatrului", cum se exprimă un bun estetician într-o carie recentă! Care sînt aceste legi ale compoziției și ce înseamnă în fond „a compune teatral'"% V.ă „compuneți" piesele ori ba!

— Cred că tipul cel mai slab la compunerea pieselor — mult mai slab decît mine — este Cehov. Alt ins mult mai puțin perfect decît dramaturgi ai bulevardului contemporan, un dezlînat, este Brecht. Dar culmea lipsei de control dramaturgie, <iacă ar fi să dau un exemplu de om care nu știe nici o rețetă și nu răspunde nici unei logici cerute de unii receptori, tipul cel'mai imperfect, de dramaturg este perfectul Shakespeare. Nu poți spune despre nici o piesă,de-a lui că nu are lungimi, personaje inutile, două-trei ftnaluri — sau măcar doua, fiindcă și *Hamlet* s-ar fi putut opri cînd a murit regele, pe urmă cînd a murit Hamlet însuși, și iată că, împotriva tuturor așteptărilor, se oprește de abia cînd vine Fortinbras. Dar pînă la urmă cred că tot Shakespeare are dreptate și că acele personaje pe care unii regizori le elimină din piesă, și acele acte pe care unii le elimină, și acele pasaje ce se elimină pentru o mai riguroasă expunere fac parte din construcția șubjacentă. Avea dreptate acel autor care spunea că e mai : important într-uri ghețar nu ceea ce se vede, ci ceea ce este dedesubtiil apei. Mi se pare că a spus-o Engels.

Am dat adineauri exemplul — pe care l-am mai discutat — al *Danton-tâui* lui Camil Petrescu. Nu este o piesă perfectă. Dar din ce; punct de vedere nu e perfectă? Din punctul de vedere al celor trei sau cinci acte, al intrărilor și ieșirilor unor personaje? Eu cred că nu mai putem vorbi decît de o perfecțiune a sensurilor. Aceasta e importantă; ce și cîtă claritate a ideilor există într-o piesă, iar nu neapărat dacă eroii ies din scenă sau intră în scenă la timp.

Am revăzut acum, la o vizionare, *Acești îngeri triști* (la Teatrul „Nottara") și am constatat cu stupoare că oamenii care au privit cu luare-aminte această piesă la premieră și mi-au făcut obiecții la vremea premierei au dreptate: personajele nu știu cînd să iasă din scpnă, sînt anunțate formal cu,niștje sonerii,, vine unul, pleacă altul și așa mai departe. Toate lucrurile acestea sînt adevăr dar pînă la urma eu am ajuns la concluzia că piesa în cauză este prea perfectă.

Și iată de ce. în primul rînd, are puține personaje: șapte, în al doilea rînd, aceste personaje intră în contact și în conflict între ele, adică fiecare este legat de destinul'celuilalt sau cel puțin legat de destinul jumătății din numărul personajelor, ceea ce întărește unitatea șubjacentă a subiectului propus, a ideilor propuse, a acelei amintiri pe care trebuie s-o dezvălui.

De ce sînt acești oameni „îngeri triști" în ultimă instanță ? Fiindcă și tatăl eroului principal — care este tipul cel mai odios — e un nenorocit și el, vai de capul lui, nimeni n-ar vrea să fie ca el, nimeni dintre spectatori ori dintre celelalte personaje n-ar vrea să aibă destinul acestui om. Or, atunci, de ce atîta meschinărie și răutate? Din limpezimea minții lui, din universul lui mărunt, dintr-o presiune a timpului în care a intrat și el, dintr-o tragere de pulpană a domesticului din el care nu l-a lăsat să se elibereze de partea lui telurică, aceea ce-l trage în jos și îl abrutizează.

Deci observația formală, că piesa nu e bine construită rămîne în vigoare, dar pe de altă parte mie mi s-a părut acum că este prea rotund construită — de la intrarea despletită în scenă a personajelor pînă la finalul închis, care nu închide însă nici un personaj într-o mică morală și nu cantonează adevăruri într-o rezolvare de moment, ci le lasă o respirație și o dezvoltare, și o angajare în viitor. Cel puțin pentru cele două personaje principale, finalul e deschis. Poate și pentru destinul celorlalte personaje.

Deci piesa mi se pare normal construită și tot astfel adusă în scenă. Dar din punct de vedere formal poate că există și unele imperfecțiuni care,,pe mine, sincer să fiu, na mă deranjează.

— Acesta este cursul firesc al lucrurilor. Cînd v-au apărut piesele, ele au provocat multora observații privitoare lă imperfecțiunea construcției. Tot așa s-a întîmplat și cu Marin Sorescu,. care a scandalizat, îmi amintesc, prin faptul că „nu știe sa scrie teatru". Una din observațiile fundamentale care i s-au făcut lui Teodor Mazilu, la începutul începuturilor, cînd a ieșit în lume cu capodopera lui Proștii sub clar de lună, *a fost că nu $-a eliberat încă de servitutile prozei; i se făcea însă urarea ca să ajungă să scrie bine și teatru. Așa s-a întîmplat și cu alții. La debutul lui Brecht cu piesa Razi, în 1924, toți*

criticii teatrali i-au spus că va deveni dramaturg în măsura în care va învăța să construiască și nu să povestească pe scenă. Văzînd noi piesa în 1980, într-un seminar de dramaturgie internațional, la Leipzig, l-am ascultat cu uimire pe un critic german bătrîn și serios care spunea că la început *Brecht știa să facă o piesă, mai tîrziu însă a pierdut ceva din acest meșteșug. Dar ce a fost oare marea și îndelungata pledoarie a lui Shaw pentru Ibsen, pe ideea că, deși novatoare, fără modele anterioare, e și aceasta o dramaturgie posibilă! Deci și aici am rămîne la o veche observație a lui Spinoza care spunea că unele lucruri nu pot fi explicate prin altele, nu-l putem explica de pildă pe Beckett prin Feydeau și nici invers.*

— Vedeți, cei ce au scris teatrul absurdului par și ei foarte slabi constructori și foarte slabi meșteșugari. Dar să luăm două capodopere: *Hangița* de Goldoni și, să zicem, *Regele moare* de Ionescu. Totul este aici drămuit cu minuțiozitate. Dacă citești cu lupa aceste piese vezi că au o construcție diabolică, nimic nu e lăsat la voia întîmplării, dar fiecare pe cîte o altă direcție decît ar trebui să fie pentru gustul unora, Nimeni nu-1 încriminează pe Feydeau sau pe alții, care sînt mari constiuctori teatrali; dar fiecare dramaturgie, cred eu, lărgește puțin aria construcției dramatice și imperiecțiunile aparente se înscriu ca niște cîștiguri pentru literatura dramatică, nu ca niște pierderi. Dacă toate piesele ar fi rotunde și perfecte ca niște ceasornice ne-am plictisi de atîta minuțiozitate, de atîta tic-tac și de atîta rutină, am ști că la 5 moare unul, că la 7 intră altul ... Or, o piesă nu trebuie să prezinte perfecțiunea formală a ceasului, ci să aibă bătaia timpului care trece prin ceas și care uneori nu se aude ca bătaia ceasornicului, dar erodează personajele și ne arată înfățișarea lor reală.

încă ceva. Am mare stimă pentru dramaturgii care vin din beletristică. Și Mazilu, și Sorescu vin din beletristică. Ei nuț>ot să nu aducă în dramaturgie cohorta de lucruri învățate în genul pe care l-au practicat pînă atunci, nu pot să nu sintetizeze ceea ce au învățat în acele genuri, deci nu se poate să nu împrospăteze cu ceva, chiar cu această imperfecțiune, genul dramaturgie în care au sosit.

Apariția fantasticului în proză și în teatru pe mulți i-a scandalizat, li s-a părut un lucru venit din afară, un lucru facil uneori, sau neadevărat. De fapt însă aceste excrescențe

ale frumosului sau ale sublimului, ori laturi ale unor zone de absolut, fie că dobîndesc o alură mai neagră, mai ridicolă, fie că apar mai liniare, sînt vechi de la începuturile literaturii. Le găsim în toate marile cînturi dinaintea secolului I din culturile vechi. Invazia fabulosului și a fantasticului nu este de dată recentă. E în basmul dintotdeauna. Cred însă că o dimenisune nouă pe care au adus-o unii dramaturgi sau unii prozatori este aceea a unui fantastic interior, proiecție a unor zone de monstruozitate sau de lumină ce capătă forme fantastice în interior. Această punere pe tavă a unui timp interior, a unui fantastic interior, o întîlnim uneori și în piesele de teatru. Poate că monștrii aceia mici din *Balconul,* — tipologia aceea care roiește în jurul eroului principal David — reprezintă proiecții fantastice ale unui coșmar; rjoate că sînt elemente concretizate și concrete ale răului. în acest caz, — sigur, citită fiind piesa cu rigoare, nu cu exagerări — construcția pare și mai deșucheată. Și mai dezechilibrată. Totuși,, regizorul, care este primul cititor și care propune soluția scenică, trebuie să găsească cheia echilibrării întregului. în ultimă instanță, el poate să-1 ajute pe autor în fața publicului său, arătînd că unele imperfecțiuni formale sînt de fapt modalități noi de prezentare a unor zone mari.

— Din fericire, cea mai bună parte a regizorilor români a dat dovadă de această înțelegere față de dramaturgia românească modernă.

— Mai ales cei tineri,

— A fost o șansă.

Spuneați că memoria este o gîndire care nu gîndește, un fel de îmburghezire a gîndirii. Totuși, doriți să resuscitați memoria" noastră atunci cînd vă adresați unor subiecte din realități trecute: Piticul din grădina de vară, Două ore de pace, Muntele. *Cum să înțelegem fraza anterioară în raport cu această preocupare de a reîmprospăta, mereu, memoria noastră!*

— Există o memorie națională care e vie și care trebuie mereu văzută cu ochii contemporaneității și cu care se poate dialoga și care te îmbogățește ca om prin faptele de măreție ale trecutului, după cum probabil că există și o memorie îmburghezită, limitată, sătulă de sine însăși, a unor personaje care, refuzînd trecutul, se recuză pe ele și în prezent.

Eu sînt deci pentru o memorie mai activă, şi nu pentru memoria aceasta, sătulă de ea însăşi, a unor personaje pare şi-au făcut din memorie un capital şi un depozit de adevăr, numai al lor, ori un piedestal pe care să se afişeze, ,

— *De. ce dați mai multe titluri aceleiaşi piese ?*'Omul de 'cenuşă *are patru titluri,* Timpul în doi *are patru, dintre care unul criptic. Este un număr mare de inițiale,* F.M.S.M.I.O. *pe care nu le-a desluşit nimeni.*

— Fiindcă piesele au mai multe personaje şi îşi propun un număr de idei de care eu, neapărat aş vrea să se țină cont. Deci ar fi cîte un titlu pentru fiecare act în parte; iar uneori pentru fiecare din personajele principale; iar cîteodată pentru fiecare din ideile principale ale piesei. *Omul de cenuşă* •este titlul al doilea; întîiul e *Mai suna-vei, dulce corn? Sub* acest titlu, aş şi ruga să se joace, fiindcă personajele principale se leagă de nostalgia, cuprinsă în versul eminescian, 'după un timp de altădată, după o amintire pe care o laşi :şi care te va rechema din imposibil. Oamenii te vor uita si nu te vor cita niciodată; or personajul pledează pentru ceea ce rămîne din om şi după moarte, ceea ce lasă contemporanilor săi şi viitorului ca o moştenire, aura binelui făcut «de el cu propriul său sacrificiu. Iată cornul care va suna pentru el şi pentru amintirea lui.

Omul de cenuşă este un alt pol al piesei, un alt prototip de om care e o urnă pe două picioare şi care a ars fără să producă nimic alta decît cenuşă, un om care s-a autoflambat, ca să zic aşa, pentru micul lui univers, ce n-a reprezentat nimic şi pentru care niciodată, nici un corn nicicînd nu va suna.

Deci iată cei doi poli posibili ai aceleiaşi piese.

în piesa *0 piele de capră,* într-un loc, personajele vin de undeva şi merg undeva. La un moment dat se duc în R.P. sau caută această zonă. Trebuie să spun cu surprindere că şi eu, recitind piesa după cîțiva ani, n-am înțeles în prima secundă ce însemna acest R.P. şi mi-a părut, într-o primă clipă, că atît de neatent am fost că am uitat să clau cheia şi o să se piardă. Fiindcă este o cheie... Sigur că o enigmă este mai plurivalentă decît un adevăr şi dacă ar rămîne p enigmă ar fi mai bine şi pentru. critici, adică să-şi bată ei capul si să deducă ei din piesă spre ce timp tind acele personaje, şi spre ce loc. Iar pentru că veni vorba, vă şi deconspir semnificația acelor inițiale: personajele caută *Rami pierdut^* un loc al omului fundamental — nu în sensul religios, ci al unui om împlinit, al unui vis, al unui absolut; nu este vorba, de o reîntoarcere la diagrama biblică, sau la o grilă mistică,, ci de o idee de absolut.

F.M.S.M.I.O. ? E titlul care nu a apărut pe nici un afiş, de teatru, căci toți s-au temut să nu însemne cine ştie cel. Vă spun ce reprezintă primele două inițiale: *Fata Morgana^*

— *Şi celelalte ?*

— Vi le spun în alt interviu.

— *în felul acesta ne întoarcem la una din primele întrebări' din această convorbire. De ce sînt atîtea enigme în jtirul dramaturgiei dv. ? Scrieți uneori piese de proporții mai mari decît le poate încăpea un spectacol; oferiți 160—180 de pagini.* Studiu osteologic... *este o piesă de mare întindere; dacă s-ar juca toată aşa cum am citit-o eu în manuscris ar ținecinci-şase ore. Acordați însă deplină libertate regizorilor să-şi facă „o versiune scenică", fatalmente mai redusă. Unii critici,, tot dintre aceia cu „compoziția" imperfectă, spun că este imposibil ca un autor să se regăsească într-o parte a unei piese pe care el a oferit-o ca întreg — chiar dacă această parte este mare..*

— Acei critici nu înțeleg un lucru. Piesa este scrisă ca. o lucrare de sine stătătoare, aşa cum' sînt scrise şi romanele,, de sine stătătoare. Dar şi un roman este făcut din capitole de sine stătătoare care pot, fi citite sau care pot fi puse uneori, în altă parte a cărții. Ei, şi aici capitolele, tablourile sînt ca nişte piese, după părerea mea, de sine stătătoare, ca nişte piese într-un act şi dacă lipseşte un episod din \iața unui personaj inclus în aceste piese într-un act, întregul existenței şi destinului personajelor principale pierde într-o anumită dimensiune, dar nu se schimbă în totalitate.

— *Să înțeleg de aici că, de pildă, cele trei versiuni scenice-ale* Mormîntului călărețului avar *v-au dat egală satisfacție, deşi înfățişau trei texte relativ diferite?*

— Mi-au dat satisfacție fiindcă fiecare respecta în general', ideea principală a piesei şi fiindcă la unele tablouri — chiar dacă unii critici ar ține foarte mult ca ele să se joace — ara

renunțat eu însumi cînd a fost vorba de montarea scenică. Am terminat recent o piesă despre Dimitrie Anghel şi Şt. O. Iosif, care are vreo 160 de pagini şi care poate fi citită ca un roman teatral. De ce nu? Şi aceasta are 20 *de* titluri; fiecare capitol de aici are un titlu. Cred că poate fi jucată integral. Sper că va fi jucată în întregime. Şi de ce adică nu s-ar putea juca şi la noi, odată, un spectacol de şase ore? De aceea le scriu/ca să fie jucate. .. şase ore, sau astăzi o parte şi mîine *o* parte, trei ore astăzi şi trei ore mîine.

Filmul *Cupola* făcut de japonezi durează şase ore. în varianta făcută pentru Europa, ține doar trei ore. înseamnă că astfel s-a distrus filmul? S-a mutilat? Nici vorbă; au făcut o versiune mai acceptabilă pentru spectatorul grăbit. Cine vrea să vadă adevărata capodoperă, o poate vedea, cu mare plăcere, în ş.se ore.

— De ce n-au indicate vîrstele şi alte date biografice personajele din piesele dumneavoastră?

— Fiindcă vîrstele sînt nişte dogme, adevăruri care țin de timp şi nu de mentalitatea şi de bătrînețea sau tinerețea unui personaj. Şi fiindcă scrierea unor cifre ar închista nu numai organizarea distribuției, ci şi raporturile dintre personaje, care pot fi mai flexibile şi mai adevărate dacă i se dă regizorului posibilitatea aceasta de a opta pentru yîrsta pe care o simte el, regizorul, şi interpretul ca necesară. Eu nu pot crede, pe de altă parte, că un personaj de 30 de ani e mai tînăr decît un personaj de 50 de ani. Numai atunci cînd e neapărat nevoie să fie o despărțire de timp pentru alte motive, arăt că unul e mai bătrîn decît celălalt. Iar cînd unul este fată şi altul fiu se vede de acolo. Vîrstele sînt deja, din capul locului, opresive, diferențiază personajele şi le pun în nişte raporturi subalterne față de vîrsta biologica şi de adevărul şi sensibilitatea cu care fiecare trebuie să vină în acest dialog! la această masă rotundă care e o piesă.

— De ce sînt atît de siniştri bufonii din unele piese? Am observat că în multe din acestea — Rugăciune pentru un disc-jockey, Balconul, Hoții de vulturi, Rezervația de pelicani — *gravitează unu, două, trei personaje de un ^ comic lugubru. Am propus, la un moment dat, o explicație. Nu ştiu dacă e întemeiată. Ortega y Gasset, studiind arhivele Escurialului, a descoperit că principalul spion al lui Filip, la Curtea Spaniei, cel care a trimis, fără să se ştie, multă lume la moarte, pe rugurile Inchiziției, era bufonul Zuniga.*

^ — Iată un subiect ! Să-mi dați şi mie cartea, pentru că în mine, în clipa aceasta, s-a scris o piesă.

— Am pornit de la bufonii creați de dv. şi m-am gîndit la ciudățenia coincidenței. Fiindcă şi aceştia sînt un fel de zeflemişti de profesie şi sub zeflemeaua de profesie colcăie crima. Ați urmărit în mod special acest lucru ? Cum au apărut personajele cu pricina în contextul general al piesei? Impresia e că ați dorit mai totdeauna să implicați în făptura lor o amenințare.

— Bufonii shakespearieni sînt nişte înțelepți şi nişte țipi.mai blajini. Nişte filozofi. în general, agenți'ai'bineiui Cred că bufonul de astăzi este un tip care, nemaiputînd fi bufonul regelui, este bufonul propriei sale conştiințe. Ei ascund sub veselia benignă o mare pată de cerneală otrăvită. Un întuneric. Sigur, am şi personaje mai drăgălaşe: Căşină şi Băşat. Dar, bineînțeles, şi aceştia, ca şi ceilalți'pomeniți sînt de pe un meridian mai negru, mai întunecat.' Sînt periculoşi fiindcă nu cred nici în propria lor ticăloşie, nu cred nici în rău; adică, sistemul lor de adaptabilitate față de cotloanele timpului, ale istoriei, foşgăiala lor, ține mai degrabă nu de o retardare, ci de o ascuțire a inteligenței care nu crede în propria inteligență. Fiindcă inteligența ar trebui să deschidă ferestre, să aducă binele. Ei sînt ca un fel de insecte care *se* multiplică şi a căror solidaritate e în războiul dintre ele şi în neputința de a respira aer curat.

— Interesant e că nu ați folosit niciodată unul singur ,- ori sînt perechi, ori sînt mai mulți.

— Ei nu pot trăi decît în haite, fiindcă sînt prea slabi ca să atace singuri, ca să se expună singuri, ca să înfrunte singuri. De aceea au nevoie, dînd coate, între ei să stea cot la cot. Sînt înfrățiți, dar merg înainte dîndu-şi coate unul în burta celuilalt. E o solidaritate ticăloasă a ticăloşiei.

— Ultimul volum de teatru, pe care l-ați semnat, întitulat 9, are o mare diversitate în ceea ce priveşte stilul, specia, formula pieselor. Varietatea aceasta \e, dealtminteri, a întregii dv^ dramaturgii. Cum se explică?

- - C a să nu greşesc, fug la clasici. Pun întrebarea asta lui Cărnii Petrescu şi lui Lucian Blaga. De ce a scris unul *Danton* şi celălalt *Meşterul Manole?* Pentru că intrau în preocupările lor istoria şi mitologia. Scriind despre război, Camil a scris despre un capitol important din istoria României; şi iată-1 aproape de istoria revoluţiilor şi a lumii şi, «deci, aproape de Danton. Lucian Blaga a scris, alături de Meşterul Manole, şi despre Pann (în poezie) şi despre Avram lancu, iar în lucrările filozofice s-a ocupat de cultura românească străveche, de structura noastră, de matricea poporului nostru, de istoria noastră şi piesele sale se înscriu în toate preocupările scriitorului şi ale dramaturgului Lucian Blaga. Dar dacă sar la nişte contemporani şi pun întreharea amintită lui Durrfenmatt el o să spună că a scris şi *Vizita bătrinei doamne,* în strictă actualitate, şi *îngerul a colorit la Bdbilon*şi *RoMulus cel Mare.* Şi dacă dau o fugă pînă la iubirea noastră cea de toate zilele şi-i pun o asemenea întrebare, din mormîntul său pecetluit cu un avertisment-blestem anume că acela ce va deschide cripta va pieri (fiindcă misterul privitor la viaţa lui Shakespeare „a existat ori n-a existat?" :se continuă şi în moarte, fiindcă s-ar putea ca în acel mormînt, unde se zice că zace el, să se afle altcineva — ceea ce n-ar • schimba însă ecuaţia Shakespeare, ba ar spori misterul lui) şi el mi-ar răspunde că a scris despre istoria Angliei, a Danemarcei, a Romei, Egiptului, deci despre istoria lumii, vorbind deci despre istoria omului, despre iubirile romeojulietiene... :Şi a mai scris şi despre rase — cred că e primul — despre negri, evrei, despre toate meseriile (vezi şi *Visul'• unei nopţi de vară)* şi despre breslaşi. Prin urmare, universul lui e plural ca timp 'de desfăşurare, loc al acţiunii, grupuri de personaje, sentimente, idei propuse — fiindcă nu e numai ce a vrut să demonstreze (şi a demonstrat-o birie) tari Kott, «ca totul se reduce la ideea puterii, nu e numai atît, deoarece astfel ar fi vorba de un autor cu un singur picior., Şi numai eu un.deget din acel unic picior.

Strîngîhd la un loc răspunsurile celor de mâi sus, cu rrmilinià, de după ei, din umbra lor, zic că e posibil ca un autoF să se exprime prip, exprimarea diversităţii locurilor :Şi; a ^diverşi secoliv Importantă rămîne pledoaria esenţială a' aut^imlui în cauză. în fond, dacsL autorul îmbracă o sută de haine, de la prinţ la cerşetor '-clacă. Harnlet^jeişi^prir^t/şi

actor — că de n-ar fi şi actor n-ar da sfaturi actorilor (şi e chiar un creator de artă, propune versuri, e dramaturg, căci elaborează el însuşi trama propriei sale piese şi a propriului său destin) — deci dacă acest personaj care e, în acelaşi timp, personaj şi actor, şi autor al propriului său rol, îmbracă aceste haine pînă la vestmîntul final — de timpul său îmbrăcat — vestmîntul morţii, ca un răspuns capital la întrebarea „A fi sau a nu fi"?'răspuns pe care-1 da, mort fiind, în favoarea vieţii (dar nu în favoarea putreziciunii din viaţă, pe care putreziciune o desfiinţează prin jertfa sa, deschizînd porţile închisorii Danemarca, prin moartea lui, şi lăsîndu-1 pe Fortinbras, tizul său, să intre aici ca un argument" al vieţii) şi un autor poate să îmbrace mai multe haine şi care haine să cuprindă istorii, destine, idei etc., etc.

După această prelungă paranteză, zicem că e posibil.

care e pledoaria esenţială a dramaturgului român contemporan Dumitru Radu Popescu?

— în general, declaraţiile autorului pot fi suspectate de partizanat faţă de propriu-i text sau pot să fie tangente — ori aberaţii, iluzii ale sale cu privire la textele de el scrise. De aceea eu aş acorda mai multă încredere criticilor şi spectatorilor cared descifrează şi-1 decriptează pe autor, ca're-i simt (ori nu-i simt) predica. Dacă nu i-o simt, s-ar putea ca ea să nu prea existe,

Dar aş da un alt exemplu. Ortega Y Gasset vorbeşte despre unii autori care nu se explică pe ei înşişi deşi propun o serie de simboluri, parabole şi texte poetice,'-cu. o pădure de posibile interpretări. Nu se lasă însă niciodată descoperiţi total. în această categorie aşează romanul *Don Quijote.* Şi mai spune că există un alt 'tip de autor care-1 ajută pe cititor în aflarea ideilor propuse de el. Un asemenea şcriitor-ideolog al propriei sale opere, ar fi, după părerea gînditorului spaniol,. Shakespeare, care oferă nişte oaze clare de înţelegere - - a teatrului său şi a părerilor sale despre teatru. Eu cred că şi dacă schimbăm autorii, ambele afirmaţii rămîn valabile pentru fiecare dintre ei. La fiecare lucrurile par obscure sau clare în ceea ce propun. Principalul e ca *predica* lor să rezulte:din ansamblu şi să fie explicată, declarata, chiar retoricăv venind mai mult dintr-o intenţie, a autorului, în rostirecUşi. nu în spiritul personajelor,

— *Volumul dv. de eseuri şi autocomentarii* Virgule *s-a născut dintr-o nevoie de explicitare?*

— S-a născut dintr-un dialog purtat cu mine însumi şi pe care am vrut eu să-1 am cu nişte confraţi. Dintr-o dorinţă de eliberare. Şi de a spune ce nu am vrut să spun explicit în teatru. Şi de a-mi fixa un spaţiu geografic al iubirilor mele, care nu-s multe, dar sînt profunde şi definitive.

— *Lumea teatrală, căreia i-aţi dăruit opera dramatică,, v-a înţeles?*

— Cred că da. Am avut destui spectatori. N-aş spune mulţi, ci destui. Şi cred că am găsit în critica teatrală, de specialitate, o receptivitate... —cum să-i spun?

— . .. *Corectă?*

— *Exactă?*

— Corectă şi exactă. Spun *critica de specialitate,* fiindcă, teatrul românească în general se dezvoltă în afara criticii literare, lucru foarte ciudat şi specific probabil Balcanilor. Nu ştiu dacă... Adică ştiu precis că dramaturgii din alte ţări sînt discutaţi în primul rînd ca scriitori. La noi, de exemplu, Teodor Mazilu era comentat de critica literară şi pentru ultimele sale volume de însemnări şi reportaje. Lui Fănuş Neagu i se fac cronici şi la volumele sale de cronici sportive. Foarte bine că i se fac: există în aceste cronici poezie, umor. Şi la Mazilu există, în reportaje, o sensibilitate anume în cuprinderea realului. Şi scrierile pentru copii ale lui Marin Sorescu au fost discutate, pe bună dreptate, de critica literară. Mai puţin a stat în atenţie dramaturgia acestor autori. Deşi probabil că Mazilu e mai mare dramaturg — sigur că e mai mare — decît autor de reportaje, Fănuş e mai bun dramaturg decît autor de cronici despre Rică Răducanu, iar Sorescu, dramaturgul, e cel puţin egal poetului Sorescu. Dar asta nu trebuie să fie luată decît ca o simplă constatare, fiindcă avem critici de teatru care cunosc foarte bine mişcarea mondială a teatrului, a dramaturgiei, şi pana lor, cînd se pronunţă despre o piesă contemporană, ţine cont de toate aceste elemente ale actualităţii. De context. Şi

autorii se simt implicit făcînd parte nu numai din mişcarea •contemporană, ci şi din aceea europeană — cel puţin.

— *Mă apropii, cu bunăvoia dv., de încheiere. Credeţi în teatru ca o şansă morală pentru lumea de azi?*

— Văd teatrul ca un templu, un loc sacru, unde oamenii să se regăsească şi să se purifice nu la modul total, fiindcă nu sîntem atît de naivi încît să credem că merg ca la oracolul lui Apolo; dar solidaritatea care se naşte între spectatori în faţa unui act teatral este benefică. Dacă cititorul de literatură este un om singur cu cartea în faţă, cu propria inteligenţă în faţa inteligenţei personajelor şi a autorului respectiv, la teatru se naşte un flux între spectatori, o solidaritate, un magnetism ce creează din toţi spectatorii un singur pesonaj. Acest pesonaj simte o dată, dintr-o parte mai bună, un element comic, să zicem, şi capătă un surîs care imediat se simte de către tot acest trup şi ajunge la hohote de rîs şi la urale; sau simte o amărăciune, cu alt personaj, care e o altă parte din acest mare organism, ori percepe o idee mai gravă şi şi-o însuşeşte, o simte şi el pînă la urmă. Colocviul spectatorilor din antracte, de acasă, duce la o continuare a piesei. Da, cred în teatru.

— *Convorbirea aceasta prelungă, pe care cu atîta generoasă îngăduinţă şi răbdare mi-aţi acordat-o şi care pe mine m-a îmbogăţit spiritual, şi cu multe date despre creaţia dumneavoastră văzută din interior, apare ca prefaţă a unei cărţi, cartea dramaturgiei dv. Vă întreb deci dacă doriţi în încheiere să-i spuneţi ceva anume* cititorului, *ceva care n-a putut rezulta din întrebările mele; şi apoi, —deoarece trag nădejde că vom trăi şi momentul cînd un autor român, dv. de pildă, îşi va putea vedea pe scenă* toată *opera sa — dacă vreţi să-i spuneţi ceva* spectatorului *care vede ori va vedea toate aceste piese.*

— Văd teatrul în primul rînd ca literatură, deci ca un obiect destinat lecturii. Independent de spectacol. Cînd scriu o piesă, o scriu aşa cum aş scrie un roman, urmînd ca cititorul, după lectură, să-şi dea seama de ceea ce am vrut să-i comunic, de ce l-am provocat la dialogul cu acel titlu şi cu acele personaje. Ceea ce însă nu exclude defel bucuria pe care o am şi eu atunci cînd văd o piesă pe scenă. Fiindcă o piesă pe scenă capătă o împlinire prin marea vitalitate a

teatrului, care constă în concretețea personajelor, în suflul lor şi în posibilitatea spectatorului de a recepta cu toate simțurile realitatea ideilor. Aici el vede, aude, se bucura, plînge, rîde, este ori nu de acord şi se simte mai aproape de această lume care devine *a lui.*

— *Fiindu-vă recunoscător pentru acest îndelungat dialog, poate obositor, dar necesar ca mărturie pentrit cunoaşterea operei dv teatrale, îmi permit să vă întreb dacă sînteți de acoM ca, împrumutîndcevadin metodologia dv. creatoare, evocata aici, să lăsăm acestei convorbiri un final deschis. ..*

— Absolut.

VALENTIN SILVESTRU

AUTORUL DESPRE TEATRU

Dramaturgii au fost de lă greci încoace oameni ai cetății, apărători- ai cetății —şi, slavă domnului, numai unul a murit fiindcă din cerul cetății sale i-a căzut în cap o broască țestoasă. Teatrul îşi are şi el rostul de a construi o lume mai bună şi de a face'ca binele să înainteze. în Acarnienii, *Aristofan spune despre sine: „Niciodată, în comediile sale, el (Aristofan) • nu aruncă ridicolul asupra lucrărilor oneste; el n-are în vedere decît binele public şi îl va apăra cu toate puterile sale, nu prin linguşiri, prin intrigi sau prin măguliri ascunse, ci prin eforturi salutare. Cleon poate să urzească împotriva lui: dreptatea va fi întotdeauna pentru poet şi niciodată el nu va avea teamă, nici nu se va prostitua pentru bani, aşa cum face duşmanul lui". Iată cum de peste două mii de ani acest testament • ce are în vedere binele public îşi păstrează vigoarea, iată cum acest adevăr, ca orice adevăr, nu poate fi ruinat nici de trecerea <a peste două mii de ani. Adevărul este puterea artistului şi el nu poate fi învins de nimeni şi nici de timp. Din contră, aşa cum spune Euripide: „Timpului înaintînd îi place să adeverească toate".*

Teatrul adevărat nu-i o floare de lotus care să-ți umple inima de uitare şi să-ți taie din rădăcină rădăcinile şi să nu mai cunoşti de undefe-ai iscat şi care e rostul tău, teatrul adevărat nu-i acea plantă minunată bună pentru loiofagi, bună să-ți uiți țara şi neamul din care te-ai ivit şi să te îndepărtezi de propria ta zestre şi fire, teatrul nu-i o mîncare preparată din lotus care să-ți umple burta şi să adormi aplaudînd propria, ia sărăcie spirituală, teatrul e altceva, ce exact nu ştiu nici eu defini în două cuvinte, oricum, mai degrabă o buruiană ce nu

poate pieri de la greci pînă azi, trăind sub cerul liber sau sub cupole somptuoase, în ganguri şi prin poduri, o buruiană ce^ ţine mintea trează şi pune întrebări şi luminează de Ungă dragostea lui Romeo cerul Italiei şi al lumii, şi cînepă nebună ca nebunia lui Hamlet, purifică lumea ca destinul prinţului danez, împrăştie ceaţa şi face să răsară soarele... Unde stau piesele mele în acest context! Ce autoportret mi-aş putea schiţa?"

Unii consideră unele scene de-ale mele ciudate. Le-aş putea-răspunde cu atîtea exemple aparent ciudate din Shakespeare, sau cu formularea lui Sartre: „Teatrul nu se preocupă de realitate, el se preocupă de adevăr". Realitatea e schimbătoare, adevărul nu, realitatea poate fi ciudată, adevărul mai puţin. Unii zic că scriu piese lungi. Aş putea răspunde că Shakespeare le-a scris şi mai lungi, dar n-ar fi un arguments.. Aş^ putea răspunde'că sunt lungi fiindcă proza m-a învăţat si articulez substantivele principale, cheie, dar nici asta n-ar fi un argument serios... Ce mi se mai reproşează! Simbolurile,, ambiguitatea, muchea de cuţit unde răul şi binele îşi pot schimba-valenţele electrice, clipa unde iubirea se poate degrada în nebunie, sau pustiul poate înverzi, ce mi se reproşează!... Multe.. Dar dacă un scriitor s-ar lua după reproşurile ce i se aduc, ar trebui să pună armele în cui şi să se apuce de table sau de ţintar. Teatrul nu-i o floare perfectă, de-aceea e atît de divers şi fără de moarte, teatrul e o buruiană plină de enigme.

*

Teatrul ultimilor ani e sigur că trece printr-o acută renunţare la zei şi la zeiţe şi, dacă n-a renunţat încă definitiv să-i'aducă pe scenă, întreţine cu ei o relaţie polemică. Dialogul fiind o formă a democraţiei şi zeii nesuportînd dialogul decît într-o anume direcţie şi nesuportînd deci democraţia care este esenţialmente umană, ei au început să năpîrlească pe scenă şi să nu mai apară nici măcar în finele actului trei ca să aducă multă lumină în guşă, ori au fost înlocuiţi cu oameni, cu cît mai mulţi oameni' Astfel dramaturgia s-a apropiat foarte mult şi uneori s-a contopit cu etapa istorică în care trăim şi astfel pe scenă şi-a găsit reflectarea gradul dezvoltării sociale de la noi, caracterul forţelor şi relaţiilor de producţie. Teatrul e o tribună unde ciocnirea dintre mentalităţi, dintre epoci şi dintre oameni are loc în văzul tuturor şi ce are loc la vedere cu

greu poate ascunde minciuna şi falsul. Ultimii ani au scos din arenă deci poleirea şi giganţii mintoşi şi plini de muşchi care ne învăţau ca doctorii docenţi cum se bea apa şi cum se dă bună ziua, efervescenţa dramatică a conflictelor s-a îndepărtat de exteriorul atitudinilor majestuoase şi exterioare şi s-a muiat in interiorul anonimilor care de fapt construiesc lumea. Eu personal nu regret —şi cred că nici alţii nu plîng cînd n-au prilejul s-o vadă pe scenă pe zeiţa înţelepciunii Pallas Atena răsărind din capul marelui Zeus, scoasă cu dalta şi ciocanul de Hefaistos, gata cu scutul şi coiful şi lancea ei să ne aducă nişte minunate sfaturi şi să ne copleşească în mod dezinteresai cu ele. Personajele vin în teatru din toate colţurile ţării, cu ideile lor în cap, bune sau mai puţin bune şi în dialogul ce •se înfiripă între ele regăsim o efervescenţă a'societăţii noastre şi-o nouă zidire a societăţii noastre. Pe scena devenită tribună deschisă eroii dramaturgiei noastre încearcă o judecată a lor şi a lumii, participă cu gravitate şi nu cu emfază la rosturile, bucuriile şi tristeţile lor şi ale semenilor lor, şi astfel teatrul exprimă realitatea socială în procesul dezvoltării ei istorice. Omul ocupă scena şi scena istoriei, omul devine măsura tuturor lucrurilor, aşa cum l-a văzut Protagoras făcînd pe om măsură <a totul...

*

Vorbind despre adevărul vieţii, trebuie să acceptăm acest adevăr al vieţii, nu doar să vorbim despre el. Iată un exemplu, în Brazilia se descoperă în zilele noastre oameni care fac focul ca în epoca de piatră. Nu cunosc fierul, filozofia, arta, deci •nu cunosc nimic. Mi-e foarte greu să găsesc o soluţie care să-i mute pe aceşti semeni ai noştri în secolul nostru. Cu toate că ci sînt contemporanii noştri. Omul, contemporanul nostru, ce complex şi ce simplu este acest animal vertical! O piesă de teatru poate să semnalizeze printr-un personaj o lume, dar nu ştiu dacă o piesă este şi un medicament universal, gata să vindece această lume. Tribul, în cazul de faţă. Deci secole de mizerie •şi de incultură. Dar să nu ne speriem de o piesă care trage un semnal de alarmă. Ea semnalizează, ea nu înseamnă că nu doreşte altceva decît să ne transforme în pesimişti iremediabili. Alt exemplu. Aflu că în America bogată şi multistatală cîinii şi pisicile sînt cei mai bogaţi cîini din lume şi cele mai

bogate pisici din lume. Şi că trăiesc în specia lor cel mai bine din lume. Ba mai mult. Ei trăiesc mult. mai bine decît majoritatea oamenilor din lume. E ceva tot atît de — hai sa-i zic înspăimîntător, dacă vreți — şi tot atît de interesant ca exemplul dat cu contemporanii noştri descoperiți în țara celebrului Pele. O piesă despre aceşti cîini şi aceste pisici nu poate rezolva problema acestor cîini şi acestor pisici, o poate doar semnala. Dar să nu ne înspăimântăm de un semnal de alarmă şi spectaiorul nu trebuie să se prefacă surd, sau prea ascuțit la auz, spectatorul mai ales trebuie să fie conştient că o stare de fapt este mai importantă decît o piesă care o identifică. Să nu se acrească față de autorul piesei şi față de starea de fapt. Altfel ajungem să ne învîrtim în jurul cozii, crezînd că de vină este efectul nu cauza. Altfel ajungem nu doar să credem, coada pisicii vinovată, ci să ne furăm căciula din cap, .crezînd că-i mai importantă căciula decît capul. Altfel .ajungem unde nu trebuie să ajungem.

Alt exemplu. Se vorbeşte pe bună dreptate în ultima vreme mult despre poluare. Eu nu-i consider sceptici pe cei care vorbesc de moartea oceanelor, de moartea mărilor şi: a nurilor, de moartea oxigenului. Eu nu-i consider reacționari pe cei care vorbesc despre moartea fotosintezei, de moartea vieții vegetale, de moartea în ultimă instanță a vieții. Eu îi consider nişte oameni care trag un semnal de alarmă. Dacă prețuim viața, să-i prețuim şi pe cei care chiar exagerînd nu vor altceva decît ca viața să nu moară. Acestea ar fi cîteva cuvinte despre adevărul vieții.

Literatura dramatică a ultimilor ani mi se pare for mi dabilă. Să nu se grăbească cei ce nu sînt de acord cu.mine,.sau să se grăbească dacă vor să fie stigmatizați de viitor. Pe toate meridianele- lumii, teatrul a\ devenit mai politic, mai răspicat. Unii scriu piese document, alții parabole etc. Literatura dramatică de la noi mi se pare de asemeni formidabilă. Şă nu ne luăm după cîteva insuccese. Ele, nu reprezintă o literatură şi nu-i reprezintă nici pe autorii acelor insuccese. Nu-i important dacă am reținut un personaj sau un altul, important e că am reținut autori. Nu există un pericol al imitării modelelor străine, fiindcă cine imită se elimină singur dintr-o competiție, dacă nu în aniti imitației, in' anul descoperirii imitației. Şi chiar nedescoperită, • o imitație se simte. Şi mai departe, autorii mari nici nu pot fi imitați. Cine spune altfel n-are decît sad imite

pe Shakespeare. Glumesc, bineînțeles. Un adevăr nu poate fi imitat. Nici măcar nebunia nu poate fi imitată. Originalitatea înseamnă o observație personală, o descoperire personală. Columb a descoperit America, asta nu înseamnă că miile de cetățeni care lunar merg în America de Sud şi de Nord cu vapoare, cu avioane, cu submarine o să descopere America şi o să se numească Cristofor Columb. De asemenea glumesc.

Adevărul scriitorului este şi adevărul vieții. Nu există sper decît un fel de adevăr. Altfel riscăm să ne aflăm într-un turn Babei, unde fiecare strigă propriul său adevăr şi nimeni nu-l înțelege. O societate umanistă sau, dacă vreți, de omenie, trebuie să aibă la bază un adevăr care este valabil pentru toată lumea. Altfel Societatea devine burgheză, inchizitorială, neumană şi adevărul ei, al societății, nu corespunde ru adevărul omului acestei societăți. Deci această societate devine schizoidă, ruptă, bolnavă. Eu cred că adevărul din piesele noastre este adevărul din realitatea noastră. Trebuie doar să descoperi acest adevăr în realitate să-l descoperi real şi adevărat în operă. Dar să nu pretindem unei piese să epuizeze tot adevărul vieții, să se ocupe şi de matrozi şi de fotbalişti, şi de mulgători şi de problema cutare şi cutare şi să nu zicem că o piesă nu este adevărată dacă nu se ocupă şi de cutare şi de cutare şi. de cutare.

Lumea, care este o imensă navă rotundă lumea, această planetă rotundă, nu se sperie de un semnal de alarmă, căci un semnal de alarmă nu este nici un blestem şi nici o alifie cerească. Este un semn care indică o atitudine, este semnul unei conştiințe care doreşte ca această planetă rotundă să nu se polueze, O conştiință care vrea ca zilele calendarului să fie pline de o lumină umană.

*

în ce priveşte problema calităților umanismului contemporan trebuie să ținem cont de toate florile, să le zic astfel, ale umanismului dintotdeauna. Shakespeare, care n-avea studii universitare şi n-avea catedră şi nu era de meserie umanist cu doctorantura este, cum se ştie, un mare umanist. Estropiații şi bestiile care abundă prin piesele sale au doar rolul de-a arăta ce minunați sînt oamenii şi ce minunată e lumea! Fiindcă nici o baie de sînge- n-o poate face să accepte pieirea frumuseții ei,

a dreptății, a libertății. Umanismul contemporan mizează, cum e şi firesc, pe dezrobirea omului şi a luminii, pe libertatea omului şi a luminii. Omul poate fi învins, dar nu infrînt, spunea autorul minunatului bătrîn ce se lupta cu rechinii pe nesfîrşitele întinderi ale mării. Murdăria morală este inacceptabilă pentru contemporanii noştri. Am.să-ți relatez un caz: eu sînt un autor lipsit de fantezie, am folosit şi folosesc şi voi mai folosi în scrisul meu întîmplări din viață: în romanul Ploile de dincolo de vreme *am urmat aproape pas cu pas o întîmplare petrecută într-o localitate din Transilvania; iat-o, în faza ei inițială: Un bărbat iubeşte o femeie. Nimic neobişnuit. Nu sînt căsătoriți. Se mai întîmplă. După un timp, ea rămîne gravidă. Se mai întîmplă. El nu doreşte să aibă un moştenitor, fiindcă ar trebui să se căsătorească şi deci şi-ar pierde dumnealui libertatea. Se mai întîmplă. El insistă să caseze povestea cu odrasla, ea nu vrea. Bine, se-mpacă, îşi cumpără maşină împreună: fericire mar el Şi el într-o noapte o duce trecînd prin alte oraşe pînă Ungă un rîu şi-o strînge de gît şi-o aruncă în apă. Aici apare deci monstruozitatea. Să-ți omori femeia iubită, e o monstruozitate. Bine, să zicem că-i mai trecuse dragostea şi nici la început nu fusese cine ştie ce. Da, dar să ucizi o femeie care are în pîntec propriul tău copil, să-ți ucizi propriul copil, ce esteT Dar mai îngrozitor mi s-a părut ce-a urmat: femeia n-a murit şi în fața instanțelor legii cei doi protagonişti au dat din coate, că... Şi s-au împăcat şi s-au căsătorit. Să închei o pace pe p monstruozitate şi să-ți clădeşti o căsnicie şi o fericire pe o monstruozitate mi s-a părut ăbominobil. Justiția nu s-a lăsat indusă în eroare, reîndrăgostitul şi-a primit ce merita. Opinia publică a condamnai monslruozitatea. în romanul meu, descriu doar vocile opiniei publice, fără capitolul final al întîmplării, cel al hotărîrii judecătoreşti. Un scriitor nu trebuie întotdeauna să scrie acest capitol final, ajunge să-i condamne moral pe cei în cauză prin opiniile încrucişate ale celorlalți protagonişti ai romanului şi să le lase cititorilor plăcerea de a scrie în mintea lor acel capitol finals Ancheta pe care o întreprinde scriitorul trebuie terminată'del cititor. Spiritul justițiar al istoriei triumfă doar atunci cîndl toate forțele istoriei îşi conjugă forțele şi scriitorul nu trebuie su î aibă neîncredere în cititorii săi atîta vreme cît aceşti oameni au făurit şi făuresc istoria de ieri şi de azi a țării.*

r *Umanismul contemporanilor noştri se caracterizează"prin respingerea inumanului, prin promovarea inteligentei umane a valorilor muncii, a dreptății.*

Noutatea unei formule literare a fost întotdeauna legată (mă refer aici în primul rînd la proză şi teatru) nu atît de scriitura propriu-zisă, cît de conştiința aş îndrăzni să zic politică a autorului.

Lukăcs consideră Batrinul şi marea *o capodoperă care marchează un sfîrşit — sfîrşitul literaturii burgheze din secolul XTX. Argumentația sa se întemeiază pe faptul că mediul social este absent aproape cu desăvîrşire din această nuvelă şi Bătrînul, eroul adică, omul adică se găseşte aici sociologiceşte absolut singur, înfruntînd singur Marea, înfruntînd o realitate pur naturală. Preluînd o idee a lui Lukăcs trebuie să adaug că într-adevăr realitatea nouă o vom găsi în literatura unor scriitori din țările socialiste, scriitori care anunță prin pana Ier viitorul literaturii socialiste. Realismid nu este o sperietoare decît pentru cei care nu-şi dau seama cîtă forță, cît aur, cîtă dinamită poate cuprinde cuprinderea în Utere a realității societății contemporane. Dar trebuie să ne înțelegem: cine înțelege prin realism lipsă de talent se înşală, cum se înşală cei lipsiți de talent care consideră că realismul îi poate salva de la înec. Realismul este o rampă de lansare, o rachetă cu multe trepte care poate conține toate cuceririle tehnicii moderne literare, O „doză de realism" găsim şi în fantasticele călătorii ale omului pe lună şi dincolo de lună. Dar cel mai dificil rămîne pentru un scriitor nu să descrie omul de pe Urnă, ci omul de pe pămînt. Prejudecățile şi confuziile care au existat cu privire la realism considerau că omul de pe pămînt trebuie descris ca avînd gîndurile omului de pe lună. Realismul lunatec n-a dat roade literare, a creat doar nişte avortoni veseli şi guralivi. Pentru cei fără har şi vertebre, realismul este o piatră de moară legată de gît, o compromitere garantată, o moarte sigură. Dar literatura întotdeauna se face cu scriitori şi mi cu voluntari şi din fericire scriitorii români de azi au scris o operă cu care ne putem mîndri, o operă inspirată din realitatea*

noastră, o operă care descoperă din interior experiența inedită a umanității noastre.

Se spune că Bilchner în şase scene din Moartea lui Danton *a preluat aproape literă cu literă documentele publicate de Thiers şi Mignet (discursurile de la Convenție şi de la Tribunal). Ba mai mult, criticii vremii califică piesa drept un soi de „dramatizare a relatărilor lui Thiers". Dar iată ce scrie Bilchner într-o epistolă către părinții săi: „Autorul dramatic nu este în ochii mei nimic altceva decît un istoric, fiind însă superior acestuia din urmă prin faptul că el creează istoria pentru a doua oară şi, în loc să servească o narațiune seacă, ne transpune nemijlocit în viața unei epoci, dă caractere, în loc de* caracteristici *(sublinierile noastre), şi personaje, în loc de descrieri". Bilchner a murit la nici 24. de ani de tifos şi, deşi nu ne-a lăsat o largă şi ambițioasă profesiune de credință, ne-a lăsat o operă remarcabilă. Labiş n-a avut timp să-şi teore-Uzeze răspicat programul său literar, aşa că drept profesiune de credință îi putem citi poeziile.* Moartea căprioarei *e cel mai bun răspuns pe care Labiş l-ar fi putut da la orice anchetă literară. Deci am putea noi conchide că întîi trebuie să avem o operă şi apoi să vorbim despre ea, şi mai ales să-i lăsăm pe alții să vadă de ce am scris aşa şi nu altfel şi tot ei să vadă şi pentru cine am scris ce-am scris. Bor ges, întrebat de curînd la Paris de ce scrie, spune: „O să vă răspund printr-o butadă a lui Charles Lamb : «Scriu pentru antichitate. A scrie, gîndindu-te la eternitate, e insuportabil»". Borges are 77 de ani şi,.oricît de spiritual ar fi răspunsul său, el nu acoperă tranşant întrebarea ce i s-a pus. Dar lui Shakespeare nu i se pare insuportabil şi nu-i este frică să vorbească de eternitate : deosebirea ar fi minimă, dar fundamentală între Bor ges şi Shakespeare : primul spune că nu există o literatură spaniolă, cu excepția] lui Cervantes şi Quevedo, fiindcă limba e foarte săracă, cell de-al doilea are o încredere extraordinară în limba engleza şi, implicit, în scrisul său. Spune: „Nu-i marmură, nu-s lespezi de morminte / regeşti, mai mult ca versul meu să țină".1 Şi un ultim citat, dintr-o prefață a lui Shakespeare la* Troilusj şi Cresida*:„Şi dacă acest nume vanitos de* Comedii *l-am înlocuit cu titlul* Comodități, *sau în loc de piese de teatru le-aş numi*

pledoarii, i-ai vedea pe toți aceşti mari cenzori, care le socot deşertăciuni, adunîndu-se în jurul lor de dragul propriei gravități ; mai ales comediile acestui autor, căci ele sînt atît de aidoma vieții, încît oferă comentariile cele mai generale la toate faptele vieții noastre"...

Ascunzîndu-mă după spusele acestor mari scriitori, e lesne de înțeles că există mai multe răspunsuri la întrebarea: de ce scrieți şi pentru cine ? Fie că scrisul ne transpune nemijlocit în viața unei epoci, fie că ne oferă comentariile la toate faptele vieții noastre, el rămîne deci în primiți rînd o mărturie prin care un popor se defineşte pe sine în lungul istoriei sale. Prima definiție majoră despre poporul român s-ar numi EminescUi Prin Eminescu limba română şi-a definit frontierele şi cuvintele noastre s-au înnobilat şi s-au încărcat de sensuri. Polivalența cuvintelor suplineşte numărul lor ce nu poate concura cu numărul cuvintelor altor popoare mai substanțiale în spațiu. Eminescu şi-a dăruit poporului său gîndurile şi sentimentele sale, visele sale, nopțile şi zilele sale, viața sa. Prin Eminescu şi prin bisericuțele pictate din Moldova şi prin mînăstirea de la Curtea de Argeş şi prin Brâncuşi noi ştim cine sîntem şi cum ne numim. Geniul unui popor se defineşte prin operele şi oamenii acestui popor. Prin geniul lui Eminescu poporul român s-a văzut pe sine. Doamne, ce minune! am exclama noi bucuroşi. Eminescu este oglinda patriei sale, este limba patriei sale, istoria sa, este patria sa, aşa cum Shakespeare este Anglia. Cînd eşti întrebat de ce şi pentru cine scrii, sigur că te gîndeşti înainte de a da răspunsul la înaintaşii tăi şi la răspunsurile pe care ei le-au dat acestor întrebări. Şi-ți aminteşti de Eminescu, şi de acei poeți, frați ai săi de dinaintea sa, care ne-au lăsat drept moştenire creşterea limbii româneşti şi a patriei cinstire. Cine ocoleşte acest testament, sau îl uită, se uită pe sine.

^ *Eu personal nu mă simt jignit că Shakespeare n-a lăsat sa moara în cronici povestea prințului danez si povestea atîtor regi şi îndrăgostiți. Sigur, el n-a făcut chiar o'operă ştiințifică construmdu-şi piesele exclusiv pe nişte documente ' sigur el mai are şi lipsuri, s-a mai folosit, ca să zic asa, si de fantezie n-a lăsat doar actele să vorbească, registrele,' n-a fost capabil*

să lase doar exactul să vorbească, documentul ştiinţific, care este, cum ştim, rodul raţiunii (şi nu al fanteziei), al analizei precise. Dacă el nu s-a bazat întotdeauna exclusiv pe puterea de demonstraţie a raţiunii, asta nu înseamnă că a dispreţuit realitatea (a cronicilor sau cea imediată, vie), fantezia lui (parcă uneori, nu?) i-a ascuţit simţul realităţii. El era un mare constructor de personaje (şi de piese, mă rog) dar parcă (uneori) are groază de orice lucru perfect disciplinat şi te lasă (chiar cu Hamlet) în coadă de peşte. El simte că orice perfecţiune are în ea ceva extrem de vulnerabil, chiar raţiunea lui Hamlet poate fi o nebunie, sau invers, el simte, presimte că orice echilibru perfect disciplinat are o fragilitate ce ţine de arbitrar şi care poate... o, la el atîtea sînt posibile ! Şi iată cum părintele teatrului-document îşi distruge singur odrasla precum acel personaj mitologic ce-şi mănîncă propriul fiu.*

Ce ne mai rămîne, ce cale? Absurdul, violenţa, sexualitatea, psihologia ? Shakespeare le-a folosit pe toate, şi s-ar putea spune, pe nici una. El n-a închis teatrul, *epuizînd o singură formă şi o singură cale. Lecţia lui este că toate, căile sînt bune dacă spun adevărul. Toate căile sînt bune dacă duc la Roma, căhi Roma este adevărul. Şi în teatru adevărul • se numeşte Shakespeare. El e pasărea adevărului.*

Principala problemă a conştiinţei literare de azi este de fapt principala problemă a conştiinţei, şi anume : să nu ajungi să-ţi fie teamă şi ruşine de propria ta conştiinţă. Nimeni nu te poate umili şi măcina şi amda cum excelent o poate face, fără să-ţi dai seama, din interior, la fiecare pas şi dormind propria ta conştiinţă. Sigur că sînt şi alibiuri, sigur că exista şi puncte într-adevăr greu de explicat şi foarte greu de fixat în viaţa unui om, sigur că sînt şi greşeli, sigur că sîntem şi oameni, nu numai conştiinţe, însă e tot atît de adevărat că, mereu, una vorbind şi alta fumînd, putem ajunge zilnic buni să ne dăm conştiinţa la spălat, şi cărţile la spălat şi, doamne, ce spectacol mai trist poate exista decît acela al unor cuvinte şi litere fugite, din pagini o dată cu apa şi rămînînd la capătul unei vieţi de trudă cu condeiul şi cerneala drept operă de căpătîi, o imensă carte cu foi albe.

Aşa că lucrarea asupra conştiinţei este lucrarea asupra literelor, asupra adevărului din fiecare literă. Şi să avem grijă şi de semnele de punctuaţie, şi ele sînt gînduri, şi semnul exclamării, şi al mirării, şi virgula, şi mai ales punctul, semnul sfînt care pus la timp nu te-mpinge în ridicol şi ratare.

Sîntem martorii unor prefaceri planetare şi martorii unor conştiinţe, uneori mai explozive şi mai puternice decît orice exhibiţie nucleară, cu o putere de penetraţie mai formidabilă decît laserul şi poveştile despre laser. E drept că trăim într-o eră electronică, dar e tot atît de drept că tot ce se realizează în lume e rodul muncii omului, al conştiinţei omului, că el este centrul acestei epoci. Ne bucurăm de paşii noştri pe lună, ne bucurăm cînd depăşim barierele ce ascund în biologia celulei secretele vieţii, ne bucurăm şi ne mai şi întristăm, nu de puţine ori, fiindcă nu în orice zi este duminică, şi nici în sport nu în fiecare duminică e duminică, mai e şi cîte o marţe neagră, ne bucurăm însă văzînd cum şi după ani adevărul nu moare ascuns în crimă, ne bucurăm, chiar cu întîrziere, şi după lungi îndoieli, văzînd cum omul se arată capabil de mari performanţe, cum puterea sa este fără limite, ne bucurăm că omul este o fiinţă fără graniţe, genial şi liber. Cînd te bucuri şi te întristezi, eşti implicat.

ÎNGERI TRIŞTI

piesă în trei acte
(6 tablouri)

PREFAȚA

Drama românească nouă înalță pe o culme insolită dialogul omului cu propria-i conştiință şi aşează dezbaterea pe terenul ferm al eticii, într-o atitudine intransigentă ce exprimă, în fond, aspirația spre puritatea idealului. Un erou ilustrativ, e al piesei lui Dumitru Radu Popescu Aceşti îngeri trişti. *E o personalitate contradictorie, cu candori cucerite după aspre experiențe de viață şi înverşunări împotriva oricărei insinuări a filistinismului. Ca şi alți eroi tineri ai noii dramaturgii, el se declară ostil şi se comportă cu neînduplecare față de inauteniicitate; urmăreşte cu ochi critic vigil translația ideii în practică, explodînd la sesizarea oricărei anomalii de natură a meandra acest drum. Piesa e impregnată în toate fibrele de spirit justițiar, conştiința pură apărînd ca un judecător nu în absolut, ci în contingent, furia personajelor sau tandrețea lor fiind aspectele unei stări de spirit, eroii veghind la intangibilitatea scării autentice de valori în indiferent ce împrejurare. Aceşti „îngeri" nu au tabu-uri, ci o sete ... luciferică de adevăr şi frumusețe, care nu poate fi potolită cu fetişuri-idei, fetişuri-fraze, fetişuri-gesturi şi a cărei contrarietate unică e că nn-şi poate încă formula distinct şi argumenta peremptoriu aspirația, în spiritul clar şi ferm în care îşi exercită demersul critic.*

„îngerii" sînt Ion şi Silvia, doi tineri dintr-un oraş mic ; el, muncitor şi ea, soră medicală. Amîndoi sînt încercați de o tristețe funciară, căci n-au avut parte de familii normale şi au fost mistificați la cea dintîi iubire, ori de cel dintîi prieten. Aspirația lor spre puritate se loveşte mereu de neînțelegerea celor din jur, de obtuzitate şi fariseism. Li se dau lecții de tot felul cum se poate reuşi în viață, dar aceste lecții sînt detestabile şi ei nu vor să izbîndească astfel, rămîn liberi şi neîmpliniți,

cu o foame continuă de adevăr şi frumuseţe. Piesa, părînd unora, la început, malformată, se descoperă ca o construcţie ireproşabilă, cu o mare densitate a materiei dramatice şi o originalitate absolută a raporturilor. Căci fiecare nou personaj aduce cu sine o dramă, fie căeun om curat, sau un ticălos. Şi toate aceste drame sînt — iar uneori ni se sugerează ambiguu că de nu sînt, pot fi — conexe, într-o înlănţuire subterană misterioasă. Cazurile stau sub semnul probabilităţii: Marcu e culpabil prin compromisuri, dar impulsul către acestea nu i-l dă cumva sufletul său generos? Soţia sa, Ioana, e frivolă şi blazată, dar gestul ei ultim, de a-şi părăsi şi soţul, şi posibilul amant, nu e un gest curajos, al unui caracter? Fotbalistul cu chitară, fluture de noapte, n-a fost cumva împins de alţii — bărbaţi şi femei care i-au supralicitat facil însuşirile reale — spre un stil de viaţă factice?

Toţi închid în ei cîte o amărăciune, tristeţea e a tuturor şi iremediabilă, pentru că ori au săvîrşit ceva împotriva voinţei lor, ori au pierdut ceva ce nu mai poate fi recuperat. N-au trăit frumos şi urîtul din ei îi mistuie sau îi ucide. Numai tinerii, Ion şi Silvia, sînt în stare să meargă încrezători mai departe;, ei au păstrat o rezervă de ideal şi o speranţă. Ei cred în visul lor. Vor izbîndi, cîndva; infringer ea de-o clipă nu-i zdruncină, nu le retează aripile. Astfel că spectacolele au dreptate să propună, în ideaţia lor, lupta dintre angelic şi teluric ca o const}'îngere a unor efluvii tragice într-o matcă stenică.

VALENTIN SILVESTRU

CVVÎNTUL AUTORULUI,

Ion Mării (cumnat) mi-a povestit într-o zi lunga isterie a unui vâr de-al său foarte tînăr care şi-a cumpărat o diplomă şcolară, a furat o bicicletă, a fost bătut de taicâ-sâu pînă la surzire (îi murise mama, şi tatăl se recăsătorise şi avea un alt băiat) etc., etc. După cum se vede, acesta este (sau a devenit) Ion din „îngeri". Aş mai putea da şi alte exemple care să confirme lipsa mea totală de fantezie. (Episodul cu sticla furată s-a petrecut într-o „Alimentara" din Cluj). Deci:

Toate personajele acestei piese sînt reale. Eu n-am făcut altceva decît să le adun de pe drumuri şi să le oblig să trăiască împreună, spre bucuria unora şi spre nebucuria altora dintre ele.

Eu n-am pus decît nişte accente. Şi m-am semnat.

PREMIERA ABSOLUTĂ

TEATRUL NAȚIONAL DIN TÎRGU-MUREȘ

25 octombrie 1969

DISTRIBUȚIA

ION FISCUTEANU - Ion (Mențiune de interpretare la Festivalul Național de Teatru, 1969); ANCA NECULCE MAXIMILIAN — Silvia (Mențiune de interpretare la Festivalul Național de Teatru, 1969); VICTOR ȘTRENGARU - Marcu; MAYA INDRIEȘ - Ioana; ȘTEFAN SILEANU — Petru; Al. FĂGĂRAȘAN - Cristescu ; MIRCEA CIRVĂSUȚA - Tatăl.)

Regia: EUGEN MERCUS
Scenografia: ZSOLT KOLONTE

•SPECTACOL DISTINS CU PREMIUL SPECIAL AL JURIULUI PENTRU „CEL .MAI BUN SPECTACOL CU O PIESĂ DE ACTUALITATE" LA FESTIVALUL NAȚIONAL DE TEATRU DIN 1969.

ALTE PREMIERE ALE PIESEI

Teatrul Național Timișoara (1970), Teatrul „Mihai Eminescu' din Botoșani (1970), Teatrul dramatic din Brașov (1970), Teatrul Giulești (1970 — spectacol transmis și de televiziune), Teatrul Dramatic din Baia Mare (1971), Teatrul „Victor Ion Popa" din Bîrlad (1971), Teatrul din Sibiu (1972), Teatrul maghiar de stat din Cluj-Napoca (1973), Teatrul Național din Craiova (1973), Teatrul din Oradea (1973), Teatrul de Nord din Satu Mare

(1975), Teatrul „Bacovia" din Bacău (1975), Studioul Institutului de artă teatrală şi cinematografică „I. L. Caragiale" din Bucureşti (1976 şi 1980), Teatrul din Oradea (secţia maghiară, 1976), Teatrul „Nottara" din Bucureşti (1983), Teatrul Municipal din Ploieşti (1983).

Piesa a fost editată în volumul *Aceşti îngeri trişti,* Editura Dacia (1970). în colecţia „Rampa", Editura Eminescu (1973). în *O antologie a dramaturgiei româneşti, 1944—1977,* antologie, studiu introductiv şi aparat critic de Valeriu Râpeanu, Editura Eminescu, 1978.

PERSONAJELE

ION
AMINTIRILE LUI ION
MARCU
IOANA, NEVASTA LUI MARCU
PETRU
SILVIA
AMINTIRILE SILVIEI
VOCI
TATĂL LUI ION
CRISTESCU

Acţiunea se petrece în zilele noastre

ACTUL I

Scena e goală. Dar avem impresia că ne aflăm la o mare serbare, într-un bîlci. Şi de fapt acolo şi începe acţiunea. Se aud trompetele circarilor, sau ale celor de la căluşei (căci, proiectat pe peretele din spate se pot vedea învîrtindu-se căluşeii), sau trompetele oamenilor cu trompete ce se plimbă prin acest mare bîlci. Dar nu se văd oamenii, ci numai se aud. Nu se văd, ca să nu încurce desfăşurarea piesei noastre, şi ca să-i lase pe protagonişti să se vadă. E spre seară. S-au aprins lumini colorate.

Ion stă în faţa unei tarabe (sugerate de scenograf), — (deşi ea ar putea probabil să nu existe, dar mai bine să existe, din linii) şi trage cu puşca la ţintă. Puşca însă e reală. însă e doar o jucărie, se-nţelege. Cu ea nu se pot omorî oameni — decît în cazuri foarte rare, aşa se spune. E sigur că pînă la sfîrşitul piesei Ion nu va împuşca, nici măcar în ultima scenă, nici un,om cu această puşcă. E foarte atent. Dar nu uită din cînd în cînd să scoată din buzunar o sticluţă în care nu e lapte şi să bea cîte puţin. îi dă şi lui Marcu să bea. Apare, căutînd pe cineva, Petru.

PETRU: Salutare!
ION: Poftim?
PETRU: Am zis: salutare !
ION: Salutare...
PETRU: N-ai văzut-o pe. ..
ION: Vorbeşte mai tare, n-aud prea bine!
PETRU: N-auzi din cauza tămbălăului de-aici?
ION: N-aud fiindcă sînt surd.
PETRU *(rîde):* Lasă că auzi destul de bine pentru un surd...
ION *(bea):* E drept, destul de bine... *(Trage.)*
PETRU: Ce faci, bei?
ION: Nu se vede? Beau. Beau ca să fiu în formă. *(îi întinde sticla. Petru refuză.)* Tu nu bei?
PETRU: Eu beau numai lapte.

ION: Ca Pele.
MARCU: Fotbalistul e fotbalist.
PETRU: Beau lapte ca Pele, dar fotbal nu joc ca el. Deocamdată.
ION: Poate la anu...
PETRU: La anu şi la mulţi ani! Dar n-aţi văzut-o pe iubita mea?
ION: N-am văzut-o, fiindcă nu ştiu care e iubita ta de astăzi. Pe cea de ieri am văzut-o. ..
PETRU: Să nu-i spui, de te-ntreabă, că m-ai văzut! *(Iese.)*
ÎON: Nici nu te-am văzut! *(Trage.)*
MARCU: Degeaba te-ncăpăţînezi, nu nimereşti... O fi stricată nunta.
ION: Nu e, am văzut înainte mireasa dansînd...
MARCU: E o mireasă de fier, ca orice jucărie de-aici. Trage la altă ţintă, uite, la porumbel!
ION: Nu, trag unde vreau eu... Şi e imposibil să nu reuşesc. .. Unul a făcut înainte să danseze mireasa... Vreau şi eu s-o văd dansînd. ..
MARCU: Mai bine te însor eu cu o fată în carne şi oase.
ION: Astea sînt mai uşor de nimerit... *(Bea.)* Dar n-am chef, să mă însor! îţi jur! Mă însor numai în cazuri excepţionale.
MARCU *(rîde):* Ca să nu plăteşti pensie alimentară?
ION *(trage):* Nu, nu-i vorba de asta... N-am nimerit! Dar sînt calm. Calmează-te, Ioane, calmează-te.
.MARCU *(care tot timpul a vorbit tare ştiindu-l pe Ion într-adevăr cam tare de urechi):* Dacă te-ai calma aşa şi la combinat, ar fi bine !
ION: Poftim?
MARCU: Zic să ai grijă cum te comporţi cu oamenii în secţie, să te porţi bine, să nu zică cine ştie ce...
ION: Eu sînt destul de bătrîn acum, şi n-am să mă port bine cu nimeni. Cu toţi am să mă port, cum mă port de obicei. N-am să încerc acum să mă linguşesc, ori să fiu aşa cum nu sînt, ca să creadă ei că sînt om bun, fiindcă în primul rînd eu m-aş înşela apoi crezînd că ei mă cred bun. .. Cînd de fapt ei l-ar crede bun pe omul care nu sînt, pe omul ce se preface în mine bun... *(Trage, cum a tras mereu, vorbind, fără succes).* Nu, hotărît, teatru n-o să joc. De fapt nu mai joc nici îm echipa de amatori...

MARCU: Dar acolo n-ai jucat niciodată.
ION: Chiar n-am jucat? Eu trăiam cu impresia c-am jucat...
MARCU: Am să-ţi fac cunoştinţă cu o fată frumoasă...
ION: Dă-le dracu de fete, că toate sînt frumoase... Toată. lumea îmi prezintă numai fete frumoase, în viaţa mea nu mi s-a prezentat o fată urîtă. De parcă n-ar mai fi urîte pe lumea asta !
MARCU: Asta chiar că e frumoasă... I-am spus Ioanei să se plimbe cu ea, fără să-i spun nici Ioanei despre ce e vorba, bineînţeles.
ION *(trage. Cu gîndurile lui):* Şi urîtele umplu pămîntul!! Bea!
MARCU: Nu mai pot să beau...
ION: De ce?
MARCU: Am ulcer.
ION: Foarte bine.
MARCU: Ba-i foarte rău!
ION: Foarte bine ! Ai ulcer, fiindcă n-ai băut, n-ai mîncat,, n-ai vorbit... Ai ulcer fiindcă ai tăcut şi toate gîndurile- au fiert în tine şi nu le-ai spus. .. Ţi-au ars stomacul,, foarte bine ! Ai ulcer, să-1 porţi sănătos!
MARCU: Tu glumeşti şi eu sufăr... Merg să găsesc fata — *(Pleacă).*
PETRU *(revine, făcîndu-şi loc prin mulţime cu chitara lui)::* N-am întîlnit-o...
ION: Cine e?
PETRU: O pupăză.
ION: Măritată?
PETRU: Bineînţeles, ca orice pupăză. E măritată, dar asta n-o deranjează.
ION: Şi-o fi găsit alt chitarist... Cîntă-mi ceva...
PETRU *(îi cîntă, acompaniindu-se la chitară, un cîntec la modă. De muzică uşoară, bineînţeles):* Dar unde-a. plecat maistrul Marcu?
ION: Să-mi caute o fată. Frumoasă. Vrea să mă însoare.
PETRU: Şi tu te laşi?
ION: Există un dumnezeu al amorului şi care de-o vrea să mă-nsor. ..
PETRU: Prostii! Cum, te vinzi?

ION: Eu?!
PETRU: Sigur. Pentru ce au luptat străbunii noştri?
ION *(bea):* Pentru... băutură.
PETRU: Şi pentru mai ce?
ION: Şi pentru mîncare...
PETRU: Pentru ce luptă omenirea de mii de ani de zile?
ION: Pentru... pentru libertate.
PETRU: Perfect! Şi tu vrei să-ţi vinzi ce ai mai scump, libertatea?
ION: A, nu...
PETRU: Vrei să-ţi vinzi libertatea, să te-nşori?
ION: O, dar în privinţa însurătorii văd că şi străbunii au trădat, şi ei s-au însurat...
PETRU: Din'lipsă de cultură! Ai dreptate, străbunii noştri niciodată n-au fost moderni. Dar iată două fiinţe mai puţin plicticoase ca tine... *(Se îndreaptă prin mulţime spre Ioana şi Silvia).* Ce ziceţi de înghesuiala asta? Nu poţi arunca un ac...
SILVIA: Iepuraşule, vrei să-mi cînţi mata o melodie veselă?
PETRU: Cum să nu, chiar şi una tristă....
SILVIA: Sînt eu destul de tristă, nu mai vreau şi muzică tristă... *(Petru rîde,)* Ce, nu se vede că sînt tristă?
PETRU: Numai dacă te uiţi de-aproape, probabil...
SILVIA: Tu cîntă, iepuraşule, nu te uita... *(Petru cîntă alt cîntec la modă, acompaniindu-se la chitară.)*
IOANA: Te-am văzut duminecă la meci... Mi-a plăcut cum ai marcat primul gol... cu stîngul.,.
PETRU: Cu stîngul l-am marcat? *(E foarte atent o clipă. Apoi cîntă.)*
IOANA: Sigur. Din întoarcere, după ce fentasei fundaşul....
PETRU: Am fentat fundaşul?
IOANA: Da, pe Carcalache' II.
PETRU: Aha, pe Carcalache II...
IOANA: Cînd mărci, mereu fentezi... Ai stil.
PETRU: Am un stil personal... *(Cîntă.)*
MARCU *(văzîndu-le. pe Ioana şi Silvia):* Pe voi vă căutam... Ioana, vreau să-i spun ceva Silviei *(îi face cu ochiul.)*
IOANA: Spune-i... *(Lui Petru.)* Nu vrei să-mi cumperi o îngheţată, e înghesuială şi n-aş vrea să-mi rup ciorapii ...

PETRU: Imediat...
MARCU *(Silviei):* Voiai să te măriţi... Mai vrei?
SILVIA: Sigur. Vreau neapărat să mă mărit ca să am pe unul să-mi taie lemne, iarna. Şi să facă focul în sobă.
ION *(la tarabă):* Mai dă-mi douăzeci de cartuşe.
SILVIA: Mai ales dimineaţa vreau să facă focul... Nu suport frigul... Şi un soţ e foarte bun, iarna. Dacă nu e bun, la primăvară cînd o da frunza, şi soarele, îi dau drumul. Valea!
IOANA: E o îngheţată foarte bună. Cu zmeură.
PETRU: îţi mai cumpăr una.
IOANA: Vai, nu te deranja. ..
PETRU: Dar nu e nici un deranj... E o plăcere.
SILVIA: Dar nu mă mărit cu el pînă nu-i cunosc caracterul.
MARCU: Dar spuneai că îţi trebuie un bărbat, nu un caracter.
SILVIA: Totuşi, e necesar să-i cunosc caracterul. Aşa e moda. Si noi femeile ţinem foarte mult la modă.
MARCU: E un om bun.
SILVIA: Asta prea puţin mă interesează. Dacă e rău, e rău pentru el, c-o să-1 fac eu bun în foarte scurt timp^ Aşa că mai bine să fie bun de la început, ca să nu mai sufere transformîndu-se. Mă interesează caracterul lui financiar.
MARCU: Aha!
SILVIA: Adică cît cîştigă dumnealui.
MARCU: Nu mult, deocamdată.
SILVIA: Fii sincer pînă la capăt: Cît?
MARCU: Păi...
SILVIA: Puţin sau foarte puţin?
MARCU: Ce înţelegi prin foarte puţin?
SILVIA: Ce înţelege orice femeie.
MARCU: Cred că foarte puţin...
SILVIA: Excelent! Atunci mă mărit cu el. De-ar cîştiga mult, ar cheltui mult cu amantele şi n-ar avea timp pentru mine. Aşa, cîştigînd puţin, n-are decît să se ocupe de mine. Şi să mă iubească. Eu cîştig mai bine,, eu o să fiu cu banii, el cu iubirea. O să fim o căsnicie model.

IOANA: Ah, şi mîine iar începe serviciul... Şi-aşa mă plictisesc... Pînă duminecă, la meciul viitor... Plictiseală... I

PETRU: Mîine la ora cinci gîndeste-te la mine... j

IOANA: Eu?

PETRU: Da. Doar cinci minute.

IOANA: De ce?

PETRU: Am să mă gîndesc şi eu la tine.

ION: Mai dă-mi treizeci de cartuşe. *(Trage mereu.)*

SILVIA: Eu aduc bani, el să vină cu sentimentele... Eu sentimente n-am, le-am epuizat pe toate. De altfel nici n-am avut prea multe. Dar âm o meserie sigură şi cîştig mult. El n-are decît datoria să mă iubească foarte mult.

MARCU: O să te iubească...

SILVIA: Nu că m-ar interesa asta pe mine, dar aşa, de ochii lumii... Să nu zică lumea că sîntem însuraţi şi că nu ne iubim. Şi că nu sîntem moderni.

MARCU: Ce-nseamnă..'. moderni?

SILVIA: Adică putem să şi iubim, după ce înainte ne-am făcut de cap.

MARCU: Aha...

SILVIA: Dar dacă tîmpitul ăsta...

MARCU: Care tîmpit?

SILVIA: Ăsta, bărbatu-meu...

MARCU: Nu e tîmpit.

SILVIA: E. Din moment ce vrea să se însoare, e. Nu-cunosc eu pe bărbaţi? Deci, dacă tîmpitul ăsta nu se dovedeşte capabil de amor în toată regula, îl las, că mai am un pretendent. La ora asta am doi. Se vede c-am început să mă ramolesc, dac-au început şi bărbaţii să mă iubească şi să mă ceară de nevastă. Doi! înalţi ca brazii, frumoşi ca îngerii, şi proşti, exact ce-mi trebuie!

MARCU: Dar ăsta nu e chiar frumos ca un înger...

SILVIA: Nu-i nimic, să fie frumos la suflet... Doi! Daca nu e bun unul, îl iau pe cellalt.. .

MARCU: Mai bine pe ăsta, nu fugi după doi iepuri.

SILVIA: De ce să nu fug? Nu cred în proverbe.

MARCU: Să crezi, sînt sfinte!

SILVIA; Eu nu cred nici în sfinţi, n-am fost la biserică de cînd m-am botezat. Dacă m-o fi botezat cineva vreodată. Nu-mi fac cruce şi nici chip cioplit. Şi nici nu prea sînt uşă de biserică. E plictisitor să fii uşă. Vreau doar un bărbat. Că vine iarna. Un bărbat care să mă iubească, sufleteşte mai ales. Dacă nu e ăsta... Cum îl cheamă?

MARCU: Ion...

SILVIA: Dacă nu e Ion, e Petre, sau Vasile... Că nu ştiu nici pe-al doilea cum îl cheamă.

MARCU: Nu fugi după doi iepuri. înţelepciunea populară e înţelepciunea curată. Cine fuge după doi iepuri, nu prinde nici un bărbat.

SILVIA: Atunci fii mata mai înţelept şi adă-1 aici pe tîmpit. *(Marcu pleacă prin mulţime spre Ion.)* Culme-ar fi chiar să mă mărit! *(S-a apropiat de Petru şi de Ioana care mănîncă îngheţată.)* Să nu răceşti, mîncînd atîta îngheţată.

IOANA: Nu răcesc, că mi-am scos amigdalele. *(Petru pleacă spre Ion.)*

MARCU *(lui Ion):* Am vorbit cu ea... Vrea... E acolo, n-o vezi?

ION: N-o văd...

MARCU: E una cu ciorapi negri.

ION: Acuma atîtea femei sînt cu ciorapi negri, încît nu mai ştii care sînt văduve şi care tîrfe.

CRISTESCU *(apare):* Dulce băiat, Petrică. Eu sînt microb mare la fotbal...

ION: Eu nu sînt microb.

CRISTESCU *(lui Petru):* Mi-a plăcut grozav cum ai deschis scorul... în minutul patru, la o centrare de pe dreapta, ai ţîşnit printre doi apărători şi din plonjon ai introdus balonul în poarta adversă... 1:0 pentru noi... Zău, lucrez în locul tău în schimbul trei săptămîna viitoare... Am mai lucrat eu... Eşti amicul meu, fotbalistul nostru numărul unu... Trebuie să. lucrezi în primul schimb, să te poţi antrena după. masa, şi să poţi dormi noaptea...

ION: De la anul, mă apuc şi eu de fotbal...

CRISTESCU: Meserie grea... Condiţie fizică, tehnică individuală... Eu pentru Petrică, adică pentru fotbal,.

fac orice... Fac cu plăcere, o iubire am şi eu: fotbalul! *(Petru pleacă spre Ioana şi Silvia, cumpărînd în drum, îngheţată.)*
ION: Atîta ţi-a mai rămas.
CRISTESCU: Ce, e puţin? E o pasiune nobilă să urmăreşti jocul cu balonul rotund, am citit în „Magazinul''...
ION: Vrei să te plimbi în altă parte, mă deranjezi şi nu pot să ochesc... Şi eu nu iubesc fotbalul! *(Cristescu iese.)*
IOANA: Mă duc să-mi caut bărbatul, mă dor picioarele de-atîta umblat. ..
SILVIA: Trebuie să vină...
IOANA *(îi şopteşte ceva Silviei):* îngheţata... *(Pleacă.)*
SILVIA: Te' pomeneşti că ai îndopat-o cu îngheţată...
PETRU: îi place grozav...
SILVIA: Mi se pare că nu se împacă bine cu Marcu...
PETRU: Nu se-mpacă sigur. Altfel crezi c-aş mai fi eu prietenul casei?
SILVIA: Tot păduche-ai rămas.
PETRU: Ea spune că mă iubeşte.
SILVIA: Şi tu n-o crezi?
PETRU: Ba da, o cred. Eu cred toate minciunile femeilor.
SILVIA: De-aceea ai succes, păduche cu chitară ce eşti.
PETRU: înainte îmi spuneai iepuraş...
SILVIA: Iepuraş e prea dulceag... Păduche e un cuvînt mai realist... Cîntă...
PETRU *(el cîntă ceva la chitară):* Nu sînt fericit, Silvia... Cine a greşit o dată nu mai poate fi fericit... Eu am greşit faţă de tine, Silvia...
SILVIA: Credeam că zici c-âi greşit cu mine... Aşa ai mai fi avut humor...
PETRU: Zău, Silvia...
SILVIA: Lasă-te de glume, de cioace, cum le zici tu, că nu ţine...
IOANA *(revine):* Vine Marcu... E cu Ion, nu-1 ştiţi pe Ion?
PETRU: Eu îl ştiu. îl ţin minte toată viaţa. Prima dată 1-a luat la puşcărie în ziua cînd eu am marcat primul gol într-o partidă oficială...
SILVIA: Va să zică e un om de nădejde.. . Dar a mai fost şi-a doua oară la puşcărie?

PETRU: A doua oară n-a stat decît trei luni... A treia oară a stat mai mult...
SILVIA: Adică are şi biografie, nu e un fieştecine ! E bun, ăsta e un soţ ideal!
MARCU *(a sosit cu Ion):* Faceţi cunoştinţă... *(Ion dă mîna cu Silvia. Moment de linişte.)*
IOANA *(lui Petru):* Duminecă joci în deplasare?
PETRU: în deplasare, da, avem meci greu...
IOANA: Speri să dai gol?
PETRU: Dacă dă clubul ceva, dau... Dacă dai, dau... E un proverb!
SILVIA: M-aţi înnebunit astăzi cu proverbele. *(Lui Ion.)* Dumneata nu ştii un proverb?
ION: Ştiu mai multe.
SILVIA: Spune cîteva, reprodu-te.
ION: Poftim?
SILVIA: Am zis să te reproduci...
ION: Nu-nteleg, vorbiţi mai tare.
SILVIA: Eşti surd?
ION: Da, nu prea aud bine.
SILVIA: Bravo! Mor de fericire! Asta-mi mai lipsea.
ION: Poftim?
SILVIA *(tare):* Spuneam să spui un proverb!
ION: Să mă gîndesc care...
SILVIA: Gîndeşte-te încet... *(Celorlalţi, mai încet.)* Grozav ce-mi plac mie surzii. îi ador.
ION: Cine fură azi un ou, mîine fură o găină!
SILVIA: Nu rimează!
PETRU: Nu rimează, da-i adevărat. JEsenţa e aceeaşi!
SILVIA *(lui Marcu):* M-ai procopsit. Ăsta e un soţ ideal pentru mine. Surd, frumuşel — că e frumuşel... Şi-mi spune, şi proverbe...
IOANA: Vrei să-mi cumperi o îngheţată?
PETRU: Cu plăcere... *(Pleacă împreună, nu departe.)*
MARCU *(Silviei):* E un băiat deştept, a făcut şi liceul la fără frecvenţă.
SILVIA: Da, am'auzit că e trecut prin şcoli...
ION: Vorbiţi mai tare...
MARCU: îi spuneam că ai şcoala medie la bază. ..
ION,:, Da, dar certificatul de şapte clase e fals.
SILVIA: Cum fals?

ION: N-am făcut decît patru clase primare. Certificatul de şapte clase l-am cumpărat cu trei mii de lei de la un director din Lugo]... îmi trebuia să mă înscriu la liceu...

SILVIA: Şi nu s-a aflat?

ION: La început n-am spus eu, iar cînd am spus, nu m-a crezut nimeni...

MARCU: E glumeţ. .. Dar cinstit...

ION: Foarte cinstit. între Orşova şi Constanţa am mers ultima dată pe acest traseu, n-am furat decît cinci biciclete, deşi aş fi putut fura paisprezece...

IOANA *(lui Petru)*: Bărbatu-meu e prost, zău, nu ştiu de ce tot umblă să le facă bine la oameni... Şi lui Ion, mai ales! L-a băgat în combinat, i-a dat o pîine, ajunge! De ce să umble să-1 şi însoare...

PETRU: Nu se-nsoară el. Mi-a spus că e hotărît. Nu se-nsoară decît în caz excepţional! Ori cred că nu e cazul...

ION *(scoţînd sticla şi întinzînd-o Silviei):* Beţi... E o băutură de la sursă, nefalsificată... Creangă!

SILVIA: Aşa... fără pahar?

ION: Sigur... Băutura îi face pe oameni mai deştepţi, mai frumoşi...

SILVIA *(a băut):* E groaznic de tare ! *(I-o restituie.)*

ION *(bea şi el):* Băutura îi face pe oameni să se iubească... Căci asta ne lipseşte, iubirea... Nu?

MARCU: Mai spală-ţi şi tu gîtul cu apă, că tot timpul duhneşti a vinalcool!

ION: Eu? N-aud...

MARCU: Tu. Mai bea şi tu apă !

ION: Apă?! Apă?! Unde dracu am mai auzit eu cuvîntul ăsta?!

SILVIA: E trecut în dicţionare. Apa se bea cînd ţi-e sete.

ION: Cred că numai animalele beau apă cînd le e sete. Eu încă n-am decăzut atît de tare încît să beau apă.

SILVIA: Vai, ce simpatic eşti! Dar cum e cu iubirea? *(Lui Marcu).* Să-1 aud cum îmi vorbeşte despre amor...

ION: Trebuie să învăţăm să iubim. Fiindcă nu ştim să iubim... Să ne iubim.

SILVIA *(lui Marcu):* Mă mărit cu el. Sigur. *(Lui Ion)* Aşa. şi mai departe?

ION: în şcoli... Să se facă universităţi unde să se predea numai arta de a iubi...

SILVIA: Dacă vrei să te culci cu o femeie, nu trebuie să înveţi cinci ani la facultate cum trebuie să faci...

ION *(bea):* Dar eu vorbeam despre altceva...

SILVIA: Hai să te pup! *(îl pupă.)* Eşti foarte dulce! Merg să-mi iau o susană. *(Pleacă la Ioana si Petru.)*

MARCU: Ce zici de fată?

ION; Vai de capul ei! *(Bea.)*

SILVIA: îmi place că e romantic şi prost ca o oaie...

PETRU: Prost, prost, dar ştie să se bată. S-a bătut cu trei miliţieni odată, la 1 Mai...

SILVIA: Petre, vrei să-mi aduci o susană? *(Petru se îndepărtează.)* Ioana, pe ăsta l-am mai cunoscut acum vreo cinci zile, într-o noapte... L-am recunoscut tîrziu, după voce... în noaptea aia veneam de la.... Vasilica...

IOANA: Da, da, de la Vasilica...

SILVIA: Zău, chiar la Vasilica fusesem, la televizor... Şi mai întîrziasem niţel... Şi pe stradă mă acostează un cetăţean cam matolit... Ăsta adică... M-a condus pînă acasă şi mi-a vorbit, nici nu mai ştiu ce, că nu eram atentă... Destul c-am rîs tot timpul... Şi la despărţire a vrut să mă sărute... El a zis că pe frunte... Eu nu m-am lăsat şi el mi-a zis: „Du-te şi te culcă, eşti prea copilă"". Şi eu am plecat şi nu ştiam cum să rîd mai tare de prostia lui... El mă considera pe mine copilă! Asta-i culmea! Şi mă mîngîia pe păr, tot timpul m-a mîngîiat, de-am murit de rîs... „Eşti prea copilă"! Şi eu i-aş putea da lecţii cinci ani despre amor. La universitate! Ioana dragă, pînă azi n-am crezut că un bărbat poate fi mai naiv, şi mai prost ca o femeie! Asta e! Şi cred că s-a şi îndrăgostit de mine! Din care se vede că amorul nu e numai orb, e şi surd. Că e surd, zău! Mă duc să-1 duc acasă la mine, să nu-1 pierd. La revedere! *(Se apropie de Ion şi de Marcu.)*

IOANA *(către Petru):* Te-a trimis după susane...

PETRU: Da? Şi?...

IOANA: Şi n-ai băgat de seamă? S-a dus la Ion... Nici pe ea n-o pot suferi dar nici de dragul lui nu mor...

Se potrivesc... Sînt amîndoi curaţi şi luminaţi, şi nevinovaţi, ca nişte îngeri...

TABLOUL II

Acasă la Silvia. După puţin timp. Scena e goală. Două paturi, puse cap la cap. între ele se află cîteva linii verticale ce sugerează peretele. Un. pat, nu contează care, e acoperit c-o pătură mai modestă, semn că se află. în bucătărie. Silvia a intrat urmată de Ion. A aprins lumina.

SILVIA: Aici te afli acasă la mine. Aici e raiul meu.

ION: Raiul tău personal?

SILVIA: Da. îţi place?

ION: E drăguţ. *(0 prinde de Umăr.)* Vreau să te privesc şi pe tine.

SILVIA: Nu pune mîna pe mine, sînt operată la sî.n.. .. Nu, nu te speria, nu mă doare, m-am operat mai demult. Dar am un sîn de nylon. Dreptul. Dar nu se vede, aşa-i? Nici n-ai crede de ce minuni e în stare nylonul... E foarte rezistent. .. Nu ştiu cum să fac să-mi fac rost de-un suflet de material plastic... Se spală bine plasticul, şi nu intră la apă... Şi zici că vrei să te însori?

ION: Sigur. Vreau să perpetuez specia.

SILVIA: Sper să n-o perpetuăm împreună! Eu dacă mă mărit, mă mărit doar ca să am un bărbat să-mi taie lemne la iarnă. Stii să tai lemne?

ION: Ştiu.

SILVIA: Sper c-o să fii un soţ ideal. Trebuie să te anunţ de la început că eu am o mare experienţă de viaţă si ştiu cînd un bărbat nu mă mai iubeşte. . .

ION: Cînd?

SILVIA: Cînd îmi vorbeşte de amor. Aşa că te rog să nu-mi vorbeşti de amor. Să tai lemne şi să faci focul şi eu o să fiu sigură că mă iubeşti. Am obosit... *(Se aşează pe pat.)* Stai jos... *(Ion se aşează pe Un scaun, la masă.)* Ca să-mi fac raiul care-1 vezi, am muncit mult. .. Acuma mi-am achitat toate ratele, şi la televizor, aşa că te afli exact ca în rai: nu mai ai de plătit

nici o rată. Deşi ştiu că ţi-ar fi făcut plăcere să plăteşti rate.

ION: Nu, cred că nu. Eu nu cumpăr nimic pe rate.

SILVIA: De ce?

ION: Fiindcă nu cumpăr niciodată nimic. Nimic ce ar putea fi cumpărat în rate.

SILVIA: Asta-nseamnă că nu prea eşti bogat, şi n-ai nici măcar motocicletă.

ION: N-am. Tot ce am, e ce se vede pe mine.

SILVIA: Mare lucru nu prea se vede. Dar dacă ai suflet curat... Dar de iubit ai mai iubit vreo fată pîn-acum?

ION: Două.

SILVIA: Şi cum ai ieşit cu ele, la plimbare, dacă n-ai avut motocicletă?

ION: Am fost cu ele numai la cinematograf.

SILVIA: Eu la cinema nu mă duc decît cînd plouă. Ultima dată am fost acum doi ani, la Braşov.. .Acolo am fost repartizată prima dată, la un spital... Sînt soră medicală, ori nu ştiai?

ION: Nu ştiam,

SILVIA: Mai aveam o lună de vacanţă... Braşovul mi-a plăcut, am fost la Poiana, la Bran, la serele de la Codlea____Nu cu autobuzul. Mi-am găsit un prieten la. Braşov... Dimineaţa mă plimba cu maşina... Nu el, şoferul lui, că el avea treabă la birou. După masa eram cu el, cu şeful... Asa-i ziceam si eu: Sefule... El spunea acasă că are şedinţă, ori o consfătuire, şi venea cu mine pînă la zece seara. Atunci se ducea la nevastă.

ION: Obosit de consfătuire.

SILVIA: Da. Şi rămîne am liberă. Aşa că de la nouă mi-am găsit alt prieten. Unul venit în deplasare. Mergeam la restaurant, şi în altă parte, pînă noaptea tîrziu... Am fost şi pe la Sinaia, într-o noapte, dar n-am văzut nimic, era ceaţă.

ION: Şi dimineaţa, iar te-ntîlneai cu Şeful.

SILVIA: Exact. Lucra la Vinalcool şi era punctual. Fiindcă nu bea niciodată seara. Acasă. Să nu zică nevastă-sa că-i beţiv. Dar a început de la o vreme Şeful să fie gelos pe şofer. Şi-avea şi de ce. Şoferul era bărbat, el era cu funcţie mare şi cu maşină.

ION: Ce marcă avea?
SILVIA: Moskvici.
ION: Atunci nu era prea mare şef.
SILVIA: Tu n-ai de unde să ştii, tu nu te-ai prea plimbat cu maşini mici...
ION: Eu, cu duba... Dar nu putea să fie un şef mare.
SILVIA: Totuşi, era şef.
ION: Află că nu mă dai gata cu un babalîc cu maşină.
SILVIA: Nu era babalîc. Şi şoferul era splendid. Şi de la o vreme Şeful nu-mi mai dădea voie să stau în faţă, lîngă şofer, cînd mă plimbam dimineaţa...
ION *(stînd cu picioarele pe masă):* Te lauzi şi tu ca s-arăţi că ţi-a dat cineva importanţă... Vrei să-ţi faci o autobiografie cît mai bogată, să mă impresionezi... Cît ai valorat... Ce merite ai avut, şi ce succese, în meseria ta de tîrfă! Ei bine, sînt de acord, ai avut succese mari! Acum esti mulţumită? Ei, şi?
SILVIA: Cum: ei, şi?
ION: Ei, şi ce dac-ai avut? Tot mă însor cu tine.
SILVIA: Nu mai sta cu picioarele pe masă ca americanii I
ION *(calm):* Să ştii că e recomandabil să stai aşa, se odihnesc picioarele. Nu faci varice. Americanii or fi consultat şi ei ceva medici, or fi ştiind ei de ce stau aşa cu picioarele, n-or fi chiar atît de proşti cum îi credem noi.
SILVIA *(deschide televizorul):* Poate e un program spi* ritual astă-seară, că de spiritele tale m-am săturat...
ION: Tot mă însor cu tine.
SILVIA: Şi de ce, mă rog?
ION: Fiindcă ai început să te lauzi, deci — să mă minţi.
SILVIA: De ce să te mint?
ION: Ca să-ţi baţi joc de mine şi să mă dai afară... Crezi că n-am băgat de seamă că tot timpul ţi-ai bătut joc de mine?.
SILVIA: Şi făceai pe surdul...
ION: Sînt cam surd, dar nu sînt tîmpit...
SILVIA: Ţi-a spus Marcu că te-am făcut tîmpit?
ION: Nu, dar era clar... Dar nu eşti chiar atît de... de năzdrăvană, cum arăţi... Ai început să te lauzi, să minţi. .. Dar o tîrfă nu spune ce-a fost, cine e... Ea spune cît e de frumoasă, cît de mult iubeşte cravata celui cu care se află...

SILVIA: Dar tu nici cravată n-ai.
ION: Puteai să spui că-ţi place cămaşa mea, sau nasul meu...
SILVIA *(toarnă băutura în două păhărele. Ciocneşte, scurt, şi bea din paharul ei, înainte ca el chiar să pună mîna pe paharul* te'J:Na,bea, nas frumos. *(A băut.)* Sînt fata unei surdomute. M-a făcut cu un bărbat, desigur, dar nici ea nu ştie cu cine. *(Ion s-a ridicat în picioare de la masă şi stă cu paharul în mînă.)* Sau nu ştie să spună... Fiind mută. *(Ion a băut, şi a pus paharul pe masă.)* Sau se teme să spună... Mama a stat toată viaţa la o soră a ei, ca o servitoare... Face totul şi nu primeşte nimic... „Ce-i trebuie ei? zice mătuşe-mea. Ea e mută. Ei nu-i trebuie nimic. Şi şi-aşa ne-a făcut de rîs"... Şi pe sora ei, o ţine mai rău ca pe o slugă. Eu am făcut şcoala în sat, pe urmă am venit la oraş, servitoare. Cînd mergeam acasă, mă înjurau toţi, pe tăcute, şi n-aveau ochi să mă vadă. Să nu-i încurc. Mama nu ştia nimic. Ea n-auzea, ea nu vorbea. Ea nu ştia decît să plîngă. Şi eu am jurat că n-o să plîng niciodată. Orice-ar fi. Ea a plîns destul. Şi n-am plîns niciodată pînă acum. Ori nici asta nu crezi?
ION: Ba da, cred că n-ai plîns.
SILVIA: Dar de mama nu crezi, da? Uite ! *(Scoate dintr-un dulap.)* Şi-a cumpărat haine de mireasă... Tata n-a venit să meargă cu ea prin sat, la cununie, să nu se facă de rîs... Ea n-a fost niciodată mireasă, şi mi-a dat hainele ei de mireasă mie, uite-le ! Coroniţa, rochia, savonul... Dar toate astea n-au nici un haz.. . Le ţin doar pentru ea, să nu mă-ntrebe vreodată de ele, altfel le-aş vinde.. . Mama e atît de naivă... *(Le pune iarăşi în dulap.)* Ei, ce-ai rămas aşa? Mai bea o gură, şi să nu cumva să-mi faci acum o declaraţie de dragoste, că te dau pe uşă afară ! Să nu-mi faci pe cavalerul, pe eroul.
ION: De-aş fi cavaler poate nu te-aş asculta... Dar la moartea mea pămîntul nu va fi îndoliat, nu sînt un erou... *(Bea.)* Şi stinge televizorul ăla, nu-1 auzi pe individ cum vorbeşte de parc-ar avea gîlci? *(Silvia stinge televizorul.)* Dar cum de-ai făcut şcoala mai departe?

SILVIA: Atunci a apărut tata... După ce-am stat vreo doi ani pe la oraş. M-a înscris la şcoală, mi-a plătit internatul, mi-a dat bani pentru haine...

ION: Şi cine era?

SILVIA: Nu ştiu. Eu nu l-am văzut. Un unchi a primit banii şi o scrisoare.., Şi vremea trecea..

ION: Si-atunci te-ai îndrăgostit!

SILVIA: De cine? !

ION: De un ins. Nu iubisei pe nimeni cît fusesei mică, în afara mamei> nici un neam, pe nimeni, toată dragostea se strînsese în tine şi zăcea, cînd a apărut el, Făt-Frumos...

SILVIA: Ţi-a povestit cineva ceva?

ION: Nu. Dar aşa se-ntîmplă, vine o zi cînd.

SILVIA *(mai toarnă în pahare):* Noroc! Vrei să deschid radioul.

ION: Deschide-1, numai să n-aud pe nimeni vorbind. Caută pe unii care cîntă.

SILVIA: Vrei muzică grea? Sau modernă? *(El aprobă.)* Chiar îţi place muzica modernă?

ION: Foarte mult. E foarte frumoasă. Nici nu mai trebuie să ai ureche muzicală ca s-o-nţelegi.

SILVIA *(a găsit o muzică lejeră):* Mie-mi place muzica uşoară... Am chiar şi ceva voce... M-am înscris atunci la şcoala populară de artă, aveam şaisprezece ani... El mă acompania la pian...

ION: Făt-Frumos?

SILVIA: Da, Făt-Frumos cînta la pian... *(în fundul scenei a apărut un ins îmbrăcat ca un balerin, în negru-Cîntă la pian, Silvia, fără să-şi schimbe ţinuta, deci cu vîrsta de acum, intră în amintirile ei. Vocalize.)* El îmi dădea sfaturi. îmi cumpăra îngheţată. *(Tipul îi întinde o îngheţată.)* Mă plimba cu motocicleta *(Se aude motorul unei motociclete),* îmi vorbea despre teatrul lui Shakespeare, — era mult mai matur ca mine, despre muzica lui Beethoven, despre meciurile de fotbal din divizia A... Şi aşa a trecut toamna,, iarna şi a venit iarăşi vara... De-abia aşteptam zilele cînd mă acompania la pian... *(Vocalize.)* Şi într-o zi ne-am plimbat cu motocicleta în afara oraşului, departe... Era soare, era cald. *(Se aude motocicleta mergînd.)* Şi într-o pădure de fagi el a oprit motocicleta şi a zis: „S-a: prea încălzit motorul, trebuie să se mai odihnească". *(Mâtorul s-a oprit.) Şi* mie tni-e cald, am zis, şi-aş vrea să mă pieptăn şi să mă spăl puţin pe faţă... *(A apărut iarăşi tipul în costum de balerin.)* E un izvor aproape, a zis el. Şi-am plecat spre izvor: *(Fac cîţiva paşi împreună.)* Eu m-am spălat pe faţă, m-am pieptănat *(se piaptănă),* stînd jos pe iarbă. *(Se aşează împreună:)* El mi-a dat o floare şi m-a privit lung în ochi. De ce te uiţi aşa la mine? l-am întrebat. Mă gîndesc, a răspuns el, să te mai cresc, ori te-am crescut destul? Nu mă mai creşte, am zis eu.

ION: Ce tîmpenie; parc-ai fi fost o gîscă pe care o îndopi pentru sfintele sărbători...

SILVIA *(vine Ungă el):* Nu vorbi aşa, îl iubeam... *(Se apropie iarăşi de insul în negru.)* Atunci, sărută-mă, ' a zis el. Şi eu l-am sărutat, *fîl sărută.)*

ION: Da, *(bînd)* şi pe urmă a urmat marea dragoste, flori, iarbă, întîlniri, biletele pe care le sărutai/toată ciulamaua numită amor. Ciulama ! Mi-e lehamite !

SILVIA: îl iubeam! *(Insul în negru a dispărut. Silvia bea şi ea.)*

ION: Cine e escrocul?

SILVIA: De ce, escroc?

ION: Fiindcă e clar ca lumina zilei că te-a escrocat. Tu-1 iubeai ca o... pisică proastă şi el îţi escroca iubirea, e clar, nu? *(Se aude soneria. Silvia deschide. Intră Marcu.)* Vorbeam de *lup,* şi Făt-Frumos era la uşă. Ce vînt te aduce Măria Ta? '

MARCU: Am uitat să vă invit la noi. .; Azi împlinesc nişte ani, nu spun cîţi. . .

ION: Minţi, nu-mplineşti nici o vîrsta, nu poţi împlini nici o vîrstă. .'. Ne minţi ca să ne chemi la tine şi să uităm, să ne împrietenim.

MARCU: împlinesc şi nişte' ani, zău; de cînd sînt maistru şi ocup locul ce-1 ocup. *

ION: Eşti un om deştept, şi te felicit pentru anii ce zici că-i împlineşti. .. Şi pentru postul' pe care-1 ocupi, îl meriţi. Eşti om deştept şi l-ai fi putut ocupa şi intrîhd pe uşa din faţă, dar l-ai ocupat intrînd pe

uşa din dos. Drept pentru care, cu toată deşteptăciunea ce-o ai, în fața mea continui să rămîi o balegă.

MARCU *(arătînd paharele):* Văd că... sînteți avansați... Cu atît mai bine, n-o să mai beți alcool la mine, o să mîncați numai.

ION *(Silviei):* Ți-am spus că e deştept? Eu îl scuip în față şi el se face că nu mă vede... Ca să ne împăcăm... Ori ca să aibă răgaz să-mi dea un picior în fund... Are un cap de primus! Adică de lampă... Uite la el cum rîde.

MARCU: Vrei să plîng? Tu mă lauzi şi eu vrei să plîng?

ION: Maistrul Făt-Frumos are un cap mare ea de dovleac... Şi dovlecii ăştia au fost duşi de valuri, apa a crescut, şi ei, ca nişte dovleci ce sînt, s-au înălțat o dată cu apa... Şi iată astăzi la avansare... Cîți ani împlineşte dovleacul dumitale, Făt-Frumos? *(Marcu rîde, turnînd în pahare.)* Şi plutind pe ea, apa li s-a urcat la cap — cum se urcă şi țuica. *(Bea, dînd noroc cu ei.)* Si li s-a mărit dovleacul. *(Silviei, arătîndu-l pe Marcu.)* El crede că s-a făcut mai deştept. Dar are hidrocefalie. Trepanați puțin țeasta acestui ins *(îl loveşte uşor cu paharul în cap)* şi-o să vedeți cum curge apă din ea, apă chioară. Dar vezi că şi el îşi ciocăneşte singur țeasta, crezînd că e timpul să facă minuni, şi dă pe piață apă clocită. Din dovleacul lui Făt-Frumos nu ies minuni, nici măcar capodopere. Dovleacul se dezumflă singur şi dedesubtul lui, al acestui cap *(îl bate cu paharul)* cît o minge de cîrpă, bună de jucat fotbal, rămîne o balegă. Adică dînsul.

MARCU: Ei, hai acuma, ca sîntem aşteptați!

ION: Pe mine nu m-aşteaptă *nimeni. Pardon.* Mă aşteaptă o fată. *Imposibil* să nu mă aştepte *1* Mă aşteaptă ia fereastră, *citind poveşti, gata de nunta. Numai ca* i-am pierdut adresa, şi ea pe-a mea... Ne-am *pierdut* adresele, urmele... Dar o voi găsi! Ea e fericirea mea, dragostea mea de la miazăzi, de la miazănoapte, de la răsărit şi de la apus.

MARCU: Din cer şi de pe pămînt.

ION *(cîntînd):* Nu rîde, că te dau uitării, si nici nu plîmre că te las... ' * "

MARCU: Hai să plecăm... Silvia, spune-i să mergem...

SILVIA: N-auzi că are o fată?

MARCU: Are-o minciună pe care-o vinde... Ce fată? De ce să fii geloasă, n-ai pe cine... Pe minciunile lui, pe vise, pe trăznăile lui? Iluzii, Silvia dragă...

ION: Nu sînt iluzii... Există undeva...

MARCU: Sigur, în rai, acolo e fericirea... Cînd o să mergi mata nițel în rai, o vei găsi... Dar pînă atunci, ne aşteaptă un purcel fript !

ION *(Silviei):* Ăsta ori e prea deştept, ori e nebun! Ăsta e omul care m-a omorît odată, şi-acuma uită-te la el că mă pupă în bot... Hai, pupă-mă, să te vadă şi Silvia că mă pupi...

MARCU *(îl sărută pe obraz):* Eu n-am nimic cu tine, prostule...

ION: Dar am eu cu tine, deşteptule... L-ai văzut, m-a pupat... Ptiu! Ce scîrbă mă apucă... Mi-e lehamite!

SILVIA: Bea un pahar, că-ți trece...

ION *(bea):* Am mai băut o sută, dar nu-mi trece.

MARCU: Să nu te-mbeți!

ION: în viața mea nu m-am îmbătat niciodată. Ori m-ai văzut vreodată beat?

MARCU: Nu te-am văzut. *.

ION *(Silviei):* Vezi, nici Făt-Frumos, care e cel mai ticălos personaj, nu m-a văzut beat... Dar m-a văzut treaz şi m-a omorît nițel... Poate ca să mă încurajeze să beau... Noroc. *(Bea.)* Dumnealui are două fețe, una spune şi alta face, are două meserii în cap...

SILVIA: Şi eu am două meserii, una la spital, şi alta cînd dorm... ;

ION: Tu eşti un înger, Silvia... Vino să te pup pe frunte...

SILVIA: Sînt un înger cu gheare, lasă, nu mă mai pupa.. Du-te la fecioara care te aşteaptă...

ION: A, dar pe tine n-am de ce să fiu supărat...

MARCU: Toată lumea ne aşteaptă, oameni buni... Ioane....

ION: Pupă-mă. *(Marcu îl sărută.)* Vezi, aşa fac bețivii: se pupă. Dar el e treaz, şi tot mă pupă, ca să-mi facă plăcere... Acuma mă pupă, după ce m-a furat... Şi cît țineam la tine, Făt-Frumos! Cît te invidiam, cît voiam să fiu ca tine, priceput şi harnic. Silvia, omul ăsta m-a furat! Mi-a furat tot ce-^aveanx eu mai bun, încrederea mea în el, totul......

MARCU: Ai un dar de-a minţi; grozav.y ; /
ION: Ascultă, Silvia,. *: Aşa cum.mâ vezi, -nu>prea deştept, . am făcut şi eu. o invenţie. .. Nu cine ştieceu.. Era . un fierăstrău: obişnuit în secţie,;.. Şi eu inam pus altă pînză, altă pînză de fierăstrău, ascuţită special... O pînză de la un: fierăstrău uzat am ascuţit-o sub anumite, unghiuri...v Asta-i toi. O femeie.;croia şi tăia cu foarfecă patnizeci de bucăţi de stofă, în opt ore... Stofă pentru, tapiţarea scaunelor, .uc. Ei, cu niaşina taie trei sute., Asta-d tot!
-SILVIA: Şi el: ţi-a furat.; invenţia asta! >,.'- - > <
ION: Nu, el mi-a furat onoarea.ei. Am fost invitaţia Combinatul de.••lemn de la Tîrgu-Jiu s-o văd cum compuseseră şi ei în practică şi să-i mai fac ceva rectificări dacă era cazul... Dar în locul meu s-a dus el. Asta care mă pupă acuma !; Făt-Frumos; din, ;pădurea de fagi!
MARCU: Inginerul şef, şi ceilalţi, au zis să merg: eu; nu eu am vrut. . .
TON: ;N-ai vrut, dar te-ai dus,
MARCU: El spărsese tocmai atunci geamurile unui autobuz, cu cinci sticle de bere-/-şi era. în cercetări pen-; tru huliganism.
ION: Si nu puteaţi trimite la Preajba un huligan. •
MARCU: Aşa. a zîs.,..,-
ION: Bine •! Dar nu trebuia voi să trimiteţi, fiindcă eu fusesem invitat ;pe banii. lor! Nu pe : ai luiy.. Dar M .te-ai dus. Află că din ziua aia n-am mai putut să te văd în ochi. Mă uit la tine, şi-acuma, ca la-o balegă. Şi din ziua aceea, Silvia,' nici n-am mai avut chef să muncesc, parcă-mi tăiase fierăstrăul mâinile* şi beregata. ... Dacă el mă fură în: plină zi de un drept al meu, care e un fleac, da, un fleac, ce poate să facă el cînd n-ar fi vorba ,:de, un; fleac? Perspectiva asta m-a distrus, parcă s-a prăbuşit tot combinatul pe mine...
MARCU: .Dar nimeni n-a-, avut ,cu tine nimic, dacă.,nu era povestea cu autobuzul, mergeai... Aşteptam să se termine cercetările, ţi-a spus şi Cristescu. .
ION: Din moment ce Cristescu, şi alţii,, mi-au....spus că n-are nimeni nimic cu mine, în povestea cu Preajba,

înseamnă că a fost. ceva putred Ia mijloc, altfel nu văd de ce m-ar fi chemat să-mi explice aşa şi pe dincolo şi. să.-.mă. roage; să nu: mă supăr..;:.. Vasăzicăv şi-au dat;ei seama că m-au jignit şi acum considerau,ea pot să mă îmbuneze spunînd că nu e nimic grav.... Ba mai-mult>: mi-au zis: nu s-a întîmplat nimic cu dumneata, din punctul nostru de vedere, ca să ne faci să renunţăm la plecarea ta la Preajba.. . Ce să se-ntîmple? le-am zis. Eu mă simt .nevinovat,, .aşa că de,ce:.trebuie să-mi explicau căn-aveţi nimic contra mea, fiindcă n-aţi avea ce?... 'Sînt curios, tu ce le-ai spus celor de la Preajba",, că sînt răcit? De-aia n-am putut să merg, nu? Ori le-ai spus că eram la Hollywood,-: să joc într-un film cu Sophia Loren?
MARCU;: Ţi-aş.fi spus ce de-am spus,, dar cînd m-am 'înapoiaţ ^nu; mai erai în combinat.
ION *(Silviei):* Luasem două luni-de concediu la stuf... A, îţi aminteşti, Silvia, că nu mi-am adus aminte 7, la bilei unde-am mai auzit eu cuvîntul apa? La stuf, acolo. £..' apa: destulă.. *(Lui. Marcu..)* Cred c-o şă rămînă pentru tine destulă... Cristescu a văzut că eşti. deştept, şi eşti şef, şi fiindcă ştia că se apropie .alegerile, de sindicat şi de partid, ca să se pună bine cu ţine, şi să te: îmbuneze, că tot te-ai plîns, pe şoptite, că n-ai fost trimis la. nici. un schimb de experienţă, te-a trimis în locul meu... Să ai şi un mic concediu.. . Că. el e un maistru de paie, şi tu, ajungînd şi mai mare... A încercat Cristescu să te cumpere şi a reuşit, te-ai prins şi el s-a pus la adăpost. .. Te-a cumpărat cu dreptul meu, cu biletul meu de tren.. . Şi el, Silvia, acuma mă pupă. ..
MARCU: Dar eu am refuzat-categoric să merg! ;
ION *(Silviei; ca şi cum Marcu n-ar fi de faţă):* A refuzat la început, c-o jumătate de gură, ca s-arate că se jenează de mine... Şi ca să-i facă şi pe ei să-l roage, deci să-şi dea ei seama ce mare e el, şi ei l-au ru-gat, şi a plecat ca un erou în locul meu. .. Sacrificatul.. . *(Lui Marcu.)* Ca şi cum ai fost singurul om capabil să se ducă la Preajba şi să ne reprezinte.: Şi faţă ;de mine ai jucat rolul victimei, al celui pus între ciocan şi nicovală, ca eu să cred că nu tu ai vrut să; mergi,,.

că ai fost forțat. *(Silviei.) A* primit sarcină, mi-a spus, şi pe urmă a început şi el să creadă că într-adevăr era o sarcină şi n-o putea refuza... Dar dacă el primea sarcină să dea cu mine de pămînt? Dădea, chit că ştia că nu sînt vinovat. Adică el s-a ascuns în spatele acestei sarcini. Şi m-a uimit *seninătatea,* lui şi perspectiva... Dacă mi-o făcea altul, nu mă supăram. .. Dar el era prieten cu mine şi zicea că mă apreciază... Palavre...

MARCU: Te apreciam... Nu ți-am dat chiar atunci premiu pentru invenție?

ION: O! Ca să-mi astupați gura!

SILVIA: Măcar ți-au astupat-o c-o sumă mare?

ION: A fost un premiu foarte gras...

MARCU: îl meritai, nu era de astupatul gurii... Şi dac-ar fi fost aşa, nu l-ai fi primit... Ştii şi tu că l-ai luat pe merit, şi l-ai primit.

ION: Cel mai penibil lucru e atunci cînd ți se dă un premiu — o onoare — şi nu te poți bucura de el fiindcă ți-a fost dat cu pile.. . Deşi îl meritai din plin. .. Premiul acela a fost o jignire, încă una... Mai ales cînd am aflat că altora li s-a dat la modul negustoresc, nu după valoare, cu aranjări... Şi eu am intrat în aceeaşi oală cu ei... Mi s-a dat ca să nu mă supăr... Nu că aş fi meritat să-l primesc atunci! Lui Cristescu i-ați dat tot atunci premiu... Poate pentru că mai avea de plătit un cauciuc la maşină. Şi că s-a; plîns că el împlineşte patruzeci de ani şi n-a luat niciodată, deşi a avut contribuții...

SILVIA: Am să fac focul, e tîrziu... *(Aprinde focul.)*

ION: El te-a trimis la Preajba, nu? Parc-aşa mi-amintesc. Lui Meşnița i-ați dat un premiu mai mic, e drept, poate pentru că e clientul cel mai bun al bufetului de lîngă combinat... Mi-ai pus o pilă să iau atunc premiu, ca să văd că la Preajba pleci fără voia ta... Dar ce, erai colet, să te pună la coletăria rapidă şi să te trimită la Preajba?

MARCU: Dezgropi nişte morți care-au putrezit de mult... Şi nici măcar n-ai dreptate...

ION: De ce nu eram eu bun să merg?... Aveam holeră?

MARCU: S-a stabilit că acolo era nevoie de un om care să cunoască toate problemele prelucrării lemnului...

ION: Eu nu puteam face față? Eu eram întîrziat mintal? Atunci parcă mi s-a mai spus că acolo era nevoie si de un cap politic !

MARCU: Era...

ION: Vasăzică ați hotărît că eu nu sînt bun de nimic, numai tu. Ți-ai dat şi importanță politică!

, MARCU: Degeaba faci pe ariciul, mă jigneşti degeaba.

ION *(Silviei):* Mă fură de dreptul meu şi pe urmă tot ei e indignat că eu sînt supărat pe el... Ca şi cum ar fi trebuit să fiu bucuros... Şi-acuma să te pup. Dacă erai atît de capabil, să te fi trimis Cristescu pe banii lui, nu pe ai mei...

MARCU: Şi-acuma te comporți tot ca un huligan... Eu vorbesc frumos cu tine, vreau să te-ajut, şi te-am ajutat cînd ai venit din puşcărie, te-am luat în schimbul meu, şi tu faci pe ariciul... Şi atunci te-ai purtat tot ca un huligan, nu numai spărgînd geamurile autobuzului... Strigai, înjurai, erai şi atunci, nemulțumit de premiu... Şi ți-am spus şi-atunci, ce-o să-ți repet şi-acuma, să audă şi Silvia: ți-o luasei în cap, înfumurat de faptul că munceai bine, şi de inovație. Dar nu era cine ştie ce mare inovație, şi tu recunoşti acuma... Şi întîlnirea de la Preajba depăşea o simplă invitație, era o întîlnire legată de producție şi de inovații şi la care fusese invitat şi cineva de la noi, şi în paranteză fuseseşi trecut tu, fiindcă pe tine te ştiau pe nume, dintr-un reportaj apărut în ziarul „Scînteia tineretului". Dar nu se spunea precis să mergi tu... Şi tu te-ai făcut foc şi pară şi eu ți-am spus şi în şedință că atitudinea ta e departe de a unui tînăr comunist...

ION: E drept, aşa mi-ai spus.

MARCU: Dar tot atunci am arătat că tu ai merite mari şi eşti un băiat de viitor, harnic...

ION: E-adevărat, m-ai înălțat atunci, mi-ai spus că de la un tînăr comunist, m-ai lăudat, e drept... Dar m-ai lăudat la început doar ca să mă poți înjura în continuare... M-ai ridicat pe piedestal, ca să poți să-mi retezi mai bine capul şi să dai cu mine de pămînt...

- .Şi să; simtjeînd^ cad pe pămînt, ..înainte nu mi-ai • • ^niciGdată tînăr comunist. .. Acuma cînd ai dat jos ;. - cu miner m-ai lăudat întîi ca să arăţi ^cit de- mult te-am - dezamăgit, cît de mult ram greşit, cît de mult am călcat în picioare demnitatea de tînăr commiist... Şi dacă nu vorbeai aşa în şedinţă, poate scăpăm de puşcărie, : că mă împăcasem cu şoferul autobuzului şi-i şi, plătisem geamurile. . .- Trecea ca accident, nu ca huliganism... Dar aşa s-a auzit că şi şeful meu, şi, alţii condamnă purtarea mea, şi mi s-au mai găsit şi alte i bube, şi-am intrat la pîrnaie. . . ;, -. .

MARGU: N-^am ştiut ca vorbele mele au contat... Cred că faptele tale au tras în -cînţar, Dar, de ce-mi cer tu acuma să fi • minţit? Te-ai fi îndreptat tu dacă eu minţeam,; ori tăceam?

JON: Trebuia să fii'mai înţelept, poate, nu să taci... Sau nu ştiu ce trebuia... Dar nu mă mai învinui pe mine cînd e .clar .că eşti cu musca pe căciulă ! • •

• MARCU: Nu sînt. cu- nici o- muscă. •

. ION::-Nu? *I Mincinos batrîn,* dar cu Silvia cum „a. fost?

MARCU: Tu n-ai dreptul sa, te amesteci• în povestea cu *Silvia l*

ION: De ce n-am? Dar dacă vreau să ma-nsor cu ea?

.MARCU: • Oricum ;i.-N-ai nici un drept!

ION: Dar ţi-ai bătut joc de ea!

•MARCU; Silvia, eu plec. Crede că e un arici care poate * . intra oriunde. şi poate mînca orice, că nu moare... Dar de atîta venin cît .are în el, poate muri.:./.

ION: Aricii nu mor de, venin, pot să mănînce.-oricîte vipere, nu le pasă. ... Dar tu eşti o balegă, n-o să te mănînce nimeni... Sau cel mult o viperă -băşinoasă... Pleci, . zici? Dar ce-ai căutat în pădurea de fagi?

MARCU: Ce pădure de fagi?

ION: Curios om eşti, niciodată n-ai .memorie. în pădurea de -*j* fagi, cu-motocicleta, cu Silvia^.. Făt-Frumos niciodată n-are amintiri? Cînd ţi-ai bătut joc de ea, ' , escrocule. ..

MARQU; Silvia, ăsta e, ,nebun J Fereşte-ne doamne de nebuni! *(îşi face cruce şi iese. Silvia plînge.)*

ION: Ce iaci, .plîngi? Nu plînge, Silvia.

SILVIA: O, doamne.. *(Plînge cu hohote:)*

ION: Nu dau doi lei pe lacrimile tale ! Doi lei! Ce, te simţi insultată? Ce ai? Of! Termină! Voi femeile lăcrimaţi şi cînd tocaţi ceapă... Cum vă irită ceva, superficial, gata un şiroi de lacrimi cărora le ziceţi suferinţă! Pe cel ce-1 doare adînc, nu varsă lacrimi de crocodil, nu lăcrimează inima. Ea urlă/ dar n-âre nimic cu glandele lacrimale! Durerea adîrică e surdă, e mută, n-are... Termină, Silvia! Voi cînd n-aveţi pantofi noi, lăcrimaţi, cînd bate vîntul, lăcrimaţi, cînd tăiaţi ceapă. ..

SILVIA: Ioane, în pădurea de fagi n-a fost Marcu...

ION: N-a fost el? !

SILVIA: Nu.

ION: Atunci de ce plîngi?

SILVIA: Fiindcă tu mă iubeşti, Ioane...

ION: Eu? ! Asta ar fi culmea! Eu pe tine te iubesc? Mor " de rîs. Ha,-ha, ha. *(Rîde forţat.)*

SILVIA: Mă iubeşti... Ai crezut că Marcu a fost. .. De-aceea te-ai certat cu el, de-aceea i-ai amintit tot ce-a fost între voi. . . *(îşi şterge lacrimile, brusc trează, redevenind stăpînă pe ea.)* Dar să nu mă iubeşti, eu te-aş fi luat doar pentru o bucată de vreme, să am şi eu un bărbat, să nu se mai spună că n-am avut niciodată bărbat.. . Nu ţin la tine, nu te agăţa de sufletul meu, sînt rea, nu te pot iubi, te-aş fi luat doar ca să-mi tai lemne la iarnă... Du-te dincolo, la culcare, e tîrziu. *(Ion trece în bucătărie şi începe să se dezbrace. Se dezbracă şi Silvia.)* O să dormi noaptea asta acolo, mîine o să pleci... Nu ne potrivim, n-o să împărţim niciodată acelaşi pat, nici în glumă, nici de plictiseală... Mîine dimineaţă poţi să pleci fără să mă trezeşti, şi cînd m-oi trezi să cred că totul a fost un vis. *(S-au culcat fiecare în patul destinat.)* Poate pleci şi din orăşelul nostru...

ION: O să dorm pînă tîrziu, n-o să plec devreme, ca un vis... Şi din orăşel nu plec pînă nu dau de pămînt cu Marcu Făt-Frumos...

-SILVIA: Dar nu e el...

ION: Silvia! *(Sare din pat.)*

SILVIA: Ce-i?

ION *(vine în camera ei):* Silvia, tu ai plîns! *(Teamă în pahare, îi întinde unul, ciocneşte.)* Să bem pentru plînsul tău! Ura! *(Bea.)* îți dai seama? Tu n-ai plîns niciodată pînă azi, îți dai seama ce zi fericită e azi?

SILVIA: Marcu avea dreptate: eşti țicnit!

ION: Nu, Silvia... Azi ai învățat să plîngi, azi ai început să fii om pe d-a-ntregul... Cine nu plînge, se împietreşte, Silvia... *(îşi mai toarnă, bea.)* E bine să mai şi plîngi, nu e nimic rău în asta. .. *(îi zburleşte părul.)* E omeneşte. .. eşti un om întreg, ca mine, ca alții...

SILVIA: Bine... Noapte bună, omule... Du-te... Mi-e somn, şi cînd dorm vreau să fiu singură, şi liberă... Cînd dorm nu-mi împart plapoma cu nimeni. ..

ION: Noapte bună...

SILVIA: Şi ziua dormeza aceasta e bucata mea de libertate, pe care m-aşez, fac ce vreau, .. I-am spus cuiva că dormeza e locul meu de odihnă, de vis. .. Si mi-a zis: ce poți visa în pat, dragă?

ION *(din patul lui):* Un dobitoc!

SILVIA: Şi mi-a mai zis: nu vrei să-mparți visele tale cu mine, dragă?

ION: Un dobitoc!

SILVIA: Ce faci, tremuri? Dacă ți-e frig, poți să vii aici şi să dormi la picioarele mele... Nu ca la o prințesă.., Doar asa, ca să ne-acoperim si cu pătura ta...

ION: Nu...'

SILVIA: Nu mă tem de tine, să ştii.

ION: Ştiu.

SILVIA: Vino numai dacă simți că ai chef de vorbă, şti eşti prea singur, şi ți-e frig... Noapte bună...

ION: Noapte bună... *(Se ridică în picioare şi vine în prat si-o priveşte pe Silvia.)* Silvia...

SILVIA: Da..'.

ION *(e cu pătura în spinare):* Silvia..,

ACTUL II

ION *(păşind în camera Silviei):* Silvia... mi-e frig... Şi vreau să discut cu cineva, nu de alta... Nu pot dormi. *(Se aşează pe marginea patului ei.)* Silvia, mi se pare că te cunosc de-o mie de ani... Dar nu mi-amintesc unde ne-am întîlnit prima dată...

SILVIA: După ce mă recunoşti?

ION: După voce... Eu asta rețin de la oameni, glasul, vorbele... Ele îmi spun mai mult, şi pe ele mi le amintesc mereu... Nu cum e îmbrăcat un om, ce pantofi poartă, dacă e gras sau negricios, dacă e tuns cicero... Vocea şi noaptea i-o recunoşti unui om, n-ai observat? Şi noaptea totul se pierde, toate detaliile fizice... Parcă omul moare —sau parcă e într-o negură, la mare distanță, numai vocea i-o recunoşti, foarte clară... Aseară, la bîlci, ți-am recunoscut vocea... Altfel mi-aş fi bătut şi eu joc de tine, şi de Marcu... Dar tu nu eşti aşa cum te arăți între oameni... îți bați joc de orice, ca ei să creadă într-adevăr ce cred despre tine, că eşti o... Nu vrei să-i dezamăgeşti... Dar eşti o mincinoasă, Silvia...

SILVIA: Eu? Te-nşeli amarnic!

ION: Eu? Uite un exemplu: n-ai nici un sîn de nylon!

SILVIA: De unde ştii?

ION: Am văzut acuma...

SILVIA: Du-te şi dormi, că pe urmă cine ştie ce mai vezi... Poate vezi stele verzi...

ION: Şi tu mă ameninți cu bătaia?

SILVIA: Te-a mai amenințat cineva?

ION: Tata.

SILVIA: întrebam... dacă vreo femeie.

ION: Femeile nu m-au bătut.

SILVIA: Atunci am să te bat eu. Dacă nu te astîmperi.
ION: Dar nici nu mă mişc.
SILVIA: Priveşti. Şi vezi prea multe. Şi ce nu trebuie.
ION: Aşa zicea şi tata. Dar el propriu-zis nu zicea, el mă bătea ca să înţeleg eu ce-ar fi vrut să spună.
SILVIA: Avea humor, eu n-am...
ION: Avea un humor teribil... în fiecare dimineaţă îmi spunea ce-a visat... Ioane, îmi zicea, astă noapte am visat că te îngropam cu lăutari în cimitir... Sau:
VOCEA TATĂLUI: Ioane, am visat că erai foarte frumos spălat şi cu. luminarea;< *:p&*/piept. ,
ION: în fiecare, dimineaţă /îmi spunea- că „visase cum mă , îngrop^,. .. îţi dai seama ce -.poftă.;de. viaţă îmi făceau \. viselej lui. ., , . . • •;
SILVIA: O fi .fost .nebun,:'..;; ; -....,>;
ION: Nu, mă iubea... Mă iubea atît de tare încît nu voia" •--să mă vadă în faţa ochilor; ca^să nu-i stric-iubirea;./ -Aşa ^a iubit-O' şi pe mariia... La un an după • ce m-a născut pe mine, mama s-a îmbolnăvit de tubercu- lo'ză... Se zice c-ar fi luat-o de la laptele unei vaci. .. Medici... Dar el s-a plictisit de boala ei, şi-a trimis-o la părinţii ei.; . Şi s-a însurat.. .Mama: era tînără, era frumoasă, avea optsprezece ani cînd a- murit. .. Şi eu am crescut. .;• Tata cu noua lui nevastă l-au iăcut pe frâti~meu Nicolae; . i Eu erarri cel mai tăcut eopildin sat, îmi zicea bunică-mea, după mama> cînd mergeam pe la ea. Ce am? mă întreba. Eu stăteam cu capul în pămînt. Tata m-a-dus la doctor, la oraş. Şi doctorul a spus că nu aud prea bine. La şaisprezece) ani am fugit de-acasă, cu haine de rugă pe mine, într-o duminică. După două luni m-a adus miliţia acasă..-. Apoi am fugit din nou, şi-am fost o vreme ajutor de magazioner la un gostat... Aici am avut lipsuri în magazie, şi-am intrat la puşcărie... Şi cînd rn-am; dus din nou-acasă, ;poarta deda drum era deschisă. .. *(Se vede o poartă-,'vîow se apropie de ea).* Se legăna în ţîţîni, bătută de vînt,izbiridu-se de popul porţii... Era înaltă, mult deasupra pămîntului, să poată cîinii trece pe sub ea... M-am urcat cu un picior pe poartă *(se urcă)* la locul meu, şi m-am legănat cu ea... *(Se leagănă.)* Cum mă legănam cînd eram

mic: Era singurul meu joc. . ..Şi pentru asta mă snopea în bătăi tata, că-i rup pbarta..: Mă legănam acum, ;L;';cîhd a apărut tata; *(Apare un ins îmbrăcat tot ca un balerin, în •.-negru.)* \ Bmnă• / ziua ./tată;• i-am spus, Tegănîhdu-imă. .. El a zis;. > \ . /; -•.
VOCEA TATĂLUI::=•Venişi^ Ioane?;' *(Se .aude oivoce; dar nu ^vorbeşte insul in.negru:.Apesiajdoar -execută: mişcările ce le are de îndeplinit).'* r .•
ION: Şi s-a apropiat de mine.;,. *(Insulin negru se apro- >- •'•pie de- ei şvîntep&să-l' lovească.)* Şi-a început să.mă bată şi să strige: •
VOCEA, TATĂLUI: îmi strici,.poarta, Ioane;? 0 sjcoţî din balamale/-Ioane-? *:(Se,--aude soneria^)* : -J ', •:
SILVIA: Sună xinevav.;.:: *(Poarta, insulin' negru;, 'dispar. Ion se apropie de 'Silvia).* Sper să nu fie >miliţia. Ştii, n-avem încă acte... . r r.': / ,.;
.:!:;ION:,Ce^:acte;?: • \ r / . - l . ;:k :
.SILVIA:-.Nu 1st ii că o- femeie -nu poate vorbi eu -,un; bărbat la ea acasă, dacă n-are acte la sfat? *(Soneria/insistă.)* • • Treci în bucătărie.:în caz de forţă majoră/îi'sptfnem că mîine mergem la sfat.. . ,
ION: Bine.. / *(Se îndreaptă spre bucătărie.)* . "
SILVIA: Dar numai în caz de forţă majoră.,., *(Deschide.)* Tu eşti, mortule? • :
PETRU: Eu. *(Intră. E<:cu 'chitara. Vrea s-o sărute, de bun venit.)*
SILVIA: Astîmpără-te ! • - .
PETRU: De ce? E cineva aici?
ION. *(apare):* Este... . ≪
PETRU: Ah, scuzaţi-mă... Ce făceaţi, discutaţi, nu?
SILVIA: Discutam. . ,
PETRU: Scuzaţi-mă că v-am întrerupt discuţia...
ION: Cîntă-ne ceva.... -
PETRU:• <• Pe unde mă duc, tot cînt... Tot timpulcînt ca greierele.;. Dar şi muncesc, nu ca în *fabula. (începe un cîntec la modă. Se opreşte.)* De fapt am venit cu un tel... . N-a, fost Marcu pe-aici? L-am; aşteptat cu • : nevastă-sa, acasă; la el, pîn-am obosit. .. A plecat ^ după voi şi nu s-a mai înapoiat... ; r
TON:: Nu l-am văzut.. . •......

PETRU: Voia să discute cu voi, mai ales cu tine... *(I s-a adresat lui Ion.)* Mîine e şedinţă în secţia lui şi se teme, mi se pare, c-o să te agăţi de el... E pus în faţa secţiei pentru furtul acela de la Alimentara... Vine şi procuratura şi miliţia, e o şedinţă deschisă...

ION: Nu ştiam că e mîine... Dar cîntă-ne ceva...

SILVIA: Cîntă-ne, iepuraşule. Tu şi-aşa pe unde te duci eşti responsabil cu vraja...

PETRU: Mă iei peste picior?

SILVIA: Tu ai zis aşa... Că eşti binevenit în fiecare casă.

PETRU: E drept. Pe neveste le cuceresc cu muzica uşoară, iar la bărbaţi le povestesc meciuri de fotbal...

SILVIA: Bărbaţii te iubesc pentru că mărci goluri, iar femeile pentru că le pui coarne bărbaţilor...

ION: Coarne, cu muzică...

PETRU: Sînt obligat, fiindcă n-am locuinţă, să dorm în fiecare noapte în altă casă... Viaţă grea. Sînt obosit...

ION: Silvia, fă-i o cafea, că-i obosit. *(Silvia trece în bucătărie.)*

PETRU: Bărbatul trebuie să fie ticălos. Altfel rîd femeile de el. Nu mai trăim într-un secol dulce. .. Totul cere ritm, ritm, pînă şi muzica. *(Se acompaniază la chitară.)* Eu sînt un trubadur modern.

ION: îţi mai lipseşte o maşină mică...

PETRU: Dar am motocicletă!

ION: Ai motocicletă? !

PETRU: Adică am de gînd să-mi cumpăr... Am mai avut una, tare demult, dar era o rablă şi-am vîndut-o...

ION: Bine că n-ai motocicletă. Nu-mi plac oamenii cu motocicletă...

PETRU: Dar de ce? Sînt foarte simpatici.

ION: Nu-mi plac fiindcă mi-e milă de ei... Am impresia că-şi caută singuri moartea, cu luminarea... Sînt prea multe accidente...

PETRU: Accidente... Aşa poate să-mi cadă acuma tavanul în cap... *(Cîntă la chitară.)* Ritm, ritm în gîndire, în acţiune... Ca la fotbal... Eu le apreciez foarte mult pe femei de aceea nu le consider romantice...

Iubire? Candoare, drăgălăşenie? în secolul nostru atomic? Iubire? Rîd şi curcile de tine, mascul, dacă umbli cu asemenea repertoriu... Fmeile m-ar crede idiot... Şi-ar însemna să le subapreciez, dacă nu le-aş crede deştepte, capabile de viclenii, de tactici... Adică: complexe. Cum adică, o femeie care se mărită să se uite ea numai la frumuseţea fizică şi spirituală a bărbatului? Şi să fie romantică, să nu se uite deloc la faptul dacă acesta rămîne în oraş sau nu, are apartament, relaţii, maşină? A, nu! Eu ştiu una şi bună: fotbalul se joacă pe goluri!

ION: Astea le spui şi femeilor?

PETRU: Sigur. Am doar o conştiinţă!

ION: Şi nu te dau afară?

PETRU: Ba da, dacă e cineva străin de faţă. Dar mă primesc pe uşa din dos. Şi dacă nu e nimeni de faţă, îmi dau dreptate ! înţelegi, le spun adevărul, cu obrăznicie, şi obrăznicia mea le impresionează şi mă consideră singurul om care le înţelege... Şi mi se confesează şi ele... Se confensează din tot sufletul... Dar fără să uite şi celelalte...

ION: Ai o tactică nemaipomenită!

PETRU: Păi de ce crezi că joc fotbal? Ca să învăţ tactică ! Antrenorul ne ţine numai în şedinţe tactice.

ION: Repertoriul ăsta îl ai pentru toate femeile?

PETRU: A, nu! Ar fi o greşeală capitală! Acesta e un repertoriu pentru femeile măritate. Pentru fecioare am altul. Ţi-l spun altă dată, dacă vrei. Ce vrei, domnule, eu am jucat la paisprezece echipe pînă acuma, şi în A, şi în B, şi în C, am experienţă de viaţă... Acum vin de la Ioana... Ioana, nevasta lui Marcu...

ION: Da, da, ştiu care Ioana...

PETRU: Oare chiar aşa de mărginite să le consider eu pe femei, să vadă la un bărbat numai dragostea? i-am zis. Dragoste, dragoste, dar dacă altul pe lîngă dragoste oferă şi o perspectivă materială bună? Căci sîntem materialişti, totuşi, nu? i-am zis. Şi i-am explicat de ce nu mă însor eu: că nu mă ia nimeni fiindcă n-am maşină. De fapt, îţi spun ţie, am bani de mult pentru maşină, dar de mi-o cumpăr, sigur

n-o: să mai. scap de însurătoare... Pe cînd aşa, femeile văd în mine numai dragostea, nu şi partea plicticoasă, dar sigură, căsnicia adică... Ioana m-a înţeles şi. cred c-o să mă înţeleagă total, dar acuma îi era teamă că se înapoiază Marcu prea devreme... I-am spus: Ioana, în secolul atomic n-ar fi o insultă adusă, femeii s-o cred eu tot ca pe vremea bunicii —-romanţioasă, pupîndu-se numai la logodnă cu un bărbat, şi atunci numai pe obraz — şi doar după nuntă, pupîndu-se mai acătării? Ele să nu pună nimic la bătaie, din graţiile lor, ca să rămînă în oraş? Fiindcă şi un bărbat, şi mă dau pe mine de exemplu — nu se poate mulţumi numai cu.dragoste spirituală. Dacă una, frumoasă, e romanţioasă, alta, ca săd. prindă de muşteriu pe cutare — să zicem pe mine, ca să nu dau exemple necunoscute — e şi realistă. Ce vrei, concurenţa! Sînt şi femeile mai realiste ! Mai judecă şi ele cu mintea, nu numai cu sufletul! Asta e fotbalul: se joacă pe goluri! *(Rîd amîndoi.)* Dar tu ai de gînd să te însori cu Silvia?

ION: Asta mă priveşte numai pe mine.

PETRU: Am tăcut! *(Acord de chitară.)* Fiecare cu tactica lui!

SILVIA *(intră cu cafelele. Lui Petru):* Ei, i-ai povestit totul?

PETRU: Ce, totul?... Nu i-am povestit nimic. ... Adică i-am povestit ceva, despre stilul meu,, sigur, i-am povestit...

SILVIA *(lui Ion):* Ţi-a spus ,cum iubeşte el în stil personal?

ION: Aşa... în linii mari...

PETRU: Eu cînd joc fotbal, am stilul meu personal: trec peste adversar şi marc. ,

ION: Şi în... cu femeile, că e. o problemă complexă, nu se poate să-i zici simplu, amor — ei, cu ele, treci şi peste suflete?

PETRU: Trec şi eu-peste ce pot. *(Bea cafea.)* însă în general să ştii că n-am dat de nici un, suflet pînă acum. Dar,să ştii că sînt discret; nu spun niciodată nimic despre o femeie cu care... Ca să nu-i stric reputaţia, Sînt domn. Nu mă laud, nu: bîrfesc:.. Sînt mor-

, mint. Vin chiar şi la nunta ei.. Foarte bună cafeaua, Silvia. Am plecat, mă scuzaţi pentru deranj...

SILVIA* Ştii, eu am să mă mărit cu el...... Deraia doarme la mine. ..

PETRU: Nu mă interesează tactica personală a nimănui. Eu sînt mormînt! *(Iese.)*

SILVIA: Ce zici de greieraşul ăsta?

ION: Cam vorbăreţ, dar e foarte simpatic.

SILVIA: Da? De cît timp îl cunoşti?

ION: De-o lună, aproape... în orice caz, mai de mult nu, că numai de-o lună am venit de la.... Şi el înainte a jucat la altă echipă...

SILVIA: A mai jucat şi la noi, mai demult.

ION: Eu nu prea merg la fotbal... E simpatic, zău e simpatic.

SILVIA: El e Făt-Frumosul cu motocicleta...

ION: Poftim?

SILVIA: N-ai auzit?. .

ION: Ştii, eu sînt cam surd.,. N-am înţeles.

SILVIA *(mai tare):* El e Făt-Frumosul cu motocicleta...

ION: Care?...

SILVIA:... Motocicleta din pădurea de fagi... Dar atunci îl iubeam... Nopţi întregi nu dormeam..: Îl visam... Mă plimba pe braţe... Mergeam la rîu. .. *(Se retrage în spatele scenei. Apare un ins în maieu de balerin.)* Şi el mă plimba pe braţe. *(Insul o plimbă pe braţe).* Şi îmi culegea flori... *(Insul o aşează jos şi culege flori.)* Şi mă acoperea cu flori... *(Insul o acoperă cu flori.)* Avea braţele încărcate cu flori de cîrnp... Pînă într-o zi... El s-a dus să culeagă flori. *(Tipul iese.).* Şi a întîrziat mult, a mers departe... Şi atunci a venit la mine un fost coleg de-al meu de şcoala... *(Apare un alt ins în maieu.)* Cel mai puşti şi mai timid dintre colegi... Mi-a spus:

VOCEA COţEGULUI: Te-am văzut, singură.... Ce mai faci, Silvia?

SILVIA: Bine, Puiule... Dar tu?

VOCEA COLEGULUI: Şi eu. .. Ce' veşti mai ai despre colegii noştri? -Vasile- Tudor, ai aflat; are gemeni...

Şi Veturia s-a măritat cu un chimist, sînt la Săvineşti.

SILVIA: Şi-aşa am tot sporovăit... Pînă a venit Petru... *(Apare insul plecat.)* Avea braţele pline cu flori... Puiu se aşezase lîngă mine... Petru a lăsat să-i cadă florile din braţe... S-a apropiat de Puiu şi i-a zis:

VOCEA LUI PETRU: Tinere, te-am mai văzut pîndindu-mi logodnica, viitoarea mea nevastă...

SILVIA: Şi i-a dat două palme... Apoi 1-a luat de ceafă... *(între cei doi totul se petrece după cum spune ea.)* Şi 1-a dus spre salcia unde erau hainele... Eu rămăsesem pe pămînt, surîzînd... Credeam că e o glumă, cînd l-am auzit pe Petru spunîndu-i să semneze ceva, că altfel îl taie în bucăţi.

VOCEA LUI PETRU: Scrie: am primit suma de 500 lei de la tovarăşul Petru...

SILVIA: Am crezut că e tot glumă... Dar Puiu a plecat... îl şantajase? îi spusese că-1 iartă, dacă semnează. .. Semnase...

ION: înseamnă că Puiu te iubea... Sau era prea fricos ...

SILVIA: Atunci n-am mai judecat deloc. .. M-am aruncat cu faţa la pămînt, în florile aduse de Petru... *(Face întocmai.)*

ION: Petru îşi bătuse joc de iubirea puştiului...

SILVIA: Şi eu n-am zis nimic! N-am protestat! Nu l-am apărat. Şi dacă Petru ar fi fost deştept şi-ar fi dat seama că eu eram într-adevăr vinovată, dacă nu-1 apărasem pe puşti... Că-1 trădasem pe el, pe Petru! Şi într-adevăr în clipa aceea eram vinovată! în clipa aceea, adică în momentul cînd el s-a apropiat de mine şi mi-a ciufulit părul... *(Insul îi ciufuleşte părul.)* Dar i-am zis, calmă: numai pentru cinci sute a semnat nătăfleaţă ăsta? El mi-a zis: E puşti, nu poţi întinde coarda cu puştii. Un amic de-al meu de la Galaţi, fundaş — era pe vremea cînd jucam la Galaţi — şi-a prins odată nevasta cu unul în casă. Trei mii a scos după el. După un dramaturg aflat în documentare a ciupit cinci mii... Plăteau fazanii, să scape de scandal... Şi teferi.

SILVIA: Eu tăceam, ca frîntă... El . . .

VOCEA LUI PETRU: Şi-au început să cîştige bani... Ea ademenea fazanii, el îi scutura de bani...

SILVIA: Scroafa! am zis eu moale.

VOCEA LUI PETRU: Dar era cinstită, Silvia! Nu funcţiona cu ei! Era nevasta lui, numai cu el funcţiona...

SILVIA: Scroafa! am zis eu. Porci, amîndoi!

VOCEA LUI PETRU: De ce, ăia nu erau porci care se dădeau la ea, o femeie căsătorită... Ei nu voiau să-1 înşele pe el, adică pe fundaş, dacă el n-ar fi ştiut? Ei nu erau porci?

SILVIA: Şi cum s-a terminat povestea lor? Mai trăiesc şi azi împreună, mâi colaborează?

VOCEA LUI PETRU: Nu. Şi nici nu mai colaborează. S-au despărţit. Propriu-zis el a jucat odată poker şi cînd a pierdut totul, a mizat pe nevastă-sa. Şi-a pierdut-o. A cîştigat-o altul. Amicul, fundaşul, a divorţat. Si ea „colaborează" acum cu omul care-a cîştigat-o...

SILVIA: Porci, toti trei.

VOCEA LUI PETRU: Dar ei recrutau alţi porci, Silvia ...

SILVIA: îmi faci o propunere ? !

VOCEA LUI PETRU: Ce?!

SILVIA: Să fiu şi eu ca ea? Pleacă! *(Pînă aici vocea ei a crescut mereu. Şi va mai creşte.)* Pleacă!

VOCEA LUI PETRU: Dar nu ţi-am făcut nici o propunere ...

SILVIA: M-ai vîndut pentru cinci sute de lei... Unde e procura? Dar nu contează unde-ai pus-o... Atîta mă iubeai tu? Şi atît costă dragostea mea? Cinci sute lei! Şi l-ai jignit în preajma mea pe Puiu, care poate mă iubea... Ai rîs şi de el, şi de mine... Ştiai că mă iubeşte, da? Eu nu ştiam...

VOCEA LUI PETRU: Am vrut să-1 îndepărtez...

SILVIA: Aşa?

VOCEA LUI PETRU: Ţin la tine, Silvia...

SILVIA: Să-i fi cerut atunci un milion, un miliard.. „ Atît? Cinci sute? Nu ţi-e ruşine? Du-te!

VOCEA LUI PETRU: Silvia...

SILVIA: Mîine o <să mă joci/şi la» poker, tot ca prietenul *r.* tău, fundaşul de/fa Galaţi,,,.: -

VOGEA LUI PETRU: Am glumit, Silvia; voiam/să-1 speriu. . . /.:.ii,v ii.: , r / ' " •• -

SILVIA: Pleacă, Petre, sărrtu te mai văd, Petre! - •

.VOGEA LUI PETRU: Arh glumit...

SILVIA: Pleacă ! am ^ipat.-Şi s-a dus (*InsuMese.)* ^înţe--legi, Ioane, s-a dus:. .. Şi în clipa aceea am fost si-gură/că nu glumise.-. .-Dar şi de-ar fi glumit, pentru mine -tot) dus era.:.* Dar asta numai- pentru mine. .. Dar ce era mai groaznic, era pentru el, că < rntt • glumise, că era un *mm* de nimic dacă nu - glumise... Deşi ,un om. care face glume d^astea ajunge . /.///să Ie şi înfăptuiască, să-şi vîndă şi nevasta, şi orice. V. ' Ghiar pe el să se vîndă...

ION: Deci era vinovat, aşa că nu înţeleg de ce spui că te simţeai tu. vinovată? .

SILVIA:'M-am simţit: vinovată înainte de a-i întreba: numai cinci sute a semnat nătăfleaţă ăsta?-înainte cu o clipă. Fiindcă l-am întrebat doar ca: &ă-l aud - •/»": ,spunîndicu gura lui, ceea ce bănuisem; în clipa "cînd deja mă simţeam vinovată.. .

ION: Nu-nţeleg. . . Doar. m-ai lăsat să cred că n-ai 'avut nimic cu Puiu. ..

SILVIA: Nici n-am avut. Eram vinovată fiindcă în clipa aceea mi-am dat seama că-1 voi/înşela pe Petru cu 1 'adevărat, şi că el este un păduche... în gîndui meu îl si înşelasem.

TON: Cu Puiu? . o;^ :-—/ , / . >

SILVIA: Nu'neapărat cu Puiu. Cu oricine.

ION: .îl înşelatei, înainte-de a şti cu cine ! Bravo ! Eşti .. zăpăcită, fato ! Zici c-ai fi -fost în stare să faci orice :prostii, din clipa aceea, că te simţeai vinovată... /Dar, fato\ nu^erai vinovată, în/• clipa- aceea tu îţi cîştigaseşi independenţa, nu era nici o vinovăţie în asta.

SILVIA: Şi, totuşi,..n-am avut nici o bucurie în clipa aceea., Toată noaptea "am pîîns. .. ' "

TON: Aşa se- plîfig morţii. ./- \- *! / / -

SILVIA: De ce ^tîţiâ'tribrţi 'să am în mine? Am un cimitir de morţi în mine. Şi sînt grei. . . . • i • • /./." . >

ION: Şi eu am un cimitir,..;dar. morţii mei sînt uşori, le ştiu doar numele.,.. i.Eui i-am ars; în minerea la crematoriu. .. Şi cenuşa le-am aruncat-o,, romantic, în cele patru vînturi... Den uitat îjisă, nu^i uit şi cînd îi: întîlnesc pe stradă pe aceşti'morţi vii îi salut,/ca să-şi. amintească mereu că-mi vor plăti...

SILVIA:: „Am plîns., amorul meu defunct", pare-aşa scrie cineva, nu? • /,

ION: Nu:ştiu. Nu citesc cărţi despre amor;. Prefer să fac amor. • ; : ./

SILVIA: Pe mine m-ai iubi?

ION: Numai .pe tine?

SILVIA: Da. /." .;•/ -A\ .'" :// - .," •

ION: Nu.:Nu pot să te iubesc. Ca să iubesc o> singură fe-, meie ar însemna să; le.urăsc pe tojate celelalte... Ori; nu am eu o inimă atît de haină., Şi nu e frumos. .. Obrazul... . Şi nu e-nici/comod. /,

SILVIA: E drept. O singură/iubire/. înseamnă: căsătorie. Adică cel mai plicticos lucru: din lume. Chiar daca . unul iubeşte, celălalt; face> pe păduchele, parazitează} • . ..dragostea.... -v.-: ;." ; / ^ ^*KUSi*^.

ION: Păduchele este un animal conştiincios: parazitează tot ce i se oferă de bunăvoie:..:;. { « ' • / •;

SILVIA: Petru m-a considerat o gîscă, o,proastă, nu mi-a dat nici o importanţă.,., Sînt-o gîscă..., *l*

ION: Nu, eşti altceva. . . . Nu amesteca aici gîştele. .

SILVIA (*cu ciudă):* Ba da, sînt o gîscă! / : ;

ION: Lasă gîştele în. pace. Ele sînt deştepte. Gîştele au . salvat Capitoliul... Nu? • /

SILVIA: Sînt o gîscă!

ION: Bine, gîscă ! Dar atunci ce-ar căutat în pădurea cu fagi?

SILVIA: Să iau aer. .. / : - • . : ,

ION: Să iei aer cu un bărbat? / . :

SILVIA: întotdeauna mi s-a jurat că mi-e prieten şi nu.. . S-a jurat!

ION: Dar tu ştiai că n-o să se ţină de cuyînt. Altfel nu acceptai să. faci drumul de pomană.. Şi n-aţi plecat să luaţi aer, ci ca să fugiţi de oraş. .. Vă trebuia un decor .romantic, să nu spuneţi pe urmă ca U-a fost dragoste, ci numai altceva... Ca şi cum în decor

romantic măgarul nu mai poate fi măgar... Dragostea nu se plăteşte cu bani... Căci ţi-a dat şi bani, adică ţi-a cumpărat pantofi, ciorapi, rochii...

SILVIA: El spunea că din dragoste.

ION: Păi ce să-ţi spună? Pantofii, ciorapii —sînt nişte bani daţi într-un decor romantic... Pentru puştoaice, e alt repertoriu... Lună, pădure, pantofi, Shakespeare, ciorapi, Beethoven...

SILVIA: Eu am plătit mai greu... A fost ca un cutremur de pămînt...

ION: Ascultă, eu admit autocritica la şedinţe, dar în probleme d-astea, sexuale, n-o pot suferi. Te căieşti, du-te la biserică, la popii adevăraţi. Eu nu sînt popă fraier să cred tot ce-mi mint credincioşii ca să-i spăl de păcate. Fiindcă credincioşii cred că dacă popa le-a iertat păcatele, ei sînt curaţi. Absolviţi! Nu-mi place autocritica în dragoste, nu-mi place felul ăsta de demagogie în dragoste. Punct!

SILVIA: Dar de ce ţipi? Eu nu te-am minţit!

ION: Mă uit la tine şi mă îngrozesc cît eşti de bătrînă!

SILVIA: Eu?! Mai am pînă la treizeci de ani o sută de ani!

ION: Eşti teribil de bătrînă !

SILVIA: Sînt bătrînă că ştiu multe?

ION: Nu, că nu ştii nimic. Decît un singur lucru: să nu fii ce eşti! Eşti obosită, Silvia...

SILVIA: De rele? De amor?

ION: Nu. N-ai iubit pe nimeni, Silvia.

SILVIA: Cu sufletul poate, căci altfel *(cu trupul)* m-am mai străduit...

ION: Eşti teribil de mincinoasă şi de tînără... Şi n-ai iubit pe nimeni, Silvia ! Asta e îngrozitor !

SILVIA: Crezi că n-am iubit pe nimeni?

ION: Cu adevărat, nu. Ai avea şi tu o amintire frumoasă, un Dumnezeu, dar nu crezi în nimic şi asta înseamnă că n-ai iubit niciodată ... Te-ai înşelat... Nu l-ai iubit pe Petru... L-ai plăcut... Şi după cele întîmplate ţi-ai găsit o scuză, zicîndu-ţi că l-ai iubit...

SILVIA: Ioane, chiar mă iubeşti de eşti atît de *gelos* pe Petru?

ION: Eu nu sînt gelos pe morţi. *(Sună soneria. Ion merge furios şi deschide.)* Uite, vorbeşti de morţi, şi mortul e la uşă... Bună seara, mortule ... Poftim intră. *(A intrat un ins.)* Silvia, să-ţi prezint un mort...

SILVIA: Ce e gluma asta?

ION: Nu e nici o glumă: mortul e tata. Ce-i tată, e ora moroilor de-ai apărut?

TATĂL: Bună seara... Dumneata eşti Silvia? *(Dă mina cu ea. Ea dă aprobativ din cap. Lui Ion.)* Te-am căutat la gazdă. Nu erai...

ION^ Dacă eram aici, nu puteam fi şi acolo.

TATĂL: Mai adineaori a venit un prieten al tău, Petru, mi-a spus că-1 cheamă... A zis că l-ai trimis tu să doarmă la tine, şi că tu eşti aici... Mi-a dat adresa... Te-ai însurat ?

ION: Silvia, uită-te la omul ăsta! Toată viaţa m-a bătut şi-acuma vine să-mi pună întrebări. Dragă tată, nu te supăra, n-am să-ţi răspund. Mă priveşte... Ia Joc... *(Tatăl se aşează.)* Te-ai mai îngrăşat, tată...

TATĂL: Am fost şi mai gras, dar am avut o răceală, o gripă.

ION^ Eşti gras şi roşu.

TATĂL: Am fost şi mai roşu...

ION: Dar ai avut o gripă ... Nu-i nimic, o să-ţi revii... JVăd că te strînge cămaşa la gît de gras ce eşti...

TATĂL *(rîde):* O să te îngraşi şi tu...

ION: Ferească-mă Dumnezeu!

TATĂL: Aşa e după însurătoare, mai se aşează carnea pe tine, că nu-ţi mai umblă gîndurile după... Dar mie de ce nu mi-ai scris că te-nsori?

ION: Dar dumneata m-ai întrebat cînd am venit de la puşcărie dacă am haine? Sau ce am de gînd să fac? Nimic nu m-ai întrebat. Mi-ai spus doar că... *(Se vede în spate un ins în maieu.)*

VOCEA TATĂLUI: Din cauza ta n-o să mă aleagă preşedinte !

ION: Şi eu ţi-am zis. *(Vorbeşte cu insul în negru.)* Cum din cauza mea? Atunci de ce te-au făcut candidat de partid şi brigadier cît timp am stat eu la puşcărie?

TATĂL:, Am:muncit.-cel .mai bine...., :,
ION:: Dar *mo* s-ajungi • niciodată preşedinte; mu eşti :/-'binstit-. vrrO să iii dat si-afară din partid. <
.'TATĂL-: De ce? . . ' : , . : -
ION: îţi garantez eu. Acuma n-am timp să mă ocup de tine, dar o să-ţi vină timpul.
TATĂL *(îl\ bate pe umeri):* Sîngele apă nu se face. .'.
ION:^ Crezi? -
TATĂL: Adică eşti tot aprig, ca mine...
ION: Te înşeli, tată... Eu nu-mi fac cămăşi mai strimte la gît ca s-arăt mai gras. Silvia, priveşte gulerul cămăşii lui ... E strimt, nasturele e gata să plesnească... Şi nu fiindcă tata e prea gras, nu, aşa îşi coase cămăşile, să-1 strîngă, să-i umfle gîtul, să creadă dumeacă-i merge bine şi e foarte gras...
TATĂL *(rîzînd, Silviei):* Arăţi bine, noru-mea... Ai o nevastă frumoasă, Ioane...
ION: Nici a doua oară cînd am venit acasă nu m-ai întrebat ce am de gînd. Ai zis că pleci în Păuşa la un ^schimb de experienţă!
TATĂL: Era un schimb de experienţă în domeniul tineretului bovin, căci eu lucrez ia animale....;
ION: Ai plecat ca să scapi de mine. Te-ncurcam. Ti-era poate ruşine de mine..... Şi-ai vrut să plec, să te las.,..
TATĂL: Eu? 'Nu, tată . ...
ION: Nu minţi, mi-a spus frati-meu, Nicolae. Cît aţi fost plecaţi — c-ai luat-o şi pe maică-mea vitregă — eu am jucat cu el moară... *(Joacă moară ou un iris •r:iy, în maieu.)* El mi-a spus că vă hotărîserăţi său : lăsaţi lui casa... El ţine la; mine, să ştii\ El a făcut mîncare... *(Insul :se ridică şi se aude un cocoş cinstind.)* A tăiat un cocoş... A crescut mare Nicolae, e mare.
TATĂL: E mare mincinos...
ION: E mare... Cînd am venit de la puşcărie, nu l-am mai cunoscut, atîta era de înalt... *(apare iarăşi un ins).* Şi nu l-aş fi cunoscut că e el, dacă nu vedeam pe el hainele mele... *(Insul îmbracă b haină şi îşi pune o pălărie pe cap. Silviei:)* Prima dată am fost închis pentru furt de biciclete... Am avut lipsuri la magazie, şi-am fugit ca să nu mă prindă...

A trebuit să fur, ca,<să .arn, c^jmirica;.,. -.Dar plecasem de-acasă fiindcă mă băteai..- îţi mai aduci aminte,
TATĂL: Bătaia e, ruptă din rai. Arață-mi un tată ;eare nu-şi bate copilul şi-1 mănînc de viu..... -
ION *(Silviei):* Mă bătea şi-mi spunea să plec de-acasă. Cu funia mă bătea, întotdeauna; avea motive... Să mă laşi în,pace, tată. Cu mine ai terminat-o. EJu încă n-am terminat cu tine, dar o să-ţi vină. rîncfail. Hai pleacă. M-ai văzut, du-te. O să te mai primesc pe la mine, cum o să primesc pe oricine, dar să, ştii că n-am nici o datorie faţă de dumneata... Nici măcar Jn bani... .'•"•""•)
TATĂL: O cană cu apă poţi să-mi dai? Noru-mea, mi-e sete.
SILVIA *(îi aduce o cană cu apă):* Poftim.
ION: Silvia, una din greşelile mele, pentru care am ajuns unde sînt, a fost că n-am spus niciodată nimic. N-am spus adevărul, Silvia. Despre tata, bunăoară... Că mă snopea în bătăi.... *(Merge în spatele scenei, insul în maieu îl bate.)* Stăteam cu capul în pămînt şi nici nu strigam. M-a bătut şi cu furca: de fier. *(Insul ridică o furcă de fier, şi-l loveşte o dată. Ion se adresează • insului în maieu.)* Stai ! *(Insul rămîne cu furca ridicată.)* Uite-1 cum rămîne cu mîna ridicată... îmi place, în gînd, să-1 opresc întotdeauna cu mîinile în sus şi să-1 ţin aşa, drept pedeapsă, cît vreau eu. .. Atunci nu i-am zis nimic, n-aveam curaj. Dar acum pot să-i zic... Am o memoriegrozavă, tată, şi nu mă lasă să uit nimic. Şi nu-ţi iert nimic din ce mi-ai făcut. Şi nimănui n-o sad mai. permit nimic.:.în fie- : .care zi! Nu mai vreau să iau bătaie, fiindcă,?nu mai mi-e frică, Silvia, nu mai sînt laş, înţelegi? Mă bătea omul ăsta de-1 vezi aci că pare atît de bun...Mama se îmbolnăvise, o lăsase. N-a răbdat .niciodată să vadă pe cineva suferind lingă el, n-a răbdat nici o durere care nu era a lui, nici o suferinţă... îl de- • ranja; Scăpa de ea. Şi cînd mama a'murit, el s-a mai liniştit... A băut de bucurie, *(insul:bea dintr-o sticlă şi se leagănă, beat),* în faţa satului nu mai avea nici un păcat, putea trăi liniştit; cu noua nevastă.. .

A băut de bucurie, dar lumea a crezut că de durere, şi el a lăsat lumea să creadă că de durere bea... N-am să-1 uit:

VOCEA TATĂLUI: Ioane, muri mumă-ta, Ioane, şi ramaserăm singurei...

ION: Minţea ca un porc! Era tînăr, voia să se bucure de viaţă... Cu mine n-a vrut apoi să-şi cheltuiască banii, samă dea la şcoli. . .Avea alt copil, alte planuri. Eu îl deranjam.. . Mă snopea în bătăi.. .

SILVIA: Si tu de ce n-ai spus?

ION: Cui?

SILVIA: Neamurilor, oamenilor...

ION: Fiindcă ar fi însemnat că mint, el îmi cumpăra bomboane de la cooperativă... *(Insul în maieu îi dă bomboane.)* Şi chiar de lumea mă credea, i-ar fi spus lui să se potolească, dar eu tot cu el rămîneam... Eram ca într-un coteţ de pui... Odată am spus, şi-am mîncat o bătaie de-am stat trei zile în pat şi n-am auzit o lună cu urechea stingă decît un bîzîit neîntrerupt, ca de bondar... N-am mai spus, am tăcut.

SILVIA: De ce? De ce?

ION: Fiindcă m-am temut că mă omoară !

SILVIA: Nu se poate.

ION: Am văzut că vrea să scape de mine... Şi eu nu puteam pleca în altă parte. Eram prea mic, prea mic! Tot timpul am fost prea mic şi prea lipsit de curaj. Am aşteptat să mai cresc... Şi cînd am fugit şi-am fost ajutor de magazioner şi m-au furat cei care m-au furat, n-am spus... Am fugit... Eu muncisem acolo şi n-am băgat de seamă că alţii mă furau... Ştiau că fugisem de-acasă şi m-au pus acolo ca să mă fure... Magazionerul m-a pus, un om cu ochii albaştri şi cu părul alb, ca un Dumnezeu arăta. .. Şi eu nu mi-am putut închipui că ei contează pe prostia şi pe nepriceperea mea, pe faptul că sînt copil, ca să mă fure... Cum să furi un copil, Silvia? N-am crezut... Şi cînd magazionerul gostatului — că la un gostat intrasem — mi-a spus că am deficit, mi-a făcut cu ochiul! şi m-a bătut pe umăr. *(Un ins în maieu îl bate pe umăr.jl* Adică, dă-i înainte, dar pe şest! Am fugit, nu voiam să fiu închis. Ştiam că n-o să mă creadă nimeni cai

n-am furat, mai ales că fusesem cu unii la beţii şi cînd e vorba de beţii, lumea se întreabă de unde sînt banii pentru băutură? N-am avut curajul să spun adevărul! Fiindcă nu ştiam nici cine mă furase, precis. .. Beam, m-am bătut şi la nişte baluri... Şi nu m-am mai prezentat la miliţie... Mi-era teamă că n-o să fiu crezut! Şi nu voiam să creadă cineva că mă milogesc. Şi am fugit prin ţară, ca un iepure... Mă urmăreau... De un miliţian, la Constanţa, am scăpat smulgîndu-i buletinul din mină şi ieşind printr-un geam. .. *(Se aude un geam spart.)* Toţi chelnerii credeau c-o să ies pe uşă şi voiau să mă prindă ca pe-un criminal... Vezi, Silvia, intram pe-o uşă undeva, şi ieşeam tot prin altă parte... Mi se părea că toţi mă urmăresc... Şi tata... Mă vînase ca pe un iepure, cît stătusem acasă, dar nu crăpasem... Fugisem din coteţul lui... Dar aici s-au înşelat toţi, crezîndu-mă iepure, fiindcă eu am început să învăţ să muşc şi să înţep, ca un dine, ca un arici... Mă fugăreau ca pe un iepure, dar eu eram mai degrabă un cîine rîios cu piele de arici... Asta mi-a spus tata, cînd am venit apoi acasă, n-am să-1 uit...

VOCEA TATĂLUI: Ce urli, mă, la mine ca un cîine rîios, ce tot rîcăi lumea cu pielea ta de arici? Vezi să nu te-afum !

ION: Aşa ai spus, tată?

TATĂL: Nu-mi aduc aminte...

ION: Nu-nţeleg... Vorbeşte mai tare, sînt cam surd...

TATĂL: Nu-mi aduc aminte, n-am zis aşa ceva!

ION: Da, nu-ţi aminteşti.. . Nu-ţi aminteşti nici de mama? Ai îmbolnăvit-o în bătăi, nu de lapte s-a îmbolnăvit ea. .. Şi ei îi spuneai c-o visai noaptea murind. Dar ea te-a iubit, nu te-a spus... Cum te-am iubit şi eu la început şi-am crezut c-aşa trebuie să fie un copil, să nu se supere pe taică-său. Găsisei una cu case mari. Voiai să scapi de mama... O căleai în picioare!

TATĂL: Nu-i adevărat! Nu e nici un martor, ai ceva cu mine, Ioane...

ION: Martori? Ţintele de pe bocancii tăi... Aveai nişte bocanci cu ţinte, ţi-aminteşti?

TATĂL: Nu-mi aduc aminte de toţi bocancii...

ION:/-Eu•>**HIHI**amintesc.«.l-ai purtat mult timp, şi după
i / / : moartea mamei... Două ţinte am luat şi eu de pe
</(; tălpile lor, ca amintire... Una pentru mama; pe care
n^am -cunoscut-o, şi alta. pentru mine. Ai călcat-o
' ; pe mama-cu bocancii.. .. Şi- cînd au spălat-o moartă,
•/. /se mai vedeau încă, vinete, urmele bocancilor tăi.
: '< J Uite ţintele! *(I le întinde.)* Pipăie-le ! Cînd o să mori,
. j>/s& ţi *le*-pun la căpătîi L - ... •.:-:/ ./-
TATĂL:/Ioane, tu ar trebui să te. cauţi la; un doctor de
- nervi.;.. ,"/// /;/ .-••••/•.•.;
ION:^ M-ai mai dus- tu^ la .doctor-;;.. ..De cîte ori nu-ţi con-
;/• J venea .^cineva,, îl: duceai la doctor... . De :ochii/lumii,
-n. să/vadă lumea că nu eşti -vinovat/-Şi/pe mama ai
dus-o la doctor, şi pe-..minei m-ai dus. .. Dar din cauza
• bătăilor tale îmi,vîjîiau urechile ! N-o să mă mai duci
. . 5la-doctor !..Nu/Ştii.care. a fost.ultima dorinţă a mamei?
jyi<. Cea .mai fierbinte, -dorinţă a. ei înainte de a. muri?
• Să nu te primească la înmormîntare a ei ! • A murit tînără,
. . * l a optsprezece ani; şi tu ..ai omorît-o. .. Şi te-a iubit,
păcătosule.:.-••.*A *fugit* cu tine de la părinţi,; din dra-
. '/goste/Erai lumina., ochilor* ei, -aşa-ţi zicea, îmi
spunea bunica... Iţi dai seama cum a crăpat pă-
' //mîntuL sub'ea cînd a văzut cît eşti de porc;? A mu-
v. • .'rit de durere, nu numai de ţintele bocancilor tăi,
de durere c-ai înşelat-o pentru nişte case mari... Nu
voia să te mai vadă, nu mai avea pentru ce trăi,
jie ruşine, îmi spunea bunica. ..
TATĂL: Nu. te lua după ce spun babele..; Ar:fi avut
pentrtt ce trăi> te avea pe tine...
ION: Şi pe mine mă luasei de la ea, că e atacată la plă-
mîni, tuberculoasă. Mă luasei să nu-ţi mai laşi nici
jan^reazim,;.. .: > •
TATĂL: Am plîns cînd a murit., *i*
ION: Ai-'plîns. de• :beat.:...;..
TATĂL/ Ce ştii tu, nu puteam să tu cresc iară să-mi iau
- o: muiere care să te spele şi să gătească. .. Am plîns..
ION: Am văzut şi-unmăgar plîngînd.. . L-a îmbătat ma-
gazionerul gostatului să vadă ce face... Măgarul
răgea trist şi plîngea, avea lacrimi şi uitase, să dea
cu copita, şi s-a culcat între raţe plîngînd.. . i
TATĂL: Am plîns şi cînd ai fugit tu prima dată de-acasă

ION/ Şiiu/rTi~a fost teamă; c^o/să-mil fure /cineva liahMe
\ . pe care mi le\ cumpărasei. , , /Mi-a; spus ^Nicolăe. Mă
duc să iau aer. .. Mire lehamite;!.:, >Cîndl:A%/,aâh vreau
/ să te mai/găsesc/aici! r-.*(lesei)*' U •;-./!/-.'•';)\
TATĂL: Asta-i răsplata copiilor;..v.;:Ji:"creşti şi: pd urmă
v totluieşti vinovat..... 'Lilse .nă^â^e-vcătu:-ailfost>iău'.:.].
"*" Uite,; şi^acurna' mi-a venit••: & amendă de ; trei; isute de
lei pentru el. .. A spart nu ştiu ce vitrină/ că>nu mă
pricep, şi i-a venit amenda la mine.-.;;;/Dacă hu/plă-
tesc, zice că iar îl bagă la zdup]//.) Nu-zic!să: >dea
toţi banii, poate n-are, dar măcar jumătate/;..: **V / ' U**
SILVIA *(caută într-o poşetă)':* Poftim, trei -sute-.;.. AreMşi
el necazurile lui, de-aceea vorbeşte cum vorbeşte...
. TATĂL/ Silvia "zici că te/cheamă?/Si ce meserie;ăi? : **'/O]**
SILVIA: La-spital...; ... / '.' • -- . . . . .//.;/,
TATĂL:.'Moaşă? - . J . . '//, • ••-•••.•! .,;.;:•! ; -'V*''-'':''\
SILVIA:: .Soră.. ./;. . •; /, • /!/- :, /
TATĂL: Aha... *(Sună.soneria.)* Păi/-să-ţi dea Dumnezeu
• noroc, eu mă duc...: Dar dă/mi drumul pe altă 'uşă,
să nu mai dau ochi cu el, să-i treacă: supărarea...
: *(Silvia îl conduce prin bucălărie.)* Sănătate, fată.,.
SILVIA: Mergi cu bine.... , . . ; . . \
TATĂL/Poţi să-mi zici tată, m-aş bucura dacă măcar-tu
...., n-ai crede că.. . '
SILVIA: Drum bun, tată. .. *(Tatăl 'a ieşit, Silvia-revine şi*
. *deschide uşa principală. Intră Petru.)* .V
PETRU: B.ună dimineaţa... N-a venit tatăl iui Ion pe-
aici? Nu? O să vina... Tare mult îl iubeşte pe Ion,
. mi-a vorbit despre el.... S-a bucurat' cînd l-am spus
: că voi sînteţi aproape' însuraţi.... Evident, l-am
minţit... Ca sa-i fac o plăcere... Silvia, tot mai
eşti supărată pe mine?
SILVIA: Pentru ce-ai venit? ' ' ' " ' "
PETRU: Bine, n-am să te mai întreb. .. Âm şi eu dem-
nitatea inea... Voiam să-i spun lui Ion..|. Ăj)lecat?
SILVIA: Revirie. Şi te rog să nii mă mai vizitezi prea
des, s-ar putea că Ion să se supere..,.
PETRU- Da?../ • • • • ' _ ^
SILVIA: Da. Din noaptea aceasta e amantiii'me*u,'(Pri-*
veşte' ceasul.) Ce mai aştepţi, ml se pare că lucrezi
în primul schimb. .. •'

PETRU: plec. Dar nu mai lucrez în schimbul întîi. Lucrez în schimbul trei. *(îl vede pe Ion ntnni.)* Bună dimineaţa... Salutare...

ION: Salutare... De ce lucrezi în schimbul trei? Farca te înlocuia Cristescu...

PETRU: M-a înlocuit... Dar azi dimineaţa m-a sculat din pat şi mi-a spus că mai schimbă cu mine numai dacă

SILVIA: Dacă?...

PETRU: Mi-a cerut bani.

ION: Şi?

PETRU: I-am dat, pentru ce-a făcut... Dar de azi mă duc la lucru în schimbul meu...

ION: Păi zicea că e o plăcere a lui, că eşti prietenul lui ... Dobitocul! Şi nu i-ai dat două picioare în fund?

PETRU: Nu banii m-au durut... Că am... Dar era cel mai mare susţinător al meu, cel mai fanatic microb... îmi aprecia jocul, mă pupa.

SILVIA: Cînd văd doi bărbaţi pupîndu-se, m-apucă greaţa!

ION: Cam jigodie, Cristescu ăsta... Jigodia, tot jigodie rămîne, chiar de-i microb...

PETRU: Mi-a zis că eu cîştig destul de bine, şi nu-s nici însurat. Mă iubea, microbul meu, pentru franci, adică. I-am spus-o, de la obraz. Şi atunci s-a simţit ofensat şi mi-a zis că nu sînt chiar cine ştie ce fotbalist, şi că de lucrat nu mai ştiu să lucrez în lemn, nu mai ştiu să-mi cîştig pîinea cu mîinile, ca oamenii. .. Numai cu picioarele... Şi vreau să-i demonstrez că nu mi-e frică de meseria mea si nici de muncă.. .

ION: Dă-mi voie să-ţi spun că eşti prost, dacă tu vrei asta să-i demonstrezi jigodiei de Cristescu... El din mare şef de secţie a ajuns la locul lui, dar a rămas plin de ură şi convins că nimeni nu-i mai priceput ca el... Eşti fotbalist, ai întîietate în schimburile de zi... Joci pentru combinat... Vorbeşte cu Marcu,

PETRU: I-am dat telefon... Dar i-am spus că vreau lucrez în schimbul în care-am fost repartizat..

SILVIA: Te-ai supărat ca văcarul pe sat!

PETRU: Am şi eu dreptul ăsta, de a mă supăra. La revedere. *(Iese.)*

ION: Ambiţie prostească... N-o să-l lase Marcu... Tata a plecat?

SILVIA: Da.

ION: Curios, e prima dată cînd tata nu-mi cere parale... întotdeauna venea şi mă întreba de sănătate, dacă mă însor, şi pînă la urmă mă ciupea de gologani. Că s-a stricat ţigla de pe casă, că i-a venit o amendă... Minţea... *(Cască.)* Mi-e somn... Am fost la combinat, le-am spuş că sînt obosit şi nu mă duc azi la lucru... Să-mi taie din salar. Cred că e mai cinstit, decît să tac vreo porcărie pe-acolo, ori să mă accidentez cumva... Nu sînt bolnav, dar nu vreau să mă duc... Mi-e somn... I-am spus şi lui Marcu... Şi mi-a zis că dacă eu consider asta conştiinţă, să lipsesc. .. Da, s-ar putea să fie şi conştiinţa, i-am zis eu, şi-am plecat să beau o ţuică bătrînă, la gară. Aici toate sînt apropiate, şi gara, şi combinatul, şi miliţia. Oraş nou. *(Se dezbracă, rămînînd în pijama.)*

SILVIA: Ascultă, ai spart vreo vitrină în ultimul timp?

ION: Nu, n-am mai spart un geam de la Constanţa...

SILVIA: Vai, ce fire negre ai în barbă, mă laşi să ţi le scot cu penseta?

ION: Numai să nu mă doară. *(Silvia ia o pensetă, Ion stă pe pat şi ea îi smulge firele negre din barbă.)* Au! Eu fiecare nouă deplasare am început-o cu un geam spart...

SILVIA: Nu da din picioare, stai cuminte!

ION: Autobuzului i-am spart geamurile, fiindcă atunci am aflat că fata cu care voiam să mă însor călca în străchini cu altcineva...

SILVIA: Cu tine nu călcase?

ION: Nu, cu mine era sobră. Şi atît de mult mă iubea şi voia să se mărite cu mine, încît nici nu mă săruta... Să n-o cred superficială. Sărutatul, luatul de braţ şi altele, toate astea, îmi spunea, sînt, pentru după nuntă... Mă iubea profund. Hai să mai vorbim şi despre viaţă, despre amor, îi ziceam... Nu, răspundea ea, despre amor nici nu poţi vorbi, amorul îl simţi în suflet. Ura pălăvrăgeala. Dar, mi-a spus şoferul autobu-

zului, la o bere, de ce nu vorbea ea? Fiindcă ea era mai concretă. M-am supărat şi-am vrut săd bat, el a fugit la autobuz şi eu nu l-am ajuns decît cu trei sticle, nu cu cinci. Trei sticle, trei geamuri. Am fost şi eu concret. Şi tot nu l-aş fi crezut pe şofer; dar peste cîteva zile Marcu a acceptat să meargă la Preajba... Atunci am fost şi mai atent la purtarea fetei... Au!

SILVIA: Nu te fîţîi pe scaun!

ION: Voiam un semn... Ea, lemn! Voia fata să se mărite neapărat cu mine şi nu risca... Vedea că o iubesc şi credea că m-a prins de fraier... Dar aici a greşit, c-a gîndit totul foarte bine: să se poarte sobru, să nu pară superficială. Dar greşeala ei a fost, repet, c-a gîndit foarte bine totul... Dacă gîndea numai bine, poate mă ducea de nas... Dacă, să zicem, mă săruta, mă giugiulea, — tot aş fi crezut că e pură, dar aş fi crezut că mă şi iubeşte. Fiindcă sîngele e sînge, trebuie să mişte în om, oricît ar fi el de pur. Ea însă prea şi-a domolit şi sîngele cu planul ei prea deştept, şi-aici am intrat eu la idei... Căci orice suflet de femeie are şi ceva sînge în el... Uite eu te simt pe tine acuma cum arzi în sîngele meu ca un venin... Au! Ca un venin dulce, am vrut să spun... Au! Dar zău că arzi în sîngele meu...

SILVIA: Arde ţuica bătrînă. Şi ce-ai rezolvat cu fata?

ION: Am aflat adevărul!

SILVIA: Adică fata era virgină... *(Sună soneria.)* Cine mama dracului o mai fi?

ION: Mă duc să mă-ascund?

SILVIA: De ce? Stai să-ţi scot ultimul fir negru... Aşa! Uite-l! Acum eşti frumos. *(Soneria sună iarăşi.)*

ION: O fi lăptăreasa.

SILVIA: Eu nu beau lapte, prefer ţuica...

ION: Nu ştiam, ţi-aş fi adus şi ţie măcar o sută de la gară..., *(Soneria.)*

SILVIA: Lasă-o să sune... Va să zică fata era fecioară... şi cu asta te-a convins...

ION: De unde să ştiu că era fecioară?

SILVIA: Păi n-ai dus-o la doctor? Pe mine a zis unu că mă ia de nevastă, numai dacă merg cu el la doctor

şi-mi dă doctorul certificat să sînt neîntinată... Dobitoc!

ION: Eu n-am fost dobitoc. Nu m-am dus la doctor. Eu m-am dus la sfat. La cununie. Eram sigur de felul ei de a fi cînd m-am dus la sfat... *(Soneria insistă.)*

SILVIA: Intră în patul meu, dacă vine vreo prietenă, să nu mă fac de rîs... Hai! *(El intră în patul ei. Ea merge şi deschide. Intră Marcu.)* A, poftim...

ION: Suni, suni, insişti, încăpăţînat ca un catîr.

MARCU: Bună dimineaţa... Nu mă fă măgar.

ION: Am spus catîr, nu măgar...

MARCU: Am venit să te iau la lucru...

ION: Ai grijă de mine, să nu umblu ca oaia domnului pe căi rătăcite...

MARCU: Îmbracă-te, Ioane... Te-am luat pe răspunderea mea, garantez pentru tine în secţie... Răspund de tine.

ION: Cu ce răspunzi?

MARCU: Cu... cu mine, cu postul pe care-l ocup, cu conştiinţa mea politică...

SILVIA: Petru zice că...

MARCU: Petru e un dobitoc!

SILVIA: Şi el zice despre tine că eşti un dobitoc. Şi tu despre el că e dobitoc... Ce să mai cred? Ioane tu ce crezi?

ION: Eu cred că amîndoi au dreptate.

MARCU: Hai, Ioane, sus!

ION: Mă simt foarte bine în patul ăsta!

MARCU: Trebuie să vii la lucru, zău, crede-mă că vreau să-ţi fac numai bine... Garantez pentru tine!

ION: Şi nu vrei să te faci tu de rîs... Că de mine, nu cred că mori... Silvia, l-ai auzit? Garantează pentru mine cu postul lui, cu conştiinţa lui... Ăsta, Marcu! Evanghelistul! Auzi ce-mi spune el ca să mă convingă? Cu ce-şi justifică el postul? Cu conştiinţa lui politică... Asta e garanţia adevărului, cu asta garantează el că are dreptate... Înainte un adevăr se garanta cu bani, ceea ce era o măgărie... Fiindcă însemna că adevărul costa atît cît putea da cel mai tare... Un adevăr putea fi luat cu doi lei sau cu trei lei — şi garantat! Cum cumperi ciorapii,

chiloţii de damă şi umbrelele... Silvia, cît e o pereche, zece lei, patruzeci? Silvia, calitatea e dată de preţul de pe etichetă, calitatea şi garanţia acestei' calităţi, nu? Adevărul se vindea, evanghelistule, era garantat de bani.

.MARCU: Sînt cu maşina întreprinderii, Ioane, aşteaptă afară...

ION *(ca şi cum nu l-ar fi auzit):* îl puteai lua la preţ întreg', îl puteai lua şi la solduri... Acuma, Silvia, el îmi garantează un adevăr cu conştiinţa lui. Zice să merg cu el că m-aşteaptă maşina... Ce onoare, să merg cu maşina directorului la lucru.v. E a ,directorului?

MARCU: Silvia, eu vreau ca el să nu mai păţească nimic rău., . Şi să vă înţelegeţi bine...

ION *(neluîndu-l în seamă):* Şi eu merg cu el, să zicem, bazîndu-mă pe ' conştiinţa lui?

MARCU: Atunci, hai!

ION: Am spus: să zicem! Da, nimic nue mai valoros, nici aurul, ca sinceritatea unui om... Dar, cînd eu, constat că conştiinţa lui nu e decît o vorbă goală, - vorbe, vorbe! — pot cel puţin să zic, nu? că nimic nu e mai gol decît o conştiinţă goală... Şi mai fără valoare, ca o supă falsă! Asta e conştiinţa lui, Silvia, un rahat! Ornamentat cu vorbe mari. Adevărul el mi-1 garantează cu apă chioară, cu conştiinţa lui, Mulţumesc! Nu merg cu maşina. Prefer să sforăi,

MARCU: Silvia, te rog să-1 rogi.

ION: Silvia, te rog nu mă ruga...

MARCU: Ioane, ai văzut, şi tu ai spus, că eu insist, sun, sînt încăpăţînat ca un catîr... N-o să mă iau după vorbele tale, hai sus! *(Trage pătura de pe el.)* i

. *ION: Dar eu sînt şi mai încăpăţînat...* Sînt mai *catill decît orice catîr! Chiar îi povesteam Silviei o întimplare...* Stai, poţi s-o asculţi şi tu... *Silvia* undei am ajuns? ' '

SILVIA: La sfat...

ION *(se ridică din pat şi trece în spate, în pijama, apare o fată, îmbrăcată ca o balerină, cu flori în brak Mai mulţi nuntaşi, toţi în maieuri negre, Ion o iai\ braţ pe fată. Păşesc tacticoşi):* Silvia, am ajuns la sfat cu ea, cu naşii> cu nuntaşii, cu martorii... Flori, voie bună... Omul de la sfat a întrebat-o întîi pe ea...

VOCEA CELUI DE LA SFAT: îl iubeşti?

ION: Şi ea a răspuns:

VOCEA FETEI: Da...

VOCEA CELUI DE LA SFAT: Şi vrei să te căsătoreşti cu dînsul?

ION: Şi ea a răspuns...

VOCEA FETEI: Da...

ION: Şi apoi omul m-a întrebat şi pe mine...

VOCEA CELUI DE LA SFAT: O iubeşti?

ION: Nu, am răspuns eu.

VOCEA CELUI DE LA SFAT: Aşi! Dumneata glumeşti.

ION: Ba nu glumesc deloc, i-am răspuns eu.

VOCEA CELUI DE LA SFAT: Atunci... Vrei să te căsătoreşti cu dînsa?

ION: Nu, i-am răspuns eu. Silvia, el credea că n-o iubesc, dar totuşi vreau să mă însor cu ea... Cînd a văzut că nu, m-a întrebat:

VOCEA CELUI DE LA SFAT: Atunci de ce-ai venit aici?

ION: Ca să-i dau o lecţie acestei domnişoare...

VOCEA FETEI: Ion glumeşte...

ION: Nu, nu glumesc dragă, spun adevărul.

VOCEA FETEI: Dar m-ai iubit, am fost şi logodiţi...

ION: Aici ai dreptate! Te-am iubit şi-am fost şi logodiţi. Dar cît timp eu te iubeam, tu ai trăit cu el... Cu naşu, uite-1 aici, de faţă... Ea credea că eu o iubesc atît de tare încît o iau cu trecutul ei cu tot, cu toată cartea de imobil, şi uit acest trecut, ca şi cum acest trecut n-ar mai face parte din viaţa ei... însă vezi, face... Naşul o să mă ajute şi de-acum încolo... Ea voia să mă ia de bărbat doar ca pe o firmă... Şi ea, cu năşicul... Cu naşul, care vrea să-mi facă numai binele... Uite-1, poate să confirme... Sau poate să infirme... Aşa că florile astea du-le la gunoi, florile astea de nuntă... îmi pare rău de flori, i-am zis... Şi acum, i-am zis celui de la sfat, vă rog să mă iertaţi

pentru deranj... Vă salut, domnule! Şi vă salut şi pe dumneavoastră, domnilor şi doamnelor! *(Salută nuntaşii.)*

SILVIA: Al dracului năşicu!

ION: Ei, năşicule, unde plecaşi? *(Se uită după Marcu. Acesta a ieşit.)* Cum de pleacă, păi n-a venit el cu maşina să mă ia? N-a vrut el să-mi facă mie un bine, să-mi fie de folos? *(Deschide uşa de la stradă şi strigă:)* Năşicule, ca să fii de folos altor oameni, în primul rînd tu trebuie să fii om! Auzi, năşicule? *(Se aude o maşină pornind grăbită.)* Trebuie să fii om, auzi?!

ACTUL III

TABLOUL I

Un hol, în faţa unei săli de şedinţe — Pe uşa din mijloc scrie: Sală de şedinţe.

ION: O muscă e vinovată şi cînd nu e vinovată. E vinovată fiindcă e ce e, încolo n-are nici o vină, e. sfîntă! Cred că sînt şi popoare unde muştele sînt sfinte, de vreme ce sînt şi popoare unde vacile sînt sfinte şi nevinovate.

SILVIA: El e nevinovat...

ION: Am spus vacile, nu boii. Deşi îmi aduc aminte că sînt şi boi sfinţi. De exemplu, Boul Apis. De altfel Marcu nu e un bou, cred mai degrabă că e cerb... Sper că Ioana are grijă să aibă în casă un cerb serios.

SILVIA: De data aceasta e nevinovat... Am fost de faţă... Eram în faţa magazinului alimentar... **Cel** de lîngă bufetul „Zorii pompierilor"".,.

ION: E un bufet foarte prost, întotdeauna se bagă apă în ţuică acolo... L-am şters din drumul meu!

SILVIA: Marcu era cu mine... înainte de a intra în magazin, am văzut un om făcînd o criză de epilepsie. Eu m-am apropiat de ins, a venit şi Marcu şi l-am văzut cum s-a înspăimîntat, s-a făcut alb ca laptele... Epilepticul a fost dus cu Salvarea. Marcu a intrat în magazin, hăbăuc...

ION: Suferea, sărmanul, de parcă şi-ar fi prins nevasta cu cineva... parlamentînd, bineînţeles... Lucru posibil de altfel, nu numai lui... Lâ orice bărbat... Căci fiecare bărbat e în felul lui un cerb...

SILVIA: M-asculţi, sau nu? Marcu a luat un coşuleţ de sîrmă şi a început să pună în el ce voia să cumpere... Alba-Lux, untdelemn, zahăr.

ION: Făcea piaţa adică...
SILVIA: Punea în coşuleţ, automat... Pînă 1-a umplut. Atunci a mai luat o sticlă de spirt, de-un sfert, şi fiindcă nu mai era loc în coşuleţ, a pus-o în buzunarul de la haină... Şi s-a dus la casă. .. Era coadă. Nu l-am mai urmărit de-atunci... Dar pe urmă am auzit ţipete. O vînzătoare îl oprise în uşă şi-i striga: Hoţule! Şi el rămăsese prostit... Ce se-ntîmplase? Plătise la casă totul, dar sticla de spirt n-o plătise... Eu zic c-a uitat... Costa şase lei, înţelegi? Şase lei! Dar vînzătoarea a chemat miliţianul.
ION: Ăla gras care face de gardă la „Zorii pompierilor"?
SILVIA: Da...
ION: Are un pumn grozav. De cînd l-au pus acolo, e pustiu la „Zorii pompierilor", nu se mai bate nimeni...
SILVIA: Vînzătoarea a cerut să-1 legitimeze, să-i facă acte... ,Eu am încercat şă-i explic... Dar se vede că nu vrea nimeni să înţeleagă, dacă au convocat şi adunarea asta.
CRISTESCU *(a apărut, auzind ultimele cuvinte):* N-o să-i facă nimic. . . Puţin tămbălău, aşa, de ochii lumii. S-a convins şi miliţia că nu e vinovat, şi cei de la Alimentara... Marcu e un băiat bun, n-a furat un pai în viaţa lui. ... O să se facă aşa niţel circ, dar i-a spus şi,,conducerea;;-combinatului că nu-1 consideră vinovat. .
SILVIA: Atunci de ce mama dracului fac circul ăsta?
ION:,Silvia, tu înjuri?
SILVIA: Nu, drăcui.
CRISTESCU: Nu,, n-o să păţească nimic. .. E o simplă formalitate... O să-1 criticăm, formal, doar ştim şi noi. că e cinstit. .. Şase lei?
ION: Cristescule, vrei să-mi faci un bine?
CRISTESCU: Da.
ION: Atunci cară-te din faţa mea!
CRISTESCU: Dar nu ţi-am făcut *nimic...*
ION: Si nici n-o să-mi faci. Nu sînt nici măcar fotbalist..
CRISTESCU: Dar, Ioane...
ION: Nu — Ioane, domnule Ion. Eu sînt, domn, aşa să-mi spui: domnule Ion.
CRISTESCU: Domnii au cam dispărut, tovarăşele.

ION: Cu mine nu eşti tovarăşele, nici tovarăş, nici mă Ioane! Domnule Ion! Scurt. Cară-te, că m-am schimbat. Nu-ţi plătesc nimic că stai de vorbă cu mine...
CRISTESCU: Eşti nebun, dar nici n-am cerut...
ION: Nu-i nimic, poate-o să-mi ceri altă dată! Valea! *(îi întoarce spatele. Cristescu intră în sala de şedinţe.)*
SILVIA: Marcu e nevinovat.
ION: Şi Adam a fost nevinovat pînă în clipa cînd a păcătuit cu preafrumoasa Eva. . .
SILVIA: Ioane, pe cuvîntul meu!
ION: Ai văzut filmul „Viaţă particulară" ! Cineva spunea că Brigitte Bardot ar semăna cu Eva... Mie nu mi s-a părut... în primul rînd fiindcă n-am văzut-o niciodată pe Eva.
SILVIA: Ioane, pe cuvîntul meu! Şi nu mai rîde!
ION: Nu rîd, surîd. Şi nu ţipa tare la mine fiindcă tot atît de prost te aud ca şi atunci cînd ţipi mai încet. .. Ştii, eu am un scurtcircuit la urechi... Şi nu-ţi da cuvîntul, Silvia, pentru omul ăsta, căci eu tot n-o să te aud... în mine au ars toate siguranţele... Şi poate de-aceea rîd cînd nu trebuie...
SILVIA: Sau surîzi...
ION: în mine a avut loc un scurtcircuit... Şi nu ştiu dacă un ins ca mine mai poate deveni bun, cum îmi ceri tu... Fiindcă pentru asta îţi dai cuvîntul de onoare, ca să mă faci să devin înţelegător, bun... Dar mai am eu putere, asta de ce nu te întrebi? Da, da, e întuneric, siguranţele sînt arse şi maestrul e nebun! Cum crede pînă şi idiotul de Cristescu.
SILVIA: Pentru tine toţi sînt idioţi...
ION: Cristescu nu înseamnă toţi. .. *(Intră Ioana.)* A, Silvia, uite-o şi pe Brigitte Bardot. ..
IOANA: Marcu n-a venit?
SILVIA: Nu...
ION: Nu moare năşicu, nu te speria. Se adaptează la mediu. . . Nu-1 cutremură nimic, nici adevărul, nici şedinţa de azi, nici altele, mai grele sau mai uşoare, nici minciuna, nimic... Peste toate o să aştearnă un strat de cenuşă, căci iubitul de el n-are memorie, uită frumos, asta e calitatea lui esenţială de mascul, în afara celei de cerb. Ioana, n-ai vrea să-1 facem

împreună cerb? A, Silvia, am uitat să ți-o prezint pe Ioana... Ea este fata aceea de care ți-am povestit... Fata eu care am fost ia sfat, iubita mea sobră...

IOANA: Ai putea să taci, Ioane!

ION: Dar, dragă, e posibil să mă însor cu Silvia şi vreau să-mi cunoască toată autobiografia...

IOANA: Ar putea să-ți fie şi puțină ruşine...

ION: Mie? în nici un caz.

IOANA: Ce-a fost a trecut... Să-ți fie ruşine.

ION: Nu poate să-mi fie ruşine, fiindcă sînt neruşinat! Dar uite-l şi pe iubitul tău soț! (*Apare Marcu.*) Vezi, el nu e supărat pe mine, el nu e trist, el nu e vesel, el nu iubeşte prea tare, el nu urăşte prea tare, pentru el toate au aceeaşi valoare, — adică nici o valoare!

MARCU: Petru si-a tăiat degetele la circular...

SILVIA: Cum? '

IOANA: Azi dimineață_____Era aproape de terminarea schimbului... (*Lui Marcu.*) Tu eşti de vină că l-ai pus să muncească la circular...

MARCU: Eu sînt de vină! L-am plimbat prin toate locurile de muncă din combinat, şi nu şi-a găsit locul, n-a fost bun nicăieri... A lucrat la scaune color, la ambalaj, la pus pe bandă.,.

ION: Fiecare trebuie pus la muncă, după aptitudini, parcă aşa' se spune... Fiecare are locul lui.

MARCU: Locul lui Petru nu e în combinat, lui îi e tot timpul somn cînd lucrează, aptitudinile lui sînt pentru somn.

ION: Şi tu l-ai pus în schimbul de noapte ca să poată dormi, da?

MARCU: În schimbul trei nu se observă că munceşte prost. Schimbul trei n-are productivitate. Dorm tinerii, dorm care pe unde apucă. Cunosc toate colțurile unde se ascund şi dorm... Fiindcă nu dorm ziua, se plimbă, vin [illegible] spre dimineață... Petru de muncit nu muncea [illegible] în schimbul trei au [illegible] la combinat numai pentru bani, ca [illegible] profe-

SILVIA: Dar are o meserie: e tîmplar, are [illegible] profesională.

MARCU: A trăit din fotbal, nu din meseria lui... Bea, nu dormea noaptea.

ION: N-avea locuință, unde să doarmă? •

MARCU: Unde? La'femei. Mă întrebi cum mă întreba şi el. De ce nu şi-a luat o cameră cu chirie?

ION: Aştepta să-i dea combinatul.

MARCU: îi dă, cînd i-o veni rîndul. Sînt alții, căsătoriți, care aşteaptă şi sînt mai vechi în combinat ca el.

ION: Eu n-am înțeles cum faci tu de întotdeauna ai dreptate?! Şi la toți le vrei numai binele! Lui Petre, să-l pui în schimbul trei, şi el a fost păcătos şi-aci şi şi-a tăiat degetele! Mie îmi vrei binele... Dacă nu m-am însurat eu cu Ioana, te-ai însurat tu...

IOANA: Eu plec! Silvia, mai vrei să rămîi?

SILVIA: Vin şi eu. Ioane, te rog să ții cont de un singur lucru: că nu-mi dau decît foarte rar cuvîntul de onoare. (*Iese împreună cu Ioana.*)

MARCU: M-am căsătorit cu Ioana ca s-o scap de ruşinea ce i-ai făcut-o...

ION: Eu nu i-am făcut nici o ruşine, n-am fost naş...

MARCU: Ți-ai rîs de ea la sfat... Am luat-o ca să-i salvez onoarea.

ION: Uite unde zăcea cavalerismul!

MARCU: Dar eu n-am trăit cu ea, cum ai zis tu... M-ai învinuit, fiindcă erai supărat că nu plecai la Preajba... Şi în loc să te răzbuni numai pe mine, cum voiai, ai făcut-o pe ea de rîs, ca prin ea să mă faci pe mine şi mai de rîsul lumii.

ION: Nici nu ştiam cît sînt de viclean! Dar tu, deşi n-aveai nimic cu ea, n-ai vrut să sufere fata şi-ai luat-o de nevastă... Ce om bun eşti! Ca o mămăligă cu lapte! Şi cu muşte. Acuma vrei să-mi faci un bine, să mă-nsori cu Silvia... Dar eşti prea egoist ca să poți face un bine fără să nu tragi mai multe foloase din el... Ca să-mi arăți că te-ngrijeşti de mine mi-ai făcut cunoştință cu Silvia, dar şi ca să mă-nsor cu ea, şi-a atunci să nu te mai temi c-o să mai umblu după Ioana... Că o să am casa mea. Şi Silvia, te-ai gîndit, o să mă țină din scurt, dacă tot a pus mîna pe un bărbat. Te temeai c-o să te fac de rîs, trăind cu Ioana... Ai vrut să mă potoleşti, să stingi tot din mine...

Dar mi se pare că te urăsc şi ura nu se stinge c-o femeie... Voiai să-mi cumperi durerea mea căci nu te uit că din cauza ta am fost ultimii doi ani la stuf —dîndu-mi un post bun şi o nevastă? Nu-mi cumperi liniştea, sufletul, libertatea, pacea mea/ cu nişte grăunţe care pe tine nu te costă nimic ! Uite, am muşchi, şi am şi ceva în căpăţînă, şi nici măcar nu-mi închiriez bruma asta de putere şi de conştiinţă pe care o am! Pentru nimic, nici nu vînd, nici nu închiriez! E clar? Mi-e lehamite !

CRISTESCU *(vine din sală):* începe adunarea... Curaj, Marcule... O să fie bine... Se ţine un referat. Se ia cuvîntul... O să-ţi iei şi tu angajamentul c-o să fii mai atent. .. O să vorbesc şi eu, o să te condamn niţel pentru c-ai fost distrat, aşa, formal... *(Lui Ion.)* Vrei să participi.şi tu?

ION: Nu e voie?

CRISTESCU: E, dar nu ştiu dacă e cazul. Eu, personal, sînt împotriva răfuielilor personale. .. Cred că nici n-o să-ţi dea cuvîntul, sînt înscrişi prea mulţi. Eu nu înţeleg de ce eşti tu nemulţumit ? Ai putea să fii!

ION: Numai după ce-o să mor, o să fiu mulţumit. Atunci n-o să mai am pretenţii.

CRISTESCU: Ai tot ce-ţi trebuie, salar, o să-ţi dăm şi casă, te trimitem şi la Călimăneşti, dacă o să fii cuminte. ..

ION: Acuma ai ajuns la sindicat? Trimiţi oamenii la Călimăneşti? Acolo nu mă duc, nu-mi place apa... Apa chioară nu-mi place, întreabă-1 şi pe Marcu... Nu, cu tine nu mă pot înţelege. Eu visez să am mult mai mult decît ceea ce am...

CRISTESCU: îmburghezire treptată?

ION: Aiurea.

CRISTESCU: Ba da. Aşa începe îmburghezirea, prin acumulări treptate: freză cicero, televizor, Fiat 600, Fiat 1300, şi se produce saltul calitativ în conştiinţă, şi îmburghezirea e gata. .. Cunosc problema.. .

ION: Te-ai cultivat?...

CRISTESCU: Rîzi, dar m-am cultivat mult în ultima vreme... Am luptat, am învăţat, m-am pus la-punct, m-am cultivat. .. -

ION: Ţi-ai cultivat gura. Asta ai învăţat, să dai din buze, să vorbeşti în şedinţe despre respectarea disciplinei tehnologice, despre organizarea procesului de fabricaţie, să critici realizarea în grabă a reperelor... Să fii Prezent, vorbind! Asta e ! tu eşti mereu prezent, în toate problemele...

CRISTESCU: Asta dovedeşte dragoste faţă de combinat...

ION: Să lăsăm demagogia. .. Nici Marcu nu te mai crede, care e un naiv şi fricos, dar eu? Ţi-ai cultivat guriţa, Cristescule, nu mintea. Gura, că prin ea trec bunătăţile pămîntului! Spre stomac. Gura ! Mintea e mai sus, şi ea doarme acolo, la etaj, în timp ce gura turuie, şi mănîncă, mănîncă, tot felul de lucruri ce se pot mînca, şi iar turuie...

CRISTESCU: Tu-mi faci morală, mie?

ION: Dar cine eşti tu, Sfîntul Petru?

CRISTESCU: Tu nici măcar nu eşti om cinstit...

ION: Mi-nchipui ce trebuie să-ţi zică un om cinstit... Dacă într-adevăr e cinstit.

CRISTESCU: Marcule, eu nu sînt cinstit?

MARCU: Eşti...

CRISTESCU: Vezi? Mă rog, de mine nu-ţi place, e o opinie a ta personală că nu sînt bun, perfect, eu respect opiniile personale ale oamenilor. Dar ce-ţi place? Că visezi tu, reîntoarcerea burgheziei?

MARCU: El nici n-a cunoscut-o, cum s-p viseze?

CRISTESCU: Ţine cont, Marcule, că morala burgheză e morala burgheză şi ea.mereu se strecoară şi străbate...

ION: Da, ca chiaburii! Nu fă pe prostul Cristescule, că vina ta cea mai mare nu e că vorbeşti cum vorbeşti.

CRISTESCU: Eu veghez!

ION: Nu veghea! Sau veghează-te pe tine. Eu am altfel de vise, şi dacă acuma, pe pămînt, cît trăiesc, şi în timpul nostru, în socialism, ^nu visez, atunci cînd mama dracului să mai visez? în ceruri? Vreau foarte, foarte multe !

CRISTESCU: Nemulţumitului i se ia darul!

ION: Dar eu nu cer de pomană, în dar. Eu îmi iau cu mîinile mele — ce realizez cu mîinile mele. . >

CRISTESCU: Asta-i drept, ai nişte mîini de aur, şi ai luat cu ele tot ce era pus la loc prost: biciclete, ceasuri, deşteptătoare, preşuri...

ION: Aia a fost.

CRISTESCU: Şi va mai fi... Istoria se repetă, a zis un mare om, nu ştiu care...

ION: Am furat, dar n~am fost milog. Ca tine, bunăoară,

CRISTESCU: Nu mai stau de vorbă cu tine! Am să şi aduc la cunoştinţa forurilor competente injuriile astea... Marcu mi-e martor.

ION: Mor de frică! Uite cum dîrdîi!

CRISTESCU: O să vedem noi care pe care... Doar n-o să ne dea lecţii declasaţii şi huliganii!

ION: Ai dreptate. însă ţine cont că eu nu sînt nici declasat nici huligan! Şi dacă-mi mai zici aşa te pleznesc de-ţi aduni măselele cu făraşul!

MARCU: Potoliţi-vă...

ION: Nu te pune între mine şi dobitocul ăsta, că te-ai mai pus şi altă dată... Şi ai zis ca el, fiindcă el era ciocanul. .. Cînd a mai zis ăsta că sînt huligan şi trebuie să fiu dat pe mîna forurilor competente...

CRISTESCU: îl vezi, Marcule, n-are loc nici de tine!

ION: Lasă-ma să vorbesc, că altfel chiar te pleznesc!

MARCU: E mai bătrîn ca tine...

ION: Şi ce, asta-nseamnă că trebuie să-i dau dreptate, dacă e prost?

CRISTESCU: întotdeauna te-ai arătat nemulţumit de ce făceam noi în combinat... Niciodată n-ai încetat să strigi la mine, la Marcu, la alţii, niciodată n-ai încetat să te lupţi cu noi şi cu alţii.

ION: Niciodată!

CRISTESCU: Deci, recunoşti?

ION: Da. Niciodată n-am încetat să fiu om. Şi sper sa nu poţi tu să-mi rozi mustăţile, şi tot părul ce-mi aparţine, părul personal, mustăţile, freza cicero şi restul.

CRISTESCU: Chiar la adunarea asta am să pun spre dezbatere atitudinea ta... Nu-mi place atitudinea ta, Ioane!

ION: Domnule Ion!

CRISTESCU: Mereu fugi de sarcini concrete, nu-ţi iei angajamente personale, nu participi la munca voluntară, recunoşti?

ION: Recunosc. Fiindcă n-am timp.

MARCU: De ce-ţi place răfuiala, Ioane?

ION- îmi place răfuiala personală.

MARCU: Cum n-ai timp? !

CRISTESCU: N-ai timp să-ţi iei un angajament?

ION: N-am timp să-1 îndeplinesc.

MARCU: Trebuie să-ţi faci timp...

ION: E greu. .. Sînt în restanţă cu timpul, cu cîţiva ani... Poate acum aş fi fost demult la facultate, poate m-aş fi căsătorit... Vedeţi, n-am timp! în primul rînd am nevoie de timp pentru dragoste... Dragoste personală, bineînţeles.

CRISTESCU: Pentru femei, adică.

ION: Exact. Pentru una sau mai multe femei. Cum o da Dumnezeu.

CRISTESCU: Tu pui înaintea combinatului, femeia?

ION: Absolut. De la femeie, încep toate, şi cerul şi pămîntui, cred c-a spus un mare savant, nu ştiu care...

CRISTESCU: Trebuie mai mult sacrificiu personal... Socialismul le-a daţ oamenilor case, pîine, e altfel decît în trecut, orice reacţionar, recunoaşte.

ION: Perfect, şi eu recunosc, care nu sînt reacţionar. Dar socialismul trebuie făcut acum cu oameni de acelaşi nivel cu el, nu cu corigenţi. .. Ideile mari cer oameni mari, am citit undeva... Ne aflăm într-o altă fază. Nu poţi construi o lume mare cu căcăcioşi ca tine sau ca Marcu.

MARCU: Vrei să-mi iei locul?

ION: Niciodată. Eu am locul meu.

MARCU: De cînd ai venit, mereu mă înjuri, mereu parcă vrei.

ION: Fiecare are locul lui, după capacitatea şi munca lui.

CRISTESCU: Locul tău ar fi atunci la stuf...

ION *(lui Marcu):* Tu confunzi locul tău, adică valoarea ta, cu postul tău de maistru.. . Cu siguranţă că vei zbura din postul ăsta, toate au un timp... Trebuie doar

L

să se coacă timpul... Dar vei rămîne tot în locul tău, şi scofală ăsta de Cristescu la fel... Postul n-o să vi-1 iau eu, că sînt cam tembel, dar sînt destui mai ciopliţi ca voi.... Omul potrivit, la locul potrivit, mai scria acolo...

MARCU: Ne dai lecţii?

ION: Nu, vă fac atenţi.

MARCU: De ce vrei să participi la adunarea asta? Doar ştii că sînt nevinovat...

ION: Vreau să văd cum arăţi cînd ştii că eşti nevinovat şi lumea spune că eşti. ..

CRISTESCU: Dar nu crede nimeni. E o formalitate.. . E nevinovat... *(Intră în sală.)*

ION *(urmîndu-i)*: Dar dacă e vinovat.

TABLOUL II

Acasă la Marcu. Ioana şi Petru.

PETRU: Nu-mi pare rău de degete, decît că n-o să mai pot cînta la chitară... Propriu-zis nu mi le-a tăiat de tot, le-a tăiat doar vîrfurile... Le-a tuns... Cu o mînă ca asta poţi lucra, dar nu mai poţi mîngîia o femeie... Probabil! Deşi cred c-o să mă obişnuiesc. Mai mult mă tem că n-o să pot zdrăngăni la chitară... Ioano, ţie nu ţi-am spus niciodată sâ te gîndeşti la mine la ora cinci?

IOANA: Nu.

PETRU: Atunci înseamnă că nu te-am minţit încă. Aveam un obicei: cînd vedeam o femeie că nu-i cu toate gîndurile acasă, îi spuneam să se gîndească la mine — mîine la cinci, cinci minute. Că şi eu mă gîndesc la ea. Era o minciună, nu mă gîndeam.

IOANA: Dar lor le părea bine, ele se gîndeau. , • - E ceva să ştii că se gîndeşte cineva la tine cinci minute.

PETRU: Era o escrocherie din partea mea, dar pe ele le > făceam fericite. .... Cîteodată. Cinci minute de fericire!. Ce, e puţin? Unde găsesc eu o'.-femeie să se

gîndească la mine cinci minute? Ori măcar să mă mintă că se gîndeşte? Fiindcă în dragoste e nevoie •şi de niţică minciună... A, nu, nu multă... Aşa, ca piperul, să-i dea gust. .. Femeile sînt tare proaste, ele cred tot ce aud de bine despre ele. Cu asta pot fi cucerite, cu complimente şi cu îngheţată.

IOANA: Tu eşti cam uituc, Petre... Şi mie mi-ai cumpărat îngheţată.

PETRU: Atunci înseamnă că ţi-am spus să te gîndeşti şi cinci minute la mine !

IOANA: Da, în fiecare zi la ora cinci.

PETRU: Sper că nu te-ai gîndit...

IOANA: M-am gîndit *(Sună soneria.)* .

PETRU: Cine e? Marcu?

IOANA: De ce tresari? Doar nu eşti vinovat cu nimic...

PETRU: Ştii cum vine asta, nu eşti vinovat, dar ai putea să fii. .. Şi soţii întotdeauna cred a doua ipoteză... *(Soneria.)*

IOANA: El e la şedinţă, vine tîrziu.. . O fi vreo cunoştinţă.. .

PETRU: N-aş vrea să fiu văzut.. .

IOANA: Bine, treci dincolo... „*(Petru trece în camera alăturată. Ioana deschide. Intră -Silvia.)*

SILVIA: N-am mai putut sta singură... Şedinţa nu se mai termină... Trei ore... A început să-mi fie teamă, Ion ar putea să facă cine ştie, ce...

IOANA: Ţi-e teamă?! îl iubeşti?

SILVIA: Nu... Nu ştiu, nu cred... Eu? Ar fi o prea mare răspundere, să iubeşti e o mare răspundere... Şi omul ăsta nu mai poate suporta nici o pierdere... Ar trebui să fiu foarte sigură de mine, ca să... N-ai un coniac, sau o ţuică bătrînă?

IOANA: Şi el bea ţuică bătrînă.. .

SILVIA: Am învăţat, vezi, şi lucruri bune de la el... Ţuica îmi place... *(Ioana îi toarnă într-un pahar băutură.)* Sînt foarte obosită... Aş vrea să fac o baie, să mă spăl pe mîini, pe cap.'. .Parcă aş avea rîie şi păduchi... Tu ai baie?

IOANA: Am, poţi să vii cînd vrei.

SILVIA: Mulţumesc, am să vin... Eu n-am baie... O vreme m-am dus la baia populară, în fiecare joi...

La aburi îmi plăcea, la cei calzi mai ales... Că nu te vezi, totul e alb şi simţi cum merge jegul de pe tine,. de parcă te-ai vindeca... Ioana, pot să fac acuma un duş?

IOANA: Nu, acuma nu curge apa. După amiaza între două şi şapte nu curge apa.

SILVIA: N-ai pe nimeni în casă?

IOANA: Nu. .. De ce?

SILVIA: Aş vrea să-mi dau jos bluza, să mă mai răcoresc... Eu, vara, umblu prin casă în pielea goală. .. Cînd sînt singură. Ca să nu-mi fie cald... *(Se face comodă.)* Bărbatu-tău are cheie?

IOANA: Nu . . . Şi-a pierdut-o, sună cînd vine, n-ai teamă. ..

SILVIA: Nu te-am întrebat niciodată... Cum de te-ai căsătorit cu el?

IOANA: L-am iubit... Vezi, Ion, mă înjură, ştiu, dar n-are dreptate... El ţinea la mine, dar pe vremea aceea era tare plicticos, nici măcar nu înjura. .. Era prea serios. .. Fusese deja de două ori la „studii", cum zicea el, şi mereu se grăbea să cîştige timpul pierdut... Şi iarăşi făcea cîte un pocinog. Era grăbit. Voia să termine liceul, să urmeze istoria... îmi vorbea de Ştefan cel Mare şi mie îmi venea să mor de rîs... Zău, pe mine nu mă interesa Ştefan cel Mare. Şi nici războaiele lui cu turcii. Nici lupta lui pentru independenţă. .. Eu voiam să mă distrez... Ieşeam de la lucru şi voiam să dansez. îmi plăcea dansul şi atletismul. Şi l-am cunoscut pe Marcu, Ion mi l-a prezentat, la o bere. .. Marcu n-a vrut să bea, mergea la antrenament... Era cel mai bun alergător la garduri, la 400 metri. .. Cred că din ţară... Cîştigase şi cîteva concursuri de selecţie... Am mers atunci la stadion, cu Ion, să-l urmărim cum se antrenează... Parcă zbura peste garduri. .. Dar de cînd s-a lăsat de atletism, conduce exerciţiile de gimnastică în producţie, la combinat... Uhu-doi, unu-doi.. . Şi nici eu n-am ajuns nici măcar în finală pe regiune, m-am îngrăşat şi gătesc foarte bine... Ce vrei, tinereţea nu ţine o sută de ani. .. Şi Ion s-a înrăit, înjură ca un birjar, scuipă, se îmbată... Eu cînd îl văd, fug... A rîs M de mine în plin centru, acum cîteva zile, şi m-a arătat cu degetul... E ţicnit, mi-e frică să-l văd, urlă ca un cîine turbat.

SILVIA: Nu urlă, cred că geme mai degrabă... Nu e felul lui ăsta, dar nu-l cunoaşte nimeni, Ioana... Are sufletul ca o rană deschisă... Minte, înjură, dar uneori minte fără să mintă, minte ca-să nu rîdă cineva de el, minte ca să se vadă că minte, şi cîteodată înjură lucrurile după care tînjeşte... Eu îl văd, fiindcă aşa fac şi eu cîteodată.. . Crezi că eu n-aş vrea să am un amant sau un iubit adevărat? Nu zic soţ, zic iubit...

IOANA: Marcu era sigur c-o să te măriţi cu Ion...

SILVIA: Amîndoi am fi făcut o partidă bună.. . Eu am un nume pe cared ştii. ..

IOANA: Fii serioasă, bîrfe. ..

SILVIA: Lasă, nu bîrfeşte lumea de pomană. Crezi că-i proastă? De m-aş mărita cu Ion, m-aş pune la adăpostul căsătoriei, al numelui lui, iar el n-ar fi prea pretenţios cu ce-am făcut pîn-acum, ar avea unde să locuiască, şi căsătoria ar fi o siguranţă că s-a făcut om serios, de casă...

IOANA: Şi de ce nu vă luaţi?

SILVIA: Fiindcă eu aş vrea, şi cred că şi el, şi niţică dragoste... Totul e bine, dar lipseşte puţină dragoste!

IOANA: Dragostea vine cu timpul...

SILVIA: Eu nu mai risc. .. Sînt prea bătrînă...

IOANA: Mă faci să rîd. Bătrînă?

SILVIA: Plec, nu mai am răbdare. Şedinţa s-a terminat demult, cred că bărbatu-tău o "fi rămas la vreo... ţuica..

IOANA: Nu bea. .. în casa noastră numai eu beau.

SILVIA *(în picioare, Ungă uşă):* Vezi, pe Ion îl înţeleg, dar... Doar într-o noapte, în vis, m-am simţit legată de el... Se făcea că aveam aripi de înger, eu! Şi el... Şi ne-am ridicat peste combinat, am trecut peste gară şi peste farmacie, în zbor... Pluteam, şi era o muzică aşa ca în filme... Aveam aripioare amîndoi,, ca doi îngeri şi zburam.. .

IOANA: Visele sînt semne de dragoste...

SILVIA: Nu, mă culcasem cam matolită... De ţuică bătrînă. .. *(Iese.)*

PETRU: Cînd aud două femei vorbind, şi măi ales leşinături de dragoste, mi se pare ca trebuie dintr-o clipă în alta să înceapă iarăşi potopul... Cel de-al doilea potop universal, cu apă şi cu foc. Cînd le aud vorbind despre dragoste, parcă văd scene din apocalips. Ioana, ce mai atîta vorbărie, eu trebuie să plec, poate soseşte bărbăţelul tău iubit... Dar cînd ne mai întîlnim? Cînd mai are el o şedinţă? Una de analiză n-are în zilele viitoare?

IOANA: Dacă mă iubeşti, mă mut la tine...

PETRU: Să nu ne pripim... Trebuie să judecăm... Şi eu nici măcar n-am casă...

IOANA: Mă iubeşti sau nu, spune?

PETRU: Da, sigur. .. Dar să nu judecăm cuvîntul iubire, aşa mecanic... Problema e mai complexă, ar spune Cristescu... Ştii, noi bărbaţii, în materie de dragoste, ţi-o spun cinstit, sîntem nişte porci. Şi cînd sîntem, sîntem nişte porci adevăraţi. Noi nu glumim. Noi nu trişăm. Eu ţi-o spun limpede... De ce să umblăm cu romantisme? Mai bine să ne iubim normal. De ce să ştie Marcu? Are vreun seris? De ce să-1 supărăm? E un băiat cumsecade.

IOANA: Da, dar vezi, şi eu aş vrea niţică dragoste... Ce vrei, sînt femeie slabă. Niţică. ..

PETRU: De ce să ne minţim, Ioana? Iubire, chestii d-astea nici la liceu nu mai ţin. ..

IOANA: Totuşi, parc-aş vrea şi' *6ix* să mă minţi...

PETRU: Bine. Se poate. Am făcut eu porcării mai mari, asta, c-o să-ţi spun vorbe frumoase, nici n-o să conteze. Dar n-o să folosim, totuşi, vorbe prea mari! Iubire! Ce penibil sună cuvîntul ăsta. Ce răsuflat! Parc-ar fi un tango în vremea twistului. .. Dar o să ne iubim dacă n-avem încotro. O să ne iubim, odihnindu-ne' spiritele pe pămînt, pe iarbă verde. Sau chiar pe un pat. *(Soneria.)* Cine mama dracului e? Marcu?

IOANA: El sună altfel... S-o fi înapoiat Silvia.

PETRU: Iar să m-ascund? Nu. Voi sta aici... *(Soneria.)* Altă uşă n-ai, căci e bine să aibă casa omului cît mai multe uşi.

MARCU *(de afară):* Ioana!

IOANA: E Marcu. *(Soneria.)*

PETRU: Nu deschide. .. O să creadă că nu eşti acasă... *(Se ascunde-.)* • • .

IOANA: Termină cu prostiile... *(Deschide).*

MARCU *(intră, lăsînd uşa deschisă): De* ce n-ai deschis? *(Priveşte în jur.)* Ioane, ieşi, nu te mai ascunde! *(Iese Petru.)* Tu erai? *(în acel moment în prag a apărut Ion. Ntc intră.)* Tu erai?

PETRU: Sigur, e o situaţie cam penibilă... Dar nu e nimic... Trecusem de la spital spre casă... E stupid, însă cred că înţelegi...

IOANA: De ce te-ai ascuns, Petre?

PETRU: Ştiţi, e un reflex... Eu cînd aud orice sonerie, îmi pierd cumpătul... Şi degetele aşa mi le-am tăiat, c-am auzit deodată sunînd încetarea lucrului... M-am speriat.. .

MARCU: Stai jos, Petre... *(Marcu se aşează şi el pe un scaun.)*

ION: Şi la fotbal tresari cînd auzi fluierul arbitrului?

PETRU: Cîteodată... *(Rîzînd.)* Ştiţi, mă mai prinde în ofsaid.

MARCU: Ioane, de ce-ai venit?

ION: Te-am urmărit tot timpul, vreau să-ţi mai spun ceva. ..

MARCU: Ioană, n-ai o aspirină?

ION: N-ai jucat niciodată fundaş?

PETRU: Nu... Decît mai demult, cîteodată... Cînd se accidenta vreun fundaş, mai ales.. .

ION: La Galaţi, pe ce post jucai?

PETRU: Nu-mi amintesc precis... Tot înaintaş, cred... Dar eu pot să joc pe toate posturile, chiar portar.

ION: Ca Pele. **W**

PETRU: A, nu, nu chiar ca el. ..

MARCU: Ioane, de ce-ai venit? De ce mă urmăreşti? Parc-ai fi o pacoste, nu pot. să închid ochii fără să te văd, şi în vis te văd, m-am săturat de mutra ta *l*

ION: Poate te-ai săturat de tine... Nu ştii că noi întotdeauna ne vedem, mutrele numai în alţii, ca într-o

oglindă? Ce sîntem, nu ne putem vedea, decît în c& *zic* alţii că sîntem... Aşa că nu urla prea tare la mine şi nu mă scuipa, că te spurci pe tine...

MARCU: De ce-ai zis că n-am fost vinovat cînd am luat spirtul, de ce m-ai apărat? Ca să mă umileşti, din bătaie de joc. ..

ION: Pe cuvîntul meu de onoare că ţi-am luat apărarea cinstit.

MARCU: Ba nu, ai vrut să-mi dai o lecţie, că eu te-am judecat pe tine aspru atunci. Ca să faci pe mărinimosul! Tu nu m-ai văzut' la Alimentara, atunci de ce m-ai apărat? De ce? Tu n-ai fost acolo.

ION: Iată o dovadă că-ţi pierduseşi capul şi nu mai vedeai nimic în jur. Am fost acolo.

MARCU: Dar eu iiu sînt: vinovat să stii! N-am furat spirtul!

ION: Nu. - '

MARCU: Atunci de ce m-au pedepsit? De ce mi-au dat mustrare în scris? —

ION: E o simplă formalitate, un compromis...

MARCU: Nu admit nici uir compromis, nici o formalitate, fiindcă sînt total nevinovat.

ION: Le-au dat o satisfacţie reclamanţilor, dar nu eşti vinovat.

MARCU: Dacă nu sînt, să nu le fi dat nici o satisfacţie. De ce să le dea, pe pielea mea?

ION: Nu-nţelegi, omule, e un compromis, o...

MARCU: Au pus la îndoială cinstea mea, calitatea mea de maistru, munca mea... De ce să am eu umbra asta, de ce? Le voi arăta că nu sînt vinovat! Şi nu voi admite nici o formalitate.

ION: Acuma, că-i vorba de tine. Dar cînd a fost vorba de alţii de ce-ai fost surd? Compromis nu vrea dumnealui, pe pielea dumnealui... Se simte nevinovat... Dar eu n-am fost nevinovat?

MARCU: Atunci de ce m-ai apărat?

ION: îmi pare râu că ai fost pedepsit, şi formal, acuma, cînd nu eşti vinovat, cu spirtul... Dar ai pentru ce să fii pedepsit, ai mari merite... Uite, şi pentru degetele ăstuia trebuie să dai seamă, şi-o să dai. Şi pentru anii mei pierduţi la uşurică.

MARCU: De ce urli, de ce nu mă laşi în pace? Eu toată viaţa am fost cinstit—

ION: Ai fost slab ca o muscă, nu cinstit. .. Ia să ne uităm noi bine, de ce eşti tu unde te afli? Şi de ce tremuri acuma, nu de muscă ce eşti, de laş? El e mîndru, că nu e vinovat pentru spirt! Dar pentru degetele ăstuia de ce nu urli? De ce nu spui că eşti vinovat? Ia să ne uităm noi niţel la izvoarele puterii tale, ia să vedem ce-i acolo? Putoare, lipsă de răspundere, căcăţişuri,. laşitate... Uite xheia, laşitatea ta de muscă... Ciupi şi zbori şi crezi că eşti cinstit, şi crezi că zbori cu adevărat înainte... Ai auzit de pasărea muscă? E singura pasăre din lume care zboară înapoi, care poate, înţelegi, poate să zboare înapoi. .. Aşa cum zbori tu, crezîndu-te cinstit şi liber. Dar ce libertate e asta. dacă nu;poţi să răspunzi de degetele lui?...

MARCU: Nu-mi vorbi acuma de el, doar ai văzut şi tu că. l-am găsit aici, cu nevastă-mea...

ION: Pentru asta ar trebui atunci să-i ceri socoteală, de *ce* nu-i ceri? De ce nu răspunzi?

MARCU: Mi-e ruşine de mine, ce vrei? Şi tu ai fost aici,, şi-ai văzut tot, toată ruşinea asta în care m-au băgat ei...

ION: Şi iarăşi eşti laş, te faci ca nu vezi... Aici taci, aici îţi place să închidă toţi ochii, compromisul ăsta nu te face să urli? Cum poţi trăi în porcăria asta? Ah„ mi-e lehamite ! De ce nu răspunzi? De ce nu vrei sa fii liber, muscă ce eşti? Aşa ai fost tot timpul, te-ai prefăcut că eşti cinstit, că răspunzi, că eşti liber, că, eşti fericit, dar tot timpul ai fost josnic. Mi-e lehamite ! Ai fost josnic, tu în socialism, în socialism, înţelegi? n-ai fost liber niciodată, n-ai avut curajul,. *de* ce, răspunde măcar, de ce? Că era mai călduţ să. trăieşti ca o muscă, nu? Acuma de ce n-o iei pe Ioana, de păr să mături casa cu ea?

MARCU: Am iertat-o...

IOANA: După ce te faci de rîs, mă ierţi... Crezi că asta mă bucură?

MARCU: Dar eu m-am bucurat cînd te-am găsit cu el aici?

IOANA: Acuma pui întrebări? De ce n-ai zis nimic cînd: ai intrat pe uşă? Era mai important spirtul decît eu*,

şi ce-au zis despre tine acolo... Numai tu, tu şi treburile tale sînt importante... Eu pot să crap... Ori să fac orice, că-tot nu însemn nimic, mă ierţi... Dar tu n-ai nici o vină?

MARCU: Sigur, am! întotdeauna cînd bărbatul îşi găseşte nevasta cu altul, el e de vină! Că nu i-a văzut sufleţelul, că nu i-â cîntat la chitară... Soţii sînt vinovaţi. Tu n-ai nici o vină. Tu eşti o victimă. Şi nici el cu chitara lui n-are nici o vină...

IOANA: Petre e un caraghios, spune numai tîmpenii şi se crede spiritual... Şi crede că toate femeile mor după el... El e ca un fluture, simpatic, fotbalist...

MARCU: Tu de ce te-ai încurcat cu el, nu ăvuseseşi de-a face cu fotbalişti?

IOANA: Nu fi bădăran, Marcule... Poate l-aş fi iubit, dacă nu mi-aş fi dat seama cu timpul cine e... Un fluture, zău, un fluture alb.. .

ION: Un fluture de varză, ăştia sînt albi...

IOANA: Du-te, Petre... Şi nu uita ea eşti îngrozitor de caraghios...

TON: Pleacă, omule, nu vezi că e o scenă penibilă, pleacă ce dracu, fii bărbat, nu fi şi la plecare fluture.

PETRU: Plec, dar să ştiţi că nici eu nu mă simt vinovat. Ioano, tu ai vrut să mă însor cu tine, atunci n-aş mai fi fost fluture? *(E la uşa.)*

ION: Pleacă, omule ! De ce nu ştii să mori la timpul potrivit? Vrei s-ajungi academician?

PETRU: Ioane, sînt învinuit de pomană..., Eu nu consider că dacă cunosc o femeie, trebuie s-o iau şi de nevastă ! De ce mă înjură şi el, şi ea, de pomană? Ca să aibă ei linişte pe spinarea mea?.,Eu: n-^o să mă însor ca să-i fac cuiva hatîrul. .. Şi tu ai spus că te Însori numai în cazuri excepţionale, este? *(Ion aprobă, fâcîndu-i semn să plece.)* Dar nu .mi-ai spus: cînd?

ION: Cînd o să văd că o femeie e mai nenorocită ca mine, eşti mulţumit?

•PETRU: Să vă ia dracu pe toţii *(Iese.)*

IOANA: Marcule, eu o să plec. .. Nu mai are nici un rost, Nu te mai iubesc, Marcule, demultv..^

MARCU: Pleci cu Ion?

IOANA: Nu, de ce? Pe tine te-am urît, Ioane, erai prea prost de bun, şi prea plicticos... Marcu era mai nebun, glumea, alerga. . . De ce te-ai dezumflat aşa,. Marcule? De cînd te-ai lăsat de atletism, i-ai urît pe toţi care jucau fotbal ori făceau atletism, pe toţi tinerii, pe toţi sportivii... Ai devenit, corect, nu mal erai nebun. ..

ION: Cînd nu mai poate omul să fie nebun, devine corect..

MARCU: Şi de-atunci nu mai ţii la mine ?

IOANA: Mai dinainte.. . Chiar de mai înainte de-a ne căsători... Dar am sperat că-mi va trece... Nu te-am mai iubit de cînd mi-ai spus să mă mărit cu. Ion... Eu îţi spusesem să mă despart de el...

MARCU: Dar nu te-ai despărţit, şi-ai ajuns chiar la Sfat....

ION: De ce nu mi-ai spus?

IOANA: Mi-era tot una cu cine mă mărit, de-aceea am venit cu tine. .. Nu te iubeam... Dar nici pe Marcu... Văzusem că el doar voise să-i fiu amantă, atît... M-am măritat apoi cu el, fiindcă voiam şi eu să am o> casă... Şi să am copii... Pentru copii. Credeam c-o* să-mi iubesc copiii... Dar Marcu s-a temut să aibă şi copii.. . O, încă sînt tînără. .. Plec. . .

ION: Du-te, Ioana... Te-aş săruta pentru că te văd pentru prima dată întreagă. . . Te-aş pupa, dar mie nu-mi place să pup morţii... Nici pe cei care învie pentru, ei... Sînt prea egoist. Hai, totuşi să-ţi întind mîna.... Pa.'Şi să faci copii frumoşi, Ioano.

IOANA: Am să fac o mie de copii, o mie ! *(Iese.)*

MARCU: Ioane, nu vrei să-mi dai mie pulovărul acesta al tău? Are o culoare, verdele ăsta, care-mi place foarte mult. .. Ţi-1 cumpăr cu oricît.. .

ION *(îşi dă jos pulovărul)'.* Poftim, dacă-ţi place... Nu-mi" trebuie nici un leu.. . Cadourile nu se plătesc...

MARCU: Vezi, ea a plecat... O să rămînă casa goală..

ION: Te-nsori, îţi găseşti o nevastă...

MARCU: Da, desigur... N-ai o aspirină? Mă doare capul' şi nu ştiu unde ţinea Ioana aspirinele...

ION: Nu lua medicamente, bea o ţuică, spală-te, dormi., şi-o să-ţi treacă. ..

MARCU: Am să dorm, am să mă culc chiar mai devreme astă seară... Ştii, Ioane, în faţa Alimentarei, atunci rn-am speriat nu atît de cum se zbătea epilepticul, neputincios şi fără vină, cît m-am speriat de pulovărul lui... Avea un pulovăr ca al tău, verde... Mi-a adus aminte de pulovărul tău.

ION: Dar eu nu mă zbat neputincios!

MARCU: Nu, nu-i vorba de asta. Dar vreau să-ţi spun că pulovărul lui m-a făcut să-mi fie frică de tine...

ION: Ai ajuns în anul morţii, dacă a început să-ţi fie frică de flanelul meu...

MARCU: Nu de flanel, nici de tine... Ştii, mi-am dat seama atunci că am greşit...

ION: De ce nu mi-ai spus?

MARCU: De frică, mă tem... Ştii, eu sînt fricos..'. Am greşit, de-acum încolo o să fie bine, am vrut să-ţi spun, dar m-am temut c-o să-mi zici că: nu, n-o să fie bine, întîi să recunoşti în faţa lumii că ai greşit şi apoi să plăteşti.

ION; E .drept, aşa ţi-aş fi spus, şi-ţi spun şi-aquma... Altfel cine-mi garantează mie că mîine n-o să greşeşti din nou?

MARCU: Tu o să ştii..

ION: Eu am ştiut şi data trecută că n-ai dreptate.

MARCU: Dar n-ai spus nici tu.

ION: N-am spus, dar acum chiar de-o să spun, lumea o să spună că tot tu ai dreptate, fiindcă ai mai avut dreptate. Şi eu sînt vinovat, fiindcă am mai fost vinovat. Povestea asta s-a mai repetat, şi mie nu-mi mai plac repetiţiile..: Prea multă fasole strică la stomac... Ah, o să mă omoare în bătăi Silvia, am uitat să-i cumpăr iaurt... O să-i mai găsesc? Plec...

MARCU: Eu sînt fricos, Ioane, dacă n-aş fi fricos aş fi mult mai deştept...

ION: Şi mai om. *(E la uşă.)*

MARCU: Dar am să dau dovadă că sînt curajos...

ION: Dă! Dar nii prin vorbe, de vorbe mi-e lehamite! *(Iese; Marcu închide uşa în urma lui, apoi îmbracă încet, puloverul verde.)*

TABLOUL III

Acasă; la Silvia. Spre seară. Silvia, în bucătărie, taie pîine.

SILVIA: E prea tare muzica la radio... *(Ion nu aude, citeşte o carte în cameră, stînd la masă.)* Muzică uşoară, muzică uşoară, dar prea tare ai pus aparatul... Mai încet, te rog... / *Cum Ion nu-i răspunde, vine in cameră, şi pune pe masă pîinea tăiată,.)* Eşti surd, iubitule?

ION *(o vede. Tot cu o ironie caldă.):* Sînt surd, iubito... *(Silvia dă aparatul mai încet.)*

SILVIA: Nu auzi, cîntă muzică uşoară...

ION *(lăsînd cartea):* Nu aud decît muzica executată la fanfară *(surîde.)*

SILVIA *(aduce şi cîteva borcane cu iaurt. Se aşează amîndoi la masă):* Excelenţă, masa e servită... *(Mănîncă amîndoi iaurt).* Un mare savant a recomandat iaurtul... zicea că prelungeşte viaţa...

ION: Dar el nu mînca iaurt.

SILVIA: Ba da.

ION: Şi?

SILVIA: A murit la vreo.. .patruzeci de ani. *(Ion rîde.)* Dar nu din cauza iaurtului...

ION: Eu vreau să trăiesc o sută de ani, tînăr. Pe urmă, pot să mor.

SILVIA: Atunci, consumă iaurt... Serios, distruge flora • ., microbiană.

ION: Dac-ar distruge şi prostia, ar fi şi mai bun.

SILVIA: Ce carte e asta?

ION: O carte de poveşti. . . Am cumpărat-o pentru tine...: Voiam să ţi-o dau după cină... E cu poze, o să-ţi placă... Las-o acuma, nu citi cînd mănînci... *(Pune cartea pe colţul mesei.)*

SILVIA: Spune-mi, azi ce ti-a zis Marcu cînd v-aţi întîlnit?

ION: Nimic.

SILVIA: De ce?!

ION: Fiindcă nu ne-am întîlnit. N-a venit la combinat. Eveniment!
SILVIA: I-ai luat apărarea, bine. .. Dar de ce-ai spus c-ai fost atunci la fata locului?
ION: Am fost!
SILVIA: Dar eu ţi-am povestit.
ION: Dacă ai fost tu, nu înseamnă că eram şi eu acolo? Şi să ştii că n-am minţit prea tare... Mi-am adus aminte' de un vis, în şedinţă mi-am adus *aminte...* Cu o noapte înainte visasem că aveam aripi, aşa, ca un înger. . . Şi şi tu aveai... Şi zburam amîndoi, pluteam peste lume, şi era o muzică. ..
SILVIA: în ce noapte-ai visat?.. .
ION: în noaptea de... de 14 spre 15...
SILVIA: Da, ciudat...
ION: De ce, crezi că e vreun semn rău dacă visezi îngeri?
SILVIA: Nu, şi eu am visat.. .
ION: Măcar să visăm îngeri, dacă nu sîntem.
SILVIA: în orice caz, îngerii nu mănîncă iaurt. Mai vrei iaurt?
ION: De ce strigi la mine?
SILVIA: Dar nu strig.
ION: Ba strigi, rîzi de surzenia mea, strigi!
SILVIA: Nu, zău, vorbesc absolut normal...
ION:Pa?!
SILVIA: Da.
ION: Mai vorbeşte...
SILVIA: Ce?
ION: Orice... Mi se pare că aud iarăşi... Povesteşte-mi ceva... De cînd erai mică, bunăoară, de cînd aveai şaisprezece ani.
SILVIA: Dar ce?
ION: Orice, orice... Ce voiai tu sa fii?
SILVIA: Albina...
ION: Din cauza mierei?
SILVIA: Nu... Aş fi vrut să fiu albină pentru că *albinele* zboară sus, deasupra pămîntului, cînd se îndrăgostesc. . Sus, în văzduh, în lumină, acolo unde aerul e curat, acolo zboară albina, plină de dragoste, beată de dragoste...
ION: Vorbeşte, vorbeşte, te aud...

SILVIA: Aş fi vrut să fiu toată viaţa o albină şi să zbor.
M *(încet de tot.)* Acolo sus... Auzi?
ION: Aud... Mi-a revenit auzul..."
SILVIA: Dar vezi, una visezi, şi alta se-ntîmplă... Vise.
ION: Şi eu visam că Ştefan cel Mare cutreieră lumea, pe un cal alb... Şi cucereşte toate continentele, şi la fiecare îi dă un nume nou. Şi fiecare continent devine un continent al dragostei. .. Ştii, bătrînul Ştefan ştia să iubească şi oamenii, şi locurile, şi femeile... Toate continentele, continentele dragostei...- Fiecare om, un continent de dragoste, fiecare colţ de pămînt, un continent al dragostei...
SILVIA: Vise, vise. .. Azi oamenii fac atîta amor încît nu mai au nevoie de dragoste. *(Soneria.)* Cine o fi? *(Deschide. Intră Cristescu.) A,* dumneata erai...
CRISTESCU: Nu 1-ati întîlnit azi pe Marcu?
SILVIA: Nu.
CRISTESCU: Am sunat şi la el acasă, nu răspunde nimeni..^
ION: O fi plecat în vreo delegaţie la Preajba, nu l-ai trimis chiar domnia voastră? Silvia, unii oameni sînt ca fierul cald. întotdeauna iau forma pe care le-o dă ciocanul. Marcu făcea ce zicea Cristescu, dînsul aici de faţă... Bineînţeles, pe post de nicovală am fost si eu,
CRISTESCU: De ce eşti tu răzvrătit?
ION: Vorbeşte mai încet, acuma aud... Răzvrătit, pentru că-ti spun ţie cine eşti? Nu, nici răzvrătit, nici reacţionar, nici eu, nici ea, nici alţii...
CRISTESCU: N-am zis nimic de Silvia. ..
ION: De ce? Poţi să zici, n-ai de ce s-o aperi, doar riu e fiica ta. Nu?
CRISTESCU: Poftim?
ION: Ştiu că nu eşti surd, şi eu m-am exprimat clar, am spus: nu e fiica ta ! Nu?
•CRISTESCU: Nu, nuc. .
ION: De-ar fi fost, i-ai fi spus, mai de rnult, normal... Aşa că şi ea e la fel ca mine, n-ai de ce s-o sperii. Nu sîntem ce crezi tu, buni să ne dai afară din viaţa asta cînd vrei tu... Că ne-ai mai dat. Dar numeşti

Dumnezeu, nu eşti tu întruchiparea a ce e bun azi. Pe scurt: nu eşti Dumnezeu! Nu eşti, simplu! Eşti un înlocuitor, un tichet, vremelnic, reţine cuvîntul... Vremelnic, am spus. Eu văd dincolo de tine... Lucrez în combinat şi nu tremur deloc de frica ta. Muncesc cinstit să ştii, acolo în secţia de scaune... Combinatul nostru face altfel de scaune acuma, sper c-ai observat... Am făcut multe mai aşa şi-aşa, că n-avem deloc. Dar acuma e nevoie de ' scaune bune şi frumoase, calitatea primează! Penetra oameni frumoşi! E anul calităţii, anul acesta, 1965, ştiai? Ori nu ştii nici că esti tatăl Silviei?

CRISTESCU: Nu sînt...

ION: Mă mir, că ai toate datele... Nu recunoşti, una. Doi: o iubeşti pe Silvia — păstrînd distanţa cuvenită, ca să nu te compromită. O iubeşti, ai vrut, poate prin Marc,u, s-o măriţi chiar cu mine...

CRISTESCU: Aiureli... Silvia, sînt eu tatăl tău?

SILVIA: Nu, nu eşti.

ION: Normal să zică aşa, cine s-ar lăuda cu un asemenea tată? Şi într-adevăr nu eşti tatăl ei, ^

CRISTESCU: Atunci ce să mai vorbim?

ION: Să vorbim, fiindcă ai putea fi. Cînd credeai că Petru o să se însoare cu ea, împăcîndu-se cu ea, erai prieten cu el, îl admirai ca fotbalist, aţi schimbat turele... Pe urmă, i-ai cerut bani. Dar să lăsăm asta. Vrei să spui că nu eşti nici din acelaşi loc cu Silvia?

CRISTESCU: Ba da... altfel poate nici nu ne-am cunoaşte.

ION: Dar pe mama ei o cunoşti?

CRISTESCU: Sînt plecat de mult de-acasă, dau rar peacasă... Aşa, din vedere...

ION: Altceva nu-ţi aminteşti? Nu-ţi aminteşti că într-o vară te-ai duş acasă şi...

CRISTESCU: Nu, nu-mi amintesc.

ION: Atunci o să faci carieră. Oamenii care au memorie scurtă, fac carieră mare., Trec peste orice, fiindcă nu-şi aduc aminte de nimic. Eşti bun! *(îl bate fie umăr.)* Bravo!

SILVIA: Dar tu de unde ştii că. noi sîntem din acelaşi loc?

ION: Eu cînd am o idee în cap, rar, că n-am prea multe, din fericire, merg pînă la capătul ei... Marcu ştia că vă cunoaşteţi mai demult, dar nu ştia de unde. Ei, si eu m-am dus si m-am interesat unde te-ai născut, domnule Cristescu.

CRISTESCU: Unde te-ai interesat?

ION: Unde? Te poţi informa la cadre, la gazdă, la cunoscuţi. Şi chiar la miliţie. Nu? M-am interesat din simplă curiozitate. Sînt maniac. Nu pot suporta să nu ştiu precis o cifră, un cuvînt, un adevăr, o adresa. Maniac.

SILVIA: Ieri seară a fost şi mama pe la mine... A stat o oră. A venit cu un camion de ocazie, să mă vadă... Mi-a adus pîine... Nu ştiu de ce, întotdeauna cînd vine pe la mine îmi aduce pîine... Am condus-o cu lori pînă la camion, în piaţă... N-a vrut să mai rămînă, credea că noi...

ION: Asta e pîinea... Am mîneat din ea şi adineaori, cu iaurt. E frămîntată cu mîna, are alt gust. *(Mănîncâ.)* E formidabilă. *(Lui Cristescu.)* Poftim, vrei să guşti?

CRISTESCU: Nu, am mîneat.

ION: Nu-ţi dau să mănînci, să guşti...

CRISTESCU: Nu, eu nici nu prea consum pîine. Să nu fac burtă.

ION: Burticică ai, ce să mai faci? Oamenii care nu iubesc, fac burtă. Cel puţin aşa zic medicii, mi se pare.

CRISTESCU: Ce program e la televizor?

SILVIA *(deschide televizorul):* Nu ştiu, să vedem.... *(Lui Ion.)* Mai mănînci? *(El face semn că nu. Ea strînge masa.)*

CRISTESCU: Ce uşor vorbeşti. Ai un trecut, şi ai o faimă...

ION: Cu tine nu vorbesc. Tu eşti o... o mobilă, un cîrnat, o ceapă, un cocean de varză, un aparat de radio cu tranzistori, un scăunel cu trei picioare, într-un cuvînt un găinaţ.

CRISTESCU: Hoţia si huliganismul o să-ti mănînce zilele...

ION: Despre cine vorbeşti?, Sper că nu pe mine mă faci hoţ şi huligan.

CRISTESCU: Ba pe tine, drăguţule...

ION: Dacă-mi mai spui aşa o singură dată, te cale în picioare/ drăguţule. *(Furios.)* Din moment *ce* sînt liber, înseamnă că mi-am plătit datoriile, înseamnă că statul m-a repus în dreptul meu de om întreg. Hai, ieşi, pînă nu mă înfuriu! Silvia îl vezi? Asta e un om care nu s-a însurat şi n-a iubit pe nimeni ca să nu-şi risipească dragostea, ca să poată ţine cu dinţii numai la pielea lui, să facă, sărmanul şobolan, carieră.. .

CRISTESCU: îţi interzic să mă faci şobolan! Am să te reclam la. ..

ION: Stai, nu te grăbi. N-o să mă reclami, o să taci ca un şobolan, de frică.

CRISTESCU: De frica ta?

ION: Nu, de propria domniei voastre frică, probabil. Adică n-o să taci, nu eşti omul care tace, nu, o să uiti.

CRISTESCU: Nu uit nimic.

ION: Atunci ţine minte: Ai iubit o fată într-o vară, singură, jieajutorată, tristă, o fată care ştia să tacă. .. Să nu spună că nu ştii să iubeşti, ai iubit o fată care se mulţumea cu foarte puţină căldură, şi care nu ştia ce e dragostea, şi care nu ştia. să spună că tu eşti eu sufletul şchiop sică iubeşti puţin şi rău, şi că nu vrei să se ştie nimic.

CRISTESCU: Baliverne... Plec, n-o să-ţi ascult balivernele.

ION: Ai şi început să le uiţi, de le zici baliverne, nici n-ai făcut doi paşi şi-ai început să uiţi... Du-te, găiriâţule, uită, c-ai să faci carieră!

CRISTESCU: Mă interesează ce fac în viaţa mea, asta e. *(Iese.)*

ION *(strigîpdu-i din urmă)*: Dă doamne să faci carieră la cariera de piatră. *(închide uşa Silviei.)* De ce tremuri?

SILVIA: Cred că am gripă, mă doare capul... Să iau nişte antigripale.

ION: Nu lua, trateaz-o cu indiferenţă. Se zice că e bun usturoiul, vitaminele. Nimic. Numai indiferenţa e bună.

SILVIA: Mi-e frig/cred c-am răcit aseară cînd am condus-o pe mama, ploua...

ION: Aseară am văzut-o, lîngă gară, pe mama ta că se încruntă, dintr-odată, speriată... Tu intraseşi să cumperi ţigări... Se uita înspre telefoane, tremurînd... N-am ştiut ce are, şi m-am uitat şi eu... Şi l-am văzut pe Cristescu făcînd stînga împrejur şi intrînd în biserică.

SILVIA: Mă doare ceafa, în gît, şi peste mijloc, e gripă.. .

ION: Nu căuta leacuri, ai încredere în tine, lasă organismul să se bată... Să nu te apleci în faţa bolii cînd te pîndeşte şi simţi că te atacă...

SILVIA: Dar gripa e stupidă, poate fi mortală...

ION: Toate bolile sînt mortale. Ce m-a făcut pe mine să cred că ele tatăl tău?

SILVIA: Că s-a speriat mama? Ea e sperioasă... Şi el n-o fi vrut să se întîlnească cu o consăteană... Să iau o vitamină C.. .

ION: Nimic, înseamnă că ţi-e frică... Că e tatăl tău am crezut nu cînd l-am văzut fugind... Numai cînd l-am văzut intrînd în biserică. îţi dai seama, Cristescu a fost atît de surprins, c-a intrat în biserică! Trebuia să aibă un motiv serios, şi altul nu mi-a trecut atunci prin cap decît. . . Dacă ţi-e frig, mai bine bea o ţuică, ţuica nu-i medicament, o bei şi cînd nu eşti bolnav... Ia pătura asta pe tine. *(îi pune pe umeri pătura de pe pat.)* Numai aşa scapi de gripă, tratînd-o intransigent.

SILVIA:. E o şansă.

ION:E.

SILVIA: Dar în cazul ăsta mai e si şansa a doua.

ION: Care?

SILVIA: Să te dărîme gripa şi să mori.

ION: E drept. Dar dacă te zbaţi, suferi, nu te mai poate doborî. Corpul se apără singur/ învaţă. Secretă anticorpi, în cantităţi mari. Şi te imunizezi singur. Eu n-o să mai mor niciodată de gripă. Marcu era mereu gripat şi mereu se cocoloşea, stătea la pat ca un tenor.. .

SILVIA: Şi eu am mai fost gripată în primăvară, am fost la baia populară şi pe drum, spre casă, am răcit...

Nu m-am mai dus la baia populară de-atunci, ţin minte gripa... Nimic nu mă enerva atît cît faptul că-mi curgea nasul.

ION: Nu uita gripa, ca să ştii cum s-o calci cînd îşi mai arată obrăjorii. *(Soneria. Ion deschide. Apare Cristescu.)* Ai venit să te spovedeşti? Recunoşti, vasăzică... Uite-1 cum arată de pocăit, Silvia... A venit să-ţi spună adevărul şi să-ţi ceară iertare. Eu vă las, nu-mi plac scenele siropoase. *(Intră în bucătărie.)*

CRISTESCU *(şoptit):* Marcu a murit.

SILVIA: Cînd?

ION *(tare):* Ce-i, nu recunoşti, taci? Silvia, să ştii că-i e teamă c-o să ceri despăgubiri băneşti, de aceea nu-ţi spune. .. *(Revine.)* Ei?

CRISTESCU: Cînd am plecat de-aici am trecut pe la Marcu, să văd de s-a reîntors...

ION:. Fusese la pescuit?

CRISTESCU: Uşa era deschisă, lume multă... Marcu s-a spînzurat.

\ION:-Marcu?!

CRISTESCU: Du-te să vezi... *(Ion iese.).*

SILVIA: Unde-ai fost aseară?

CRISTESCU: La club, am jucat şah. Sînt înscris în campionatul.

SILVIA: Joci bine? .

CRISTESCU: Am categoria întîia.. .

SILVIA: La biserică mergi?

CRISTESCU: Numai la înviere mergeam, pînă acum cîţiva ani, să văd cine merge din combinat să ia paşti...

SILVIA: Şi nu-ţi era ruşine?

CRISTESCU: De ce, trebuie să luptăm împotriva obscurantismului religios...

SILVIA; Bine, dar tu nu luptai, nu vorbeai cu oamenii acolo, mergeai să-i vezi, să-i notezi, îi pîndeai... Şi te ascundeai, cînd te vedeau, mi-a spus Ioana... Aseară ai jucat şah?

CRISTESCU: Şi Ioana a plecat ca o nebună de la Marcu. .. Am jucat.. .

SILVIA: Ce bine-mi pare că joci şah, şi că nu intri prin biserici, seara... lori s-a înşelat, nu te-a văzut pe tine aseară... Jucai şah la club... Ar.fi fost îngrozitor să nu fi jucat sah!

CRISTESCU: De ce?

SILVIA: E îngrozitor să nu ai tată, şi stupid, şi melodramatic să spui că nu ai, dar e mai bine să nu ai, decît să ai unul care ştii că e porc.

CRISTESCU: Văd că ai început să vorbeşti ca Ion...

SILVIA: Nici nu ştii ce bucuroasă sînt! Zău, îmi vine să te sărut de bucurie!

CRISTESCU: Dar, zău, nu sînt eu...

SILVIA: îmi vine să te sărut pentru că joci şah, şi pentru că aseară ai jucat şah la club. .. Zău, vino să te sărut. *(îl sărută. în acel moment intră Ion.)*

ION: N-a putut să moară discret, tot ca un şobolan a murit, atîrnat de curea, ca la expoziţie... Obraznic, a murit făcînd zgomot, să fie luat în seamă, pupat, plîns... Cît a trăit a deranjat toată lumea cu exerciţiile lui de gimnastică suedeză, şi-acuma a mai deranjât-o o dată, să-1 vadă... Şi s-a îmbrăcat, dobitocul, cu flanelul meu verde...

CRISTESCU: A lăsat o scrisoare pe scaun, că n-a furat spirtul, că e total nevinovat.

ION: Atunci de ce s-a sinucis acest cabotin?

SILVIA: A fost rănit în sensibilitatea sa de om.. .

ION: Şi ce dac-a fost lovit, nu putea să suporte? Orice rană se vindecă.

CRISTESCU: La cei mai în vîrsta rănile se vindecă mai greu, sîngele nu mai e atît de tînăr. ..

ION: Şi nu mai circulă nici pînă la creier?

CRISTESCU: Oasele se lipesc mai greu.

ION: Atunci să umble mai atent pe stradă, să nu-şi frîngă picioarele alunecînd pe polei, că au minte şi ştiu ce înseamnă poleiul, nu sînt tineri proşti. Vîrsta nu-i o scuză, bisericosule. De ce s-a agăţat în curea? Să-mi arate mie, şi altora, că a fost cinstit în: meseria lui? Dar eu eram sigur de asta. Era un meseriaş cinstit. Ori ca să-mi arate că era un om cinstit? Ei bine, cu toată expoziţia lui, nu era un om cinstit. Meseriaş, da, dar om, nu! Aici a confundat el ariciul cu pogoniciul! A murit ca un cabotin!

CRISTESCU: Nu vorbi aşa de morţi.

ION: Dar el nu e mort, e întîi de toate un sinucigaş. Sinucigaş rimează cu laş. Nu-ţi spune nimic rima asta? Ori nu faci poezii? Silvia, te mai doare capul?

SILVIA *(stinge televizorul):* Nu. Televizorul ăsta mă enervează. ..

CRISTESCU: S-a simţit pătat...

ION: Aiurea, limonada asta sentimentalistă! A fugit! N-a vrut să răspundă. A, ori a vrut să dea o lecţie? Sînt sătul de lecţiile lui proaste — că preda lecţii proaste şi la cursurile de instruire, dar acuma, a fost... Pah! Mi-e lehamite!

CRISTESCU: Era maistru, a fost jignit...

ION: Ca maistru, da!

CRISTESCU: Nu despărţi omul de meseria lui.

ION: Ba da, fiindcă el întotdeauna s-a despărţit de meseria lui. Cînd el, ca om, mergea, la Preajba, de exemplu, şi ca maistru era excelent, de ce nu s-a atîrnat de curea? De ce cînd a minţit nu s-a?... De ce n-a fost atunci plin de sensibilitate? Fiindcă îi mergea meseria bine, era lăudat, lua prime —şi trecea cu vederea un mic compromis. Dar eu n-am să trec cu vederea nici unul şi nu dau doi lei nici pe expoziţia lui!

CRISTESCU: Omul trebuie să ierte...

ION: Lasă mila asta bisericească. Eu l-am iertat pe taică-meu cînd mă bătea cu coada furcii. L-am iertat că-mi era tată. Acuma, ciuciu!

CRISTESCU: Ai obosit?

ION: M-am săturat. Asta e altă mîncare de peşte. Dar nu vreau şi nu sînt obosit deloc. Mă enervează Marcu mai rău, acuma, mort, decît cînd trăia... Viu putea să răspundă de orice tîmpenie, acuma a tras oblonul ca laşul cel mai laş şi-a scris pe uşă: închis pe vecie! E sensibil? A fost rănit? Atunci eu de cîte ori trebuia să-mi pun funia la gît?

SILVIA: Tu ai crezut în oameni.

ION: N-am crezut, dar ei m-au jignit.

SILVIA: Ai crezut în dreptate, atunci.

ION: N-am crezut, nu ştiam ce-i aia.

CRISTESCU: Credeai în Dumnezeu...

ION: Nu fi idiot...

SILVIA: Credeai în tine...

ION: Nu, nici în mine, începusem să-mi dau seama că devin o treanţă...

SILVIA: A fost totuşi un moment important, chiar acesta, cînd ai început să fii conştient de ce eşti! Poate cel mai important moment din viaţa ta.

ION: Nu judecam atunci dacă e important ce gîndesc eu.

SILVIA: Dar totuşi, credeai în ceva, în tine...

ION: Nu, nu, nu... Tocmai asta e, că nu credeam în mine, şi în nimic. Dar nu credeam nici în bătaia tatii, nici în gripele lui Marcu, nici în moarte, nici în şah. .. Cristescule, ori mă înşel, mi se pare că te-am văzut scris în „Flacăra" c-ai cîştigat campionatul orăşenesc... Silvia, omul acesta e şahist, ştiai? Şahist, adică face şi el sport. îmbină plăcutul cu utilul! Nu, nu credeam în astea, de-aş fi crezut în ele mi-aş fi găsit un echilibru, aş fi fost fericit, deveneam un hoţ autentic de biciclete, cu o conştiinţă de hoţ de biciclete, sau un magazioner ce-şi face casă cu marchiză şi-şi cumpără Trabant —nu-şi cumpără Fiat 1100 ca să nu pară suspect, că fură — ori aş fi devenit campion de şah. N-am crezut în dreptate, în demnitate, în etc., etc., darnici în lipsa de etc., etc. Eram la punctul zero, la punctul unde omul se găseşte cel mai jos, între om si porc, acolo atîrnam într-un echilibru...

SILVIA: Jos de tot...

ION: Pînă acolo m-au coborît domniile lor... Dar acolo m-am oprit. Acolo începeau ei, şi eu nu voiam să semăn cu ei. Vezi, într-un fel le sînt foarte recunoscător, şi-mi pare rău că Marcu s-a dus la plimbare, odată şi-odată voiam şi lui să-i mulţumesc... Mi-au fost un exemplu viu, cum se spune, şi le sînt foarte recunoscător că n-am ajuns, din cauza lor, ca ei... Cristescule, măria ta, dă-mi voie, drept mulţumire, să-ţi pup mîna... *(li prinde mina şi i-o strînge puternic, încet, ridicînd-o să i-o sărute. Dar Cristescu, şi-o smulge şi iese pe uşă.)* Silvia, de ce l-ai sărutat, a recunoscut?

SILVIA: Nu, tocmai de-aceea l-am sărutat, că nu e el. E mai frumos aşa... Vezi, asta nu-mi strică deloc imaginea pe care mi-am făcut-o cînd eram mică despre

venirea mea pe lume... Toate fetele cu care mă jucam cu păpuşile, şi toţi băieţii, aveau taţi, numai mie îmi spuneau că sînt făcută din flori. .. Dar nimeni nu mi-a spus ce înseamnă asta şi atunci eu tot m-am gîndit pînă ce am aflat... Şi uite cum credeam că am venit eu pe lume: mama s-a dus în grădina noastră, avem o grădină mare, cu flori şi cu iarbă, cu meri şi cu salcîmij.. Mama s-a dus între flori şi a stat între flori şi a luat busuioc şi părăluţe, şi indruşiaim, şi măgheran, şi iarbă neagră, şi regina nopţii şi mi-a făcut din ele mîinile, şi a luat siminoc şi scînteioară, şi muşcată şi oman, şi floare de vin, şi lămîiţă, şi indruşiaim iarăşi, şi busuioc şi mi-a făcut ochii, şi gura, şi obrajii, şi tălpile, şi genunchii, şi urechile, iar din floarea miresii şi din boabe de vin, şi iarăşi din busuioc şi indruşiaim, din izmă creaţă şi din floarea pîinii, din leandru, din mentă şi din bucuria casei mi-a făcut lumina ochilor, sîngele, şi bucuriile, părul, visele, din busuioc şi indruşiaim şi din toate florile m-a făcut pe mine mama într-o dimineaţă, stînd ea între flori, într-o dimineaţă nu mult după răsăritul soarelui. Şi simţeam că toată sînt numai flori, şi niciodată nu mă supăram cînd îmi spunea cineva că sînt fată din flori...

ION: Silvia, tu eşti frumoasă, acuma te privesc şi văd câ eşti frumoasă. Aici miroase a indruşiaim, a floarea pîinii, a măgheran şi a regina nopţii şi a busuioc, zău, Silvia.

SILVIA: Nu, Ioane, nu...

ION: Pe cuvîntul meu de onoare, Silvia...

SILVIA: Nu, nu zi aşa, te rog!

ION: Pe cuvîntul meu de onoare ! Nu te mai gîndi la Cristescu acuma, şi nici la Marcu... O, dobitocul ăsta a fost şi el o dată *folositor* la ceva. .. A arătat un adevăr, cum a *sfîrşit,* că nu se poate trăi aşa... Că aşa sfîrşeşte orice bolnav de gripă, orice... *Silvia,* zău, miroase a busuioc şi indruşiaim, a floarea pîinii...

SILVIA: Nu, Ioane. .. Nu te iubesc. .. Am vrut să te iau doar ca pe o firmă, ca o garanţie... Dar acuma nu ; tejpot lua nici aşa, ar însemna să te urăsc. Şi nu te ^ urăsc. Vezi, sînt clipe cînd nici nu ştiu dacă exişti

cu adevărat sau eşti doar o părere fiindcă prea strigi în gura mare lucruri pe care parcă le aud strigate în mine, de parcă eu aş striga...

ION: Sînt, Silvia, asta e mîna mea.

SILVIA: Ştiu, dar nu e nimic de făcut... Prea mult ne cunoaştem prea mult... Tu ar trebui să uiţi foarte multe din ce ţi-am povestit eu, foarte multe... Dar şi aşa, n-ar avea nici un rost, nu simt nimic pentru tine. Ai fost foarte bun; niciodată, mi-am zis de multe ori, n-o să mai găsesc un bărbat cu care să.mă înţeleg aşa. Dar n-am simţit niciodată că vreau să te sărut, să te string în braţe... Şi de-aceea nici nu te-am sărutat, n-am vrut să te mint cu nimic, nici cu minciuna cea mai mică, sărutul. Nu mă costa nimic să fiu drăgălaşă cu tine, dar mi-am zis c-ar fi o murdărie • din partea mea dacă te-aş mîngîia, dacă te-aş înşela prefăcîndu-ma că te iubesc. ..

ION; Şi de ce nu mi-ai spus?

SILVIA: N-am avut curajul, n-am vrut să te jignesc. Mi s-a părut că tu prea mult mă iubeşti, şi n-am vrut să-ţi jignesc dragostea, spunîndu-ţi că nu ţin deloc la tine. . . N-am putut. . . Am crezut că tu o să observi. Dar tu poate ai crezut că sînt timidă... Şi-aseară, după ce-am condus-o pe mama, ai vrut să mă săruţi. Dar eu n-am vrut, şi-am crezut c-o să înţelegi că nu ţin deloc la tine. Ori c-o să crezi că sînt o tîrfă şi-o să te desparţi de mine. Vezi, eram rece ca o broască, nu te iubeam.

ION: Să-mi fi spus... ,

SILVIA: N-am putut, te-ar fi durut... Dar văd că tot trebuie să-ţi spun acuma.. . Vezi, am crezut c-o să-ţi găseşti un motiv ca să te superi pe mine şi să mă laşi. . . Să ai mulţumirea că tu m-ai lăsat.

ION: La început am crezut că rîzi de mine. De ce nu mi-ai spus de la început adevărul?

SILVIA: Fiindcă la început n-am fost sigură de mine. Credeam că mă înşel, ori că te voi iubi cu timpul.. . Aş fi vrut să te superi pe mine, să mă faci să sufăr, poate aşa te-aş fi iubit, dar nu te-ai supărat... *(A pus pătura de pe umeri pe patul ei, de unde fusese luată de Ion.)*

ION: Nu mai ți-e frig?

SILVIA: Nu. '

ION: Şi nici ceafa nu te mai doare, nici gîtul?

SILVIA: Nu, dar mi-e foame.

ION: A mai rămas pîine şi iaurt, mănîncă. .. *(Silvia mănîncă. Ion îşi îmbracă haina.)*

SILVIA: Dar nu trebuie să pleci, poți să dormi aici...

ION: Nu, trebuie să-mi găsesc fata pe care o caut... Parcă am povestit de ea, da? Ea mă aşteaptă, trebuie s-o întîlnesc. .. Şi tu o să-ți găseşti un băiat, dacă vei şti să-1 aştepți. . . Dă-mi şi mie puțină pîine, mi s-a făcut foame... *(Mănîncă amîndoi pîine numai.)* Plec, o să colind toată lumea asta pînă o s-o găsesc. Căci ne-am pierdut urmele, ne-am rătăcit unul de altul. Ea mă aşteaptă, simt, are încredere în mine, ştie că vin. .. Stă la geam, învelită ca o mireasă, cu sovon alb şi cu coroniță, stă la geam şi citeşte o carte de poveşti... A fost odată... Mă duc, mă aşteaptă. La revedere, Silvia. *(Nu mai mănîncă.)*

SILVIA: La revedere.

ION: Şi nu fi supărată.

SILVIA: Nu, nu sînt.

ION: La revedere, Silvia. *(A ieşit.)*

SILVIA: La revedere... *(Ease culcă pe patul din bucătărie, unde dormise el, şi se acoperă cu pătura pe picioare.)* Nu, nu, nu mi-e somn... *(Se ridică şi aprinde toate becurile din casă.)* Sau mi-e somn, şi mă mint? Nu, nu mi-e somn... Dar de unde să ştiu eu. .. uite şi-a uitat o carte la mine.. . Ba nu, e cartea mea.. . *(0 lasă pe masă.)* De ce nu sună soneria, de ce nu mă vizitează nimeni, de ce nu vine nimeni? A, e tîrziu... Toată lumea s-a culcat... *(Se duce şi deschide dulapul .şi ia gătelile de mireasă pe care i le dăruise mama ei îşi pune rochia. Sovonul. Cununița. Merge în bucătărie şi se aşează pe pat, Ungă fereastră, cu cartea în mîini.)* A fost odată ca niciodată...

CORTINA

PIESA VĂZUTA DE:

NICOLAE MANOLESCU

Aceşti îngeri trişti este a unsprezecea piesă de teatru publicată de D.R. Popescu (în revista clujeană „Steaua" din martie 1969) şi una din primele care au atras atenția asupra dramaturgului, mult mai cunoscut fiind, pînă la acea dată, prozatorul. Astăzi, (1983 — dar criticul se înşeală asupra cifrei n.n.) cu peste treizeci de piese la activ, scriitorul trebuie considerat în dublă ipostază. Alături de Horia Lovinescu, Paul Everac, Teodor Mazilu, Marin Sorescu, Ion Băieşu, Aurel Baranga nuvelistul şi romancierul D. R. Popescu se numără printre cei mai apreciați şi jucați autori de teatru contemporani.

Formula pieselor lui D. R. Popescu nu e uşor de definit. Aş înclina s-o numesc eclectică. De altfel, eclectismul este o caracteristică a teatrului modern, în general. Comentatorii pieselor lui D. R. Popescu au descoperit ecouri din Brecht, Ionesco, Adamov, Beckett, dar şi din Buchner sau Shakespeare.

Oricine citeşte aceste nume îşi dă seama că unitatea teatrului lui D. R. Popescu se bazează pe o mare diversitate stilistică. Regăsim, topite laolaltă, mai mult sau mai puțin distincte, trăsături uneori incompatibile, cum ar fi un anumit sentimentalism structural, pe care se grefează o viziune satirică şi grotescă; de asemenea, puncte de plecare realiste şi chiar anecdotice, învăluite în fantezia cea mai liberă, mergînd pînă la fantasmagoric; conflicte sociale precise, din imediata noastră actualitate, sînt scăldate adesea într-o atmosferă onirică; în sfîrşit, elemente de teatru tradițional abstractizate pînă la parabola şi alegoria dramatică. Acest amestec de convenții vechi şi noi pune nu puține probleme regizorilor şi interpreților. Nici o piesă nu se lasă citită într-un singur registru. Macazuri invizibile deviază conflictul şi personajele de pe o linie pe alta şi aceste „noduri" dramatice pot deruta *pe* spectatorul neavizat. Piesele sînt în fond etajate: un eveniment sau un personaj se află simultan în planuri diferite. Indicilile clare lipsesc. Exemplele sînt numeroase. Aleg, la întîmplare, unul din *aceşti îngeri trişti:* este sau nu este Cristescu tatăl Silviei? Textul, superficial

"parcurs, ne conduce către al doilea răspuns, dar există, la unii din criticii teatrului lui D. R. Popescu, părerea că, în pofida concluziilor trase de eroina însăşi, Cristescu este totuşi unul şi acelaşi cu odiosul ei tată.

O notă comună aproape tuturor pieselor este aceea „polițistă". S-a discutat enorm — în legătură cu piesele dar şi cu romanele autorului — despre procedeul anchetei, care vizează latura morală a acțiunilor umane. S-a afirmat, chiar, că ne găsim în fața unui moralist şi încă a unuia care aşează în centrul fiecărei piese o dezbatere de natură etică. Mă deosebesc în această privință de majoritatea comentatorilor. Dacă nu pot nega prezența tezei morale, mi se pare că nu putem totuşi vorbi de moralism, cîtă vreme lipsesc soluțiile. Moralistul nu e un simplu observator al vieții, cl unul inspirat de o Clară idee etică, în funcție de care apreciază comportarea eroilor săi. Aceasta apreciere nu e aproape niciodată directă la D. R. Popescu. De obicei ea este pusă în gura unor personaje şi, fapt demn de a fi reținut, relativizată, în felul acesta făcută inoperantă. La originea atitudinii dramaturgului (şi a romancierului) se află probabil credința că viața e atît de complexă încît orice concluzie care ar încerca să desfacă ghemul de motivații individuale riscă s-o falsifice. Nimeni nu este, pînă la capăt, rău sau bun; actele noastre cele mai divers apreciabile pot avea justificări care să nu ne permită etichete sumare. „Ancheta", întâlnită în piese şi în romane, este o investigație cu obiect moral care nu pretinde totuşi a oferi soluții morale. în acest sens trebuie interpretat cred „polițismul", „detectivismul": ca o metodă de a răscoli conştiințele, de a dezvălui erorile, de a spulbera iluziile facile, la capătul căreia nu ne aşteaptă un singur şi indiscutabil adevăr, ci o rețea de conjecturi etice la fel de inextricabilă ca şi aceea de la care s-a pornit.

Aceşti îngeri trişti verifică cea mai mare parte din aceste constatări generale. Avem, la început, un grup de oameni, aflați, nu întîmplător într-un bîlci, între care există (stabilite dinainte) relații foarte complicate: o tînără soră medicală care visează să se mărite, după ce a dus o viața dezordonată şi care apare în ochii celorlalți drept o ființă neserioasă sau chiar imorală; un bărbat care a fost închis, pentru furturi repetate, pe care prietenii par a urmări să-1 aducă pe calea cea bună, dar care se revoltă contra pedagogiei lor, socotindu-se' în sinea lui mult mai puțin vinovat decît îşi închipuie luniea; un alt bărbat ajuns la o situație de stimă în colectivul în care, munceşte prin compromisuri şi concesii mărunte etc. Acțiunea piesei va destrăma, unul cîte unul, toate firele care leagă inițial grupul acesta de oameni. Vom afla, despre fiecare protagonist, lucruri pe care le ignoram sau pe care nici măcar nu le puteam bănui. Comportarea unora ne va părea explicabilă după ce, în prima clipăj am crezut-o aberantă. O transformare

lentă se petrece nu în realitate, ci în ochii spectatorilor. Tinăra soră medicală se dovedeşte o femeie înşelată de alții şi de ea însăşi. Bărbatul trecut prin închisori.se dovedeşte un fundamental ins onest, aspru judecător al laşităţii celorlalți.. Muncitorul pus pe compromisuri se sinucide, oarecum spre a proba că infimele şi repetatele lui laşități n-au trecut iară urme adinei de conştiință. Soția lui îl părăseşte, gata a lua de la capăt o viață pe care (acum ştie) nra trăit-o cum trebuie. Pînă şi netrebnicul Cristescu are pasiunea lui, forma lui de autenticitate, care-1 justifică: şahul. Doar fotbalistul rămîne ce fusese: un hedonist fără simț moral. El e şi cel mai neinteresant personaj din piesă. Dar, odată ițele descurcate, finalul nu ne aşează în față raporturi clare şi aşa-zicînd ideale. Silvia nu-1 iubeşte pe Ion, deşi amîndoi îşi dau seama ce rol uriaş a jucat celălalt în viața lui. Nu-1 iubeşte, dar îi recunoaşte cinstea şi intransigența. Ion îşi ia haina (unica lui avere) şi pleacă, părăsind-o pe femeia pe care, probabil, o iubea şi în care descoperise o ființă în fond curată, dar extrem de vulnerabilă. Marcu, spuneam, se sinucide, Ioana trece cu buretele peste nu ştiu cîți ani din viață. Ultima scenă ne-o arată pe Silvia, tristă şi singură. Aşteaptă să vină bărbatul, pe care să-1 iubească şi să-1 ia de soț. Ea, ca şi Ion, ca şi Ioana, ca şi Marcu a învins: dar ce tristă victorie! Grupul s-a rupt, a rămas fiecare în singurătatea lui: fiecare a învățat ceva (sa se cunoască mai bine!) dar fericirea, dorită, visată, unde este?

Aşteptarea de la sfîrşit a Silviei, îmbrăcată în rochia de mireasă pe care mama ei n-a ajuns s-o poarte, sugerează foarte bine unul din sensurile principale ale piesei.

Ca şi în alte opere ale scriitorului, mediul uman este alcătuit din oameni relativ simpli, țărani pe care industria nu i-a transformat decît pe jumătate în muncitori, cu o spoială de cultură, vizibilă în limbajul ce nu ocoleşte clişeele, dar şi cu un anume bun simț care le permite să aibă intuiția justă a evenimentelor lor sufleteşti. Nu sînt nici mai răi, nici mai buni decît alții. Nu sînt nici sublimi, nici ridicoli. Dramele sau tragediile (o sinucidere, în definitiv!) îi afectează, fără a-i scoate totuşi din tiparul lor moral. Poate că piesa ar fi cîştigat în complexitate, dacă Ion (care e şi un fel de *raisoneur)* ar fi fost privit, o clipă, în final, nu doar ca un om care a suferit pe nedrept şi care nu mai poate ierta pe alții, ci şi ca un om pe care nedreptatea 1-a asprit, 1-a înveninat. Sinuciderea lui Marcu îi apare ca un spectacol cabotin. Nu este în această neputință de a ierta şi o neputință, de a înțelege? Oare nu-şi dezvăluie Ion cu această ocazie partea uriță a rănii lui morale? Cred că putem discuta. Dacă mi se îngăduie o sugestie, eu aş fi pus refuzul final al Silviei de a-1 lua de bărbat nu pe absența'Sentimentului, ci pe revelația acestei trăsături de caracter a lui Ion^

care putea s-o îndepărteze de el aşa cum alte trăsături, descoperite pe parcurs, o apropiaseră. S-ar fi atenuat şi substratul sentimental al piesei, vinovat de 6 parte din „răsturnările" morale, de faptul că puşcăriaşul se vădeşte un intransigent şi femeia care a luat viaţa în uşor, o victimă a familiei şi a mediului: ar fi dispărut uşoara impresie de facilitate lăsată de confesiunile principalilor eroi (Ion şi Silvia), în care răspunderea pentru eşecurile lor revine unor factori externi (toţi lipsiţi de scrupule sau ticăloşi, condiţii de formare nefavorabile etc.).

Scutită (prin indicaţiile exprese ale autorului) de orice balast „rea-Hstic", simplificată pînă la sugestia de cadru şi decor presărată de simboluri, piesa lui D. R. Popescu seamănă cu o parabolă esenţialmente lirică a omului care caută (şi nu găseşte totdeauna) o fărîmă de fericire.

Din *Caietul-program*
al Teatrului „Nottara"

DINA COCEA

Aceşti îngeri trişti este o piesă care te obligă s-o asculţi, un text care te duce cu el, purtînd pe fiecare replică semnul unui autor autentic, al unui scriitor original, al unui real talent.

O temă a zilelor noastre, o piesă sinceră, aparent tristă, dar din care pulsează vitalitate, optimism, voinţă de mai bine, intransigenţă curajoasă, refuz îndîrjit ăl compromisurilor de orice fel.

Un limbaj crud — dar nu vulgar — generat de revolta unei conştiinţe civice, dar totodată un limbaj plin de poezie, izvorît din curăţenia sufletească, din setea de dragoste şi de frumos a tinerilor din zilele noastre.

Astfel ne-a rămas în amintire „huliganul Ion" — un înger trist, dar nu desperat —, pentru că deşi a suferit mult el nu a capitulat.

Un spectacol tonic care datorită textului şi interpretării te menţine într-o permanentă emoţie, tensiune şi încîntare.

N. BARBU

Aceşti îngeri trişti ai lui D. R. Popescu sînt crescuţi dintr-un trunchi puternic de sentimente şi pasiuni, ură şi iubire, îngindurare şi revolta morală, antrenînd comportările, atitudinile, orientarea în viaţă a oamenilor de astăzi. însuvoierea aceasta viguroasă de viaţă şi gînd înscrie, prin

forţa ei de torent, întrebările principalului personaj, între marile întrebări ale prezentului (...) Ceea ce-i creează piesei lui D. R. Popescu drum şi ecou adînc în inimile spectatorilor este sinceritatea frustă, caracterul colţuros, inconformist, dar sincer şi neabătut al tînărului care cade şi se ridică mai dîrz, mai însetat de dreptate, mai vulcanic. Restul nu-i decît... literatură, literatură dramatică, în adevăr, dar nu totdeauna şi în egală măsură adevăr şi artă sau adevăr artistic.

Sine ira...
Iaşi, Editura Junimea, 1971

DINU KIVU

Aceşti îngeri trişti este una din cele mai sincere mărturii dramatice ale epocii noastre, o piesă pentru tineret în cel mai bun şi mai nobil Înţeles al cuvîntului (deci deschisă tuturor vîrstelor), o piesă care afirmă cu îndîrjire, cu violenţă chiar, puritatea şi calitatea morală a omului comunist, o piesă adevărată. *Aceşti îngeri trişti* a fost, pentru Teatrul din Tg. Mureş (secţia română), motivul unui spectacol bun (regia Eugen Mercus), marcat de pasiunea susţinerii idealurilor etice, de severitatea condamnării unor mentalităţi nefaste. Doi foarte personali actori — Ion Fiscuteanu şi Anca Neculce Maximilian — alături de Victor Ştrengaru, într-un rol de mai mică întindere (Marcu), dar pe care 1-a complinit, în schimb, prin subtila construcţie a unui univers interior —- au dat strălucire spectacolului, au făc?it ca scena să comunice cu sala într-un circuit adeseori electrizant. *Aceşti îngeri trişti* va fi, o spunem cu satisfacţie, un mare succes de public; satisfacţie cu atît mai întemeiată, cu cît cauza acestui succes nu este o comedioară oarecare, cu implicaţii satirice de minimă rezistenţă, ci o piesă — cum spuneam — adevărată.

ION COCORA

Suma cauzelor şi situaţiilor angrenate în stratul fabulistic al dramei lui D. R. Popescu atestă, de la bun început, un mod de punere în subiect şocant prin schimbare de atitudine în investigarea realităţii sociale. Căci traumele de care e marcată existenţa lui Ion şi a Silviei nu sînt nişte accidente, ele ţin de o conjunctură anume, sînt urmarea unor mentalităţi ncompatibile cu spiritul revoluţionar. înţeleasă astfel, drama atinge, la

fel • de puternic, dar din altă perspectivă, condiţia tuturor personajelor,. Subiectul apare, deci, întîi prin structura existenţială a dramei şi abia apoi prin anecdotica închipuită, circumscris unui moment istoric şi politic precis. Iar noutatea' constă aici atît în tratarea faptelor, în deznodăminte cît şi în subtextul polemic pe care acestea îl angajează. Piesa reprezintă, în esenţă, un context particular, limitat oarecum la realitatea descrisă, dar şi altul meditativ, afirmat dincolo de subiect, vizînd omul şi condiţia lui în general.

Datele ce declanşează şi particularizează drama lui Ion şi a Silviei,, a lui Marcu, a celorlalţi, se adincesc într-un adevărat complex tragic, edificat, atît de condiţia socială a personajelor, prin determinări obiective,,, cît şi de radiografierea şi situarea unor relaţii speciale. In primul rînd de ordin familial. Privit din acest punct de vedere, conflictul în teatrul lui D. R. Popescu se dimensionează pe motive şi analogii proprii dramei dintotdeauna, implică frecvent relaţia de sînge şi aprofundează ideea de destin. Iată de ce la. patru ani de la premiera absolută, dar la mai mulţi de la data cînd a fost scrisă, avînd în urmă un număr mare de transpuneri scenice, între care şi un echilibrat spectacol (cel, al Teatrului Giuleşti) preluat şi. transmis de Televiziune, *Aceşti îngeri trişti* continuă şă rămînă o piesă de incontestabilă forţă şi originalitate, cu o ternă care depăşeşte litera imediată a subiectului, deschizîndu-1 unor semnificaţii scenice departe de a se epuiza de la o montare la alta. Deoarece chiar dacă i şe recunoaşte epica, gradul de interes al piesei nu se diminuează, perenitatea fiindu-i asigurată de profunzimea, meditaţiilor şi reflecţiilor, de pregnanţa cu care acţiunilor şi actelor sociale şi existenţiale, eronat înţelese, li se relevă nefastele consecinţe morale şi politice.

Privitor ca la teatru
Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1973-

A'. *CA RANDINO*

Aparent, D. R. Popescu a suferit influenţa dramaturgilor englezcontemporani. El a fost fireşte la şcoala lui Osborne, a lui Wesker, a lui. Pinter, dar, în aceeaşi măsură, nu a neglijat nici învăţătura lui Camus şi a lui Durrenmatt. Remarcabilă este însă la scriitorul român persistenţa bine conturată a unui mesaj propriu în legătură cu meditaţiile sale personale şi cu condiţiile în care trăieşte şi scrie. D. R. Popescu nu imită pe nimeni, deşi autenticitatea lui românească este în consonanţă cu noteletimpului european.

Aceşti îngeri trişti poartă o culoare neonaturalistă, dar în substanra textului se găsesc elementele cele mai disparate. Este, într-un fel, în confuzia de planuri, în încîlceala naivă a intenţiilor şi a realizărilor, oglindirea aproape perfectă a dezorientărilor juvenile. Dar eroii lui D. R. Popescu •ascund anevoie, dincolo de vulgarităţi şi de violenţe, o veritabilă şi înaltă "tensiune morală. Pentru această nobleţe evidentă a conţinutului, pentru motivele de încredere pe care ne place să le ghicim, trecem cu vederea imperfecţii şi stîngâcii; am prefera, desigur, în locul tristeţei descurajate — optimism, dar angelismul pe care D. R. Popescu ni-1 recomandă cu atît •de sinceră dăruire este, în sine, o garanţie şi o promisiune de viitor. Iată că un scriitor din generaţiile intermediare desprinde din grosolănia provocantă şi vulgară a mijloacelor puritatea unor scopuri care ar putea fi desigur mai bine servite, dar care, îngropate în vulgaritatea diurnă, îşi mai păstrează intactă strălucirea.

Autori, piese şi spectacole.
Bucureşti, Editura Cartea Românească, 1973

TRAIAN ŞELMARU

A spune că piesa lui D. R. Popescu e o piesă frumoasă ar fi prea puţin Deşi i se pot aduce şi obiecţii. Poate că succesiunea tablourilor nu e destul de închegată dramaturgie, poate că partea a doua se pierde în prea multe direcţii şi insistă prea mult pe unele elemente din biografia personajelor, dar asta n-are nici o importanţă faţă de pulsaţia vieţii, pasiunea şi credinţa în adevărul închis în replicile sale. Din această pasiune, din acest adevăr, izvorăşte excepţionala vigoare a dialogului scris seînteietor. Ambele personaje comunică, o dată cu furia lor faţă de bîlcinl ticăloşiei sau al pasivităţii, un umor trist, cînd violent polemic, dublat de un univers poetic cu totul aparte. Frumuseţea şi bogăţia interioară a personajelor se împleteşte cu neînduplecarea faţă de tot ce mutilează pe om şi urîţeşte viaţa. De aceea, pînă şi violenţele de limbaj ale lui Ion, departe de a cădea în vulgaritate, au în ele o nobleţe frustă. Expresiile argotice nu sînt folosite de dragul pitorescului, ci fac parte integrantă din încrucişările de spadă ale eroului.

Premiera de aseară,
Bucureşti, Editura Eminescu, 1975

ION VLAD

Mai apropiată de condiţiile unei lucrări disciplinate compoziţional în conformitate cu normele consacrate, *Aceşti îngeri trişti* afirmă însuşiri în ce priveşte scriitura, ridicate, în *Pisica în noaptea Anului nou,* la o nouă altitudine... Piesa realizează — sub semnul dezbaterii şi al denunţării violente — un **Curs** dramatic angajat în probleme fundamentale: adevărul şi falsitatea, setea de candoare şi de puritate, posibilitatea de a recuceri un univers afectiv grav atins şi demonetizat... „îngerii" traduc ideea aspiraţiei spre fericire şi frumuseţe, în timp ce indignarea şi cinismul lor vin dintr-o experienţă acumulată, dar neconformă decît parţial cu valorile reale.

însemnări la teatrul lui D. R. Popescu,
Tribuna, 6 mai 1971

TRAIAN LIVIU BIRĂESCU

...dacă meritul de căpetenie al unui spectacol este să ne ofere o viziune proaspătă şi inedită asupra unui text dramatic, spectacolul lui Manea ne oferă o astfel de viziune cu prisosinţă. Mai întîi, prin calitatea şi frumuseţea poetică a metaforei: căci spectacolul timişorean a potenţat, mai cu seamă prin metafore vizuale, poezia textului. Apoi, ca un corolar al ***bogăţiei*** metaforei, al neostenitei /antezii regizorale, prin investirea fiecărui element din spaţiul de joc cu funcţii proprii şi specifice: valenţele textului dramatic sînt subliniate prin mijlocirea unor microfoane; în scenă apar figuri alegorice care amintesc de moralităţile medievale; năzuinţa spre ideal e surprinsă proiectînd pe fundal, într-o lumină irizată a reflectorului, căţărarea opintită a unui înger spre înălţimi; sensul replicilor e subliniat de bătaia unui gong. Iată cîteva din exemplele care învederează nu numai măiestria profesională a tînărului regizor, ci şi o viziune regizorală bine conturată.

Dar singularitatea acestei viziuni ridică nu puţine întrebări; una de pildă e aceea a raportului între text şi spectacol; nu voi spune că textul e doar un... pretext pentru spectacol, dar, cred, în spectacol textul slujeşte, uneori, doar ca un punct de plecare. A doua problemă priveşte raportul între regie şi actori. Am impresia că în munca sa cu actorii regizorul nu s-a străduit destul. De aici inegala izbutire a creaţiilor actoriceşti.

Drapelul roşu, 11 martie 1970

NATALIA STANCU

Au trecut aproximativ 13 ani de la premiera absolută (1970) a piesei *Aceşti îngeri trişti.*

îmi este viu în memorie şi acum (drept una dintre cele mai durabile amintiri legate de întîlnirea cu dramaturgia română), sentimentul pe care î-am încercat la prima lectură. Senzaţia aceea că textul îţi arde sub privire, că ţii în mîini nu pagini de piesă, ci nodul fremătător al unor conflicte puternice, autentice şi importante, emoţia dată de pregnanţa notaţiei dezvăluirilor psihologice şi sociale sau cea provocată de poezia tristă a unor experienţe dramatice, ori de poezia sublimă a idealului etic apărat şi impus. Scriitorul te aruncă brusc, de la primele replici ale „Acestor îngeri trişti", nu atît în mijlocul unei „felii de viaţă", cît al unei stări sufleteşti adevărate, înlăturînd cu rară energie convenţii, speranţe false şi prejudecăţi, făcînd să cadă spectaculos măşti mediocre pentru a lumina chipuri vii, emoţionante. El dezvăluia viermii graşi ascunşi în merele rumene, dar mai ales, punea cu extremă violenţă verbală degetul pe răni deschise — relevînd caracterul eroic al existenţei ca şi nebănuitele frumuseţi morale ale unor oameni obişnuiţi (. . .). După atîţia ani textul continuă să fie urmărit cu sufletul la gură. El sună puternic, nervos, convingător, se dovedeşte viu, adevărat, actual — prin personalitatea eroilor, prin acuitatea observaţiei psihologice şi sociale, adăugată stărilor surprinse, prin forţa mizelor critice, prin afirmarea plenară a adevărului moral, viguros asociat rostirii adevărului, spiritului justiţiar. Dincolo de aspecte absolut evidente şi actuale piesa conţine, ca o structură de rezistenţă, o problematică mai adîncă, mai larg, mai general umană. Spectacolul de la „Nottara" nu îşi propune o perspectivă nouă asupra *Acestor îngeri trişti* şi nici transfigurarea universului lucrării printr-un limbaj teatral original cu orice preţ. Este o serioasă şi lucidă descifrare a piesei în cheie realistă — un realism ce urmăreşte şi fructifică datele imaginii scenice şi mai ales ale expresivităţii actoriceşti într-un chip, aş zice, cinematografic, concentrînd atenţia asupra unor planuri mai largi, cînd asupra unor amănunte psihologice revelatoare. Spectacolul de care vorbim este totodată o excelentă demonstraţie a adîncimii şi a actualităţii scrierii lui Dumitru Radu Popescu.

Radio-emisiunea. *Rampa şi ecranul**
1 februarie 1984

ALICE GEORGES CU

. . . *Aceşti îngeri trişti* îşi păstrează (cum se spune/cu un termen destul de uzat) actualitatea, datorită, cred, în special lucidităţii cu care este întreprinsă analiza personajelor, luciditatea neexcluzînd, în cazul protagoniştilor (ce aparţin unei lumi rareori adusă la lumina rampei altfel decît ca fundal pitoresc), o undă de duioşie şi aliniindu-se, în cazul aşa-zişilor „nepătaţi", cu un fel de compătimire dispreţuitoare, de un efect mai coro-siv decît ar fi avut o denunţare violentă. Luciditatea este, în acelaşi timp, caracteristica definitorie a,montării semnată de Mircea Cornişteanu. Regizorul a tratat textul ca pe o dramă socială, o dramă a relaţiei individ-soeietate, aducînd lumea evocată foarte aproape de spectatorii ce ocupă cele trei laturi ale sălii. Unica scenă „de exterior" — cea iniţială, care se desfăşura într-un bîlci —, este mutată în. clubul întreprinderii la care lucrează eroii; sala de şedinţe s-a transformat în sală de dans, cadru ideal de petrecere a timpului liber (...) totul se petrece „între noi", în cotidianul cel mai obişnuit, în care nu e loc pentru dezlănţuiri .necontrolate ori pentru reverii romanţioase. Cei care îşi permit să calce regula, ca Ion şi Silvia, plătesc scump.

Teatrul, decembrie *19S4*

JULIETA ŢINTEA

...Aceşti îngeri trişti, piesă cu tîlcuri mari dincolo de întîmplările mici în care doi tineri eroi, cazuri ale purităţii ultragiate, descoperă lumea din jur şi vor să o purifice, nedescurajaţi de înfrîngerea de moment. în miezul notaţiei realiste îşi face loc lecţia de morală dar îşi mai face loc şi poezia, adică se deschide, aşa cum autorul însuşi doreşte de la piesele sale, drumul spre o lume a încrederii în om .(. . .) Reuşita, (spectacolului de la „Nottara") s-a bazat pe un consens profund între autor, regizor şi actori, pe descifrarea profundă a partiturilor cu necesara pătrundere psihologica, cu limpezirea sensurilor existente, cu sugerarea altora noi (...) Este tulburătoare în rol Dana Dogaru. Ea dă statură şi reflexivitate personajului cu acea interiorizare care face atît de dureroasă o dramă a maculării, cu acea forţă care face posibilă suferinţa fără strigăt, credinţa energică în şansa unei redresări, superioare, înţelegere faţă de toţi şi de toate. Atinge un punct înalt al carierei sale Horaţiu Mălăele, actor multilateral care susţine aici o partitură grea, cu modernă complexitate a mijloacelor şi cu mare

cheltuire de sine, evidenţiind asumarea destinului propriu de Către personaj cu categorică decizie. El compune din tumult şi tensiune, dar şi din tandreţe copleşitoare, din patima sarcasmelor verbale ce convertesc în ironie distrugătoare, şi în autopersiflare, amarul unei vieţi greşite... Ion Siminie joacă scînteietor obtuzitatea iremediabilă a şefului mărunt, „obiectiv", cu afectare, înclinat să reteze vîrfurile rebele, fals în mai toate împrejurările".

România Liberă, 3 februarie 1984

TANIA RADU

Ceea ce pare a fi stat în primul rînd în atenţia regizorului este, de astă dată, fidelitatea faţă de spiritul textului lui D. R. Popescu bazată pe' o evidentă cunoaştere a întregii creaţii a scriitorului, a sensurilor ei de adîncime şi a formelor de expresie speciale. Pornind de la datele fundamentale" ale piesei—singurătatea, vulnerabilitatea, nevoia de adevăr, ambiguitatea* realului, dificultatea de a separa tranşant binele de rău — Mircea Cornişteanu' concepe un spectacol a cărui primă calitate este firescul compunerii iluziei. . .

Flacăra, 5 februarie 1984

ADRIAN DOHOTARU

Surprinde plăcut şi permanent, în special la protagoniştii Dană Dogaru şi Horaţiu Mălăele, jocul controlat, temperat, cu contrapunct, jocul cu dedesubt imagistic, jocul cu contrast şi subtext la idee, cu o tensiune interioară limită care dă spectacolului un aer straniu de poezie, dar şi de luciditate, de ireal, dar şi de strict concret, aproape naturalist. Dana Dogaru a înţeles că aparenţa personajului pe care-1 interpretează (Silvia) este dc sinceritate cinică, dar a sesizat că aceasta este o mască a personajului afişată din instinct de conservare sau din nevoia de a se pedepsi, pe sine, fondul ei fiind candid şi neverosimil de cald, de ataşat.

Horaţiu Mălăele a încărcat personajul său (Ion) cu un suflu tragic cu gust amar, cu revoltă şi imensă tristeţe, dar şi cu speranţă, tandreţe care nu frizează nici un moment melodrama, cu sensibilitate ultragiată, e adevărat de experienţa dură a vieţii eroului, cu necruţătoare şi limpede

judecată asupra lumii în care trăieşte. Elena Bog are o linişte şi o copleşitoare tristeţe care conturează bine personajul Ioana. C. Guriţă ne aminteşte că este unul dintre cei mai mari actori ai detaliului; face o compoziţie care luminează chipul ascuns al şireteniei criminale şi al egoismului fără scrupule. Ion Siminie a observat exact tipul de canalie cu principii pe care le încalcă la primul colţ de stradă, elaborîndu-1 cu firesc dar şi cu o detaşare care fac translaţia dintre portretul tragic şi caricatură. Dorin Varga joacă în forţă, cu adîncime şi rezonanţă, un tip de adaptat cu defecte la -condiţiile vieţii, halucinat de jocul absurd al întîmplărilor.

Flacăra, 2 decembrie 1983

AUREL BĂDESCU

.. . *Aceşti îngeri trişti* este o extraordinar de generoasă ofertă dramaturgică pentru interpreţi, propunerea ei (cumva perfidă) fiind aceea a unei regii cuminţi, dar în nici un caz leneşe. . . Mircea Cornişteanu s-a supus acestei idei nu presupuse, ci deduse, astfel încît spectacolul său are echilibru şi mai ales o rotunjime cu totul eficace, punînd (dar nu manevrînd) actorii în cele mai faste ipostaze posibile ale lor. *Aceşti îngeri trişti,* în varianta '83, la „Nottara", mi se pare un spectacol incitant prin fidelitate faţă de spiritul unei piese de acum „clasicizate" prin seriozitate şi echilibru în demersuî regizoral, prin excelenţa interpretării rolurilor principale şi — dar nu în ultimul rînd — prin „aura" specială pe care o aşează asupra acestor oameni numiţi Ion şi Silvia: ei nu sînt, fie vorba între noi, chiar nişte îngeri, dar sînt sigur trişti....

Contemporanul, 25 noiembrie 1983

VALENTIN TAŞCU

în *Aceşti îngeri trişti,* fraza primordială de la care pleacă autorul este: omul nu e şi nu poate fi singur pe lume, chiar dacă în mod accidental o serie de aparenţe l-ar putea îndemna să se creadă astfel şi să se izoleze. Demonstraţia lineară a unei asemenea credinţe n-ar fi dat în nici un caz teatru, ci, eventual, un plicticos studiu de sociologie. D. R. Popescu introduce însă următoarea ipoteză: dar dacă lumea se opune la un moment dat în chip făţiş şi violent necesităţii de convieţuire a individului? Acestei

întrebări îi este sacrificat un personaj, cel principal, Ion. El este supus unei duble serii de încercări, unele care au avut loc înainte de începerea acţiunii, altele chiar în timpul ei. înainte de ridicarea cortinei biografia socială a lui Ion este încărcată de evenimente dure: rămîne orfan de mamă, este bătut în mod sadic de tatăl lui, e închis în două rînduri din motive mărunte, care ar fi trebuit să fie mai puţin drastic interpretate, este împiedicat în idealul său de desăvîrşire, este înşelat crunt în iubire etc. întreg fondul sufletesc bun al personajului este înrăit, parcă în mod sistematic, experimental. Iar experienţa reuşeşte: debutul piesei ne prezintă un Ion aflat cu puşca în mînă, e drept, de tir sportiv, trăgînd cu o duşmănie care îi ţine loc de distracţie, în toate figurile (se înţelege că în toată lumea) mai cu seamă într-o mireasă (dar refuză să facă acelaşi lucru în direcţia porumbelului). Situaţia susţine o simbolistică străvezie, uşor de descifrat. Ion se opune cu încăpăţînare întregii lumi, în replică la barierele pe care aceasta i le-a ridicat în faţa destinului său. Toate punctele ipotezei sînt în acest fel active. Ion pare a fi desocializat cu desăvîrşire, personajul recunoscînd chiar propria-i eroare pentru care a ajuns astfel.

După o regulă frecventă pentru personajele lui D. R. Popescu, Ion îşi inventează o vinovăţie, în scopul de a justifica perfect, din două sensuri, războiul său cu lumea; aceasta fiindu-i ostilă, îi e duşmănos şi el ei, din caracter. Ei bine, în această situaţie extremă, dramaturgul conduce acţiunea exact din sens contrar, făcînd o încercare de recuperare socială a eroului: Marcu îi face cunoştinţă cu Silvia în ideea unei căsătorii. Deja, sub aspect formal, ipoteza iniţială, este supusă prin aceasta unui atac demonstrativ. Silvia va reprezenta pentru Ion un moment al adevărului, al sincerităţii,, despre sine şi ceilalţi. Chiar dacă întreprinderea preconizată, căsătoria, eşuează pentru că nu s-a pornit de pe baze afective, încercarea are menirea de a clarifica toate conflictele prin care a trecut Ion şi, mai cu seamă, cel cu sine însuşi.

România Literară, 2 decembrie 1980

MARIUS R0BESCU

Aceşh îngeri trişti i-a adus (autorului), dacă nu mă înşel, primul succes important pe scenă. După patru ani succesul se justifică încă, lucrarea dovedmd aceleaşi calităţi: actualitate, patos, poezie. Se distinge cu atît mai bme şi principala ei lipsă, care este, după părerea mea, un uşor decalaj mtre fapt şi urmarea lui, între fapt şi conştiinţa personajelor. Ciudat

lucru, accept întru totul frămîntarea acestora, ceea ce o provoacă însă mi se pare, uneori, inferior. Admit sinuciderea lui Marcu, nu şi motivul ei aparent: sticla de spirt strecurată absent în buzunar, într-un magazin cu autoservire. E ca şi cum faptul — benign — ar fi fost gîndit ulterior. Trec însă fără părere de rău peste propria-mi obiecție. Căci ader pe deplin la aceea ce piesa afirmă cu sete de adevăr, cu necesară cruzime. Montînd-o, Teatrul din Oradea i-a înțeles corect virtuțile. Desigur, miezul dramatic se află între cei doi tineri care caută, pentru propria lor existență, un sens. (Oare se poate cineva lipsi, în afară de mediocri, de o astfel de căutare?) Reductibili, Ion şi Silvia sînt deopotrivă şi anti-eroi; cinici, dar plini de iluzii, fac împreună poate cel mai interesant şi mai autentic cuplu al noii noastre dramaturgii.

România literară, 4 octombrie 1973

CEZAR
MĂSCĂRICIUL PIRAȚILOR

sau

C A P C A N A

sau

n A r f i ^ D R Ă Z N E ? T E SĂ *VERIFICE*
DACA ÎMPĂRATUL ARE r m ^ ' ?
ARE *CHELIE FALSA*

SPECTACOL ŞI PARABOLĂ

Iată o comedie macabră, despre ineluctabilitatea destinului dar şi despre libertatea acestuia de a-şi alege indivizii. Va exista un general roman care va deveni dictator, imperator şi va sfîrşi înjunghiat de republicanii! Da, va exista, spune parabola lui Dumitru Radu Popescu, dar identitatea *lui reală n-are importanţă: alţi actori, aceeaşi piesă... Rolul va fi jucat chiar de un general, ori de-un pirat, ori de altcineva, ce se va socoti predestinat — fiindcă oricum va fi un* uzurpator *al dreptului poporului de a alege.*

Glumind cu premoniţiile, într-o viziune pancronică, autorul îşi pune şi ne pune întrebarea: ce fac oamenii care-şi cunosc destinul, ba sînt şi gata să şi-l asume 1 Nu fac nimic — sună răspunsul din piesă, deoarece, în fond, nu ei şi l-au ales, ci el i-a ales pe ei. Dar destinul ce el Cine-l hotar ăstei Aici nu e răspuns. Se presupune însă că atîta timp cît oamenii, mulţimile, nu pot hotărî, destinul e chiar nehotărîrea lor, devenind o forţă independentă de ei şi arbitrară. Oricine poate deveni Cezari sună altă întrebare. Da —zice autorul —dacă are sfruntarea necesară, în care intră şi credinţa mistică precum că e chemat să fie, şi puterea de a folosi mijloace... cezarice împotriva celorlalţi. Cezarismul e o artă —pe care dacă n-o stăpîneşti, rişti să-ţi pierzi rolul în favoarea altuia, mai dotat din punct de vedere histrionic. Şi mai îndrăzneţ.

Dramaturgul nostru a pornit de la istoricii latini (Plutarh) în primul rînd şi de la confidenţele lui Iulius Cezar însuşi. Istoria antică i-a dat astfel un chenar. înăuntrul acestuia el imaginează un joc sarcastic pe teme modeme, în primul rînd pe tema libertăţii. Sîntem pe o corabie, dar puntea corăbiei devine o scenă. Scena va sugera o Romă. Iar Roma aceasta va semnifica, de la un moment dat, istoria clipelor întunecate ale umanităţii, cînd nebuni ce se considerau geniali şi mai tari

ca zeii voiau s-o stăpînească în chip absolut. în joaca aceasta atît de imaginativă, dramaturgul roman nu-l uită pe marele său maestru, Shakespeare: Cezar, capturat de piraţi, îi va convinge să-l elibereze, prin discurs meşteşugit, — ca shakespearianul Antoniu vorbind cetăţenilor romani în faţa cadavrului lai Cezar şi întorcîndu-i împotriva lui Brutus. Pe corabie, Cezar va da sfaturi piraţilor cum să joace teatru, ca Hamlet trupei venite la Elsinor. Etc.

Desigur, nu sîntem în istoria romană, de vreme ce viitorul împărat dansează tango cu o femeie, alţii evocă buletinul meteorologic, se divaghează despre angoasă, iar un pirat e descumpănit vizibil prin întrebarea pusă brusc dacă e la curent cu structuralismul. Toate anacronismele sînt de un umor gras. Dar care e şi negru: distracţia Căpitanului e să spînzure prinşii în timp ce le cîntă din fhiier, cum făceau muzică suavă gardienii nazişti ai lagărelor în timp ce cuptoarele ardeau din plin) se vorbeşte despre oameni transformaţi în porci, iar unul se preschimbă în cîine, chiar sub ochii noştri; distracţia nostimă de-a siăpînitorii, duce la asasinarea în şir a pretendenţilor la coroana de lauri. Şi, deodată, avem sentimentul că sîntem proiectaţi în istorie, dar în istoria secolului nostru, pe firul unui şir lung de evenimente, aici condensate iscusit în parabolă grotescă de sens politic limpede. Cezar e deci un măscărici, un măscărici al bandiţilor, care-şi vor distribui totdeauna rolurile între ei dacă publicul nu va huidui şi nu va opri spectacolul. ..

VALENTIN SILVESTRU

CUVÎNTUL AUTORULUI ÎN ATENȚIA REGIZORILOR (Dacă vor exista)

*într-o revistă italiană (care putea fi şi din Paris,. Londra etc.) am **<0âzut** pe aceeaşi pagină două fotografii, una înfăţişîndu-l pe Johnny Halliday în genunchi, cîntînd disperat, în pantaloni argintii, muzică uşoară pentru fanaticii săi admiratori, şi alta prezentînd un copil vietnamez, desculţ, ,rânit la braţul stîng şi privind în pămînt, să nu i se vadă parcă lacrimile (deşi el n-are nici o vină de acest, simbol al ruşinii celor ce pilotează din aer şi de pe pămînt, mai ales, avioane enorme, a căror valoare este egală cu greuiatea lor în aur) ; deci, pe aceeaşi pagină, se aflau două imagini opuse, una ce poate friza ridicolul, la o adică, şi alta ce de bună seamă pune răspicat problemele responsabilităţii omului; pe aceeaşi pagină două imagini opuse §i în acelaşi timp complementare, se puteau explica, cu uşurinţă (dacă voiai) una prin cealaltă. "Două absurdităţi ale anilor noştri, care,, paradoxal sau fiu (depimde de cititor), pot să pară logice ; deşi e clar că ele există independent, fiecare, cu adevărat. Vreau să spun că există o ambiguitate a paginilor ,de reviste ilustrate, care respectă ambiguitatea absurdă (de un absurd logic, .dacă prefer/aţi această asociere) a cotidianului şi care luminează, prin contrarii, orele atît de confuze uneori ale fiecărei zile. Vedetismul „juvenil" al .stelelor de muzică lejeră cutreieră lumea însoţit de monstruozitatea cu care maturii masacrează în numele unor criterii dubioase vieţile tinerilor vietnamezi, bunăoară. Efemerul pompos, strălucitor, gol, e mereu însoţit de crime, moarte şi, în fizionomia timpului, amestecul de farsă, grotesc şi dramă autentică a devenit cumva firesc — fireşti fiind marile depărtări economice, ^geografice (spirituale, de ce nu?) ce-i despart astăzi pe oameni. Aşa că parodia se învecinează firesc cu pateticul, uneori se contopesc. Şi o definiţie clara ,a fiecărei imagini nu e greu de găsit. Setea de absolut specifică nu doar existenţialiştilor (bâtrînul Faust era chinuit de o sete... fausticâ), ajunge uneori, prin trîmbiţarea ei, o „modă" şi, ca orice modă — o parodie. O înşiruire de ^cuvinte tot atît de banale ca orice precepte proletcultiste. Şi orice imagine ,(prefer cuvîntul imagine în locul cuvîntului adevăr, care e mai complex) •vie poate deveni, printr-o proliferare, o schemă, o banalitate. Deci, trebuie fţinut seama — mai ales în ce priveşte rolul CEZA R — de ambiguitatea ,,'tarilor" sale, de momentele cînd el se respectă pe sine sau se autoparodiază, dar cînd este atît de fals şi de pompos încît mai greu îl accepţi. Trebuie jucat acest rol de un actor inteligent, care să posede cel puţin două registre : al unor momente de dramă, şi al unor momente „lucide" de „flecar spiritual" care se distrează, rămînînd convins că are geniu. Cezar doreşte atît de multe încît devine un ins abstract, care nu poate să existe cu adevărat. Şi care poate fi •înlocuit cu oricine. E ca un soclu ce poate suporta orice statuie. Devine o idee, nu un individ. Şi nici detaliile fizice nu mai contează, fiindcă, aşa cum visele sale pot fi „transferate" în alte capete, şi chelia sa celebră poate fi opera machiajului. Nu Cezar, deci, a creat epoca ce-l consemnează, (şi pe care şi el o consemnează), ci istoria a avut nevoie de un ins care să poarte numele acelei epoci. Deci Cezar poate că nici n-a existat ca om (a existat doar ideea ce se numea Cezar). Dar nu acest amănunt contează — cum nu contează în ultimă instanţă nici dacă Homer sau Shakespeare au existat cu adevărat sau nu. Important e ca interpretul lui Cezar să fie atît de sigur pe sine la un moment dat, încît nici el pe sine să nu se mai ia în serios. Şi absolutul pe care-l doreşte — şi care nu prea există în el — să rămînă un orgoliu van, un vis mai uriaş decît propria sa persoană. Actorii ce-şi vor însuşi visele sale, ideile sale, trebuie să prezinte această mutaţie nuanţat, ca transplantul să fie firesc, **SOM** măcar să pară. Slabul, lăsîndu-se bătut, va puncta clipele de umilire cu dorinţa secretă de a fi ce este Căpitanul, şi mai tîrziu Cezar ; perspective ce i se întrezăresc mai ales datorită nerealismului funciar ce-l 'Caracterizează pe Cezar, care, în ultimă instanţă, poate rămîne un poet. Şi, ca orice poet, e greu să fie mai mult de atît, împărat; lâsînd istoriei să aleagă pe cel care poartă chelia, falsă sau nu, şi pe care să-l numească Cezar. Dincolo de aceasta, autorul lasă o interpretare largă şi cît mai personală fiecărui regizor. Dar dacă autorul s-a bazat în scrierea acestei piese pe lucrările unor autori celebri (Plutarh etc.) şi pe acelea ce i se atribuie lui Cezar, important e ca regizorul să nu „vadă" spectacolul ca o reconstituire a unui trecut istoric, >ci să se gîndească mai degrabă la viitor (prin prisma prezentului), ca să nu se repete la infinit poveştile criminale ; povestea spaţiului vital, povestea escaladării războaielor din Vietnam şi de aiurea. Şi ca să nu se confunde setea unora de dominare a lumii cu poveştile ce le debitează, să nu se confunde crima cu poezia.*

PREMIERA ABSOLUTĂ

TEATRUL MAGHIAR DE STAT
DIN SF. GHEORGHE

14 septembrie 1968

DISTRIBUȚIA

DOBOŞ IMRE — Cezar, BIR6 LEVENTE - Căpitanul, BOTKA LÂSZL6 - Piele, KIRÂLY IOZSEF - Grasul, BRĂTESCU IANOS - Slabul, BORBÂTH OTTILIA - Dînsa, LACZI PAP MARTON - Piratul Chior, VOLGYESI iANOS - Piratul beat; şi alții.

Regia: B. ERNO
Scenografia: BIR(3 GfiZA

ALTE PREMIERE ALE PIESEI:

Teatrul de stat din Oradea (1968)

PERSONAJELE

CEZAR
CĂPITANUL
PIELE
GRASUL
SLABUL
DÎNSA
PIRATUL CHIOR
PIRATUL BEAT
PIRAȚI, SOLDAȚI

Corabia piraților. Puntea. Senin. în fundul scenei, pe un catarg, se văd ațîrnînd două picioare. E clar că un ins a fost spînzurat. Apoi mai apar două picioare, ațîrnînd. In acest timp, pe punte, pirații cîntă din fluiere 'O melodie duioasă. Căpitanul piraților îi dirijează avînd drept baghetă un fluier. între moartea primului spînzurat și a celui de al doilea, el a cîntat la fluier, solo, dirijîndu-și cîntăreții totodată. Un pirat duce spre catargul din fundul scenei un ins mătăhălos.

CĂPITANUL *(Insului):* Ești foarte potrivit pentru spînzurat: ai fundul greu. N-o să am probleme cu tine, o să mori repede, fundul tău atîrnă mai mult decît capul.

PIRATUL BEAT *(Insului): Nu* vrei să tragi o dușcă? O să-ți fie drumul presărat cu stele.

CĂPITANUL: Lasă-1, o să moară frumos, văzînd mii de . stele verzi. O să se înalțe pînă în înaltul cerului, o să atingă cu mîna stelele verzi ale cerului, frumoasele stele verzi... Te invidiez. *(îl bate pe Ins pe ' umăr.)* Du-te. *(Dirijează din nou.)*

PIRATUL BEAT: Bea o gură, omule, nu strică nici mortului o gură de băutură !

PIRATUL GRAS: Nu strica orzul pe gîște.

PIRATUL SLAB: Dar nu e gîscă.

PIRATUL GRAS: Dar n-am spus că e gîscă, cum n-am spus nici că băutura e orz. Pur și simplu am făcut o sinteză a faptelor existente, sinteză ce mi-am exprimat-o plastic printr~un proverb. *(Insul dispare cît vorbește Grasul. Cînd se aude ultimul cuvînt al grasului, apar, ațîrnînd, picioarele Insului.)*

CĂPITANUL *(către cei doi):* Linişte! *(Tobe.)* Noi cîntăm aici; sau ce facem? Vreți să nu vă mai las să cîntați?

SLABUL: Nu, maestre.

GRASUL: Noi adorăm arta, căpitane.

CĂPITANUL: Acum nu sînt căpitan, sînt dirijor.

PIRATUL BEAT: Maestre, trage o duşcă !

CĂPITANUL: în timpul spectacolului nu beau, ți-am mai spus!

SLABUL: Marii artişti se îmbată după spectacol.

PIRATUL BEAT: Şi eu sînt artist, dar eu mă îmbăt înainte de spectacol. Ca să vibrez cînd cînt.

CĂPITANUL: Linişte! Spectacolul nu s-a terminat! *(Către un ins pe care un pirat îl duce spre catarg.)* Drum bun, tinere !

PIRATUL BEAT *(Insului):* Vino să te sărut! *(îl sărută.)* Pa! *(Instd dispare. Căpitanul cîntă solo.)*

SLABUL: Azi avem zi liberă, cîntăm, ne distrăm...

CĂPITANUL: Gura! *(Vine şi-l ia pe Slab de tirechi.)* Eu vă ofer un spectacol magnific şi tu trăncăneşti, nesimțitule ! Eu vreau ca toți oamenii mei să fie bine dispuşi, să se distreze, şi tu trăncăneşti!

SLABUL: Dar şi eu mă distrez, maestre.

CĂPITANUL *(furios):* La spectacol se tace, nu se trăncăneşte ! Arta se simte! *(Se văd, ațîrnînd, picioarele insului dus.)*

PIRATUL BEAT: Ăsta a murit prea repede ! Cretin! S-a grăbit, n-am văzut nimic frumos pe fața lui cînd a murit. Maestre, mai oferă-ne unul!

CĂPITANUL: Nici unul! Pe azi, ga!ta, m-am înfuriat!

BEATUL: Dar avem destui, ne putem permite la distracție cîte un supliment !

CĂPITANUL: Nimic!

BEATUL: Un singur bis, maestre ! Vrem să mai admirăm măcar moartea unuia! Hai, maestre, măcar unul. Căci mai frumos ca moartea, în afară de băutură, se-nțelege, ce poate fi?

CĂPITANUL: Bine! încă unul! *(Urate. E dus încă unul spre spînzurătoare. Căpitanul cîntă. Se aude gălăgie în stînga. Prin dreapta erau aduşi cei trimişi la spîfir zurătoare. Gălăgia creşte. Apar cîțiva pirați, ducîni doi inşi.)*

PRIMUL INS: Idioților, nu mă îmbrînciti!

PIRATUL CHIOR: Cum ai zis?

"PRIMUL INS: Văd că eşti chior, de-asta n-auzi?

PIRATUL CHIOR: Aud, dar parcă n-am auzit bine.

SLABUL *(către piratul care venise din stînga cu un alt ins pentru spînzurătoare):* Aşteaptă! Poate-1 spînzurăm pe ăsta.

PRIMUL INS *(Slabului):* Scrumbie afumată, du-te de te pitula pînă nu te-arunc peste bord.

PRIMUL PIRAT: Tinere, eşti beat?

PRIMUL INS: Eu? Tu duhneşti ca un butoi. Eu sînt treaz.

PIRATUL BEAT: Păcat. Va trebui să-ți atîrnăm ceva de fund, ca să mori mai repede, că prea eşti căpos. Maestre, hai să-1 vedem pe vorbărețul ăsta cum o să mai vorbească în ştreang.

PRIMUL INS: Idiotule... *(Moare de rîs.)* Ce glume proaste spui, butoiaşule. *(Rîde).*

CĂPITANUL *(îi pune mîna pe frunte):* Băiete, ai ceva la cap... în cap?

PRIMUL INS: Da.

CĂPITANUL: Ce?

PRIMUL INS: Geniu.

CĂPITANUL *(îi pune mîna pe frunte):* Ce-i aia? Sifilis?

PRIMUL INS: Ia mîna de pe mine, idiotule !

CĂPITANUL: Repetă ce-ai spus!

SLABUL: Te-a insultat pe propria ta corabie, căpitane, aruncă-! la peşti!

PRIMUL INS: Să te arunce pe tine, limbricule ! Cum să mă arunce pe mine, omul care va ajunge împăratul Romei.

PIRATUL BEAT: Ha, ha... Vino să te sărut! *(Rîde voind să-l sărute.)*

PRIMUL INS: Sărută-mi mîna *(îi întinde mîna să i-o sărute.)* Şi nu rîde că te pleznesc.

PIRATUL BEAT *(murind de rîs, stă în genunchi şi îi sărută mîna):* Eşti mulțumit, slăvite împărat?

PRIMUL INS: Pentru un bețivan ca tine, merge.

PIRATUL BEAT: Dar de unde ştii că vei ajunge împărat?

PRIMUL INS: Am visat într-o noapte.

CĂPITANUL *(vine Ungă el):* N-ai repetat ce ți-am spus.

PRIMUL INS: Nimic mai simplu. Am zis: Ia mîna de pe mine, idiotule !
SLABUL: Taie-i capul!
PRIMUL INS: Asta o să fie foarte greu !
CĂPITANUL: Crezi?
PRIMUL INS: Sînt sigur. Fiindcă eu nu voi muri decapitat.
CĂPITANUL: De unde ştii?
PRIMUL INS: Am visat.
CĂPITANUL: Şi moartea ți-ai visat-o?
PRIMUL INS: Şi. Şi gloria.' Şi moartea. Voi muri în Senat, străpuns de pumnalele unui complot, străpuns şi de pumnalul fiului meu Brutus.
CĂPITANUL: Ai un fiu?
PRIMUL INS: Nu, dar voi avea.
CĂPITANUL *(piraților):* E glumeț, nu putem să-1 omorîm, îl ținem, tot n-avem bufon pe corabie. Ne va distra.
PRIMUL INS: Degeaba rîdeți, eu spun adevărul. O să vă tai capetele. Si o să vă arunc în mare.
CĂPITANUL: Si asta-i visat? *(Rîd toți.)*
PRIMUL INS: Nu.
SLABUL: Căpitane, ai grijă! Are ceva în mîna!
CĂPITANUL: Ce ai în mînă?
PRIMUL INS: Nişte bucăți de mozaic. Sînt mare amator de lucruri de artă !
PIRATUL BEAT: Eşti artist?
PRIMUL INS: Deocamdată sint doar colecționar de lucruri frumoase. N-aveți ceva statui pe aici? Vechi, greceşti, bineînțeles, voi doar furați ce vă cade în mînă.
SLABUL: Noi nu sîntem hoți, sîntem pirați. Şi pirații sînt gentilomi ai aventurii. Sîntem cavalerii norocului.
PRIMUL INS: Sînteți nişte găinari. Eşti un pirat ordinar, căpitane.
CĂPITANUL: Sînt pirat fiindcă am o singură corabie. De aş avea o flotă, aş fi împărat. *(Cezar rîde. oarecum surprins.)* Chiar nu te temi deloc de noi?
PRIMUL INS: Eu? De ce? >
CĂPITANUL: Noi sîntem -cei mai sînge roşi. pirați, -vestiții pirați din Cilicia, _. ^ >:
PRIMUL INS; Şi ce-i cu asta? . . ; K ;:

CĂPITANUL: Noi venim din Asia Mică, în calea noastră tremură.
PRIMUL INS: Fii serios, nu tremură nimeni. Sînteți nişte bieți găinari. Spune, ai ceva nestemate de vînzare? Ceva mărgăritare?
CĂPITANUL: Ăsta nu-i măscărici, e nebun de-a binelea!
PRIMUL INS: Ține-ți fleanca, burtosule, eu nu sînt nebun ! Eu sînt coborîtor din zei.
CĂPITANUL: E clar! *(Piraților.)* Coboară din zei, băiatul. Şi din ce zei cobori, puştiulică?
PRIMUL INS: Familia Iulia, familia mea, coboară din zeița Venus.
CĂPITANUL: Si cum face cînd coboară?
PRIMUL INS:'Idioți! Barbari! Necioppliți! îmi pierd vremea cu voi! N-o să vă tai capetele, sînt prea proaste, să le despart de trupurile voastre de vite! Am să vă spînzur!
CĂPITANUL: E încîntător puştiulică! *(Piraților care l-au adus.)* Unde l-ați găsit?
PIRATUL CHIOR: I-am prins pe amîndoi lîngă insula Pharmacussa.
CĂPITANUL *(arătînd spre cel de al doilea ins adus):* Şi ăsta e tot aşa de vesel?
PIRATUL CHIOR: Nu ştiu, noi i-am înhățat şi gata, nu i-am întrebat de-s veseli sau nu.
CĂPITANUL *(celui de al doilea ins):* Cum te cheamă?
AL DOILEA INS: Piele...
CĂPITANUL: Ce fel de nume-i ăsta? Nume sau poreclă?
PIELE: Cum vreți dumneavoastră.
CĂPITANUL: Eu nu vreau nicicum. De vreau, eu pot să-ți atîrn pielea în catarg.
PIELE:'Cum credeți dumneavoastră de cuviință.
CĂPITANUL: Sau să te arunc în mare, să faci băiță.
PIELE: Eu nu obişnuiesc să fac baie în mare, că nu ştiu să înot, dar dacă ziceți.
CĂPITANUL: Dar ce ştii tu să faci?
PIELE: Precum dinele ştiu să fac.
CĂPITANUL: Adică ce, precum cîinele?
PIELE: Tot, precum cîinele... Să latru, bunăoară.
CĂPITANUL: Latră.

PIELE: Ce-să lătra? Că şi lătratul e de mai multe feluri. Să vă latru o nuntă de cîini, să vă latru la lună?
CĂPITANUL *(Piraților):* Fraților, bucurați-vă ! Avem un măscărici şi un cîine.
GRASUL: Stai'să-1 auzim întîi dacă face precum cîinele, poate se laudă.
PIELE: Eu? Să vă fac o probă... uite, să zicem că un cîine june prim se întîlneşte pentru prima dată printre palmieri sau printre urzici, cu o respectivă şi intră în discuție, vorbesc despre lună, despre buletinul meteorologic, adică ei, indivizii, cochetează... *(începe să imite, „cîineşte"', cele ce-a spus. Pantomimă. Cei de față mor de rîs. Primul ins îşi curăță unghiile stînd pe gînduri.)*
CĂPITANUL *(primului ins, rîzînd):* Tu de ce nu rîzi?
PRIMUL INS: De ce să rîd? N-ați mai văzut cîini?
SLABUL: E invidios pe ăsta, el nu poate să latre.
PRIMUL INS: Eu pot orice. Dar nu vreau să latru. Deocamdată.
SLABUL: Nu ştii să latri.
GRASUL: Cine coboară din zei ştie orice, chiar să latre.
PRIMUL INS: Omul acesta latră ca să vă facă să rîdeți, idioților, şi să nu-1 omorîți. Se teme de moarte, de aceea face orice, chiar precum cîinele. , '
SLABUL: Şi tu nu te temi, bineînțeles.
PRIMUL INS: Eu voi fi răscumpărat. Şi voi asta vreți/ să luați bani pe oamenii pe care-i răpiți, nu să-i *omorîți.* ;
CĂPITANUL: Eşti deştept.
PRIMUL INS: Tu trebuie să fii prea deştept ca să ştii ce vor nişte oameni sărmani ca voi.
SLABUL: Noi, sărmani?
PRIMUL INS: Uită-te-n oglindă, şi pe urmă să vorbeşti. Căpitane, am început să mă plictisesc, auzi!
CĂPITANUL: Si ce vrei?
PRIMUL INS:'Femei.
GRASUL: N-avem femei.
PRIMUL INS: Şi ce faceți voi cînd aveți poftă de femei?
SLABUL: Ne descurcăm noi, n-avea grijă.
PRIMUL INS: Căpitane, fă-mi rost de o fată care să-mi omoare plictiseala, plătesc oricît !

CĂPITANUL: Plăteşte atît! *(îi arată o cifră scrisă cu degetul pe podea.)*
PIRATUL BEAT: E o sumă prea mare, căpitane.
PRIMUL INS *(se apropie si priveşte suma):* Atît?!
CĂPITANLL: Da.
PRIMUL INS: Mă insulți, căpitane.
CĂPITANUL: Nu scad nimic.
PRIMUL INS: Atîta ar mai trebui, idiotule, să scazi! Mă insulți cerînd pentru o femeie o sumă atît de mică!
CĂPITANUL: Dar femeia e o tîrfă.
PRIMUL INS: Dar orice tîrfă e femeie. Şi eu nu pot să plătesc o femeie cu o sumă atît de meschină. Şi un împărat, ca mine, —adică un viitor împărat —nu poate fi meschin.
SLABUL: Mai ales dacă se trage din Venus.
PRIMUL INS: Ce ştii tu ce e femeia, limbricule !
SLABUL: Ce e, mă rog?
PRIMUL INS: Nu pot să-ți explic, trebuie s-o cunoşti singur. Dar uitîndu-mă la tine, nici o nădejde nu-ți Întrezăresc.
SLABUL: Nu fi obraznic.
PRIMUL INS *(ciufulindu-i părul):* Sărmane pirat, femeia este singurul adăpost al nostru pe lumea asta, singura ființă care ne poate face să uităm ce vom fi, adică nimic... Adică voi veți fi nimic, eu voi încerca să fiu nemuritor.
SLABUL: Adică zeu?! Bravo! Nu mai sînt supărat pe tine.
GRASUL: Nu te poți supăra pe zei. *(Moare de rîs.)*
PRIMUL INS: Ce stiti voi, capete seci! Voi iubi regine!
PIRAȚII: Bravo!
PRIMUL INS *(rîzînd):* Căpitane, am ajuns pe corabia ta în primul rînd, se înțelege, datorită destinului...
CĂPITANUL: Se-nțelege... *(Piratului din stînga arătîndu-î pe insul ce trebuia să-l ducă la spînzurătoare.)* Du-1 î
PRIMUL INS *(care nu e atent la ce a spus căpitanul, ci doar la fluierul cu care acesta începe să cînte):* Dar propriu-zis am ajuns aici datorită Corneliei, fiica lui Cinna.
CĂPITANUL *(cîntînd):* Desigur... *(Piratul îl duce pe ins spre catarg.)*

PRIMUL INS: Dictatorul Sylla n-a putut să mă despartă de ea... I-a confiscat dota... Apoi eu am fugit... Am ajuns în Bythinia, după care, întorcîndu-ma acasă pe mare am fost prins de oamenii tăi... îmi găseşti sau nu o femeie? Cînți mizerabil, cît vrei să te mai tolerez?

PIRATUL BEAT: Maestrul cîntă din tot sufletul, şi asta contează. El e cu trupul şi cu sufletul alături de muzică.

PRIMUL INS: Alături, poate. *(Bețivului.)* Butoiule, am să-ți pregătesc o moarte uşoară de-mi aduci o ființă care să... sa mă înțeleagă. Nu contează rangul ei. Deşi eu o să seduc femei de prim rang, pe Postumia, soția lui Servius Sulpicius, pe Lollia, soția lui Aulus Gabinius, pe Tertulla, soția lui Crassus, chiar şi pe Mucia, soția lui Pompei... Şi mai presus de toate o voi iubi pe Servilia, mama lui Brutus...

SLABUL: Turnați nişte apă rece pe el! *(Cîntînd la fluier.)* Ne strică melodia.

PRIMUL INS: Şi soldații mei, care mă vor iubi şi mă vor urî, după cum am să-i plătesc, vor cînta în cor cînd voi triumfa asupra gallilor, vor cînta aşa: „Păziți-vă soțiile, orăşeni, aducem pe desfrînatul cher...

PIRATUL BEAT: Dar despre ce chel e vorba? Cine e chelul?

PRIMUL INS: Chelul sînt eu. Căci voi cheli. *(Toți rîd, cîntînd la fluier.)* Voi iubi regine. Pe Eunoe, soția lui Bogud, regele maurilor, dar mai ales pe Cleopatra...

PIRATUL BEAT: Cine e Cleopatra?

PRIMUL INS: Nu ştiu. Aşa am visat. Dar n-am visat şi amănuntele.

CĂPITANUL: Linişte! *(Tobe. Se văd picioarele noului spînzurat. Pirații cîntă la fluiere, dirijați de căpitan.. Primul ins începe să plîngă, retras în stînga.)*

GRASUL: Ce face nebunul? Parcă plînge.

PIRATUL BEAT: Să-i dăm o fecioară, să-1 mai înveselească şi pe el cineva. ..

CĂPITANUL: Aruncați morții în mare! Puştiul e sensibil, nu-i poate vedea. *(Spînzurații sînt aruncați în mare.)* E trist măscăriciul, nu-i obişnuit cu asemenea distracții. Nu e tare, ca noi. Hai, puştiule, nu mai

fi trist. *(Primul ins plînge cu fața în palme.)* De ce plîngi?

PRIMUL INS: Cum să nu plîng şi cum să nu fiu trist cînd Alexandru cel Mare, deşi tot aşa de tînăr ca mine a domnit peste atîtea popoare, iar eu n-am făcut nici o faptă strălucitoare pînă la vîrsta asta!

CĂPITANUL *(uimit):* Atunci nu din cauza crimelor noastre plîngi?

PRIMUL INS: Voi, criminali?! Fii serios, domnule. Sînteți nişte poeți. Sînteți singurii care iubiți moartea aşa cum e, şi n-o folosiți — ucigînd, deci — ca să deveniți mari, să cuceriți lumea. Poeți. Aveți simțul gratuitului! Nu veți face niciodată carieră politică, sau militară. Voi, cadavrele, inocenților, le aruncați peştilor, nu vă construiți nimic pe ele, cariera bunăoară. Voi îi spînzurați să le admirați moartea, şi ei mor în admirația voastră. Ba le mai şi cîntați, artiştilor. Voi cîntați moartea, eliberarea omului de rele, de suferință! Sînteți nişte inocenți şi corabia voastră e o corabie a inocenților. Vă mulțumiți cu puțin. Sînteți nişte copilaşi. Beți lapte!

CĂPITANUL: Am îmbătrînit, nu mai pricep nimic!

PRIMUL INS: Ai îmbătrînit copil, asta e trist, nu c-ai îmbătrînit. Lumea voastră a trecut, dulci pirați. Sînteți depăşiți de timp, nevinovaților.

SLABUL: Asta e o insultă grosolană! Protestez! Eu sînt mai bătrîn ca tine, nu-mi da sfaturi!

PRIMUL INS: Eu sînt mai bătrîn ca voi, fiindcă sînt mai tînăr. Ascultati-mă, stiu mai multe. Beti lapte!

PIRATUL BEAT: Eu nu beau lapte!

PRIMUL INS: Copilaşilor, pirații de azi se cheamă altfel şi sînt mult mai dați dracului! Voi sînteți nişte visători, nişte romantici, aş putea spune, dacă termenul nu s-ar încetățeni mai tîrziu.

CĂPITANUL: Dar noi pustiim totul în calea noastră, spînzurăm oameni...

PRIMUL INS: îi spînzurați doar pe acei pe care nu-i răscumpără nimeni, şi decît să tragă toată viața la galere, nefericiți, le faceți un bine atîrnîndu-i în ştreang. Şi le şi cîntați.

CĂPITANUL: Noi îngrozim lumea...

A

PRIMUL INS: Asta e himera voastră, păsărică voastră! Măi copii, beți lapte!
CĂPITANUL: Noi călcăm toate legile, scrise şi nescrise!
PRIMUL INS: Sst! Linişte! -*(Se gîndeşte.)*
CĂPITANUL *(curios, speriat):* Ce faci?
PRIMUL INS: Traduc nişte versuri din Euripide.
SLABUL: Lasă versurile, eu calc, personal, toate legile!
PRIMUL INS: Ți-am spus să te uiți într-o oglindă? *(Căpitanului.)* Ascultă ce spune Euripide: „Dacă e într-adevăr să calci legea, calc-o spre a stăpîni, altminteri păzeşte-o cu sfințenie !".
SLABUL: Eu n-am auzit de nici un Euripide!
PRIMUL INS: Tu n-ai auzit nici de mine, copilaşule! Stai de vorbă cu mine şi nici nu ştii cu cine vorbeşti, căci de-ai şti n-ai mai fi obraznic.
SLABUL: Ei, si cine esti tu?
PRIMUL INS:'Sînt Cezar, Iulius Cezar.
SLABUL: N-am auzit de tine.
CEZAR:' Eu sînt acela care în momentul cînd mă voi afla pe mâlul Rubieonului, cugetînd gravitatea luptei, şovăind —îmi va apare un semn ceresc...
GRASUL: De la zei, nu?
CEZAR: Un semn al zeilor.
GRASUL: Ce semn?
CEZAR: Un cioban cîntînd din fluier. ..
GRASUL -'*(Slabului):* Ascultă-I şi taci, altfel n-are nici un farmec.
CEZAR *(care a căutat o goarnă şi a găsit-o):* Şi atunci eu voi smulge goarna unui soldat şi voi porni întins peste rîu, sunînd cu nemaipomenită putere marşul! *(Sună.)*
GRASUL *(Slabului):* El şi chestia asta a visat-o! El cînd visează, visează nu se joacă.
CEZAR: Şi voi zice: „Să mergem acolo unde ne cheamă semnele zeilor şi strîmbătatea duşmanilor noştri. Zarul a fost aruncat".
PIRATUL BEAT: Apropo, n-ar fi mai bine să jucăm nişte zaruri?
GRASUL: Sigur! între timp Cezărică ne mai spune nişte chestii de astea cu zeii.. . Ne spune ce-a visat, nu băiețică? *(încep să joace zaruri.)*

CĂPITANUL *(lui Cezar):* Aia cu Euripide, e bună. Adică ai vrut să spui că noi călcăm legea şi nu stăpînim nimic!
CEZAR: Stăpîniți doar pustiul apelor.
PIRATUL CHIOR *(lui Cezar):* Hai, e rîndul tău, dă cu zarurile.
CEZAR *(aruncă zarurile):* Am cîştigat !
GRASUL: Nu-i nimic, jocul continuă *(Dă el cu zarurile.)*
CĂPITANUL *(lui Cezar):* Oare numai pustiul apelor?
CEZAR: Atît.
CĂPITANUL: Nu, puştiule. Noi chiar de stăpînim numai pustiul apelor, tot stăpînim ceva, stăpînim ce nimeni n-are curajul să stăpînească. .. Şi cel mai principal lucru e că nimeni nu ne stăpîneşte pe noi!
CEZAR: Eşti un poet, căpitane. Un artist! Un om deosebit. Şi credeam privindu-ți burta asta enormă că din clipă în clipă o să naşti! îmi sînteți simpatici toți, caraghioşilor! Hai mai bine să jucăm şotron, e un joc mai inocent şi mai potrivit pentru voi decît barbutul. *(Face desenul de rigoare, pentru şotron.)* Nu sînteți nişte inşi mediocri, şi să vă feriți să ajungeți, *(începe să sară, jucînd şotron.)* Mediocritatea va ruina republica romană. Mediocritatea întotdeauna are dreptate, fiindcă nu face nimic şi nu i se poate imputa nimic! Ea roade cu tenacitatea cariilor. *(Căpitanul începe să sară într-un picior şotronul.)* E plină lumea de haina lor aurită —mediocritatea aurită. Invidia lor se numeşte cinste. Mă vor înjunghia cu 24 de pumnale ! 24 de capete mediocre ! Ei întotdeauna, porcii, vor cîştiga partida, căci lor nu le e scîrbă de nimic, nici de propria lor scîrnă. Ei nu se scîrbesc ca să renunțe, ei rod, sînt tenaci, şi oricît ai da cu ei de pămînt au slănina groasă şi nu crapă şi au întotdeaana dreptate, căci fac pe modeştii .. .
CĂPITANUL *(arătîndu-i că e rîndul său să joace):* Tu nu eşti modest...
CEZAR: Eu sînt genial.
CĂPITANUL: Crezi?
CEZAR: N-am nici o îndoială.
CĂPITANUL: Pe ce te bazezi?

CEZAR: Chiar pe întrebarea ta. întrebîndu-mă, înseamnă că ai văzut pe fruntea mea strălucind geniul.

CĂPITANUL: Dar dacă te-am întrebat ca să rîd de tine?

CEZAR: Doar idioții din naștere pun asemenea întrebări, ca să rîdă, ei neptuînd recunoaște geniul.

CĂPITANUL: Adică sînt idiot?

CEZAR: Nu. Categoric nu. Spuneam că doar idioții pun asemenea întrebări, dar și geniile mai pun astfel de întrebări altor genii ca să se distreze...

CĂPITANUL: Adică sînt geniu?

CEZAR: Nu. Categoric nu. Ești un om obișnuit și oamenii simt geniul și, ca să se convingă că au dreptate, întreabă. Vezi, chiar această explicație logică te-a convins, deși erai convins de la început. Și un om nu poate fi convins de două ori despre același lucru decît de un geniu. Și eu sînt genial, dar în momentul acesta nu lua seama la tot ce spun, sînt obosit de șotron, și cînd sînt obosit mă distrez. Acum mă distrez vorbind cu tine.

SLABUL: Căpitane, ăsta își bate joc de noi, vrea să ne ducă cu preșul. Mai bine să-1 întrebăm dacă poate cineva să-1 răscumpere. Dacă ies ceva bani pe nebun înțeleg să-i sttportăm visele, dar m-aș mira să dea cineva ceva pe un scrîntit...

GRASUL: Greșești, amice, nebunii astăzi sînt foarte scumpi. Mai ales cei care sînt coborîtori din zei. Și geniali!

SLABUL: Ăsta e un măscărici ordinar !

CEZAR (Slabului): Cînd mă uit la tine, mă întreb: ce este porcul?

SLABUL: Eu nu sînt porc!

CEZAR: E drept. Dar ai tendințe să fii. îmi pizmuiești geniul, iată o dovadă ! Dar ține minte, scrumbie afumata, că geniul meu mă va răzbuna și după moarte, ucigînd pe toți ucigașii mei, pînă la ultimul.

SLABUL: Căpitane, m-a făcut porc,

CĂPITANUL: îmi pare rău, a zis c-ai putea să devii porc,

CEZAR: Asta e condiția geniului, să fie pizmuit...

SLABUL *(furios):* Să dea numele celor care crede că l-ar putea răscumpăra. Și suma. 20 de talanți!

GRASUL: Prea mult.

CEZAR: Liniște! *(Slabului.)* Ai zis— suma. încă un argument care mă face să mă întreb: Ce-i face pe oameni porci? Lăcomia de a avea mai mult, dorința de a fi mai sus? *(Slabului.)* Mai sus decît ți-e rangul și statul! Adică în ștreang! Acolo ești tu mai sus decît tine. Dar am să te spînzur înainte de a deveni porc, nu-mi plac porcii spînzurați.

SLABUL: Bine, o să mă spînzuri, sigur, sigur, dar scrie aici numele acelora, ce e sigur e sigur. *(îi arată pe ce să scrie.)*

CEZAR *(Scrie. Și arată Căpitanului):* Poftim, adresa și suma. *(Toți privesc speriați.)*

CĂPITANUL: E prea mult, Cezar. 50 de talanți?!

CEZAR: Nimic nu e prea mult pentru Cezar.

CĂPITANUL: Dar e o sumă fantastică.

CEZAR: Geniul costă enorm!

SLABUL: E o sumă nerușinată, ăsta e nebun!

GRASUL: Dar tu te mai îndoiești că nu e nebun?

CEZAR: E vorba de propria mea ființă, idioților. Mă răscumpar pe mine, și eu sînt cel mai de preț om din univers! Cum valorez mai puțin? Și nici n-am cerut mult ca să nu vă îngreunez corabia cu aur. Și vă plătesc și pe voi bine ca atunci cînd vă voi tăia capetele să tai niște capete de oameni bogați. Și apoi prețul nu e mare, căci tot în buzunarul meu vor reveni după ce vă omor. *(Ei rid.)* Rîdeți, rîdeți, dar cine rîde la urmă rîde mai bine.

GRASUL: Ăsta-i un proverb! Foarte frumos proverb. Mai cunoști și alte proverbe?

CEZAR: Porcul îl bați și el zice că-1 scarpini.

SLABUL: Iar face aluzie la mine!

CĂPITANUL: Nu, nici vorbă, el filozofează... *(Unor pirați.)* Să mergeți în acest loc... *(Se sfătuiește cu ei.)* Cereți suma... E vorba de unul care spune că-1 cheamă lulius Cezar... *(Pirații pleacă.)* Fiți atenți, băieți! Și acuma să vină Piele, să facă precum cîinele. *(Piele apare din stînga.)*

CEZAR: De ce-ți plac cîinii?

CĂPITANUL: Sînt cei mai buni prieteni ai omului.

CEZAR: Și cele mai bune slugi.

PIELE: Eu nu sînt slugă... *(Latră demn.)*

CEZAR: E mai bine slugă, decît.'.porc. Ce este porcul? That ist the question! Problema fundamentală a omenirii.

GRASUL: Porcul oriîncotro face, lui tot noroiul îi place, şi din ce e nu-1 poți preface. Porc la porc, cel mai curat se pare, şi între ei nu s-apucă de nare. *(Slabului.)* Spune şi tu un proverb.

SLABUL: Acest individ e prizonierul nostru şi nu concep ca noi să-i satisfacem nazurile ! El e servitorul nostru, nu noi servitorii lui.

CEZAR *(îl prinde, îl îndoaie pe genunchi, gata sâ-l bată la fund):* Voi sînteți slugile mele, căci voi aşteptați răscumpărarea mea, nu eu.

SLABUL: Eşti prizonierul nostru, să taci.

CEZAR: Sînt singurul om liber de pe corabia asta, eu, Cezar, căci singurul pot să spun adevărul! Vouă, în față. Şi voi aveți mai mult de cîştigat dacă-mi suportați; adevărul, decît dacă m-ați lichida, simțindu-vă jigniți. La dracu, după ce vă plătesc bine, mai vreți să n-am nici plăcerea să-mi bat joc de voi.

CĂPITANUL *(Slabului):* Omul plăteşte, are dreptul să se distreze.

SLABUL: Dar se poartă cu noi de parc-am fi sclavii lui.

CEZAR: Sclavii banilor mei. Sînteți lacomi, şi lăcomia vă va împiedica să vă atingeți de mine. Dați-mi voie să vă exploatez nițel lăcomia şi să vă transform în sclavii mei.

GRASUL *(Slabului):* Spune-i un proverb despre porci şi scapi.

CEZAR: N-am spus că sînteți porci. Eu am harul, de la zei, desigur, să transform oamenii în porci. Aşa că-i cunosc pe rîmători deştul de bine. *(Slabului...)* Nu eşti, pe cuvînt, nici nu miroşi a vier.

GRASUL *(Slabului, glumind, căci nu crede o iotă din ce spune Cezar):* Are darul de la Venus.

CEZAR: Nu de la Venus, grasule. Am învățat vrăjitoria cu care Circe a devenit celebră.. .

GRASUL: Venus, Circe, tot una-i!

CEZAR: Nu crezi, grăsimea de pe creierul tău te împiedică să înțelegi ceva. *(Cu dispreț.)* Hai, mai spune un proverb !

GLASUL: Asta pot. Cu porcii? *(Cezar aprobă.)* Cine cu porcii din aceeaşi troacă mănîncă, de ei va fi mîncat.

CĂPITANUL *(Piratului beat):* Hai cu mine să aducem fata, poate ne mai spune vreun banc si despre femei. *(Ies.)*

SLABUL: Dă-mi drumul! *(Se zbate, Cezar nu-iia în seamă.)*

CEZAR: Circe i-a transformat pe tovarăşii lui Ulise în porci. Le-a dat o licoare minunată. Eu îi transform altfel pe oameni, nu le dau licoare, le dau mai mult, le dau putere. Circe, fiica soarelui, fiica lui Apollo, prin descîntece şi ierburi îi schimba pe oameni în rîmători cu coada încîrligată. Şi le da ghindă. *(Slabului.)* Vrei să te transform în porc?

SLABUL: Nu poți.

CEZAR: Nu pot doar ce nu vreau. Fă-1 general sau guvernator pe un limbut ca tine, şi va mînca ghindă din palma mea ca un purceluş de lapte. Grasule, aveți ceva ghindă pe aici?

GRASUL: N-avem. Dar pot să-ți aduc nişte lături. *(Slabului.)* Vrei să facem o încercare ? *(Slabul tace. Lui Cezar.)* Tace ca portul în păpuşoi.

CEZAR: Decît să-1 transform în porc, mai bine am să-1 scap de păcate, spînzurîndu-1. *(Slabul se zbate.)* Nu acuma, lasă că-ți spun eu cînd, Piele, ținîndu-1 pe acest nefericit pregătit pentru bătaie, simt cum îl voi bate măr, aşa cum presimt că voi dobîndi domnia lumii întregi, cum lumea stăpînită de mine va fi mărginită pretutindeni de ocean...

'SLABUL: Nu vezi că aiurează?

CEZAR *(începe să-l bată cu palma la fund. Slabul țipă):* Ăsta e băiat inteligent, dar din cînd în cînd mintea de la cap îi coboară la fund, şi trebuie să-1 bați Ia fund ca să i se urce din nou mintea la cap.

SLABUL: Lasă-mă, te rog.

CEZAR: Ați văzut? A devenit politicos! *(îi dă drumul.)* Cară-te. Adă-mi ceva de băut. *(Slabul pleacă să-i aducă. Cezar se piaptănă cu grijă.)* Priviți-mă, mă piaptăn! Şi acum mă scarpin cu degetul în urechi! E ceva fioros în gestul meu, Piele?

PIELE: Nu.

CEZAR: Răspunde ca un cîine, doar aşa ai farmec! Mă piaptăn deci, e în asta ceva neomenesc? *(Piele latră: că nu.)* Ei bine, ei vor spune că vreau să distrug republica romană! Sînt un om fin, cu un singur deget mă scarpin şi pe piept şi la ceafă, cum să distrugă un asemenea om Roma? *(Piele latră: că nu eposibil.)* Dar voi lupta să distrug mediocritatea republicii romane. Mediocritatea, cerşetoria de onoruri, de avere, specula, demagogia. Nu vreau să fiu şeful unei comunități de cerşetori. De inşi umili, care stau cu capetele plecate şi aşteaptă. Fiindcă n-au realizat nimic şi nu-s buni de nimic, stau cu capetele plecate. Şi nu doar teatrul şi dansul şi muzica e artă şi a conduce o țară este o artă. Acum Roma este umbra unui stat ilustru, stat care n-a existat niciodată... Eu o voi acoperi de glorie, nu Brutus! Nici Crassus! Cînd vor încerca să mă ucidă ei vor fi umbrele a doi oameni mari care n-au fost niciodată mari. Ei vor încerca să mă omoare pentru păcatele ce-aş putea să le săvîrşesc devenind rege. Deci nu mă condamnă pentru ce nu sînt, ci pentru ce ar fi posibil să devin. Dar cum să condamni un om la moarte pentru ce-ți închipui tu c-ar fi posibil să devină? ! Piele, condamnă posibilul! Condamnă ce-şi închipuie ei, deci propria lor închipuire e monstruoasă. Nu mă lasă să ajung rege, şi greşind, să mă omoare, nu, mediocritatea mă omoară *înainte* de a ajunge, ca să nu greşesc. îți dai seama ce ipocrizie, grasule? Ei se tem că ajungînd rege — îi voi stîrpi pe ei. Fiindcă eu întotdeauna voi da poporului drepturi, avere, spectacole. Şi ei o să spună că mă prefac, şi vreau să cuceresc mulțimea dîndu-i pîine şi libertate. Dar ei dacă ştiu atît de bine cum se cucereşte mulțimea de ce nu-i dau poporului pîine, libertate şi spectacole? De ce riu vor merge în războaie alături de prostime? E uşor să ai dreptate cînd vorbeşti în Senat, ca ei, fără să-ți culci oasele în taberele din Gallia, din Egipt.. . Ei zic că vreau să strivesc republica şi să devin tiranul Romei. Dar ce-nseamnă pentru ei republica romană? înseamnă lenea lor, bunăstarea lor, viața ce-o duc înfruptîndu-se ca porcii din luptele purtate de mine în Gallia, Britania...

SLABUL *(intră şi4 întinde o cupă):* Hai bea, să te mai răcoreşti, că pînă la urmă eşti în stare să spui că vei cuceri şi Africa. Stăpîneşte-te. Ai dormit de cînd am plecat eu de ai visat atîtea cuceriri? *(Cezar bea.) Hi,* ce taci? Piele, înveseleşte-i nițel c-o istorie cîinească.

GRASUL: Nu-1 mai necăji, nu mai da năvală ca porcul! *(Iese.)*

SLABUL: Piele, ți-am spus ! *(Piele se aşează în patru labe.)*

PIELE: Porunciți! Care istorie?

SLABUL: Fă precum o cățea care se ceartă c-o vecină pentru un vecin. *(Piele face.)*

CEZAR: Acum mă distrez, e singura libertate ce o am... *(Surîde.)* Sînt o paiață, pentru voi, ca Piele... *(Piele continuă dialogul început.)* O paiață în mîna destinului. Şi nu voi avea nici o vină că vă vor ucide, şi nici un merit. Sîntem sclavii destinului. *(Slabului.)* Dar ce ştii tu ce e destinul.

SLABUL *(lui Piele):* Fă precum o cățea care îşi aşteaptă destinul... *(Piele face.)*

CEZAR: Piele, crima ei o s-o numească virtute. Latră, fă ca virtutea asta. *(Piele face.)* De-o să mă omoare, o să fie plini de virtute, nu asasini.

PIELE: De ce? *(Şi latră această întrebare.)*

CEZAR: O să pună mîna pe putere şi cine e puternic dă înțeles cuvintelor cum vrea. *(Piele latră ca această virtute.)*

SLABUL: Dar tu cînd vei ucide oameni?

CEZAR: Eu nu voi ucide, eu voi fi doar mîna care e obligată de ei să ucidă. Ei mă vor conduce. Ei sînt soarta mea; latră, Piele, această soartă... *(Piele latră.)* Ei sînt mîna cu care zeii vor să-mi conducă paşii. Dar şi ei sînt în capcană, asasinii mei. Timpul e deasupra tuturor nesfîrşit. Piele latră, fă ca timpul. *(Piele face. Grasul vine în fugă şi vrea să-i spună ceva confidențial lui Cezar.)* îți pute gura, grasule.

GRASUL: Te deranjează ?

CEZAR: Graşii nu mă deranjează, sînt proşti şi ascultători, dar gura ta pute îngrozitor şi putoarea asta mă deranjează, nu tu. E o deosebire.

GRASUL: Ce să fac, să slăbesc?

CEZAR: Nu, slabii nu-mi plac, prea mult gîndesc şi de aceea nu se-ngraşă.
GRASUL: Atunci ce să fac?
CEZAR: Să nu mai mănînci ceapă!
GRASUL: Ceapa îmi dă putere, aşa simt ! Sînt cel mai tare om de pe corabie, nu te-apucă groaza cînd îmi vezi muşchii?
CEZAR: Nu mă tem prea mult de cei graşi şi păroşi, cît de cei slabi şi palizi.
SLABUL: Vezi, de mine-i dîrdîie cămaşa de frică!
GRASUL: Cezărică, băiete, voiam să-ți spun că şeful nostru, căpitanul, a făcut rost de-o femeie... e în cabina căpitanului...
CEZAR: Să vină imediat aici!
GRASUL: Cine, căpitanul?
CEZAR: Nu, femeia.
GRASUL: E goală.
CEZAR: Să vină goală. Nu ne deranjează.
GRASUL: Vrea să se-mbrace.
CEZAR: O să se-mbrace dup-aceea, după ce pleacă de aici. De ce întîrzie grasule?
GRASUL: Se-mbracă, domnule !
CEZAR: Dar mult timp se mai îmbracă.
GRASUL: Cezărică, femeia se-mbracă mai greu decît se dezbracă.
CEZAR: Femeile n-ar mai trebui să umble îmbrăcate, ca să nu se mai deranjeze cu dezbrăcatul. *(Intră Căpitanul şi Piratul beat ducînd pe, brațe ceva învelit într-un covor. Pun acest ceva în picioare. Dau la o parte covorul. Rămîne o ființă frumoasă ca o statuie.)* Căpitane, îți mulțumesc. îmi place statuia. O cumpăr. Sper că e autentică. Priviți-o şi voi ne cioplițilòr. Admirați ce splendori au creat sculptorii greci. E minunată, şi se vede de departe că-i un exemplar original. Da, e clar, nu e o copie.
CĂPITANUL: Totuşi, e o fecioară, puştiule.
CEZAR: De ce eşti naiv, căpitane? Nu ştii că mai repede descoperi o statuie greacă decît o fecioară !
CĂPITANUL: Totuşi, e o fecioară, puştiule.
CEZAR: A, da, sculptura, e posibil, credeam că vrei să-mi spui că-i o fecioară vie.

CĂPITANUL: E chiar vie, puştiule.
CEZAR: Pare vie, căpitane. Aşa se spune. O statuie pare să fie ca o ființă vie, nu este o ființă vie. Trebuie să te mai cultivi.
PIRATUL BEAT: Dar e vie, doar am pus eu mîna pe ea.
CEZAR: Tu duhneşti ca o butie putredă şi îți face impresia că orice mătură e o domnişoară.
PIRATUL BEAT: Nu, măturile sînt mături, şi asta e ce este...
CEZAR: Căpitane, îți mulțumesc din nou că aflînd de pasiunea mea pentru statui, doar eu ți-am spus, mi-ai făcut rost de una. Pentru mine zău e un chilipir.. . Statuie, eşti frumoasă ca o statuie.
DÎNSA: As prefera să fiu frumoasă ca o femeie.
PIRATUL 'BEAT: Vezi că vorbeşte? Măturile nu vorbesc. E femeie.
CEZAR: E statuie.
PIRATUL BEAT: De pe asemenea statuie mi-ar place şi mie să şterg praful.
CEZAR: E vie?
PIRATUL BEAT: E destul devie. Femeie în toată regula.
CEZAR: Asta trebuie să demonstreze, că este femeie. *(Dînsei.)* Eu te văd ca o statuie, frumusețe pură.
DÎNSA: Frumusețea pură e moartă... Eu sînt vie. Nu auzi, vorbesc.
CEZAR: De vorbe sînt sătul, vreau fapte.
DÎNSA: Vino să te sărut. *(El se apropie. îl sărută.)*
CEZAR: Merge. Ştii să şi cînți?
DÎNSA: Ştiu. Do, re, mi, fa, sol, la, si, do, do, si la, sol, fa, mi, re, do.
CEZAR: Ştii să şi găteşti?
DÎNSA: Ştiu. Mai ales fasole cu costițe.
CEZAR: Ştii să şi. . .
DÎNSA: Ştiu tot.
CEZAR: Mai sărută-mă o dată.
DÎNSA, *(îl sărută):* Mai susții că sînt statuie?
CEZAR: Parcă nu...
DÎNSA: Parcă? *(Bate cu piciorul în podea.)* Şi eu care te-am îndrăgit de la prima vedere, coborîtorule din Venus, zeule. ..

CEZAR: De unde stii că sînt coborîtor din zei, se vede pe mine?

DÎNSA: Mi-a spus grasul...

PIRATUL BEAT: Ți-am spus că e femeie?

CEZAR: Tot mai sînteți aici? Hai, cărați-vă de aici, nu vedeți c-am o conversație cu o doamnă?! *(Toți pirații ies.)*

DÎNSA: Mi-au spus băieții că te cam lauzi c-o să seduci numeroase regine...

CEZAR: Cîteva, nu prea multe regine, fiindcă nu sînt mai multe.

DÎNSA: Pe mine mă iubești?

CEZAR: O să-ncerc.

DÎNSA: Grasul spune că vorbești cam multe, dar ti-e teamă că vei muri. TE TEMI DE MOARTE?

CEZAR: E singura problemă care nu-mi place.

DÎNSA: Si ai visat si cum o să mori?

CEZAR: L)a.

DÎNSA: Ar fi frumos să mori în brațele mele.

CEZAR: Ar fi o victorie prea mare pentru tine.

DÎNSA: Spuneai că sînt frumoasă ca o statuie...

CEZAR: Am spus asta ca să te simți bine, insă, într-adevăr, ești ca o statuie.

DÎNSA- *(revoltată):* Dar nu sînt statuie, dragă!

CEZAR: Nu ești, dar fiindcă te iubesc, o să-ți fac o statuie.

DÎNSA *(neînțelegînd de ce):* De ce?!

CEZAR: De ce nu? Și calului meu o să-i ridic o statuie.

DÎNSA: O, glumețule! Mare mincinos ești. Mi-au spus băieții că le-ai spus ceva de s-au prăpădit dd rîs. Dar tin la tine, i-ai cucerit.

CEZAR: Cu vorba he... he. \

DÎNSA: Hai, povestește-mi și mie cum vei muri. Grozav ce-mi plac basmele. De ce vrei tu să ajungi mare?

CEZAR: Fiindcă așa sînt sortit. *(Ah! Se miră Dînsa.)*

DÎNSA: Dar de ce nu renunți?

CEZAR: Nu pot. Și nu vreau. Și nici un scrupul nu mă va face vreodată să renunț sau să zăbovesc executarea unui proiect.

DÎNSA: Chiar de vei muri?

CEZAR: Poate nu voi muri. Poate voi ajunge asemeni zeilor.

DÎNSA: Aicea voiam s-ajungi, la zei. Dă-i înainte.

CEZAR: Hai mai bine să dansăm. Vreau să te string *în.* brațe. Te învăț să dansezi un dans care se va descoperi mult mai tîrziu.

DÎNSA: Bine. Ce dansăm?

CEZAR: Tango. *(încep să danseze.)* Cezar poate totuL Și tangoul. Vezi, tu, gîsculițo...

DÎNSA: Cu cine vorbești?

CEZAR: Cu tine, scumpa mea. Nu te supăra că-ți spun gîscă fiindcă gîștele o să rămînă celebre în istorie, în dreptul lor, în dicționare se va consemna: ele au * salvat. Capitoliul. Deci, gîsculițo, nu încerca să mă provoci, că nu-sînt prost cum îți închipui tu și cum o să-și închipuie asasinii mei!... Adică ei n-o să fie proști, dar o să facă prostia să-și închipuie că în ziua cînd vor voi să mă ucidă eu n-o să știu. O să știu.

DÎNSA: Sigur. Fiindcă o să visezi totul cu o noapte înainte.

CEZAR: Gîsculiță, dragă, o să visez și atunci, dar visele toate le-am visat pînă acum.

DÎNSA: AtMci ai visat c-o, să mă întîlnești și pe mine și c-o să dansăm tango? !

CEZAR: Și încă ceva am visat, în legătură cu tine.

DÎNSA: Spune-mi.

CEZAR: Lasă c-o să-ți spun atunci cînd trebuie.

DÎNSA: Sper că n-o să mă spînzuri, cum le-ai spus băieților c-o să-i spînzuri.

CEZAR: Nu, pe tine nu te spînzur. Ar fi inutil. Chiar de ți-aș pune ștreangul la gît, tot n-ai muri, ești atît de ușoară, ca o gîscă...

DÎNSA: Adică atît sînt de proastă?!

CEZAR: Nu, iubito. Ușoară. Adică diafană, aeriană.

DÎNSA: Eu nu sînt ușoară, sînt destul de consistentă^ nu mă simți?

CEZAR: Nu, doar te presimt.

DÎNSA: Și-o să ne înțelegem minunat, nu-i așa, ca doi porumbei!

CEZAR: Ca doi porumbei. Chiar mai mult.

DÎNSA: Rămîi atunci cu mine, ne vom iubi mereu, rămîi *l*

CEZAR: Nu pot, trebuie să bat monedă de aur, să reformez calendarul.

DÎNSA: Lasă calendarele!... Rămîi...
CEZAR *(dansînd mereu):* Nu pot, trebuie să înving la Pharsalus. Să ajung „Părinte al patriei"...
DÎNSA: Aş prefera să n-ajungi părinte... Rămîi...
CEZAR: Nu pot, trebuie să-l înving la Tralles, pe Pompei şi atunci să mi se arate un nou semn al zeilor. . .
DÎNSA: Iarăşi zeii?
CEZAR: Da. După victorie, în templul Victoriei, acolo unde va fi statuia lui Cezar, cred că ştii care Cezar, lîngă statuie, unde pămîntul va fi tare şi aşternut cu piatră va răsări un lăstar de curmal, semn că zeii sînt cu mine... •
DÎNSA: Văd că-ți cunoşti toată autobiografia.
CEZAR: îmi cunosc destinul. Chiar scena din For. Moartea. Şi ce va fi după aceea.
DÎNSA: Ce va fi pe urmă, pot să-ți spun şi eu: te vor mînca viermii.
CEZAR: Nu! Asta nu vreau! De-aceea voi accepta să mor, ca să nu mă mănînce viermii.
DÎNSA: Eu sînt o gîscă, nu pricep, dacă ştii că te vor omorî în For, de ce te duci acolo? Sau nu crezi că te vor ucide? De ce vrei să-i înfrunți?
CEZAR: Nu pe ei vreau să-i înfrunt. Destinul vreau să-l înfrunt.
DÎNSA: Vrei să fii mai tare ca el?
CEZAR: Mai tare ca el, ca zeii ce-mi vor duce paşii pînă acolo. Mai tare ca ei. Căci a fi mai tare ca zeii, înseamnă a fi egalul lor. Adică a fi zeu. Altfel toată viața mea e inutilă.
DÎNSA *(strîngîndu-l):* Dar tu eşti tare, dragă, de-acuma. Deşi eşti cam slăbănog şi ai trupul cam alb, delicat. N-ai cumva dureri de cap?
CEZAR: Crezi şi tu că aiurez?
DÎNSA: Nu, dragă, cum să aiurezi, doar te țin în brațe, ştiu ce spun, numai că pe slăbănogi îi cam doare mereu capul, simt o sfîrşeală, o amețeală...
CEZAR: Nu, amețeli n-o să am, o să am doar epilepsie.
DÎNSA: Şi epilepsia te bucură?!
CEZAR: E o boală a marilor personalități. Un semn al cerului.
DÎNSA: Sper să nu te lovească chiar acum semnul zeilor.

CEZAR: Nu. Dar niciodată n-o să fac din slăbiciunile trupului meu prilej de descurajare. Şi o să socotesc expedițiile militare ca un leac de vindecare.
DÎNSA: Iar te gîndeşti la războaie ! Mai gîndeşte-te şi la mine. Şi amorul poate fi un leac de vindecare.
CEZAR: O să țin cont de sugestia ta! *(Se aude un tunet.)* Auzi?
DÎNSA: Da. Trăzneşte pe undeva, departe, că marea-ii senină, tună. . .
CEZAR: E un semn al zeilor!
DÎNSA: învață-mă ce să fac!
CEZAR: Pe tine nu te pot învăța nimic, eşti o fată cultă*. Zeii mi-au dat de ştire că sînt de acord cu dragostea noastră. însă trebuie întîi să ne aruncăm în mare.
DÎNSA: A, nu, în mare, nu! Nu ştiu să-not ! *(Se opresc din dans.)*
CEZAR: Ştiu eu. Hai, e cald, în apă e bine acum.
DÎNSA: Nu. Prefer să fac un duş.
CEZAR: Eu vreau să mă scald nițel. *(Aruncă hainele, rămînînd în chiloți.)* Tu priveşte zborul pescăruşilor... *(Se aruncă în mare.)*
DÎNSA: Ascultă, băiete, dacă zeii au consimțit, de ce te-ai aruncat chiar acum în mare? Am impresia că ai impresia că prostia mea te-a aruncat în mare.
CEZAR: Nu, dragă, tu nu eşti proastă, tu eşti aşa cum trebuie să fie o femeie. *(Iarăşi fulgeră şi tună departe.)*
DÎNSA: Asta ce mai înseamnă?
CEZAR: Ar trebui să înveți să iei auspiciile. ..
DÎNSA *(îl priveşte cum înoată):* N-aud ! Ce să iau?
CEZAR: Să înveți să observi semnele cereşti, tunetul; priveşte zborul şi cîntecul păsărilor...
DÎNSA: Pe aici nu cîntă nici o pasăre. Şi chiar de le-aş asculta, la ce mi-ar folosi?
CEZAR: Prin semnele astea îți dai seama dacă zeii aprobă sau ba ce vrei să faci...
DÎNSA: Dacă m-aş fi luat eu pînă acuma după zei şi după păsărici. . . Lasă, ce să ne mai uităm la păsări, fiecare ins are păsăricile lui!
CEZAR: De ce nu vrei să încerci să înțelegi ce este dincolo de puterea omului...

DÎNSA: Unde dincolo?
CEZAR: Dincolo...
DÎNSA: Nu-ți pierde vremea cu mine încercînd să-mi explici, eu tot hu-nțeleg decît ce văd şi pe ce pui mîna.
CEZAR: Nu ție-ți vorbesc, mie-mi povestesc încă o dată minunatele semne ale cerului... Fericirea.
DÎNSA: Fericirea, în cer, e prea sus pentru mine, prefer fericirea, stînd pe pămînt.
CEZAR: Habar n-ai de metafizică! de zei... Nu crezi în ei?
DÎNSA: Eu sînt o fată simpla, nu cred decît în dragoste.
CEZAR: înainte de moartea mea o să văd fulgere stranii pe cer... Păsări singuratice o să se coboare în For. Iar cînd o să jertfesc un animal, o să se întîmple o minune îngrozitoare: animalul acela n-o să aibă inimă! Semn înfricoşător, căci nu există animal pe pămînt fără inimă! * • • .
DÎNSA: Ba există, sînt fără inimă o grămadă de bărbați!
CEZAR *(apare pe punte. Se şterge cu cămaşa pe piept):* Ascultă, brută mică, eu îți vorbesc de moartea mea, de acest mare mister, care e moartea! După uciderea mea, cel mai formidabil semn al zeilor va fi marea cometă care va arăta splendid pe cer, şi apoi va pieri. Iar lumina soarelui va slăbi. Eu, pierind, lumina mea pierind, lumina zilei va scădea. Şi tot anul discul soarelui va avea o culoare galbenă, de ceară, de moarte, iar căldura lui va fi palidă, anemică, cerul va fi mai întunecos, mai trist, mai apăsător, aerul mai insuportabil, iar fructele îşi vor pierde frăgezimea şi dulceața.
DÎNSA: Iar eu îmi voi pierde răbdarea de mai vorbeşt mult despre moarte!
CEZAR *(îmbrăcat):* Tu m-ai rugat.
DÎNSA: Eu te-am rugat de banc, ca să avem ce conversa şi tu ai luat-o în serios. Zău, eşti neserios! Tu îți închipui că poți cuceri o femeie vorbindu-i despre moarte? *(Cezar se piaptănă.)* Spune-mi şi tu că am ochi frumoşi.
CEZAR *(pieptănîndu-se.)* Ai ochi frumoşi.
DÎNSA: Tu ai ochi negri, iubitule.
CEZAR: Ştiu.

DÎNSA *(dînd cu piciorul în podea):* Dar nu te mai pieptăna atîta, nu vezi c-ai început să cheleşti!
CEZAR: Se observă?
DÎNSA: Se vede, nu se observă. Si o să cheleşti de tot.
CEZAR: De unde ştii?!
DÎNSA: N-am luat auspiciile, nu m-am uitat la păsărele ca să ştiu cînd sînt semne de chelie. Ştiu din experiența mea personală. Am văzut multe chelii la viața mea.
CEZAR: Să-mi pieptăn părul mai pe frunte. *(Se piaptănă.)* Nu pot suporta chelia! Ascultă, iubito, ei o să-mi întindă coroana, puterea adică, dar eu am s-o refuz. Ei zic c-am să mă prefac.
DÎNSA: Dar de unde ştiu ei mai bine decît tine totul? Ei, aceştia? Că mă şi enervează cum o să te tot cicălească.
CEZAR *(o sărută):* Mediocri, dragă. Ei n-o să-şi dea seama că de fapt eu vreau coroana, coroana nu puterea ei, coroana o vreau, numai pentru casă-mi ascund chelia. Căci atunci voi fi chel complet. Şi nu vreau să rămîn fără coroană ca să rîdă ei de chelia mea. Deşi am să chelesc aducînd aur Romei, aducîndu-le lor bogății. Tot ce mi-am dorit în viață a fost să nu chelesc, ca să nu fiu nevoit să port o coroană de lauri care să-mi ascundă, chelia. Dar ei, şi viața, o să mă facă să chelesc. îți dai seama ce caraghios poate fi un împărat chel?!
DÎNSA *(mîngîindu-l):* O, dragul meu împărat chel. Şi parcă ştiam nişte leacuri împotriva cheliei. Da, dacă te dai pe cap cu muştar amestecat cu miere...
CEZAR: La nimic nu foloseşte. Ăsta e destinul meu.
DÎNSA: N-ai de ales: trebuie să porți coroană!
CEZAR: Da... Şi să ştii că din toate cinstirile pe care o să mi le dea Senatul şi poporul pe nici una n-o s-o primesc cu mai multă bucurie ca pe dreptul de a purta în permanență o cunună de lauri... Bineînțeles, ca să-mi ascundă chelia. Tot sensul vieții mele este să-mi ascund chelia!
DÎNSA: Zeii ți-au luat părul şi tu pui în locul lui laurii. Deci tu îți dai singur lauri, ceea ce e mai mult decît

un păr oarecare, deci tu eşti mai tare ca zeii. Exact ce vrei tu!

CEZAR *(o strînge în brațe şi o învîrte în jurul său): Ai* început să mă-nțelegi, frumoaso! *(O sărută. Intră Grasul, pirații, Slabul, Piratul beat.)* Plecați de aici, nu vedeți ce fac?

SLABUL: Şi ce te deranjează prezența noastră?

CEZAR: Cînd fac ce fac îmi place să fiu singur. *(Pirații se uită unul la altul, nedumeriți.)* Cînd fac dragoste nu dau spectacol.

PIRATUL BEAT: Dar noi jucăm barbut, nu ne pasă ce faci. *(Joacă.)*

CEZAR: Dar mie-mi pasă! Cînd eu fac dragoste nu admit ca nişte animale să joace barbut!

GRASUL: Ce fel de animale?

CEZAR: Animale! Vite!

SLABUL: Adică noi sîntem vite?

vCEZAR: Da, vite, căci de-ați fi oameni n-ați putea în asemenea clipe să jucați barbut! Ieşiți, pînă nu vă crap capetele, idioților!

DÎNSA: Lasă-i, dragă, enervarea strică părul. E mult mai bine să plecăm noi. Nu vrei să mergem dincolo? Dincolo.

CEZAR: Bine. Să mergem. *(Ies. în drum.)* Dar eu cînd spuneam dincolo mă gîndeam la metafizică, la eternitate.

DÎNSA: Sigur că da, metafizică, eternitate, zei, de toate... *(Ies.)*

SLABUL: E o fată inteligentă, educată.

GRASUL: E o fată frumoasă ca o pasăre.

PIRATUL BEAT: Ce fel de pasăre?

PIRATUL CHIOR: E frumoasă ca un pescăruş.

PIRATUL BEAT: Ca o privighetoare.

SLABUL: Ca o learsă.

GRASUL: E frumoasă ca o pasăre.

SLABUL: Ca o păunită.

PIRATUL BEAT: Ca o ghionoaie, nu vedeți ce botişor are?

;SLABUL: Ca o ciocănitoare.

PIRATUL CHIOR: Ca un pescăruş.

GRASUL: Ai mai spus!

PIRATUL CHIOR: Şi ce? Dar e vorba de alt pescăruş.

PIRATUL BEAT: Ca o ghionoaie.

GRASUL *(extaziat):* Ca o libelulă!

CĂPITANUL *(intră ducînd pe Piele de zgardă, ca un cîine):* Cuțu, cuțu. *(Piele se linguşeşte.)*

GRASUL: Căpitane, ce face libelula?

SLABUL: Nu ea contează, ce face Cezar?

CĂPITANUL: Filozofează. Piele, latră tu ca filozofii. *(Piele latră.)* Filozofează despre viață şi moarte.

PIRATUL BEAT: Va să zică îi ține discursuri!

CĂPITANUL: Mi-a spus o grămadă de nume, dar nu l-am luat în serios. E preocupat de propria sa viață şi de propria sa moarte. Mi-a spus să ne facem rost de nişte măşti de porci ca si jucăm împreună cu el, ca actorii, un fel de piesă. „Moartea lui Cezar", aşa se numeşte piesa.

SLABUL: Asta e degradare curată! Eu nu vreau să fiu actor!

CĂPITANUL: Nici eu n-am vrut dar mi-a spus că noi toți sîntem nişte actori într-o piesă scrisă de altcineva.

GRASUL: De zei, cu siguranță. Şi, cum el se vrea zeu, a început să scrie piese de teatru!

CĂPITANUL: Zice c-a mai scris una: *Oedip!*

SLABUL: Eu nu mă fac actor, sînt pirat!

CĂPITANUL: Zice că nu putem ieşi din rolurile astea, care sînt scrise... Tu nu poți ieşi, Slabule. Numai el poate! El va încerca să nu joace exact rolul care i-a fost scris. Nu vrea. Mi-a spus că Rcma va încerca să facă din el un tiran, ca să-şi ascundă putreziciunea ei. Roma să mănînce, să bea, să-şi petreacă, şi el să pută: căci a zis el, întotdeauna burta bea şi se înveseleşte şi gura pute.

GRASUL: Dar el nu ştie că peştele de la cap se-mpute?

CĂPITANUL: Ştie, dar are ceva pe suflet... O să jucăm scena morții lui, asta vrea. Noi să ne mascăm în porci, să ne mascăm a zis, fiindcă nu sîntem porci,, dar aceia care-1 vor ucide cu adevărat vor fi porci cu adevărat. . . Ei vor spune că el a abuzat de puterea sa şi pentru acest abuz ei pe bună dreptate vor să-1 ucidă. Ce caraghioşi, a zis Cezar. Ce superficialitate, cum să consideri drept bună dreptate uciderea unui om?

SLABUL *(Piratului beat): Du-te* şi cheamă fata aici. Dacă nebunul o să-i vorbească tot despre viață şi moarte, o ucide! *(Piratul beat iese.)* Trebuie să salvăm fata, dacă n-o ucide cu discursurile, o îmbătrîneşte !

GRASUL: Şi fata dacă îmbătrîneşte, pune paie şi-o pîrleşte.

PIRATUL BEAT *(revine):* Nu vrea să vină.

SLABUL: Nu există femeie să nu vrea să vină.

PIRATUL BEAT: Stă în pat ca o cloşcă, lîngă el.

GRASUL: Bărbatul e cea mai odioasă cloşcă, nu femeia, el nu se dă jos din pat cînd e o femeie lîngă el, nu ea. Ea n-are nici o vină. Ea vine, dar tu n-ai ştiut ce să-i oferi. I-ai zis doar: hai, vino, dar nu i-ai oferit nimic, şi pentru nimic de ce să vină?

PIRATUL BEAT: Am să-i ofer băutură. *(Iese grăbit.)*

SLABUL: O să-l adoarmă cu alcool... Şi-o să-l părăsească, doar n-o să stea lîngă un om care sforăie. Sforăitul nu înseamnă amor.

GRASUL: Vezi cum le stii tu pe toate dacă sforăi!

PIRATUL BEAT *(intra cu Dînsa):* Poftiți. Dînsa e aici.

GRASUL: Vedeți? Fata e ca salcia, unde o pui, acolo se prinde.

PIRATUL CHIOR: Şi el ce face, sforăie?

DÎNSA: Nu. El s-a aruncat în mare.

SLABUL: S-a sinucis? !

DÎNSA: Nu, se scaldă.

GRASUL: E igienic. Şi ce ți-a mai spus?

DÎNSA: Mi-a spus că va fi neîntrecut în războaie.

SLABUL: Un lăudăros ordinar!

DÎNSA: Nu. Va fi neîntrecut în războaie ! E un războinic teribil, pe cuvînt. Sub masca lui glumeață se ascunde o fire teribilă, dîrză.

SLABUL: Un țîr, un slăbănog...

DÎNSA: Priviți-l cum înoată acolo, departe ! Nimeni n-ar putea înota atît de departe ca el, fără să se teamă de moarte. E uimitor cît e de puternic şi de pasionat de tot ce face şi spune, şi niciodată nu minte şi nu se laudă.

SLABUL: Fleacuri de fată mare la care i-a ținut discursuri un măscărici nebun ca să ne pună pe noi în umbră, pirați vechi, vînjoşi, autentici. Războaie cîştigate, regine -cucerite, Cleopatra, Gallia, vise... Ca să ne pună pc noi în umbră se compară cu noi, vrea să se întreacă cu noi şi la înot! El!...

DÎNSA: El nu se întrece decît cu sine însuşi, asta e pasiunea lui, ca şi cum această întrecere ar fi îndreptată împotriva altuia. ..

PIRATUL BEAT: Vedeți ce deşteaptă s-a făcut fata de cînd a vorbit cu el? ! Mai spune dragă ceva...

DÎNSA: Nu-s vorbele mele, sînt ale lui, dar eu le cred.

SLABUL: Şi ce țări va mai bate, ce victorii va mai obține?

DÎNSA: Tot ce vrea el e ca victoriile viitoare să fie mai presus decît cele cîştigate.

SLABUL: El are mereu planuri noi, pentru o slavă nouă. Dar cînd e să treacă la fapte, cum a fost şi cu Dînsa, — că se tot lăuda cîte regine o să cucerească, — ei i-a vorbit despre războaie... Demagog.

CEZAR *(apare din apă, pe punte. Dînsa îi dă un cearşaf. Se înveleşte în cearşaf. Cezar.):* Slabule, eu voi avea dreptul să declar război şi să închei pace! Cînd voi dori eu.

SLABUL: Vrei să-mi declari război?

CEZAR: Nu, nu pot să declar război unui limbric. Vreau să spun că voi avea puteri nelimitate ! Şi ca dovadă, îți ordon, scarpină-mă în talpă! *(Slabul, impresionat îl scarpină în talpă.)* Cine e demagog între noi doi, răspunde, băietele !

SLABUL: Nu ştiu... Cred că eu.

CEZAR *(ridicîndu-l de urechi şi dîndu-l la o parte):* Eşti un copil cu gura mare, du-te adă-mi ceva de mîncare. Dacă te băteam bine la fund, tăceai. Hai, du-te, n-am nimic cu tine, eşti un copil şi pe copii nu pot fi supărat. *(Slabul iese.).*

CĂPITANUL: Vei fi puternic, zici?

CEZAR: Voi putea totul. Voi putea înfrunta cu succes totul!

CĂPITANUL: Posibil, dar moartea n-o s-o poți înfrunta. N-o să poți fi mai tare ca ea!

CEZAR: Căpitane, nu mă tulbura.

CĂPITANUL: Tot o să mori şi tu!

CEZAR; Nu ! Nu vreau !

GRASUL: Dar spuneai c-o să mori în Senat?!

CEZAR: A muri nu e totuna cu moartea. Chiar de voi fi ucis în Senat, nu vreau să mor cu adevărat, să dispar... Cîntați-mi ceva, căpitane...

DÎNSA: Mă duc să-ți pregătesc eu mîncarea și vinul... *(Iese.)*

CEZAR: Vedeți, ea s-a și îndrăgostit de mine... *(Căpitanul dirijează corul mut al piraților. Cezar s-a așezat pe un balot, ca pe un tron.)* Stau pe acest tron, căpitane, și aici știu că viața nu-mi este în pericol. Este cel mai comod scaun pe care eu voi sta, căci aici capul meu n-are nici o valoare, nu eu sînt căpitanul. Tu ești, aici numai tu poți fi urît. Dar n-are cine să te urască, pirații tăi sînt niște serafimi... Cîntă foarte frumos. Piele, ia cîntă și tu un imn al iubirii omului. *(Piele începe să cînte. Pirații îl ascultă. Apoi încep să rîdă cu hohote.)* Voi sînteți niște lupi, dacă vă amuză lătratul dinilor. Lupi de mare...

CĂPITANUL: Ne mîndrim că sîntem ce sîntem.

CEZAR: Vă mîndriți că sînteți ce sînteți, niște lupi. Dar eu sînt o oaie ! *(Pirații nu mai rîd de Piele.)* Beee. .. *(Pirații rid de el.)* Și eu vă voi înghiți pe voi, căci acesta mi-e rolul. Oile să mănînce lupii, nevinovăția e mai perfidă. '

GRASUL: Mai fă ca oaia.

CEZAR: Beee... Și alți lupi, care nu vor recunoaște câ sînt, vor face pe mielușeii și mă vor alege pe mine, oaia, regele lor, lupul lor. Și știți de ce? Ca să poată acești lupi să mă mănînce. Pardon! Nu lupi, porci, întîi mă vor face puternic, ca să poată ei să fie puternici, bogați, și apoi vor încerca să mă omoare ca să rămînă ei cu toată puterea. Dar asta o să vedeți cînd o să jucăm piesa... Sînteți gata cu costumele?

CĂPITANUL: Am dat ordin la pirații croitori și la pirații pictori să se îngrijească de costume și de măști, și de cozi, căci porcii au și cozi și-am vrea să fie un spectacol cît mai realist.

CEZAR: Recuzita să se-ngrijească și de ghindă. Butaforie, dar să pară ghindă.

CĂPITANUL: Și cum o să te mîncăm?

CEZAR: Simbolic. Ei o să-și facă un merit din faptul că au luptat împotriva mea. Prin gestică, prin pantomimă, trebuie să arătați ce se petrece în sufletul acestor porci, care vor, punînd mîna și pe puterea mea, să rămînă singuri posesori ai puterii.

CĂPITANUL: Și cum o să faci pe oaia?

CEZAR: Dar sînt o oaie, căci gîndesc. Porcii doar mănîncă. Ei fac totul din instinct.

GRASUL: Cezărică, nu te supăra, eu nu-nțeleg: ce ești, oaie sau zeu?

CĂPITANUL: Mă faci de rîs, grasule! Teatrul este transfigurare ...

GRASUL: Adică cum?!

CEZAR: Veniți cu mine în cabina Căpitanului, să vă explic. Doar cîțiva să vină. Hai, trebuie să vedem și costumele. *(Iese.)*

GRASUL *(Căpitanului)'*. Are dreptate Slabul, ăsta ne tiranizează.

CĂPITANUL: E un artist! Și tirania artiștilor, nebunia lor e de acceptat și va fi acceptată tot timpul. Fiindcă ne amuză. E un bufon mofturos, atît. *(îl ia de braț explicîndu-i, și ies în urma lui Cezar.)*

PIELE: Bine c-au plecat filozofii! Pot și eu să latru liber, nesilit de nimeni. E o zi splendidă, senină, se vede și soarele și luna... Pot să latru liber la lună, de amorul artei. Căci ce este arta pură decît dreptul de a lătra la lună? *(Latră la lună.)*

SLABUL *(intră aducînd mîncarea și băutura):* Am sosit mărite Cezar! *(Nu-l zărește pe Cezar.)* Unde e idiotul?

PIRATUL BEAT: S-a dus să vadă costumele și ghinda.

PIELE: Și să dea indicațiile de regie.

SLABUL: Tu să taci, stai în patru labe ca să-ți aperi pielea, îți cerșești viața! N-ai pic de demnitate!

PIELE: Nici nu susțin că am.

SLABUL: Latri ce ți se comandă.

PIELE: Mi-e foarte greu să nu latru.

SLABUL: Ai învățat să latri frumos ca să distrezi lumea și mai susții că ești și artist!

PIELE: Sînt. Dar menirea mea de artist îmi cere să latru. N-am demnitate? Dar dac-aș avea, aș muri. Știu acest amănunt. Și eu vreau să trăiesc. Știu că nu sînt zeu nemuritor. Vreau să trăiesc, și ce e înjo-

sitor în asta? Oare ar fi mai demn să mor demn, ori să trăiesc ca un cîine, sperînd?

SLABUL: Mai bine latră ceva mai vesel, mă plictisești, îl înțeleg pe Cezar, prostia plictisește. .. Latră ce am filozofat eu, să văd cum sună. *(Piele latră.)*

CEZAR *(intră urmat de pirații cu măști de porci, cu cozi etc. Căpitanul nu e mascat, poartă un veșmînt ca de împărat. Pirații grohăie.):* Slabule, tu ești slab și palid, ești ideal în rolul unuia dintre ucigașii mei. Fugi și te costumează.

SLABUL: Merg, dar du-te la fată, te așteaptă cu masă. *(Iese.)*

GRASUL: Acum nu poate pleca, repetăm.

CEZAR: Niciodată n-am refuzat și n-o să refuz o femeie. Mă reîntorc imediat. *(Căpitanului.) Tu* îl joci pe Cezar, adică pe mine, ai grijă că porcii se descurcă și fără mari indicații de regie. Trebuie s-o aduc și pe Dînsa aici, ea va juca rolul Calpurniei, soția mea, ea va visa că mă va duce pe brațe, înjunghiat. Hai băieți, repetați. *(Iese.)*

PIRATUL BEAT *(mascat):* Cezare, care este moartea cea mai bună?

CĂPITANUL *(fiind Cezar):* Cea fără de veste.

PIRATUL CHIOR: Cezare, ferește-te de Idele lui Marte!

PIRATUL BEAT: Acuma te îndrepți spre Senat, Cezar, e ziua de 15 Martie. De ce nu umbli cu gardă personală, de ce nu te păzești?

CĂPITANUL *(fiind Cezar):* Mai bine să mori dintr-o dată decît să stai mereu cu frica în sîn. *(Surîzînd.)* Vedeți, Idele lui Marte au venit!

PIRATUL CHIOR: Da, au venit, dar n-au trecut.

CĂPITANUL *(fiind Căpitan, piraților care nu sînt mascați):* Voi dați-vă mai la o parte, sînteți poporul, voi doar priviți, nu știți ce se întîmplă în Senat. Trecînd pe lîngă voi spre Senat eu voi gîndi astfel... *(Fiind Cezar.)* Brutus, Crassus, ei toți au nevoie de o victimă, ca să-și ascundă fața! Și victima se va numi Cezar.

GRASUL *(Pirat):* Ascultă căpitane, dar dacă ăștia l-au pus șef peste ei, dîndu-i impresia că el face ce vrea? Că-i conduce și de fapt el e păpușa lor, și fiind păpușă, o să-1 și ucidă, ca să fie jocul perfect. Eu asta cred că e cheia: jocul perfect.

CĂPITANUL *(Căpitan):* Nu mi-a dat nici o indicație în privința asta. *(Cezar.)* Dar știu că toți ucigașii mei vor fi uciși. *(Căpitan.)* Și ei nu știu chestiunea asta, deci problema cu păpușa e discutabilă. O să-1 întrebăm. Vouă vă plac rolurile? Mie îmi place grozav. *(Dînsa intră necostumată, deci la fel ca pînă acum. Căpitan.)* A venit la tine?

DÎNSA: A venit, m-a văzut și m-a cucerit.

CĂPITANUL *(Cezar):* Veni, vidi, viei! Și prin aceste vorbe voi rămîne celebru. Dar tu ai cam schimbat ultimul cuvînt: e vorba de verbul a învinge — învingere, nu de verbul a cuceri — cucerire. Ai trădat nițel vorba mea.

GRASUL *(Pirat):* Trădarea este o parte esențială a caracterului femeii.

CĂPITANUL *(Căpitan):* El de ce nu vine?

DÎNSA: Nu poate să-1 convingă pe Slab să poarte pumnalul. Slabul plînge și zice că el nu vrea să-și omoare căpitanul. *(Intră Slabul plîngînd, tras de mînă de Cezar).*

CĂPITANUL *(Căpitan, Slabului):* Doar e teatru, dragă, o să ne distrăm.

SLABUL: Lasă c-am văzut eu cum o pupa ăsta pe Dînsa, cînd eu mă îmbrăcam ca porc, și zicea că nu se pupă, că repetă, că joacă teatru.

DÎNSA: El mă iubește !

CĂPITANUL: Cine?'

DÎNSA *(arătîndu-l pe Cezar):* Ăsta. *(Lui Cezar.)* Apropo, dar pe tine de fapt cum te cheamă?

CEZAR: Iulius Cezar. . •

DÎNSA: Iulius Cezar mă iubește!

CEZAR *(repetiția s-a întrerupt, unii și-au scos măștile, fumează etc.):* E ușor să seduci o femeie, e foarte greu să păstrezi secretul.

GRASUL: Trebuie să taci.

CEZAR: Bărbatul tace, dar femeia n-ar mai fi femeie dacă n-ar vorbi. Cea mai frumoasă parte a aventurii ei cu un bărbat nu e amorul propriu-zis, ci ce-o să spună după aceea lumii. Dacă n-ar putea vorbi, femeia nu s-ar mai culca cu nimeni. Zeii i-au dat grai, limbaj articulat, ca să ne salveze pe noi.

DÎNSA: Eu ce folosesc din dragostea asta, dacă nu spun?

GRASUL: Spui ca să-ţi crească acţiunile,

DÎNSA: Acţiunile aici şi aşa îmi sînt crescute. *(Lui Cezar.)* Spun, ca să mă văd şi eu în ochii lor mai frumoasă. Ca să simt că sînt mai mult decît femeie, că sînt iubita ta.

CEZAR: Asta poţi să-mi spui doar mie, eu te cred.

DÎNSA: Tu eşti Cezar, nu poţi să crezi: trebuie să ţi se spună de către alţii că te iubesc. De-ţi spun eu o să zici că te linguşesc ca orice gîsculiţă.

CEZAR: Şi aşa n-o să mă iubeşti decît pînă în momentul cînd vei îmbrăţişa alt bărbat.

DÎNSA: Eu cred că eşti Cezar, că vei deveni marele Cezar.

CEZAR: Fiecare femeie crede despre amantul ei că e marele Cezar. De ce nu crezi că sînt Paris?

DÎNSA: Paris era prea frumos ca să fie bărbat. Era hermafrodit. Paris n-a făcut nimic, n-a adus dragoste pe unde-a fost.

CEZAR: Dar l-a iubit Elena din Troia.

DÎNSA: N-a existat nici o Elenă la Troia. Elena, dacă exista şi era femeie, şi de s-ar fi iubit într-adevăr cu Paris, n-ar fi aflat nimeni, şi războiul n-ar fi avut loc. Dar Paris era ca Narcis, se iubea pe sine, şi s-a considerat atît de grozav ca bărbat, c-a inventat faptul că l-ar fi iubit cea mai frumoasă femeie, Elena. A inventat o mare iubire, n-a trăit-o, ca orice hermafrodit.

CEZAR: Eşti foarte cultă, ai şi concepţii personale.

DÎNSA: Nu sînt cultă, sînt femeie. Şi o femeie ştie cînd să păstreze un secret şi cînd să vorbească. Elena n-a păstrat secretul, deci n-a existat.

GRASUL: Dar nici tu nu păstrezi secretul cu Cezărică.

DÎNSA: Aş fi o proastă sa fac un secret dintr-un lucru pe care voi toţi îl cunoaşteţi.

CEZAR: Eşti mai inteligentă ca o regină, crede-mă. Reginele sînt nişte adevărate raţe care cred că e de datoria altora să le iubească. Tu eşti iubirea, întruchiparea iubirii, aşa cum trebuie să fie iubirea, pătimaşă, sinceră şi proastă; Asta eşti tu, dragostea, şi altceva nici nu ştii să fii. Te voi răscumpăra de la

aceşti piraţi şi te voi lua cu mine la Roma şi peste tot. Am nevoie de dragoste pe unde voi merge.

GRASUL: Mai bine am relua repetiţia şi i-ai da şi ei un rol de porc în Senat.

CEZAR: Nu, ea nu va juca, ea n-are ce căuta în piesa asta, fiindcă atunci, acolo în Senat nu va fi nici o umbră de dragoste.

PIRATUL BEAT *(punîndu-şi masca de porc, intră în rol. Lui Cezar.):* Cezar, ai ajuns mai sus decît un om şi oamenii ţi-au adus şi tu ai primit cinstiri mai presus de măsura unui om!

CEZAR *(furios):* Idiotule, dar nu înţelegi că eu vreau să fiu mai presus de un om? Să frîng starea de om, să mă înalţ mai sus decît această stare de om?

CĂPITANUL *(lui Cezar):* Cezar, ăsta e rolul meu, eu trebuie să-i răspund... Dar el, beat fiind, a încurcat piratul cu împăratul, nu ne mai deosebeşte...

PIRATUL BEAT: Scuzaţi-mă.

CEZAR: Ce să te scuz! Gîndeşte-te că la premieră ai face gafa asta, în loc să-1 ucizi pe Cezar *(îl arată pe Căpitan)* ucizi un conspirator de al tău. *(îl arată pe Slab.)*

SLABUL: Ba pe mine nu, mai bine pe Gras.

CEZAR: Fie, pe Gras. Ai strica tot efectul piesei. Şi doar e clar că pe Gras nu-1 poţi ucide.

GRASUL: Sigur, fiindcă porc la porc nu-şi scoate ochii.

PIRATUL BEAT *(care între timp şi-a pus masca):* N-o să mai greşesc. *(îşi pune masca şi începe patetic)* Puterea e o vrajă, o himeră pe care le-o vîntur pe la nas şi toţi o vor... Şi eu am secretul: averea, ambiţia etc. tot ce este rriai omenesc cumva sau mai puţin... da, da, îi transformă în contrariul lor, adică în porci.

CĂPITANUL *(smulgîndu-i masca):* încetează! Ăsta e rolul meu!

CEZAR: Lasă-1 Căpitane. E un actor modern, vorbeşte cînd nu trebuie, încurcă rolurile. Bravo, băiete. Drept premiu am să te spînzur pe cel mai înalt catarg. Acolo!

PIRATUL BEAT: Mulţumesc, eşti un autor glumeţ...

CEZAR: Toți motanii sînt glumeți cu viitoarele lor victime.

PIRATUL BEAT: Cu pisicile?

CEZAR: Nu. Sînt glumeți cu șoriceii... Ca să le arate cît sînt de umani. Pînă pun laba pe ei, ca ei să nu observe, înțelegi?

PIRATUL BEAT: Nu-înțeleg. Fiindcă nici în glumă și nici într-o piesă, ca* actor, n-ai dreptul să mă spînzuri. N-ai avea dreptate.

CEZAR: Minte cine spune că el are întotdeauna dreptate. Nimeni n-are dreptate.

PIRATUL BEAT: Atunci nici tu.

CEZAR: Cînd vorbesc de nimeni, nu vorbesc de mine.

PIRATUL BEAT: De ce n-are nimeni dreptate?

CEZAR: Fiindcă toți au dreptate, și victima, și călăuL Asta e cel mai absurd lucru, înțelegi?

PIRATUL BEAT: Dacă-i absurd, cum' să-nțeleg?

CEZAR: Și ce spui tu e adevărat, fiindcă e absurd. Da actorașule! Și nici eu, marele Cezar, nu voi fi întotdeauna drept. Nu pot să fiu drept. Dar mediocritatea nu vrea să fie dreptate, căci atunci locul ei nu e în față.

CĂPITANUL *(Cezar, continuînd):* Scaunele din față, asta e legea lor. Eu nu pot, de la verbul a putea, și ei nu vor de la verbul a voi, a vrea... *(Căpitanul, surprins, lui Cezar.)* Dar parcă spuneai că tu poți totul?

CEZAR: Totul n-o să-1 pot decît după ce ei mă vor ucide.

GRASUL: E clar!

SLABUL: Cum adică e clar, ce vezi tu aici clar?

GRASUL: Nu trebuie să vezi, ca să fie clar. Și unde nu înțelegi trebuie să crezi, fiindcă ele de viță nobilă, se'trage din Venus și va ajunge zeu.

SLABUL *(șoptit, Grasului):* Eu cred că are ceva la cap...

GRASUL: Ce? Doar nu crezi că e zeu!

SLABUL *(tot șoptit):* Nici vorbă. Dar cred că are ceva.... ceva sifilis.

CEZAR: Ce i-ai spus?

SLABUL *(automat):* I-am spus că eu nu mai înțeleg chiar totul si asta cred eu din cauză că am ceva la cap.

CEZAR: Ce?

SLABUL: Ceva. O boală marinărească.

CEZAR: Sifilis? *(Slabul aprobă din cap.)* N-ai nimic, de-ai avea, ai fi mai ascuțit la minte. N-ai nimic, ești sănătos tun, copile. Și nici eu n-am, din păcate.

SLABUL: Asta-i o boală pentru prostime, nu-i pentru regi și împărați.

CEZAR: Ei, cît ar da ei, împărații, să aibă boala asta, măcar așa s-ar simți mai apropiați de prostime. Și-ar avea cu ce să se laude și la banchete.

SLABUL: N-au cu ce se lăuda cum te lauzi tu bunăoară că-i poți transforma pe oameni în porci.

CEZAR: N-aș vrea să am prilejul să vă demonstrez pe propria voastră piele. De fapt voi sînteți niște îngeri, nu puteți fi porci. *(Piele rîde.)* Ce rîzi, javră?

PIELE: Rîzînd, mai ies și eu din anonimat. Dacă nu rîdeam, nu mă observai.

CEZAR: Nu-i bine să rîzi singur, devii suspect.

PIELE: Nu-s nebun, am rîs ca să-ți fac plăcere, împărate.

CEZAR *(dîndu-i să bea):* Udă-ți gîtul, cățeluș cu părul creț. *(Piele latră de plăcere.)* Nu ești doar actor, nu imiți doar plăcerea, văd că ești în stare s-o și trăiești. *(Piele latră frumos.)* Bea, dar nu te mai uita la femeia asta, nu ți-o dau. *(Piele schelălăie.)* Nu ești discret cînd dorești ceva.

PIELE: Sînt cîine, împărate.

GRASUL: Vezi-ti lungul nasului, cetățene !

CEZAR *(lui Piele):* O iubești ?

PIELE: Da, împărate. Numai o clipă s-o string în brațe.

CEZAR: Nu fi obraznic! E iubita mea, nu pot să ți-o dau, femeile nu le-mpart cu nimeni.

PIELE: Măcar o clipă...

CEZAR: Din momentul ce ai curajul să-mi spui în față și să riști să mă înfuriu, înseamnă c-o iubești.

PIELE: Da, împărate.

CEZAR: Uite punga asta cu aur, să n-o mai dorești. Poți să alegi, și va fi cum zici tu. Punga sau femeia?

PIELE: Punga, împărate, că e mai sfîntă. *(Ia punga.)*

CEZAR: O mai dorești pe Dînsa?

PIELE: Nu.

CEZAR: E normal. Nu mai ești cîine. Aurul te-a transformat în porc.

PIELE: Şi dacă spuneam c-o doresc? *(Rîde.)*
CEZAR: Ştiai că-ți iau aurul. Ori între o oră de plăcere şi o pungă de aur, cu care poți să-ți răscumperi viața, ai ales viața.
PIELE: Viața e una singură, femei mai găsesc eu cu sutele. *(Rîde.)* Viața e principalul. Viața mea de cîine.
CEZAR: Viața ta de porc, ori nu crezi că nu mai eşti cîine? Uite, ți se zburleşte părul, gura ți se face bot, gîtul ti se îngroaşe. închideti-1 într-o cocină.
PIRATUL CHIOR: închideți-1 într-o cocină!
SLABUL: N-avem cocină.
CEZAR: Țugu, țugu, na ghindă! *(îi aruncă ghindă, Piele o ia.)*
PIRATULCHIOR:Țugu, țugu, na ghindă!
CEZAR: Porcilor le place galbenul, culoarea aurului, a porumbului, a scîrnei. *(Lui Piele.)* Grohăie puțin!
PIELE *(rîzînd):* Nu ştiu...
CEZAR: încearcă!
PIRATUL CHIOR: încearcă! *(Piele grohăie.)*
CEZAR: Vezi că merge? Hai să te scarpin pe spinare. *(îl scarpină şi Piele grohăie de plăcere.)* Drama ta e că n-ai rămas cîine! Mi-erai simpatic, acuma puți! Erai umil, nu erai josnic. Se vede însă că cine se umileşte, repede ajunge josnic. Poftim ghindă!
PIRATUL CHIOR: Poftim ghindă!
CĂPITANUL: Cezar, băiete, ne strici toată recuzita pentru repetiție! Nu mai avem altă ghindă şi ăsta şi-a luat rolul în serios, în loc să se prefacă, virgulă, c-o mănîncă, o mănîncă cu adevărat! E un actor prea bun.
CEZAR: Nu-i actor, e porc autentic. A ales aurul. *(Lui Piele.)* Trebuia să alegi dragostea, ține de om. Viața e dragoste, iar tu ai decis să fii porc. Dragostea e veşnică... *(Piele grohăie amuzat.)*
PIRATUL CHIOR: Dragostea e veşnică...
PIELE: Mai scarpină-mă nițel.
CEZAR *(îl scarpină):* Ai slănină bună, o baltă îți mai lipseşte. *(Piele grohăie aprobator.)* Hai, piraților, aruncați-1 în baltă să se scalde. *(Piratul îl aruncă pe Piele în mare.)*
SLABUL: Dar l-am aruncat în mare şi el nu ştie să înoate!

GRASUL: Porcii nu stiu să înoate? !
PIRATUL BEAT: O să moară!
CEZAR: O să moară fericit. Apa pentru porc e suprema fericire.
PIRATUL BEAT: Uite-1 moare, se duce la fund!
CEZAR: îl văd, grohăie de plăcere. Mă bucur c-am putut să-i fac un bine. Ținea foarte mult la viață. A murit într-un moment cînd era fericit. Ce moarte mai frumoasă poate cineva să-si dorească?
PIRATUL CHIOR: ...să-şi 'dorească?
GRASUL: Eşti înțelept!
CEZAR: Toți cei care îi trimit pe alții la moarte sînt înțelepți. El cînd a ales aurul, şi-a semnat moartea. Cu mîna lui. Soarta era în mîna lui.
PIRATUL BEAT: Era foarte bun actor, a jucat pe purcelul ca să-ți facă plăcere. Pe mine nu m-ai convins că l-ai transformat tu în porc! Şi nu mai joc în piesa ta! *(Se aruncă în mare.)*
CĂPITANUL: El e mai umanist! S-a aruncat în mare ca să se mai trezească. Eu zic să începem piesa. Băieți, puneți-vă măştile. *(Pirații îndeplinesc ce va spune el şi Cezar.)* Voi, cei din Senat, care cîndva ați fost oameni cu firi deosebite, aprigi ca leii, tari ca urşii, fioroşi ca lupii — acum sînteți porci şi vă mişcați cozile în aer, liniştitor.
CEZAR: Sînteți toți în Senat, ca într-o cocină. Şi mă aşteptați să vin. Tu eşti Marcus Brutus, tu Crassus, tu Decius Brutus, iar voi cei pe care v-am numit înainte... Pumnalele sînt la voi?
TOȚI: Da.
CEZAR *(Căpitanului):* Tu te îndrepți acum spre Senat. *(Căpitanul se îndreaptă spre cei strînşi în Senat.)* Tu, Cezar, ştii tot ce se va întîmpla.
GRASUL *(redevenind pirat):* Sigur, ai visat. Dar de ce nu-i ucizi tu pe ei, e mai omeneşte.
CEZAR: Nu mai întrerupe repetiția! Cezar chiar la asta se gîndeşte acum! *(Căpitanului.)* Cezar, gîndeşte-te cu voce interioară...
CĂPITANUL *(fiind Cezar):* Sau îi voi ucide, căci ştiu ce vor, sau, scîrbit, mă voi lăsa ucis, ca mîna altora să-i ucidă pe ei? De îi voi ucide, voi deveni rege, de mă

voi lăsa ucis, ei, tot vor muri, iar eu voi deveni nemuritor! Zeu!

muritor! Zeu!

CEZAR: Suprimă cuvîntul zeu, se-nțelege. Şi nu-1 spune atît de patetic, nu-i convingător patetismul. Cînd intră Cezar, fiți atenți, tot Senatul se ridică în picioare, să-1 salute, aşa bravo... Cei din jurul lui Marcus Brutus îl înconjoară, pe la spate, rețineți amănuntul, iar ceilalți ies în întîmpinare cu pumnalele ascunse

GRASUL (redevenit ...) ZZ£2?l Senat,

CEZAR: Cine se teme, e trecător. Dacă m-aş (... anim Înseamnă că nu sînt nemuritor...

GRASU^'E dar, foarte clar, o dăm pe nemurire si înțe-

CJkB^^i^)-'(^^> te dau afară din rol!

LA^llAiNULj ne, linguşiți-mă, hai, slăviți-mă, Apropiați-vă de mine, linguşiți-mă, hai, să sărutați-mi mîna, picioarele, (ei execută) ca să orb şi să nu văd ticăloşia gîndurilor voastre...

CEZAR: Nu, e exagerat, picioarele nu trebuie să ți le sărute.

CĂPITANUL: Nu strică nițică exagerare conştientă, ca să evidențiem ideea. De-ar fi fost vreunul dintre ei luptător, curajos, s-ar fi luptat cu mine, Cezar, pe față. Hai, linguşiți-mă. *(Redevine Cezar, se lasă lin-*

CEZAR: Strigați: Trăiască Cezar!

TOȚI: Trăiască Cezar!

CEZAR: Acum repeziți-vă la Cezar cu pumnalele, însetați de sînge, dorind cu toții să gustați din măcel... Loviți! *(Ei lovesc.)* 23 de lovituri. Acum, mîinile înroşite în sîngele meu ridicați-le deasupra capetelor şi strigați: Trăiască libertatea!

TOȚI: Trăiască libertatea!

CEZAR: Libertatea voastră de a lovi pe la spate un om pe care-1 linguşeați. Mi-e lehamite de voi, tîrîturi. *(Căpitanului.)* Nu te ridica încă, încă le asculți glasurile. ..

TOȚI: Trăiască libertatea!

CEZAR: Nu te mai zbați, închide ochii, nu de teama lor ci de lehamitea de-ai mai vedea vii. Gîndeşte...

CĂPITANUL *(şoptit):* Oameni, nu vreau să vă mai văd... M-am predat, n-am fost învins... Predat, scîrbit că şi fiul meu Brutus a ridicat pumnalul. *(Subit, Căpitan.)* Cezar, am uitat replica „Şi tu, fiul meu Brutus".

CEZAR: Joacă acum pînă la capăt. Nu oamenii te-au învins, ci propria ta silă față de ei. Puteai să nu mori, dar atunci ieşeai doar încă o dată învingător şi cu victoriile te obişnuiseşi, voiai totul, nemurirea, şi ai cucerit-o cu propria ta moarte... Ce n-ai dobîndit prin moartea miilor de soldați, dobîndeşti acum prin propria ta moarte.

CĂPITANUL *(Cezar):* Numai propria moarte ne înalță, ne arată ce sîntem.

CEZAR: Mai convingător! Trebuie prin mimică să arăți că Cezar, măscăriciul piraților, nu e şi măscăriciul sorții... că eu voi fi ce vreau...

PIRATUL CHIOR: ... măscăriciul sorții... că eu voi fi ce vreau...

CEZAR: Nu mai repeta ca un papagal.

PIRATUL CHIOR: Dar nu sînt papagal. Eu sînt ecoul tău!

CEZAR: Gura! *(Automat Piratul chiar zice: Gura.)*

CĂPITANUL *(Cezar):* Am vrut puterea? Citiți-mi testamentul!

UN PIRAT *(din popor, citind):* Fiecărui cetățean Cezar îi lasă moştenire şaptezeci şi cinci de drahme!

ALT PIRAT *(din popor):* Grădinile sale toate ni le lasă moştenire nouă.

CĂPITANUL *(Cezar):* Spiritul meu îi va urmări pe ucigaşii mei. Brutus, noaptea o să-ți apar în cort şi-o să-ți spun c-o să ne mai întîlnim la Philippi. La Philippi o să mori, Brutus... Spiritul meu n-o să mai poată fi atins de pumnalul vostru! Sînt zeu...

CEZAR: Chiar voi, Senatul, a doua zi ați hotărît ca Iulius Cezar să fie cinstit ca un zeu şi să nu se schimbe nimic din cele înfăptuite de el... Iar voi, poporul, prin adîncă tăcere, îl deplîngeți pe Cezar.

GRASUL *(fără mască):* Dar ai vrut să fii dictator, am uitat replica asta, dictator...

CEZAR: Peste nişte porci nu poți fi dictator, doar porcar!

PIRATUL CHIOR: Doar porcar!

SLABUL *(fără mască):* Tu i-ai făcut porci, trebuie să te aştepţi că te vor mînca.

CEZAR: Ei îşi joacă soarta, eu mă aştept. Dar dacă mă mănîncă, înjunghiindu-mă sînt sigur c-au devenit iremediabil şi pe vecie porci. Şi asta e pedeapsa lor, să mă omoare, ca să piară leacul, cel ce ştia leacul ce i-ar mai fi putut face din nou oameni. Şi ce pedeapsă mai cumplită pot să le ofer, decît să rămînă rîmători şi să fie căsăpiţi aşa cum cere rasa lor?

GRASUL: Dar lăsîndu-te omorît de ei, de fapt te sinucizi.

CEZAR: Lehamitea e mai greu de suportat decît moartea.

CĂPITANUL *(Căpitan):* Eu ce mă fac, mai stau mult aici mort?

CEZAR: Ridică-te. Am să-ţi arăt eu cum trebuie să joci. Băieţi, reluăm... îl joc eu pe Cezar... Pumnalele sînt gata? La locuri... Deci, eu mă îndrept spre voi. *(Merge încet.)* Ei, prietenii mei mă vor căsăpi şi vor spune că au iubit statul, Roma, mai mult decît pe mine, prietenul lor... Decius Brutus, fiul meu, va spune c-a iubit Roma mai mult decît pe tatăl său... Ce gogoriţă, că vor ucide din dragoste pentru Roma! Ca să nu devin călăul Romei, ajungînd rege. Dar ei au devenit călăi înainte ca eu să devin rege. Aceşti inşi care devin călăi din dragoste pentru stat, pentru Roma, aceşti călăi care zic că iubesc Roma... Dar cine are rievoie de dragostea călăilor, Romă? Roma, răspunde! Nu vei putea niciodată răspunde! Te blestem, Romă L Asta e blestemul meu: să te iubească mediocritatea şi călăii! Romă, murind eu, te vor iubi călăii! Eşti mulţumită? Oraşul, statul care se sprijină pe dragostea faţă de el a călăilor, e cel mai îngrozitor călău! Prefer să mă las ucis. Dragostea de patrie a porcilor mă umple de putoare. *(Intră în Senat, piraţii mascaţi îl linguşesc.)*

TOŢI: Trăiască Cezar!

CEZAR: Aceşti călăi însetaţi de putere, aruncă pe mine această pacoste groaznică,, dragostea de putere. Am să mă las ucis de aceşti călăi îndrăgostiţi de Roma, aşa cum jură ei că sînt, şi fapta lor să umple de ruşine Roma... *(Piraţii se reped cu pumnalele la el. Cezar e în mijlocul lor,nu se mai vede, doar glasul i se aude.)* Şi sîngele meu să nu se şteargă niciodată de pe numele tău, Romă! Romă, care ai îngăduit crima... de unii ce spun că te iubesc... Iubită de ei, Romă, eşti un călău...

TOŢI *(Piraţii ridică pumnalele pline de sînge):* Trăiască libertatea! *(Cezar, singur, jos, învelit doar cu cearceaful cu care s-a şters cînd a ieşit din baie, stă nemişcat.)*

* CĂPITANUL: Sper că nu l-aţi omorît! A jucat frumos, sincer, se vede că şi-a jucat propria moarte.

GRASUL: îşi cunoaşte rolul... Acuma devine zeu, priviti-1! *(Cezar stă nemişcat.)*

CĂPITANUL: Va muri la 56 de ani...

SLABUL: Nu te supăra căpitane, dar ăsta îi face pe alţii asasini, dar şi el va fi, după cum pare, tot un fel de asasin, nu?

CĂPITANUL: Nu ştiu, în rolul care mi 1-a spus să-1 zic, n-a pomenit nimic în acest sens... Dar de ce nu se ridică?

DÎNSA: Nu cumva l-aţi înjunghiat? *(Se apropie de Cezar.)* Nu mişcă, nu răsuflă! E mort!

GRASUL: Gîdilă-1, poate se trezeşte. Şi ia-1 cu tine şi arată-i soarele, marea, marea cu sarea...

DÎNSA: Aveţi pumnalele roşii de sînge!

SLABUL: E sînge de peste!

DÎNSA: Minţi! E sîngele lui!

SLABUL: E sînge de peşte, am luat un peşte, uite-1 lîngă măscărici, şi am înfipt cuţitele în el ca să le înroşim. Să pară piesa mai asemănătoare cu viaţa.

PIRATUL BEAT *(apare pe punte ducînd în spate un ins):* Fraţilor, l-am salvat! Mai suflă! Dacă-1 lăsam, după mintea nebunului vostru, murea bietul Piele.

CĂPITANUL: Du-1 la voi şi fă-1 să verse apa. *(Piratul iese, cu Piele.)*

DÎNSA: Cezar, te-au omorît!

GRASUL: Acum e zeu. Ne priveşte din cer. Uitaţi-vă la cer, îl vedeţi acolo, călare pe un nor? Ne face cu mîna. *(îi face si el cu mîna.)* Noroc, servus!

DÎNSA: Ucigaşilor!'

CĂPITANUL: Dragi fată, nu-i strica momentul, el încă îşi joacă rtilul. Ascultă-mă pe mine, cunosc rolul. ..

DÎNSA: E mort!
CEZAR *(fără să se mişte):* Cum să fiu mort, n-ai auzit c-o să mor la 56 de ani?
DÎNSA: Dragul meu, credeam că ăştia din joacă...
CEZAR *(ridicîndu-se în şezut):* Dac-ai crezut că sînt mort, înseamnă că mă dispreţuieşti şi nu crezi că sînt Cezar. ..
DÎNSA: Eu cred ce vrei tu, dar numai cînd te văd viu.
CEZAR: Necredinţa ta e un semn că eşti femeie şi că mă iubeşti. *(O mîngîie pe păr.)* Ai păr nespus de minunat.
DÎNSA *(îmbrăţişîndu-l):* Dar ce-ai la gît, un medalion?
CEZAR: Nu, usturoi. Usturoiul mă apără de farmece.
SLABUL: Crezi?
CEZAR: Sigur. Şi Ulise purta usturoi la gît. Şi Circe n-a putut să-1 transforme în porc.
GRASUL: Şi tu ai învăţat vrăjile ei, şi de la el, cum să te aperi de vrăji— Vezi, pe ăia i-ai transformat în ce-am jucat noi, cu trupul şi cu sufletul, dar eu cred că indivizii ăştia nu erau nici înainte întregi la minte...
DÎNSA: Parcă mai e azi vreun bărbat întreg la minte? Toţi sînt într-o doagă.. Angoasa, dragă, alienarea... Este, iubitule?
CEZAR: Da, iubito. Văd cum mă priveşti, îţi înţeleg toate gîndurile...
GRASUL: Ce vrea?
CEZAR: Vrea să adorm lîngă ea.
SLABUL: Poţi să dormi şi fără ea.
CEZAR: Am spus: să adorm lîngă ea, nu să dorm.
SLABUL: Nu-nţeleg.
CEZAR: Lasă că ea înţelege. *(Ies.)*
PIRATUL CHIOR: Lasă că ea înţelege.
GRASUL *(Căpitanului, aruncîndu-şi masca într-un colţ, la fel ca ceilalţi):* Şi acum ce va rămîne din Roma?
CĂPITANUL: Nimic. Decît ruinele Romei de odinioară.
SLABUL: Adică o poveste... *(Intră un grup de piraţi.)* Ce-i? ..
UN PIRAT: Am adus jumătate din bani! îl recunosc pe Iulius Cezar şi-1 răscumpără! Trebuie să-1 duc lor şi să primesc restul aurului.. .
GRASUL: Serios? Să văd argintii. *(Piratul îi arată pungile.)*

SLABUL: Parcă-mi pare rău de el să-1 predăm. Era un măscărici simpatic.
UN PIRAT: Căpitane, sînt aşteptat.
CĂPITANUL: Chemaţi-1 pe Cezar! Şi pe ea. Spuneţi-i să ne scuze, dar trebuie să le redăm libertatea. *(Cîţiva piraţi ies.)* Pe dînsa i-o dăm lui, ca amintire de la noi... Vin?
GRASUL: Nu-i auzim, urletul mării ne-a cam betegit urechile.
CĂPITANUL *(cu nostalgie):* Marea e nemărginită, ca timpul, ca viaţa, ca moartea, ea asurzeşte orice

CEZAR *(intrînd):* De-aceea sînteţi voi fericiţi şi liberi. Acuma plec. Rămîneţi cu bine. Şi beţi lapte ! Inocenţilor, voi nu ştiţi că vă puteţi înălţa pe capetele căzute la picioarele voastre... Vă las! Nu uitaţi, beţi lapte! *(Iese.)*
DÎNSA *(confidenţial, lor):* Nu-1 ascultaţi, Cezar dă multe sfaturi, ca orice împărat. N-are rost la vîrsta voastră să beţi lapte. *(Iese.)*
CĂPITANUL: Ba nu, o să bem lapte !
PIRATUL BEAT *(vine speriat):* Căpitane, pe cuvîntul meu că Piele mănîncă lături.
CĂPITANUL: Nu s-o fi trezit încă si nu stie ce face!
PIRATUL BEAT: Grohăie!
CĂPITANUL: Poate joacă teatru.
PIRATUL: Dar şi rîmă!
CĂPITANUL: Asta e mai grav.
PIRATUL BEAT: Şi umblă în gură cu paie !
GRASUL: Cînd porcul umblă cu paie în gură, e semn că se schimbă vremea.
UN PIRAT *(vine):* Căpitane poftim şi restul banilor. S-au bucurat cînd l-au văzut pe Cezar. ..
GRASUL: Dar cînd au văzut-o pe ea, ce-au zis?
UN PIRAT: Sînt obişnuiţi! Ziceau că nu putea Cezar să nu găsească pe mare vreo femeie! Au crezut că e regina piraţilor. Dar le-am spus că noi n-avem regat, şi rege, aşa că n-avem cum avea regine.
PIRATUL BEAT: Ce fac cu Piele?
CĂPITANUL: Dă-i ghindă!

GRASUL: Căpitane, priveşte, sîntem înconjurați de vase duşmane !

SLABUL: Ne-au prins în capcană, au ieşit din ceață...

CĂPITANUL: La arme, băieți!

GRASUL: Căpitane, parcă-l văd pe puntea unui vas chiar pe Cezar.

CĂPITANUL: El e... Lăsați armele, vine, liber fiind, să ne salute. întîmpinați-1! *(Cîțiva pirați ies.)*

SLABUL: Sper că nu ne mai pune încă o dată să-i jucăm piesa.

CEZAR *(intră, urmat de mulți soldați):* Băieți, scuzați-mă, am plecat fără să-mi îndeplinesc ce v-am promis... Căpitane, dă-mi fluierul tău.

CĂPITANUL: Poftim... Vrei să cînți cu noi?

CEZAR: Altceva v-am promis: că vă spînzur. Şi un împărat nu poate minți. Soldați, luați-i pe aceşti bravi pirați şi spînzurați-i de cel mai înalt catarg. Dar să respectăm gradele, întîi pe cei mici. *(Beatul, rîzînd de acest joc, se lasă dus de soldați spre catarg.)* Trebuie să vă spînzur, ca să-mi încep cariera. *(Tobe.)*

SLABUL: Asta e o nouă piesă pe care trebuie să o jucăm?

CEZAR: Nu copile. Acum nu mai jucăm teatru... Vezi, voi spînzurați omul, înălțîndu-1 în văzduh, uitîndu-vă de jos la el, umiliți, cinstindu-1, cu spaimă şi venerație în priviri!... Voi ştiți că murind, omul scapă de chinul corăbiei, al acestei vieți hodorogite....

SLABUL: Frumos discurs... asta aş putea, rolul să-1 joc eu...

PIRATUL CHIOR: Cezar, priveşte, l-au spîftzurat pe bețivan ! *(Toți privesc uimiți picioarele beatului atîrnînd.)*

CEZAR: Da, dragă, ştiu... Cum spuneam, voi îl eliberați pe om de necinste, de laşitate...

GRASUL *(luat de soldați):* Cezar, ce fac ăştia? Lasă glumele !

CEZAR: Eu vă prețuiesc, băieți, nu vreau să ajungeți porci... Vreau să va eliberez... *(Tobe. Alt pini e spînzurat. E luat altul.)* în viața care mă aşteaptă vreau să fiu şi eu o *clipa,* pirat, să rid, nevenindu-mi să cred că lumea este aşa cum este, şi să fiu o *clipi poet:* să admir moartea —< *(cîntă la 'fluier).* Să pri

vesc moartea, acest mare mister... Lumea săvîrşeşte omoruri, dar n-are timp să privească moartea. O clipă vreau să fiu pirat ca voi, iubiții mei pirați.,. *(Cîntă la fluier, privindu-i pe cei spînzurați, ale căror picioare se văd atîrnînd.)*

CEZAR *(soldaților):* Acum luați-1 pe căpitan... Nu e frumos să-1 las la urmă. *(Căpitanul e luat şi dus spre spânzurătoare. Tobe.)* Erai un actor foarte bun, căpitane. *(Dînsei.)* Mă imita foarte bine, nu? *(Soldaților.)* Ungeți bine frînghia cu săpun, căpitanul e protejatul meu, vreau să se bucure de o moarte frumoasă? ! *(Căpitanului i se pune funia la gît. Tobe.)*

CĂPITANUL: Cezar! O clipă.

CEZAR: Te ascult. Ce doreşti, spune repede, că pirații tăi de-abia aşteaptă să fie spînzurați. Sînt nerăbdători, nu le strica plăcerea.

CĂPITANUL: Cezar, eu cred în destinul tău !

CEZAR: Nu-mi spui o noutate. Eu ți-am spus că destinul meu se va împlini.

CĂPITANUL: Dar eu nu te-am crezut, te-am crezut un măscărici. Cezar, ascultă-mă: Cezar, acest nume va străluci peste Roma!

CEZAR: Ştiu, dragă.

CĂPITANUL: Acest nume, dar nu tu !

CEZAR: Nu-nțeleg. Acest nume, dar nu eu? Nu vezi că ^ te contrazici?

CĂPITANUL: Şi tu ai spus lucruri care se contrazic. Se vede că va veni o vreme a contrazicerilor logice.

CEZAR: Observ că filozofezi, că mă imiți.

CĂPITANUL: Observi excelent, Cezar, dar nu tragi concluzii. Se vede că ți-e lene. Sau şi asta face parte din destinul tău şi al omenirii viitoare. Da, te imit, fiindcă pot. Şi spun că te-ai contrazis — de fapt fără să te contrazici — uitînd să spui ce rol vor avea în viitor actorii. Ai lăsat doar să se înțeleagă că vor fi mari, fără să spui răspicat. Şi vor fi mari, căci o lume fără actori mari nu poate fi mare...

CEZAR: Vorbeşti frumos despre artişti, bravo!

CĂPITANUL: Nu mă întrerupe, nu vorbesc despre actorii de teatru. Era actorilor care latră în scenă sau imită pe nu ştiu cine a trecut. A venit era marilor actori.

CEZAR: Ai început să mă plictiseşti cu discursuri.
CĂPITANUL: Şi tu m-ai plictisit pe mine. De la tine am învăţat.
CEZAR: Ce-i este permis lui Dumnezeu, nu-i este permis şi boului.
CĂPITANUL: Dar acum nu eşti zeu, Cezar, eşti nimic. Ca şi mine. Tu eşti ce vei fi în viitor, împăratul Romei, genialul Cezar! Dar acum eşti un biet pasager pe o corabie, un nimic, un ins care poate fi aruncat la peşti.
CEZAR: Iarăşi te contrazici!
CĂPITANUL:' Sînt perfect logic.
CEZAR: Ai spus că eu sînt ce voi fi, viitorul! Marele Cezar, nemuritorul!
CĂPITANUL: Cel ce vei fi, nu cel ce eşti. Dar cel ce vei fi, voi putea fi şi eu, bunăoară. Eu, ca actor, pot să joc rolul marelui Cezar. Şi-1 voi juca, în locul tău! Tu nu eşti acum decît ţărînă, Cezar, mîncare pentru peşti; şi nu vei fi nimic în viitor! Eu voi fi!
CEZAR *(Dînsei):* E amuzant, căpitanul. Se vede că apropierea de moarte, de ştreang, te face mai deştept. *(Căpitanului.)* Văd că ai idei! Idioate, dar idei!
CĂPITANUL: Cezar, nu m-ai urmărit atent! Ţi-am spus cînd mi-au pus funia la gît, că eu, repet, eu cred în destinul marelui Cezar!
CEZAR: Nu sînt tembel, am înregistrat. Probabil voiai să le spun soldaţilor să-ţi ia funia de la gît, altfel de ce m-ai fi linguşit în loc să mă înjuri înainte de a muri?
CĂPITANUL: Dar eu n-o să mor acum, Cezar.
CEZAR: Foarte interesant! Dar cînd o să mori?
CĂPITANUL: Dac-o să vreau, o să mor la Roma, în Senat!
CEZAR: Ai început să mă imiţi cu obrăznicie !
SLABUL: E nebun, căpitanul! De cînd a văzut funia, a bolunzit! îşi ia rolul în serios, se crede Cezar şi crede că nu poate muri decît în Senat.
CĂPITANUL: Toată viaţa ta ai tot aşteptat, Slabule, să crap eu cumva ca să-mi iei locul.
SLABUL: Acum şi-aşa nu mai eşti un biet căpitan, tu eşti Cezar! Aşa că o să devin eu căpitanul corăbiei, n-o s-o las fără căpitan, că nu se poate !

CĂPITANUL: Banditule, mă vezi cu ştreangul la gît şi-mi furi postul de căpitan!
SLABUL: Ori esti căpitan, ori esti Cezar, răspunde?
CĂPITANUL: Sînt Cezar!
CEZAR: Terminaţi cu ţigănia asta! Soldaţi, spînzuraţi-1 pe dumnealui *(îl arată pe Căpitan)* că aşteaptă să fie spînzurat şi dumnealui. *(îl arată pe Slab.)*
CĂPITANUL *(soldaţilor):* Dobitocilor, sînt Cezar!
SLABUL *(lui Cezar):* Are insolaţie.,. Soarele, prea tare şi puterea prea mare te înnebunesc!
CEZAR: Linişte! Soldaţi, lăsaţi-1 puţin. Căpitane, mi-a plăcut cum ai spus replica: dobitocilor, sînt Cezar! Exact aşa aş fi spus-o şi eu. Mă imiţi perfect.
CĂPITANUL: Te-nşeli Cezar. Tu mă imiţi pe mine.
SLABUL *(lui Cezar):* Vă jur că are insolaţie...
CEZAR: Nebunii întotdeauna mă amuză...
CĂPITANUL: Cezar, eu am dreptate! Tu nu mai eşti Cezar, eu sînt, fiindcă mă crezi nebun! Şi crezîndu-mă nebun, îl crezi pe Cezar nebun!
SLABUL: Şi Cezar nu e nebun!
CĂPITANUL: Ba da! Cezar este foarte nebun! Fiindcă Cezar, crede în destinul lui Cezar, în ce va fi, în viitor!
GRASUL: Are dreptate, şi mie mi s-a părut că Cezar e cam sărit din ţîţîni!
CĂPITANUL: Cezar nu e un farseur, care minte că va preacurvi şi va ajunge zeu, el e convins că va fi asa.
GRASUL: Deci'e nebun!
CEZAR: Nu e nebun, terminaţi odată! Cezar e lucid, fiindcă el ştie care e viitorul lui Cezar, 1-a visat! Dacă crezi, nu înseamnă că eşti nebun [Poate pentru alţii pari nebun!
CĂPITANUL: Dar tu socotindu-mă pe mine nebun, eu, Cezar, ţi-am părut ţie nebun! Deci tu nu mai crezi în destin, nu mai crezi în tine !
CEZAR: Ba cred!
CĂPITANUL: Nu crezi, dar eu mai cred în destinul lui Cezar.
CEZAR: Cred!
CĂPITANUL: Atunci dă-mi un argument! Dă-mi o probă!
CEZAR: Orice vrei!

CĂPITANUL: Dacă crezi că Cezar e nemuritor, şi nu poate muri aici pe corabie> hai să mai jucăm o dată scena: asasinarea lui Cezar!

CEZAR: S-o jucăm!

CĂPITANUL: Şi tu să-1 joci pe Cezar, cel ce va fi asasinat !

CEZAR: O să-1 joc!

DÎNSA: Nu-1 asculta, te provoacă! Vrea să te omoare!

CEZAR: Cezar nu poate muri aici!

DÎNSA: Dar aceşti oameni care acum ştiu că îi vei spînzura dacă trăieşti, te vor înjunghia!

CEZAR: Imposibil!

DÎNSA: Mîndria ta o să-ți răpună capul!

CĂPITANUL: Mîndria o'să-i răpună capul şi în Senat î Cezar, dacă mai eşti Cezar şi mai crezi în destin, trimite soldații la corăbii şi hai să jucăm asasinarea! Rămîi doar tu!

DÎNSA: Te provoacă, Cezar.

CEZAR: Soldați, mergeți la corăbiile voastre şi pe țărm. O să vin singur spre voi, gol, înotînd, aupă ce le voi dovedi ce vor ei să le dovedesc. *(Soldații pleacă^) (Căpitanului.)* Vezi, nu mi-e frică să rămîn cu voi! Degeaba forțați imposibilul!

DÎNSA: Cezar e o'capcană! Opreşte soldații, ți-a întins o capcană!

CĂPITANUL: Scena din For va fi o capcană. Şi Senatul e o capcană!

CEZAR: Şi viața e o capcană.

CĂPITANUL *(coborînd şi aruncînd funia):* Tu ai spus! Şi eu cred ce spui tu, doar voi juca rolul tău în istorie ! Căci te voi omorî, aici, acum, Cezar, în scena înjunghierii din Senat!

CEZAR *(surîzînd):* Adică chiar vrei să mă uzurpi, căpitane?

CĂPITANUL: Tu vrei, omorîndu-mă, să-mi uzurpi cariera actoricească. Dă-mi bagheta. *(I-o ia.)* Ai şi devenit dirijor, în locul meu. Şi toți dirijorii, căpitanii de vase, de imperii, sînt nişte actori cabotini!

CEZAR: Eu nu sînt un cabotin.

CĂPITANUL: E adevărat. Nu eşti, fiindcă nu tu vei ajunge împăratul Romei, ci eu!

CEZAR: Cum să ajungă un actor împăratul Romei, nu vezi ce absurdități spui? !

CĂPITANUL: îmi ştiu rolul! Şi-am să-1 interpretez excelent !„

CEZAR: Dar eu nu pot muri, trebuie să duc bătălii, să iubesc regine...

CĂPITANUL: Le voi iubi eu pe regine, nu-i cine ştie ce mare lucru, voi duce eu bătălii. Dacă zeii nu mint şi trebuie ca tu să ajungi împărat — te omor şi voi merge eu pe drumul tău. Toți vor crede că eu sînt tu.

CEZAR *(tot surîzînd):* Te-ai obrăznicit.

CĂPITANUL: Seamăn leit cu tine.

CEZAR: Dar nu înțelegi, neghiobule, că chiar dacă trupul meu va fi ucis, spiritul meu va triumfa...

SLABUL: Da, eu înțeleg perfect: spiritul tău va intra în trupul altuia, al celui care-ți va continua cariera. Şi mie mi-ar place să joc rolul tău, Cezar.

CĂPITANUL: Gura! Nu uita că mai sînt căpitan! Du-te şi adă vopselele şi machiază oamenii, asta e priceperea ta, să boieşti oamenii şi să-i faci altfel, nu să ajungi Cezar.

SLABUL: Eu cînd eram mic, jucam teatru, pe cuvînt, Sînt talentat, pe cuvînt!

CĂPITANUL *(îl ia de urechi şi-i dă un picior în fund):* Marş, idiotule!

SLABUL *(continuînd cu îndărătnicie):* ...spiritul lui va pătrunde în trupul care...

CĂPITANUL: Nu mă interesează metafizica, ieşi! Eu vreau să joc rolul lui Cezar! *(Slabul iese.)*

DÎNSA: Cezar, omul acesta te va omorî!

CEZAR: De ce crezi?

DÎNSA: Fiindcă el ştie că Cezar poate ucide ! Şi el vrea să-şi demonstreze în primul rînd lui că e un actor teribil, un actor ce poate fi Cezar!

CEZAR: El nu aspiră spre zei!

DÎNSA: Nici nu ține. El e realist. El nu crede în ceea ce nu există, căci pentru el zeii nu există. *(Slabul a revenit. îi machiază pe pirați.)*

CĂPITANUL: Te înşeli fetițo. Eu cred că Cezar va ajunge zeu. Adică, nimic. Căci zeii sînt nimic. O să devii nimic, Cezar! Nemurirea înseamnă nimic. Olimpul e gol.

CEZAR: Asta cu Olimpul o s-o mai spună şi alţii.

CĂPITANUL: Nu mă deranjează. N-am pretenţia să rămîn singular în istorie. Singura fericire e samă amuz. Să rîd de aspiraţiile voastre, să joc aceste deşertăciuni.

GRASUL: Să nu ajungi, jucînd, să crezi în ele. Porcul sătul se joacă cu dovleacul.

CEZAR *(luîndu-şi mantia de împărat)*: Eu o să-mi împlinesc destinul, căpitane.

CĂPITANUL: Te-nşeli: din moment ce destinul trebuie împlinit, fiind destin, nu contează cine, care e omul ce trebuie să-1 împlinească. Nu omul contează, ci nevoia de-a avea un asemenea om. Eu voi juca rolul acestui om, în locul tău, şi nimeni nu va şti niciodată acest adevăr!

CEZAR: Hai să-ncepem! Deci eu vin din dreapta şi intru în Senat... Atenţie, pornesc... *(Porneşte agale spre piraţi.)* Şi mă gîndesc: cît sînt de liber, dacă şi spre moartea pe care o ştiu că m-aşteaptă mă îndrept fără teamă! Fiindcă nu vreau să mă opresc aici, cu pasul acesta *(se opreşte o clipă)* căci de m-aş opri, ar însemna că n-aş mai trăi în viitor, cu gîndul şi cu fapta, c-aş trăi pe locul acestui pas, şi atunci aş fi lipsit de libertate, aş fi mort, căci a trăi fără libertate înseamnă moarte...

CĂPITANUL: Te-ascult, te-ascult, replicile acestea trebuie să le învăţ bine...

CEZAR: ...Căci a mă opri, înseamnă a muri înainte de a fi omorît. înseamnă să mă sinucid. Nu mă voi opri! Libertatea — înseamnă că exişti, că decizi singur.

CĂPITANUL: Nu ţipa şi nu mai spune bazaconii despre libertate. Ei bine, cînd o să ajungi în centrul scenei, o să te cîrpesc. Să-ţi demonstrez că nu există nici o libertate de-a alege singur, de a fi, ci că eşti supus ' voinţei altora. Capriciului altora. Nu decizi singur, Cezar, nu eşti unicul care decide paşii. Paşii tăi sînt orbi. Eu te pot ucide şi-acum, deşi te puteam ucide şi înainte de-a face pasul la care ai spus replica odinioară că nu te temi de moarte etc., etc...

CEZAR: Nu mă tem! *(Porneşte iarăşi.)*

DÎNSA: Opreşte-te, Cezar! Fugi! Tu înoţi foarte bine! Fugi, ai destui păzitori care te-aşteaptă! Nu te juca, Cezar, nu te juca!

CEZAR: Linişteşte-te, dragă. *(Ieşind din rol, din „scena omorului".)* Ascultă, căpitane. Bine, să acceptăm că vine era actorului, a falsului, a celui care mimează dragostea...

DÎNSA: Nu se poate mima dragostea.

SLABUL: Asta nu-i o problemă serioasă, şi eu pot mima cu tine iubirea...

DÎNSA: De mimat poţi, dar cu-adevărat nu te văd în stare...

SLABUL: Nu te lua după aparenţe...

GRASUL: E drept. Nu ştii pe ce creangă cîntă cucul.

CEZAR: Căpitane, eu nu mai pot vorbi, ce mama dracului !

CĂPITANUL: Linişte! *(Grasului.)* Folcloristule, te spînzur de limbă !

CEZAR: Deci, acceptînd, prin absurd, că tu vei juca în istorie, rolul meu, că mă vei mima... Cum vei mima moartea mea în For? Căci va trebui să mori!

CĂPITANUL: O să găsesc un idiot care să mă dubleze în scena asta. O să crape ca prostul. Eu în nici un caz n-o să merg acolo. La regine, da, o să merg, dar la moarte — trebuie să fiu idiot să merg. îl plătesc pe unul, îl machiez... Eu o să mor de bătrîneţe, ţi-o jur, ca o canalie bătrînă. După scena morţii din For, mă autopensionez ca actor. O să am destui bani puşi de-o parte, ca să pot apoi rîde de toată istoria Romei pe care-am încurcat-o, distrîndu-mă...

CEZAR *(moare de rîs)*: Perfect! Să reluăm! însă, căpitane, am uitat să-ţi spun: dacă eu nu mor aici, ceea ce e sigur, o să te spînzur cu capul în jos. De aceea am acceptat să joc scena, ca să te văd cu capul în jos, şi să văd cum prea tîrziu şi inutil îţi ajunge mintea de la fund la cap.

CĂPITANUL: Spui că eşti liber să faci orice, joacă atunci scena care ţi-o cer: capcana!

GRASUL: La urma urmei, ori Cezar, ori căpitanul, tot un drac e: amîndoi se învîrt în aceeaşi capcană şi cred că fac ce vor. Vă pîndiţi ca fiarele, dar amîndoi

sînteți liberi doar să crăpați sub cuțitele noastre. Căci pe unul îl vom căsăpi, ca să nu mai reluăm la infinit scena asta.

CEZAR: Eu nu sînt pregătit pentru moarte, eu mă distrez pe seama voastră.

GRASUL: De moarte şi de nuntă nimeni, niciodată, nu poate fi gata.

CĂPITANUL: O să te omor chiar eu, Cezar, primul pumnal înfipt în tine va fi al meu, fiindcă eu nu iubesc zeii, nemurirea, iubesc viața şi vreau să trăiesc.

DÎNSA: Şi ca să trăieşti, trebuie să ucizi? !

CĂPITANUL: Nu pot trăi decît dacă-1 ucid. Altfel mă spînzuri, Cezar, aşa-i?

CEZAR: Nu mă puteți înjunghia, nefericiților! De m-ați omori ar triumfa pe această corabie absurdul cel mai absurd, moartea.

DÎNSA: Moartea a mai triumfat aici, Cezar, chiar sub ochii tăi. De ce nu înțelegi, de ce eşti orb?

CĂPITANUL: Pămîntul se învîrte orb, ăsta e destinul său. Şi al omului.

CEZAR: Te ocupi cumva cu rotația pămîntului şi a astrelor?

CĂPITANUL: Mă ocup cu de toate, sînt doar actor. Totul se roteşte orb, fără nici o importanță dacă vrea sau nu vrea. Asta e problema: să vrei sau să nu vrei. Şi ăsta e răspunsul: de vrei sau de nu vrei, n-are nici o importanță. Dacă tu, Cezar, vrei sau nu vrei acum să mori, n-are nici o importanță dorința ta intimă. Eşti sortit rotirii. Asta e destinul.

CEZAR: Dar eu sînt conştient de ce voi ajunge, am visat! Cleopatra va exista!

CĂPITANUL: Pretențiile tale sînt absurde, Cezar, nu contează Cleopatra! Ea va exista şi te-asigur c-o s-o iubesc eu la fel de bine ca şi tine, sau ca şi altul...

SLABUL: Şi asta e o idee care trebuie reținută.

CĂPITANUL: Contează doar că omenirea va avea nevoie oarbă de un ins care va fi geniu sau tiran, de un Cezar. Roma are nevoie de un măscărici. Că vei fi tu sau altul.

SLABUL: N-are importanță. Aş putea fi chiar eu !

CĂPITANUL: Vezi să nu-ți dau cîteva la fund!

SLABUL: De ce, dragă? E o posibilitate. Adică eu nu spun altceva decît ce spui tu. Omul, ca persoană fizica n-are importanță, zic rău? Omul este un rahat, o cîrpă, o mătură, un schelet care vorbeşte.

CĂPITANUL: Este pămînt. Omul este un astru mort.

CEZAR: Dragă căpitane, atunci e clar: dacă eu sînt acuma mort, de ce vrei să mă mai omori?

CĂPITANUL: Nu fă pe prostul. Tu eşti un mort care umbli prin viață ca să mori mai profund şi pentru totdeauna. Nu înțelegi că viața este o față a morții?

GRASUL: Cînd încep pirații să filozofeze, e nemaipomenit. Dar mie mi-e foame. Ori vă omorîți odată, ori plec să mănînc ceva.

CĂPITANUL: Doar burduhanul vă interesează, burta ! Du-te, ce ştii tu ce e moartea!

GRASUL: Dar cine ştie ce e moartea? Ea e ca semnul femeii: cine i-a văzut partea cealaltă?

CEZAR: Strigați: Trăiască Cezar! *(Se apropie de ei.)*

PIRAȚII: Trăiască Cezar!

DÎNSA: Nu te apropia de ei, au în mîini pumnale adevărate !

CĂPITANUL: Pe el, băieți! *(Sar pe el cu pumnalele, busculadă. Nu se mai deosebeşte Cezar de Căpitan. Amîndoi» în învălmăşeală, cad jos. Nu se mai vede nici unul.)*

PIRAȚII: Trăiască libertatea ! *(Cercul se desface şi în mijloc se vede Cezar, cu fața în jos.)*

DÎNSA *(apropiindu-se):* E mort!

GRASUL *(celui căzut):* Vezi, te lăudai că n-o să mori decît in Senat! Şi eşti un biet mort!

DÎNSA: Şi un pirat dobitoc va juca rolul tău, Cezar! Visele, idealurile tale vor fi împlinite de pirați! Şi le vor însuşi! Ideile sînt ale geniilor! Şi de rodul lor se bucură pirații! Unde esti Căpitane? Unde esti?

PIRATUL CHIOR: N-o fi mort Căpitanul? Că seamănă leit?

CĂPITANUL *(CEZAR):* Căpitanul a murit! M-a înfruntat ca un nemernic, şi a murit. Cezar e nemuritor. V-am spus doar!

DÎNSA *(cercul s-a dat în lături complet. îl vedem pe Căpitan (Cezar) stînd pe o buturugă ca pe un tron):* Dar tu eşti Căpitanul, nu eşti Cezar! Te cunosc după chelia ta falsă! Te lauzi c-o chelie falsă!

CĂPITANUL *(CEZAR):* De-aş avea păr, n-aş mai avea - chelie.

GRASUL: Decît un păr rar, mai bine o chelie deasă.

DÎNSA: Cezar a visat să revoluționeze lumea, şi tu, un pirat păduchios, fudulindu-te, căpătuindu-te în numele acelor visuri, o să-ți faci de cap şi-o să-ți zici Cezar!

CĂPITANUL *(CEZAR):* Sînt Cezar! Fetițo, Cezar a avut dreptate: el nu va muri decît în Senat! Gri de cîte ori el va fi ucis, nu va muri decît la Roma! Aşa e destinul său! Glorios şi nemuritor va fi şi după moarte!

GRASUL: E Cezar! Căpitanul ar fi zis: vă las vouă gloria de după moarte, eu mă mulțumesc cu gloria şi cu paralele din viață!

DÎNSA: Un moment: dar dacă Cezar, cel căzut aici, înroşit de sînge, dacă e viu? Dacă se preface că e mort, ca data trecută?

CĂPITANUL *(CEZAR):* Imposibil! Sîngele de pe pumnale e sîngele lui Cezar!

DÎNSA: Deci recunoşti că tu nu eşti Cezar?

CĂPITANUL: Nu recunosc. Eu sînt Cezar! Căci Cezar despre care vorbeşti tu a murit! El nu era un om liber! De-aceea a murit! El era robul destinului său, al bătăliilor ce trebuia să le ducă, al femeilor pe care trebuia să le iubească, el era o unealtă! Deci Cezar nici n-a existat ca om. A existat doar ca unealtă a destinului său. Şi eu am suprimat această unealtă, ca să-1 salvez pe Cezar, ca să salvez ideea care se numeşte Cezar! Ca să nu mai fie rob, omul. Şi eu n-o să fiu rob, jucînd rolul său, eu o să-mi bat joc de zei şi de romani! Asta e superioritatea mea; că nu vreau să devin egalul zeilor, ci să-mi bat joc de ei! El, Cezar, era prizonierul lor, nu era liber, şi prin asta fiindcă credea în ei, înjosea ideea de om.

DÎNSA: Deci eşti Căpitanul, ai chelie falsă?

CĂPITANUL *(CEZAR):* Cine îndrăzneşte să verifice dacă chelia împăratului e falsă?

GRASUL: Numai dînsa poate să spună adevărul, de eşti Cezar sau Căpitanul, ea i-a cunoscut pe amîndoi!

CĂPITANUL *(CEZAR):* Adevărul n-are nici o importanță. Ce-i pasă lumii de adevărata existență a lui Cezar sau de surogatul ei jucat de altcineva? Şi femeia asta o să spună ce vrea bărbatul! Cezar zice el că este,, Cezar va zice şi ea! Şi de fapt sînt Cezar! V-am spus că sînt Căpitanul, ca să nu vă supărați pe mine că v-am pus să vă omorîți Căpitanul.

DÎNSA: Priviti-1 pe Cezar! *(îl arată pe cel de jos.)* Mişcă 1

CĂPITANUL '*(CEZAR):* Şi morții mişcă. Aruncați-1 în mare ! *(îl pipăie.)* Este mort, s-a răcit. A vrut să fie zeu, adică nimic, în burta peştilor o să ajungă un nimic. Adică un zeu în burta peştilor. *(îl aruncă, ajutat de cîțiva pirați, peste bord.)* După cum vedeți: eu sînt singurul Cezar!

DÎNSA: Un pirat ajuns împărat !

CĂPITANUL *(CEZAR):* Cine va şti că sînt pirat? Nu v-a promis Cezar că vă omoară?

GRASUL: Ba da. Dar a murit el.

CĂPITANUL *(CEZAR):* Dar am rămas eu. Şi o să vă omor, eu. Destinul lui Cezar trebuie împlinit. *(Face semn către corăbiile soldaților romani.)* Veniți, soldați!

PIELE *(vine. Se apropie de Dînsa):* îți mulțumesc, femeie. Am dormit bine. Cezar, cînd s-a îmbrăcat în împărat, a venit la mine în cabină si văzîndu-mă bolnav, mi-a luat din suflet vraja ce mă făcuse porc. Acum sînt iarăşi cîine. Am dormit, m-am refăcut! Unde este Cezar să-i mulțumesc?

CĂPITANUL *(CEZAR):* Sînt aici, băiete!

PIELE: Tu esti un actoraş, nu eşti Cezar!

CĂPITANUL '*(CEZAR):* O să-ți dovedesc că sînt Cezar! Băieți, spînzurați-1! *(Cîțiva pirați îl prind pe Piele şi se îndreaptă cu el spre spînzurătoare.)* **O** să crapi, cîine.

PIELE: N-o să crap. Cîinii nu sînt obişnuiți să moară spînzurați !

CĂPITANUL *(CEZAR):* Ba da, nu eşti nemuritor. Doar eu sînt nemuritor, doar eu pot ce doresc.

PIELE: Omul nu poate fi ce doreşte, el poate fi doar ce poate. Poate fi cîine, nu zeu.

CĂPITANUL *(CEZAR):* Zeu fiind, pot să fiu şi cîine. Poftim. *(Latră.)* Şi Zeus s-a transformat în taur ca să

violeze o ființă de gen feminin. Şi eu, ca distracție, pot fi cîine. Ca distracție, nu ca structură, înțelegi? Eşti la curent cu structuralismul? *(Cîntă la fluier.)* Lumea săvîrseste omoruri, dar n-are timp să...

GRASUL: Vin soldații!

CĂPITANUL *(CEZAR):* Să vină! Să vă spînzure mai repede. *(Cîntă la fluier.)* O clipă vreau să fiu pirat ca voi iubiții mei pirați.

CEZAR *(însoțit de soldați a păşit pe corabie):* Cine este dobitocul care mă imită? *(Stupoare.)* Nu cumva e căpitanul?

CĂPITANUL *(CEZAR):* Eu sînt Cezar!

CEZAR: Fleacuri! Cezar nu pot fi decît eu! Piele, iubitul meu prieten, ce cauți acolo sus? Vino la mine, trebuie să-ti mai aud glăsciorul...

CĂPITANUL *(CEZAR):* Soldați, eu sînt Cezar, acesta e un farseur!

CEZAR: Nu le vorbi, e inutil! Soldații nu cuaqsc decît limba mea, decît limba celui ce le-a mai comandat. Limba celui ce le comandă! Tu te rogi de ei, le explici, deci nu eşti Cezar! Eu sînt, fiindcă am venit cu ei.

PIRATUL CHIOR: Dar te-am căsăpit aici de-adevăratelea.

CEZAR: Mă faci să rîd...

PIRATUL CHIOR: Am jucat teatru, bineînțeles... Deşi cam serios, nu în glumă. De-aceea mă mir.

CEZAR: Nu te mira. Cine se miră, e prost. Grasule, şi tu m-ai înjunghiat?

GRASUL: M-am gîndit că e mai bine să înfig pumnalul în tine aici pe corabie decît să te las să te chinuieşti o viață ca s-ajungi să te omoare în Senat nişte inşi fără humor.

PIRATUL CHIOR: Exact. Te-am omorît ca să-ți facem o bucurie. Ca să "te scăpăm de suferințele călăilor...

CEZAR: Vă cred. Sînteți pirați buni. Vă mulțumesc pentru că m-ați omorît. Din prostie ați făcut-o, adică din naivitate. *(Le strînge mîna.)* Vă felicit! Naivilor, nu v-am spus că nu pot muri?

GRASUL: Şi-ai întins-o cînd ai simțit că te vom căsăpi?

CEZAR: N-am întins-o. M-am dat la o parte. Şi l-am băgat pe altul sub cearşaful meu.

CĂPITANUL *(CEZAR):* Slabul! Formidabil!

GRASUL: Şi tu ai zburat ca un zeu...

PIRATUL CHIOR: E clar, eşti zeu. Ai înviat din morți.

CEZAR: Nu drăguță: n-am înviat. Ca să înviezi, trebuie să mori. Eu n-am murit, m-am strecurat printre voi şi m-am aruncat în mare să mă scald. Şi înotînd am ajuns la corăbiile soldaților.

GRASUL: Dar ai mantie!

CEZAR: Nu e a mea, cea originală. Mi-a dat-o un oştean. De fapt sînt în pielea goală, priviți! *(îşi dă mantia jos.)* Ați jucat prea realist scena şi l-ați omorît pe bietul pirat Slab.. .

PIRATUL CHIOR: Pe Slab l-ai pus sub mantia ta?

GRASUL: Pe el l-am omorît?

CEZAR: Probabil! Căci am văzut că 1-ati aruncat în mare I

CĂPITANUL *(CEZAR):* Nu-i adevărat! El e Slabul. Vrea să-mi ia rolul! Toată viața m-a invidiat! Trişorule, banditule! *(Soldații îl prind, nu-l lasă sase apropie de Cezar.)*

CEZAR *(SLABUL):* E nebun, omul acesta! Soldați, urcați-1 nițel lîngă spînzurătoare, poate funia îl face om normal. *(Soldații îl duc.)*

CĂPITANUL *(CEZAR) (zbătîndu-se):* Am avut totuşi dreptate: începe era actorilor. Rolul oiței, rolul tiranului pot fi jucate de mai mulți inşi. Slabul m-a învins cu propria mea armă. *(în ştreang.)* Trăiască teatrul!

GRASUL: O clipă! *(Căpitanului.)* Tu eşti Cezar sau eşti Căpitanul?

CĂPITANUL *(CEZAR):* De ce vrei să ştii?

GRASUL: Fiindcă n-are nici o importanță. De aceea.

CĂPITANUL *(CEZAR):* Sînt Cezar!

PIRATUL CHIOR: Atunci se pune problema dacă Cezar acesta, noul sosit, este Cezar cel adevărat sau tot vreun ins care a învățat pe de rost rolul lui Cezar? !

GRASUL: Asta n-are nici o importanță. Poate că Cezar nici n-a existat şi nici nu va exista, vor fi doar nişte inşi care mereu se vor numi Cezar.

CĂPITANUL *(CEZAR):* Eu sînt cel autentic, priviți-mi chelia! Nu vreau să mor aici!

DÎNSA: Cezar va trăi mereu, crima, inteligenţa, tirania, dreptatea... Cezar doar îsi va schimba actorul.

CĂPITANUL *(CEZAR):* Slabul m-a uzurpat!

CEZAR *(SLABUL):* Piele, latră tu niţel ce înseamnă Cezar. .. *(Piele latră.)* Ce înseamnă viaţa...

CĂPITANUL *(CEZAR) (murind în ştreang):* Eu sînt Cezar! Vă blestem mediocrilor! Te blestem, Romă!

CEZAR *(SLABUL):* Piele, latră tu blestemul ăsta... *(Piele-latră.)* Căpitanul a fost un actor bun. A blestemat din suflet. Dar a fost un naiv. Şi-a început cariera cînd soldaţii nu erau la spatele lui să-1 păzească. Fără arme, nu poţi fi Cezar. Priviţi cum căpitanului îi ajunge mintea de la fund la cap.

PIRATUL: Tu eşti Cezar sau Slabul?

GRASUL: E Slabul, dar n-are nici o importanţă. Ăsta ne spînzură, îl cunosc foarte bine.

CEZAR *(SLABUL):* Ai dreptate: n-o să mai rămînă nici o urmă din voi toţi. *(Dînsei.)* Domniţă, vino lîngă mine, pînă o să mergi lîngă cei de sus. *(îi arată pe spînzuraţi. Cîntă din fluier.)* Piele, latră ce vrei — O clipă vreau să fiu pirat ca voi, iubiţii mei piraţi... *(Cîntă la fluier. 0 ia în braţe pe Dînsa.)* Să fim optimişti! *(în timp ce le face semn soldaţilor să-i spînzure pe piraţi. Piraţii sînt duşi la spînzurătoare. Piele latră ce crede el că este esenţa vieţii şi a morţii.)* Piele, fii mai optimist. Latră-mi: ce e omul...? *(Piele latră.)*

PIESA VĂZUTA DE:

ILEANA POPOVICI

Avem de-a face aproape cu prototipul a ceea ce se cheamă o lucrare de tinereţe: o idee originală, de o mare forţă şi amplitudine, a cărei descoperire se simte trăită cu o tulburată intensitate, ne este înfăţişată deghizată în frivol joc al paradoxurilor; scriitura este excesiv de dezinvoltă, chiar neglijentă; nonconformismul intelectual veritabil îşi încrucişează căile cu poante de o calitate discutabilă. Acest coctail de calităţi şi defecte are însă un sunet nou în dramaturgia noastră, nu aminteşte de nimic, nu trăieşte din reminiscenţe şi nici nu invită la imitaţii: e un unicat — şi asta îi conferă dreptul la atenţie şi simpatie. Iuliu Cezar — adolescent, prizonier pe o corabie a piraţilor, se dedă, în aşteptarea răscumpărării, la voluptăţi estetice şi senzuale; asistăm la un îndelungat duel verbal, înţesat de aluzii la politică, artă şi filozofie şi de glume în doi peri. E un bun prilej de aforisme; scriitorul se amuză, savurează anacronismul, experimentează tot felul de jocuri de cuvinte, de la cel gratuit la cel cu miez, fără să se grăbească să-şi ducă piesa spre deznodămînt. Abia către sfîrşit, intenţiile se înnoadă deodată, cu o neaşteptată vigoare dramatică: păşim brusc într-altă atmosferă, rece şi tăioasă. Acum, *Cezar* ni se descoperă ca o piesă despre destin — implacabilă şi misterioasă forţă, pe care „descifrarea" n-o poate supune.

E un chip nou al destinului: desprins de om, autonomizat, destinul gîndit de D. R. Popescu nu e nici categorică necesitate a istoriei, dar nici fatalitate mistică; mai degrabă, o structură în sine, ca un „cec la purtător", servindu-1 pe acel ce şi-1 ia în stăpînire; sau ca o ramă ce împrumută forma şi prestanţa sa oricărui portret. Revelîndu-se întreg şi închis, de nepătruns, el provoacă, atît la Cezar, cît şi la piraţi, o acută nevoie de a-1 pune la încercare, de a obţine o dovadă supremă; e un mod de a dialoga cu absolutul. Piraţii care, ucigîndu-1 pe Cezar şi ucigîndu-se apoi unul pe altul, îi vor uzurpa titlul şi menirea, nu vor izbuti prin aceasta să nege predestinarea, ci doar i se vor integra succesiv, înlocuindu-se ca sentinelele în post. Dar pe scriitor nu „drama" îl interesează, ci pur şi simplu mişcarea ideii;

de aceea, el îşi execută protagoniştii cu o fantastă şi ingenuă detaşare, cu graţia cu care ar conduce un dans de salon. Efectul e de un comic straniu, „stopat" înainte de a se consuma, un soi de rînjet vesel şi uimit în faţa rebelei alchimii a posbilului şi imposibilului. Existenţa nu e apărată de cunoaştere, nu poate întemeia cu aceasta o alianţă certă şi triumfătoare; oricînd, lanţul de fapte se poate rupe, lăsînd loc atotputernicului mister al imprevizibilului. Modest în faţa acestui mister, D. R. Popescu se dovedeşte astfel poet; cu atît mai mult are dreptul la luciditatea acelui final superb în care, proiectate în timp, evenimentele revin la proporţiile lor normale: ce importanţă mai are dacă eroul a fost substituit sau nu, o dată ce şi-a împlinit menirea?

Aşa ca, la rîndul nostru, să dăm cezarului ce-i al cezarului, chiar dacă de data aceasta şi-a pus piesa într-o situaţie inconfortabilă; ea triumfă greu împotriva propriului său eşafodaj de replică, se desprinde cu efort dintr-un „ambalaj" ce nu o merită. Dar farsa ciudată şi ameţitoare a destinului „trucat", pusă într-o ingenioasă ecuaţie dramatică, reprezintă un miez de adevăr artistic.

Teatrul, decembrie 1968

DUMITRU CHIRILĂ

în *Cezar, măscăriciul piraţilor,* găsim elemente ale dramei de idei, în care se dâ o întruchipare sensibilă unor adevăruri generale şi abstracte, găsim şi conceptul pirandelean al dedublării, al lumii ca teatru, găsim şi multe procedee care ţin de literatura absurdului. Faptul că toate aceste elemente sînt detectabile denotă că, deocamdată, ele sînt în îmbinate şi nu contopite, că scriitorul nu şi-a pus la punct procesul tehnologic prin care să realizeze aliajul propriu. Originalitatea şi progresul pe care D. R. Popescu le aduce în dramaturgia românească sînt însă de pe acum vizibile. Nu o originalitate stearpă, pur formală, ci una activă, bazată pe idei proprii. Iar progresul rezultă din asimilarea şi dezvoltarea (nu *mm* rea) a tot ceea ce precursorii au descoperit.

Cezar, măscăriciul piraţilor, dezvăluie mecanismul de formare a dictatorilor (indiferent de nume: dictator, rege, împărat, conducător genial sau genialissim-fuhrer, comandant etc.), la punctul de tangen- al necesităţii apariţiei unui asemenea personaj în anumite condiţii istorice şi întîmplarea ce decide care anume individ să-1 întruchipeze. Ajuns corabia piraţilor, Cezar are viziunea traiectoriei sale ulterioare (dincolo de artificiul literar al anticipaţiei) o previziune de geniu, intuiţia evoluţiei statului roman şi o mare încredere în propriile forţe. Cezar deţine paternitatea ideii de dictator, permiţîndu-şi să însceneze momente care se vor petrece peste decenii. Dar Cezar cel autentic este ucis, Căpitanul (piraţilor) îi ia locul pentru că dictatorul nu este decît un rol, pe care nu-1 joacă neapărat autorul său, ci un actor talentat, cu aplicaţie pentru acest rol.

Familia, noiembrie 1968

HALÂSZ ANNA

Ne este la îndemînă o paralelă cu piesa *Zamolxe* de Lucian Blaga. Se remarcă unele similitudini ideatice: novatorul conducător de mase al lui Blaga este asasinat şi transformat în zeu pentru a nu mai putea acţiona. Geniul „cezaroman" al lui D. R. Popescu este ucis şi el, locul său fiind luat de mărunte şi idioate paiaţe. în faţa măreţei apoteoze a personalităţii progresiste, D. R. Popescu aduce argumentul înţelegerii marxiste a rolului personalităţilor în istorie. După a sa părere, tirania, aparatul puterii devenite scop în sine, precum şi opusul său dialectic, atitudinea linguşitoare a supuşilor, fac indezirabilă personalitatea, eliminînd-o din structura mecanismului după concepţia: dacă există rolul de tiran nu mai e nevoie de actor, totul desfăşurîndu-se în virtutea inerţiei.

(...) Cadrul concretizării prin acţiune şi al dramatizării ideilor autorului este o dramă istorică apocrifă cu înstrăinare grotescă durrenmattiană. Un simplu element al biografiei lui Iulius Caesar (şi anume acela că în tinereţe a fost făcut prizonier de piraţi) devine în piesă o trambulină pentru un salt mortal psihologic şi caracterologic. Autorul disecă componentele politice, etice, umane şi inumane ale atentatului împotriva lui Caesar, printr-o ideie jucăuşă, pe motivul unui spectacol de amatori susţinut de piraţi, în care tînărul Caesar şi jovialul căpitan al piraţilor interpretează succesiv viitoarea moarte a împăratului, criticîndu-şi reciproc interpretările.

(...) Este o sarcină scenică incitantă aceea de a materializa, de a învia în tablouri gîndurile dense, de a transforma în joc sîngeroase întrebări capitale. Mai de mult se spunea: dramă de lectură; azi se zice: dramă de idei. în ultima vreme s-a dovedit că unele „drame de lectură; sînt interpretabile scenic, mai mult, că sînt mai pasionante decît o acţiune exterioară seacă. «Pentru aceasta, însă, este necesară o reciclare a spectatorului şi a teatrului.

Elore, 19 septembrie 1968

VALENTIN TAŞCU

Iată acum personajul denumit chiar „măscărici", Cezar. El nu este exact ce este considerat, pentru că îşi acceptă condiţia impusă de către piraţi. în acest sens Jan *Kott* precizează: „Măscăriciul care se consideră măscărici, care s-a împăcat cu faptul că este doar un măscărici în serviciul principelui, încetează de a mai fi măscărici. El trebuie să accepte faptul că lumea se împarte în bufoni şi nebufoni şi că principele nu este un bufon. Dar premisa fundamentală a filozofiei măscăriciului este ideea că nebuni sînt toţi, iar cel mai nebun este acela care nu ştie că este nebun: însuşi principele. De aceea măscăriciul trebuie să facă măscărici din alţii. *Altfel* nu este măscărici". în această interpretare este limpede că *Cezar* încetează de a mai fi bufon, cînd acceptă situaţia impusă de piraţi. El face jocuri piraţilor, dar acestea sînt serioase, deşi se rîde de ele. în realitate Cezar i-a transformat pe toţi ceilalţi în bufoni caraghioşi. Dar s-a anulat şi pe sine ca individ, devenind obiectul propriului său destin. Abia acum şi mai ales după ce a fost ucis şi înlocuit de Căpitanul-Cezar se *transforma* în măscărici, pentru că vrea să rămînă *Cezar* şi nu mai recunoaşte că e măscărici, într-un anume fel, din aceste pricini, piesa *Cezar, măscăriciul piraţilor* este un fel de teorie a adevărului bufon în toate formele lui de manifestare. Iar, pentru că este una dintre piesele cele dintîi scrise şi publicate de D. R. Popescu, poate fi considerată ca o previziune a viitoarei serii de slujitori ai adevărului bufon.

Dincoace şi dincolo de „F"
Cluj-Napoca, Editura Dacia, *1981*

ROMULUS DIACONESCU

Puterea fiind una din obsesiile existenţei, D. R. Popescu a *i* *Cezar, măscăriciul piraţilor* ca parabolă despre accesul şi vocaţia *-puterii* De fapt, în multe din piesele sale, puterea şi mobilurile ei sînt prezente sub o formă sau alta, dramaturgul fiind preocupat de mecanismul *intim,* de raportul dintre dorinţa puterii şi *atitudinea* destinului. în *Cezar, măscăriciul piraţilor* distanţarea faţă de faptul istoric este evidentă; optînd pentru un destin excepţional, autorul propune o meditaţie incitantă *desyit* rolul destinului istoric în selectarea valorilor.

Se observă pe parcursul piesei că D. R. Popescu foloseşte cu adevărat cîteva falii din adevărul istoriei pentru a contura apoi, într-un stil divagant, filosofic, adevărul unei istorii date, dar şi ale istoriei în general. Absolutul înseamnă dictatura în arta de a conduce care, o spune el, este tot artă ca şi „teatrul, dansul, muzica .(...) Dar artă nu s-a făcut niciodată cu capetele plecate". în consecinţă, doreşte să fie cezar pentru a distruge „mediocritatea republcii romane. Mediocritatea, cerşetoria de onoruri, de avere, specula, demagogia. Nu vreau să fiu şeful unei comunităţi de cerşetori".

Un critic afirma că fără mulţime personajele se golesc de substanţă. Piraţii corăbiei alcătuiesc mulţimea, este un prim test pentru Primul ins care declară ritos: „Eu sînt genial"; „Pe ce te bazezi" — îl întreabă, ros de îndoială, Căpitanul. „Chiar pe întrebarea ta — îi răspunde Primul ins. întrebîndu-mă, înseamnă că ai văzut pe fruntea mea strălucind geniul". Aici, subtilul filozof C. Noica ar adăuga că *întrebarea luminează lucrurile.* în schimbul unei sume considerabile, Cezar este eliberat, dar se întoarce pe vas, cum promisese, ca stăpînul lor, pe unii chiar pedepsindu-i. Cum aminteam, primul Cezar echivalează eronat supremaţia puterii cu absolutul; puterea ţine de individ, este materială, deci perisabilă, el nu este decît un orgolios ales întîmplător de destin, pe cînd absolutul este de neatins, aparţinînd idealităţii. Va fi ucis, în consecinţă, de căpitanul navei, acesta i se va substitui nu înainte de a-i administra o lecţie morală: „Eu sînt Cezar! Căci Cezar despre care vorbeşti tu a murit! El nu era om liber! De aceea a murit. El era robul destinului său, al bătăliilor ce trebuia să le ducă, al femeilor pe care trebuia să le iubească, el era o unealtă! Deci Cezar nici n-a existat ca om. A existat doar ca unealtă a destinului său. Şi eu am suprimat această unealtă, ca să-1 salvez pe Cezar, ca să salvez o idee care se numeşte Cezar!"

Mulţi teatrologi văd în *Cezar, măscăriciul piraţilor* cea mai bună piesă a lui D. R. Popescu; argumente există din belşug. Ceea ce frapează mai întîi este claritatea demonstraţiei sub cupola convenţională a absurdului. Se discută despre obsesiile dintotdeauna, ale existenţei, uneori fulgurant, alteori apăsat, ceea ce face din piesă un imens covor persan în care bogăţia ornamentaţiei nu stînjeneşte, ci dă strălucire detaliului. Există o acerbă propensiune spre încununarea absolută şi, în acelaşi timp, un tragic sentiment al relativului. „Sîntem sclavii destinului", iată o propoziţie ce acţionează cu fluxuri contrarii, propulsînd şi coborînd destinele individuale. Cxnd Cezar mărturiseşte că vrea să fie zeu, după ce a fost stăpînul tuturor (inclusiv al cuvintelor, fiindcă le schimbă sensul conform propriei

voinţe) el va deveni, desigur, o abstracţie, căci zeii aparţin mitologia. Peste tot pluteşte un comic acru, hrănit de o inteligenţă msommaca ee zăreşte imediat repetiţiile istoriei, precum şi relativitatea adevănmlor.

Dramaturgi români contemporani
Craiova, „Editura Scrisul românesc" 1983

APÂTHY GtZA

Atunci cînd D. R. Popescu, tînărul prozator şi, în ultima vreme, dramaturg cu reale propensiuni către experimentări curajoase, a scris drama-dezbatere *Cezar, măscăriciul piraţilor* (numită pe bună dreptate dramă grotescă de idei, tragedie burlescă sau piesă istorică simbolică) s-a adresat tocmai lui... Plutarh pentru „materie primă", pentru schiţa acţiunii piesei. Această privire retrospectivă cuprinzînd şi depăşind două milenii, este mult mai mult decît o descoperire a vreunei „relicve": D. R. Popescu nu a creat numai o piesă care descoperă şi inventariază problematica antichităţii, ci a optat pentru un ideal şi pentru o ideatică pe care a avut posibilitatea să le aducă la un unison constructiv cu sistemul de comunicare intelectuală şi afectivă al secolului XX. Autorul a făurit consensul între acţiunea antică şi problematica modernă prin implementarea organică, creatoare a elementelor burleşti, exacerbate pînă la grotesc.

Uj Ido, (Vremea nouă),
Braşov, 19 septembrie 1968

CONSTANTIN CUBLEŞAN

Avizul direct la actualitate se resimte pregnant în metafora dramatica a lui D. R. Popescu, *Cezar măscăriciul piraţilor* — departe de a fi o reconsiderare sau o reactualizare a momentului istoric *Cezar*. La drept vorbind, există în această piesă un timp istoric suspendat, neconcret, dar care. include în sine o întreagă dinamică a evoluţiei politice de-a lungul ascensiunii omenirii, dintru început şi pînă în prezent. Cezar apare ca erou al acestei „comedii" înainte ca Imperiul roman să-1 fi cunoscut ca prezenţă concretă, reală, iar perspectiva ce se deschide cu fiecare nouă scenă îl aduce, ca idee, pînă în actualitatea imediată El nu este un personaj istoric, ci ideea unei forţe istorice. înţeles astfel, Cezar, eroul lui D. R. Popescu, întruchipează ideea puterii autocrate, a despotismului tiranic, dictator. El poate îmbrăca, de-a lungul istoriei, diverse măşti, poate fi înlocuit de oricine altul, ca persoană fizică, dar ca expresie ideatică a forţei brutale, va rămîne în esenţă acelaşi.

Cezar apare în scenă ca prizonier pe bordul unui vas de piraţi. Condamnat la spînzurătoare, el refuză să se supună şi reuşeşte prin abilitate „politică", inteligenţă, chiar romantism şi poezie, prin cinism şi orgoliu, să şi-i apropie pe piraţi, pentru ca mai apoi, odată cîştigaţi aceştia, să-i şi domine. Ajuns însă în vîrful piramidei de dominaţie, el se autoiddlatrizează şi legănîndu-se pe iluziile unui narcisism dictatorial, se izolează undeva într-o singurătate a ideii sale, devenind vulnerabil. Este momentul prielnic pentru Căpitan să acţioneze montat de aceeaşi sete de dominare. îl va ucide pe Cezar şi-i va lua locul. Altă mască, aceeaşi idee. Dar dinamica „istorică" se accelerează. Căpitanul este şi el înlăturat de către altcineva, de Slabul, care va fi exponentul aceleiaşi idei în alte veşminte. Şi ciclul rămîne deschis ca un destin al răului. Toate personajele îşi au de asemenea cheia lor simbolică. (O tentativă de a expune într-un rezumat „naraţiunea" piesei este hazardată, căci nu contează aici firul epic propriu-zis, ci evoluţia şi dezvoltarea ideii pe care se susţine.) Unul din meritele dramaturgului este şi acela de a fi individualizat pe fiecare din eroi cu o precizie remarcabilă, creîndu-se nu numai un limbaj propriu, dar şi o fizionomie spiritual-morală distinctă, proprie, în funcţie de conţinutul ideatic pe care-1 acoperă.

Teatrul, istorie şi actualitate
Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1979

VIRGIL BRĂDĂŢEANU

Cezar măscăriciul piraţilor reprezintă o îndrezneaţă, utilă şi subtilă încercare de demitizare. îndrăzneaţă pentru că o face avîndu-1 ca pretext al experimentului pe Iuliu Cezar, pentru mulţi eroul prin excelenţă, omul ambiţios care prin agerimea minţii şi curajul său, prin capacitatea organizatorică şi atîtea alte virtuţi s-a impus aproape ca supraom contemporanilor. Dar nu pe acest Cezar, ci mai degrabă pe cel care avea să fie Cezar, îl prezintă în postura de „măscărici al piraţilor", măscărici atîta vreme cît îşi proclamă rolul său în lume, victimă a încrederii în marele şi ireversibilul său destin, încrezător, ca mulţi dintre cei dominaţi şi de dorinţa măririi, în implacabilitatea sorţii, dedusă de ei întotdeauna ca favorabilă lor.

Disputa lui D. R. Popescu nu este cu personajul identificabil istoiceşte,a cărui aură reprezintă rezultatul capacităţii sale transpusă în fapte,

ci cu ideea de „cezar", ceea ce face ridicolul atîtor epigoni care de-a lungul secolelor, pe meridiane şi paralele diferite, şi-au manifestat similar megalomania, mai întîi prezentîndu-se apoi ajungînd să se creadă. In piesă tocmai visele lui Cezar, certitudinile asupra destinului său istoric, constituie partea incredibil amuzantă pentru pirați și totodată tăria încercării dramaturgului nostru. Căci, mai la urmă, scriitorul izbuteşte să-şi susțină experimentul cu vervă datorită celor debitate de personajul central, cu culoare prin prezența piraților, tipuri bine marcate, cît şi a unei nostime tinere, crezută a fi la început statuie, dar fiind cît se poate de vie. Nu lipseşte printre apariții un ins cu funcție şi comportament de cîine, un animal ascultător care — fireşte — îi e aproape lui Cezar, dar ciuleşte urechile Şi la ceilalți, fiind gata să devină porc atunci cînd cei mai puternici o cer. Eroul piesei, din măscărici al piraților devine stăpîn al lor, interesîndu-i ca valoare de răscumpărare, apoi călău al cîtorva, nu al tuturor şi în cele din urmă victimă a prea marei sale încrederi în soartă. Cezar, insul, personajul piesei, e ucis, dar Cezar-ideea rămîne şi se găseşte imediat nu unul, ci se găsesc doi gata să i se substituie, să umple cu ființa lor carcasa care amenința să rămînă goală, a ideii, cezari amatori, adică indivizi atraşi de mirajul puterii, de-a se autoaureola în lătratul binevoitor al cîinilor sau grohăitul porcilor, destui şi ei, nelipsind.

Acesta e Cezar, o necesitate şi nu o persoană, o idee personificată sau o nevoie reprezentată printr-o ființă, „chelia" — va să zică nimbul de Cezar — putînd s-o poarte şi cei care n-o au autentică, fiind [destul s-o poată declara şi să aibă cu ce-o susține, adică inconştiență şi forță brutală, cea de-a doua condiție sine qua non, totdeauna în slujba inconştienței. Primul Cezar, adevăratul, urmaşul lui Venus, încrezătorul copil al destinului său, nu era deloc lipsit de calități, el însă e ucis şi înlocuit de o brută, de căpitanul piraților, la rîndu-i spînzurat de Slabul, tipul intrigantului. Acesta ştie că „fără arme nu poți fi Cezar" şi cîştigă.

Cezar, eroul piesei, adevăratul, coborîtorul din Venus şi alesul sorții, cel convins că este geniu, ca personaj dramatic este definit prin suma de situații create în piesă tocmai pentru a sugera o anume instabilitate. La el se referă autorul într-o notă destinată eventualilor regizori ai piesei şi, fireşte, interpreților actori. „Deci trebuie ținut seama mai ales în ce priveşte rolul lui Cezar, scrie D. R. Popescu, de ambiguitatea «stărilor» sale, de momentele cînd el se respectă pe sine sau se autoparodiază, cînd nu se autoparodiază, dar este atît de fals şi de pompos încît greu îl accepți". Cezar, eroul alături de ale cărui sclipiri evident este şi autorul, a cărui „flecăreală" izvorînd din conştiința superiorității geniului şi a destinului sigur, flecăreală însă de intelectual subțire, place, are vînă şi meritul nerea-

lismului, socotit de către dramaturg urmare a „neşansei de a se considera geniu". D. R. Popescu acceptă posibilitatea existenței unor „cezari" reali, • atestați de calități, la aceştia observă slăbiciunea oamenilor cu adevărat superiori. Nerealistul Cezar poate rămîne un poet. Şi ca orice poet, e greu să fie mai mult decît atît, împărat. „împărații" îi stabileşte istoria, alegînd din sutele de pretendenți pe cel care să poarte chelia, falsă sau nu, şi pe care să-1 numească Cezar.

Astfel, cu toate că lumea nu e lipsită de individualități înzestrate pînă la a justifica postura de „cezar", în funcție poate fi oricine şi pot aspira să fie mulți intriganți ambițioşi.

D. R. Popescu atrage atenția asupra cezarilor de contrabandă.

Viziune şi univers în noua dramaturgie românească.
Bucureşti, Editura Cartea Românească, 1977

FLORIN FAIFER

Un joc ingenios, de livreşti rafinamente, subtil pînă la inutilitate,, este pirandelliana farsă *Cezar, măscăriciul piraților.* Pe un vas de pirați, un ins ce-şi spune Cezar îşi înscenează moartea care îl aşteaptă în Senat. Cunoscîndu-şi destinul, el năzuieşte să-1 ia în stăpînire — să nu mai fie deci „măscăriciul sorții". Destinul însă rămîne orb şi implacabil. Dacă nu acest personaj, atunci un altul va fi alesul. Contează — glosează dramaturgul — doar nevoia omenirii, la un moment dat, de un Cezar, pe care, altfel,, îl poate interpreta oricine. Istoria îşi creează eroii de care are trebuință^. Poate că Cezar nici n-a existat, sau, în orice caz, altcineva se poate sa fi fost cel pe care romanii socoteau că ştiu cine este. Prezumțiile se îmbîrligă, se rotesc pînă la amețală. Acest joc de speculații şi ipoteze pare, în fond, o variantă alambicată a unei vechi butade: dacă Homer n-a existat, atunci cu siguranță a fost un alt aed — ce s-a numit Homer!. . . La fel şi Cezar, sau oricine s-ar fi ascuns sub acest nume, împlinind „ideea de Cezar". Jocul poate continua la nesfîrşit. Tot astfel Shakespeare, trecător prin lume, aproape fără urme, ca într-un zbor de pasăre.

Cronica, **12 septembrie 1977**

PISICA ÎN NOAPTEA ANULUI NOU

PROCESUL CANALIILOR

Scrisă inițial în 1965, publicată în revista „Teatrul" în 1970, Pisica în noaptea Anului Nou *era, pînă în 1971, cea mai bună şi mai dură piesă a lui Dumitru Radu Popescu — cum şi apărea, de altfel, în reprezentația Naționalului bucureştean, a celui clujean şi a teatrului braşovean, care, toate, au fost prezente în competiția națională* Zilele dramaturgiei originale, *desfăşurată la Bucureşti.*

Se vădea a fi un proces public patetic, cu rezonante implicații civice şi etice, intentai acelor canalii care îşi justifica fărădelegile făcînd apel la principii, mistificînd pînă la automistificare. Dramă a revelațiilor — prin clivajul unei celule familiale unde se dezvăluie felurite grade de pervertire a umanului, uneori furnizîndu-se şi etiologii istorice ale cazurilor — piesa reprezenta o culminație paroxistică a mîniosului spirit justițiar al autorului.

Deşi — după discuțiile ce au durat în total 14- ore — juriul (la care am participat) a acordat distincții tuturor reprezentațiilor, lucrarea a plecat mult prea iute, artificial, de pe toate scenele unde fusese montată. A rămas însă ceea ce a fost (si este) — ca valoare, semnificație şi carat tragic — în pagina scrisă, care dăinuie, după cum se vede,, fiind îndeobşte mai tare decît bronzul, marmura ori amintirea, fiindcă este absolut ireversibilă şi pentru că nici măcar închipuirea nu poate face neîntîmplate cele ce s-au petrecut (Shakespeare).

VALENTIN SILVESTRU

CUVÎNTUL AUTORULUI

— Cum ați ridicat eşafodajul dramatic *Pisica în noaptea Anului Nou P* **Piesa s-a bucurat de mare succes, apoi a intrat într-un con de umbră. Cînd ați scris-o,** cum **ați scris-o, ce v-a îndemnat s-o scrieți?**

— Ştiu că am scri-o după întîmplările legate de **Leul albastru,** *deci într-o perioadă sufletească mai obscură. Am concepuî-o foarte repede — am impresia că într-o lună. Am plecat de la un amănunt ;• dar n-am mai citit piesa de atunci. Dacă aş,fi citit-o, aş fi reperat mai exact punctele legate de realitatea de la care am plecat. Dar unul e sigur şi îl țin bine minte o persoană pe care o cunoşteam a avut o viață tulbure. O mamă care a cîştigat foarte greii o bucată de pîine ; venea acasă de la locul de muncă umil şi obscur, un loc de muncă sub capacitatea ei intelectuală, dar impus de o anumită condiție a vieții, şi copiii o aşteptau ca într-un basm — căci erau mici — ca pe capra din povestirea* **Capra cu trei iezi.** *Ea este de fapt mama din această piesă şi constituie planul principal al piesei, pentru că în jurul ei se învîrt toți ceilalți protagonişti. Ea este o esență care rămîne mereu vie, oricum s-ar suci şi răsuci rozele vînturilor. Deci acțiunea piesei se petrece într-o epocă de patriarhat, de domnie a bărbaților — în care numai ei intrau în funcții, şi tot ei erau cei avansați, şi propulsați, sau traşi de mustăți. Fiindcă primii ani de după Eliberare au însemnat o epocă — o putem numi — de patriarhat, de domnie a bărbaților. Iată deci că în plină împărăție a bărbaților, cea care păstrează esențele şi valorile, şi temeiul lumii, este, totuşi, o femeie, instaurînd, în cadrul amintit, un străvechi matriarhat pentru copiii ei.*

— De ce i-ați spus *Pisica în noaptea Anului Nou?*

— Fiindcă acțiunea se petrece într-o noapte de Anid Nou, cînd se schimbă zodiile, cînd se pot întoarce pe dos destinele. Pe vremuri, într-o asemenea noapte fetele îşi citeau norociți în tot felul de obiceiuri. Şi tot într-o astfel de noapte, joc al so artei, o pisică poate să fie şi albă, şi neagră, şi bună, şi rea» şi poate fi şi acel animal care îşi ascunde murdăria. Fiindcă acest animal,, pe cît este de lucios la păr şi cu cit îi este sănătatea mai bună, cu atît străvechiul obicei de a-şi îngropa murdăriile, de a nu le scoate la iveală, şi-l păstrează mai bine. Cît este în umil sau altul din protagonişti mai mult sau mai puțin

din esența unui asemenea animal, mică zeitate pe jumătate curată si pe jumătate murdară? Şi cu ochi care şi noaptea luminează, care şi noaptea văd? E un zeu inventat, dar e o ființă care la rîndul ei poate fi cuprinsă într-un joc, nu numai ea tronînd; poate fi şi ea băgată într-un sac şi să se joace cu ea jocul de-a baba-oarba, să nu ştii dacă este în sac, dacă nu este, daca este prinsă, dacă te domină. Din această ambiguitate a Anului Nou a început o descătuşare, o desprimâvarare, un dezgheț, fiindcă piesa marca un dezgheț la noi în țară.

Am fost în vara acelui an în Finlanda cu Nichita Stănescu şi acolo, la o reuniune internațională, am devenit dintr-o dată din nişte simpli anonimi, vedete, şi nu ştiam de ce. Nu era meritul nostru. Ziarele au scris că •in România au fost eliberați toți oamenii din închisori, vinovați sau mai puțin vinovați, şi această clemență a unui regim, această putere a unui regim de a-şi ierta si duşmanii «—• fiindcă erau şi duşmani printre ei nu numai victime, nu? — ,deci această generozitate şi această forță, acest act uman, de ă elibera şi de a ierta, a trezit un mare ecou în acea țară- Lucru care m-a impresionat teribil. Foate că şi această idee se găseşte în piesă.

PREMIERA ABSOLUTĂ
TEATRUL DRAMATIC DIN BRAŞOV
9 martie 1971

DISTRIBUȚIA

DAN SANDULESCU - Platon; MIRCEA ANDREESCU - Victor; VICTOR IONESCU - Elizeu; ION JUGUREANU - Aurel; VIRGINIA ITTA MARCU - Gilda; GETA GRAPĂ - Octavia; ANGELA COSTACHE - Veturia; CONSTANȚA COMĂNOIU - Livia; GEORGE FERRA, COSTACHE BABII - Ion; GEORGE GRIDĂNUŞU - Tudor; MADA FLORIAN - Mama; MIHAI BĂLAŞ-JUJUCA - Mutu.

Regia şi scenografia
EUGEN MERCUS

ALTE PREMIERE ALE PIESEI

Teatrul Național „I. L. Caragiale" (1971), Teatrul Național din Cluj-Napoca (1971), Teatrul Național din Tg. Mureş (1971), Teatrul Național din Timişoara (1971). în cadrul Concursului național de creație şi interpretare teatrală organizat de Comitetul de Stat pentru Cultură şi Artă („Zilele dramaturgiei originale") piesa a fost distinsă cu Premitil pentru dramaturgie, Premiul pentru cel mai bun spectacol (Braşov). Premiul I de interpretare 1-a obținut G. Ionescu-Gion, (rolul Tudor — Cluj-Napoca), iar Premiul II pentru interpretare, George Motoi (rolul Victor-Cluj-Napoca.).

PROLOG

Petrecerea e în toi. Aurel, urcat pe un scaun>cu, o furculiță în mîna, diri-
; jează; toți îl privesc și cîntă-. *Țravmta* ;act.;-j.

Zorile pe cer se-axată,, ... / ^
Este vremea de plecare. •
Mulțumim, preascu^pa doamnă,
De serbarea ce ne-ați dat.
Zorile pe cer se-arată,
Munca în oraş începe
Şi noi nici nu ne-âm culcat. i
Este vremea de odihnă
Ca să prindem noi puteri,
Şi astfel vom fi în stare ,
Să reîncepem noi plăceri... ,

PLATON *(precum Alfredo):*
Amor, amor ce farmecă
Şi-mi stăpîneşte ființa mea întreaga,
Tainică vrajă, tainică suferință.

AUREL: De ce cîhți pînă nii-ți dau intrarea?

VICTOR: Mai biite jucam „capra din insulă",e o piesă care pe mine întotdeauna mă amuză.

AUREL: Mamă, de ce nu împărți cu noi bucuria noastră?

MAMA: Aurel, stii foarte bine că en n-am ureche muzicală. . . . >

GILDA: Nu-i adevărat, cu tata obişnuiai să cînți....

MAMA: Lasă, cîntați voi, eu sînt mulțumită dacă v-aud.

OCTAVIA şi VETURIA *(Traviata, acClI):*
Noi sîntem țigăncuşe venite de departe,
în mînă, ca-ntr-o carte, citim în viitor,
La fel citim în stele, ,

Nimic nu ni se-ascunde
Orişicînd şi oriunde, prezicem tuturor.

VICTOR: Zău, „capra în insulă" e mult mai amuzantă decît *Traviata*. .. Sau să auzim maximele unchiului Elizeu. . . „Astă-vară am prins la mare un cal de mare şi-acum e la uscat"...

ELIZEU: Nu... „Şi-acum e la călcat". Nu-i o maximă, e un procedeu de a formula paradoxal o.. .

AUREL *(se piaptănă, în mîna stingă ţinînd o oglindă mică):* întotdeauna cînd îi aud pe unii filozofînd şi spunînd prostii sau maxime cu cai verzi de mare pe pereţi, zic după fiecare vorbă a lor: cu izmene, fără izmene, cu castraveţi, fără castraveţi, cu nasturi... Şi e foarte amuzant...

ELIZEU: E amuzant să rîzi de mine?

AUREL: Nu de tine, în principiu. .. Uite, recită dumneata o poezie, oricare, şi eu o distrug prin patru vorbe... Hai, din *Hamlet,* bunăoară...

ELIZEU: „A fi sau a nu fi..."

AUREL: ...cu izmene. *(Rîde cit hohote.)* E un joc, dar e teribil. Tatăl nostru carele eşti în ceruri, cu nasturi, dă-ne nouă, fără nasturi... *(Rîde singur, distrat.)*

GILDA *(lui Platon, arătîndu-i sacoşa pe care acesta o ţine mereu legată de mină)*: Ce-ai în sacoşă, aur, de n-o pui jos?

PLATON: Am o pisică.

GILDA: S-o văd...

PLATON: Nu, că e beată cui... l-am dat coniac cu pîlnîa, să simtă şi ea în noaptea de Anul nou binefacerile alcoolului... Şi să viseze.

AUREL: ...cu izmene... *(Rîde cu hohote. în faţa lui Platon, pisicii.)* Dansaţi?

PLATON: Cine, eu?

AUREL: Nu, pisica... *(Ia sacoşa din mîna lui Platon şi începe să danseze cu ea.)*

ION: Parcă miroase ceva, nu cumva pisica...

PLATON: Ea visează acum... Să-i cîntăm *din Traviata.*

AUREL: Cîntă, s-o distrăm... *(Dirijează, dansînd.)*

PLATON *(precum Gaston, din Traviata):*
Din Madrid au sosit matadorii,
Cei mai straşnici dintre toţi toreadorii,
Veţi vedea cum Parisul petrece în iubire,
Nimeni nu ne-ntrece,
E o poveste...
(Ia sacoşa de la Aurel şi fuge în bucătărie.)

VICTOR: Linişte! Jucăm „Capra din insulă". Prolog: într-o insulă se aflau trei inşi. Aveau o capră, care le dădea lapte: îi hrănea. O păzeau pe rînd. O mulgeau pe rînd. Alaltăieri unul — eu, bunăoară —, ieri, altul — Ion, bunăoară —, azi, el — Aurel, bunăoară. Şi Aurel, seara, vine de la cîmp. *(îl face pe Aurel să mimeze că intră pe uşă, venind de la cîmp.)* Eu îl văd şi-1 întreb: Unde este laptele? Şi Aurel îmi răspunde:

AUREL: Care lapte?

VICTOR: Şi Ion:

ION: Laptele caprei.

VICTOR: Şi Aurel:

AUREL: Care capră?

VICTOR: Şi Ion:

ION: Capra ce-o avem noi şi cu care ai plecat azi de dimineaţă la păscut. îţi aminteşti?

VICTOR *(lui Aurel, şoptit): Zid:* da.

AUREL: Zic: da.

VICTOR *(lui Ion, şoptit):* Tu întrebi: Ei, atunci unde e capra?

ION: Ei, atunci unde e capra?

AUREL: Care capră?

VICTOR: N-am avut nici o capră?

ION: Ba da.

"VICTOR: Nu tu, el răspunde. Deci: n-am zis noi că fiecare să ducă la păscut capra într-p zi şi s-o mulgă, să avem lapte şi s-o păzească să nu ne-o mănînce lupul, sau să ne-o fure cineva? Este ?

AUREL: Este.

VICTOR: Nu m-am dus eu cu capra la păscut în: prima zi?

AUREL: Ba da.
VICTOR: Nu s-a dus el *(îl arată pe Ion)* a doua zi cu capra la păscut, si-a venit seara cu laptele?
AUREL: Ba da!
VICTOR: Şi a treia zi nu trebuia tu să te duci cu capra la păscut?
AUREL:. Ba da.
ION: Şi te-ai dus, azi.
AUREL: Da,
VICTOR: Ei, atunci unde este laptele?,
AUREL: Care lapte? ! I
VICTOR: Laptele caprei.
AUREL: Care capră?
PLATON *(intra: Precum corul toreadorilor):,*
în Biscaya a fost odată un tînăr matador .temut»
Braţul tare, ochiul ager, iar în lupte neîntrecut.,
De o tînară andaluză ca un nebun s-a-ndrăgostit.,
VICTOR: Ai o voce !... Mai bine ai cînta ceva. din *Tosca**.
PLATON: Eu nu ştiu ce te distrează pe tine povestea cu capra.
ELIZEU: Nu fabula în sine îl amuză, ci limbajul fabulei...
GILDA *(precum corul toreadorilor):*
Dar frumoasa lui, ursuză,
Iată, astfel i-a vorbit:
. Vreau să văd de poţi răpune •. ••≫.
Patru tauri într-o zi.
Ca răsplată îţi voi spune:
Mîna mea a ta va fi!
PLATON: Da, răspunde el pe dată,
Şi-n arenă s-a şi dus;'
Patru tauri dintr-o dată
n Braţul sprinten i-a răpus.
VICTOR: Mamă, nu te distrează deloc noaptea aceasta,. te gîndeşti cumva la tata?...
PLATON: Plin de lauri, el, pe dată,
Către mîndra-i s-a-ndreptat; j ≪«•'• '
•*h.[* Ba atuncea, drept răsplată,
Inima cu drag i-a dat.

AVR^LJdirijory. **Să reluăm de la... „zorile pe cer ^**

VICTOR: **Mamă, da?...**

'Kbrtor. Moment de lmifte. Un fel de stopau cinemafo_ grafic.

se %fa|eMo • * Pot» Juca piesa şi fără prolog Sau*
se Poate, pun pantomimăi

libertatea să facă exact cum doresc.

ACTUL I

Seara Anului nou. O încăpere cu mai multe uşi. Intr-un colț, un brad- Bărbații pun vin în sticle, din damigene. O uşă e mereu sohcitata: da m bucătărie. Se aude zgomotos apa trasă la W.C. Lumina se stmge *in* spatele uşii de unde vine zgomotul. Această uşă se deschide şi apare, in halat **alb, Platon.**

PLATON: Pardon! *(Vrea să pună mîna pe o damigeana dar renunță, cum renunță să ajute şi la împodobirea bradului. Evident, nu-şi găseşte locul.)* Pardon *(îi spune şi lui Victor, cînd vrea să ia damigeana).* Pardon... *(zice şi cînd vrea să agate o bomboană în brad, şi bomboana cade).*

OCTAVIA: Se vede că eşti îndrăgostit... *(Scuipă în batistă, şi va scuipa mereu.)*

PLATON: De ce?

OCTAVIA: Nu-ți găseşti locul, încurci borcanele...

PLATON: Care borcane?

VICTOR *(strigă):* Gilda! Gilda! *(Apare Gilda din bucătărie.)* Ia-1 pe tîmpitul ăsta de-aici şi du-1 la bucătărie să frigă curcanul.

PLATON *(aude):* Dar nu sînt tîmpit...

VICTOR: Ştiu, eşti îndrăgostit de Gilda. Dar toți îndrăgostiții sînt tîmpiți.

PLATON: Dar nu sînt nici îndrăgostit de Gilda...

ELIZEU: Eşti timid, de n-ai curajul să mărturiseşti? Te ştiam om cu umor.

PLATON: Am umor, dar asta nu înseamnă că trebuie să fiu îndrăgostit de Gilda.

VICTOR: Atunci îmi retrag cuvintele: nu eşti tîmpit. Eu, de fapt, am spus: cine este îndrăgostit de Gilda e tîmpit. Repet: de Gilda! Dar dacă spui că nu eşti, atunci e altceva. Totuşi, du-te cu ea şi frigeți curcanul. Nu te supăra, ne cunoaştem de la rugby... am jucat împreună... Atunci țineam la tine, acum nu te pot suporta. De cînd ai devenit director, nu te pot înghiți. Nu înghit directorii.

PLATON: Dar eu sînt directorul' spitalului de nebuni.

VICTOR: Dacă mă iubeşti, du-te de frige curcanul...

PLATON: Cu plăcere. Eu gust spiritele... Gilda, te urmez. .. *(Pleacă în bucătărie. Deschizîndu-i uşa, zice, precaut.)* Pardon...

AUREL: Am terminat! Acuma ce-b să facem pînă la miezul nopții? E de-abia şapte. Vreți să batem o carte? *(Se aşază la masă, împreună cu Elizeu.)* Septici? *(Lui Victor.)* Nu joci?

VICTOR: N-am timp.

AUREL: Dar ce faci?

VICTOR: Nu fac nimic: stau.

AUREL: Spiritualule ! De ce nu-i suferi tu pe directori ? Asta-nseamnă că nici pe mine nu mă suferi, că şi eu sînt director.

VICTOR: Ştiu: doar ai cumpărat doi brazi. Unul pentru Moş Crăciun, şi altul pentru Moş Gerilă. La Crăciun, cît timp mama şi mătuşile au făcut pomul de Crăciun, tu ai pus bradul celălalt în balcon, să vadă lumea că nu ții Crăciunul, că aştepți Anul nou. Hai, joacă septici cu unchiul Elizeu, ştiu că nu poți stă nici un moment: tu mereu eşti activ, mereu trebuie să faci ceva. De parc-ai avea limbrici. *(Se aude soneria de la intrare.)*

ION *(intră; e în pantaloni scurți):* Am vorbit cu cei de la Teatrul de păpuşi. Mi-au promis că ne trimit şi nouă astă-seară pe Moş Gerilă. Am şi plătit. Ca să fiu sigur.

AUREL: Ce distracție stupidă: să chemați pe Moş Gerilă într-o casă unde nu sint copii, numai adulți.

ION: A fost dorința Gildei.

AUREL: Sper că Gilda n-o să se încurce în noaptea asta chiar cu Moş Gerilă. Moş Gerilă de la Teatrul de păpuşi. Nu-i ajunge directorul spitalului de nebuni?

MAMA: Aurel nu vorbi așa!
AUREL: De ce, mamă? Glumesc. *(Lui ton.)* Joci? *(Ion . aprobă-.)*
M^MA: E sora ța...
VICTOR: Glumește! Culmea! Frati-meu glumește! în sfîrșit, am început să înțeleg și eu cum stăm cu absurdul în , literatură !, *(Lui Elizeu.)* Unchiule, cum e cu Kafka, cu Joyce, cu Proust? Hai, dă-ne o lecție de snobism! Trebuie să fim și noi la curent, . sîntem oameni subțiri. .. Directori
ELIZEU: Mai bine ne-ai aduce niște țuică...
AUREL: Aduc eu.... *(Merge în bucătărie și revine cu o sticlă.)* \-:
VICTOR: Ioane, frati-meu cred că are, limbrici! Tu, ca doctor, ce-i recomanzi? Vanitoșii sper să aibș. niște . limbrici speciali, așa că ai grijă! *(Aurel toarnă în păhărele țuică și apoi se așază la masă.)* Beți, rnîncați, jucați septici! *(Face o cruce asupra lor})* Ca să nu se spună c-ați terminat de pomană , înyățămîntul superior ! *(Merge lîngă brad.)* Mamă, spune < drept, tata a murit? v'
MAMA: I)e ce mă-ntrebi ?
VICTOR: Fiindcă te-am mai întrebat și niciodată nu mi-ai răspuns precis: da sau ba?
MAMA:; Fiindcă n-am știut...
VJjCTdR: T^^î•^tștdșauina ne-ai mințit mamă<>.. Dar ne-ai mințit frumos, ca să nu ne faci să suferim... Eu nu l-am cunoscut, eram prea mic... Știu doar de la voi că purta mustață.. și avea șase degete la mîna stîngă. .. Aurel zice, că e mort...
MAMA: O fi... Au trecut foarte mulți ani... Cei care-au fost la pușcărie ca el au fost eliberați și-au venit acasă____El n-a venit... O^ fi mort...
VICTOR: O fi... Dar Aurel e sigur că e mort. De unde are el certitudinea asta? *(Lui Aurel.)* Directore, te ocupi de spiritism? *i*
AUREL: Șapte ! Ăm cîștigăt! V-am băgat robi.
VICTOR: Excelența-voastră nu aude?
AUREL: Nu aude toate obrăzniciile! *(Se audx soneria. Victor deschide.)*

OCTAVIA: Tu, mîndru-i Tom Jom ăjista la televitori!
VETURIA: Ie. *(Au intrat amîndquă pline cu, pachețele.)*
OCTAVIA *(tuturor):* Și n-are decît 35 de ani! Dar ce^i de-i strîmbașa de șale, e cocoșat?
VETURIA: D-apoi eu de unde să știu?
OCTAVIA *(lui Victor):* E cocoșat? .
VICTOR: întreabă-1 pe director *(îl arată pe Aurel), el* r, stie totul.
OCTAVIA *(lui Aurel):* E cocoșat,-?
AUREL:.Nu e. .... , /
OCTAVIA: Nu e, dar cîștigă șapte mii pe lună, că face „ șir plăci.
ION *(Octaviei):* Cum. e,afară, frig? (
OCTAVIA: Nu-i frig, da-i plin de milițăni, de parc-ar fi ieșit toți la biserică. Acuma sînt, sara, cît îi vede lumea, că la noapte parcă văd că te poate omorî ,., hoții și nu e nici unșfînt de milițian pe floaștăr... *(Trece lîngă brad, cu Velur ia.)* Auzi, tu, trecu peste • linia-ferată o femeie țu pita într-o coșarcă. Și-a izbit-o trenu si i-a desfigurat fata, \
VETURIA: Ie. ,'"
OCTAVIA: A urîțit-o. , ;
MAMA: Și-a murit?
OCTAVIA: A murit. Păi, e și normal, dacă te. izbește trenu. ;• •
AUREL: Dar era tînără sau bătrînă?
OCTAVIA: Tînără, avea cin'zeci de ani.
VICTOR: Livia, nevastă-ta, unde e? -
AUREL: La bucătărie.
VICTOR: N-am văzut-o cînd a venit. Unchiule, de ce te-ai mutat la București?
ELÎZELT: Acolo sînt mai multe șanse pentru un literat: editurile, revistele,; televiziunea, radioul.
ION: - Adică sînt mai multe grăunțe....
ELIZEU: Da, dacă vrei. Și-apoi: scapi de bîrfa provinciei. Bucureștiul e mare, te pierzi... Sînt mulți rechini, literați vreau să spun, care se mănîncă între ei... Asta nu-i împiedică să fie buni amici. Pe cînd în provincie spiritul e mâi provincial: dacă te războiești cu, unul, trebuie să nici nu mai vorbești cu el! în București e un alt spirit, mai european.

ION: Văd că publici mereu, eşti activ.
ELIZEU: .Chiar-citeşti ce scriu?
ION: Nu. Eu nu citesc revistele, le răsfoiesc. Ca să fiu la curent. Pe tine de ce să te mai citesc, doar te cunosc.
VICTOR: Eu îl citesc. E un critic care s-a impus.. .
ELIZEU: Mă măguleşti...
VICTOR: Nici vorbă. „Critica fiind un oficiu — cum ziceți voi, oficiul critic —, un oficiu, cum zic eu, de împărțit injurii şi laude., .te-ai.impus! Eşti gălăgios. Şi critica e gălăgioasă, ca o fanfară. Parazitezi, unchiule, parazitezi, faci carieră! Te-ai şi îngrăşat parcă! Aşa-i stă bine unui toboşar: gras şi frumoşi Nu de pomană critica e fanfara literaturii! Fă burtă, nu te lăsa! Un om cu burtă întotdeauna e un om fericit! Uită-te la frati-meu !
AUREL: Mama, trimite-1 pe zurbagiul ăsta la bucătărie!
MAMA: Victore, ce faci?
VICTOR: Discut, mamă. Şi mă simt foarte bine. Cine nu se simte, să se ducă el la bucătărie !
ION *(lui Elizeu):* Am auzit că te-ai dus la Bucureşti şi fiindcă te-ai încurcat cu o jună.
ELIZEU: A, o fantezie de vară. ..
ION: O jună studentă, nu?
ELIZEU: Da... Am fost cu ea la munte, la mare, în deltă.
VICTOR: Şi ce-ați făcut?
ELIZEU: Am făcut împreună un copil din flori.
VETURIA *(la brad):* Bărbatu-meu, Costăchel, cîştig! foarte bine la C.F.R. Vreo două mii. Tocmai ziceam şi eu să mă duc la şcoala lor de impiegați. E bine la C.F.R. Te plimbi cu trenul de pomană, prin toată țara. M-aş plimba cu Costaiche prin toată țara... Eu lucrez la poştă... Pe vremuri eram proastă, în concediu mă duceam la marna acasă, în.sat, şi stam toată vara cu ochii în mărăcini. Niciodată nu m-am dus la mare. Acuma nici nu pot să mai merg, sînt bolnavă de nervi.
OCTAVIA: Te iei după doctori? Nişte mincinoşi.
VETURIA: Ba nu, sînt bolnavă de nervi. Am astenie, Aşa mi-a spus: astenie!

MAMA: Trebuie să nu te enervezi, Veturio.
VETURIA: De vreo lună sînt foarte calmă. Soțul meu, Costaiche, e foarte taciturn. Cînd sînt supărată, sau răcită, simt că îmi fug ochii. Mai ales stîngul! Şi mă uit cruciş.
PLATON, *(vine din bucătărie):* Unde e telefonul? A, da. *(Merge la telefon.)*
VETURIA: Asta cine e?
OCTAVIA: Un domn mare: e directorul spitalului de nebuni.
VETURIA: Si ce caută aici?
OCTAVIA: fi face curte Gildei.
VETURIA: Nebunei ăleia?
VICTOR *(care a auzit, zice pentru el):* Da, nebun, la nebun cu bucurie.
PLATON *(la aparat):* Garda? Sînt aici, desigur... Dacă e ceva grav, mă anunțați... Nu, deocamdată, nimic. Am să vă chem eventual... Acasă o să merg mai spre ziuă. Da... Depinde——Cu maşina... Să fiți pregătiți, noi n-avem niciodată liber... Cazurile nu țin cont de sărbători. .. La revedere. *(închide.)*
ION:. De ce-ai venit în halat?
PLATON: Fiindcă sînt de serviciu în noaptea aceasta şi oricînd pot fi chemat... Şi halatul e alb, nu-i plin de microbi... La noi nu sînt microbi... Şi spitalul nostru e atît de aproape...
VICTOR: El e mereu în exercițiul funcțiunii. Şi cînd doarme e director. N-aveți „microbi", dar aveți ceva mai grav. Şi Aurel e director şi cînd joacă septici. El trebuie să cîştige.. . Să ne bage robi. Cum cîştigă şi cînd are accidente mortale în combinat. La tine, Platon, cînd moare cineva, nimeni nu-i vinovat. Şi la frați-meu e la fel. Alaltăieri a murit un muncitor, şi altul a rămas fără o mînă. Nimeni nu e vinovat. Destinul!
VETURIA *(lui Platon):* Cred că dacă nu mă căsătoream, niciodată nu mă îmbolnăveam. Eu fusesem sănătoasă. Nu mă durea capul deloc. Şi rîdeam de alea pe care le durea. Acuma mă doare dacă stau în curent. Mi-a intrat un reumatism în tot organismul. Am mers în rochiță pe motocicletă. Cu Costaiche. Şi mi-au

ieşit băşici^lanas> de curent. Ei, mă căsătorisem, şi n eu nu ştiam ce-i aia durere de cap. Pe urmă m-a . durut.

VICTOR: Frati-meu joacă septici, ce-i pasă. A omorît un om, 1-a îngropat azi frumos, cu primă de la sindicat şi cu fanfară, şi toată lumea a zis: ce director bun avem, să-i dea Dumnezeu sănătate!

AUREL: Da' ce, l-am omorît eu? Accidente de muncă sînt în toată lumea.

VICTOR: Trebuia făcută o groapă de ciment unde să se facă proba agregatului. Nu s-a făcut. S-au făcut economii. Ca să se depăşească planul! Şi-a iîiurit un om. Omul nu contează, el nu-i trecut în planul de economii'.

AUREL: Inginerul de sector n-a făcut groapa de ciment,

VICTOR: Va să zică, nu tu l-ai omorît, inginerul! Perfect. Dar atunci de ce l-ai îngropat tu, de ce te-ai simţit tu responsabil să-i „reabilitezi memoria"? De ce nu-1 tragi la răspundere pe inginer? -Muşamalizezi totul ca să nu se răsfrîngă şi asupra ta vina, să nu se spună că la tine în combinat se întîmplă asemenea fapte... Pentru gloria t a .

GILDA *(a intrat şi-a auzit):* Gata, gata, gata! M-am săturat de voi [Treceţi şi puneţi masa, hai, voi, bărbaţii! Măcar în noaptea Anului nou să nu vă mai aud!

VICTOR: Aşa să strigi la Platon, nu-la mine! Eu am ureche muzicală şi aud foarte bine.

OCTAVIA *(lui Platon):* De ce să strige la tine, te măriti cu ea?

VETURIA: O iubeşti pe Gilda?

PLATON: N-o iubesc propriu-zis numai ca femeie, o iubesc şi ca pacientă.^Cred că-i o erotomană care...

GILDA: Taci din gură, Platon, toată himea te ştie cît eşti de tîmpit! Nu nebun, tîmpit. Sau dacă e cineva nebun aici, tu eşti!

MAMA: 0> Doamne, nici o zi nu e curată, nici una.., *(Pleacă în bucătărie, foarte tristă.)*

GILDA *(lui Platon):* Ai venit aici, te-am primit, o să mănînci bine, sarmale, curcan, o să bei vin şi-o să ne cînţi din fluier. Asta e programul tău, respectă-1!

OCTAVIA: Gilda, nu vorbi aşa cu un cavaler...

GILDA: Vorbesc cum îmi place. El ştie că n-a venit la mine ca un cavaler, a venit ca la o tîrfă, aşa că-i vorbesc ca o tîrfă... Asta sînt, si altfel.nu vorbesc.

OCTAVIA: Gilda dragă...

PLATON: Lăsaţi, eu nu mă supăr... Eu am experienţă, am văzut multe... Gilda e supărată, deşi nu ştiu de ce...

GILDA: Nu sînt cumva nebună? Tu, ca director...

PLATON: Eu am umor. Am văzut mulţi nebuni autentici şi ştiu să-i depistez pe nebunii falşi, Căci sînt si nebuni falsi> cum sînt si bani falsi!

VICTOR: Uite un înţelept!

ELIZEU: Eu mă duc să pun farfuriile ! Mi-e foame *IJIese.)*

PLATON: Dacă vrei, orice nebun, e-un înţelept. în felul său. Eu am supravieţuit multor nebuni, , aşa c-ar fi greu de spus care nebun a fost sau e mai nebun ca, mine! Adică vreau să spun că din moment ce toţi nebunii sînt pacienţii mei, eu sînt mai puţin nebun ca ei. Dacă-i înţeleg, şi-i suport.

GILDA: Sau mai nebun ca ei. Din moment ce eşti directorul lor. Te-am văzut si,cînd am fript curcanul...

VICTOR: Măcar l-aţi fript bine?

GILDA: Tu n-ai de unde să ştii dacă l-am fript bine sau nu, nu te pricepi!

VICTOR: în familia noastră, te pricepi tu şi pentru mine.

PLATON: Ca să vă-mpăcaţi, să fie o atmosferă cordială, vă pot cînta ceva la fluier...

AUREL: Cîntă, cîntă ! Eventual, o sonată!

PLATON: De ce^ nu? *(Scoate fluierul şi începe să cînte.)*

ION: Nu cînta ! N-ai voie să cîntiîn casă.

PLATON: De ce?

ION: Trebuie întîi să plăteşti taxă pentru compozitori. Nici în baie nu mai ai voie să fluieri, dacă n-ai plătit taxă pentru compozitori... E lege.

AUREL: De-am asculta de legi,, am da faliment.

ION: Eu ştiu că tu. niciodată n-asculţi de legi, d-aia eşti un faliment...

AUREL: Nu rîd de glumele tale în pantaloni scurţi...

PLATON: Să cînt o sonată? Am voie...

VJCTQR: Sigxir;, eşti directorul...

GILDA: E compozitor, are voie. E membru.

AUREL: Sigur c-ai voie să cînți, fiecare are voie să facă ce vrea.

ION: Dar nu să-si ucidă tatăl.

AUREL: Nu-nțeleg.

ION: înțelegi foarte bine. Te-a întrebat şi Victor şi nu i^ai răspuns... De unde ai tu certitudinea că tatăl tău e mort?

AUREL *(rîde):* A, da, de-acolo. .. că l-am ucis. Eşti mulțumit?

ION: Nu rîde, Aurel: ți-ai ucis tatăl!

AUREL: De ce? Pentru că nu l-am căutat? Unde? Morții cu morții, cei vii cu cei vii. Lasă-mă-n pace, iar de nu vrei, du-te acasă, putem să petrecem şi fără insultele tale.

ION: Dacă te consideri nevinovat, de ce te enervează?

PLATON: Să cînt o sonată?

AUREL: Cîntă. *(Pluton cîntă.)* Nu poți mînca alături de un mort, nu poți bea, nu poți cînta... Nu-1 poți iubi pe un mort, chiar de-ar fi tatăl tău... Fiindcă morții , nu există. Tatăl meu nu există, Ioane, şi aş fi un dobitoc să-1 plîng în fiecare clipă, să nu pot bea un pahar de vin, să nu pot rîde niciodată... El nici n-a existat, nu l-am cunoscut...

ION: Nu numai că l-ai omorît, Aurel,.dar acum faci un lucru şi mai îngrozitor: îi insulți cadavrul!

AUREL: Sînt un prost, m-am înfuriat inutil, luîndu-te în seamă... Eşti un biet măscărici cu pantaloni scurți, un doctoraş ratat... Mă insulți în, propria mea casa fiindcă ți se pare că n-o iubesc destul pe sora ta... Insultă-mă, dar mănîncă la masa mea, să nu te sfieşti. /. • i t ,îi-0 să cad în capcană, curii îşți închipui, să recunosc ce-am săvîrşit: că mi-am ucis tatăl. Nu puteam să ucid pe cineva care nu exista!

VICTOR *(lui Pluton):* Cîntă, fericite Platon*.. *(Lui Aurel.f* Şi totuşi, dacă nu l-ai ucis; l-ai insultat. Nul cadavrul lui, amintirea tatălui nostru o insulți cu orgoliul tău... Moartea există, Aurele eu- o simt în mine...

AUREL: Mai bine ai munci şiți-ăi cîştiga singur pîinea..,

VICTOR: Cîntă, fericite Platon, vreau să fiu mustrat în acordul muzicii...

AUREL: Sînteți nişte cretini fără număr care vreți să-mi stricați noaptea de Anul nou... Dar am să vă accept aşa cum sînteți... *(Rîde.)* Sînt generos.

VICTOR: Regele e generos, îşi acceptă măscăricii.

GILDA: Platon, cîntă, pacienții tăi sînt cam nervoşi...

AUREL *(lui Ion):* Hai, spune-mi pe cine-am mai sugrumat, cu ce-am greşit?

ION: Greşeala ta capitală este că eşti convins că orice faptă se sfîrşeşte o dată cu înfăptuirea ei: că orice crimă se termină cînd ai ucis...

AUREL: Şi tu, înțelepte Solomon, spui că nu-i aşa: ci că apoi eşti prins şi pedepsit.

ION: Nu. Eu spun altfel: că fapta nu se termină cu pedeapsa; sau, mai precis: că pedeapsa este: să mai comiți o crimă.

AUREL: Nu-nțeleg.

ION: Cine si-a ucis o dată tatăl, îl va mai ucide o dată.

AUREL: Nu-nțeleg.

ION: Şi încă o dată, la infinit. Moartea nu este o scăpare de ceva, chiar de o rudă... Moartea nu acoperă totul, cum vrei tu: nu acoperă nici viața celui ucis,, nici moartea lui, nici trecutul, nici viitorul tatălui tău... Atît timp cît tu eşti viu, îl porți în tine pe tatăl şi pe mama ta, aşa cum ei te-au purtat în carnea lor cînd tu nu erai venit pe lume...

AUREL *(apluudă):* Bravo...

ION: Şi n-o să-1 poți sugruma în tine şi n-o să-1 poți opri să vorbească în tine, chiar de l-ai omorît...

AUREL *(aplaudă):* Excelent! Nu vrei să cînți acum din fluier? *(îi dă fluirul lui Platon.)*

PLATON: Nu. Fluierul, nu! E un proverb: să nu-ți împrumuți nevasta, stiloul şi fluierul.

VICTOR: Si tu cum n-ai decît fluier...

PLATON: Vă pot cînta un Bach...

AUREL: Cîntă!

PLATON: Nu, mai bine o învîrtită de la Gorj. *(Cîntă.)*

AUREL *(deschide uşa de la bucătărie):* Mamă, Elizeu, veniți! Directorul cîntă la trişcă... *(Elizeu apare mama nu.)*

VETURIA *(Octaviei):* Ştii ce trebuie să faci în concediu? Curăţenie. în toată casa. Soţul meu şi-a luat anul trecut concediul iarna. ~Că cică era prea ger. Şi n-avea chef să meargă la serviciu, că-i îngheţa nasu. .

OCTAVIA: Pss! Ascultă ce mîndru horeşte directoru...

VETURIA: Soţul meu, Costaiche, aşa de mult ţine lâ somn!... Mai mult ca la mîncare. Nu-i bine. Dar el zice că să nu-ţi pară niciodată rău dacă doirni prea mult. Dar eu nu pot să dorm. De ce să dormi? O viaţă are omul, şi pe-aias-b dormi? C-aşâ e viaţă/ trece, şi odată mori. *(Doctorul ă terminat. Aplauze. Unele ironice, bineînţeles.)* •

OCTAVIA: Bravo, bravo! Fain, tare fain! Vino' să te ţuc. *(îl sărută pe frunte.)"* '' ' •;• *'•

ELIZEU: Cîriţi foarte frumos, nu ştiam;- ?

PLATON: Cîntecul linişteşte spiritele, e concluzia mea... Nu sînt un *talent,* dar am cîntat de foarte multe ori bucata aceasta.... Mi s-au oferit şi ocazii... *(Rîde.)* Vedeţi, domnule Elizeu, eucînt la fluier cum ar cînta oricine, dar mie nu mi se admite... Pentru ăsta rriulti mă consideră. . . v

ELIZEU:' înţeleg, îriţeleg... / - ^

PLATON: Dar fluierul e pentru mine, cum să va spun... *le violon d*Ingres..}'* ' '

VETURIA: Ce zice? 7. < •; \

OCTAVIA: Zice că fiecare om e cu păsărică lui.

VETURIA: Dar de ce nu mai cîntă? Cînta aşa de frumos, ca un înger. - ,

PLATON: Odată au venit cinci contabili în control la spital, pentru nişte sume din care construisem laboratorul cel nou, deşi banii fuseseră destinaţi pen^ tru construirea uriuPălt pavilion.. Le-am explicat inutil, nu mă-nţelegeati.

GILDA: Si-atunci, le-ai cîiitat din fluier... — i

PLATON: Da. '-' — • •

VICTOR: Şi te-au înţeles. " *isou-.v*

PLATON: Nu. Am constatat că de fapt contabilii n-au ureche muzicală. < ,^

ELIZEU: $i pînăMa urmă cum te-ai înţeles cu ei? ; ,

PLATON: Le-am spus că riu puteam lucra fără noul laborator. Ei, totuşi, nu m-au înţeles. Domnilor; le-am

spus, dar n-am băgat; banii în buzunar, tot-înfo^ losul spitalului i-am dat... Ei --^ nimic! Le-am repetat.vo dată!- -Nimic. De trei/ori! Nimic. De cinci ori! Nimic!. De douăsprezece; ori! Nimic! Şi-atunci, am făcut un număr de telefon, calm, şi-am sunat i poarta: să vină gardienii de serviciu! Şi-au venit. Luaţi-i, le-am spus, arătîndu-i pe contabili, luaţi-i, dînşii sînt nebuni, nu înţeleg nimic! Două săptămîni i-am ţinut pe contabili dn > şocuri^ electrice^

GILDA: V-am spus: e scrîntit! ^

PLATON: Draga mea, azi toată lumea e scrîntită.

MAMA *(deschide uşa):* Veniţi, masa e gata. *-(Se îndreaptă cu toţii spre bucătărie.)* Poftiţi, poftiţi, în sufragerie e cald... Aici însă e prea cald. Gilda, deschide tu puţin fereastra.-.. *(Gilda a rămas singură. Deschide fereastra. Se aude soneria. > Gilda deschide.)*

TUDOR *(intră):* Bunâi seara.;. w - ?

GILDA: Să trăieşti, ^ moşule; Dar aşa vii; nemachiat, neînveşmîntat? Noi n-avem cu ce să te mascăm...

TUDOR: Nu sînt chiar moş... ^ :

GILDA: Nu, nu.;. . Dar din' moment ce faci pe Moş Gerilă, esti. • - ' , •;

TUDOR: Nu sînt Moş Gerilă. .i-r-» «

GILDA: Mă rog, Moş Crăciun. Dacă vrei aşa. Mie mi-e ; indiferent. între noi, poţi să-^ţi spui oricum, riu te \ reclamăm. . ' cr •; ' • ^ *

TUDOR: Nu mă >cunoşti, Gilda? \ \ ;; '

GILDA: 'Nuv Ai mai fost pe la' noi?"•Nu eşti de la Teatrul u<de păpuşi? • > * - '

TUDOR: Nu,'Gilda... . • ^ < •:

GILDAv Îmi spui pe nume... Te-ai culcat cumva cu mine? E posibil, să ştii... Eu nu-mi mai amintesc, aşa că nu te supăra. Ar trebui să am o memorie; de; creier'electronic ca să-mi amintesc toti bărbaţii care..>.

TUDOR: Gilda, eu sînt... , ; . / „ '

GILDA.- Hai, dă-mi un detaliu... Poate-mi amintesc. De altfel, bătrînii îmi plac, sînt sentimentali şi, plătesc bine. Şi nu te obosesc... prea mult. Hai, rnoşulică, îndrăzneşte, spune cum te cheamă, cine eşti, unde. . . Ori vrei să-ţi dau un pupic, ca"să prinzi curaj? *(îl sărută pe frunte.)*

TUDOR: Gilda, eu sînt tatăl tău.

GILDA: Ei! Asta-i bună!... Tatăl meu e mort. Ți-ai găsit să faci bancuri proaste chiar în seara de revelion. Tatăl nostru...ce straniu... Tatăl nostru credeam că e în ceruri. Și nu e nici acolo, nici pe pămînt. Sper că glumești, bătrîne actor angajat la Teatrul de păpuși... Dar nu te-am plătit să-1 joci pe tatăl nostru, ci pe' Moș Gerilă... Sau nu e mort tata? !... Nu-mi mai amintesc precis... Mama spunea ceva... Chiar ești tatăl meu? *(Intră Victor.")* Omul acesta spune că e tatăl nostru... îl recunoști?

VICTOR: Nu... nu, fiindcă eu eram prea mic cînd a plecat el..;

TUDOR: N-am plecat, am fost dus..

GILDA: Și de unde vii acuma?

TUDOR: De la pușcărie.

VICTOR *(latndu-i mîna stingă)*: Da, da... Tata avea .... s sase degete la mîna stînga... Bine-ai venit, tată...

TUDOR: Cine ești tu? Victor?

VICTOR: Da, fiul dumitale cel mic. Aveai mustață, și ochi albaștri, și glasul... Mustață nu mai porți... Dar ochii și glasul... Scuză-mă, nu pot să te sărut...încă nu-mi vine să cred... Deși întotdeauna am știut și am crezut că trăiești! .

GILDA *(deschizînd ușa ce dă spre sufragerie):* Mamă, Aurel... A venit tata! *(Intră toți trei în sufragerie.)*

VETURIA *(apare din bucătărie, urmată de Octavia, în mîini cu platouri pline cu mîncâruri):,* Mîncăruri prea multe nu-s bune, că se urcă Ja cap, ca țuica. Eu știu de cînd am fost la niște prieteni... Apropo, tu ai văzut nebunii de la Fîntînele? De la marginea orașului?

OCTAVIA: Nu.

VETURIA: Ai pierdut mult. Erau foarte dulci. Dar acuma nu mai sînt. I-a desființat.

OCTAVIA: S-au mutat la spitalul central... Lasă-i, ce *zice de* curcan?...

VETURIA: Am avut și eu un vecin nebun. Striga: Ia Universul! Curentul! Ziareee! Universul!

OCTAVIA: Și cum a înnebunit?

VETURIA: A înnebunit deodată cu nevastă-sa. în aceeași zi. Era foarte dulce ea, o chema Iolanda. Tînără și drăguță. Și el era drăguț. Au citit o carte bisericească și-au înnebunit. Zicea către Iolanda: Te tai și te pun în oală!

OCTAVIA: Vai de mine!!

VETURIA: O carte din care înveți să vorbești cu morți. A vorbit el si cu maică-sa.

OCTAVIA: Nu mă bolunzi!

VETURIA: Domnule Dragoș — îl striga lumea într-o zi, cînd a plecat de acasă, cu trei copii după el. Acuma e la Sibiu, la nebuni... Acolo sînt mulți nebuni. Și cînd a ajuns în pădure cu copiii, a adunat frunze... O saltea, așa le-a pus. Și-a culcat copiii pe frunze. Le-a făcut linguri din lemn.

OCTAVIA: Tulai, Doamne!

VETURIA: Și le-a gătit o ciorbă din buruieni, urzici.

OCTAVIA: Hai, că ne-așteaptă la masă.

VETURIA: Umbla cu securea la spinare prin sat. Și zicea: Trăiască nu stiu cine!

OCTAVIA: Și Iolanda?

VETURIA: Ea nu s-a dus la Sibiu, și-a revenit... Se zice că la muieri nebunia trece mai repede. Ori nu trece deloc. S-a dus pe la el, la Sibiu, cu mîncare. L-a găsit gras! Gras și frumos! Ea a vrut să-1 ia acasă. Dar el n-a vrut. I-a zis: Nevastă, eu nu mai vin acasă, că nu te mai iubesc, rămîn aici și mă căsătoresc cu una de teapa mea.

OCTAVIA: Și cum să bolunzești dintr-o carte?

VETURIA: Așa spun bătrînii: cartea aia cine o citește, gata, la Sibiu.

OCTAVIA: Eu nu m-ating de cărți: nici moartă)! De nici una. Știu eu care e blestemată?

TUDOR *(vine din sufragerie urmat :de Mama, Victor, Gilda etc.):* Uite-o și pe Victoria! Ai încărunțit... Ce bine-mi pare că arăți bine, vecină, ce bine... *(0 strînge în brațe.).*

VETURIA: Una a înnebunit din dragoste. Acuma fluieră pe străzi. Și umblă cu șoșoni și vara. Și se întîlnește cu unu pe care-1 cheamă Preda Buzescu, unu gras, tot nebun și el. Și discută toată ziua și se plimbă prin

parc ca doi porumbei cm pene. Preda Buzescu are o • bască pusă a la şmecherie. Ea nu e înaltă, e cam ca • , mine. Şi el are o forță în brațe şi antebrațe !..'. Că nebunii au o forță extraordinară! Tot pe brațe o poartă şi pe antebrațe prin parc şi-i recită poezii personale...

TUDOR *(către Ion):* Maică-ta e. .. ? ;

ION: De aproape zece ani.;. . n *nr>:*

TUDOR: Şi cine-o îngrijeşte? Soru-ta, Livia? .

ION: Nu, stă cu mine... Livia de cînd s-a-căsătorit eu Aurel, are şi ea treburile ei... Dar mama e; paşnică, găteşte, spală...) » • *-v.ir:*

MAMA: Nu eşti odbsit ?^Nu vrei să te speli? E apă caldă...

TUDOR: Nn.w. Am un prieten cu... care^-am venit. **j L-am . -< lăsat în .oraş, la o circiumă... M-aş duce să-1 iau. ..

VICTOR: Te duce Aurel cu maşina...^Maşina e jos, la. scară, şi el e un şofer excelent... .

TUDOR: Nu. Merg pe jos .. E mai- bine. r. Vin repede;: *(Iese.)* ... * . L,,:- '.' : :\'* >

VICTOR:: Aurele, parcă nu te bucuri c-a venit.! tata. •'J

AUREL: Ți se pare... Mă bucur. Dar ce vrei, să țip, să. mă tăvălesc? -

ELIZEU: Se ține bine, chiar foarte bine... Eu nu ^credeam: că mai scapă... ; v v , • - *nun: ,*

MAMA: Aprindeți luminările... Bradul. Aprindeți fiecare cîte o luminare... Să lumineze bradul cînd s-o reîntoarce... Atîția ani...

VETURIA *(Octaviei):* Dragoş tot timpul striga: Trăiască nu ştiu cine!

ELIZEU: Astă-seară m-a invitat la el şi doctorul' Pălădescu... M-aş duce.la el, să; nu vă deranjez... ? i

ION: Dă-1 dracului, e un escroc. JJ

ELIZEU *(glumind): Ti-Q* şef, şi-aş putea să te spun... *(Serios.)* Cred că'exagerezi'! E un chirurg de talie europeană ! Un savant! K

ION: Un escroc.

MAMA: Nu, nu poți să pleci... E cea mai mare bucurie a mea... Şi tu eşti fratele meu... <

ELIZEU: O să vin mîine. Voi aveți, atîtea să vă povestiți.., Zău, ar trebui să vă lăsăm singuri,, pe tine şi pe Tudor...

MAMA: Nu te-mbrăca, mă superi...

ION: Şi Pălădescu e un escroc, cum să-ți petreci revelionul cu uh escroc?

ELIZEU: E cel mai bun oncolog din țară.:. Operațiile lui asupra cancerului mamar au fost apreciate şi în străinătate ! Ştiu că o anumită gelozie există şi între doctori, nu numai între literați, dar adevărul nu se poate ascunde. Eu am citit cu ochii mei o revistă y'* străină în care era foarte apreciat. . . Să operezi sirii bolnavi de cancer şi să ai un procentaj de aproape sută la sută de vindecare, nu e puțin! Eu nu mă pricep în medicină, dar ca profan cred că...

ION: E un escroc, ascultă ce-ți spun eu!

ELIZEU: El mi-a vorbit tot timpul frumos despre tine. Ați lucrat împreună...

ION: La început.. .

ELIZEU: Spunea că ai o siguranță deosebită în mînă... Te vedea urmaşul Iui. ;

ION: Ferească-mă Dumnezeu!

TUDOR *(sună. Gilda îi deschide. Apare urmat de un ins. ' ' Bradul are ioate luminările aprinse):* El este prietenul meu. • . Dați mîna cu el... :*

GILDA *(dă mîna cu el):* Gilda...

TUDOR: Nu aştepta răspuns... Nu vorbeşte. E mut. *(Mutul dă mîna cu toți.)* A intrat în puşcărie la şaptesprezece ani, după rebeliunea legionară... '

AUREL: E prietenul dumitale?

TUDORi Da, e prietenul meu. r

AUREL: Mă rog, dumneata, acolo, ai avut fel de fel de prieteni... - , :<

MAMA: Adică ce vrei să spui, Aurele? Să-1 fi lăsat afară.?.

AUREL: Nu, mania.. . Dar aşa, poate că mai are şi alții...

TUDOR *(Mutului):* Stai jos, aici, nu pleca... Dacă pleci tu, plec şi eu.

AUREL: Dar nu se pune problema aşa, tată... Unde să .plecii; dumneata? Eu zic să rămînă, n-am zis nimic, dar poate că omul ar vrea să meargă acasă la el.

TUDOR:; N-are unde să meargă.,..

MAMA: -Şi e noaptea de Anul nou... Tudore, du-1 să se ^ spele în baie... Apoi punem masa... *(Tudor îl duce pe Mut în baie.)*

ELIZEU *(Mamei):* Nu te supăra, Aurel are dreptate... Aduce în casă un legionar. .. Mîine o să aducă pe alt- ?• cineva. *(Tudor a ieşit încet din baie şi aude.)* Oricum, Aurel e inginer-şef la combinat, are o responsabilitate şi... a

VICTOR: Şi prietenii tatei o să-i strice reputaţia!

MAMA: Gilda, du-te cu Veturia şi Octavia şi puneţi masa. . .

ELIZEU: Să nu credeţi că dacă ei au fost eliberaţi de la puşcărie nu sînt urmăriţi. . . Eu n-aş vrea ca pentru un capriciu al lui Tudor să plătească Aurel...

TUDOR: Adică, vă încurc...

AUREL: Nu, dar...

ELIZEU: Tudore, trebuie să fii înţelegător... Sînt alte vremi...

TUDOR: Ce vremi? Adică, cum: voi, cei liberi, vă temeţi de mine? De cei care-au fost închişi?

ION: Nu se teme nimeni, nea Tudore. Atunci ce libertate-am mai avea noi, dacă ne-am teme de ea? De propria noastră libertate?

ELIZEU: Sigur, nu-i vorba de teamă... După mine poate să rămînă Mutu, ca să-i zic aşa, fiindcă nu ştiu nici măcar cum îl cheamă...

TUDOR: Mutu, zi-i aşa... E cel mai singur şi nefericit om pe care l-am întîlnit, N-o să te cheme la Securitate să-i spui numele, nu-ţi fie frică.

ELIZEU: De ce crezi că n-o să mă cheme?

VICTOR: Dac-ar fi să cheme pe cineva, l-ar chema pe Aurel, care e gazda... Sau pe mine. ..

TUDOR: N-o să te cheme, fiindcă ai să te duci tu să spui. *(Intră Mutu.)* Stai jos, omule.

ELIZEU: Te rog să nu mă jigneşti, Tudore.

TUDOR: Te simţi jignit?

ELIZEU: Nu sînt agent de securitate.

TUDOR: Posibil. Dar ai fire de agent.

AUREL: N-are rost să ne certăm pentru un fleac. Omul rămîne cu noi la masă în noaptea asta, şi gata.

TUDOR: Dar nu ne certăm/Vorbim. Am spus că are fire de agent. Ce e neadevărat în asta? La ora aceasta toată lumea ştie adevărul despre mine, despre Mut, despre alţii.. . Şi-am plătit. Toţi. Aşa că nu e nici o jignire dacă mie mi se spune ce-am făcut înainte... Am făcut, am plătit. Şi-acuma nu mă mai tem de ce-am făcut atunci... Elizeu de ce să se simtă jignit? Doar nu se teme de nimic. Pentru ce-a făcut, a plătit şi el. Cîţi ani ai stat la puşcărie, Elizeu?

ELIZEU: N-am stat, de ce să stau?

TUDOR *(rîde):* Cum să nu stai... Hai, spune, cît?

VICTOR: Unchiul Elizeu n-a fost la puşcărie.

TUDOR: Aha. . .înseamnă că ţi-e frică... O, atunci avem multe să discutăm.

AUREL: Ce rost are să mai dezgropaţi morţii?... Unchiul chiar, dacă n-a avut o orientare de stînga mai demult, nu-i o greşeală... Au fost alte timpuri... Acuma s-a lămurit'.

VICTOR: Dă-o dracului, nu ne ţine o şedinţă chiar în noaptea Anului nou! Hai la masă !

TUDOR: Şi unde lucrezi acuma?

ELIZEU: Sînt în Bucureşti, la o___

TUDOR: Bucureşti... Oraş mare... Acolo te pierzi... , Era să mă rătăcesc în el acuma, c-am trecut şi prin Bucureşti... Nu l-am mai recunoscut...

VICTOR: Aşa, tată, fă reclamă regimului!

TUDOR: Nu fac nici o reclamă... Aşa e.

VICTOR: Spune, spune, uite ce fericit e Aurel cînd te aude! O să spună la toţi: Tata s-a restructurat! L-au uimit realizările noi!

AUREL: Nu fi cabotin!

VICTOR: Da, e adevărat, pardon; n-o să spui: Ţaţa a fost uimit.,. O să spui: Pînă şi puşcăriaşii eliberaţi au rămas uimiţi de realizările noastre!

TUDOR: Lîngă Sala Palatului, cum mă plimbam, am văzut un om că se uita la mine. Avea ochelari fumurii. Şi se ţinea după mine... De-abia fusesem eliberat... Mi-am zis: omul acesta cu siguranţă mă va aresta din nou. Dar nu voiam să mă las arestat. Voiam măcar să vă văd pe voi. .. Dacă mă arestează, mi-am zis, am să mă zbat, şi-am să strig: Totul e o minciună! Ne-au dat libertate doar ca să se .scrie în ziare ! Şi ei ne culeg imediat, pe altă parte. Voiam să dau în el cu cîrja, cu cîrja asta. El s-a apropiat e pmine. Nu te cunosc, i-am spus. Nici dacă-mi spun numele? m-a întrebat el. Nici, i-am zis eu convins,

fiindcă nu puteam' ține minte numele fiecărui anchetator. Sînt Dragu losif, mi-a zis. îi cunoşteam numele. Era un fost prieten... De frică cred că nu l-am recunoscut. Saiu am îmbătrînit amîndbi cu douăzeci de ani.

MAMA: Dragu losif? Mai trăieşte? N-am mai auzit de el. Ce face?

TUDOR: Trăiesc, mi-a răspuns, cînd Lam întrebat ce face. Trăieşte. Da. Asta face. Trăieşte.

MAMA: Fusese amestecat,în.,.;. .

TUDOR-: Totul s-a uitatj mi-a spus el. Aici, în Bucureşti, mi-a spus, te pierzi. Nu te urmăreşte nimeni cu biografia... Cu denunțuri... Şi ai maimulte variante de încercat, ca: să trăieşti.. i Dacă nu reuşeşti în una, reuşeşti în a doua, sau întrba treia... . în provincie n-ai variante ! Şi te ştie tot tîrgul! !s 5 î

MAMA: Era un bărbat scund, negricios *J*\. Şi cam găinar.

TUDOR: Dau'.. Numai Elizeu nu şi-1 aminteşte.-.. •;

ELIZEU: Eu am cunoscut sute de oameni de-atuiici...

TUDOR: Pe el poți să ți4 aminteşti, doar erați amîndoi informatori da Siguranță. »;i ;r

ELIZEU: N-am fost în viața mea agent de siguranță.

TUDOR: Am spus informator... Erai intelectual încă det-atunci, şi intelectualii nu sîntragenți...

ELIZEU: Nu ştiu de ce ții să mă jigneşti neapărat.

TUDOR: Dacă nu-i adevărat, de ce nu iei totul'ca pe-o glumă? Ți-e teamă;de ceva? Hai, rîzi, Elizeu, doar <•>•tu şi»înainte glumeam..;;.;*Hai-să*mîncăaiiv . *(îl ia pe Mut de mînăv)* Hai, bătrîne !r *finiră-in. sufragerie. , Sună telefonul.',)* . . , •. K ; v] . \

VICTOR: Alo! Cine e?..;. Domnul Pălădescu<... Să văd . , dacă este aici... *(Lui Ian-*)* Un oarecare,,Pălădescu întreabă dacă .eşti aici,.,.

ION: Spune-i că nu sînt aici. ..

VICTOR: Nu pot să mint: spune-i tu că na eşti aici.

ION: Atunci spune-i că sînt aici, dar sînt la closet. *(Intrata toaletă.) ;* .....

VICTOR; Alo, domnul Pălădescu? Ion e aici, dar e la closet. *(închide.)*

GILDA • *(deschide glasvandul c& < • separă sufrageria de oa- < 'rmeraM care se află braditl şi în care s-a petrecut pml*

acum acțiunea)'. Victore, ajută-mă... Sîntem mulți şi trebuie să mai punem o masă...

VICTOR: Cu plăcere, surioară. Ei, ce plăceri fizice ai mai avut în această ultimă zi a anului?

GILDA: Adă scaunele, lasă gargara. Altceva nu faci, numai vorbeşti.

VICTOR: Eu vorbesc şi tu faci. Diviziunea muncii. Ei, ce bucurii fizice sau fiziologice ai mai avut? Intelectuale nu te întreb, fiindcă nu poți avea. Unde nu e cap, nu dă nici Dumnezeu. *(Lui Elizeu.)* Unchiule, nu te mai învîrti atîta, lasă paltonul, aici nu e frig şi de plecat nu te lăsăm să pleci. Unde vrei să fugi?

ELIZEU: Măcar să trec zece minute pe la Pălădescu...

VICTOR: Treci după ora zero..\ După ora zero, libertate deplină... *(Lui Ion, care a ieşit de la toaletă.)* Pălădescu voia să-ți ureze noroc şi sănătate!

ION: E o ruşine să primeşti asemenea urări de la un escroc.

ELIZEU: Totuşi, e o tirare. De la oricine ar veni.

ION: Nu e din inimă. Din interes. Personalitate! Rahat! L-a omorît pe copilul pictorului Stanca, alaltăieri din prostie. O operație simplă, o hernie... Şi copilul suferea de inimă şi el n-a ştiut asta decît după deces... Funcționar, nu medic! Subtil! Are legături cu pictorii, cu actorii, e amic cu criticul Elizeu Pedestru... Cunoaşte pictură, literatură, muzică. Totul poți discuta cu el, afară de medicină. Eu măcar spun sincer: nu citesc nici o carte, nimic, decît rubrica de box din „Sportul popular".

ELIZEU: Ai fost boxer, te-ai luptat în ring... Dar clinica nu-i un ring... Dă-i un telefon lui Pălădescu, te rog eu, şi-o să-ți meargă bine... De ce să-ți periclitezi postul dintr-o ambiție de băiețandru?

ION: Nu suport gloria! Nu vreau glorie plătită cu rahat, cu laşităţi. Mi-e silă, zău cînd îmi amintesc de Pălădescu. Şi în clinica lui, tot timpul îmi vine să vărs: clinica lui pute câ un closet.

ELIZEU: Are faima unei clinici foarte curate, Şi foarte călduroase, la propriu şi la figurat...

ION: Călduroase, poate, într-un fel... Călduțe.

ELIZEU: Tu umbli şi iarna prin clinică în pantaloni scurţi?

ION; Umblu în pantaloni scurţi şi pe stradă, şi-acuma sînt în pantaloni scurţi.

ELIZEU: Extravaganţe... Cum extravaganţe sînt şi băile pe care le faci iarna în apa din lac, tăind gheaţa şi...

GILDA: De ce nu faci şi tu la fel? Extravagant... Adică şi tu ai putea, dar nu vrei? De ce; nu vrei? Aş vrea să te văd în pielea goală pe gheaţă.

MAMA: Gilda, vorbeşte mai frumos, ...

GILDA: Lasă, mamă, că l-am mai văzut eu în pielea goală. ..

VICTOR *(rîzînd)*: Mă mir. .. ,Eu credeam, că unchiul şi cînd face baie se-ascunde după un neologism... Aşa scrie critică, altfel de cum mănîncă... în fiecare frază, cinci neologisme.

PLATON: Asta semnifică un bagaj mare de.

GILDA: Lasă, dragă, oamenii să vorbească!

VICTOR: Traduce parcă din româneşte în franţuzeşte> în italiană, în neologisme. De fapt, le utilizează ca să ascundă faptul că nu spune nimic. Nici o idee. (..Excluzîn^ dar aici tot nu poate fi vorba de idei. .. Tot ce scrie — o apă chioa-. ră. Acva! .

ELIZEU: Tu niciodată nu mă citeşti, aşa că mă amuzi...

VICTOR: Ba da. La început în faţa neologismelor am rămas speriat. Te-am crezut foarte inteligent. Şi alţii cred că sînt convinşi şi-acuma... Au complexe. ITnchiule, zău, ai făcut carieră bazîndu-te pe complexele altora... Zău, cît mă pricep, şi eu sînt sincer şi cu Dumnezeu, n-ai nici uri pic de har.

TUDOR: Nici înainte, sub burghezie, n-a avut. ..

ELIZEU: Acuma v-aţi pus toţi pe mine... Bine, n-am...

MAMA *(ridicând paharul, 'masa fiind gata):* La mulţi ani... Sănătate şi fericire! *(Ciocnesc. Urări. Mănîncă.)*

TUDOR: Şi tu,' Gilda, cum o duci?

GILDA: Sînt soră medicală. .. Nu-mi iubesc meseria, dai sînt plătită ca s-o iubesc... Aşa că primesc banii de la spital şi-mi urăsc meseria... Asta-mi dă libertatea să nu primesc bani pe ce iubesc.

TUDOR: Adică?

GILDA: Adică să mă culc cu cine vreau, fără onorariu.

MAMA: Gilda!

GILDA: Mamă, pînă la urmă tata tot o să afle cine sînt. De ce să nu afle de la mine? E mai cinstit... Nu mai am nici nouăsprezece ani, aşa că nu se pune problema că mai sînt fecioară.

OCTAVIA: Eu sînt. M

MAMA: Gilda a fost şi măritată...

GILDA: Şi măritată. Dar nu m-am măritat fecioară. I-am lăsat plăcerea asta lui tanti Oetavia. Am făcut o căsătorie de probă, tată, cu un ins de peste patruzeci de ani. Doctor.

VICTOR: Şi fiindcă era doctor 1-a băgat în spital.

GILDA; Era doctor de meserie, dar de fapt făcea regie de teatru.

AUREL: Se mai mărită lumea şi din interese.

GILDA: Pe mine mă cheamă Gilda, nu Aurel... Era un om foarte bun... Dar nu-i plăcea să muncească... S-a făcut regizor. Nu actor. E mai greu actor, trebuie să îndeplineşti ce zic alţii, să. joci cum zic ei. E mai uşor să dai tu indicaţii, ca regizor, mi-a spus el. Era foarte sincer cu mine, mă iubea teribil. Plus banii/prestigiul, zicea el... Actori sînt mulţi... Dacă ei se achită bine în roluri, e meritul tău ca regizor, scrie presa. De riu, spui că n-ai avut actori, că n-ai piesă... Era un băiat foarte sincer cu mine. A murit de inimă.

AUREL: N-a rezistat probei de foc... Gilda e o femeie fatală, 1-a mai băgat pe unul în puşcărie, a delapidat, sărmanul. Cînd şi-a făcut practica într-un sat, preşedintele sfatului a divorţat.

GILDA: Nu răspund de toţi tîmpiţii care se ţin după mine.

AUREL: Prin sat mergea în şaretă în picioare, mîna calul la trap şi lumea spunea: Uite-o pe Teodora! Rulase filmul *Theodora...*

ION: E o soră medicală foarte bună, cu toate că nu-şi iubeşte meseria. Şi e dificil să iubeşti medicina... Cine spune c-o iubeşte prea tare, pute... Pălădescu o iubeşte. Trebuie s-o iubească; are casă grea: două Volgi, servante...

ELIZEU: Nil te supăra, dar bunurile materiale acumulate nu sînt un argument că el ar fi uri medic prost. E normal ca un om să aibă maşină, casă...

ION: Da, dar el profită de durerea omului şi-1 curăţă de bani. Ia bani pentru durere, înţelegi? El nu operează pe nimeni gratis.

ELIZEU: Dacă cineva îi aduce un cadou în semn de recunoştinţă, să-1 dea pe uşă afară? Doar 1-a scăpat de moarte !

ION: îl cunosc bine, lasă...

ELIZEU: Tu n-ai luat niciodată bani de la nimeni? Ori cadouri? Spune sincer.

ION: Dac-aş fi luat, nu l-aş înjura pe el.

ELIZEU: Poate-1 înjuri pentru că el ia, firesc, mai mult. La gloria lui... O, gloria lui şi invidia ta, căreia-i zici principiu, e firească.. .

ION: Dar nu pot fi invidios pe un criminal! Pentru gloria asta a lui el mutilează oameni! Mutilează, înţelegi?

ELIZEU: Orice operaţie e o mutilare...

ION: Nu, nu ... Ai citit că el a avut succese în operaţiile de cancer mamar. .. Da. A operat zeci de femei, le-a tăiat sînii, şi aceste femei s-au făcut sănătoase. .. El a înregistrat cazurile şi le-a publicat.... Cazuri, rezolvate, cancer vindecat! Uimitor, nu?

VICTOR: Bineînţeles, Ioane, uimitor!

ION: Uimitor? Nu! Fiindcă acele femei cărora li s-au tăiat sînii nu fuseseră bolnave, li s-au tăiat sînii, dar nu fuseseră bolnave de cancer! N-avuseseră cancer mamar, ci mici afecţiuni benigne... Aceste minciuni el a avut tăria să le şi publice! Şi pe ele să-şi clădească gloria! E un escroc care mă înspăimîntă!

ELIZEU: Dar şi tu ai operat cu el... Ori zici că nu?! Te-am văzut trecut cu numele în revistă. ..

ION: Am operat. .. Dar n-am ştiut. Am crezut în el. Acum ştiu. Totul era prea frumos, asta m-a pus pe gînduri... Prea simplu rezolvam noi cancerul... Şi i-am spus... Bineînţeles, n-a recunoscut.

VICTOR: Şi-i da zor cu felicitările de Anul nou...

AUREL *(Vauriei)*: Hai ş-aşcultăm la radio.

GILDA: Cum să iubeşti medicina, cînd ea e profesată de medici?

ION: Şi Pălădescu e liber.

ELIZEU: Dacă l-ar aresta, te,ar aresta şi pe tine, şi pe drept cuvînt: ai operat şi tu; Eşti vinovat şi tu.

TUDOR: Nu toţi vinovaţii fac puşcărie. Dar Ion e nevinovat. Elizeu, tu prea uşor îl găseşti vinovat... Te-ai obişnuit să-i vezi pe alţii păcătuind, vinovaţi.

VICTOR: E critic literar! El întotdeauna cade în picioare, ca hopa-Mitică! Hopa-Mitică, cade-n fund şi se ridică, nu se sparge, nu se strică! Oricum, criticii sînt cei mai nesuferiţi paraziţi. După opinia mea. întotdeauna strică cheful tuturor, şi scriitorilor, şi cititorilor. Cum are cineva o bucurie, hop şi criticul de meserie ! Vine şi-şi împrăştie duhoarea!

ELIZEU: Eu îţi apreciez umorul, Victore. Dar am dreptate. De ce nu-1 reclamă Ion pe Pălădescu, dacă se simte curat ?

ION: Fiindcă n-o să mă creadă nimeni.

ELIZEU: Vezi, are şi argumente...

ION: Deocamdată, n-o să mă creadă.

ELIZEU: Te temi şi tu de puşcărie, dacă-i adevărat ce susţii. Asta-i adevărul. Şi acum e iarnă, şi la puşcărie n-o fi chiar atît de cald ca aici... Chit că tu eşti antrenat, tot umblînd în pantaloni scurţi.

TUDOR: La puşcărie nu frigul e înspăimîntător... Uite, cea mai mare bucurie a mea, cînd m-au eliberat, a fost cînd am văzut verdele... Culoarea verde.. .

ELIZEU: Legionar n-ai fost, după cîte ştiu.

TUDOR: Sigur că nu, n-am fost cu tine... Culoarea verde, adică iarba, copacii. .. Şi cerul albastru. Am stat culcat pe iarbă, pe spate, la marginea oraşului, şi-o după-amiază întreagă am privit cerul albastru. Pe săturate. La puşcărie... Prin curtea închisorii trebuia să ne plimbăm cu faţa în pămînt. Să nu vezi cerul, să simţi că eşti în puşcărie... Şi curtea n-avea fir de iarbă...

MAMA: înseamnă că te-ai eliberat mai demult? Ori în partea aia de ţară n-a nins încă?... Spune...

TUDOR: Altă dată... Vreau să mai spun însă c-am ştiut c-o să ne dea drurnul. Cînd vor deveni foarte tari.

Şi-au devenit. Voi, adică. Ţara. Şi acuma ştiu că sîntem urmăriţi... E şi normal. Dar sîntem liberi. Şi vom munci...

ELIZEU: N-o să spui că voi o să deveniţi cei mai aprigi muncitori şi -apărători ai ţării.

TUDOR: Nu... Dar eu am crezut în România, în independenţa ei, în neatîrnarea ei...

ELIZEU: România este o ţară independentă şi trebuie să fie aşa.

TUDOR; Degeaba-mi spui tu mie asta acuma, cînd eu am spus asta mai demult. Şi pentru c-am spus asta am fost arestat.

ELIZEU: Şi pentru altceva, nu fă pe eroul! Şi pentru - trădare !

TUDOR: Vezi că-ţi aminteşti?

ELIZEU: Credeai că numai Apusul ne poate salva. N-aveai :încredere în forţele noastre proprii. Apusul! Dar dacă Apusul instaura din nou burghezo-moşierimea la noi? Tu spuneai că numai din Apus ne-a venit întotdeauna tot ce-i bun. Pînă şi marxismul.

TUDOR: Numai religia a venit din Răsărit... Ai o memorie formidabilă. Aşa susţineam;.; Eram profesor de liceu, de istorie... Tu erai de limba română. .. Exact aşa susţineam. .. Da, trădare, dacă vrei. . . Am scris nişte scrisori, am purtat corespondenţă cu /[cineva, nu contează cu cine, din Apus. .. Eram tînăr jşi naiv, sau prost, de credeam că eu singur pot să... Adică nu singur... .Am scris amîndoi, Elizeu. .. Tu mai mult dictai, eu scriam, practic... Şi m-au prins. i; Adică te-au prins şi pe tine... Dar tu ai negat. In- , trasem .amîndoi în capcană, ca nişte proşti, Elizeu... Sau eu, mai bine zis, ca un prost. Tu n-ai scris cu mîna ta nimic. .. Aşa ai declarat. Şi în loc să fii alături de mine, ca acuzat, ai devenit martor. împotriva mea.

MAMA: Elizeu?! Dar nu ne-a spus...

TUDOR: Procesul s-a judecat închis. .. Erau mai mulţi... Şi-ai scăpat, Elizeu____De vinovat eram vinovat, dacă vrei să recunosc acest lucru... Nu pe asta sînt supărat... Ci pentru că ai depus împotriva mea. Sperai c-am să mor şi n-o să se afle.

ELIZEU: Nu-i adevărat!

TUDOR: E adevărat. Şi Iosif Drăgan a fost martor. Dar el, aşa găinar cum era, a tăcut. Fiindcă, de fapt, n-a ştiut nimic. Eram coleg cu el de liceu, aproape prieten, dar prieten de şpriţuri. El a fost martor. Şi te-a auzit. Şi mai poate fi martor.

ELIZEU: Acuma vezi în toţi cei care n-au fost închişi numai duşmani... De ce să-ţi fi făcut eu ţie rău?

TUDOR: Ca să-ţi aperi pielea. Poate cineva ţi-a oferit şansa să scapi, cu preţul ăsta, poate... Sau poate ai oferit tu preţul. .. Tu şi scriseseşi înainte. .. Era o epocă tulbure, spuneai trei vorbe şi stăteai cinci ani la zdup. Şi-acum am sosit, Elizeu... N-am murit. Şi, văzîndu-te în fiecare zi, o să-mi aduc aminte de ce-am făcut... Dar şi tu o să-ţi aduci aminte.

ELIZEU: Ce vrei, să mă sinucid?

TUDOR: De ce? Eu îţi spun adevărul, cred că-mi dai acest drept. L-am plătit.

GILDA: Unchiul acuma a ajuns şi membru de partid! Cine-1 mai ştia cine fusese? S-a debarasat, s-a purificat, s-a transformat, unchiul Elizeu...

ELIZEU: Numai tu eşti bună, Gilda, în familia noastră... Tu eşti oaia noastră bună!

TUDOR: Toate au un timp al lor, Elizeu, nu trebuie să te superi pe Gilda... Cei de seama noastră s-au împrăştiat, unii au mai murit. .. Noi doi ne ştiam foarte bine. Şi eu n-am murit. Asta poate te enervează... Eu am plătit, tu te-ai ascuns, fiind liber, ai trăit mai ascuns ca mine, ca să nu plăteşti. .. Dar nu te găsesc vinovat pentru ce-ai făcut atunci, pentru ce-ai gîndit atunci, ci pentru că ai depus ca martor. .. Tu m-ai condamnat. Şi-atunci, pentru mine, tu te-ai condamnat singur. Şi prietenia, şi faptul că eram rude, tu le-ai aruncat, ca să scapi! Pentru asta nu te iert.

ELIZEU: Nu-i adevărat nimic... Mă invidiezi, mă invidiai şi atunci, pe ascuns, că scriam, că aveam succes la fete. .. Şi tu erai căsătorit şi cu copil. .. Simţeam...

TUDOR: M-ai trădat ca să devii o glorie a scrisului? De teamă c-o să te ratezi în puşcărie m-ai trădat? Ori c-o să devii impotent? Ai şi-acuma succes la femei?

ELIZEU: Am. Şi nu te-am trădat. .. îmi pare rău că m-ai

jignit, mai bine plecam la Pălădescu...

TUDOR: Te-am jignit? Că ți-am spus adevărul? Dar eu c-am stat douăzeci de ani...? Te-am jignit?!

GILDA: Ce să cauți la Pălădescu?

VICTOR: Dar e frate de spirit cu Pălădescu, şi ăsta, pentru gloria lui, taie în carne vie.

ELIZEU: Nu e o oră propice pentru explicații... Fiecare a băut destul alcool. Spiritele ațîțate de alcool... Pălădescu, repet, e cinstit... A suferit şi el destul pîn-a ajuns ce este.

VICTOR: Toate drumurile sînt presărate cu jertfe> a zis un înțelept. Cu suferințele altora, cred.

ELIZEU: Cu suferințe personale... Nici eu n-am trăit pe roze. Şi eu am suferit.

TUDOR: Tu n-ai suferit. Te-ai adaptat. Chiar fără să crezi, da, da, fără să crezi, te-ai adaptat. Altfel, nu ți-ar fi frică de mine. Eu sînt o oglindă, îți pun în fața această oglindă... Dat de ce; nu te recunoşti? De ce nu recunoşti? Altceva nu ți-am cerut, decît< să recunoşti!

ELIZEU: Să recunosc fanteziile tale?! Mîine o să mă obligi să recunosc altceva! La infinit.

TUDOR: Deci nici acuma nu vrei să suferi, matale, orgoliul; nu te lasă... Şi frica.,. Te-ai adaptat... Dar chiar dacă oamenii mor, nu toate mor cum am dori noi să moară. Fantezii? Nici asta nu-ți aminteşti, cum am jucat într-o după-amiază fotbal, cînd eram studenți, şi tu m-ai lovit la dreptul de n-am mai jucat aproape o lună?

ELIZEU: Ba da, mi-amintesc... Te-am lovit aşa, din joacă... La un meci se-ntîmplă.. v Nu te-am lovit fiindcă erai mai bun ca mine, cum ai susținut tu> doar amîndoi jucam prost...

TUDOR: Nu eram mai bun, dar poate aş fi putut fi. în orice caz, te deranja jocul meu...

ELIZEU: Fleacuri tinereşti! Te-am lovit din joacă, nici măcar nu credeam c-o să şchioapeți...

GILDA: Şi pe mine tot din joacă ai vrut să mă pasezi lui Pălădescu ieri?

ELIZEU: Te-am prezentat. L-am întîlnit întîmplător şi..*.:

GILDA: Cunosc eu întîlnirile astea întîmplătoare... Şi regizorului tot întîmplător... M-ai pasat, ăsta-i cuvîntul, mi-a spus-o el, cînd s-a căsătorit cu mine... S-a-ndrăgostit de mine şi mi-a spus cum de fapt la început a vrut numai să se culce cu mine. Şi tu, pentru o sticlă de şampanie mi se pare, în joacă, ai zis c-o sa fiu a lui...

ELIZEU: Mortul e mort, poți să pui orice pe seama lui.

GILDA: E mort, dar eu sînt vie. Ce spun eu nu contează?

ELIZEU: Ştie toată lumea ce fel de ființă eşti.

GILDA: Ce fel de poamă, adică.

ELIZEU: Poamă, dacă vrei. Toată ziua... Nu te mai interesează nimic altceva, nu mai citeşti nici măcar o carte.

GILDA: La vîrsta rriea? De ce să mai citesc în cărți ce fac alții, cînd ce fac ei pot să fac şi eu? Sînt o poamă, da, dar care-a fost primul ins care s-a culcat cu mine? Din joacă? Cine a venit într-o zi de vară la mine în cameră şi s-a băgat sub plapumă, zicînd că-i este frig? Şi-a început să mă mîngîie cu palmele peste sîni şi peste coapse, şi să mă sărute din joacă pe urechi şi pe buze... Cine m-a sărutat între sîni, din joacă, şi din joacă mi-a atins cu mîna chiloții, cine? Cine, unchiule Elizeu? Nu tu? *(Elizeu se îndreaptă spre toaletă.)* Iată cum am ajuns poamă, din scîrbă față de acest unchi pocăit, de-asta am fugit de-acasă şi m-am culcat cu cine-am vrut, să nu te mai văd. *(Elizeu intră la toaletă.)* Din joacă... Dar din joacă poți să şi mori, auzi, nu te-ascunde!

OCTAVIA *(intră urmată de Veturia):* A vorbit regele la radio. Chiar acuma! Ne-a urat sănătate! *(Se închină.)* Doamne, regele cred că e nebun! Numai prostii a vorbit. Zicea că se-ntoarce, drăguțu!

VETURIA: Şi Dragoş striga: Trăiască nu ştiu cine!

OCTAVIA: Hai mai bine să cîntăm „Mulți ani trăiască". Tot n-am cîntat... Timpu nu se-ntoarce, că nu e fus, aşa a spus şi Dragoş, este?

VETURIA^ Care Dragoş?

OCTAVIA: Dragoş, grasul! De la Sibiu!

VETURIA: N-am'auzit de el.

OCTAVIA: Lasă, că-ți aminteşti tu. *(Cîntă Mulți* ani trăiască ! *împreună cu Veturia.)* ,•

GILDA: Acuma de ce s-a ascuns acolo?

ION: Acolo, la Pălădescu, totuna e. ;,

TUDOR: Elizeu, nu te-ascunde, vino afară !

VICTOR: Toată viața şi-a ascuris şi numele, țot timpul a semnat în reviste nu cu numele lui, a semnat Elizeu Pedestru. Pînă şi noi îi spunem Elizeu, nu-i mai spunem pe numele adevărat. ,

ION: Serios, ce-o face acolo?

VICTOR: Scrie critică literară! Numai acolo se poate concentra. *(Octavia şi Veturia cîntă* Mulți ani trăiască ! *Ion forțează uşa de la toaletă şi o deschide. Se văd picioarele lui 'Elizeu, atîrnînd. S-a spînzurat.)*

VICTOR: Ce ți-e cu criticii ăştia, întotdeauna îți strică buna dispoziție!

ACTUL II

După puțin timp. în scenă sînt numai cîțiva dintre protagonişti.

VICTOR: Ă murit ca să ne strice petrecerea de revelion. Şi ca să nu se mai bucure nimeni de venirea tatei. A, mai fost un caz. La Galați, bineînțeles. Elizeu mi 1-a povestit. Dacă nu mă-nşel. Doi vecini de apartament nu se-nțelegeau în ruptul capului. într-o zi, unul se căsătoreşte. Şi, bineînțeies, nu-şi invită vecinul la nuntă. Trebuie să spun că aveau un hol comun. Seara, la nuntă, în camerele fericitului soț, gălăgie, dans, cîntece... Vecinul bătea cu pumnul în perete! Dar nu-1 lua nimerii în searriă. Şi atunci el s-a răzbunat pe vecin: s-a spînzurat în hol. Şi le-a stricat toată petrecerea.

ION: Sinistru. Un idiot.

VICTOR: Ce să facem cu el? Chemăm procuratura?

AUREL: Cred că nu e cazul.. .O să înceapă imediat ancheta.

VICTOR: Da, să mai amînăm, să-1 mai lăsăm pe Elizeu să se bucure că noi n-o să putem mînca curcanul şi c-o să discutăm numai despre el... Pe mine nu mă deranjează nici mort, cum nu mă deranja nici viu. Dacă Elizeu ar fi vrut să vadă un procuror, nu intra dincolo,.. Să-1 mai lăsăm acolo, dacă n-a dorit să vadă un procuror... *(Sună telefonul.) Aloi (Lui Ion.)* Pălădescu. ..

ION: Nu sînt aici.

VICTOR: Nu este aici. .. Nu, nu eu vă comunic asta, el... El spune că nu-i aici. Nu e beat, de ce să fie beat? Să-1 felicit? Să-i spun că sînteți cu inima şi sufletul lîngă el? îi comunic, sigur. Dar mai bine ați fi cu

inima şi sufletul lîngă Elizeu! Sigur, sînteţi prieteni. .. Da, salut. .. *(închide.)* Are o voce dulceagă... Şi un limbaj de servitoare slugarnică. .. *(Bate în uşa de la toaletă.)* Elizeu, Pălădescu e cu inima şi sufletul alături de tine!

VETURIA: Elizeu unde-a plecat?

OCTAVIA *(care-a intrat odată cu Veturia):* Lasă-1 în plata Domnului. . .Mai bine să-ţi explic cum se joacă *twist-vX. (Au rămas ele singure în scenă.)* Te laşi cu toată greutatea pe un picior şi cu vîrful celuilalt picior faci aşa ca şi cum ai strivi un vîrf de ţigară. Iar mîinile ţ le mişti ca şi cum te-ai freca pe spate cu un prosopi...

VETURIA: Trebuie să-1 învăţ şi pe Costaiche hora asta... Costaiche nu ştie decît sîrba, nici tangoul nu-1 ştie... Cînd plecă adineaori la gară, nu uită să bea o sută de ţuică, nu uită niciodată ţuica. Dar paşii la tangou îi uită.

OCTAVIA *(se rujează, se piaptănă):* Tu, Veturie, toate le ţii minte. Ioai, ţucu-ţi memoria ta! *(O sărută, apoi iarăşi se piaptănă.)*

GILDA *(intră):* V-am spus să nu mai staţi singure. .. Of, ţara arde şi dumneata te piepteni.

OCTAVIA: Mîine dimineaţă mă întîlnesc cu... cu el...

GILDA: Cu... cu cine? A... şi unde vă-ntîlniţi?

OCTAVIA: Pe floaştăr. Fato, parcă era vorba să te măriţi şi tu cu unu' din Belgrad.

VETURIA: Cu un pictor. Avea casă, maşină, bani.

OCTAVIA: Dac-avea, nu se ducea Gilda?! La Belgrad? N-avea nimic, nici casă, nici bănuţi, nici taxi...

GILDA: E adevărat. Avea. Era din Belgrad, avea casă, avea maşină, avea bani, dar avea şi nevastă.

PLATON *(intră cu VictorJ:* Pe Elizeu pot să-1 duc eu la morgă. E aproape. îl iau în braţe, sau pe spinare, şi-1 transport. Sînt obişnuit. Era nebun, eu îl suspectam de mult. Şi cu nebunii procuratura e mai largă...

VICTOR: Lasă-1 aici. Aşa vrea Aurel, nu ştiu de ce. Adică sper că de teamă de scandal. E bine tinde stă Elizeu. „Pe critici, istorici.. . la umblătoare!"

OCTAVIA: Ioai, Victore, nu ţi-e ruşine de Dumnezeu?

VICTOR: Marele Flaubert a zis, nu eu. Flaubert, clasic al literaturii universale.

OCTAVIA: Multe porcării mai spun şi clasicii ăştia. Mal mi-ai spus tu, Victore, de un clasic d-ăsta care atîta o sămălit singur cum e cu lumea şi atîta tot o judecat, pînă hapt! o bolunzit de cap!

VICTOR: Elizeu n-o bolunzit. El era de mult tîmpit. Valsa prin literatură teribil. Şi cel mai tîmpit obicei e să susţii nişte lucruri pe care toată lumea le ştie altfel. El mintea cu patos.

PLATON: Era nebun...

TUDOR *(din uşă, auzind ultimele replici):* Crezi?

PLATON: Sînt convins.

GILDA: Tu pe toată lumea o consideri nebună.

PLATON: Din asta trăiesc... Din nebunia lumii, şi dacă n-aş crede în ea, m-aş face stomatolog.

AUREL: Elizeu nu era nebun. Se temea de faptele lui... Laş! Trebuie mers pînă la capăt... cu orice risc, cînd începi o bătălie.

PLATON: Era nebun.

VETURIA *(Octaviei):* Şi-i spun în fiecare dimineaţă lui Costaiche: izmene groase, pe picior, cum are Rigoletto, c-aşa poartă toată lumea acuma — Rigoletto, el nu. Mă, îi spun, e frig, că regiunea noastră e între munţi şi aici soarele e scurt. Răsare tîrziu şi apune devreme, soare scurt...

PLATON *(lui Tudor):* Vedeţi, fiecare om e nebun în felul său... *(I-o arată pe Veturia.)* Dînsa are minţile rătăcite... Mereu pluteşte în fericire, mereu vorbeşte cu Costaiche, totul îri mintea ei e fermecător cînd vorbeşte despre Costaiche, uită toate mizeriile, uită frigul, munca, şi e fericită. .. Mintea dînsei rătăceşte fericită prin amintiri... Ea crede că trăieşte Costaiche, că a vorbit adineaori cu el.

TUDOR: Crede?

PLATON: Da, crede că i-a pregătit mîncarea, i-a dat indispensabili Rigoletto...

TUDOR: Costaiche a murit?

AUREL: A fost împuşcat, în munţi, de nişte bandiţi. Era şef de staţie... N-a vrut să oprească un tren important... L-au lichidat. Era iarnă... *(Tudor merge la Veturia.)*

OCTAVIA: Nu se pricepe la fotbal Veturia. . /*(Lui Tudor.)* Deloc. Şi doar a văzut cu mine la televizor toate meciurile, şi România—Portugalia, şi Iîrternazionale-Dinamo... în minutul unu, Veturio,; nu-ţi aminteşti? Pîrcălab a luat mingea, a ţîşnit pe extrema ca un bolid şi dintr-un unghi dificil a tras puternic făcînd inutilă intervenţia portarului portughez: 1:0 pentru noi...

PLATON: în ce minut a marcat Mateianu cînd, era la Ştiinţa-Cluj golul victoriei în poarta Farului?

OCTAVIA: în minutul 73, dintr-o pasă primită de la Petru Emil. ..

GILDA: Ştie tot, şi totuşi e virgină.

OCTAVIA: Sînt. Şi mă mîndresc cu asta. *(Veturiei.)* îmi face un contabil curte..*(Sînt singure.)* Ce zici, să mă las pîngărită de el? Să: mă dau lui? .

GILDA *{neîntrebată):* Nu. Mai abţine-te. Dac-ai stat atîta timp, mai ai răbdare pînă găseşti pe cineva să te ia de soţie. , -

OCTAVIA: Trebuie să vină.

GILDA: Vine ! Vine ! Făt-Frumos. . .

OCTAVIA: Cavalerul visat de mine e ca Făt-Frumos... Vreau să fiu pură şi intactă în noaptea nunţii. Şi fecioară !

PLATON *(lui Aurel):* Ştie toate, formaţiile de fotbal din ţară. Şi citeşte „Sportul popular" zilnic...

AUREL: Şi Ion citeşte' „Sportul popular" zilnic.

OCTAVIA: Imaculată... *(Iese cu. Veturia.),*

GILDA *(lui Platon): O* s-o ia mutu! Nenorocita! S-a gîndit toata viaţa la o prostie: să fie imaculată! Femeia trebuie să fie la nivelul secolului. La nivelul bombei atomice. Să atragă, şă subjuge, să distrugă. Femeia trebuie să fie radioactivă. Hai, Platon, să te-nvăţ cum se mănîncă curcanul!

PLATON: Nu, mersi, sînt sătul. .. Aş dori un vin. . .

GILDA: Hai să-ti dau vin! *(îl trage de mîna după ea. Ies.)*

TUDOR: îngrozitor!

AUREL: Ce-i îngrozitor?

TUDOR: Totul s-a schimbat. Totul e altfel decît m-am aşteptat.

AUREL: Ce voiai? Gilda *e* tîrfă, voiai să fie fecioară? Trebuia să fi rămas acasă, să ai grijă de ea.

TUDOR: Oricum, atîta vreme cît Elizeu...

AUREL: Te poţi lua după spusele Gildei? Dacă a minţit?

TUDOR: Dacă minţea, Elizeu nu...

AUREL: Nu din cauza ei... Din cauza dumitale! Da, da, a ameninţărilor dumitale ! Omul o fi avut păcate. .. Posibil. Dar pentru meritele de-acuma i-au fost iertate.

TUDOR: Atunci înseamnă că şi pe mine m-ar fi iertat, acum, dac-aş fi fost liber. *(Intră, discret, cu un pahar în mînă, Victor.)*

AUREL: Fiecare ins e dator să aibă grijă de libertatea sa.

TUDOR: Dar cînd ea nu mai depinde de el? De-a mea a avut grijă Elizeu. .. Dacă Elizeu. . . Nu v-aş fi găsit aşa, fiindcă n-aş fi plecat...

AUREL: Lasă-1 pe Elizeu, nu numai el... Şi-apoi n-are rost să faci pe dezamăgitul.. . Bărbatul a venit acasă, dar nu dintr-un război unde s-a sacrificat apărîndu-şi — ţara, şi familia, ci dintr-o puşcărie unde-a fost trimis pentru că voia să distrugă ţara, şi-acasă nu şi-a găsit soţia trăind cii noul rege, ca în tragedii, trădîndu-1, ci şi-a găsit aceeaşi soţie fidelă, care a ţinut familia pe umerii ei, sacrificîndu-şi viaţa, ţine minte! Aşa s-ar 'putea începe povestea... Nu ca în tragedii; Deci, să nu facem „tragedii", tată, dacă zici că-mi eşti tată.

TUDOR: Am găsit un fiu ostil, şi asta e mai rău... Că e din sîngele meu. ,

AUREL: Dar nu şi din.,convingerile tale. Nu am nici o idee reacţionară, şi nu sînt duşmanul acestui timp.

TUDOR: Vrei să mă dai pe uşă afară?

AUREL: Am spus doar că nu sînt duşmanul...

TUDOR: Din moment ce-ăm' fost eliberat, statul a considerat convingerile mele inofensive, chiar dacă ele ar mai exista... Şi ar spera la o adaptare a mea, dacă nu la convingeri noi... în orice caz, îmi dă posibilitatea să fiu om, să trăiesc în libertate. Ori te încurcă libertatea mea?!

AUREL: Ca să fiu sincer, am trăit şi fără dumneata, pe propriile noastre picioare, de ce ne-ai încurca? O bucată de pîine nu-i o problemă astăzi.

TUDOR: Pot să muncesc, n-o să cerşesc de la nimeni... Am şi un loc de muncă asigurat

AUREL: Deci eşti fericit ț Atunci de ce ziceai că e îngro^ zitor? Ori vrei să ne terorizezi cu ideile dumitale pe toți?

TUDOR: Cum să vă terorizez?

GILDA *(intră, strigînd):* în genunchi, în genunchi! *(Apare Platon, mergînd în patru labe.)* Aşa, dacă zici că mă iubeşti! Asa-ti trebuie...

AUREL: S-a-mbătat? !

GILDA: Platon nu se-mbată niciodată! E nebun!

PLATON *(se ridică. Lui Tudor):* Fiecare e nebun, în felul său, cum v-am mai spus. Gilda n-are mintea zmintită, căci vedeți ce orgolioasă e şi cum mă pune să merg în patru labe. Ea simțurile le are sărite din țîțîni, deplasate — ca să nu zic nebune.

GILDA: De-aceea sînt „setoasă" de iubire, înțeleptule?

PLATON: Sete, da, sete, o sete organică,o sete fără voia ei, ca vara setea de apă într-o zi cu arşiță cumplită.

AUREL: De ce nu-i este sete de învățătură?

PLATON: Ea e bîntuită de soare, de dragoste, e nebună — dacă vreți...

MAMA *(din prag):* Tudore, nu ştiu ce vrea mutul... *(Tudor o urmează.)*

PLATON *(lui Aurel):* Şi eu nu sînt pentru ea ca apa, potabil.

GILDA: Apa care mă astîmpără, dar odată băută, vreau altă apă, căci apa n-are nume pentru mine, cum n-au nici bărbații. Apă chioară. Apă, pentru arşița ce mă omoară!

PLATON: Ard simțurile în ea ca-ntr-o lupoaică. Dacă s-ar fi făcut artistă de teatru, poate ar fi ars ca o făclie pentru întreaga lume !

AUREL: Dar aşa arde ca o femeie oarecare. Şi asta din cauza tatei. *(Tudor a intrat urmat de Mut, şi-a auzit.)* Apă, materie primă! *(Gildei.)* Şi te mai şi lauzi.

GILDA: Mă laud, mă laud cu bărbații! Mă laud eu. Eu cu banii dați pentru raclaje mi-aş fi cumpărat de

mult maşină, cu asta mă laud! Mă laud, fiindcă sînt însărcinată! Pentru prima dată! Şi voi fi mamă f Port în pintece un copil. Pentru el l-am chemat pe Moş Gerilă, vreau să fie fericit din noaptea asta de revelion! Am un. copil, Aurele! N-o să mai fiu singură la bătrînețe. Şi n-am să mai stau cu tine încasă. Şi dacă te mai aud că pe mama copilului meu o faci tîrfă, îți ard ochii cu vitriol! *(Iese.)*

AUREL: Fîs! Are dreptate Platon, are nervii deplasați. Sînt sătul de pisici aflate în călduri! Vreau linişte t Asta vreau, să pot trăi măcar o jumătate de oră în linişte, măcar în noaptea Anului nou,

VICTOR: Linişte ! Pentru burta frățiorului, faceți linişte t Să aibă şi el plăceri, sărmanul. Frățiorul şi-a pierdut echilibrul, de strigă: linişte! Te temi de ceva?

AUREL: Mă tem de prostia ta... De ce să mă tem?

VICTOR: Dacă vrei linişte, înseamnă că nu-ți place ceva... Poate nu-ți convine că a venit tata din... S-ar putea să te dea afară de la combinat... N-ai scris în autobiografie că tata e la închisoare...

AUREL: N-am ştiut că trăieşte... Am scris că e mort. Aşa mi-a spus mama.

VICTOR: Aşa ți-a spus, dar ştiai că nu este aşa. Ți-a spus că e mort, ca să n-ai neplăceri, in facultate...

AUREL: Mamă, mi-ai spus să scriu că e mort?

MAMA: Da.

AUREL *(lui Victor):* Acum ce mai doreşti? şi mama a divorțat în acest timp de tata, ca să n-aibă nici ea neplăceri la slujbă. Este, mamă?

MAMA: Da.

VICTOR: Dar ea ştia că tata n-a murit. Şi ştiai şi tu precis. Ai scris: mort, ca să uiți şi atît cît ştiai despre el, să ai libertatea întreagă, să nu te mai împiedice el! Şi acum el e viu, a venit şi te împiedică, de aceea ceri linişte. Nu din cauza Gildei.

AUREL: N-am de ce să mă tem pentru greşelile tatei. Nu eu le-am săvîrşit.

VICTOR: Nu te temi? Să zicem. Dar te temi că te vor da afară pentru nesinceritate.

AUREL: Ce fel de nesinceritate?! Aiurezi!

VICTOR: Oare? ! Aminteşte-ţi pentru ce l-aţi dat afară din facultate pe colegul vostru Luchian? Pentru că taică-său fusese chiabur? Nu, că nu se mai purta chiaburia... L-aţi dat afară pentru că el nu declarase că taică-său a fost chiabur, adică pentru nesinceritate. Tu ai inventat cuvîritul ăsta, nu-ţi aminteşti ce mîndru erai de el? Pentru nesinceritate vei fi dat şi tu afară, de asta te temi. Vrea linişte ! Adică noi să ne ţinem limba, şi tata eventual să facă aripi, să umblam plini de rahat ca frăţiorului să-i meargă bine! Asta-nseamnă linişte: să tacă toţi, ori să crape. Degeaba spui că Gilda din cauză tatei s-a ratat. Tu de ce nu te-ai ratat?

AUREL: Eu am muncit.

VICTOR: Tu ai ajuns inginer, te-ai realizat, eşti cineva, dar ca om eşti de-o mie de ori mai ratat decît Gilda. Tu ai minţit tot timpul. De ce l-ai acuzat pe Luchiari de nesinceritate faţă de U.T.C.? De ce? Ca să vadă toţi că tu eşti sincer ataşat comunismului şi că tu n-ai putea sâvîrşi o asemenea murdărie.

AUREL: Luchian şi furase din cămin fîş-fîş-uri.

VICTOR: Trebuia judecat numai pentru furt...

AUREL: Tu nu mă poţi judeca, eşti invidios pe mine că mi-am terminat studiile... Âi îmbătrînit degeaba, vorbeşti fără să faci nimic... Eu nu mă tem de nimeni, îmi fac datoria zilnic, muncesc pentru oameni, pentru stat, ca un soldat...

VICTOR: Ca un soldat plătit. Nu convins că poate muri în luptă. Lupţi, dar fără să rişti o moarte.

AUREL: Ce moarte? Bazaconii.

VICTOR: O credinţă, adică. Nu te face că nu înţelegi. Cei care se angajează într-o luptă în care cred se gîndesc şi la o moarte posibilă. Comuniştii, luptînd, crezi că nu s-au gîndit la moarte?

AUREL: Să lăsăm... Tu n-ai de unde să cunoşti asemenea probleme... Eu muncesc, lupt ca oamenilor să le fie mai bine.

VICTOR: Lupţi, dar fără să rişti, ţinînd la viaţa ta, la postul tău. Să nu te dea afară. Ca un soldat care nu va muri niciodată în luptă, căci nu-1 interesează cauza ei, ci ce primeşte, şi dacă are maşină la scară...

Tu eşti un burghez care trăieşte în socialism, liniştit, satisfăcut, uitînd că toată bunăstarea ţi-o datorezi muncii altora, bunurilor produse de un combinat socialist.

AUREL: De ce mă ponegreşti, ca să vadă tata, şi toţi, că eşti bun şi drept ca un sfînt? De ce mă urăşti, Victore? De ce minţi?

VICTOR: Nu mint. Eşti convins şi tu că riu mint. Pentril mine, minciuna e moarte. Am cancer, Aurele, şi ştii că eu nu mint, că de cînd am cancer nu mai mint pe nimeni, nici măcar pe mine nu mă mai mint.

ŢUDOR: Victore, poate nu e adevărat... Ai auzit ce-a spus Ion despre Pălădescu... Poate vreun doctor...

VICTOR: Am. Zace în mine, creşte ca o floare. Şi atîta tirnp cît mai trăiesc, trebuie să spun adevărul. N-am nimic de pierdut şi aş fi laş dacă şi în aceste momente nr-aş spune ce cred. Dacă şi cu moartea *în* mine aş fi mincinos, conformist, linguşitor... Nu, n-ai nici o teamă, nu mi-e frică de moarte... Şi nici de boală. Ea m-a ajutat să-mi regăsesc propria fire, propria mea fiinţă... Am renunţat la toate convenţiile morale, sociale, şi mi-am găsit propria mea matcă, autenticitatea mea: care e un imens pustiu, o imensă Sahara!

TUDOR: Poate chiar boala te face ;să te simţi pustiit, dezamăgit...

VICTOR: Dar nu sînt dezamăgit, nu. Cancerul m-a făcut să fiu om întreg, cum m-am născut, fără laşităţi, fără ambiţii ca Aurel... Cînd nu mai ai nici o şansă,, nici o speranţă în lumea asta, cînd ai în faţă sigură moartea, nu mai ai nici un motiv să te lupţi, cum zice Aurel că se luptă, să minţi, cum ne-a minţit mama ca să nu disperăm, să trădezi, cum a trădat Elizeu... *(Intră Ion.)* Cît timp trăieşti, sinceritatea e o prostie, dacă nu chiar o piedică în drum, sau o crimă. Trăind, speri să te-aranjezi, şi nu poţi fi întreg... Sînt sincer ca în faţa ultimei spovedanii.

ION: Adică poţi fi om numai cu cîteva luni sau clipe înainte de a muri?

AUREL: Sinceritatea ta e neputinţă, e teama de-a te ocupa serios de ceva. Te-ascunzi în spatele bolii ca.

să nu faci nimic. Boala ți-a dat motiv ca să fii leneş şi obraznic cu toată luinea. Cine-ți poate răspunde, cine poate jigni un bolnav? Te bazezi pe faptul că toată lumea se teme de ea, cum se temea înainte de tuberculoză. Ah, melodramele astea cu moartea! Dama cu camelii şi-ar face azi penicilină! Şi-ar rezolva totul. Mîine n-o să mai fie nici cancerul o problemă. Şi, la urma urmei, chiar dacă eşti bolnav, de unde crezi că ai dreptul să jigneşti pe toată lumea făcînd pe omul care spune adevărul, care e obligat să spună „adevărul", ca să fie sincer cu el însuşi?

VICTOR: Dar eu nu te jignesc pe tine, Aurele. Tu te simți jignit. Dacă un lucru nu-i adevărat, nu poate fi jignitor. E un cuvînt de laudă. Dacă eu spun: Aurel e om cinstit — tu te simți jignit, fiindcă ştii că nu eşti cinstit. Dacă spun: Ion e cretin — el rîde, o ia ca o glumă, fiindcă nu se simte jignit.

AUREL: Dar tu spui: Aurel e necinstit! Ion nu e cretin! Spui ce gîndeşti tu, nu ce-am crede noi.

VICTOR: Adevărat, spun ce cred. Şi dacă e adevărat ce spun, te superi. Vezi, turbi şi-acuma de supărare! înseamnă că degeaba Dama cu camelii şi-ar face penicilină, ea s-ar putea vindeca, tu nu.

AUREL: Mai bine sănătoşi, puternici şi laşi. Sîntem mai utili lumii decît cei bolnavi şi sinceri. Sinceritatea ta nu-i decît un fel de laşitate care nu mai dă randament, înainte de-a fi bolnav, tot neisprăvit erai, tot fără nici o meserie erai, ca şi-acum. Dar atunci mă tapai de bani şantajîndu-mă ca un escroc, spunîndu-mi pe față că dacă nu-ți dau un pol, sau o sută, sau o mie, cum ți-era cheful, mă spui nevesti-mi că m-ai văzut c-o nemțoaică, ori că mă torni la cadre că tata e în puşcărie şi trăieşte... Vezi, din tata tu ai făcut un motiv de şantaj. .. Şi-aeuma-1 faci pe Cristos care spune adevărul.

TUDOR: De cine ți-e frică, Aurel?

AUREL: De nimeni, nu te lua după aiurelile lui Victor, îi place să facă pe cavalerul sincerității!

TUDOR: Vedeți, pe vremuri şi eu scriam... Nu ştiu dac-aş fi ajuns cineva. Dar era o posibilitate. Cîțiva colegi de-ai mei de facultate, nu dintre cei mai străluciți, au fugit în Franța. Şi unii dintre ei s-au realizat. Unul e chiar o mare personalitate !

AUREL: Tu de ce n-ai fugit?

TUDOR: Vă aveam pe voi. Şi nu mă temeam de nimic, credeam că totul se va schimba. S-a schimbat, dar poate prea tîrziu pentru mine. Nu ru-am temut. Cei care se tem, se pare că se realizează mai bine... Tu, Aurel, se pare că vei realiza fapte nemaipomenite.

VICTOR: Poate-o să ajungă director general, ori o să descopere ceva. Premiul Nobel îl aşteaptă, acum se dă şi celor din țările socialiste, mai ales în ştiință...

AUREL: Şi totuşi, cînd te temi, nu e bine. .. înseamnă că poți face orice, ca să-ți ajungi scopul.

PLATON *(intrînd cu Gilda):* Sau poți ajunge la nebuni. Cine are gînduri prea multe este clientul meu.

TUDOR: E bine să.ai gînduri... Uite, la puşcărie numai aveam, nici un gînd. Totul era asigurat, totul ştiut. Nu mai aveam nici gînduri c-o să pățim ceva. Nu ne mai temeam.

AUREL: Dar nici nu mai sperați...

TUDOR: Nu, speranță aveam, speranța nu se pierde. Dar tu te temi, Aurele, prea tare te temi, de parcă n-ai fi liber. *(Mama iese, scîrbită,)*

VICTOR: Nici nu e, tată. Față de el nu e liber, întîi şi-ntîL

AUREL: Numai proştii sînt liberi cu desăvîrşire şi fericiți. Proştii sau cei care fac pe bolnavii. Eu nu sînt fericit,, e bine? *(Intră Mutul, urmat de Octavia şi Veturia.)* El e fericit!

TUDOR: Nu rîde, Aurele !

AUREL: El e fericit! S-a jertfit pentru o cauză, poate, de ce n-ar fi fericit? Poate e un martir!

TUDOR: Nu-ți bate joc, Aurele, că te plesnesc!

AUREL: îri casa mea? Dar cu ce drept? în primul rînd nici nu ştiu sigur dacă-mi eşti tată sau nu. Poate eşti doar un ibovnic de-al mamei din tinerețe.

TUDOR: N-o jigni pe mama, Aurel!

AUREL: Dar n-o jignesc. îmi spun o părere. Dacă Victor are dreptul să-şi spună părerile, eu n-am? Poate mamei i s-a urît să trăiască singură şi ne prezintă astă-seară pe-o cunoştință a ei din tinerețe, zicînd că

e tatăl nostru. Cine-ar putea spune că nu e? Doar noi nu-1 cunoaştem.

VICTOR: Elizeu îl cunoştea...

AUREL: Elizeu era fratele mamei. Putea să spună el altceva decît mama? întrebaţi-1! Elizeu, cine este omul acesta? Tăcere. E tatăl nostru, Elizeu? Iarăşi tăcere! Dacă mama o să ne spună că Mutul e tatăl nostru, Mutul e! Poate s-a săturat şi mama să fie singură la bătrîneţe.

(GILDA: Dar actele.;. '

AUREL: I-a cerut cineva actele? Dar actele se pot aranja, sînt sute cu numele nostru în ţară. Iar de n-are acte, o să spună că de fapt el e tatăl nostru adevărat, nu cel din acte.

TUDOR: Mai bine nu intram în casa asta.

GILDA: Tată, nu te lua după el. De-ar putea, nici pe noi nu ne-ar recunoaşte ca fraţi, îl deranjăm, îi stricăm prestigiul. Eu, mai ales. •

AUREL: Nu trebuie să te superi... Nu semeni cu nici unul din noi la înfăţişare, la fizic... Şi sînt atîţia escroci astăzi, de te poţi aştepta şi ca unul să se dea drept tatăl tău... Ar mai ciupi bani, ar avea căldură, linişte... Plus că-şi mai aduce şi-un prieten, pe care din precauţie, ca să nu spună năzbîtii şi să se demaşte, cumva, îl prezintă drept mut. *(Mutul îi face semn lui Tudor că vrea să plece.)* Şi după ce se satură, face şi. nazuri şi vrea să plece.

TUDOR *(Mutului, făcîndu-i semn să stea pe scaun):* Stai, nu pleci nicăieri. Nu uita, Aurele, că pot pleca definitiv. Dar atîta timp cît stau aici, eu sînt stăpînul de drept al acestei case.

AUREL: Stăpîn, ce-i aia stăpîn?

VICTOR: Tată, nu te enerva, aşa e el, sîcîit, îi scoate pe toţi din răbdări, ca să aibă ultimul cuvînt. Să se impună, să se teamă toţi de el. Vrea să aibă ultimul cuvînt, aşa s-a învăţat, aşa face şi la combinat. Ultimul cuvînt e al celui care are dreptate.

AUREL: Eu nu cred că eşti tatăl meu! *(Veturia, Octavia, Platon ies.)*

GILDA: Platon, nu pleca. Nu vrei să-1 consulţi pe iubitul nostru director?

PLATON *(ieşind):* Inutil! Cunosc şi boala asta. De fapt, nebunii rîd unii de alţii, şi între ei stabilesc chiar grade. Există şi la ei o ierarhie şi o disciplină. E mai greu pînă se instaurează. Apoi nebunul cel mare... Peştele cel mare îl înghite pe cel mic... Sau, cum se mai spune în popor, îi face altceva... *(Iese.)*

AUREL: Lasă-1 dracului de idiot! *(Lui Tudor, serios, vorbind ca între bărbaţi.)* N-ai nici o mărturie că eşti tatăl nostru!

TUDOR: Vă am pe voi.

AUREL: Dar noi nu te recunoaştem, şi nu-ţi semănăm.

GILDA: Eu îl recunosc!

AUREL: Mersi! Se vede că-1 cunoşti de minune! Cînd a intrat, te-ai şi dat la el ca o tîrfă!

TUDOR *(urlînd):* Sînteţi copiii mei!

AUREL: Toţi sîntem nişte cîrnaţi! Nu-ţi semănăm, chiar de-am fi din sîngele tău. Cîrnaţi! Timpul e o maşină de tocat, nimic n-a mai rămas din pretinşii tăi fii, toţi sîntem cîrnaţi. Timpul ne toacă şi personalitatea, dacă o avem, ne amestecă şi ieşim în rînd, aliniaţi, piperaţi, afumaţi şi utili! Buni de pus în galantar! Buni de mîneat, de către alţii! De această viaţă, pe care o slujim ca pe-o curvă!

GILDA: Nu te ştiam filosof, te ştiam doar cîrnăţar! poate-aşa vrei tu să faci cu oamenii ce-i ai în subordine. Pe mine n-o să mă toace nici o maşină.

AUREL: Eşti tocată gata! Te-au tocat sute de bărbaţi, că de le-ai şti măcar numele, ai avea în cap o enciclopedie! Ai îmbătrînit, nu te uiţi în oglindă, eşti . bătrînă şi n-ai realizat nimic şi cînd mergi pe stradă lumea te arată cu degetul şi chicoteşte!

GILDA: Şi spune: E sora directorului! De aceea nu-ţi .,,. convine! Ei, mai bine ce-am fost eu, decît ce eşti tu *l* Eu n-aş goni pe nimeni din casa mea în noaptea de revelion, în cea mai sfîntă noapte din an, n-âş da pe nimeni afară! Pe nimeni! Dar pe tatăl meu, sau pe unul care are curajul, chiar de-ar fi escroc, să ne-aducă. bucuria în casă spunînd că e tatăl nostru — în nici un caz! Dar ştii şi tu că puşcăriile s-au golit. ..

AUREL: S-au golit demult... A întîrziat. Mai citim şi noi în ziare ! Marea graţiere a fost demult...

TUDOR: E adevărat. .. Dar întîi am fost să-i caut acestui om casa, neamurile... *(îl arată pe Mut.)* Şi n-am găsit pe nimeni.

GILDA: Nu 1-a recunoscut nimeni?

TUDOR: Nimeni.

VICTOR: N-a avut nimeni nevoie de el?

TUDOR: Cine are nevoie de un puşcăriaş?

AUREL: Şi-atunci te-ai găsit bun şi l-ai luat cu tine.

TUDOR: Spune-mi dumneata, chiar de nu ma recunoşti, ca tată, sînt doar mai bătrîn... L-am luat cu mine. Ce voiai? Să-1 duc din nou la puşcărie?

AUREL: Nu cred că nu se găsea un loc şi pentru el în ţara asta.

TUDOR: Loc, da, dar nu, căldură. Şi omul fără căldură omeneasca nu poate frai.

AUREL: O să-mi spui că şi la puşcăriaşi ai găsit mai multă căldură decît în inima mea.

TUDOR: Mai multă.

AUREL: Fiindcă sînt intransigent şi nu admit escrocheriile ! Vrei să sun miliţia? *(Se îndreaptă spre telefon.)* Vrei să le spun că doi indivizi fac speculă cu sentimente paterne şi cu umanism?

«GILDA: Nu dai nici un telefon, nu ţi-e ruşine? De te-ar auzi mama, ar îmbătrîni cu o sută de ani.

AUREL: Mama e bună, e miloasă...

GILDA: Dar Elizeu îl cunoştea, de-aceea s-a sinucis.

.AUREL: Din cauza ta s-a sinucis. Că l-ai făcut de rîs. Era un dm sensibil, un literat fin şi pudic, un burlac, convins, dar care n-a piitut rezista învinuirilor tale stupide care-1 dezonorau.

• GILDA: Dar e-adevărat ce-am spus!

„AUREL: N-am auzit niciodată o tîrfa să spună cumva că minte.

VICTOR: Să ne strice nouă cheful s-a sinucis, şi poate temîndu-se de ce ştia tata despre el.

AUREL: Nu tata, acest om! Poate-1 cunoştea demult, ca pe un escroc fără scrupule ! Vreţi să dau telefon?

TUDOR: Nu da, plecăm noi.

AUREL: Vedeţi? ! *(Lui Tudor.)* Şi unde-o să mai mergeţi?

TUDOR: La hotel, unde-avem bagajele. .. în noaptea asta părăsim oraşul, nu vă mai deranjăm...

AUREL: Deci recunoşti că eşti un escroc? !

TUDOR: Da, recunosc...

AUREL: Poate c-aţi fost şi la puşcărie... Poate acolo l-aţi cunoscut pe tata si-ati auzit de noi.

TUDOR: Da...

AUREL: Şi aţi crezut că a dispărut cumva mama, sau poate o cunoşteaţi şi pe ea... Aţi venit să ne escrocaţi. .. Ei bine, ca să nu par rău, vă dau banii ăştia, s-aveţi de drum. *(îi bagă în buzunar banii.)* Sînt două sute, v-ajuge...

TUDOR: Da, ne-ajunge.

AUREL: Dac-aţi scăpat de la puşcărie, să vă pară bine că trăiţi.

TUDOR: Ne pare, dar nu asta e totul, că trăim... Ci ce-am făcut, trăind? Eu, nimic...

AUREL: Şi Mutu?

TUDOR: O, el e într-adevăr nefericit. într-adevăr, e mut! A intrat în puşcărie băiat de şaptesprezece ani, după rebeliunea legionarilor. Au fost luaţi rnai mulţi din judeţe, nevinovaţi, doar ca sâ-i aibă la număr..., El era orfan, cioban la un legionar... L-a predat în locul lui fiu-său.. . Antonescu i-a menţinut în puşcărie... Apoi a venit războiul... I s-a pierdut urma. . . Atîta l-au tot bătut, şi-atîta a urlat, schingiuit, că şi-a rupt corzile vocale. .. De durere... Din bătăi a rămas mut. Nu ştie nici carte, nu ştie să vorbească, nu ştie să se apere... E ca un cîine lepădat... N-a avut nimeni timp pentru el...

AUREL: Povestea asta să le-o spui altora. Şi înainte de a-ţi da bani. Eu te-am plătit, nu trebuie să mă mai minţi.

TUDOR: Pe cuvîntul meu că e adevărat ce povestesc despre el.

AUREL: De ce nu l-au eliberat în '44?

TUDOR: Crezi că era aşa de simplu ? în acte scria: legionar ! A fost menţinut. Cine avea timp de el să-i revizuiască procesul? Vremuri tulburi.

AUREL: N-o să iei apărarea legionarilor. ..

TUDOR: Nu vorbesc de ei, vorbesc de omul acesta... De-abia acuma l-au eliberat, comuniştii ... A intrat puşti şi a ieşit om bătrîn. Uită-te la el: nu ştie nimic despre viaţa adevărată, şi nici n-a ştiut. Şi cine e de vină?

AUREL: Istoria.

OCTAVIA *(intră, urmată de Veturia):* Aş vrea să ne jucăm de-a baba-oarba. ..

VETURIA: Şi eu, şi eu.., Să strig: Unde eşti Chimiţă? Şi tu să răspunzi...

OCTAVIA: Aici, aici... Baba-oarba, aista-i joc.

VETURIA: Unde este, Chimiţă? *(Ies rîzînd.)*

TUDOR: Istoria... Pe istorie te poţi supăra? Ce-i aia istorie? Timpul?; Dar pe timp, pe istorie nu te poţi supăra, ea nu se mai întoarce... Şi dacă omul acesta n-a fost fericit, n-o să fie încîntat dac-o să-i spui că urmaşii, poate chiar ai lui, o să fie fericiţi... El n-a fost...

AUREL: Şi ce vrei acuma, să vă mai dau nişte sute?

TUDOR: Nu.., Spuneam doar că dintr-o greşeală omul acesta nu este ce-ar fi putut fi azi... Poate chiar director în locul tău.. .

AUREL: Ai umor...

TUDOR: N-am. Priveşte-1: e om bătrîn! A trăit de pomană ! Şi nici acest lucru nu-1 ştie ! Elizeu, în schimb, a fost legionar şi n-a păţit nimic.

AUREL: Gata cu insultele !.Nu ştiu, nu mă interesează ce-a fost cu Elizeu.

TUDOR: Niciodată n-a crezut cu nimic în ceva. El numai a aderat, s-a mutat, ca muşchiul, să trăiască.

AUREL: Am spus: gata,! Nu uita cine eşti! Şi cine ai spus că eşti! Substituire de persoană, şantaj, cred că ştii ce cuprind decretele pentru aceste delicte.

TUDOR: Ştiu. Plec.

GILDA: Nu poate pleca fără să dea ochi cu mama!

AUREL: Bine, să dea. *(Lui Tudor).* Vă lăsăm singuri, pe tine şi pe mama, dar să nu încerci s-o şantajezi, chiar de'te cunoaşte cumva... Spune-i Mutului să plece.

TUDOR *(vorbeşte ceva cu Mutu, prin semne. Mutu pleacă):* S-a dus la hotel.

AUREL: Mamă, vino te rog. ., *(Ies toţi, în afară de Tudor. Mama apare. Mamei.)* Noi trecem dincolo, să bem un vin... *(Iese şi el.)*

MAMA: Tu de ce nu mergi dincolo, Tudore?

TUDOR: Plec...

MAMA: Unde să pleci? Unde e Mutu? De ce-a plecat?

TUDOR: A plecat la gară să-şi ia bilet...

MAMA: Dar nu putea pleca mîine?

TUDOR: întotdeauna e bine să pleci la timp. ..

MAMA: Şi unde vrea să meargă?

TUDOR: Nu ştiu... Undeva se va găsi şi pentru el o stea... Trebuie să vorbesc cu el, nu-1 pot lăsa singur, de aceea plec. ..

MAMA: Du-te, sau mai bine să te ducă Aurel cu maşina... Vă întoarceţi mai repede şi poate-1 convingi să nu plece chiar in noaptea asta... Nu-i bine să te prindă prima zi a anului călătorind, înseamnă că tot anul n-o să stai pe-acasă, şi-ar fi bine să-şi găsească şi el o casă. .. O să te ducă Aurel cu maşina. ..

TUDOR: O să merg singur, iau un taxi, să nu-i stric petrecerea. .. Şi n-aş vrea cînd o să vorbesc cu Mutu să mai fie cineva de faţă.

MAMA *(privind ceasul):* Primul tren e peste vreo oră şi jumătate; mai ai timp...

TUDOR: N-aş vrea să-1 las singur în gară.. . *(Luîndu-i mîinile.)* Nu ştiu cum să-ţi mulţumesc.

MAMA: Pentru ce,'Tudore?

TUDOR: Pentru tot ce-ai făcut... Ai fost o martiră, mamă...

MAMA: Nu mi-am făcut decît datoria de mamă.

TUDOR *(îngenunche în faţa ei şi-i sărută mîna):* îţi mulţumesc, mamă.

MAMA: Tudore, scoală...

TUDOR: Să nu rîzi de mine. .. Tot timpul m-am gîndit la această clipă... Vezi, poate Aurel ar rîde... N-aş vrea să intre acum, vreau să fim numai noi doi acum... Doar puţin timp, foarte puţin, atîta timp cît să-ţi pot mulţumi. .. Nu, nu, e adevărat, tu ai dus şi crucea mea de bărbat, odată cu crucea ta de nevastă. .. Poate ei ar zice că am un limbaj demodat, poate aşa o fi.... Dar eu am fost crescut la internat, ne

duceau mereu la biserică şi doar cu atîta am rămas şi eu din religie, cu un lucru în care cred: că fiecare avem de purtat în viaţă o cruce...

AUREL *(intră, e surprins):* O, ridică-te, omule, nu fă ca-n filme !

MAMA: Aurele, vrei să-1 duci cu maşina pînă la gară?

AUREL: îl duc, mamă, şi pînă la capătul pămîntului! Dar cît mai repede, că imediat trecem în noul ani

MAMA: Bine, te chem eu. .. Du-te, Aurele,.. *(Aurel iese.)* Nu te supăra pe el, i-am crescut cum am putut... Nu sînt manieraţi. Erau mici, atunci... Aurel avea. o tricicletă verde, îţi aminteşti? El niciodată n-a mers pe trotinetă, nici cînd a fost mai mare, ameţea, cădea, nu-şi păstra echilibrul pe două roate... Nici pe bicicletă nu ştie să meargă, nici acuma... Tricicleta i-a plăcut grozav! Iar Victor, Victor nici nu ştia să vorbească atunci.

TUDOR: Tot timpul te-am iubit... N-ai fost niciodată fericită, niciodată regină în casa asta... Cum ţi-am promis... îţi aminteşti? Am să te fac regină, îţi spuneam, tu.o să fii regina mea, fericită, şi falnică/ regina acestei case, regina lumii, nimeni n-o să fie mai fericită ca tine...

MAMA: Da, regină, îmi amintesc... Şi-apoi îmi cîntai romanţe... Chitara ţi-am vîndut-o demult, cînd a intrat Aurel la facultate. Ştiu că ţineai foarte mult la ea, dar... Nu, tot am vîndut, tot ce rămăsese de la tine. Nu din răutate, nu ca să nu-mi mai aducă ceva aminte de tine şi să mă-nfurie... Deşi, într-o vreme, stiloul şi basca pentru asta le-am vîndut, să nu-mi mai aducă aminte de tine, ţanţoş cum stăteai pe cap cu basca şi cîntai romanţe bătînd măsurile cu stiloul... Dar acum sînt fericită, Tudore, acum îi am la masă pe toţi ai mei, pe voi toţi, acum sînt ca o regină... Bine c-ai venit, Tudore...

TUDOR: în fiecare noapte de an nou mă visam acasă... Şi-mi doream, treaz, măcar o oră să vin, să vă văd şi să plec.

MAMA: îţi aminteşti? *(Cîntă încet.)*

Te-aştept pe-acelaşi drum
De altădat'

Ca tu să mă-nţelegi
Că n-am uitat...

TUDOR: Uneori mă gîndeam la copii şi-mi ziceam: o, ei, desigur, îşi iubesc tatăl, dar el fiind plecat, ei şi-au făurit o altă viaţă... Şi-au început să-1 uite, să nu-1 mai amestece de fapt în biografia lor, să-1 creadă mort...

MAMA *(îl ascultă, cîntînd):*

Şi caut urma visului pierdut
Să-1 găsesc
Şi să-1 mai sărut...

TUDOR: Şi mă vedeam venind acasă... Ei se bucură la. început, dar deodată începe să-i cuprindă o frică. Frica.

MAMA: Taci, Tudor, nu aiura, ascultă.

TUDOR: Aşa mă gîndeam. .. Se vor teme. .. Dacă eu trăiesc, le stric viaţa, biografia, cu biografia mea... Eu sînt pentru ei alt timp, ce-a fost, rădăcina putredă... Eu sînt pentru ei un strigoi...

MAMA: Nu vorbi prostii... Eşti tatăl lor, tu le-ai dat viaţă, n-o să zică nimeni aşa, sînt alte vremuri acum...

TUDOR: Tatăl lor, dar ei au crescut altfel... Şi-atunci aş fi plecat, v-aş fi văzut şi-aş fi plecat în lume, să nu vă tulbur.

MAMA: Vai, ce prostii spui, Tudore! .

TUDOR: Aşa mă gîndeam... Iar dacă ei s-ar fi înfuriat şi-ar fi vrut să mă dea cu forţa afară, ori nu m-ar fi recunoscut... ori ar fi vrut să cheme miliţia, socotindu-mă un escroc...

MAMA *(rîde):* Vai, Tudore, Tudore...

TUDOR: Aş fi plecat atunci singur, decît să constate miliţia că sînt tatăl lor...

MAMA *(rîzînd cu hohote):* Vai, tot cu capul plin de păsări eşti, Tudore...

TUDOR: Mi-ar fi fost ruşine pentru ei şi-aş fi plecat, ca şi cum n-aş fi fost niciodată... Şi n-aş mai fi revenit... Să nu-şi închipuie că tatăl lor s-ar fi lăsat atît de adînc jignit, dat afară.

MAMA *(sărutîndu-l, rîzînd):* Nu te-ai schimbat deloc* Tudore, tot cu capul plin de păsări eşti...

TUDOR: Mai bine să par în ochii lor un escroc, decît propriul lor tată, atît de adînc... Mai bine să fie mîndri de un tată pe care nu l-au cunoscut, cum fiecare e mîndru că are un tată, oricine ar fi el...

MAMA: Păsări, păsări, o pădure cu păsări e în capul tău...
Romanța ta... Taci, taci...
Azi toate s-au schimbat,
Doar vechiul tei
Mai are flori la fel
Ca ochii tăi. *(îl sărută.)*
Dar în zadar aştept,
Tu n-ai să treci,
N-am să-ti văd
Paşii pe poteci. .. .

TUDOR: Tu vrei $a reiei, să legi totul de-atunci... Atîtea fire au fost.

MAMA: . i •. •
Anii trec, se due-nainte
Şi din tot ce-a fost iubiri
; .!• Şi din lacrima fierbinte
Se desprind doar amintiri...

TUDOR: Atîta timp... Dacă ar vrea să mă omoare?

MAMA: Cine? Ce vorbeşti, cine? *(Total schimbată.)*

TUDOR: Să scape de mine... Aşa-mi închipuiam. .. Să-mi zică: Eu nu te cunosc, nu ştiu dacă eşti tatăl meu sau ştiam că eşti mort ! Şi vii acum şi ceri drepturi, loc şi casa, loc, loc, la masă, peste tot, să ne strici viața, viitorul, pe care ni l-am făcut singuri, fără tine...

MAMA *(iarăşi rîde cu hohote):* Vai, ai capul plin cu pă-" sări, cu milioane de păsări...

TUDOR: Dacă nu eşti tatăl meu, dacă eşti altcineva? Poate mama te-a uitat, poate.

MAMA: Taci, taci, păcătosule ! *(îi astupă gura cu palma. îi cîntă.) Te* acompania! cu chitara şi cîntai... Hai,, cîntă, cîntă ceva!
Răsfoind în cartea vieții,
Dau de fila unde-am scris
Gîndurile tinereții
Şi mă-ntorc la vechiul vis.

Hai, cîntă, vreau să te-aud: „. . .O, vino, nu pleca...
Hai, Tudore, de ce eşti prost?

TUDOR- *(cîntă şi ea îl secondează):* .
O, vino, nu pleca, rămîi,
Că tu-mi eşti dragostea dintîi;
Ai milă, nu pleca, te-ador,
Că tu eşti primul meu amor.

AUREL *(intră, îi vede, aplaudă):* Bravo, bravo ! *(Priveşte ceasul.)*

TUDOR: Plec imediat. ..

MAMA: Hai să-ți dau nişte mîncare, să aibă pe drum... *(îl trage de mînă în bucătărie.)* -

GILDA *(intră împreună cu Victor şi Ion):* Dar unde să plece? De ce sînteți laşi? Victore, parc-ai spus că tata are şase degete la mînă... De ce taci, Victore?

VICTOR: Tata nu s-ar fi lăsat dat afară, n-ar fi fost laş să plece. ..

GILDA: Dar 1-a umilit, Victore, 1-a umilit atît de groaznic... L-a dus pînă acolo unde omul îşi ia lumea în cap.

AUREL: E un escroc, şi el a recunoscut. Lăsați melodrama stupidă. Sper să nu cîntați şi voi romanțe cu el.

ION: Nu e escroc . . .

TUDOR *(apare cu Mama. Are un pachet):* La revedere. .. *(Dă mîna cu Gilda, cu Victor. Pe Ion îl sărută pe frunte. Dă mîna cu Aurel.)* Merg singur, iau un taxi. .. *(Vrea să o sărute pe Mama.)*

MAMA *(sărutîndu-l, îl bate pe umăr):* Hai, repede, repede, să-1 ajungi... *(Tudor iese. Mama intră în bucătărie, fredonînd romanța cîntată mai înainte.)*

AUREL: Mama s-a ramolit. Au început să-i placă romanțele.

ION: Nu e escroc, nu sînt escroci, nu. .. Dac-ar fi fost, nu plecau cu cîteva sute. .. Cîte ştiu ei!. .. Puteau să te şantajeze, Aurele, ție ți-a fost frică... Cereau sume mari dacă erau escroci. . .

AURED: Da. Escroci! înseamnă c-au plecat ca mîine să înceapă adevăratul atac! *(Se îmbracă furios.)*

GILDA: Unde te duci?

AUREL: Să-1 ajung!

GILDA: Nu pleca, e zăpadă, polei, maşina alunecă !

AUREL: Am să-1 prind! *(Iese.)*

GILDA: Să nu-1 calci, Aurel! E tata! Mamă! *(Mama intra.)* O să-1 omoare! îl ştiu! Vrea să se scape de el, cum vrea să se scape de noi toți— îl calcă!

MAMA: Gilda, ce-i cu tine? *(Ion fuge afară.)*

VICTOR: Mamă, tata avea într-adevăr şase degete la...?

MAMA: Da.,. *(Se aude pornind.)*

VICTOR: Eu credeam că-mi spuneai poveşti şi nu era adevărat... *(Deschide fereastra.)* Era tata.*. *(Strigă.)* Aurel! *{Se- aude maşina mergînd, apoi o frînă puternică şi un strigăt teribil.)*

GILDA *(şi ea la fereastră acum)*: Aaa!!!...

ACTUL III

Nu după mult timp. în scenă se afla Veturia, Octavia şi Victor.

VETURIA: Rațele sînt fericite, zău, ele n-aud nimic, nu le deranjează bîzîitul motoarelor. Avem cinci rațe acuma, stau în coteț şi nu le pasă. .. în curte avem un garaj, camioane. Pleacă şi vin toată ziua... Am reclamat. Aş! Ce, au zis, numai noi ne sesizăm? Păi, cum să nu te sesizezi?

OCTAVIA: Deasupra noastră e o familie, o ştii... Se bat tot timpu. Se bat mai ales noaptea. Cred că pielea muierii e tăbăcită foarte bine. ..

VICTOR: Cred că s-a obişnuit! *(Stă la fereastră.)*

OCTAVIA: Eu înțeleg să mai aibă o familie discuții şi să se mai bată, dar să se mai şi hodinească între bătăi... Se bat în parte, nu poți şti care-i mai tare. Şi cu scaunele se bat. Şi-am un vecin care bea. Rupe! De patru ori se-mbată pe zi. îl culcă nevastă-sa, şi iarna, în pivniță. Dar n-are nimic. Şi cînd se trezeşte, urlă ca un nebun.

VETURIA: Linişteа e totu. Rațele, ele sînt fericite! Ce le trebuie? Iarbă, grăunțe şi apă.

OCTAVIA: Şi cîte-un peşte, cîteodată ! Ăla beat îi spune nevesti-si: „Rață ordinară, numai după peşti umbli".

VICTOR: O s-ajungă amîndoi în iad.

GILDA *(intră. Lui Victor):* N-a venit?

VICTOR: Nu.

GILDA: Ştia că e tata. .. Şi s-a bazat pe rnîndria lui, că pleacă... Era în stare să-i propună să plece undeva departe de aici, şi să-i trimită o sumă lunar, numai să nu-1 încurce...

VICTOR *(Octaviei, care scuipă mereu în batistă):* Nu mai scuipa atîta!
GILDA: I-o fi scîrbă şi ei...
OCTAVIA: De ce să-mi fie scîrbă? Nu mi-e. Dar fac cură de slăbire. Mi-a spus un doctor că dacă scuip mult, slăbesc.
VICTOR: Scuipă, scuipă...
GILDA: Mama plînge întruna... Mă tem să nu facă cine stie ce. ..
VICTOR: Mama e tare...
GILDA: Dar acum nu mai are nici o speranţă... Şi 1-a aşteptat atîta, şi-acuma... îţi aminteşti cum îi spuneam mamei?
VICTOR: Capra cu trei iezi...
GILDA: Da, capra cu trei iezi. Şi ea nu se supăra. O aşteptam să vină din oraş ca pe capra din poveşti. .. Şi-o căutam prin buzunare, prin geantă... Ce ne-ai adus de mîncare ?
VICTOR: Mizerie...
GILDA: Lucra la o magazie, împărţua mîncare muncitorilor. .. Avea o sticlă de-o jumătate de kilogram... în geantă aducea bucăţele de carne, fasole, ce putea. . . Şi-acasă „le lungea" cu apă, aşa am trăit mai demult, aşa am crescut. ..
VICTOR: De fapt, din ce fura ea de-acolo.. .
GILDA: Nu din ce fura, din ce rămînea de la alţii.. .
VICTOR: Nu, n-are de ce să fie veselă capra noastră... Niciodată n-am văzut-o rîzînd... Parcă e făcută numai din oase şi din tristeţe. Şi-acuma Aurel umplu paharul.
OCTAVIA *(găsind muzicala radio):* Şi *twist,.. (Dansează.)* Aşa mi-a spus doctorul: ca să-ţi menţii silueta, trebuie să scuipi şi să joci *twist.*
VICTOR *(Gildei, despre Octavia):* Nu e nebună, n-are dreptate Platon că toată lumea înnebuneşte... Ca să înnebuneşti, trebuie întîi să fii om întreg. Să ai minte, să aibă ce înnebuni. Ea aşa a fost întotdeauna, nu e deloc ţicnită. De cînd o ştiu, aşa o ştiu: o raţă.. . Da, ăsta-i cuvintul: raţă. Şi raţele n-au cum să te enerveze! Ele, vorba lui tanti Veturia: iarbă, grăunţe şi apă.
'OCTAVIA: Ai spus ceva?
VICTOR: Da: am spus: gura nebunului adevăr grăieşte.
OCTAVIA: Dar e vreun nebun pe-aici?

GILDA: Unul singur: Platon. Dar acum doarme dincolo, beat.
OCTAVIA: Eşti tare îndrăgostită de el, Gilda, dacă-1 alinţi asa. Platon, nebun, ăsta-i alint... Esti îndrăgostită de el!
GILDA: Turb!
OCTAVIA: Dar Moş Gerilă de la Teatrul de păpuşi nu mai vine?
GILDA: O să vină, o să vină, că l-am plătit!
VICTOR: Astă-noapte am visat că mueream de foame... *(Intră, neobservat, Ion. Rămîne lîngă uşă, tăcut.)* Şi urcam o scară perpendiculară pe sol, alături de sute de mii de inşi, către gura unei oale cu mîncare... Ajuns sus am văzut că oala era adîncă, enormă ca o groapă, şi trebuia să-ţi dai drumul pe fund, tîrîş, sau pe burtă, pe marginea interioară a gropii, ca s-ajungi la mîncare... Ori să sari în picioare ca s-ajungi mai repede la hrană, unde se aflau şi alţi inşi, mişcîndu-se ca într-un furnicar... Cineva mi-a explicat că jos — şi se şi vedea — între oameni şi mîncare se face un fel de sos şi că din cauza înghesuielii unii mor, dar asta nu-i deranjează pe restul... Şi că fiecare, după ce s-a săturat, caută să urce la lumină, dar ori nu reuşeşte din cauza altora, ori flămînzeşte pe drum şi revine la mîncare... Un soi de mit, cu nişte robi ai burţii, o întreagă aiureală. Oameni înălţîndu-se pe-o scară, să cadă într-un vîrtej de fiinţe ce înfulecă, înfulecă, înfulecă... Şi am refuzat să sar în oală şi am plecat flămînd de la gura ei, şi m-.am trezit cu maţele chiorăindu-mi de foame... Nu mîncasem seara... Şi aş fi uitat tîmpenia asta cu oala, cu scara vieţii, dar Aurel mi-a adus aminte de ea. El era acolo, jos, şi era atît de sătul, că se făcuse rotofei, ca un vierme buhăit...
GILDA: Poate numai 1-a lovit uşor, şi 1-a dus la spital cu maşina...
VICTOR: Doar am telefonat...
GILDA: Poate nu sosise încă.
ION: Nu e la spital, 1-arn căutat peste tot...
VICTOR: Cred că 1-a omorît şi s-a dus să-1 arunce undeva în afara oraşului... Poate în pădure...

GILDA: Nu, poate nici nu 1-a călcat... Or fi la gară... Stau de vorbă.
ION: Nu e la gară, şi nu mai pleacă nici un tren pînă spre dimineață... A nins teribil şi liniile sînt înzăpezite.
VICTOR: A nins? Dacă-1 lasă într-un şanț, îl acoperă zăpada şi pînă la primăvară...
GILDA: Nu poate face aşa ceva.
VICTOR: Poate. E puternic. E şef. E ambițios. Şi vrea linişte. Zăpada e ideală. Cea mai mare linişte e iarna, n-ai observat? Din cauza zăpezii. Ea stinge toate țipetele, toate cîntecele, absoarbe totul, înghite totul, zăpada... Aurel e puternic fiindcă e foarte slab: se teme de fiecare pas pe care 1-a făcut. Căci n-a fost cinstit. E descoperit, e în pielea goală, față de el în primul rînd, ştie cum a ajuns unde-a ajuns, şi deaceea e în stare ue orice.
VETURIA: Şi Dragoş striga: Trăiască nu ştiu cine!
VICTOR: Nu, nu-1 conduce nimeni spre dezastru, se mînă singur... Singur o să cadă în propria-i plasă, orbeşte... Se joacă de-a şoarecele cu pisica. îi dă şoarecelui speranța că va scăpa, ca să-1 răpună cu plăcere, şi cu cruzime... Sigur, Aurel fiind şi şoarecele şi pisica, fără. să ştie... Se distrează pisica înainte de-a-1 mînca pe şoarec. . El e şi tare ca pisica, şi fricos ca şoarecele... O să-şi ronțăie singur capul.
ION: Dar înainte de asta o să-i ronțăie pe mulți. începînd cu propriul său tată. .. Vrea să-i înlăture pe cei ce-l cunosc, ca Pălădescu... Cînd nu mai eşti sluga lui, devii duşmanul lui şi te vînează... Aurel vînează, văd, cu maşina...
AUREL *(intră):* Ce vînez eu cu maşina?
GILDA: Unde e tata?
AUREL *(lui Ion):* întîi să-mi răspunzi! Pe cine vînez eu cu maşina?
ION: Te-am văzut cînd l-ai călcat...
AUREL: Mi-a ieşit o pisică neagră în față, am frînat, dar omul fiind beat, s-a băgat sub roți... Ei, şi? întotdeauna sînt vinovați numai şoferii? Pietonii n-au nici o vină?
VICTOR: L-ai dus la morgă?

AUREL *(lui Ion):* Nu suport să fiu insultat la mine în casă.
ION: Nu confunda insulta cu adevărul...
AUREL: Nu confunda suspiciunea cu adevărul!
ION: Ai plecat de-aici cu gînduri rele.
AUREL: Nu ştiam că poți condamna oamenii după gînduri... Pe care le crezi tu că sînt rele... *(Se dezbracă.)* Eu te-aş putea condamna pe tine pentru fapte... Nu l-ai denunțat, zici, pe Pălădescu... Oare nu de teamă c-o să intri la apă împreună cu el?
VICTOR: Unde e tata?
AUREL *(fără să-l ia în seamă, lui Ion):* Eu le-aş putea spune celor în drept despre faptele tale.
GILDA: E viu?
AUREL: E mort. *(Sec. Intră în bucătărie.)*
OCTAVIA: Eu aşa văd raiul: plin de fotbalişti. Toată ziua bat lobda prin rai, în echipament alb, o tabără, şi albastru, adversarii.
VETURIA: Dar cum o să fie ei adversari, dacă sînt în rai?
OCTAVIA: Nu contează, nu joacă pe puncte, joacă amical.
GILDA *(aproape strigînd):* Răul porneşte din faptele lui şi se va abate asupra lui! *(Aurel e în uşă, cu un pahar şi o prăjitură în mînă.)*
AUREL: Şi-ți pare rău? Eu... să zicem că o să plătesc acest accident... O să rărnîneți fără ajutor, ca nişte rîme. El, nu... *(îl arată pe Victor.)*
VICTOR: Eu o să mor repede, nu-ți face griji din partea mea.
AUREL *(fără să-l asculte):* Şi tu eşti o...
GILDA: Nu sînt ce vrei tu să spui.
AUREL: Nici nu ştii ce-am vrut sa spun.
GILDA: Atunci spune!
AUREL: Eşti o tîrfă...
GILDA: Aiurea! Sînt o frigidă.
AUREL: Aşa se numesc acuma?.
GILDA: Sînt o frigidă. Şi n-am găsit nimic interesant la bărbați, de aceea am schimbat mai mulți.
AUREL *(moare de rîs):* Nimic interesant...

ION: Unde e?

AUREL *(sec):* La miliție. M-am dus şi-am spus ce s-a-n-tîmplat.

VICTOR: Atunci, n-a murit? !

AUREL: Ba da... L-au dus la morgă...

VICTOR: Va să zică, totul o să se aranjeze... Morții cu morții, viii cu viii... Dar ascultă, Aurele, de ce ți-e frică tot n-o să scapi... Tu vrei să ocoleşti ceva, cu orice preț. . .0 să ocoleşti trecutul tatei, dar prețul o să-1 plăteşti altă dată cu vîrf şi îndesat... De fapt, amîi data plății, nu cîştigi nimic... O s-ajungi odată la contrariul scopului ce ți l-ai propus... Ascunzi, ascunzi... dar nu vezi cît eşti de neputincios? Nimic nu se poate îndrepta, sîntem toți neputincioşi...

AUREL: De fapt, ce vrei tu?

VICTOR: Nimic. Oedip şi-ar fi scos ochii de ruşine... Dar tu n-ai ochi de mult, şi chiar de i-ai avea...

AUREL: Te-am întrebat, ce vrei?

VICTOR: Văd că eşti puternic: pui întrebări ca un rege. Nu suporți să ți se pună întrebări.

AUREL: Nu! Ştiu: tu nu vrei să minți, şi-aşa ți-ai găsit propria-ți esență... Ai renunțat la conveniențe sociale, ți-ai găsit autenticitatea... Etc., etc.! Dar, de fapt, ce-ai găsit în tine?

VICTOR: Un pustiu, o imensă Sahara.

AUREL: Perfect! Te felicit! Tu n-asculți nici de disciplina simțurilor, ca mine, nici de decrepitudinea lor, ca Gilda. ..

GILDA: Termină odată!

AUREL: Platon a spus aşa, nu eu.

ION: Platon a spus altfel.

AUREL: E acelaşi lucru.

VICTOR: Ai ajuns la putere ca un rege: printr-un asasinat. Ți-ai asasinat propriul tată... Nu de-acuma, demult l-ai omorît în tine... Deşi ai uitat că morții nu mor cu adevărat decît cînd mori şi tu, pînă atunci te urmăresc în gînd şi în. ..

AUREL: Pe mine nu mă urmăresc.

VICTOR: Eşti un rege adevărat. Ți-ai asasinat şi propria-ți conştiință...

AUREL: Ce cuvinte bombastice !

VICTOR: Deloc. Conştiința, asta e regele pe care l-ai omorît ca să devii rege. Acum urmează să ne lichidezi şi pe noi, ca să fii total liber.

GILDA: Unde e tata?

AUREL: Nu 1-ai auzit pe Victor: l-am omorît.

ION: L-ai omorît inutil. Moartea lui n-o să te elibereze de propria-ți frică.

OCTAVIA: într-o echipă o să joace Pele, care bea lapte, lasin, Di Stefano, Kopa, Denis Law. ..

VETURIA: Nu mă bolunzi!

OCTAVIA: Şi în alta Garincha, cel cu şapte fetițe, că n-are nici un prunc, Suarez, Zamora, Masopust, Mazzola tatăl şi fiul, Mateianu şi tandemul Tonescu-Dumitriu III.

VETURIA: Dar ce-s ăştia, sfinți?

OCTAVIA: Jucători, dragă! Adică, tot un fel de sfinți.

GILDA: Pe tata l-ai găsit vinovat pentru propria lui nenorocire.. .

AUREL: Hai, spune, spune...

GILDA: Si-acuma vrei să ne faci să tăcem toti.

AUREL: Da.

GILDA: Fiindcă, ori sîntem martori, dacă vorbim, or complici.

AUREL: Vezi că eşti inteligentă?.

VICTOR: Dar nu-nțelegeți? Nimic nu se poate ascunde. ..

AUREL: în Sahara ta, ca să devii om, trebuie să pui flori altfel eşti un mort viu... Flori, ca să justifici că trăieşti... Altfel e inutil să trăieşti... Aşa, pustiu inconştient şi pur... Trebuie să înțelegi o situație, trebuie să mă înțelegi... O oază vreau în Sahara!

VICTOR: Oazele aduc şi cămile, şi cămilele fac baligi.

VETURIA: Şi ei stau acolo fără femei, că nu e voie... Dar ce fac ei în rai fără femei?

OCTAVIA: Joacă fotbal.

VICTOR: Pămîntul, la început, a fost pustiu. Apoi au apărut monştri. Nu cultiv nimic, nici o floare, ca să nu apară brontozaurii s-o mănînce.

AUREL: Stai ros de sinceritatea asta păcătoasă pe care o numeşti cancer, stai şi te usuci, te caşectizezi şi mori în fiecare zi cîte un pic.

VICTOR: ..... trăind. Dar iremediabil sortit morţii. Tu vrei să te înţeleg, vrei cumva. să, tac, asta înţeleg prin flori, ori'să am milă. .. Eu n-am decît scîrbă, Aurele... Tu te minţi, ca să fii fericit... Eşti ticărlos mare, nu un găinar care fură o bicicletă.

AUREL: Eu n-o să fac ce-a făcut Elizeu.

VICTOR: Decît să crapi tu, mai bine potopul... Vrei să fim fără apărare şi docili ca nişte morţi. Ca să-ţi menţii coroana ta de rahat. Rege peste morţi, De parc-ai fi moartea, că numai ei îi plac leşurile...

VETURIA *(Octaviei, arătîndu-i pe ceilalţi):* Ce fac, se ceartă?

OCTAVIA: Da. Hai, că mă enervează, şi am tensiune şi nu vreau să mor din cauzator! *(Ies.)*

VICTOR: Cu groaza nu poţi conduce nici o turmă de oi. Dar oameni? ! Cu groaza sperii, nu impui.

AUREL: Adică, o să depui împotriva mea?

VICTOR: Din puterea ce-o ai ţi-ai făcut un scut...

ION: Care îl desparte de oameni.

VICTOR: Vrei să ne intimidezi, da? Că rămînem pe drumuri dacă vorbim, da?

AUREL: Da... O să fiţi fericiţi.

GILDA: Ce neruşinat eşti!... Asta-i fericire?

AUREL: A, tu trăieşti'într-o beţie a glandelor şi asta numeşti fericire... De aşa fericire se bucură orice pisică de cîteva ori pe an... Tu, specie aleasă, în fiecare noapte.

GILDA: Ne propui să tăcem ca la tîrg, da? *(Intră Mama.)*

AUREL: Da.

GILDA: Sper că n-o să-i pretinzi asta şi mamei?

AUREL: Mama e divorţată de el, s-a lepădat de el de-• mult.-' ": '

MAMA: Faţă de lume, dar nu'faţă de mine. Eu l-am aşteptat tot timpul... Am divorţat ca să vă pot creşte pe voi. - .. ' ; /r-;

4UREL: Mie ,rni-ai spus odată că e mort.

MAMA: E adevărat. Ca să nu te simţi responsabil de faptele lui. Şi ca să poţi deveni om întreg şi să nu pui cumva pe seama lui eventuala ta nereuşită în viaţă. Acuma ai totul, familie, post, bani.

ION: Un singur lucru îi lipseşte: conştiinţa.

MAMA: Ioane, nu-ţi dau voie să vorbeşti aşa despre el. E copilul meu.

ION: Am făcut o constatare: n-are! De-aceea n-are nici remuşcări.

AUREL: N-am. N-o să pot fi pe placul tău, nici al lui Victor. *(Lui Victor.)* Nu pot să fiu Oedip, nici măcar Hamlet... Eu am voinţă. ..

MAMA: Unde e Tudor?

AUREL: Care Tudor?... Omul acela?

MAMA: Tudor, pe care din greşeală l-ai atins cu aripa din faţă a maşinii...

AUREL: A murit.'..

MAMA: Nu, nu, nu se poate, glumeşti... *(Intră în bucătărie.)*

AUREL: Nu glumesc! Hai, Victore, ia telefonul şi denunţă-mă! N-am fost la miliţie. L-am aruncat într-un şanţ, la marginea oraşului, în pădure, în zăpadă... Ningea teribil... Hai, pune mîna pe telefon! Hai, curaj, fii uman, apără un mort, dă-mă pe mine pe mîna celor în drept, nu te uita că-ti sînt frate. Hai!

VICTOR: Nu, eu nu te denunţ...

AUREL: Ţi-e frică de mine, de coroana mea de rahat?

VICTOR: Nu. Dar ori spun, ori nu spun, nimic nu se îndreaptă.

AUREL: Ia o foaie de hîrtie atunci şi... Ştiam că ai talent. ..

VICTOR: N-am scris în ultimul timp nimic, nicj un rînd, nici măcar stihuri — pe care le scriu toţi tîmpiţii. Nu scriu, fiindcă n-are nici un rost. Nu te denunţ. Nimic nu se rezolvă. E o lege teribilă a materiei, a vieţii, v-o amintiţi? Nimic nu se pierde, nimic nu se creează, totul se transformă... Şi în faţa acestei legi ştiinţifice totul e zadarnic. Tot ce pot face e să nu fiu de acord cu tine... Să nu mă mint pe mine. : Dar de ce să te reclam? Făcînd un bine, implicit faci un rău... Faci injecţii ca să-ţi ajuţi ficatul, îmbolnăveşti rinichiul. Este, Ioane? Tu eşti medic. Cînd organismul e bolnav> totul e inutil. Şi noi toţi sîntem bolnavi de moarte, şi toată omenirea. ..

Cancerul.'.. Şi voi toţi sînteţi canceroşi, dar nu vreţi să recunoaşteţi, vă amăgiţi!

ION: Fiecare să răspundă de faptele sale.

VICTOR: Tu eşti un romantic desuet, Ioane... Totul este clar: nimic nu se pierde, nimic nu se creează, totul se transformă !

ION: Orice laşitate îşi încropeşte o motivare.

VICTOR: Numai făcînd orice îmi capăt cred adevărata libertate....

ION: Libertatea de a nu face nimic.

VICTOR: Libertatea de a fi scîrbit.

ION: Nu există libertate fără putere.

VICTOR: Asta a spus-o Bălcescu. Dar se referea la un popor, la naţiune, mi se pare.

ION: Fiecare om e un popor,

VICTOR: Asta nu ştiu cine-a mai spus-o. Nu, Ioane, totul e zadarnic! Sîntem zidiţi în propria noastră neputinţă. Să nu crezi că vîntur idei reacţionare, referindu-mă la un timp social al omului. .. Nu. Fundamental omul e zidit în această lume, în propria lui piele, în propria lui moarte. Neputincios. Decît să strige poate. Dar şi strigătul e inutil. Căci nu te-aude nimeni. Nici măcar un Dumnezeu. Ziduri, Ioane, ziduri, ziduri. . . N-o să mă iau nici după Aurel, nici după tine . .. N-am idoli. Fiecare susţine ce vrea. Şi că numai el are dreptate. Uite, religiile... Creştinii susţin că a lor este împărăţia cerurilor. Numai ei au dreptul la cer. Budiştii — oh! budiştii ăştia! ~ susţin că numai ei, mahomedanii. .. Etc., etc. Cert Cer! Fiecare pentru religia şi adevărul lui. De aceea nu cred în nimeni...

ION: Tu din faptul că există mai multe religii tragi concluzia că nu există nici una? Asta e logică de om. beat. *(Lui Platon.)* Unde ţi-e pisica, aş vrea s-o aud filozofînd.

VICTOR: Nu există cer... Nu există progres... Totul e numai aparenţă. .. Omenirea stă pe loc. .. O să spui c-am mers în cosmos... Ei, şi? Ce s-a făcut pentru ca omul să iiu mai sufere? Durerea omului... aici, ce progrese? Cuceriri în chimie, în fizică... Dar nu-i puteţi omului să-i scoateţi nici măcar o măsea fără durere. Zidiţi şi neputincioşi.

MAMA: Ce copil'ai rămas, Victore. Tot timpul te-au durut măselele şi ai urlat. Dar de ce nu vrei să înţelegi durerea, şi să treci dincolo de ea? E normal să suferi, altfel n-am fi oameni. Doar pietrele nu suferă. ..

VICTOR: Dacă mă dor măselele, urlu, nu ascund că mă dor!

AUREL *(pieptănîndu-se, într-o mîna cu oglinda mică):* Urlă, dragă.

VICTOR: Urlu!

ION: Victore, tu te cheltuieşti de pomană, te cheltuieşti în gol, faci eforturi teribile să pari cinstit, toată energia ţi-o cheltuieşti pentru această strălucire... în loc să fii cinstit cu adevărat, şi în fapte. Te cheltuieşti inutil.

VICTOR: Fiindcă totul se cheltuieşte inutil... Soarele îşi risipeşte căldura inutil, pămîntul înverzeşte inutil, totul e o perpetuă cheltuială fără rost...

AUREL *(îl sărută pe Victor):* Bravo! Nu te credeam atît de deştept. Ai din partea mea, la vară, o excursie prin O.N.T. cu autocarul, la Praga.

VICTOR: Dar nu vreau excursie...

AUREL: Vrei să-ţi cumpăr şi motocicletă? îţi cumpăr.

VICTOR: Nu pentru asta am spus ce-am spus...

AUREL: Lasă, lasă, te-nţeleg... Tu ai problemele tale de conştiinţă. Dar nu strică să vezi Praga, oraşul de aur...

VICTOR: Aurele, esti îngrozitor. N-am dat spectacol!

AUREL: Ştiu, dragă.

ION: Fii cinstit, Victore, şi lumea o să vadă. Altfel...

AUREL: Victor e foarte cinstit. *(îl sărută din nou pe Victor.)*

VICTOR *(plînge):* O, dacă n-am urî, am muri! Am muri de ruşine, trăsniţi... Dacă n-ar fi dispreţul şi scîrbă, am. . .

AUREL: O să mori înţelept şi scîrbit. Ca Socrate... *(Victor intră în sufragerie.)* Eu îl plătesc să spună că mă urăşte. ..

GILDA: Ce deştept eşti. ..

AUREL: în orice caz, eu nu sînt cu burta la gură, nu m-a fraierit nimeni —
GILDA: Nu m-a „fraierit" nimeni.
AUREL: Şi copilul al cui e?
GILDA: Al meu.
AUREL: Dar cu cine?... Cînd o să-l naşti, ce-o să spui?
GILDA: O să spun că 1-a adus barza! *(Intră Octavia şi Livia.)*
AUREL: Vezi că pe la noi în fiecare an vin berzele, şi vin cam multe.
GILDA: O să fac o mie de copii din dragoste, o să-i fac,. dacă tu nu esti în stare să faci nici măcar unul...
LIVIA: Gilda. ..
GILDA: Nu-i vina ta, el nu vrea să aibă copii, să nu-1 încurce. Cum 1-a încurcat şi viaţa tatei.
LIVIA: Gilda, nu-1 supăra pe Aurel...
GILDA: Nu vezi ce-a făcut din tine, o umbră... Parcă, nici n-ai fi femeie, umbra lui, sluga lui... Căsătoria, voastră e o tîmpenie...
LIVIA: Eu îl iubesc, Gilda.
GILDA: Dar el? Vai, Doamne, proaste sînt femeile! Devin roabe din dragoste, se mărită... Divorţează, Livia! Altfel o să te stingi... Fă copii, ei sînt memoria părinţilor, copiii... Chiar şi cei cu suflet corcit, ca al lui Aurel. Oricum, fără copii viaţa noastră n-are nici un rost. Şi de un corcit n-are rost să ne temem. Lasă-1, Livia. .. Voi le daţi bărbaţilor tihna familiei,, confortul, siguranţa, şi de-aceea vă dispreţuiesc. Pe tine el ştie că oricînd o să ţe găsească acasă. Are o-garanţie. Căsătoria îi dă garanţia de fidelitate, şi atunci nu dă doi lei pe tine. Nu-i iubiţi, femei, nu fiţi roabele lor, şi-o să stea ei în genunchi. .. Ei caută aventura, cocoşii ăştia slăbi şi înfumuraţi, şi dacă văd că-i iubeşti... Lasă-1 Livia...
ION: Lasă-1, Livia, nu vezi că lîngă el eşti ca şi moartă? Dacă el, tatăl şi 1-a.. .
AUREL: Mă consideri criminal fiindcă ţi se pare că nu mă înţeleg bine cu Livia, nu pentru tata... Şi la. urma urmei de unde ştii tu că l-am omorît într-adevăr?

ION: Fiindcă eşti îngrozitor de bătrîn. Şi ura e boala bătrînilor. Şi neputînd să fii tînăr şi să iubeşti, urăşti. Urăşti cu plăcere.
AUREL: N-am fost învăţat să iubesc.
ION: Copilul din tine a murit, şi nu mai vrei copii... Şi fără copii nu ştii ce înseamnă să fii părinte, eşti ca un trunchi retezat, fără rădăcină şi fără coroană şi flori.
AUREL: O, sînt sătul de tîrfe filosoafe şi de medici criminali care fac pe umaniştii. Dar cei care au scris în autobiografii că le-au murit taţii, ca să nu mai răspundă pentru ei, nu i-au omorît? Numai eu? Alţii nu? Mama nu 1-a omorît, divorţînd? *(Mama intră.)* Ei bine, eu l-am omorît şi-a doua oară, călcîndu-1 cu maşina... Dar am făcut-o pentru voi toţi, pentru tine, Gilda, să nu te mai ruşinezi în faţa lui de cariera ta începută cu Elizeu, pentru tine, mamă, care de ani de zile nu i-ai pomenit numele, fiindcă l-ai uitat...
MAMA: Nu-ţi pune vina pe seama noastră...
GILDA: Nu te-am îndemnat noi... Şi nici el, tata.
AUREL: Tata, tata, tata!
ION: Nu se mai poate face nimic cu el, e bătrîn, copilul din el a murit, geniul copilăriei din el a murit. Amin! *(Intră în sufragerie.)*
AUREL: Dar eu nici n-am avut copilărie! *(Strigă după Ion.)* Eu m-am născut bătrîn, auzi? Bătrîn! *(Iese.)*
LIVIA: Hai mai bine să jucăm septici.
VICTOR: Tot Aurel o să cîştige şi-o să ne bage robi... Tu nu te-ai plictisit să tot pierzi jucînd cu el septici?
LIVIA: M-am obişnuit.
GILDA: De ce nu-1 părăseşti?
LIVIA: M-am obişnuit... '
GILDA: Cu el? Cînd te obişnuieşti cu un bărbat, totul e mort.
LIVIA: ... Cu el, cu voi, cu toate...
GILDA: Cu scîrnăvia, ca pisica, cum zice mama.
LIVIA: E greu să nu te obişnuieşti, cînd n-ai copii şi nu mai ai aproape pe nimeni... Sînt laşă, ce vrei? Şi voi o să vă obişnuiţi cu el şi-o să tăceţi, ca să puteţi

trăi! Şi chiar de n-o să faceți ce face el, o să-1 apărați tăcînd.

GILDA: Te-nşeli, Livia.

LIVIA: Eu întotdeauna mă-nşel, sînt obişnuită şi cu asta.

OCTAVIA *(Liviei)*: Eu rn-am puțulit, sînt mai mîndră şi am de ce să fiu nealcoşe... Puțuleşte-te şi tu, hai, puțuleşte-te. *(Livia n-o ascultă, intră în sufragerie. Octavia, după ea.)* Vrei să nu te vadă bărbatu-tău cînd te puțuleşti, bine... *(O urmează. Aurel revine.)*

MAMA: Aurele, adică e adevărat?

AUREL: Da. Omul acela nu mai este.

MAMA: Omul acela era tatăl tău, Aurele.

AUREL: Nimeni nu ştie că era sau nu...

MAMA: Ştiu eu.

AUREL: Nimeni nu ştie ce-a pățit... *(Intră Victor.)* Victor nu ştie, n-are ce povesti nimănui, pe Gilda n-o ia nimeni în serios...

MAMA: Dar eu ştiu.. .

AUREL: N-ai văzut nimic, mamă...

GILDA: Nu te iubeşte nici pe tine, mamă... Cum o să trăim în casă cu un criminal? !

AUREL: Aşa cum trăim şi c-o tîrfă şi c-un bolnav.

MAMA: Nu-1 ascultați, Aurel a băut şi glumeşte, vrea să ne necăjească. ..

AUREL: Nu glumesc. Singura salvare, ca să ne salveze pe noi, era să dispară.

GILDA: Eu n-am să tac.

AUREL: Cu tine e foarte simplu: dacă-ți umblă gurița, cum ai faima ce-o ai, te internez la nebuni. Şi-acolo crapi.

GILDA: O să vorbească Mutu...

AUREL: Mutu nu vorbeşte. Şi-apoi, ce martori are? A fost aici? Ei şi? El n-are de unde să ştie ce s-a în-' tîmplat... Mortul o să fie găsit la marginea oraşului, de unde să ştie el cine 1-a... ? Dar dacă 1-a omorît Mutu?

VICTOR: Cum? !. ..

AUREL: Am pus o întrebare: dacă omorul a fost comis de Mut? Poate ştia că are ceva bani, sau ştiu eu pentru ce?

VICTOR: Vorbeşti prostii.

AUREL: Dacă Mutu vorbeşte, aş putea pune eu întrebarea: nu cumva el... ?

GILDA: Ne închizi gurile, dar pe-a lui Ion n-o s-o închizi.. .

AUREL: E gata închisă: a distrus vieți! Cu Pălădescu. Şi-o las şi pe soră-sa, pe Livia... Să rămînă c-o soră văduvă pe cap şi c-o mamă nebună. O să tacă şi el.

MAMA: Ce prostie... Toată viața mea a fost o prostie... N-am fost nici frumoasă, nici nu mi-am petrecut, n-am mai dansat de douăzeci de ani, sau mai de mult... Am fost o fată săracă şi o mamă săracă... Dar v-am avut pe voi şi n-am zis cu toată inima niciodată că sînt nefericită... *(Rîde.)* Capra cu„trei iezi... Ce rost mai are viața pentru o capră bătrînă ca mine? Iezii sînt mari, nu i-a mîncat nimeni... Capra trebuie să tacă... Capra a răspuns prea mult pentru faptele altora.. . S-a dus şi Tudor. .. O, şi Elizeu... Ce prostie, de ce i-o fi plăcut numele ăsta? Victore, tu spuneai că nu-i plăcea să apară în lume cu propriul său nume, nume sau caracter, cum ziceai?

VICTOR: Unde vrei s-ajungi mamă?

MAMA: Ce prostie. .. Viața asta nu mi-a dat nimic.. . Tot mi-a cerut să tac, să tac. .. Şi copiii mei sînt oameni obişnuiți. ..

AUREL: Ai o fată celebră! Unde vrei s-ajungi?

MAMA: Capra a obosit... Dar nu numai pe tatăl tău l-ai omorît, Aurele, ai omorît un om căruia, ține minte, un om căruia i se dăduse libertatea. Un om iertat pentru ce făcuse.

AUREL: Nu uita că din cauza lui unchiul Elizeu...

MAMA: Elizeu a dat referințe, ca să se pună bine...

AUREL: Poate l-au obligat s-o scrie. ..

MAMA: Nu te obligă nimeni să mori dacă. .. Am obosit, dar n-o să uit, asta nu, Aurele. .. Şi n-o să tac.. . Ar însemna că viața mea a fost o prostie şi că nu m-am zbătut deloc să vă văd oameni. Prostii, mai pot sta în picioare, n-am murit... N-o să mă las doborîtă de nici o nenorocire. .. încă mai bate inima mea de capră bătrînă.

AUREL: Şi ce-o să-ți folosească dacă mă spui?

MAMA: La mine nu te gîndeşti deloc? Dacă tac, cu mine nu te interesează ce-o să fie? Ai vrea să îngropăm

totul aici şi să uităm? Aşa face şi pisica. îşi îngroapă scîrnăvia în pămînt. Şi pleacă mai departe liniştită. Dar eu n-am fost niciodată pisică, auziţi? Eu am fost capră, să ştiţi. Şi nu pot fi mîndră de copiii mei murdari. *(Intră Ion.)*

AUREL: O să mă distrugi, adică! Dar sînt din sîngele tău făcut, sîngele tău e stricat atunci.

MAMA *(calmă):* Prostii. Eşti un om cu carte, deştept, trebuie să gîndeşti ce faci... Nu eu răspund pentru tine, că eşti din sîngele meu. Cît te-am purtat în mine, am răspuns, cît te-am dus în braţe, am răspuns, cît te-am crescut... Acuma să răspunzi tu. *(Aurel rîde.)* De ce rîzi?

AUREL: Pentru ce faci toate astea? Pentru un ins care chiar de-ar trăi e ca un mort?

MAMA: Era un om frumos şi puternic şi viu!

AUREL: Vorbeşti fără să judeci, parc-ai juca baba-oarba şi-ai fi legată la ochi.

MAMA: L-am iubit, ce vreţi? E cineva care să mă condamne pentru că l-am iubit pe Tudor?

GnlDAfNu, mamă... *(Aurel rîde.)*

MAMA: Degeaba rîzi, n-o să tac... *(Foarte calmă.)lNu.*

AUREL *(rîde):* Dar n-am omorît pe nimeni mamă. De ce vrei să mă denunţi? Pentru o glumă proastă? E drept, l-am lovit uşor, şi el s-a speriat. Dar n-a păţit nimic... în maşină ne-am împăcat... L-am dus şi s-a întîlnit cu Mutu... Veniseră c-o maşină, lucrează pe un şantier, sînt şoferi...

GILDA: Ce glume stupide!

AUREL: Nu-s stupide deloc. Văd că nici unul dintre voi nu mă iubeşte cu adevărat... M-aţi crezut criminal.

ION: Trăieşte?

AUREL: Da. Dar în privinţa ta m-am lămurit. Ai nişte păreri îngrozitoare despre mine.

IOrS[: Eu îmi menţin părerile...

AUREL: Foarte bine! Eşti mîndru! Dar eu n-am omorît pe nimeni şi am şi eu mîndria să-i pot pretinde celui care m-a jignit să înceteze de mîine să mă mai salute.

ION: Pot chiar din acest moment...

GILDA: Terminaţi cu prostiile... *(îl sărută pe Aurel.)* Mare măgar eşti, ne-ai fiert în apă seacă. Şi cînd se-napoiază?

AUREL: Poate chiar în noaptea aceasta, poate mîine, sau mai tîrziu... Trebuie să-l lase acolo pe Mut, în mîini bune...

MAMA: înainte de-a pleca a spus că o să se înapoieze ca într-un vis, cînd n-o să se aştepte nimeni, sau ca un moroi... Şi eu am crezut că glumeşte ca altădată şi i-am spus că are capul plin cu păsări... Aşa era el, cu capul plin de păsări...

GILDA *(toarnă vin în pahare):* Să bem! Of, noaptea asta a fost un coşmar... Ne-am lepădat de pe noi şapte piei... Lăsăm totul în anul care-o să se ducă, şi de mîine sîntem curaţi şi luminaţi...

AUREL: Prea uşor uiţi ce mi-ai zis...

GILDA: Nici tu nu mi-ai spus mai puţine.

AUREL: Bine, bine, dar ce ţi-am spus eu, ţi-am mai spus-o şi altădată. V-aţi lepădat de mine sau eraţi gata s-o faceţi, dacă eu nu vă aminteam cine sînteţi, dacă nu vă şantajam niţel: pe tine, Gilda, şi pe tine, Ioane, şi pe tine, mamă... V-am înfrînt necinstit, s-ar putea spune, dar de fapt cinstit, căci n-am omorît... Aşa că mă bucur, şi chiar de-aş omorî, vă cunosc şi ştiu cum puteţi fi înfrînţi — sau nu, nu înfrînţi, puşi cu botul pe labe. Mamă, nu-ţi înţeleg zău, pretenţiile... Doar e ştiut că de n-aş fi eu, n-aţi exista. Numai Victor, înverşunatul, a fost băiat de comitet: el ne teroriza cu sinceritatea, dar cînd a fost la o adică, a ţinut mai mult la mine şi la familie decît la un succes ieftin prin care să mă facă de rîsul lumii...

VICTOR: M-ai înţeles greşit: nu pentru tine, pentru mine am făcut ce-am făcut...

ION: Adică ai spus că taci...

VICTOR: Da. Destui sînt cei care fac fapte pe care ei înşişi nu le aprobă. Eu fac numai ce gîndesc, şi-am zis că n-o să te denunţ, nu de dragul tău, ci fiindcă eu cred că asta n-ar rezolva nimic. *

AUREL: Poate n-ai nici cancer... Boala e pentru tine un moft, ca să ne insulţi în numele ei, şi ca să te compătimim. Da, v-am văzut! Cînd împăratul e învins,

cum păream eu, în multe capete se trezeşte dragostea de adevăr... Voi toţi m-aţi jignit, şi mai ales tu, Ioane... Toată lumea se bagă în viaţa mea, crede că are acest drept. Victor vrea să fie liber, în felul lui, Ion, în felul lui, dar eu n-am voie în felul meu? Vreţi să fiţi „oameni" adevăraţi? Fiţi, dar nu pe spinarea mea, nu pîrîndu-mă pe mine... Altfel, sînteţi toţi nişte laşi... Nici tu, Victore, nu eşti ce vrei, un om.

VICTOR: Eu sînt om adevărat numai cînd dorm. Treaz, deşi doresc să fiu, se pare că încă nu pot, din moment ce chiar tu mă lauzi.

AUREL: Lauda mea te jigneşte.

VICTOR: Nu mă onorează...

AUREL: Dar pe mine mă onorează jignirile voastre? Ei bine, aflaţi c-aş fi avut tot dreptul să-1 calc cu maşina... N-o să mă las călărit de nimeni, prefer să-i călăresc pe alţii... Dacă numiţi asasinat dorinţa mea de a nu deveni victimă. N-o să fiu ca Gilda, saltea... Şi nu e prea mult de ales, ori eşti sus, ori jos, progresul nu se realizează decît în doi: unul în cîrca altuia. Copiii chiar, viitorul nu rezultă decît dintr-un bărbat şi o femeie care fac acest joc strălucit — uneori avînd impresia că se iubesc, fiindcă-i zic iubire acestei exploatări reciproce în care fiecare e rege *cite* o zi...

ION: Eu cred totuşi că l-ai omorît, dacă trecutul te încurcă, dacă în prezent în oameni nu crezi şi dacă urăşti copiii şi viitorul lor şi al tău. Priveşti viitorul cu ură.

AUREL: Privesc, fiindcă ştiu că întotdeauna în faţă se află sfîrşitul, moartea.

ION: Ori pentru că-ţi cere să fii tot timpul om? Şi nu funcţionar? De ce atîta ură? Ai descoperit America... Toţi murim, e normal.

AUREL: Pentru că toţi mă enervaţi cu mutrele voastre, şi tu mă enervezi, mamă, cu dorinţa asta stupida de a supravieţui, de-a avea niţică fericire... Şi Gilda, cu tîmpenia ei de-a face copii, să perpetueze specia, Victor cu nebunia lui, tu, toţi! Nimeni, nici Dumnezeu nu înseamnă nimic pentru mine. Eu n-am avut tată, alţii au avut. Dar eu ce vină aveam? Ei mergeau cu steaguri la sărbători, eu nu, eu eram privit ca un duşman, ei mergeau la mare în vacanţă, în tabere, eu nu, n-aveam dreptul. Şi-ntr-o vară, cînd i-am văzut pe colegii şi colegele mele plecînd cu un tren la munte, am jurat să mă răzbun: să fac orice, trecînd peste orice, ca să ajung mai sus ca ei, şi să-i stăpînesc. Şi acum, cînd acest gînd al meu e împlinit, bucuria vieţii mele, cînd am ajuns ce-am ajuns, vine chiar el, tata, pentru care am suferit, vine el să-mi strice totul, să mă aducă iar sub ei, un oarecare fără drepturi, fără „munte", fără „mare". Dar acum tata e inutil, vreau marea! A întîrziat, maşina a pornit şi nu se mai poate opri! Şi-aş dovedi că sînt un neputincios dacă m-aş opri.

MAMA: Deci e adevărat: l-ai călcat...

AUREL: Copil, din cauza lui n-am avut putere, şi-acum, tot din cauza lui s-o pierd?

MAMA: Lumea e multă, ca iarba, nu poţi călca toată iarba... Nu eşti decît o pisică care zgîrie şi se zgîrie singură, crezînd că scapă din groapa unde s-a aruncat singură...

GILDA: Mamă, lasă-1 în pace, nu vezi că iar vrea să-şi bată joc de noi? Vrea să ne prindă în cursă, să vadă ce părere avem despre el... S-a îmbătat, mamă, lasă-1 în pace...

ION: Tot ce faci, faci ca un protest, de parcă lumea te-ar fi împiedicat să ajungi un om cinstit... Puteai să ajungi unde-ai ajuns şi ca om cinstit...

AUREL: N-aş fi putut. De-aş fi fost cinstit, nu m-aş fi însurat cu soru-ta, cu Livia, care nu-mi inspira nimic... Am luat-o fiindcă taică-tău avea origine bună, era văzut bine, şi luînd-o pe ea, nu s-a mai uitat nimeni la originea mea...

GILDA: Ea te-a iubit, nu s-a gîndit la asta.

AUREL: M-am gîndit eu. Vezi, totul l-am clădit pe calcul, chiar propria mea nefericire, de-a nu-mi iubi soţia, a fost un calcul... Că pot. O treaptă.

GILDA: Ioane, cine ştie ce glumă mai scorneşte iarăşi, hai în sufragerie şi lasă-1, e beat.

ION: I-ai înşelat singura ei credinţă, singurul reazem de-a fi fericită... Şi nu ţi-e ruşine să te lauzi? I-ai luat tot ce...

AUREL: Dar voi nu mi-aţi luat mie tot?

ION: Care voi?

AUREL: Voi, tu şi prietenii tăi... Totul! Hai, du-te şi pîrăşte-mă la partid, dă un telefon la Securitate, spune-le!

ION: Oamenii au treburi mai mari decît să se ocupe de o lepădătură ca tine.

MAMA: Ioane, Aurel e beat, vorbeşte prostii, dar nu-ţi permit să-ţi baţi joc de el.

AUREL: Voi mi-aţi luat tot, orice posibilitate de a fi fericit pe pămînt, de a mă lega de ceva pe pămînt, în viaţă, care să fie numai al meu. Totul să fie al tuturor, să lupt pentru fericirea tuturor! Şi voi daţi buzna în viaţa mea nechemaţi! De mă cert cu nevasta — hop şi voi cu sfaturi, zicînd că de dragul meu mă ajutaţi: de greşesc la întreprindere, iarăşi mă ajutaţi, de parcă eu aş fi o momîie şi n-aş putea să mă ajut singur. Tot „ajutîndu-mă", îmi desfiinţaţi orice fărîmă de personalitate, tot criticîndu-mă constructiv mă faceţi de rîs, nu numai în faţa oamenilor pe care-i conduc, punîndu-mi la îndoială capacitatea, ci mă batjocoriţi în faţa propriilor mei ochi, mă dezgustaţi de mine, mă striviţi ca pe o muscă. Eu nu pot avea un cămin al meu —mă bombardaţi cu telefoane, cu şedinţe, nu mai am un timp al meu — vi l-am dat vouă! Confort, fericire, nu, că e ceva mic-burghez, nu am nimic, n-am un petec de pămînt al meu, un petec, nimic de care să fiu legat pe lumea asta. Căci nu mă pot lega de tot pămîntul, de tot colectivul, n-am atîtea inimi. N-am nimic. Şi atunci pe ce să mă sprijin ca să fiu drept?

ION: Pe nimic. Adică pe crimă. ..

AUREL: Pe nici un fel de iertare, pentru mine nu mai există nimic sfînt, nici prieteni, nici voi, nu iert pe nimeni. Sînt nemilos, da, dar de-aceea merge întreprinderea bine şi sînt lăudat, că nu pun pile, că nu dau nimănui ajutor, că nu iert, că mereu comand. Şi producţia creşte...

ION: Şi oamenii se tem, nu te iubesc.

AUREL: Temîndu-se, mă respectă: de m-ar iubi, m-ar stînjeni.

MAMA: Le-ai distrus mîndria, sufletul, mai rău decît pe Tudor.

ION: Ca un vechil, am auzit, aşa te porţi.

AUREL: îi plătesc bine.

ION: îi dispreţuieşti şi-i vezi ca pe nişte maşini.

MAMA: Aşa ne vede şi pe noi.

AUREL: De i-aş bate pe umăr şi nu i-aş plăti bine, ar spune că sînt prost, nătăfleţ.

ION: Şi nu ţi-e scîrbă să te lauzi că eşti o scîrbă?

AUREL: Nu. Singurul meu reazem, pe pămînt, e să mă menţin cu orice preţ! Am răzbit singur şi nu vreau s-ajung călărit... N-am nici un altar căruia să mă. închin...

ION: Decît ţie însuţi...

AUREL: Dacă n-am nimic, nici Dumnezeu, nici iubire să n-am nici tată. Să fiu gol total! Gol! Gol!

GILDA: Platon unde-i? Ar putea să vadă cum poate înnebuni cineva la beţie...

OCTAVIA: Să vă spun un viţ: cică era un franţuz, un neamţ şi un ţigan. Toţi se pişorceau pe obraji. Şi vine drăguţu de Dumnezeu şi-i vede. Şi-1 întreabă pe franţuz: Bag samă că plîngi, mă franţuzule, da, de ce? Păi, zice aista, eu n-am femeie şi vecinul meu are. Nu-i nimic, că ţi-oi da şi ţie una, zice dumnealui din cer, şi franţuzu se opri din plîns. Mulţumit, mă? Mulţumit, zise franţuzu. Şi-i zice dumnealui neamţului: Măi, şvabule, sau sas ce eşti, de ce dai apă la şoareci? Cum să nu dau zice aista, că vecinu meu are motor cu patru roate şi eu n-am. Nu-i bai, zice Dumnezeu, drăguţu, că ţi-oi da şi ţie automobil. Mulţumit? Mulţam fain, zice neamţu, şi nu mai plînse. Şi-i zice ţiganului: Tu de ce plîngi, baragladină? Baciule,, răspunse ţiganul, plîng că vecinul meu are o oaie cu lapte. Nu-i nimic, ţi-oi da şi ţie.oaie. Eşti mulţumit? Nu, ţucu-te-aş, zise ţiganul. Dar ce vrei? Mai bine să-i moară lui oaia, zise ţiganul.

VETURIA: Şi care-i viţu?

OCTAVIA: Mai departe nu ştiu, c-am uitat.

AUREL: Morala asta e: e-ai uitat morala.
VICTOR: Ţiganul e nemaipomenit.
AUREL: Nu e el de vină. Dumnezeu! Lumea! Timpul Dracu ! Dumnezeu dă şi muieri oamenilor, şi maşini...
MAMA: Dar prostia nu ţi-o*dă nimeni. *(Iese.)*
AUREL: Mă plictisiţi cu toţii. Nu l-am călcat cu maşina... Dar oare nu se nasc părinţii ca noi să-i ucidem? Pe umerii lor ne ridicăm, şi cînd sîntem sus şi ne plictisim, îi ducem la cimitir. Moartea lor nu e moarte, e plictiseala noastră, lehamitea noastră faţă de ei. Atunci mor ei, cînd simt că-şi plictisesc odraslele, mor de silă, nu de bătrîneţe.. . Bătrîneţe nici nu există.. .
GILDA: Tu de-asta n-ai copii. Ca să trăieşti veşnic. Nu iubeşti pe nimeni, nici părinţii, nici fraţii, nici propriii tăi copii, pe care-i duci în carnea ta şi în somnul tău, îi porţi şi-i auzi cum vor să se nască. Şi nu treci noaptea în patul soţiei, să nu se nască ei...
AUREL: Nu pot să fac copii cu o cretină.. . Priviţi-o pe mă-sa, e dilie, îl visează pe Pele. . .
ION: Vrei să divorţezi de sora mea? Divorţează, dar n-o umili în faţa noastră. .. Căci nici pe ea n-o umileşti, şi nici pe mine... Pe tine te umileşti! Căci sora mea este nevasta ta. Şi o soţie e mai mult decît o soră. Noi ne-am născut doar din acelaşi sînge. Voi, din sîngele vostru împreunat puteţi da viaţă... Puteţi crea o lume ! Ori tu nu vrei să creezi nimic. Aici eşti meschin. Viaţa e acest drum al sîngelui, din om în om, din tată în fiu, şi tu curmi acest drum, de-aceea eşti ucigaş, de două ori ucigaş; o dată că n-ai copii, apoi că-ţi distrugi tatăl.
AUREL: Şi înainte de-a veni dînsul aici m-ai făcut criminal. Şi toată lumea a văzut c-ai minţit! Şi nimeni n-a scos o vorbă, cît el a stat aici, că m-ai calomniat. Acuma, reîncepi. Te repeţi, dragul meu.
ION: Nu mă-nţelegi. Nu pentru asta te acuz, că l-ai omorît. Asta e treaba justiţiei. Eu te învinuiesc pentru că de această moarte nu te consideri responsabil. Crezi c-aşa trebuia făcut, de tine sau de altcineva. Şi crezi că nu din vina ta s-a făcut, ci a altora. De s-a ajuns aici nu te consideri responsabil. Dumnezeu e de vină, timpul, lumea. Dai vina pe Dumnezeu, pe lume, ca să te poţi spăla pe mîini şi să te simţi împăcat şi curat, nevinovat... Aici esti odios! *(Mama revine.)*

OCTAVIA: Mi-am amintit.
VETURIA: Ce?
OCTAVIA: Am uitat.
VETURIA: A! Mi-am amintit.
OCTAVIA: Ce?
AUREL: Ai uitat! Poftim de cine trebuie eu să mă simt responsabil. . .
VETURIA: Dar ştiu ce mi-am amintit, ştiu ce vreau să spun.
AUREL: Ce?
VETURIA: De domnu Dragoş. S-a dus la spital şi doctorul i-a spus: Ar trebui să te mai speli din cînd în cînd. Şi Dragoş: Mă spăl în fiecare zi. Şi doctorul: Atunci trebuie să mai schimbi din cînd în cînd apa.
AUREL: Poftim! Urăsc maşinăria asta care ştie ce vrea, dar o slujesc cu ură, ca s-o distrug. Slujind-o, eu o distrug cel mai bine, căci o cunosc.
MAMA: Chiar prost nu te credeam, Aurele, dar dacă gîndeşti aşa, eşti tare naiv... Uită-te la oglindă! Cine se teme de tine? Vai, bietul de tine, nu trebuia atîta teorie ca să ne arăţi c-ai fost laş şi l-ai călcat pe Tudor...
GILDA: Nu 1-a omorît, mamă...
MAMA: L-a călcat fără milă, şi 1-a dus, aşa cum a spus, la marginea oraşului şi 1-a lăsat în zăpadă... Şi cînd a văzut că eu nu vreau să tac, a minţit că nu l-a călcat, ca să cîştige timp, ca Tudor să moară singur, îngheţat, chiar de nu murise călcat... Şi să facă inutilă orice cercetare, să fie totul prea tîrziu. .. Şi văzînd faptul împlinit, să-1 iert.... Şi să uit. Nu, Aurele, chiar dacă Tudor e mort, eu nu sînt pisică...
GILDA *(lui Aurel):* E adevărat, l-ai călcat, e mort?
AUREL: Da, e mort.
GILDA: Victore, îl auzi?
VICTOR: Da. Dar ce pot eu să fac? Cel mult pot să scriu o piesă despre noaptea aceasta, dacă vrei, deşi n-are nici o importanţă piesa... Dar mai mult nu pot să fac, decît să-mi spun părerea... Dar eu nu sînt insti-

tuţie juridică... Şi nici n-o să mă duc la miliţie... Inutil: nimic nu se rezolvă, materia se conservă... Şi adevărul întotdeauna vine mai tîrziu. .. Nu, nimic nu se rezolvă, Gilda.

MAMA: Pe cine am crescut, Doamne, pe cine am iubit... *(Intră Veturia, Octavia, Livia. Mama se îmbracă.)*

OCTAVIA: Am tras un pui de somn şi-am visat c-am mîncat ciuperci bolunzele...

VETURIA: Aşa-i la petreceri, bei prea mult, mănînci prea mult, ţi se încarcă stomacu şi ţi se întunecă mintea, aşa-mi spunea Costaiche de cînd ne-am cunoscut ...

OCTAVIA: Parcă numai eu am băut? Toţi aţi băut! Eu l-am visat şi pe Tudor... Şi pe Elizeu, am visat şi dovleac copt, şi Dunăre tulbure, şi ceas cu cuc!

AUREL *(Mamei):* Unde vrei să te duci?

MAMA: Lasă-mă...

ION: Vin şi eu cu dumneata...

AUREL *(pieptănîndu-se):* Aş vrea să dansez cu pisica! Ea e singura trează dintre voi! *(Ia sacoşa în braţe.)*

GILDA: Mica ta fericise, mica ta proprietate de fericire. Liniştea! Tăcerea noastră!

AUREL: Cu ce drept mă condamni? *(Lui Ion.)* Spune! Cine te obligă?

ION: Nimeni. Nu mă tem c-o să pot fi obligat de cineva să spun ce ştiu, dar nu pot ascunde faţă de mine ce ştiu. De ascund, nu mai sînt eu, sînt o pisică!...

AUREL *(răstoarnă sacoşa):* Poftim!... *(Nu cade nimic.)* Nu e nici o pisică... Nu se ascunde nimic aici, şi nici pisica, nefiind, nu-şi ascunde murdăria... Nu există pisica! Şi n-am omorît-o eu! Nici n-a existat! 0 să mă invinuiţi c-am omorît şi pisica.

GILDA: Nu, doar'pentru c-ai omorît un om.

ION: Ai omorît mai mult decît un om, ţi-ai omorît tatăl. Tatăl este 'mai mult decît un om, este o parte din tine. Te-ai îndepărtat de el, ai fugit de el ca de un străin, lovindu-1 cu maşina, indiferent, mai rău ca un necunoscut... Dar şi pentru moartea asta te-aş ierta, dac-ai înţelege-o! Dar tu n-ai frînă, eşti un ins fără scrupule, şi ca să-ţi atingi un scop te rupi de orice. De-ai înţelege crima, te-aş ierta, ea ar fi

un accident. . . O neglijenţă, sau un moment de demenţă, cînd omul îşi pierde orice control. Un moment! Dar la tine nu-i vorba de un accident de maşină, fiindcă şi de nu l-ai lovit cu maşina, tu tot l-ai ucis. Căci nu înţelegi, şi cine nu înţelege ce-a făcut sau ce n-a făcut e un criminal posibil. Tu l-ai ucis ca totul să rămînă pe loc, lumea să nu se schimbe, totul să fie fix, mort. Ceea ce este absurd, căci viitorul există.

AUREL: Dar daca totul a fost un vis? Acuma e spre dimineaţă... Dac-aţi băut prea mult? *(Se aude apa la toaletă.)* Cine e acolo?

OCTAVIA: Poate necuratul. Că şi pe el l-am visat.

GILDA: Poate e sufletul lui Elizeu.

OCTAVIA: Dar sufletul poate să tragă apa?

VICTOR: O fi vreo defecţiune la rezervorul cu apă. *(Deschide uşa la toaletă.)* Elizeu nu e aici!

AUREL: Vedeţi, a fost un vis! *(Lui Ion.)* De ce vrei tu să pleci?

ION: De ce vrei tu să scapi, n-o să scapi: morţii revin mereu, cu tot trecutul lor, şi ei trăiesc, şi dacă ne-am face că nu-i cunoaştem ar însemna că nu vrem să ne cunoaştem nici pe noi.

AUREL *(rîzînd):* Ştiu de ce-l aperi, ştiu de ce te-a pupat cînd a plecat: e tatăl tău! Cînd socru-meu Costaiche era plecat la puşcărie, înainte de război, atunci ai apărut tu... Uită-te în buletin şi întreab-o şi pe mama... E o ipoteză destul de hazoasă!...

ION: Chiar de-ar fi aşa, şi chiar de n-ar fi, asta nu-mi schimbă părerea despre tine...

AUREL: Dar trezeşte-te, omule! N-a fost nimeni aici, nici el, nici Elizeu... Priveşte, Elizeu nu există!

OCTAVIA: O fi făcut picioare...

GILDA: Cît am fost noi dincolo, l-o fi luat Platon şi l-o fi dus la morgă.

AUREL: Chiar de-i aşa, tot avea simptome de nebun, dacă s-a sinucis ca un nebun... N-o să rie mai întrebe nimeni.. . Platon unde e?

OCTAVIA: Sforăie dincolo. Cred că acuma visează şi el ceasul cu cuc.

AUREL: S-au mai pilit oamenii, au mai dormit, şi-acuma toți sînt cu mintea tulbure. *(Intră Platon.)* Ei, ce-ai visat?
PLATON: Multe, l-am visat şi pe Elizeu. . .
OCTAVIA: Dunăre n-ai visat?
PLATON: Am visat Dunăre mare, dovleac copt şi ceas cu cuc.
AUREL: Mamă, trezeşte-te! Ioane, lasă prostiile! Hei, • , .. Livio, aclă paharele şi vinul! *(Livia aduce paharele şi Aurel le umple cu vin.)* Să ne dregem!
MAMA: De-acuma ştiu ce-am să fac.. .
AUREL: Ce-ai să faci? O să spui că s-a întîmplat ceva care de fapt nici nu s-a întîmplat? S-a întîmplat doar în închipuirea ta, a noastră. ..
MAMA: Nu se poate ascunde nimic.. . Nu trebuie.
AUREL: Nu-i nimic de ascuns.
OCTAVIA: Vreți să ne jucăm de-a ascunselea?
AUREL: Dacă spui, e ca şi cum te-ai sinucide. Ne pierzi pe toți.
ION: De ce-o şantajezi?
MAMA: Ți-ar conveni să mor şi eu? Ca totul să fie tăcere... în casa asta să fie plin de morminte, un cimitir.
OCTAVIA: Eu mă fac prima baba-oarba...
VETURIA: Şi eu tot prima... Să fie două deodată. .. *(Se leagă la ochi.)*
AUREL: N-a fost nimic.. . Un vis urît, un coşmar.
LIVIA: Poftim paharele, beti.
GILDA: Tu nu bei?
LIVIA: Eu nu beau niciodată.
GILDA: Tu nu bei, tu nu vorbeşti, tu nu trăieşti niciodată.
LIVIA *(surîzînd):* M-am obişnuit.. .
OCTAVIA: Unde eşti, Chimiță?
VETURIA: Aici, aici.
MAMA: Da, e foarte, foarte clar...
PLATON: Vise, nebunie, toată lumea e nebună, şi trează şi în vis... De ce ți-e frică nu scapi. Nebunia...
GILDA: Tu eşti singurul nebun de-airi
PLATON: Da, dacă asta îți face ție plăcere. .. *(Cu un pahar plin în mînă, merge la telefon, face un număr şi vorbeşte încet.)* Alo... Poarta? Garda? Aveți grijă. .. Da, veniți, aici avem o droaie de nebuni. .. Luați-i. ..
AUREL: La mulți ani!
PLATON: Să bem tot paharul! *(îl bea.).* Aşa, dar să ştiți că asta a fost numai proba, adevărul de-abia de-acum o să se arate. *(Sună soneria.)* Poftim! A sosit şi Moş Gerilă! Să bem, căci întotdeauna trecutul e schimbător, numai viitorul e fix! *(Bea alt pahar. Soneria continuă.)*
OCTAVIA: Vezi să nu te faci fix turtă! *(Pe uşă intră Tudor, urmat de Mutu. Mutul merge alături de el, parcă sprijinindu-se unul de altul. Stupoare.)*
VETURIA: Unde esti, Chimiță?
OCTAVIA: Aici, aici...
TUDOR: Bună seara...

PIESA VĂZUTĂ DE:

ROMULUS GUGA

Piesa e un text dramatic foarte bu •> fnnrte bun. Spectacolul e bine conturat P societăţi noastre,

J2 • »•» - ~ Are

claritate politică şi ideologica.

^ ***caietid-program***
al Teatrului din Braşov

M,4I?G,4.R£T,4 *BĂRBUŢĂ*
IV±/ n v u ^ *—

Am putea spune că dramaturgia noastră actuală exprimă *imperativii categoric al eticii comuniste,* în numele şi în jurul căruia se constituie conflictul dramatic în modalităţi artistice variate. în numele acestui imperativ categoric îşi lansează D. R. Popescu rechizitoriul la adresa laşitaţii, a carierismului şi egoismului în *Pisica în noaptea Anului Nou,* piesa care a atras atît de multe colective teatrale şi se bucură de adeziunea publicului oriunde se joacă, datorită profundei ei rezonanţe umaniste, bogăţiei *tipologice,* originalităţii scriiturii. Angrenat în violenţa atacului, D. R. Popescu nu a mai căutat să restabilească în piesă echilibrul de tonuri şi culori corespunzător peisajului social actual, urmărind un catharsis prin şocul revelaţiilor, prin virulenţa demascării.

Sotnteia Tineretului, 21 aprilie 1971

GEORGE GEN0IU

tic, tensionat. Este un vis care zbuciumă, care agită, a cărui durată şi intensitate determină destructurarea conştiinţei vigiţe. Cele două personaje {Octavia şi Veturia) trăiesc contrapunctic halucinaţiile unei vieţi bizare. Ele, împreună cu medicul psihiatru Platon, delimitează în mod organic fabulaţia visului, dar în logica interioară a dramei funambulescul lor devine ipotetic în relaţia cu Aurel, cu Gilda sau Mama. Primul care confirmă consecinţele ipotezei se dovedeşte a fi Elizeu, cel mai vinovat, de altfel, faţă de Tudor, omul care a suferit o detenţiune. Elizeu se sinucide. Gestul său poate avea ca punct de plecare remuşcarea pentru o faptă gravă.

în visul acesta purificator din noaptea Anului Nou majoritatea personagiilor se mărturisesc a fi victime ale erorii, sau eşecului. Dacă eroarea poate fi remediată, şi eşecul trebuie privit ca o condiţie statutară a fiinţei. Articulat în dialectica devenirii fiinţei umane, către ordinea necesară, eşecul nu trebuie înţeles ca o absolută cădere. Eşecul este o negaţie care determină şi devine joncţiune între intenţia şi actul individului.

Teatrul de toate zilele,
Iaşi, Editura Junimea, 1980

KÂNTOR LAJOS

D. R. Popescu, Teatrul Naţional din Cluj-Napoca şi secţia română a Teatrului tîrgumureşan (reprezentînd *Pisica în Noaptea Anului Nou,* respectiv *Aceşti îngeri trişti)* oferă exemple frapante pentru a îndreptăţi asumarea trudnicei elaborări a unei montări de către autor şi teatru, deopotrivă. Primele lucrări ale autorului nu au fost receptate cu mare succes, dar e aproape sigur că unul dintre autorii articolelor conţinute în programul de sală tîrgumureşan are dreptate atunci cînd afirmă că o dată cu premiera *îngerilor trişti* s-a inaugurat o nouă eră în dramaturgia românească postbelică. Să notăm că *îngerii* s-au scris în 1964, iar *Pisica...* în 1965; văzîndu-le acum, pot afirma că nici una, nici cealaltă nu şi-a pierdut nicidecum strălucirea în cei 6 ani de aşteptare. Autorul a putut nota, astfel, nu pentru a disculpa amînările din teatre, ci, dimpotrivă, cu o îndreptăţită mîndrie că o piesă care se învecheşte o dată cu trecerea cîtorva ani, nu-şi motivează naşterea nici dacă e reprezentată îndată ce a fost scrisă. în această ordine de idei, *Pisica în Noaptea Anului Nou* se poate asuma cu împăcare ca fiind o creaţie a anului 1971, greutatea ei social-politică şi artistică nu au fost diminuate (de ani), nu s-a pierdut nimic din chintesenţele sale ideatice. (...)

Cea din urmă piesă reprezentată a lui D. R. Popescu se situează pe un pisc foarte înalt nu numai în privința talentului, a originalității sale artistice, dar şi în privința viziunii partinice. O bucurie aparte ne-a produs-o faptul că nu doar grupul restrîns al oamenilor de specialitate a receptat cu însuflețire textul dramatic al lui D. R. Popescu, personajele sale, ci şi publicul larg — cu toate că nu este vorba aici de o dragoste gracilă ca în operete, nici de anecdote uşoare; se dispută aici aprig grave probleme, despre situațiile limită ale responsabilității.

A Het, 2 aprilie 197 L

VIRGIL BRÂDĂȚEANU

Pisica în noaptea Anului nou, piesă amplă, are aspectul a ceea ce în mod curent se numeşte spălarea rufelor în familie, din care scriitorul caută să facă o treabă de interes larg şi de utilitate publică. Sînt date pe față ascunzişuri şi taine, jocul adevărului produce revelații, dezvăluie grave culpe morale şi mari disponibilități de abjecție la persoane aparent onorabile, stabileşte şi acuză un univers devastat, înnegrit de frici şi urîțit de minciună, populat de mutilați sufleteşte, de prezențe a căror unică rațiune e supraviețuirea, fiecare conform apetiturilor sau pretențiilor sale. Nici o existență înnobilată de idealuri, ci doar stări mimate de trebuințe, a căror capacitate de satisfacere, domoală sau violentă, le dinamizează şi le stabileşte un loc printre viețuitoare, unora chiar poziții în ordinea vieții. Rezultante ale unor conjuncturi, fiecare poartă răspunderea evoluției precare.

Pendulînd între realitate şi joc, lăsînd liber drumul imaginației, considerînd beneficiul alcoolului care guvernează, dezleagă limbi, dă ghies, scriitorul execută calm operația, cu răspunderea actului angajat. Respingînd, evident pledează pentru ceea ce nu are nici unul dintre cei care-i populează piesa, pentru cinste, cu toate implicațiile şi semnificațiile în viața indivizilor şi a societății. Personaje în piesa sînt nişte supraviețuitori, dintre care unii, cu înzestrări aparte în domeniul utilitar, au ajuns să devină şi să dicteze, să aibă responsabilități într-un nou angrenaj social. Trecînd uşor de la real la posibil şi făcînd drumul înapoi, scriitorul acuză speţele reale său virtuale şi îndeosebi avertizează. Totul se realizează prin evoluția personajelor, fără un marcat comentariu personal, fără a lua de mînă şi a conduce cititorii sau spectatorii către ceea ce socoate autorul a fi concluzie,

Viziune şi univers în noua dramaturgie românească
Bucureşti, Editura Cartea Românească, 1977

ION COCORA

Pisica în noaptea Anului Nou este o veritabilă meditație despre adevăr. Subiectul ei e o prezentare în acțiune a „întîmplărilor adevărului". Acestea se descoperă într-un univers existențial dramatic, succesiv şi în mişcare (nevoia de clarificare fiind aceea care le declanşează), în relații îşi raporturi situate într-o realitate istorică şi socială definitorie pentru psihologia şi morala personajelor. Confruntarea, cînd se renunță la mască, «e grea, neîndurătoare, chiar şi atunci cînd ea are loc în familie. Există în viața fiecăruia un moment cînd c°^a înăuntru cedează, conştient sau inconştient ne întrebăm cum trăim, undeva în esența ființei se produce -o ruptură. Aparențele nu asigură un temei, certitudinea lor e temporară. Cum nici noi nu sîntem ceea ce vrem să fim, oricît de abil ne regizăm existența. Marea grațiere nu aduce prin urmare împăcarea cu tine însuți. Dimpotrivă, ea e fatală pentru Elizeu, implică profund conştiința lui Aurel, constituie un sev^r proces pentru toți ceilalți. Dovadă că absolvirea din afaTă (umană, socială sau politică) nu e şi o rezolvare în planul conştiințelor. Nu exista grațiere pentru culpe morale. Elizeu, de pildă, sfîrşeşte nu fiindcă e amenințat de cineva, într-un fel şi el a fost grațiat, înfrîngerea lui e una morală, încă de mult nu mai are nimic de restituit. Urmarea confruntării cu Tudor e doar o întîmplare, o certificare a unei morți fizice, cealaltă, cea reală, s-a produs poate în clipa cînd a depus mărturia.

Fiecare personaj din *Pisica. . .* ascunde în el o mare durere. Vinovați şi nevinovați sînt nefericiți. Unii, cum ar fi Elizeu şi Aurel, fiindcă sînt responsabili, fireşte în cu totul alte împrejurări, de fapte care le împovărează conştiința; iar ceilalți, fiindcă sînt, cu voie sau fără voie, complici. S-au tolerat unii pe alții cu ură, cu indiferență, cu resemnare, cu violență şi neştiință. Şi lipsa de acțiune face pînă la urmă dintr-un martor pasiv un virtual vinovat. Concluzia e că nu poți fi fericit trăind în minciună şi culpabilitate, terfelind cu agresiune şi nepăsare norme de conviețuire şi ignorînd adevărul. Dar nici cuplul Octavia-Veturia nu reprezintă o rezolvare. Căci deşi cele două nu sînt implicate în dramă, situîndu-se oarecum în afara ei, fericirea lor nu e decît o iluzie, o inconştiență ridicolă a unor minți rătăcite. în esență şi ele exprimă tot nişte condiții tragice.

Privitor ca la teatru,
Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1975

NATALIA STANCU

Ca şi celelalte piese ale lui D. R. Popescu, *Pisica în noaptea Anului Nou* conţine numeroase aspecte revelatoare pentru faptul că dramaturgul nu s-a desprins de prozator şi că anumite caracteristici ale universului şi modalităţii artistice a romanelor sale se fac simţite în teatrul pe care îl scrie — uneori preluate ca atare, alteori adaptate. Aşa, de pildă, plăcerea naraţiunii, a monologului, simpatia greu disimulată pentru momentele de lirism; alături de realismul detaliilor psihologice şi de comportament, o anume incisivitate a afirmaţiilor, o anume asprime a dezvăluirilor; indecizia între personajul creat pentru o anume semnificaţie — şi în conturarea căruia prevalează cînd scopul demonstrativ, cînd cel de autenticităţi realiste — şi personajul pitoresc, cu o utilitate sau extensie discutabilă mai ales în economia textului dramatic ş.a.m.d.

Să observăm, aşadar — extinzînd observaţia noastră şi asupra biografiilor cam lineare, monocorde, ale celorlalte personaje— că pretextul piesei nu este lipsit de elemente artificioase.

Să observăm, însă, în acelaşi timp, că pe dramaturg nu 1-a interesat atît autenticitatea tramei cît crearea unor premise pentru o serie de consideraţii în plan etic, afirmînd ideea că nu poţi să-ţi clădeşti personalitatea şi destinul social pe minciună.

în străfundurile adinei ale conştiiniei eroilor piesei sale, persistă adevărul conform căruia condiţiile dezvoltării familiei, rămasă fără tată, nu favorizau univoc degradarea morală, lichelismul, refugiul în iluzie, nebunie.

Noaptea Anului Nou, noapte simbolică, pe care o imaginează dramaturgul, este o noapte a crizei cu virtualităţi înnoitoare, „Trecutul nu e schimbător şi viitorul nu e fix". Culoarea viitorului o dă trecutul. Şi nu atît faptele din trecut, cît atitudinea prezentă faţă de aceste fapte.

Pentru Dumitru Radu Popescu şi eroii săi adevărurile, ca şi erorile, sînt aproape certe. Piesa nu exprimă, în primul rînd, tensiunea descoperirii, identificării adevărului, ci, mai ales, o altă tensiune: cea a asumării faptelor şi mentalităţilor. Cea a autoexaminării cinstite şi curajoase a atitudinilor individului, în raport cu un cod etic pe care nu îl poate perverti nimic; tensiunea eliminării oricărei justificări posibile a faptelor aflate în contradicţie cu esenţa şi, totodată, cu idealurile umane şi sociale.

Ceea ce impune piesa şi o distrage unei viziuni unilaterale, unei optici de inexorabilă fatalitate, este tocmai intuiţia autorului, remarcabilă fără îndoială, de a propune imaginea unor eroi care intră, ei înşişi, în „starea de criză", din imperativul necesar al propriei lor conştiinţe, fără presiuni

exterioare Criza este premisa eliberării şi a recuperării, a autodepăsirii Iar W menminatorie a scriitorului ţîşneşte decfdintr-o vSne aXă' melxorrsta, constructivă şi, într-un asemenea context i n t a ^ ^ ^

Scînteia, 4 iunie 1971

ION VLAD

O compoziţie dramatică organizată tensional, cu atenţie la nuanţe, alternînd planul tragic sau dramatic al piesei cu accente (diferenţiate ca ritm şi personaje-semn) groteşti; confruntarea unor destine silite de evenimente să se verifice, să privească fără şansa eludării sau atenuării culpelor reale (ori posibile) dau piesei adîncime şi anunţă participarea spectatorului invitat să rememoreze dramatismul unor momente de istorie contemporană. Elemente de tragedie — evidente în text şi în construcţie — se referă la fiinţe ameninţate de culpe ascunse sau incapabile să regăsească un echilibru pierdut. Mai presus de acestea, în spaţiul demonstraţiei produsă de dramaturg, intervine nevoia de *a medita,* de a înţelege şi de a găsi resurse pentru o existenţă liberă de servituti morale.

România literară, 8 aprilie 1971

N. BARBU

Aşa cum s-a mai spus, noua piesă (reprezentată) a lui D. R. Popescu e o dezbatere etică. însă, spre deosebire de multe altele, ea nu angajează în exclusivitate reflexia. Jocul argumentelor transcende *logicul,* spre a se înscrie în sfera amplă a experienţei trăite direct, şi adesea violent, de spectatori. Gradul de implicare a publicului este astfel infinit amplificat, dovedind, prin contrast, lipsa de consistenţă a procedeelor artificiale folosite în alte împrejurări în acelaşi scop: mişcare agitată, acute vocale, dialog cu sala sau chiar plimbări printre rîndurile de bănci. Calitatea reprezentaţiei, forţa cu care ea acţionează, în planuri diverse, asupra spectatorilor, este decisă de text. De altfel, D. R. Popescu îşi explicitează crezul său artistic, în legătură cu teatrul: „Pledez pentru un teatru care să fie în primul rînd literatură, un teatru care, înainte de toate, să se poată citi şi să reziste a această primă probă", spectacolul constituind a doua naştere a unei

trăiri, a aceleiaşi trăiri, autentice încă de la lectură. *Pisica în noaptea Anului Nou* este, şi din acest punct de vedere, cea mai reprezentativă lucrare dramatică a autorului de la Cluj-Napoca, o lucrare ale cărei valenţe *literare,* dispuse în planuri diferite, permit şi interpretări diferite. Există mai întîi un plan foarte real şi concret, dar există şi unul văzut prin prizma unor personaje de dincolo de bine şi de rău, pentru că sînt într-un quasi-delir nevrotic: Veturia şi Octavia. Există, de asemenea, un plan al retrospecţiei, al visului care devine coşmar, violentînd şi determinînd, pe rînd, conduite care ajung să definească toate personajele pînă la ultimele straturi ale fiinţei. Există, în subsidiar, planul existenţei sociale şi acela al adevărurilor lăuntrice, între care se evidenţiază conflicte ascuţite. Toate aceste spaţii de manifestare a umanului (dar şi a umanităţii) nu numai că interferează, ci, adesea, se continuă unele prin altele. De aici ambiguitatea şi multiplicitatea de sensuri ce pot fi desluşite ori numai bănuite în jurul dramei acelui caracter parcă înconjurat de mister, tatăl unei familii, întors acasă după o lungă detenţie, în noaptea Anului Nou. Realitate sau vis, posibilitate sau act împlinit sub ochii noştri, remuşcare sinceră sau împanicare din cauza ameninţărilor unei alunecări în ierarhia socială, fiecare personaj, aşa cum s-a arătat şi în comentarii anterioare, devine aproape imediat un acuzator, dar şi un acuzat. Ceea ce polarizează întreagă această nebuloasă, această furtună în care se întrevăd, ca în jurul unui nucleu, mişcări de atracţie şi de respingere, este legea adevărului al cărui fundament îl caută cu înfrigurare, dramaturgul. îl va afla? Ceea ce contează, este starea de încordare, presupunînd ea însăşi încredinţarea că viaţa e perfectibilă, că falsul, inautenticul, mistificarea pot fi înlăturate, individul uman fiind apt de puritate. Suficientă ar fi, desigur, însăşi convingerea împărtăşită despre sensul superior al existenţei, justificînd *acţiunea, fapta.* Dar la D. R. Popescu, datoria reliefurilor de prim plan pe care le dobîndeşte acţiunea, comunicarea între ideea abstractă şi realitatea umană şi socială devine permanentă şi îmbracă ambele sensuri ale identităţii. Ca atare, aspiraţia spre adevăr se prelungeşte din gîndire în act încărcat de o profundă emoţie, determinînd acel patos al caracterelor, acea vigoare a afirmaţiilor care răstoarnă zăgazurile negativismului sau ale impasibilităţii. Şi dacă întoarcerea la viaţă, după ispăşirea unei vine, a acelui tată, prea puţin fericit în relaţionarea sa cu socialul, însă liniştit acum în spirit, declanşează o gamă variată de atitudini din partea fiilor, a fiicei şi a soţiei sale, de la stînjenire şi ură agresivă (Aurel) la curiozitate, devotament sau tandreţe (soţia), autorul reuşeşte să-şi transmită mesajul deodată pe toate lungimile de undă, implicînd planurile cele mai adînci ale existenţei sociale şi personale. Tudor (tatăl) apare, pînă la un punct, ca o încarnare

mult mai concretă şi mai actuală a *destinului,* aşa cum — schimbînd de decor şi nu numai de decor, ci şi de un anumit specific al concepţiei şi acţiunii, legată de realităţile proprii nouă, — apare acest destin modernizat şi în dramaturgia altor popoare, de la Ibsen la Camus, şi de la O'Neill la E. Albee. Proiecţia faptului curent din străfundurile de abis ale unui psihic care trăieşte angoasa febrilă a devenirii, către zonele aspiraţiilor purificatoare şi către concluzionările teoretice de aspect marcat umanist particularizează în cea mai mare măsură tensiunea dramatică de-acum recognoscibilă a autorului şi-i potenţează valoric creaţia. Faţă de această calitate de esenţă, cîteva insatisfacţii de detaliu abundenţa discursului, expresii exagerat (citeşte: ineficient) colorate, unele indicaţii frizînd durităţi naturaliste (prezentate mai ales în spectacolul braşovean) rămîn neglijabile. Important şi semnificativ este faptul că textul are valoare literară aptă a se converti în spectacol datorită tocmai forţei de afirmare a voinţelor, datorită acelei impetuozităţi care rămîne elementul comun al celor trei spectacole văzute cu această piesă (Bucureşti, Cluj-Napoca, Braşov), deşi între ele există deosebiri care nu sînt, aici, numai de resortul viziunii regizorale, ci se datoresc şi receptării în portative diferite a mesajului dramei.

Cronica, 12 iunie 1971

DINU KIVU

In *Pisica în noaptea Anului Nou,* conflictul se declanşează o dată cu întoarcerea din închisoare — după o absenţă mai mult decît îndelungată — a tatălui; din capul unei familii fericite el a devenit, în acest interval, un personaj incomod, uitat sau chiar repudiat de copiii lui, o fantomă revenită din întuneric, ce va strica echilibrul precar al familiei în noaptea Anului Nou. Tatăl (Tudor) a intrat cînd va în închisoare pentru o vină mai mult inconştientă decît reală, în orice caz şi datorită laşităţii şi delaţiunilor cumnatului său. Intre timp, acesta a devenit critic literar reputat, iar copiii lui Tudor, crescuţi în ideea unui tată mort în împrejurări nebuloase, s-au realizat ori s-au ratat pornind, şi ei, de la o minciună.

Tudor nu este o victimă, sau cel puţin nu din această postură va interveni în relaţiile atît de fals sudate ale familiei sale. El este martorul care constată o realitate devenită monstruoasă, şi dacă, din martor, se va transforma în acuzator, o va face în temeiul moralităţii sale ireproşabile. Paradoxal, Tudor este singurul personaj moral al dramei; claustrarea a însemnat pentru el asceză şi — de data aceasta doar aparent

paradoxal — purificare. Tudor este singurul în drept să provoace dezastrul — căderea măştilor, răscolirea amărăciunilor refulate, răbufnirile de ură şi disperare. Dar morbul devorant al adevărului pe care îl implică prezenţa lui Tudor declanşează o explozie în lanţ; aproape fiecare personaj îşi va clama cu violenţă adevărul său, sau îl va trăi în forma sa supremă (Elizeu, cumnatul lui Tudor, se sinucide, iar Aurel, băiatul cel mare, îşi va omorî tatăl). *Pisica în noaptea Anului Nou,* pledează însă pentru o condiţie fundamentală a societăţii noastre; nu se poate construi, trăi o viaţă onorabilă îngropînd în trecut, ca pisica (metafora aparţine piesei), o minciună. Dincolo de evenimentele dramei, această ideea este afirmată şi reafirmată tot timpul cu o îndîrjire şi o vehemenţă — aş zice — insuportabilă. De aceea trebuie să considerăm *Pisica...* şi ca pe una din cele mai profund etice opere ale dramaturgiei contemporane.

Interesantă este tehnica dramatică folosită de autor, aici, cu mult mai complicată decît în *Aceşti îngeri trişti.* Cadrul (petrecerea de Anul Nou), este conceput deliberat în contradicţie cu esenţa tragică a acţiunii, personajele sînt, şi ele, construite şi conduse după maniera contrapunctului. Astfel, Veturia şi Octâvia, cele două nebune, intervin mereu cu replici din zona umorului absurd, în momentele cele mai dramatice, la fel Platon, directorul spitalului de nebuni, suspect el însuşi de maladiile pacienţilor săi, este centrul unei situaţii aproape bufe, frizînd grotescul. în aceste contrapuncte care marchează, cu subtilitate, acţiunea tragică, se ascund şi primejdiile acestei piese altfel captivante. Umorul şi pitorescul pe care îl propun este uneori superfluu sau prea mult îngroşat, cîteodată, discuţiile acestor personaje sînt scene de comedie în sine, gratuite, care voalează sensurile esenţiale ale discuţiei.

Contemporanul, 23 aprilie 1971

ILIE CĂLIAN

Piesă complexă, aproape complicată, *Pisica...* este o încercare de sinteză a două tipuri de teatru din scrisul lui D. R. Popescu, exemplificabile prin *Aceşti îngeri trişti* şi *Cezar, măscăriciul piraţilor;* de la primul tip autorul păstrează dezbaterea epică deschisă, pe alocuri dură, precis localizată în timp şi mediu social, iar de la al doilea — proiectarea conflictelor şi personajelor în spaţiul existenţei umane, unde particularităţile individuale se topesc în aliajul unic al destinului omului în raport cu istoria. De aici, caracterul contrapunctic al piesei, continua translaţie a firului dramatic de pe un plan pe celălalt — întreprindere pe cît de savuroasă pentru un dramaturg, pe atît de riscantă, mai ales că autorul foloseşte şi alte două planuri, două soluţii: a visului şi a realului — ambele posibile, deci „adevărate", nu numai prin excludere, ci şi una în continuarea celeilalte, poate chiar într-o relaţie cauzală. Această oscilare între diversele planuri ale piesei pare să reflecte indecizia autorului, care, ezitînd între soluţii scenice, a ezitat şi în rezolvarea ideatică a piesei.

Fără îndoială, permanentul joc cu precizia şi ambiguitatea, cu visul şi realitatea, cu concretul social şi generalul existenţial poate oferi delicii degustătorului de teatru — dar unitatea construcţiei dramatice şi a spectacolului, prin dispersarea liniilor de forţă, ameninţă ideile piesei cu anularea reciprocă, cu sufocarea prin abundenţă.

Construită pe o avalanşă de torturi de conştiinţă ale personajelor principale, *Pisica. .* * propune o oglindă a eului fiecăruia (motivul folcloric al oglinzii în noaptea Anului Nou), reuşind să smulgă măşti, să răstoarne situaţii şi poziţii sociale. Conflictul este generat de sosirea neaşteptată a Tatălui, în planul visului-conştiinţă, după mulţi ani de închisoare. Apariţia sa, ca simbol al vinovăţiei fiecărui membru al familiei, declanşează o criză care va istovi cugetele, evidenţiind adevărata faţă a responsabilităţii sociale, a cinismului şi a falsei sincerităţi. Respectatul critic Elizeu Pedestru se dovedeşte un arivist care şi-a încropit cariera pe trădarea cumnatului său, împreună cu care trebuia să ispăşească o vină comună, un cinic care a sacrificat moralitatea nepoatei sale, un laş incapabil să mai supravieţuiască dezvăluirii adevărului. Fiul mai mare, Aurel, importantul inginer-şef, arivist cu ambiţii mai mari, şi-a declarat tatăl mort, în autobiografie — şi îl va ucide a doua oară, pentru a nu-şi periclita situaţia socială. Celălalt fiu, Victor, şi-a ales o filosofie şi un drum propriu; neangajarea, nonacţiunea, sinceritatea cinică, dar inoperantă; crimei fratelui său nu-i va opune decît dezaprobarea. Mama divorţată de soţul închis, pentru a asigura creşterea şi instruirea copiilor. Fiica, Gilda, condamnată de propria familie pentru imoralitate, se va adeveri a fi unul din acele suflete frumoase, care, pînă la urmă, găsesc forţa necesară pentru a-şi schimba viaţa. Singurul intransigent fără limite, dar nu fără pată, este medicul Ion, cumnatul lui Aurel, care stimulează reacţia în lanţ a adevărului; din păcate, personajul nu este suficient de convingător, intervenţia sa este exterioară, străină biografiei familiei.

Pe celălalt plan — două nebune (Octavia şi Veturia) şi Platon, directorul spitalului de nebuni, contrapunctează spectacolul cu replici menite să plaseze conflictul piesei în spaţiul existenţial. Pentru Platon, toţi oamenii sînt egali, toate actele lor sînt un fel de nebunii inocente în raport cu istoria

umanității și din perspectiva istoriei, toate personajele sînt identic, deopotrivă lovite de o forță căreia n-au putut sau n-au știut, să i se împotrivească, să-și păstreze autenticitatea, fiind, astfel, deopotrivă nevinovate în ultimă instanță. Acuzate în prim plan, personajele vinovate sînt purificate prin dramatica răscolire a conștiințelor.

Evident, toate acestea — sinuciderea lui Elizeu Pedestru, crima și încercarea de disculpare a lui Aurel, anihilarea lui Victor — se întîmplă în vis. în final, ca într-o piesă a lui Priestley, Tatăl va apare pentru a doua oară: într-un alt vis, într-o altă tortură psihologică — sau în realitate? Textul dramatic nu este, aici, destul de limpede, dar interpretarea cea mai justificată ar înclina spre apariția în planul realului.

Steaua, martie 1971

SANDA FAUR

în piesa aceasta de o riguroasă construcție clasică, respectînd credincios cele trei unități — acțiunea petrecîndu-se într-o singură noapte și în același cadru — totul pare construit pe voite și violente paradoxuri, totul pare straniu, personajele sînt, mai toate, de o ciudățenie frizînd limita maximă (un pușcăriaș eliberat după aproape un sfert de secol de detecție, un altul, mut, un tînăr canceros, două femei cu mințile rătăcite, un doctor psihiatru, o tînără de moravuri protestatar dubioase etc.), acțiunea însăși este dusă la situația limită, încheindu-se cu o sinucidere și cu un prezumtiv omor etc. Dar tot acest veșmînt dramatic de șoc, tot acest senzațional pictat de autor în tușe groase, amestecînd adesea tragicul cu un umor negru, servește de fapt ca sistem de convenții, ca niște semne, e drept, spectaculoase, poate chiar ***ostentative*** uneori, pentru a aduce în fața noastră o înfruntare de conștiințe, o dezbatere etică de înaltă combustie, pentru a spulbera aparențele poleite și a dezvălui purități lăuntrice, obținute prin recunoașterea și plătirea culpelor. După această înfruntare, petrecută la tensiunea maximă între tatăl uitat (sau renegat) și fiii săi, după ciocnirea dintre oportunismul și lașitatea agresivă a fiului cel mare, realizatul, „ajunsul", și liniștea adîncă a tatălui, omul care și-a plătit greșelile convins că a trebuit să le plătească, adevărurile se decantează; atmosfera piesei se purifică, ideea pentru care a pledat autorul rămîne în noi, vibrînd încă cu rezonanțe puternice.

Flacăra, 3 aprilie 1971

FLORIN TORNEA

Pisica în noaptea Anului Nou poartă drept dată a încheierii sale anul 1965, an al unui tulburător moment de revizuiri și reparații etice în societatea noastră; momentul reabilitării și reintegrării în viața civică a unor foști deținuți politici. O așezăm, însă, în rîndul lucrărilor dramatice noi ale lui Dumitru Radu Popescu. Nu fiindcă abia acum — după un îndătinat sistem de pritocire a văzut lumina tiparului și a rampei, ci pentru ecoul proaspăt și pătrunzător ce-l răspîndește și din perspectiva de acum, a apelor așezate și limpezite.. Am citit de altfel din această perspectivă și am urmărit pe scenă cu un spor de emoție (pe trei scene, deocamdată: la Brașov, în premieră pe țară, la Cluj-Napoca și, în focul retușurilor finale, la Tg. Mureș) această nouă „piesă" a lui Dumitru Radu Popescu.

Dramă (sau comedie amară) a conștiințelor puse în situația unor revelatoare confruntări reciproce, *Pisica în noaptea Anului Nou* își poate revendica, din zarea zilei de azi, dreptul la o judecată liberă de impactul climatului fierbinte al circumstanțelor ce au inspirat-o și în care a fost concepută, liberă și de eventualele aprehensiuni sau rebifări pe care, prea aproape de acele circumstanțe, acțiunea și problematica textului le-ar fi putut provoca. Ceea ce s-a vrut poate, atunci, o simplă încețoșare aluzivă în titlu (și în zăcămintele parabolice ale dramei), se deschide, astfel, spre orizonturi pur metaforice. Ceea ce a fost cumva atunci un rînd (și un caz familial posibil) dintr-o pagină a istoriei structurării noastre civice și umane, crește acum, ca motiv și ca motor dramatic, spre un iritant dar revelator act de sondaj și disecție psiho-sociala. în adevăr, „pisica", de care se face ades pomenire și în piesă (o dată în postură ce „mîță în sac", altă dată de „pisică neagră" aducătoare de nenoroc; ici vorbindu-se de jocul ei cu șoarecele sau de „fericirea" ei în voluptățile biologice de peste an, colo evocîndu-se obiceiul ei de a-și acoperi scîrna, ori de a zgîria sau de a se zgîria singură ca să poată ieși dintr-o capcană) este — în aceste multiple ipostaze — mai mult decît o simplă trimitere la un complex de atitudini, ce au putut configura la un moment dat — la momentul istoric al dramei — „imperfecțiunile unei societăți" în proces de înnoire și însănătoșire spirituală, un avertisment. Unii au crezut că pot — ba că sînt chiar îndreptățiți — să profite de acele imperfecțiuni, să le speculeze (cum este învinovățit unul din eroii piesei) pentru a se afirma, pentru a dobîndi putere și a-și edifica o personalitate și un rost în lume. Alții, dimpotrivă, covîrșiți sau rușinați de propria lor slăbiciune, și-au văzut destrămate visurile și elanurile spre realizare, și s-au lăsat pradă renunțărilor și resemnării în decădere ori în mediocritate. Alții au descoperit în ratare voluptatea compen-

satorie a unei sterile lucidităţi agresive — în stare să recunoască şi să denunţe, acolo unde se manifestă, inechitatea şi neadevărul, dar neputincioasă şi prea neîncrezătoare pentru a deveni acţiune de restaurare a cinstei şi a adevărului. Fireşte, nici unul din aceste cazuri nu e marcat de sentimentul unei reale satisfacţii a vieţii. „Pisica" doarme, însă, băgată în sac... E nevoie doar de un declic — „Anul Nou", cu cerinţa de a-i călca purificaţi pragul, deci cu o întoarcere bilanţieră în experienţa de viaţă a fiecăruia — pentru ca nerezolvatele probleme, adinei şi dureroase, ale vieţii, să iasă dramatic la vedere, cu tot ce a fost în ele trecut cu vederea, călcat în picioare, umilit, ***otrăvit,*** înăbuşit. Trecutul invadează, aşadar, şi anchetează prezentul; înlesnind şi diriguind asprul proces al auto-examenului. Dar el se plantează ca o jenă, apoi ca o teamă în inima celor ce-au ştiut folosi împrejurările tulburi de altă dată, pentru a-şi rostui o justificare şi o poziţie dacă nu demnă, cel puţin fermă în societate. Aceştia îşi interzic memoria, ***socotesc*** scandaloasă şi primejdioasă pentru ei confruntarea cu trecutul. Vor fugi de el: fie pe calea laşă a sinuciderii, fie pe calea nu mai puţin laşă a îndepărtării lui silnice. Nu poţi, însă, ucide trecutul. Oricît te-ai strădui să-1 ignori, oricît crezi că-1 poţi sugruma. Trecutul trăieşte în fiecare ca însăşi rădăcina carierei noastre umane. Şi nu putem smulge această rădăcină, chiar dacă o simţim sau o ştim putredă, fără a atinge fondul însuşi al fiinţei noastre. Fiecare îşi strigă aşadar, acum, în ajun de Anul Nou, confruntîndu-se cu trecutul său, nefericirea ce dospeşte în el; fiecare aruncă asupra celuilalt vina nefericirii ce-1 macină; fiecare descoperă în celălalt minciună, poltronerie, laşitate, egoism; fiecare rosteşte în aceasta mereu mai nestăpînită dispută megarica, dacă nu adevărul, adevărul său personal, despre viaţă — despre viaţa pe care a fost împiedicat s-o trăiască; despre om — despre omul din el pe care a fost silit să-1 mutileze; despre idealuri — despre idealurile pe care a fost nevoit să le abandoneze sau să le terfelească.

E un joc dur al adevărului. Declanşat în piesă de eliberarea din închisoare şi de revenirea în sînul familiei a unui părinte; de actul care, pe plan istoric, a însemnat începutul perioadei de eliberare a cetăţii însăşi, de „imperfecţiunile" şi erorile trecutului. Drama ţine însă să dezlege nu atît problema reintegrării, cît problema în genere a convieţuirii, a afirmării şi realizării individului în societate şi prin societate, nu în afara, nici deasupra, sau împotriva ei. Ea se desfăşoară parcă străină de rigorile teatrale convenţionale, îşi şerpuieşte şi îşi ramifică acţiunea într-o aparent totală nepăsare faţă de ceea ce s-ar numi o edificare silogistică, de clară sesizare a argumentelor ce produce. Ne aflam însă în faţa unui eşafodaj dramatic care se reclamă în substanţa lui revelatoare de la ipoteza şi de la atmosfera unui comşar care pune sub semnul întrebării natura noastră umană

şi în care culorile ca şi datele intime ale realităţilor trăite îşi pot îngădui luxul nedisimulărilor, al rostirilor răspicate şi al unei dezordini specifice a planurilor, a accentelor, a problemelor atacate. Este ceea ce îngăduie şi montărilor scenice o diversitate nedefinită de soluţii în configurarea şi sublinierea adevărurilor — şi a adevărului — pe care personajele — şi piesa — lui D. R. Popescu le emit cu „mînia" *îngerilor trişti* — în cheie tragică sau grotesc comică, tăios ori pe strună lirică, stăpînit ori dezlănţuit, ori duios— totdeauna străbătut de un asprit şi îndurerat (cînd nu retezat) elan spre puritate, spre sinceritate, spre omenie.

Teatrul, martie 1971

ROMULUS DIACONESCU

Nucleul conflictului din *Pisica în noaptea Anului Nou* îl găsim în avertismentul dat de Ion lui Aurel: „Greşeala ta capitală este că eşti convins că orice faptă sfîrşeşte odată cu înfăptuirea ei: că orice crimă se termină cînd ai ucis". Finalul piesei are două variante: una în care Tudor este ucis (varianta dorită de Aurel) şi una în care personajul reapare în carne şi oase (varianta dorită de ceilalţi). în economia lucrării nu atît finalul interesează, cît soluţiile propuse ca termenii unei demonstraţii despre responsabilitate morală şi posibilităţile ei de manifestare în diferite conjuncturi. Membrii unei familii se reîntîlnesc în noaptea Anului Nou şi momentul — important, fireşte — prilejuieşte descătuşarea sufletelor, buna dispoziţie, în general. Numai că acestea durează puţin, cineva spune o fabulă (cea a caprei), de neînţeles, pentru moment, dar conţinînd germenele deteriorării festivismului. Spiritele se încing, glumele devin tot mai înţepate şi cu adresă străvezie, cu alte cuvinte se simte nevoia achitării unor poliţe. Prima ţintă este Elizeu Pedestru, unchiul familiei, critic literar în Capitală, tip subţire şi preţios (Victor îi reproşează că „împrăştie neologismele în articole pentru a epata"), care presimte săgeţi spre trecutul său. încearcă să le pareze, mutînd discuţia despre motivele plecării în Capitală: „Bucureştiul e mare, te pierzi... Sînt mulţi rechini, literaţi vreau să spun, care se mănîncă între ei... Asta nu-i împiedică să fie buni amici. Pe cînd în provincie spiritul e mai provincial: dacă te războieşti cu unul, trebuie să nici nu mai vorbeşti cu el".

...Dramaturgul supune dezbaterii, în termeni tranşanţi, violenţi, o temă profundă şi temeinic gîndită: aceea a libertăţii interioare, a capacităţii de a proba curaj moral suprem, în orice împrejurare, indiferent de natura circumstanţelor. într-adevăr, teza lui Aurel, este acceptabilă:

„Fiecare ins e dator să aibă grijă de libertatea sa", dar tot atît de puternică este şi fatalitatea relaţiei: „Dar cînd ea nu mai depinde de el? De-a mea a avut grijă Elizeu. . . (Tudor)". Nu mai este vorba de confruntarea a două generaţii, ci de înseşi mentalităţile ca atare. Captivul adevărat este Aurel şi nu Tudor, cel frustrat de libertate datorită erorii formale sau, cum spune Victor: „Lupţi, dar fără să rişti la viaţa ta, la postul tău. Ca un soldat care nu va muri niciodată în luptă, căci nu-1 interesează cauza ei, ci ce primeşte (. . .). Tu ai ajuns inginer, te-ai realizat, eşti cineva, dar ca om eşti de o mie de ori mai ratat ca Gilda". întregul demers al acestui scenariu îl figurează pe Aurel drept un ins cu sentimentul responsabilităţii complet atrofiat, un mic monstru născut din „somnul raţiunii". Acuzînd sau nevoind să accepte o epocă revolută, care a făcut multe victime, Aurel proferează acum un dogmatism mai brutal şi cu atît mai condamnabil, în absenţa elementelor conjuncturale presante. în faţa acestui refuz (datorită *-poziţiei* sociale, Aurel monopolizează opinia în timpul petrecerii) Tudor pleacă, fiul îl urmăreşte pentru a-1 readuce, dar îl ucide; este soluţia primei variante („S-a întîmplat doar în închipuirea ta, a noastră"); în a doua, Tudor revine, petrecerea se reia („să ne dregem", spune cineva), dînd de înţeles că totul a fost un vis urît. Autorul plasează finalul cu bună-ştiinţă sub semnul incertitudinii, lasă posibilitatea unei interpretări deschise, ilustrînd aserţiunea lui Tzvetan Todorov: „una din proprietăţile specifice literaturii este aceea de a fi interpretată la nesfîrşit de către cititorii ei".

Meritul dramaturgului este remarcabil: instituind o stare de tensiune extremă, de confruntări fără „menajamente", ce nu admit sustrageri,, croind portrete în tăietură directă, piesa conţine în subtext un aer obieetiv-relativizant, cantonînd personajele în regim de autenticitate. Mama, figură fragilă, năpăstuită de nenorociri, traversînd o epocă istorică tulbure,, pentru a-i feri de primejdiile ce pîndeau de oriunde, le ascunde copiilor trecutul, dîndu-1 pe Tudor dispărut: sentimentul de a fi declanşat frustrarea şi insecuritatea paternă este, probabil, marea ei obsesie. Pentru a răzbate, Gilda a ales calea prostituării, Victor e un nerealizat, iar Livia (soţia lui Aurel) o păpuşă vorbitoare. Bizară poate fi socotită inserţia cuplului Veturia-Octavia, nişte femei rătăcite, hilare, limbajul lor — evident absurd,, mereu în contratimp — aduce însă în atmosfera „petrecerii" ticuri ale vieţii moderne: fotbal, turism, modă etc., punctînd parcă ironic dialogurile din primul nivel de semnificaţii. Aflate în afara dramei propriu-zise, Veturia. şi Octavia exprimă, fără îndoială, tot o stare a tragicului, proliferat în piesă sub diferite măşti.

Dramaturgi români contemporani,.
Craiova, Editura Scrisul românesc, *\%l*

O PASĂRE DINTR-0 ALTĂ ZI

CLIPA LIMPEZIRILOR

Cine a citit ori văzut piesele lui Dumitru Radu Popescu şi-a dat seama, desigur, că autorul practică un teatru politic, fie în forme directe, fie în forme parabolice, că se manifesta predilect în dramă — cînd acută şi clară, cînd colorată şi' ameliorată de grotesc, şi chiar de farsă („amestecul de farsă,, grotesc şi dramă autentică —zice el însuşi, a devenit cumva firesc pentru fizionomia timpului") şi că în tot ceea ce scrie e infuz un sentiment justiţiar inflexibil, nutrit de idealul socialist al dreptăţii şi omeniei. Toate lucrările sale teatrale- sînt construite pe o interogaţie tragică privind fărădelegi uitate, ascunse sau rămase în penumbra unor transigenţe suspecte ; întrebarea creşte, ca un bulgăre de zăpadă, nu poate fi deviată, nici stăvilită şi imperativul răspunsului creşte şi el,, tot atît de implacabil. Formula alegorică, a unora, precum şi cîteodată, materia epică istorică, arată că aceste drame conţin- puţine elemente autobiografice, dar, judecind după acuitatea:- ideii etice, e limpede că dacă nu-s trăite, sînt* durute, *ca să folosesc cuvîntul unui poet, ies din chinul autentic al unei' conştiinţe scriitoriceşti ce rîvneşte la adevăr, respingînd poveştile învăluitoare, sedativele spirituale, orice încercare de „a se confunda crima cu poezia".*

Aceste particularităţi ale dramaturgului şi teatrului sâu< se regăsesc şi în piesa numită O pasăre dintr-o altă zi, *reprezentată în premieră pe ţară, în deschiderea anului artistic 1972—1973, la Teatrul Naţional din Cluj-Napoca. Cu decenii în urmă, un om a dispărut (nu se ştie cum, poate a fost ucis, poate nu), dispariţia a avut însă, se pare, drept cauze un şir de poltronerii, laşităţi şi delaţhmi. Vina a fost atribuită eronat unui inocent (ulterior absolvit de culpă), astfel că în timp ce cugetul unora din cei ce l-au cunoscut pe dispărut e chinuit de întrebări cinstite, acuzatoare, al altora e zbuciumat de în-*

cercarea muşamalizării prin explicaţii general-istorice, scuze voit naive, sau pur şi simplu din indolenţa ce porunceşte să nu te legi la cap cînd suferă al altora. Autorul observă, constată şi dă a înţelege că procesul limpezirilor nu va stagna; intîi, fiindcă cercetarea adîncă arată că de anumite abuzuri ale unei perioade mai îndepărtate au fost vinovate elemente străine de revoluţia românească, iar în al doilea rînd, fiindcă eventualii defăimători, disimulaţi şi slobozi, ar putea prejudicia în continuare munca, cinstea şi chiar viaţa unor semeni.

în ambianţa de realitate şi iluzie, de fapte şi închipuiri pe care piesa le alternează mereu —deşi nu totdeauna-şi foarte desluşit — dominantă e aspiraţia neînduplecată a oamenilor de azi şi a colectivităţii spre puritate morală. Iar pentru a se risipi orice neînţelegere, această morală e net deosebită, de pildă, de preceptele etice ecleziastice, abstracte, ori de idilismul compromisurilor particulare, afirmîndu-se în relaţia inextricabilă cu societatea noastră ca o integrantă a modului nostru de trai, ca o îndatorire decurgînd din spiritul de echitate atît de caracteristic actualităţii.

Actuală astfel în chip esenţial, piesa exprimă încă o dată civismul pătrunzător al prozatorului şi dramaturgului, care a hotărît, probabil, să nu îngăduie marelui său talent a se irosi în bagatele sau chiar în subiecte cotidiene lustruite. Situaţia dramatică pe care o construieşte e contextuală, personajele au un anume mister ce se cere dezvăluit pentru a produce revelaţii de interes obştesc. Spectatorul nu e obligat să ia o atitudine unilaterală şi punitivă, ci e pregătit, cu o iscusinţă uneori excepţională, ca participînd la proces să nu poată rămîne indiferent, ci să-şi asume calitatea de martor. Acesta e, desigur, un mod modern, de teatru analitic, angajat social explorînd toate zonele conştiinţei pentru a putea raporta individualităţile la stări şi a depista punctele de stază în dinamica unei spiritualităţi. [1]

[1] Critica s-a străduit să descifreze simbolul titlului (reluat şi în text) ajungînd, evident, la rezultate diferite, ceea ce demonstrează, printre altele, şi plurivalenta dramei: *„O pasăre dintr-o altă zi* — opina George Genoiu în *Ateneu* (decembrie 1972)— nu este altceva decît gîndul, conştiinţa individului, faptele bune sau rele pe care le-a săvîrşit. *O pasăre dintr-o altă zi* — poate fi existenţa noastră în care sînt sedimentate cele mai pu-

Faptul că unele figuri, peripeții și manifestări ale eroilor, precum și un anume tonus dramatic, de mîhnire acerbă și necruțare rece, revin în mai multe piese — dînd și acesteia din urmă similitudini cu altele, anterioare —poate alimenta un reproș la adresa autorului ; dar poate fi și simplă constatare ; anume aceea că scriitorul caută să epuizeze un motiv artistic obsedant pe care îl va ipostazia atîta vreme pînă ce va avea credința că a dobîndit temeiul de a se elibera de eL O cauză certă de insatisfacție aici, în ultima piesă, ar fi însă conturarea mai evazivă a unor personaje și încețoșarea cîtorva scene dinspre final, care trebuie să ofere publicului dacă nu dezlegarea tuturor istoriilor conținute, măcar fermentul cel mai eficace al meditațiilor sale ulterioare.

Cum invitația la gîndire responsabilă e tendința indubitabilă a lucrării, e de apreciat preluarea sa și ca vector al spectacolului[1]*, de către tînărul, dar calificatul regizor Alexa Visarion. El a comprimat textul — uneori chiar excesiv — a comprimat spațiul acțiunii, toate făpturile piesei rămînînd aproape permanent împreună, într-o odaie comună —fiindcă întîmplările ce le-au reunit în scenă, le-au trăit oricum în comun, nu pot să se mai desprindă unii de alții, fie că se iubesc sau se urăsc, fie că au legături de sînge sau îi unește sîngele vărsat al altora — a comprimat durerile, amintirile, răspunderile, cîteodată pînă la exasperare (dar cu unele abuzive crispări și stridențe), în sfîrșit, a condensat timpul, adunînd toate datele într-o expunere prezentă, cu inserții dramatice ale textului retrăite activ, în așa fel încît în spectacol nu se* istorici-

ternice impresii ale acesteia, remușcările, erorile și eșecurile ființei noastre. Această „pasăre dintr-o altă zi" poate să moară și să uităm de ea, sau va rămîne veșnic". Pentru Dumitru Chirilă *(Familia,* ianuarie 1973) „Sentimentul culpabilității față de niște întîmplări mai vechi, întîmplări care se înscriu exact într-o perioadă istorică, este *pasărea,* care planează asupra lumii, foșnetul zborului său tulburînd în măsură inegală liniștea interioară a personajelor, producînd, în cele mai multe cazuri, reacții invers proporționale cu vina".

Firește, ambele opinii sînt posibile, după cum e posibil ca această pasăre, care duce atîta dreptate în penele ei, să fie a unei zile viitoare depline, către care tindem,. .

[1] Unicul pînă acum (în 1984).

zează, *ci se* problematizează *din punctul de vedere al actualității și, aș spune, cu grijă față de viitor, fiecare aspect luat în discuție: de ce nu mai e de față cutare, ce s-a întîmplat cu el și cum de s-a putut întîmplă ce s-a întîmplat, de ce nu răspunzi la întrebări tu, care . cunoști răspunsul, și așa mai departe. Un om moare, un altul se naște, în prezența noastră, despre unii aflăm cîte ceva, despre alții nimic, despre alții iotul, într-o concentrare necontenită, de un patetism bărbătesc tensionat.*

în cursul foarte interesantei discuții dintre spectatori și realizatori, organizată chiar în sală, imediat după premieră, — discuție curată, deschisă, constructivă, (doar cu unele perfidii și insinuări ignobile) care a argumentat, prin fervoarea ei intelectuală, și valoarea inițiativei — s-au formulat multe și meritate laude la adresa spectacolului, dar și unele rețineri privind claritatea anumitor scene. E neîndoielnic că incumbînd datoria de a fi tratată în chip elevat, original, cît mai atractiv, piesa românească, cînd e prezentă în premieră absolută are și dreptul inalienabil la o transparență care să faciliteze la maximum primul *ei contact cu publicul, acea dintîi cunoștință ce poate fi, cîteodată, decisivă pentru destinul ei.*

VALENTIN SILVESTRU

CUVÎNTUL AUTORULUI

— *O pasăre dintr-o altă zi* a fost reprezentată într-un singur teatru. A propus, într-un arc poetic larg, mitul păsării. Pentru că piesa s-a jucat într-un singur loc şi spectacolul nu a ieşit din oraşul lui, lucrarea a avut parte de un număr mai redus de comentarii. De-abia cînd au început să se scrie studii şi cărţi despre dramaturgia dv. drama a fost luată în consideraţie şi chiar „descoperită" de unii critici literari care nu văzuseră spectacolul.

Sub ce impuls aţi scris-o, care e motivaţia ei, dacă mă pot exprima astfel?

— Poate fi considerată una din lucrările care arată cel mai bine legă' tura dintre dramaturg şi prozator. . . Fiindcă descinde din frămîntările legate de ciclul F *şi* Vînătoarea regală. *Are unele similitudini cu personaje din aceste romane şi chiar sînt unele personaje care fac un popas din proză în această piesă. Sînt şi ecouri în această piesă din roman. Se mai poate spune că în roman găsim unele articulaţii care ar explica mai bine întîmplâri din piesă.*

— Se află un număr de situaţii asemănătoare în roman şi în piesă.

— Probabil. Deci, este scrisă în perioada cînd lucram la roman. Am găsit aceste situaţii care nu mai „mergeau" deloc în roman şi am simţit nevoia să spun un adevăr despre ... unele personaje altfel decît cu mijloacele prozei. A fost o departajare, o rupere a apelor, într-o perioadă de creaţie cînd am simţit că trebuie să spun unele lucruri şi .. .prin teatru. Este un personaj acolo care se numeşte Patriciu, dar care se numea Kalmann, şi care descrie o situaţie îngrozitoare legată de un pogrom „fâcuf la Sâfmaş, lîngă Cluj. Cînd războiul a ajuns pe meleagurile acestea transilvane, o comunitate mică de evrei a fost lichidată — nu ca aceia să nu scape cu viaţă, ci pur şi simplu dintr-un act de demenţă — de nişte oameni care sigur erau fascişti în esenţa lor. Personajul meu a asistat la acel act. Eu am fost în acele locuri, am văzut şi cimitirul acelor oameni. Personajul de care vorbesc a văzut cum, în r-o groapă făcută chiar de victime, ele au fost aruncate după ce fuseseră împuş-

cate şi acoperite cu pămînt. Şi încă două zile se mai mişca acest pămînt deasupra gropii şi încă o noapte sau două, sau trei s-au auzit mai multe gemete, plînsete, care probabil erau ale copiilor ce nu fuseseră împuşcaţi prea bine. Nopţi de-a rîndul aceste gemete şi plînsete au stăruit în visele lui. L-au marcat pe toată viaţa. Acest personaj ajunge, la un moment dat, să intre pe o altă traiectorie a istoriei; nu din vina lui, este suspectat, acuzat, şi aşa mai departe. Dar el are o puritate pe care nu o poate ceda nimănui şi poate că această puritate a lui m-a condus, printre altele, la declanşarea piesei şi la scrierea ei separat de roman. O piesă poate să plece din spaţiul unei întîmplâri, de la tensiunea unei întîmplâri sau din spaţiul unei idei. Uneori, în cazul cel mai fericit, cele două locuri geometrice se suprapun şi se numesc reciproc şi o faptă devine simbol. Aş zice că are un autosimbol în ea, ca un grăunte care conţine în el propriul său viitor şi propria sa înflorire. Uneori o idee poate să prindă contur, să prindă carne şi să se creeze o umanitate. Cum de altfel iată, mă gîndesc, că Dumnezeu, înainte de a numi pămîntul, a avut o idee şi el de a face pămîntul şi de a face lumea. Deci nu făcînd-o i-a venit ideea, nu ? Cred că întîi a fost gîndul şi apoi a fost această lucrare. Intîi a fost cuvîntul, gîndul.

— Un prim gest, după ce a gîndit şi după ce a făptuit ce a gîndit, a fost să califice. „Şi a văzut Dumnezeu că este bine".

— Da. Dar pe urmă a renunţat la propriile sale idei. La ideea raiului, de pildă, el a renunţat. După ce a fost primul chirurg şi a scos-o pe Eva din coasta lui Adam — deci a creat prin extragere, deşi îi era foarte uşor să creeze din lut (dar se plictisise să creeze lumea din lut, că erau toate constituite) — i-a condamnat pe primii oameni la ieşirea din acest spaţiu fericit, condamnîndu-i la „a gîndi". Acest gest este echivalent şi cu o executare a condamnării. Deci iată-l şi pe post de posibil călău al propriei sale creaţii. Poate este prea mult spus călău ; să zicem extinctor al unei idei divine. El şi-a anulat prin izgonire propria idee, propria creaţie. Ce a urmat după aceea este o lungă poveste. . .

Dar să ne reîntoarcem la păsările noastre, pentru că păsări au fost şi în rai; şi păsări, şi dobitoace. El a făcut păsări, dobitoace, şi zi şi noapte, şi noi facem obiecte — scaune, piese, spunem acolo este un scaun, acolo este o masă, un geam, o fereastră; propunem nişte obiecte, propunem nişte oameni pe care îi mişcăm ca să-i ducem pînă la urmă la o idee, la o iubire şi la o distrugere a idealurilor altora sau a propriilor lor idealuri. Fiindcă multe personaje nu sînt neapărat distruse întotdeauna din exterior, ci se şi autodistrug.

— De ce aţi numit piesa *O pasăre dintr-o altă zi ?* Unii din critici au interpretat aceasta ca o aspiraţie spre o zi mai pură, în care asemenea

crime să nu mai fie posibile. I-ați spus *O pasăre dintr-o altă zi* gîndind la o zi din viitor, la o zi din trecut?

— *Este un titlu care „merge" și în dreapta și în stînga și în față și în spate. Adică această sintagmă poate fi proiectată și în trecut, și în viitor, o pasăre dintr-o altă zi din trecut, o pasăre dintr-o altă zi din viitor; deci o pasăre care safe peste ziua de azi dar care include și ziua de azi în ideea ei. Fiind o proiectare în viitor în vis, ele, aceste păsări, nu pot ființa decît plecînd de la cel care în această zi le aye în minte. Deci, ca un reper la trecut, ca un reper la viitor, ca o aspirație și ca o învățătură de minte.*

'— Un memento. Putem să-i spunem un memento?

— *Sigur. Probabil că pe aici ar fi. N-aș vrea însă să închid speculațiile care se pot face în jurul titlului.*

— Oricum, criticii s-au obișnuit să polemizeze cu intențiile declarate ale autorului; ei nu se consideră niciodată legați definitiv de o explicație dată de autor.

— *Bine fac. Iar un autor, după atîta timpi devine el însuși un cronicar al propriilor sale întîmplări scrise pe hîrtie.*

PREMIERA ABSOLUTĂ

TEATRUL NAȚIONAL DIN CLUJ-NAPOCA

1972

DISTRIBUȚIA

GHEORGHE M. NUȚESCU - Patriciu; LIGIA MOGA - Petra; GHEORGHE RADU - Socrul; RODICA DAMINESCU - Soacra; SILVIA GHELAN - Anișoara; DOREL VIȘAN - Ionescu; ANCA NECULCE MAXIMILIAN - Nuța Dobrescu; MELANIA URSU - Florentina; ȘTEFAN CRISTIAN-PISOSCHI - Izidor; NICOLAE ILIESCU - Liliac.

Regia: ALEXA VISARION
Scenografia: VITTORIO HOLTIER

P E R S O N A J E L E

PATRICIU
PETRA
SOACRA
SOCRUL
ANIŞOARA
IONESCU
NUȚA
FLORENTINA
LIVIAN
LILIAC
IZIDOR

PATRICIU: Ce întuneric! Unde mama dracului e comutatorul? N-aude nimeni? A venit stăpînul casei şi toată lumea doarme? *(Cad scaune.)* Deş-tep-ta-rea! Nici lumină electrică şi nici măcar o luminare n-am... Nu-mi aprinde nimeni o luminare? *(Plînge.)* Am murit şi nu m-aude nimeni?

PETRA *(se aude o altă uşă deschizîndu-se)*: Eşti viu, din păcate.

PATRICIU: Draga mea soțioară, scumpa mea nevestică, nu sînt mort?

PETRA: Eşti mort de beat, din păcate.

PATRICIU: Să cînte muzica! Vreau să mă trezesc în muzică... Vreau un Chopin!

PETRA: Linişte, dorm bătrînii...

PATRICIU: Să se trezească toată lumea! Eu comand în casa mea...

PETRA: Nu e casa ta aici, te afli în clădirea şcolii...

PATRICIU: E casa mea şi e vacanță... Lumină!

PETRA *(face lumină. Un fel de antreu enorm care se vede că îndeplineşte mai multe roluri : de birou, (se află o masă de lucru, de hol, de sufragerie, la nevoie. Un pian.)*: Ar putea să-ți fie ruşine să mă trezeşti la ora asta...

PATRICIU: Un bărbat are dreptul să-şi trezească soția la orice oră.

PETRA: Unde-ai fost pînă-acuma?

PATRICIU: La meci.

PETRA: Meciul a fost ieri, duminică, acuma e dimineața zilei de luni...

PATRICIU: Da?!

PETRA: Da.

PATRICIU: Formidabil cum trece timpul.

PETRA: Te-ai îmbătat.
PATRICIU: Da? !
PETRA: Da.
PATRICIU: N-am băgat de seamă. Ca să vezi cum e viața. .. M-am luat cu vorba... cum s-au marcat golurile, cum a fost arbitrajul. . . şi aşa, din vorbă-n vorbă. ..
PETRA: Te-ai făcut cui.
PATRICIU: Da, dar de ce te superi? Doar nu-i pentru prima dată.
PETRA: Din păcate.
PATRICIU: Să lăsăm demagogia! Vreau muzică! *(Bate din palme, deschizînd cu piciorul uşa pe unde a intrat Petra.)* Dragă tată socrule, scumpă mamă soacră, sculați-vă, veniți aici să ascultăm muzică... *(Apar cei doi bătrîni în cămăşi de noapte.)* Vă place Chopin?
SOACRA: Ne place...
PETRA: Ei cînd pleacă şi-acuma dimineața la secerat sau la prăşit întîi ascultă un concert. ..
PATRICIU: Tocmai de-aceea, s-asculte acuma, să se bucure de frumos.. . Vă rog să luați loc, în fotolii... *(0 aşază pe Soacră.)* Mie-mi place grozav Chopin, mai ales cînd sînt trist. . . *(îl aşază pe Socru.)* Acum sînt trist...
SOCRUL: Şi se vede, ai ochii tulburi de tristețe...
PATRICIU' *(urlînd isteric):* Nimeni nu mă crede! De ce nu mă crede nimeni, nici rudele? N-am omorît pe nimeni, de ce nu mă credeți?
SOCRUL: Te credem, esti trist c-ati pierdut meciul...
PATRICIU: L-am cîştigat...
SOCRUL: Eşti trist c-ați cîştigat meciul. *(Patriciu se aşează pe un scaun, se apleacă peste birou, îşi prinde capul între mîini şi plînge înfundat.)* Fată, cîntă-i bărbatului, are şi el dreptate, vrea muzică, poate-a băut omul fără lăutari şi beția fără lăutari e ca. ..
SOACRA: Lasă că ştiu ce este... *(Petra cîntă la pian, neconvinsă, Chopin. După un timp.)* Asta-i place lui? *(Petra dă aproximativ din cap.)* Ei, aşa-i omu', fiecare cu muzica lui.
SOCRUL: Cred c-a adormit... *(Se ridică uşor din fotoliu şi-i face semn Soacrei să plece la culcare. Porneşte în vîrful degetelor...)*

PATRICIU *(bate cu palma în masă):* Stai.
SOCRUL: Stau.
PATRICIU: Ascultă, cultivă-te. .. Nu s-a terminat. . .
SOCRUL: Văd că se albeşte de ziuă şi...
PATRICIU: Sst ! *(Se ridică şi-l aşează la loc în fotoliu.)* Chopin. .. *(Se aşează şi el exact cum a stat mai înainte. Petra cîntă. După un timp Soacra îi face un semn Socrului să-i dea de pe masă un lucru de mînă început şi lăsat acolo. Socrul se execută, fără să se ridice din fotoliu, întinzîndu-i doar mîinile. Soacra începe să croşeteze.)* La, la, la, la... *(Soacra nu mai croşetează.. Patriciu începe să sforăie. Soacra croşetează din nou.)* La, la, la, la... *(Soacra acelaşi joc. Sforăie din nou Patriciu. Socrul se ridică şi, pe vîrful degetelor, se îndreaptă spre camera vecină.)* La, la, la... *(Socrul se opreşte. Patriciu sforăie. Socrul iese tiptil din cameră. Apoi apare în uşă şi-i face semn Soacrei să-l urmeze. Soacra pleacă.)* La, la, la, la...
SOACRA *(oprindu-se):* La, la, la, la... *(Apoi iese tiptil.)*
PATRICIU *(bate cu palma în masă)*: Stați! înapoi! *(Cei doi revin în cameră.)* Nu vă place Chopin?
SOCRUL: Ne place, dar e prea pe sec.
PATRICIU: Da? *(Aşezîndu-i în fotolii.)*
SOCRUL: Da, ar trebui şi nişte vin... Muzica fără vin e ca. ..
SOACRA: Lasă că ştim noi că este ca...
SOCRUL: Dar n-am spus nici o porcărie !
SOACRA: Era să spui, şi ți-am spus de-acasă să nu spui porcării aici în oraş, porcăriile nu sînt pentru oamenii de la oraş.
SOCRUL *(lui Patriciu):* Am spus eu ceva urît? Am spus. că n-ar strica nişte vin, ca să nu te simți singur... Că şi la beție e greu să fii singur.
PATRICIU: Vrei să spui că eu sînt beat?
SOCRUL: Vreau să spun că eu m-aş îmbăta.
PATRICIU: Dar nevastă-mea crede că eu sînt beat.
SOCRUL: Nu te lua după nevastă, eu crezi că mă iau după ea? *(O arată pe Soacră.)* Niciodată să nu le crezi. .. Mie cînd îmi spune ea că sînt beat, sînt sigur că sînt treaz.
PATRICIU: Şi cînd îți spune că eşti treaz?

SOCRUL: Asta uite că nu-mi spune niciodată. *(Către Petra, care încetase să cînte.)* Cîntă, fato, înveseleşte-ţi bărbatul... Si eu tot zic de chestia aia...

PATRICIU: Care?

SOCRUL: Chestia cu vinul...

PATRICIU: Care vin?

SOCRUL: Vinul vostru din pivniţă, ştiu că aveţi o butie a voastră.

PETRA: Să nu bei vin din ea...

PATRICIU: De ce să nu bea?

PETRA: Nici tu nu bei.

SOCRUL: De ce să nu bem, doar n-a fost omorît vreun om în ea...

PATRICIU *(urlînd):* Cine ţi-a spus c-a fost omorît un om în ea?

SOCRUL: Nimeni...

PATRICIU *(Petrei):* Tu i-ai spus?

PETRA: De ce să-i spun, doar nu-i adevărat...

PATRICIU: Am auzit de la cineva prostia asta... De-ar fi aşa, mortul ar fi acolo.

PETRA: Dar de ce nu bei tu vin din vinul tău?

PATRICIU: Fiindcă vinul meu se află în pivniţa şcolii şi eu fiind ce sînt cînd merg după vinul meu pot să iau din vinul şcolii... Din economie, poftim! Sau din meschinărie ! Din necinste, poftim! Dar mi se pare absurd să fiu bănuit de cine ştie ce măgării doar pentru că nu beau vin din vinul meu. Nevastă-mea a băgat de seamă că nu beau vinul nostru şi hop! S-a gîndit la prostii...

SOCRUL: Ce fel de prostii?

PATRICIU: Prostii... în timpul războiului un soldat s-a-mbătat şi-a fost găsit după ani de zile într-o butie cu vin...

SOACRA: Stingeţi lumina, s-a făcut ziuă... *(Petra stinge lumina.)* Nu mai cîntaţi?

PETRA: Nu, mă duc să aduc vin. *(Iese.)*

SOCRUL *(în urma ei):* Aşa vorbeşti, de parcă te duci s-aduci otravă. *(Soacrei.)* Ce-are fie-ta asta ? Are draci?

SOACRA: Are...

SOCRUL: Să n-aibă!

SOACRA: Trebuie să aibă, aşa-s muierile cînd sînt borţoase, au draci.

SOCRUL *(lui Patriciu)*: Asta-i drept. Aşa că fă şi tu meciurile mai scurte. Sau ia-mă şi pe mine la meci.

SOACRA: Şi pe urmă să urli şi tu şi să mă trezeşti din somn şi să mă pui să-ţi cînt. ..

SOCRUL: Te-am pus eu vreodată să-mi cînţi la pian?

SOACRA: Asta ţi-ar mai fi trebuit, pian... La nebuni te duceam. *(Sever.)* Să nu te duci la nici un meci, beţivanule !

SOCRUL *(lui Patriciu):* Uite la ea, aşa mă ia în fiecare dimineaţă. Gustai eu acuma vreo gură de băutură? *(Soacrei.)* Tu de ce ai draci? De ce, că doar ţi-a trecut vremea dracilor?

SOACRA: Vă legarăţi amîndoi, tu cu gineri-tău, sacu' cu peticu'... Şi biata Petra umblă prin beci după băutură, nedumerită, chinuită... *(Intră Petra.)* Ea e cu burta la gură şi el umblă toată noaptea teleleu-Tănase şi mai şi minte c-a fost la meci... ca şi cum nu ştim unde umblă bărbaţii cînd sînt muierile lor grele? !

PETRA: Lasă-1, mamă, să umble, doar ce port eu în mine nu e copilul lui. ..

SOCRUL *(livid):* Ce tot vorbeşti acolo, ai căpiat?

PETRA: Nu e al lui. *(A pus vinul pe birou.)*

SOCRUL: Dar al cui este?

PETRA: Nu este al lui. *(Iese.)*

SOCRUL *(Soacrei):* E nebună... Sau nu e, şi atunci e mai rău... *(Lui Patriciu.)* Ce-s poveştile astea? *(Patriciu iese. Soacrei.)* Şi atunci de ce să nu bea omul? De ce să nu umble teleleu-Tănase? De ce să nu vină dimineaţa? De ce să n-o pună să cînte? De ce să nu ne oblige şi pe noi s-ascultăm cum cîntă la pian... Lua-l-ar dracu de pian cu coada lui cu tot!

PETRA *(intră):* Mergeţi şi mai dormiţi...

SOCRUL: Mie să-mi spui ce se-ntîmplă în casa asta?

PETRA: Nu se mai întîmplă nimic. *(îi toarnă vin.)* Vrei să guşti?

SOCRUL: E din butoiul ăla cu?... *(Intră Patriciu.)* Care-i povestea cu butia aia?...

PATRICIU: Fantezii de-ale ei... De le-ar auzi altcineva m-ar considera. .. în sfîrşit, mă duc să beau o cafea,

să mă plimb. Nu pot dormi într-un loc unde sînt privit așa cum sînt privit.

PETRA: Esti privit așa cum ești.

PATRICIU:' Cu ce ți-am greşit?

PETRA: Cu nimic. Asta-i greşeala ta, nu mi-ai greşit cu nimic. Rămîi, îți fac eu o cafea. . .

PATRICIU: De un timp are impresia c-am omorît un om şi l-am ascuns în vin ca să i se piardă urmele... Şi nimeni n-a aflat, decît ea... Nu ştiu cine i-a băgat asta în cap... Bănuiesc... E una Nuța Dobrescu, o cunoaşteți.. . Dar cum să omori un om şi să nu se ştie c-a dispărut?

PETRA: S-a spus c-a fugit în străinătate, că...

PATRICIU *(urlă):* Şi nu-i adevărat! Mort fără urme... Stă sub noi un cimitir, butia e un sicriu cu vin.. . Dar duceți-vă şi căutați-1.. . Am pus vin în fiecare toamnă peste el? Căutati-1!

PETRA: De ce țipi?'

PATRICIU: Urlu, nu țip. Urlu de prostiile tale.

PETRA: Si ce vrei, să nu spun ce cred? Să nu fac ce vreau?

PATRICIU: Fă.

PETRA: Şi dacă fac, o să mă distrugi, o să-mi omori copilul în mine.

PATRICIU: Aiurează.

SOCRUL: E clar că aiurează. Mortul de-i mort stă acolo şi nu fuge. Putem să-l căutăm. Asta-i lămurită... *(Petrei.)* Dar al cui e copilul?

PETRA: Al lui.

SOACRA: Dar ăsta n-are nume, mortul? Cum îl cheamă?

PETRA: Haralamb. . .

SOACRA: înțeleg.. . l-a. .. pentru că. . .

PATRICIU: Haralamb a dispărut acum o sută de ani;

PETRA: Nu chiar o sută. .. A fost omorît de cîțiva ani..,

SOCRUL: Cam de cîți?

PETRA: Cam de zece... ;

SOCRUL: înțeleg. .. *(Bind vin.)*

SOACRA: Ce-nțelegi, de ce bei?

SOCRUL: Beau ca să mă-ntrebi tu. Toată viața m-ai cicălit, lasă-mă-n pace ! Haralamb este un sfînt. L-a omorît Patriciu acum zece ani, din gelozie, fiindcă <↵ pruncul Petrei este al lui Haralamb. E un sfînt. Şi

Petra noastră e sfîntă. .. *(Petrei.)* Ieri nu te-am crezut c-ai făcut pe-un orb să vadă. ... Te cred... Dar cum ai făcut?

PETRA: I-am pus mîna pe ochi, si apoi a văzut.. .

SOCRUL: Da, da...

PETRA: Şi-un olog... L-am făcut să meargă.

SOACRA: Petra, mamă...

PETRA: Şi-1 port înpîntece pe Isus Cristos. . . Şi-1 voi naşte şi voi salva omenirea... *(Iese.)*

PATRICIU: I-am spus alaltăieri că... mă rog, e o nebunie sfîntă, dar... De aceea v-am chemat...

SOCRUL *(Soacrei):* Acuma înțelegi?

SOACRA: Nu.

SOCRUL *(arătîndu-l pe Patriciu):* înțelegi de ce bea? De supărare, de... E copilul lui, şi mama copilului lui e nebună... Aiurează.. . poveşti cu morți, cu sfinți. D-aia tipă la el.

PATRICIU:'Eu o iert...

PETRA *(care a intrat şi l-a auzit):* De ce crezi că-mi faci tu un bine, iertîndu-mă? Crezi c-am greşit spunînd ce credeam? Ce doream... *(Zîmbind.)* Da, tu ucizi şi tot pe tine trebuie să te linguşesc ca să mă ierți că m-ai omorît... Tu eşti bun şi drept cu mine... Dar cine-ți cere să fii bun cu mine? Cine vrea să-ți simtă iertarea? Eu sînt cea care te pot ierta sau nu, nu tu. *(Iese Patriciu.)*

SOCRUL: Fato, nu-mi dai ceva să mănînc?

PETRA: De ce schimbi vorba, mă crezi nebună?

SOCRUL: Tu schimbi vorba, eu vreau să mănînc şi tu urli la mine... Dă-mi să mănînc... *(Bea vin.)*

PETRA: Nu crezi nimic din ce-am spus.. .

SOCRUL: Eu? ! Te cred.

SOACRA: Eu nu cred nimic, nici cu mortul, nici cu minunile alea... Dacă n-ai dovezi, eu nu cred nimic... *(Petrei.)* Tu minți şi aiurezi şi tot tu urli la Patriciu.. .

SOCRUL: Seamănă cu mumă-sa.

SOACRA *(Petrei, fără să-l ia pe el în seamă):* N-ai nici o dovadă c-a făcut ce-ai spus, atunci de ce-l urăşti?

PETRA: Fiindcă n-am nici o dovadă.

ANISOARA *(urmată de Ionescu):* Bună dimineața... *(Văzîndu-ipe Socru şi Soacră.)* Ne scuzați...

SOCRUL: Poftiți, poftiți... *(Soacrei.)* Unde-mi sînt pantalonii? *(Ies şi vor reveni mai tîrziu îmbrăcați de zi.)*
ANIŞOARA: Am adus nişte pureci grozavi.
IONESCU: Pureci? !
ANISOARA: Pureci.
IONESCU: Ce pureci? !
ANIŞOARA: Pentru peştişori... *(Ionescu răsuflă uşurat.)* Ce peşti minunați... *(Lîngă acvariu.)* Roşii, verzi, cu aripioare, cu mustăți, japonezi, chineji, de toate rasele, de pe toate meridianele. .. Ce minune e şi un acvariu, aici găseşti toată... *(Nuța Dobrescu deschide uşa, o închide.)*
IONESCU *(în lipsa ei, către absenta ei):* Bună dimineața...
ANIŞOARA: Cine-a fost?
IONESCU: Sărita... Sărita, nu Sărita. *(Rîde cu hohote de propria sa glumă, satisfăcut.)*
ANIŞOARA *(văzînd că Petra tace):* Am venit să vă luăm în excursie. *(Deoarece Petra nu dă nici un semn câ ştie ceva.)* Am vorbit ieri cu Patriciu să mergem toți cu maşina mea la pădure.. . Bărbații să pescuiască...
IONESCU: Bărbații nu pescuiesc în pădure... *(Rîde cu hohote.)*
PETRA: Patriciu are probabil nevoie de linişte... Şi vrea să se creadă că eu am nevoie de linişte. I-a chemat şi pe părinții mei...
NUȚA *(a intrat Nuța Dobrescu):* Bună dimineața.. . Moise n-a fost pe aici?
PETRA: Nu... Stai..,
NUȚA *(ieşind):* Mulțumesc... O să vin mai tîrziu, am ceva treabă. ..
IONESCU: O snoabă...
ANIŞOARA: Dacă nu dă bună dimineața e sărită, daca dă, e snoabă... Hotărăşte-te.
IONESCU: în privința femeilor, eurămîn unnehotărît. *(Rîk singur.)* Dumneata dă pureci la peşti... Vezi, toți peştii ăştia frumos colorați trăiesc în linişte şi pace, în armonie. Acvariul e un exemplu de pace, de coexistență paşnică. *(Rîde cu hohote.)* Dar lumea nu-i un acvariu... De ce nu aplaudați, am spus o maximă. Dumneata vrei linişte, esti, scuză-mă, o refulată.

ANIŞOARA *(degajat):* Nu sînt o refulată, sînt chiar şi căsătorită.
IONESCU: Soții sînt uneori chiar şi neputincioşi. *(Sec.)* Nişte paravane.
ANIŞOARA: Nu sînt paravane...
IONESCU: Sînt paravane, ascultă ce-ți spun eu — care-am fost de două ori însurat.
PETRA: Am impresia c-ați venit să mă distrați...
IONESCU: Da. Eu în ultima vreme am găsit cheia vieții: distracția. Mă distrez pe mine, distrîndu-i pe alții.
ANIŞOARA: E o maximă? Penibilă. Măscărici de doi lei. N-aş vrea să fiu în pielea ta.
IONESCU: Eu aş vrea să mă aflu în pielea ta.
SOCRUL *(intră. Petrei):* Eu zic să mergem pînă la spital să te vadă o moaşă... Eşti în ultimele zile.
PETRA: Bărbatul meu a convocat aici toată omenirea, să mă vadă nebună. Are nevoie de martori.
• SOCRUL: Lasă-1 în pace. Eu zic să mergem noi amîndoi. *(Au intrat Soacra şi Patriciu.)*
PETRA: Bine. Măcar aşa nu-1 mai văd. *(Pleacă împreună cu Socrul).*
ANIŞOARA *(lui Patriciu):* Cu excursia cum rămîne ?...
PATRICIU: E nervoasă... Peste vreun ceas... O s-o aducă socru-meu înapoi. .. Am vorbit şi cu doctorița Florentina.. . O să vină şi ea s-o vadă, ca o cunoştință.
ANIŞOARA: Atunci venim şi noi peste o oră... *(Lui Ionescu):* Ai ocazia să te duci la biserică să te mai spovedeşti.
IONESCU: Ca să piară tot păcatul trebuie să ne spovedim amîndoi. *(Iese.)*
ANIŞOARA *(ieşind, se cruceşte):* Doamne, împielițatule...
IONESCU *(urmînd-o):* Fă-ți cruce mare, că e dracul bătrîn.
SOACRA: Crezi că Petra e nebună? *(Patriciu răsfoieşte nişte dosare la birou.)* O muiere în luna a noua să-şi piardă mințile şi s-aducă pe lume un copil... De **ce** nu mi-ai scris, de ce nu mi-ai spus pînă acum că şi-a pierdut mințile? *(A intrat Nuța, auzind.)* Tu de **ce** nu mi-ai trimis vorbă, Nuța, că te ştiu de mică? *(Nuța tace.)* Doamne, nu-nțeleg nimic din lumea asta... *(Pleacă în camera din dreapta.)*

PATRICIU: Ce-i? *(Nuța nu răspunde.)* Ce dorești? *(Liniște.)* Ce vrei? *(Liniște enervantă.)* Pentru ce-ai venit? *(Liniște. începe să răsfoiască dosarele. Bea lapte. Calm.)* Vrei ceva? Spune... Ce vrei?

NUȚA: Ale cui sînt fotoliile astea?

NUTAT^S ^ «te ** *birouM):* Astea două.

PATRICIU: Nu /ă este bine, Nuța Dobrescu? Pentru asta ai venit? Sînt fotoliile școlii. .

NUȚA: Bine, bine, dar ale cui sînt?

PATRICIU: Lasă-te de glume, ai fost elevă la această scoală, acum esti profesoară.. . N-am timp de glume.

NUȚA: Nici eu.

PATRICIU *(exasperat):* Totuşi, ce vrei?

NUȚA: Să-ntreb: ale cui sînt fotoliile astea?

PATRICIU: Ale biroului, ale școlii, sînt în inventar, *ești* mulțumită?

NUȚA: Nu.

PATRICIU: Nu ești mulțumită, sau vrei să spui că nu sînt în inventar?

NUTA: Si una si alta.

PATRICiU: Am de lucru.

NUTA: Si eu. Ale cui sînt fotoliile?

PATRICiU: Nu stiu. Ale cui sînt?

NUTA: Ale mele.'

PATRICIU: Hai, lasă-te de...

NUȚA: Nu, domnule Patriciu, sînt ale mele, eu am plătit impozite, sînt din contribuția mea, pe banii mei sînt cumpărate și am pretenția — cînd vin aici, să fiu poftită să stau în fotoliul meu.

PATRICIU: Sînt cumpărate nu doar din banii dumitale, ci din ai întregului corp profesoral, ai școlii, ai orașului . ..

NUȚA: Și din banii mei. Și acuma eu sînt școala. Eu sînt orașul. Și eu te plătesc în postul ăsta și vreau să m-asculti.

PATRICIU: Spune.

NUȚA: Și nu mai mînca și nu mai citi cînd stai de vorbă cu mine la mine în casă!

PATRICIU: Dumneata uiți că acest birou este și un fel de hol al locuinței mele și că aici e casa mea...

NUȚA: Dumneata uiți că aici este clădirea școlii și școala este casa mea...

PATRICIU: Totuşi, ce dorești?

NUȚA: De ce ești nerăbdător? Vreau să te-ntreb ceva despre un mort...

PATRICIU: Haralamb ți-a fost profesor de istorie, mai mult nu știu despre el...

NUȚA: Nu te-am întrebat nimic despre Haralamb.

PATRICIU: Poftim, ocupă loc în fotoliile dumitale...

NUȚA: Despre Haralamb știu tot...

PATRICIU: Ce știi?

NUȚA: Știu ce cred că este totul despre el. .. Nu dumneata l-ai omorît, cum s-a lămurit ulterior, pentru c-ar fi existat o simpatie între el și Petra. .. Asta e o prostioară, nu se mai fac crime din gelozie. .. Moartea lui n-a fost un subiect de melodramă leşinată... Ca să se întîmple o crimă, trebuie să existe un climat al ei, niște condiții, asta o știu și cei mai blegi criminaliști: asta se știe despre Haralamb, dacă vrei.

PATRICIU: Astea sînt vorbele lui Tică Dunărințu. Te-a trimis să mă iscodești?

NUȚA: Un procuror ar putea să te iscodească și singur... Nu m-a trimis nimeni, am venit singură. Dar nu mă interesează Haralamb.

PATRICIU: Pot să nu-ți răspund despre nimeni nimic...

NUȚA: Și ăsta ar fi un răspuns.

PATRICIU: Stimată tovarășe profesoară, țin să vă anunț că soția mea este gravidă și bolnavă de nervi și eu trebuie să fac imediat niște comenzi pentru cantina internatului și apoi să mă ocup de starea sănătății soției mele și n-am timp de obrăzniciile altora.

NUȚA *(întrerupîndu-l):* Stimate tovarășe director administrativ, fost al meu pe vremuri profesor de matematică, vă rog să n-aveți timp decît de lașitățile, ca să le zic așa, domniei voastre. La revedere. Pardon. Asta nu înseamnă c-am să plec de-aici. Asta înseamnă să vorbesc singură. Asta înseamnă că n-o să vă permit să mă întrerupeți.

PATRICIU: Poți să vorbești singură și în aer liber.

NUȚA: Am libertatea să vorbesc singură unde vreau. Libertatea asta nu mi-o poate lua nimeni, deci nici dumneata.

PATRICIU: Numai nebunii vorbesc singuri.

NUȚA: Te rog să mă consideri nebună. Dar te rog să nu mă întrerupi, te rog să nu m-auzi... *(Soacra e în ușă. Nuța n-o vede.)* îți amintești de moartea învățătorului Gugustiuc?

PATRICIU: Spuneai că nu vorbești cu mine.

NUȚA: Cînd vorbești singur vorbești cu cine vrei. Important este că nu te-aude nimeni. Eu și cu Aurelia eram în comitetul de conducere pe clasă și trebuia să controlăm pupitrele și să vedem ce cărți citesc fetele. Cărți interzise, bineînțeles. Dar toate cărțile fiind interzise, era lesne să descoperi dușmanul: orice carte era un dușman. Chiar în ziua morții învățătorului Gugustiuc comitetul nostru făcînd un control riguros prin clasă descoperă într-un pupitru un sicriu de metal lung de vreo doisprezece centimetri... Deschid capacul și înăuntru găsesc un maimuțoi culcat cu mîinile pe piept... Și cînd se deschidea sicriul, trăgînd de o ață, se vedea cum maimuțoiului, aflat în orizontală, mort, i se declanșează vitalitatea, i se ridică extremitatea rușinii, se ridică în fund din morți plin de vigoare... *(Patriciu o vede pe Soacra. îi face semn că Nuța e sărită.)* Cine putea fi maimuțoiul dacă nu chiar Gugustiuc? Anchete, ședințe, discuții... Să fie dată afară proprietara sicriului, dacă se poate spune așa... Și-a bătut joc de dascălul nostru. Fata n-a vrut să recunoască, a spus doar că ea a făcut sicriul. .. pentru a-1 da cadou unui iubit de-al ei, care îi cam trăsese chiulul în ultima vreme. .. Voia să i-1 trimită de ziua lui. Totul fusese gata înainte de moartea lui Gugustiuc... Nu, minciuni, s-a zis de către toți cei veniți să vadă monstruozitatea. Profesori, inși de la învățămînt, de la alte foruri. Trebuiau imediat cerute excluderea ei din organizația de U.T.C. și eliminarea ei din școală. Numai Haralamb a spus nu. Dar era nevoie de un element negativ pentru o asemenea zi cînd dușmanii căutau să compromită moartea învățătorului nostru. Asta era fraza. Era nu mult după război

și lupta de clasă era o problemă, în fiecare, clipă, murea o lume și trebuia văzut cine moare, o clasă, o civilizație, o religie, un sistem, cine? Și cine, șe va naște ! Și noi cum s-o excludem pe colegă? Cum să aducem adunării la cunoștință povestea cu sicriul? Am amînat adunarea, și noi, comitetul, niște fetișcane, am ieșit la marginea orașului, în cîmp, să deliberăm. Să deliberăm ! La școală trebuia sobrietate. Nu deschideam prea des jucăria de tinichea. Pe cîmp ne-a cuprins deodată pe toate un rîs nebunesc, cu hohote, liber... Un rîs.. . în deplină libertate !. .. în tîrg nu puteam rîde,, eram cadre de conducere și era o zi de doliu. Am rîs privind maimuțoiul, fără să ne dăm seama că de s-ar fi aflat, ori ne-ar fi văzut cineva, putea pe noi să ne măture... Așa, am măturat-o noi pe colegă... Numai Haralamb s-a opus și de-a doua zi a dispărut. *(Intră Anișoara și lonescu. Rămîn tăcuți în ușă.)* De ce-ți spun toate astea? Sînt niște fleacuri, prostioare? Da. Să-ți mai spun un fleac. O colegă, fată de chiabur, i-a ars altei colege carnetul de U.T.M. ca să se răzbune pe ea pentru un băiat. A fost dovedit faptul și s-a făcut o mare adunare pe școală și-a fost discutată, judecată și colegele ei au cerut, convinse, să fie trimisă această dușmancă veninoasă la ocnă ! Sau să fie condamnată la moarte ! Evident, o să spui, era o naivitate. Evident> o prostie, dar așa era atmosfera, climatul, elevele erau învățate să creadă în vorbe mari și să nu se mai cutremure de gravitatea acestor vorbe. *(Violent.)* Eu am cerut condamnarea la moarte a colegei mele !

ANIȘOARA: Și de ce țipi la el? *(îl arată pe Patriciu.)*

PATRICIU: Nu țipă la mine, vorbește singură.

ANIȘOARA *(Nuței):* Vrei să vă absolvim noi cei mai vechi de prostiile voastre din tinerețe?

NUȚA: Nu mă poate absolvi nimeni. Nici nu cer asta. Dar eu nu uit asta și nu vreau să uite nimeni. Mi-ați fost profesori și puteați să mă scutiți de asemenea momente penibile din viața mea.

ANIȘOARA: Puteai să te scutești singură.

NUȚA: Dar nu dumneata ne-ai dictat în. ziua morții lui Gugustiuc o scrisoare către el? Către mort l ÎTI care-1

asiguram cît de mult îl iubim! Noi, care nici nu-l văzusem vreodată. Căci nu nouă ne fusese învățător. Am copiat scrisoarea de cinci ori fiecare — ca să fie cît mai. multe scrisori. Şi unele fete i-au scris şi poezii.

ANIŞOARA: Toate clasele au scris.

NUȚA: Toate, în afară de clasa unde era diriginte Haralamb.

IONESCU: Haralamb era un sfînt.

NUȚA: Haralamb era un prost. Dacă le dicta şi el, trăia. * N-a fost un sfînt, a dispărut. Ca să nu se spună că la noi la şcoală a fost unul ce nu l-a iubit pe Guguştiuc. A fost ucis de cei care s-au temut că i-a făcut de rîs... Ca să nu se spună că şi ei au greşit, de au un asemenea cunoscut, nu coleg, cunoscut...

IONESCU: Tu erai mică, ce vină ai în toate astea? Eşti profesoară, eşti un om liber, bucură-te de viață, de ce te enervezi pentru un fapt consumat?

NUȚA: Sînt prea liberă, asta mă jenează, prea fac doar ce mă interesează, asta mă face să mă simt vinovată, nu prea pot să nu mă enervez, să mă plimb, să mă bucur de viață. Şi n-am plătit această libertate cu nimic.

IONESCU: Crezi că ai prea multă libertate?

NUȚA: Am atîta cîtă-mi trebuie. Şi n-am suferit nici măcar de vreo boală ca să am ce am şi n-am făcut nici un sacrificiu pentru asta!

IONESCU: Libertatea ți-o dă legea, nu mai e nevoie ca fiecare june să se plîngă că n-a luptat în război sau pe şantiere pentru ea. Dar dacă tu vrei să te plîngi, plînge-te, e şi asta un soi de nouă demagogie!

PATRICIU *(Soacrei):* Mă duc pînă la spital să văd... *(Anişoarei.)* O s-o aduc cît mai repede şi plecăm. *(Iese.)*

IONESCU: Fii mai veselă, încă eşti tînără. *(Nuia nu-l ascultă.)* Să-ți dau o dovadă de genialitatea mea... Anişoara, uită-te la mine! *(0 priveşte fix, face cîteva pase de hipnotizor.)* Pot să hipnotizez pînă şi-o domnişoară bătrînă. *(Anişoara va executa iot ce-i dictează el)* *Sting,* drept, stîngul. Stai! Pe loc repaus. *(Către Nuța.)* După cum ştii, n-a făcut armata, e soldat neinstruit. *(Anişoarei.)* Culcat! Drepți! Pe loc repaus!

(Către Nuța.) Nu mai vorbiți atîta despre moarte, viața e mai frumoasă decît moartea.

NUȚA: Moartea e o tîmpenie.

IONESCU: Crezi?

NUȚA: Sînt sigură, altfel viața ar fi o tîmpenie.

IONESCU *(voios):* Rîzi, atunci... Am s-o fac să vorbească franțuzeşte. Ea care nu ştie o boabă. *(Către Nuța.)* Cunoşti poezia lui Valery Larbaud „Prolog?"
„Ghiorăieli! Ghiorăieli!
Surde mîrîieli de burtă şi de mațe
Lungi văicăreli ale cărnii în veşnice prefaceri,
Nestăpînite voci şi şoapte de organe,
Glas, singurul glas omenesc ce nu minte,
Şi stăruie o vreme chiar după moartea cea
, i trupească"..

(Caire Anişoara.) Valery Larbaud „Prologue".

ANIŞOARA: „Borborygmes! borborygmes!
Grognements sourds et Testomac et des entrailles,
Plaintes de la chair sans casse modifiee.
Voix, chuchotements irrepressibles des organes,
Voix, la seule voix humaine qui ne ment pas
Et qui persiste meme quelque temps
Apres la mort physiologique..."

SOACRA *(închinîndu-se):* Doamne, toată lumea e nebună...

IONESCU *(Anişoarei, semne de trezire):* Trezeşte-te... Asa. .. Ce mai faci?

ANIŞOARA: Bine...

SOACRA: Parc-ai fost pe altă lume.

ANIŞOARA: Poftim?

SOACRA: Vorbeai în limbi străine, ca pocăiții, ca tremuricii.

NUȚA: Vorbea franțuzeşte, deşi nu ştie.

ANIŞOARA: Sînt o 'proastă...

NUȚA: N-am spus niciodată că eşti deşteaptă.

ANIŞOARA *(supărată):* Sînt mai în etate decît tine.

NUȚA: încă nu eşti o babă.

IONESCU *(rîzînd):* Şi cearta e o stare prehipnotică... Sau posthipnotică... Sînteți sensibile, sînteți medii bune... *(Bătăi în uşă).* Cine o să intre... Am să încerc să-l hipnotizez——

FLORENTINA *(intră):* Bună ziua...

IONESCU *(ieşindu-i în întâmpinare, privind-o fix):* Cunoaşteţi finalul poeziei lui Valery Larbaud „Prolog"?
„Ghiorăieli! Ghiorăieli!
Sînt oare şi-n organele gîndirii,
Neauzite prin grosimea cutiei craniene?"

FLORENTINA *(cu voce rară):* „Borborygmes! borborygmes! • ' <•
en a-t-il aussi dans Ies
organes de la pensee

IONESCU *(încîntat):* Ajunge! Bravo! Acuma trezeşte-te... *(Florentina se trezeşte):* Sărut mîna. *(îi sărută mîna.)*

SOACRA: Doamne fereşte-ne de-ăştia de la oraş. .. *(Pleacă în dreapta.)* Draci goi...

ANIŞOARA: Eşti grozav.. .

FLORENTINA: M-ai hipnotizat cumva? *(Ionescu aprobă.)* Am spus vreo prostie? *(Ionescu: nu.)* Petra încă n-a venit? *(Ionescu: nu.)*

ANIŞOARA: Cum se explică hipnoza?

IONESCU: Scrie-n cărţi. *(Rîzînd.)* Omul e un mister necunoscut... >

NUŢA: Crezi?

IONESCU: Bunăoară noi funcţionăm doar cu o mică parte din tonusul nostru vital. .. Creierul, de exemplu, este 80% inutilizabil...>•

ANIŞOARA: Crezi?

IONESCU: Asta a spus Einstein. Şi eu sînt un dogmatic, cred ce spun cei care au murit.

ANIŞOARA *(lui Ionescu)*: M-ai hipnotizat?!

IONESCU: Ai fost grozavă.

NUŢA: Aţi fost grozavă, nu v-am mai văzut aşa de grozavă de la moartea lui Guguştiuc. Atunci plîngeai, şi plîngea şi Moise, şi Patriciu... '

IONESCU: Şi eu am plîns.. . ; ^ ;

NUŢA: Da, şi mi s-a părut că plîngi ca să-ţi admiri propriile ' lacrimi/ uimit că poţi plînge.. . îmbătîndu-te de bucuria că poţi plînge.. . îţi admirai această tristete, acest sentiment mîridru'că te poţi înduioşa, că poţi varsă lacrimi. Chiar dacă mortul nu era de faţă! M-a uimit cît de grozav puteai plînge în faţa unei fotografii îndoliate... Şi cît de uşor se poate ucide, cu inima rece, un om viu.

IONESCU: Nu înţeleg ce vrei să spui.

NUŢA: Nimic.

FLORENTINA: Oamenii pot plînge, asta-i important, şi nu pot fi învinuiţi pentru slăbiciunile lor... Guguştiuc s-a dovedit apoi c-a fost un fascist, c-a omorît oameni, şi evrei, bineînţeles, şi că acest lucru nu s-a ştiut... Dar dacă cineva l-a crezut curat, e de vină acest cineva? Şi apoi n-a fost o dispoziţie a nimănui să i se facă şi la şcoala aceasta povestea pe care am aflat-o şi eu... A fost un exces de zel al unor foşti elevi de-ai săi... Nu trebuie să ne mirăm de Guguştiuc, omul e o fiinţă schimbătoare. Mereu ne schimbăm, mereu sîntem alţii, mereu se schimbă celulele din noi, mereu sînt altele — şi iată-mă pe mine cel de ieri nemaicondamnînd ce condamnam ieri şi iubind ce dispreţuiam ieri. în noi vine mereu altceva, alt eu, în aparentul nostru trup se naşte mereu alt om, străin şi imprevizibil... Şi să nu ne mirăm de crizele mistice ale cuiva la bătrîneţe, de isteriile cuiva în tinereţe, de marile iubirii de fuga lui Tolstoi, de ura ce va deveni mîine dragoste. Nu pot să ştiu azi cine voi fi mîine, celulele se schimbă fă ă să se-ntrebe... •

NUŢA: E drept, cine-mi putea spune mie ieri c-o s-o văd , azi hipnotizată pe o dîrză *(se uită la, Anişoara)*. care ieri plîngea cu hohote, ca să dea un exemplu personal, în faţa unei poze? Cine credea că ppate recita Valery Larbaud în original domnia sa care ne cînta în original„Sulico"? Da, celulele se schimba.

IONESCU: Nu crezi în hipnoză? Ani să-ncerc şi cu dumneata. *(Se aud bătăi în uşă.)* Sau cu cine o să intre acum.... *(Intră Livian.)* Bună ziua... Vă rog...

LIVIAN *(privindu-l în ochi):* Asta e, l-am ucis... *(îşi prinde faţa în mîini şi se aşează pe un scaun.)* Patriciu... Am intrat în curtea şcolii pe lîngă cimitirul de animale şi el m-a ajuns în dreptul intrării în pivniţă... E în pivniţa, rece...

ANIŞOARA: E o glumă prea proastă...

IONESCU *(rîzînd):* Trezeşte-te...

LIVIAN: De ce să mă trezesc?

IONESCU: Ai fost hipnotizat... -

LIVIAN: Da, parc-am fost hipnotizat: l-am luat de piept şi l-am izbit de perete şi i-am zis: să terminaţi odată cu jocul ăsta că omul poate fi condamnat fără să fie -judecat! Lasă morala în pace, Patriciule, nu-i mai li moaşă!... Mă picur pe toţi demagogii care fac caz de morală cînd aud că unul s-a culcat cu una. Sînt necinstit? Sînt vinovat pentru asta? Că m-am uitat la o femeie? Cine-mi ţine mie contul hormonilor şi-mi numără spermatozoizii!? Stau la ea, n-am fost laş. Am ascultat de instincte, da. Ei, şi? Dar despre cei care fură, despre profesorii care dau note pe mici şi damigene cu vin, ăştia care sînt, nu toţi, n-ai frică, nu sînt toţi, dar despre ăştia de ce nu discutaţi, despre doctorii care te jecmănesc pentru un dinte stricat. Da, tovarăşe Florentina! Pentru un dinte. — aici nu e nimic imoral?! Că atîţia directori sînt tîmpiţi — nu e imoral? Cine-i judecă? Prostia nu-i imorală? Cînd mai ales dă lecţii... Pentru asta nu faceţi caz! Numai cînd Livian s-a mutat la o muiere! Dar suedezii sînt cei mai cinstiţi oameni, cei mai morali, chit că nu se face caz cînd un bărbat şi o femeie...

ANIŞOARA: Te ştiam evreu, nu suedez, văd că de e vorba de morală, te schimbi.

NUŢA: în schimb, dumneata rămîi neschimbată: fată mare!

ANIŞOARA: Adică proastă! După voi/tinerii — fată mare înseamnă proastă.

NUŢA: Da, căci nu sîntem atît de proşti şi de farisei să apreciem ce-nseamnă feciorie.

LIVIAN *(Florentinei)*: Mergeţi şi constataţi moartea...

FLORENTINA: Eu ştiu că dumnealui *(îl arată pe Ionescuj* are humor şi-am învăţat şi eu o poezie şi încă alte două trei trucuri pentru un joc de-a hipnotismul, joc care are efectele sale, mai ales pentru cei ce nu-l cunosc. Dar un joc de-a moartea mi se pare lipsit de humor din partea dumitale.

LIVIAN: Eu n-am humor, eu pur şi simplu l-am omorît pe Patriciu. Vă rog să riiă credeţi că spun adevărul - şi-l spun nu ca să fiu cinstit cu voi, n-aş avea nici un motiv poate, nu-l spun din cinste: eu spun adevărul

dintr-o profundă infirmitate, că nu pot minţi. Puteam să nu spun nici că m-am mutat la o femeie.

ANIŞOARA: Mai tînără...

LIVIAN: Mai tînără şi mai frumoasă ca dumneata, în orice caz. Da, puteam să ascund că...

ANIŞOARA: ...dar că ai doi copii cu ea nu mai puteai ascunde.

LIVIAN: Puteam să nu-i recunosc, ca să fie moral, dar nici nu m-am gîndit, i-am trecut pe numele meu şi-i ştie toată lumea... Şi ce este imoral în asta?

ANIŞOARA: Atunci de ce te plîngi că te condamnă lumea?

NUŢA: Cine-l condamnă e un cretin sau o cretină. A recunoscut, a fost cinstit. ..

LIVIAN: Nu, n-am recunoscut, doar n-am săvîrşit o crimă ca s-o recunosc! Şi nu-i vorba de cinste, eu spun adevărul nu din cinste, ci fiindcă pentru mine adevărul e un viciu.

IONESCU *(surîzînd):* Şi numai buclucuri îţi aduce... Hai, zău, trezeşte-te... Aşa o să-nnebuneşti de ţii de una şi bună că l-ai plesnit pe Patriciu şi-aşa mai departe....

LIVIAN: Stăpîneşte-te, drăguţule, că n-o să-nnebunese... Eu nu sînt Petra să mă las dusă de basmele voastre... Vă cunosc, dragii mei. Iubiţii mei, nu glumesc, fiindcă nici Patriciu şi nici Moise nu glumeau şi nici dumneata *(o arată pe Anişoara)* — nimeni nu glumea cînd vorbea de băieţii mei. Eu eram un caz de lipsă de etică. Un exemplu. Cum să mai stau într-o funcţie, chiar administrativă, la o şcoală?... Ce exemplu dau eu elevilor şi elevelor? Un monstru bătrîn! Deci trebuie să fiu pus pe liber, ca dumneata *(se adresează lui Ionescu)* să-mi iei locul...

IONESCU: Mă faci să rid...

LIVIAN: Şi de ce nu rîzi? Vă cunosc, iubiţii mei, cînd nu mai puteţi înlătura un om prin luptă dreaptă, îl...

ANIŞOARA: îl ucidem, ca pe Patriciu.

LIVIAN: Nu, pe Patriciu l-am zdrobit eu. Puteai să-l numeşti pe Haralamb.

FLORENTINA: Cu Haralamb e o poveste bizară.

LIVIAN: Acum poveştile bizare nu se mai prea poţ întîmplă atît de uşor. Şi atunci un om poate fi discreditat.

Dă-i cu etica şi cu morala şi azvîrlă-1 pe drumuri! Ca să nu te mai incomodeze.

FLORENTINA: Dacă consideri c-a vrut cineva să te dea afară,' de ce nu spui...

LIVIAN: Cui?

FLORENTINA: Directorului şcolii, inspectoratului şcolar judeţean, comitetului de partid...

LIVIAN: De ce să merg eu să le spun că Patriciu e un ticălos? Cuiri eu sînt acum adjunctul lui o să se creadă că-1 sap.

ANIŞOARA: Şi dumneata nu-1 sapi, îl *critici,* îl ajuţi.

LIVIAN: Da, l-am ajutat să moară.

FLORENTINA *(insistă)*: De ce nu le spui?

LIVIAN: N-aş avea nimic să le spun în plus. Căci ei ştiu cine este Patriciu. Iar de nu ştiu înseamnă că nu merită să conducă, dacă nu cunosc ce ştie toată lumea şi nu văd tîmpeniile ce le-a făcut Patriciu nu merită decît să se ducă la oi, ciobani. Iar de ştiu *totul* despre Patriciu şi nu fac nimic, înseamnă că acceptă... că tolerează. înseamnă că şi ei sînt la fel. Bandiţi. înseamnă că şi ei trebuie daţi afară cu mătura.

ANIŞOARA: Atunci să nu admită nici crima dumitale...

FLORENTINA: Asta mai trebuie dovedită... Dumnealui . e surescitat, probabil te-au criticat pentru povestea cu...

LIVIAN: Nu m-a criticat nimeni, ci m-au jignit... Şi adineaori, venind aici, Patriciu mi-a spus că are indicaţii de sus să nu mai fiu în postul meu... De unde de sus, l-am întrebat, de la cer?

ANIŞOARA: De la partid.

LIVIAN: De la care partid? Nu vorbiţi atît de uşor de partid. Cine, de la partid? Partidul nu este o asociaţie anonimă şi eu sînt membru de partid şi ştiu că am un nume si o viată a mea.

IONESCU: Pe mine mă scuzaţi o clipă...

LIVIAN: E în pivniţă, îl găseşti sigur...; *(Ionescu a ieşit.)* N-o să mă mai dezonoreze Patriciu... Un fricos...

NUŢA: Un disperat, zicea Aurelia...

LIVIAN: Căzuse în frica lui Moise, aşa cad unii cînd o situaţie se echilibrează, le e frică de cineva, şi aşa se susţin... Cum ăstuia *(arată spre Ionescu, plecat)*

nu-i pasă de nimic, de toate i se fîlfîie, el este indiferenţa politică în picioare!

FLORENTINA: Nu toţi oamenii, sînt oameni politici.

LIVIAN: Dumneata eşti o resemnată şi ai şi pentru ce. ..

ANIŞOARA: Te rog s-o insulţi mai cu patos, să fii mai convingător, Patriciu a.

LIVIAN: Lasă-1 să doarmă în pace, alături acum de Haralamb. .. Nu, nu l-a ucis el pe Haralamb, el a jucat doar rolul gardianului legii, distrugînd pe cei fideli legii.

ANIŞOARA *(rîde):* El era inchiziţia? !

LIVIAN: El era omul lui Moise şi Moise toată viaţa a crezut că apără lumea şi de fapt n-a apărat decît propriile sale interese.

ANIŞOARA: Te rog să termini cu calomniile. *(Violent.)* îţi interzic să mai batjocoreşti oamenii!

LIVIAN: Cu ce drept îmi interzici mie să vorbesc?

ANIŞOARA: Cu dreptul meu de comunistă!

LIVIAN: Cînd un om se foloseşte de puterea lui de comunist ca să-1 facă să tacă pe alt comunist, la mijloc este cel puţin o eroare.

ANIŞOARA: Bine că n-ai spus că sînt o isterică!

LIVIAN: Nu, isterică sînteţi de mult.

ANIŞOARA: Mulţumesc.

LIVIAN: Nu-mi mulţumi, nu-i un compliment, dar nici o insultă, e un adevăr... Şi nu mai ţipa cine eşti, eu nu sînt vasalul dumitale şi eu n-o să mă las deposedat de puterea ce-o am şi de demnitate, şi n-o să-ţi permit să-ţi exerciţi funcţia în numele meu, puterea organizaţiei este şi puterea mea şi n-am să-ţi permit să-mi iei această putere şi s-o exerciţi în numele meu şi împotriva mea. Eu m-am decis singur cînd am intrat în partidul comunist, pe mine nu m-au ales la şedinţă prin ridicare de mîini masele, eu n-am fost ales ca dumneata, de alţii, eu m-am hotărît singur!

ANIŞOARA: Tot singur te-ai hotărît să-1 lichidezi şi pe Patriciu. *(Intră Ionescu. Linişte.)*

LIVIAN: Da, sigur.

ANIŞOARA *(lui Ionescu):* E mort ?!

IONESCU: Da, e mort. Dar nu mai este acolo, a fugit... *(Rîde.)* Trebuie să recunoaşteţi c-a fost un mare nu-

măr de hipnotism... *(Lui Livian.)* Trezeşte-te, fiule... E cazul să facem o pauză, prea multă hipnoză strică... Şi-acum să vă spun un banc cu elevul Bulă...

LIVIAN: Lasă bancurile...

IONESCU: Trezeşte-te, fiule... *(Celorlalţi.)* Ştiţi bancul cu Enescu? *(Râde cu hohote.)* Ştiţi bancul cu...?

(Cortina.)

LIVIAN: Ce număr are miliţia?

IONESCU *(îi scrie un număr):* Poftim!

LIVIAN *(face un număr la telefon):* Alo!

FLORENTINA: Cu cine vrei să vorbeşti?

LIVIAN: Cu miliţia. .. Alo, miliţia? Vă rog să veniţi la şcoala hortiviticolă, a fost omorît un om...

NUŢA *(Anişoara scapă un pahar cu apă jos):* Nu murdări parchetul.

FLORENŢINA *(lui Livian):; Dar* n-are rost să faci o» glumă chiar cu miliţia...

LIVIAN *(la telefon):* Nu, eu l-am omorît. La revedere. *(închide telefonul.)*

NUŢA *(Anişoarei): Şterge* parchetul...

ANIŞOARA: M-ai făcut babă, dar eşti mai bătrînă ca mine... *(Florentinei.)* Ce *tineri* mai pot fi ăştia care nu reacţionează cînd aud monstruozităţi *(îl arată pe Livian)* şi sînt deranjaţi de un pahar cu apă căzut pe podea. *(Către Nuţa.) Nu* e o lipsă de sensibilitate. *(Lui Ionescu, despre Nuţa.)* Pe junii ăştia nu-i mai interesează nimic, decît apa de pe parchet...

NUŢA: Decît curăţenia parchetului.

ANIŞOARA: Nu mai cred în *nimic,* în valoarea omului şi a faptelor sale, nu-i mai interesează o minciună, ca a lui Livian, o posibilă monstruozitate....

NUŢA: Cum să crezi? în vorbe spui că omul capabil — tîmplarul să fie tîmplar! — să fie la locul lui, şi în realitate Anişoara Garamalis e profesoară exemplară fiindcă, e papagal vechi, dar scrie mi-au cum zice pisica miau! Şi e proastă ca o ciubotă; una se vorbeşte şi alta văd junii că se întîmplă. Sînt minţită în faţă. Zilnic. Sînt considerată tîmpită. Zilnic. *(Anişoarei.)* Şi-atund ceri de la mine sensibilitate? Credea de-aş mai avea în *mine* un pic de sensibilitate ar trebui să-nnebunesc *l* Şi nu vreau. *(Ţipă:)* Şterge apa de pe parchet!

FLORENTINA: Atitudinea dumitale mi se pare jignitoare... E o profesoară cu merite, a muncit, e devotată.

NUŢA: Drama noastră de astăzi este că avem prea mulţi inşi devotaţi şi proşti. Mă îngrozeşte devotamentul ei. Proastă, dar devotată. *(Anişoara plînge.)*

LIVIAN *(sună telefonul, ridică receptorul):* Da, e şcoala hortiviticolă____Da, eu sînt la telefon... Nu, nu e o glumă... Aţi verificat telefonul, verificaţi şi restul.., Da, vă aştept... *(închide.)*

FLORENTINA *(despre Anişoara):* Toată viaţa s-a luptat pentru interesul colectivului şcolii...

NUŢA: Interesul pentru colectiv este interesul prin care ne batem pentru nişte bunuri aduse colectivului şi de care să ne folosim personal...

ANIŞOARA: Ce spui e pur şi simplu reacţionar... Eu m-am luptat pentru progres, am fost şi eu o progresistă.

NUŢA: Dar mi se pare reacţionar şi nu progresist să te lase cineva să predai ceea ce nu cunoşti... Ar fi trebuit să te retragi pentru incapacitate profesională...

IONESCU: Tovarăşă Dobrescu...

NUŢA: Nu-ţi fie frică, nu-s hipnotizată. Şi nu eşti tovarăş cu mine.

FLORENTINA: Sînt forme mai delicate de a te purta, dragă Nuţa Dobrescu...

ANIŞOARA: Să jigneşti nişte oameni care au luptat pentru progresul învăţămîntului, chiar cu lipsurile lor, pentru care şi-au făcut autocritica la timp...

NUŢA: Da, la timp ! întotdeauna trebuie să fie un coeficient de lipsuri care să constituie sursa autocriticii şi a unui bogat plan de măsuri. Vă cunosc cîntecul...

IONESCU *(rîzînd):* Ce e reacţionar în purtarea ei, dragă?

NUŢA: S-o laşi pe Anişoara Caramalis, literalmente analfabetă* să predea geografia patriei şi a lumii nu înseamnă doar că sprijini, ci că susţii şi promovezi nonvaloarea. Asta e reacţionar. Că ea spune trei lozinci? Nu crede îi ele fiindcă nu le-nţelege. Profesorul trebuie măsurat duoă munca şi valoarea sa, nu după vorbele sale goale. Să susţii mediocritatea asta veche şi să împiedici talentul şi valoarea este inuman, este reacţionar,

este exact excluderea dreptăţii din şcoală, este exact aşezarea scolii pe un statut de falsuri ....

FLORENTINA: Ce ţi-a făcut?

NUŢA: Mie? Şcolii, nu mie. Ea l-a trădat pe Haralamb,. l-a vîndut pe Haralamb duşmanilor lui... Nu de-acum, de cînd se ştie face la fel: vinde totul pentru treizeci de arginţi. Pentru postuleţul ei.

ANIŞOARA: Pe Patriciu acum tot eu l-am distrus?

LIVIAN: De Patriciu nu răspund.

NUŢA *(Anişoarei):* Dar de. Haralamb răspunzi... îţi aminteşti, la moartea lui Guguştiuc toate fetele au făcut de gardă în faţa fotografiei lui, cîte şase, în negru, îşi mai împrumutau hainele, nu aveau destule... Fotografia era pusă chiar în camera asta, aici... Şi noaptea am făcut de gardă tot cîte şase, stînd în picioare, cîte o oră... Şi cînd eu m-am dus în control, cu Haralamb, le-am găsit pe fete jucînd periniţa: puseseră tabloul ţinut drept pe o batistă, şi o elevă, în genunchi, pe batistă, îl invita la periniţă, pe Guguştiuc, iar celelalte jucau de mînă periniţa în jur.... Am rămas, înspăimîritată... Dacă le vedea altcineva? Era o năzbîtie a fetelor, era oboseala... Aşa a zis şi Haralamb şi le-a trimis la culcare... Dar in uşă apăruseşi dumneata. ..

ANIŞOARA: Fii consecventă, spune-mi tu.

NUŢA: Fetele au fost eliminate, dar Haralamb a dispărut. Şi nu din cauza mea.

ANIŞOARA: Da, era o scenă genială, puştoaicele făcînd de gardă noaptea, în loc să doarmă... Şi jucînd periniţa. .. Haralamb credea că e genială şi mai zicea că văzuse şi la biserica din Malovăţ steag negru în turlă, şi la berăria de la mărginea Cîmpuleţului fotografia lui Guguştiuc, şi-a mai zis că trebuia să fie neapărat şi la. spitalul unde zăcea Guguştiuc, şi la stadion, şi la W.C. .. .Glumea cam gros, uitînd că orice mort este înainte de toate un mort. Şi, de le iertam eu pe ele, cine mă ierta pe mine? Timpul, o să spui. Da, era exagerat, dar nu din vina mea. Nu, nu murise pămîntul,. nici Dumnezeu, şi voi nici nu-l cunoscuserăţi pe Guguştiuc. Dar de ce să-şi bată cineva joc de un mort?

NUŢA: Cine-şi bătuse joc? Fetele? Erau nişte copii obosiţi şi inconştienţi... Groaza dumitale c-o să se audă despre jocul lor de-a periniţa şi-o să plăteşti, le-a eliminat, şi l-a omorît şi pe Haralamb.

LILIAC, *(a intrat):* Bună ziua. Sînt de la miliţie. *(E în civil.)* Cine l-a omorît pe Haralamb? !

LIVIAN: Asta nu se ştie precis, eu nu pentru el v-am chemat. .. Eu l-am omorît pe Patriciu, administratorul.

LILIAC: îl cunosc, m-am întîlnit cu el acum o jumătate de oră la berăria de la marginea Cîmpuleţului. Era cam beat. V-a insultat şi?... Aţi fost la berărie?

LIVIAN: Nu. A venit el aici...

LILIAC: Nu cred, eu l-am lăsat dormind cu capul pe masă în sala rezervată pentru oaspeţi mai...

IONESCU *(rîzînd):* Adică pentru beţivi mai de soi. *(Lui Liliac.)* L-am căutat şi eu pe Patriciu prin pivniţă, unde mi-a spus Livian c-ar fi. Nu e.

LIVIAN: Nu e acolo pentru că l-ai putut ascunde, băga , în vreo butie, să nu fii martor, să nu se işte scandal... Mai bine să piară fără urme, ca Haralamb...

LILIAC: Ce-i cu Haralamb?

LIVIAN: E o poveste mai veche.

ANIŞOARA: A fost un sfînt pe care eu, Iuda, l-am trădat pentru treizeci de arginţi, pentru postuleţul meu. Asta e prima treaptă. A doua: a urmat nu răstignirea lui, ci sacrificarea lui de către cineva încă neidentificat. N-are importanţă, acesta a îndeplinit doar o hotărîre.

NUŢA: Să zicem că acest om a fost Ionescu.

IONESCU: De ce nu?

NUŢA: Nu te speria, e un joc.

IONESCU: Poftim, primesc să intru în joc, dar vă avertizez că l-am văzut recent pe Hamlet, şi cunosc celebra scenă cri jocul actorilor, aşa că n-o să se prindă jocul vostru... *(Rîzînd.)* O să fiu mult mai atent decît Regele criminal din Harnlet... Buh, şi mai departe?

NUŢA: Mai departe ce?

IONESCU: Cine a hotărît moartea profesorului de istorie?

LILIAC: Vă anunţ cu mult respect că eu am şi alte treburi şi-mi pare rău că nu pot asista la jocul dumnea-

voastră... *(Se retrage spre uşă.)* Totuşi/ bancurile astea se fac la 1 aprilie...

ANIŞOARA: Vă rog să nu plecaţi. *(Arătîndu-l pe Livian.)* Ce rol joacă Patriciu? A ştiut, n-a ştiut, a tolerat, a ucis? Dumneata vrei să faci să învieze un adevăr vechi.

LIVIAN: Adevărul nu se învecheşte.

ANIŞOARA: Ai dreptate. Dar de ce l-ai adus pe dumnealui *(îl arată pe Liliac)* aici? Să descopere ce?

LIVIAN: Ce-am spus: mortul.

SOACRA: Mă duc să chem un popă să cînte mortul... ori să sfinţească odaia şi oamenii ăştia. *(I-a spus Florentinei şi a ieşit.)*

ANIŞOARA *(lui Liliac» despre Livian):* Declară o năzbîtie, ca să-l considerăm iresponsabil... Dumnealui se teme de ceva mai grav, de judecata oamenilor. Vrea să fie la adăpbst, să nu-i impute nimeni lipsa de morală, seducerea unei foste eleve de-a noastră, eliminată, cu care are doi copii... I-a distrus viitorul! — sună cam patetic, nu?

IONESCU: Eu cred c-ar putea chiar să omoare pe cineva, făcînd pe apostolul dreptăţii... Şi vrea să ispăşească, de-aceea v-a chemat, *(lui Liliac),* da... Şi reîntorcîndu-se de la pîrnaie • să fie compătimit: sărmanul, şi-a pierdut viaţa în puşcărie pentru un ticălos ca Patriciu! Căci de omori pe cineva, poţi dovedi apoi că acest cineva n-a fost un ticălos?

NUŢA: Omorît, despre Haralamb nu se poate dovedi că n-a fost un ticălos.

LILIAC: Despre Haralamb nu se poate dovedi nimic, nici c-a murit. I s-a pierdut urma.

LIVIAN: Dar lui Patriciu nu i s-a pierdut urma: e în pivniţă. I-am spus să nu glumească cu mine, să nu-mi amintească de cei doi copii ai mei, şi el mi-a spus că spun bancuri. Şi l-am.

ANIŞOARA: Vedeţi de ce este dumnealui în stare pentru nişte bancuri? Degeaba-1 dispreţuia Patriciu, şi lumea, că e un om de nimic, —- nu! A fost în stare să se enerveze dumnealui! Adică să reacţioneze omeneşte. Şi la o simplă batjocură, nici măcar la o insultă — să-şi facă singur dreptate!

IONESCU: Să-şi asume adică o răspundere! Să omoare!

NUŢA: Deci şi tu ţi-ai asumat o răspundere, de crezi că-i o răspundere să mori...

LIVIAN: El nu şi-a asumat o răspundere atunci, de-i adevărat... Răspundere nu-i ceva făcut pe jumătate, asta-i crimă: să ucizi şi să taci. Eu vorbesc, eu îmi asum totul, fiindcă am motive, eu răspund...

IONESCU: Eu, neavînd motive, n-am săvîrşit nimic şi nu răspund de nimic. Nu sînt un erou, ce vrei? Mie mi-e frică să fac pe eroul... Mă tem de alţii... Dumneata răspunzi, l-ai chemat şi pe dînsul. *(îl arată pe Liliac.)* Deci nu te temi de ce-ai făcut şi nu te temi nici de dumneata. Asta mi se pare mai grav: să n-ai nici un criteriu cu care să te judeci singur înseamnă o lipsă totală de morală... Să ţipi că i-ai făcut de petrecanie unui om care de fapt este viu mi se pare la un moment dat nu un act de demenţă, ci lipsă de remuşcări, demagogie, lipsă de etică pur şi simplu! Ori înseamnă că n-ai criterii morale şi atunci eşti într-adevăr nevinovat. ..

LIVIAN: Sînt senil, adică?

IONESCU: Nevinovat. Un om care face dintr-o crimă o glumă este nevinovat!

LIVIAN: Adică sînt senil!

IONESCU: Deloc. Dumneata crezi în vinovăţia faptei dumitale, mă rog, în responsabilitatea ei. O trăieşti, ţi-o închipui a dumitale... Şi nu m-aş mira ca să se amplifice vinovăţia în mintea dumitale încît să te vezi nevoit să te sinucizi...

LIVIAN: Prostii... *(Lui Liliac.)* Mă crezi?

LILIAC: Eu nu cred decît ce *vad (face un număr de telefon).* Alo, doamna Constantinescu? Mai este pe-acolo administratorul şcolii hortiviticole?... Da, aştept... *(Celorlalţi.)* S-a dus să-l caute şi să-l aducă la telefon...

LIVIAN: Prostii... Nu spun decît adevărul. *(Florentinei.)* Dumneata ca medic mă crezi iresponsabil? Aştepţi şi dumneata să vină el la telefon? <

FLORENTINA: Da,
LIVIAN (*surîzînd*): Nu vă supărați, dar sînteți nebuni!
FLORENTINA: Eu îți cunosc povestea cu fosta elevă, şi nu te condamn... Dar dumneata nu vrei să suferi pentru ce te condamnă unii, vrei să suferi pentru altceva mult mai grav, pentru Patriciu, ca totul apoi să ți se pară mai uşor...
IONESCU: Bravează, face pe sadicul de care să se teamă toți care l-au insultat... C-ar fi posibil să-i lichideze şi pe ei. (*Surîzînd.*) Are nevoie de autoritatea unei crime care să-i redea personalitatea ştirbită prin drăgălăşenia cu fetişcana aia...
LIVIAN (*lui Liliac, ferm*): Declar că l-am omorît... (*E alb la față, desfigurat.*) Arestați-mă.
LILIAC: Bine, dar dacă eu vreau să te las liber?
LIVIAN: Nu se poate, legea e clară: cine ucide, trebuie să stea închis, ca să plătească.
LILIAC: Şi dacă eu vreau să te iert?
LIVIAN: Dumneata nu-ți dai seama ce spui?
LILIAC: Un milițian întotdeauna.îşi dă seama ce spune. El e omul legii, deci legea.
LIVIAN:. Legea spune că trebuie să fiu închis.
LILIAC: Legea spune ce vreau eu, omul legii. Că poți fi închis, sau că nu poți fi închis. Eu vreau să te las liber. •
LIVIAN: Eu nu vreau.
LILIAC: Te temi de libertate?
LIVIAN: Nu vreau să mai fac o altă crimă.
LILIAC: Nu vrei, sau nu poti?
LIVIAN (*țipă*): Nu vreau!
LILIAC: Dacă ai vrut pînă acum, o să mai vrei şi de-acum încolo. Dar de la ora poveştii dumitale pînă acum n-a trecut decît un ceas şi în atîta timp un criminal nu devine înger, Ori dumneata arăți ca un înger.
LIVIAN: Nu sînt... L-am...
LILIAC: Trebuie să-mi demonstrezi că eşti capabil de aşa ceva, ori pînă la ora de față n-ai nici o dovadă.
LIVIAN (*luminat*): Dumneata ai scăpat din balamuc.
LILIAC: Şi dumneata nu? Deci începem să ne înțelegem, sîntem. pe aceeaşi pistă... Rămîne esențialul: de ce fel de nebunie, suferi dumneata? Eu, de neîncredere.

Trebuie să-ți mărturisesc că Haralamb e fratele meu, \ sau a fost. (*La telefon.*) A plecat? Cam de-o jumătate de oră? Mulțumesc. (*închide.*) Poate că nu e vorba de nici un mort în toată povestea asta...
FLORENTINA (*în şoaptă*): Poate e vorba de ceva mai grav... (*Arată că ar fi nebun Livian.*) Asta e. (*Lui Liliac*): Esti frate cu Haralamb?
LILIAC: Da.
FLORENTINA: Şi-ai intrat în; miliție ca să-i descoperi asasinii?
LILIAC: Nu.
FLORENTINA: Nu vrei sări descoperi?
LILIAC: Nu pentru asta am intrat în, miliție.?
FLORENTINA: Nu-nțeleg, nu vrei să-i descoperi?
LILIAC: Am spus nu. Fiindcă nu există. Fiindcă nu vreau să găsesc nişte vinovați, fiindcă nu vreau să plătească cineva pentru moartea lui Haralamb. Nimeni să nu plătească.
IONESCU: Eşti creştin?
LILIAC: De ce-mi pui întrebarea asta?
IONESCU: De ce să nu plătească nimeni?
LILIAC: Fiindcă Haralamb n-a murit.
ANIŞOARA: Esti sigur?
LILIAC? Poftim?
IONESCU: A. întrebat dacă sînteți sigur?
LILIAC: Dar dumneavoastră sînteți siguri c-a murit? (*Lui Ionescu.*) Dumneata eşti sigur?
IONESCU: Eu n-am nici un amestec în treaba asta.
LILIAC: Atunci taci. (*Anişoarei.*) Dumneata eşti sigură?
ANIŞOARA: Lumea aşa spune.
LILIAC: Lasă lumea. E sigur doar cel care l-ar fi omorît. Dar el trăieşte.
FLORENTINA: E fugit în America?
LILIAC: Nu discutăm unde se află, ci doar de ce se află - în pămînt sau pe pămînt.
IONESCU (*Anişoarei*): Mă rog... (*Tuşeşte.*) N-af fi cazul să plecăm?
LILIAC: Nu pleacă nimeni pînă nu soseşte Patriciu.
LIVIAN: El n-o să sosească niciodată.
LILIAC: Dumneata eşti un om ciudat.

IONESCU: Exact. Foarte ciudat. în momentul cînd s-a auzit că Haralamb e moft, el *(arată spre Livian)* s-a prezentat la procuratură, nechemat de nimeni, subliniez, şi a declarat şi în scris că nu el l-a omorît. De ce oare? Te-a chemat totuşi cineva?

LIVIAN: Nimeni.

IONESCU: Dar în camera lui Haralamb s-au găsit apoi, pe pahare, pe clanţă amprentele tale. Deci, totuşi, ai fost ultimul om care a fost acasă la el.

LIVIAN: Şi totuşi am fost acuzat... Şi-am stat ani de zile închis de pomană... Asta nu ţi se pare ciudat?

IONESCU: Ţi s-a propus reabilitarea.. .

LIVIAN: Ce'sa fac eu cu ea? Eu ştiu că sînt nevinovat. *(Sună telefonul. Liliac e la aparat.)*

IONESCU: Totuşi, eşti ciudat... Atunci te-ai prezentat la tribunal spunînd că n-ai omorît... Şi acum spui că l-ai omorît pe Patriciu şi Patriciu trăieşte.

LILIAC: Da... *(A terminat convorbirea.)* Patriciu a plecat într-adevăr de-o jumătate de oră spre casă. *(Despre Livian, lui Ionescu.)* Eu, cînd am spus că e un ins ciudat, m-am gîndit la altceva...

IONESCU: Ce face acum, e straniu. Dar explicabil. Pe Patriciu mulţi îl urăsc şi unii îl consideră... Eu vă cred, cu Haralamb, că trăieşte... Dar Patriciu e considerat... Mă rog, urît, cel puţin... *(Arătîndu-l pe Livian.)* Şi dacă-1 urăşte şi el, înseamnă că are aceleaşi sentimente de ură ca mulţi alţii.. . Că, deci, este egalul lor, că poate urî, deci este un om întreg.

ANIŞOARA: De iubit, iubeşte, are două odrasle c-o fetişcană, îi mai lipsea ura ca să fie întreg.

IONESCU: Ucigîndu-1 pe Patriciu înseamnă c-a realizat imposibilul... Tot ce nu putuseră alţii... Ca să scape de Patriciu, doreau ei, unii... Aproape că era esenţa vieţii lor, să-l dărîme. Şi el îl doboară pe veci. Şi aşa ajunge şi el om, nu e rîmă, nu e un anonim... Unul despre care toţi ştiau că a suferit, dar n-a omorît nici o muscă.

ANIŞOARA: Dacă Patriciu ar şi muri cumva acum dintr-un accident, n-ar mai nega nimeni că n-avem în faţă un viteaz... *(Rîde.)* Crima asta ar fi preţul cu care el vrea să-şi plătească succesul de a fi considerat om

serios... *(Lui Liliac:)* Şi dumneata nu-1 crezi, îl uzurpi, îi refuzi acest preţ benevol... De ce vrei să se prăbuşească un om?

LILIAC: Domnişoară...

ANIŞOARA: De ieri sînt doamnă...

LILIAC: Doamnă, prietenul meu Tică Dunărinţu mi-a povestit un caz asemănător...

IONESCU: Pentru asta Livian e un ins ciudat?

LILIAC: Nu. Ci pentru c-am auzit că doarme vara la soare pe pămînt, dezbrăcat, şi pe pieptul lui doarme la soare un şarpe încolăcit... *(Lui Livian.)* E adevărat?

LIVIAN: Adevărat. Cine v-a spus?

LILIAC: Tică Dunărinţu, prietenul meu. Mi se pare că demult...

LIVIAN: Din leagăn... Mama a găsit un şarpe dormind în leagăn pe pieptul meu....

LILIAC: Probabil venise atras de vreo sticlă cu lapte...

FLORENTINA: Toţi copiii miros a lapte...

LIVIAN: Şi la primară, şi la liceu, mereu, vara dormeau pe pieptul meu. ...

ANIŞOARA: Şi nu ţi-e frică?

IONESCU: Dacă le rupi dinţii, n-au ce să-ţi facă. Să creşti şerpi nu mi se pare ciudat. Mai sînt şi şerpi de casă şi de baltă, inofensivi ca peştii.

LIVIAN: Am un şarpe pe care-1 port mereu cu mine.... *(îl scoate din sîn. îl ia de mînă pe Ionescu.)* Nu vrei să-l pipăi?

IONESCU *(depărtîndu-se)*: De ce să-l pipăi?

LIVIAN: Nu crezi decît ce pipăi, poftim! *(Bagă şarpele în sîn.)* Nu te speria, n-o să mori muscat de şarpe.

IONESCU: De unde ştii?

LIVIAN: Ţi-am văzut palma.

IONESCU: Şi ce mai scrie în ea? *(I-o întinde.)*

LIVIAN *(privind-o):* Soarta lui Haralamb... El era un tînăr care de la început a venit spre comunism... Şi a mers alături de nişte prieteni... Erai şi tu cu el...

ANIŞOARA: Desigur că şi eu.

LIVIAN: Şi dumneata, doamnă.

ANIŞOARA: Nu sînt doamnă decît în acte.

IONESCU: Şi Moise...

LIVIAN: Era un idealist, un romantic... Şi cînd a văzut metodele voastre de luptă...
NUŢA: Necinstite...
ANIŞOARA: Credeam c-ai adormit.
LIVIAN: ...atunci el a devenit incomod...
IONESCU: N-am fost prieteni.
LIVIAN: El vă considera prieteni. Şi eraţi.
NUŢA: A devenit incomod şi l-au ras. *(Liliac iese.)*
ANIŞOARA: Ai un vocabular ales.
NUŢA: L-au ras şi-au dat vina pe duşmani. Aveau un erou, pe Haralamb. Scăpaseră de el, dar l-au făcut erou! L-am sărbătorit la şcoală! S-a spus c-a fost ucis mişeleşte de duşmanul de clasă, de nişte criminali de război... *(Anişoarei.)* Şi dumneata ne-ai pus să-i scriem o poezie, ca amintire... Gazeta noastră de perete s-a numit „Inima lui Haralamb". Exista un erou. Şi exista şi un motiv în plus să fie jugăniţi cei potrivnici... Livian, agentul imperialismului american, a fost băgat la pîrnaie.
IONESCU: Scrie şi asta la mine în palmă?
LIVIAN *(lăsîndu-i palma):* Dumneata crezi că cititul meu în palmă e un truc ca reprizele dumitale de hipnotism?
IONESCU: De ce să te mint, asta şi cred. *(Intră Soacra şi Petra.)*
SOACRA: De ce-ai mai venit înapoi?
PETRA: Ca să dau mîncare la peştii din acvariu... Fără mine, ei mor, eu le ştiu taina, eu îi hrănesc, eu îi cunosc. *(Le dă purici de mîncare.)* Toţi care le mai dau cîte ceva de hrană, nu-i ştiu pe toţi şi nici toţi peştii nu-i ştiu pe ei şi nu-i iubesc şi nu se tem de ei...
SOACRA: Trebuia să rămîi la spital, să nu te sperii de ceva şi să.
PETRA: Nu mi-e frică de nimic.
IONESCU: Şi o glumă te poate speria...
PETRA: Cele mai proaste glume le face cu mine bărbatu-meu... De la un timp fuge de-acasă şi tot se teme c-o să nasc... E nebun: i-a intrat în cap că n-ar trebui să nasc, că sînt bătrînă...
FLORENTINA: Nu eşti şi n-o să păţeşti nimic la naştere.
PETRA: Lui îi e teamă c-o să păţească ceva cînd o să-i nasc un copil...

LIVIAN: Acum n-o să-i mai fie teamă, a murit...
PETRA: Cine?
LIVIAN: Patriciu...
PETRA: Nu se poate... El e sigur c-o să moară după ce eu o să nasc... Mi-a citit în palmă... Şi eu îl cred.
FLORENTINA: Sigur că după ce-o să aibă un copil, o să moară; fiecare părinte moare odată şi odată, dar nu se ştie cînd...
PETRA: El e foarte superstiţios. într-o vreme era convins c-o să moară după moartea mea...
LIVIAN: Nici dumneavoastră nu mă credeţi?
PETRA: Eu îl cred pe el. Tot ce-a zis el s-a-ntîmplat. Va muri după ce voi naşte eu, dar nu se ştie cînd, asta-i drept, peste o sută de ani... Priviţi peştii, sînt foarte calmi... Numai acesta se agită, fuge în sus şi în jos, fără odihnă... Şi ştiţi de ce? Acest peşte neastîmparat face o curăţenie grozavă; în acvariu... Priviţi apa, e ca nouă... Apa niciodată nu trebuie schimbată, mereu totul e aici fără pată, fără nici o murdărie... Fiindcă peştele acesta neobosit se hrăneşte cu excrementele celorlalţi peşti...
FLORENTINA: Mereu e înfometat, de-aceea nu se opreşte o clipă; goana asta nu este altceva decît o foame cumplită...
IONESCU: Poate.
PETRA: E un peşte coprofag, se mai întîmplă şi pe la case mai mari.
LIVIAN: Poate. Dar nu înţeleg un lucru: ce face dumnealui cu propriile sale excremente?
IONESCU: Ce să facă? Le foloseşte.
PETRA: Asta cred şi eu. *(Intră în dreapta, urmată de Soacră.)*
ANIŞOARA: Ce-o fi vrut să spună Petra despre peşti? Peştele este emblema primilor creştini, simbolul speranţei în Dumnezeu.
IONESCU *(către Nuţa)*: Şi spuneai că este incultă!?
FLORENTINA: Peştele este imaginea regenerării vieţii... Naşterea lui în apă... Nu ştiu ce voia Petra. Dar pentru Freud şi Jung el este imaginea fundamentală a vieţii...

IONESCU- *'fiul Livian): A* vieții, nu a morții!.;. Deci nici ea nu crede în moartea lui Patriciu;'

ANIŞOARA: Se mai pune şi o altă problema: glumim, bîrfim, dar cred c-ar trebui să fim mai responsabili cu ce spunem.:.. Patriciu este membru de partid. Şi dumneata, Livian,-eşti membru de partid. Nu te-ai întrebat niciodată dacă un membru de partid are dreptul să omoare un alt membru de partid?

LIVIAN: Ba da, m-am întrebat cînd a dispărut Haralamb.

ANIŞOARA: Şi acum ar trebui să te întrebi. Există o responsabilitate.. .

NUȚA *(lut Livian)*: Această fată bătrînă vrea să fie responsabilă de soarta partidului...

ANIŞOARA: Sînt măritată, deci nu mai sînt domnişoară.

NUȚA: Ea îți pune întrebări şi-o să umple lumea cu memoriile ei, şi-o să țipe în dreapta şi-n stînga, şi-o să ne umple urechile cu ce gîndeşte ea despre dumneata şi Patriciu, fiindcă ea e convinsă că gîndeşte bine.

ANIŞOARA: Eu, cînd gîndesc, mă gîndesc politie şi gîndesc bine.

NUȚA: Dar în politică nu se gîndeşte bine şi rău, fiecare gîndeşte cum este el, cum crede el că este bine şi • rău... • >-

ANIŞOARA: Moartea unui om, a lui Patriciu, este un lucru rău.

NUȚA: Dar moartea unui om, a lui Haralamb, a fost un lucru bun? *(Intră în dreapta, după Izidor. Se întîlneşte .în uşă cu Soacra).* ^

SOACRA: Bărbatu-meu nu ştiți unde-a plecat?

NUȚA: Să-şi cumpere cartuşe.

SOACRA: S-o ia dracu de vînătoare, cînd îl cauți, e la vînătoare... Toată viața a umblat la vînătoare.

IONESCU: Bine că n-a fost la vînătoare de fuste.

SOACRA: De rațe, de gîşte, de *(bîlbîind)* de păsărici, ca omu'. *(Intră Izidor.)* Iartă-mă, părinte, că hulesc...

IZIDOR: Eu n-am auzit nimic.

ANIŞOARA: Părinte, te-a adus Dumnezeu la timp: m-am căsătorit la primărie şi vreau să stau în genunchi şi în fața bisericii...

NUȚA *(ieşind):* Faci cununia religioasă ca să credem noi că mai ai ceva sfînt... N-ai nici un Dumnezeu ! *(Iese.)*

IZIDOR: Fiecare om trebuie să creadă în ceva.

IONESCU *(Anişoarei):* Ai spus că eşti căsătorită. Cu cine?

ANIŞOARA: Cu tine.

IONESCU: Nu ştiam.

ANIŞOARA:. Nici eu n-am ştiut pînă ce nu m-am uitat azi-dimineață în acte. Sîntem căsătoriți de-o zi. De • : ieri.

IONESCU: Formidabil. De ştiam, nu mergeam aseară la cinematograf, mă duceam la propria mea nuntă.

ANIŞOARA: Fă-ne o slujbă de nuntă, părinte. *(îl ia de mînă pe Ionescu.)*

IZIDOR: Eu nu sînt preot de nunți.

SOACRA: Dumnealui e pensionar şi l-am chemat la noi să dea cu apă cu busuioc prin odăi, să se ducă • ;. necuratul.

IZIDOR: Eu fac slujbă doar la morți.

IONESCU: Binecuvintezi moartea. Aici n-a murit nimeni, slavă domnului. >.

LIVIAN: A murit Patriciu.

IONESCU: Cunună-ne, părinte...

SOACRA: Lasă-1 în pace... Vino părinte, poate-a născut fie-mea, s-o binecuvîntezi.

IZIDOR: Naşterea o binecuvîntez.

ANIŞOARA: Doar plătim, credeți că pe gratis?

IZIDOR: La nunți nu slujesc, eu binecuvîntez doar ce nu ține de voința omului, — să te naşti sau să mori! Binecuvîntez ce ține de Dumnezeu.

IONESCU *(Anişoarei):* Căsătoria nu ține de Dumnezeu, nu el alege, eu şi tu alegem... Şi părintele nu vrea să binecuvînteze o greşeală...

ANIŞOARA: Atunci e mai bine ca femeile să trăiască în libertinaj?... şi să aibă cîte doi copii nelegitimi?

IONESCU: Copiii, oricum, se fac fără să ceri binecuvîntarea bisericii. .. Apoi îi botezi, nu?

ANIŞOARA: Dacă se fac fără oblăduirea ei, înseamnă că se fac în afara ei. .. *(Soacra, Izidor ies în dreapta.)*

IONESCU: Şi cum l-ai ucis?

LIVIAN: L-am pus să stea în genunchi, ca în fața altarului, şi să jure pe crucea asta ce-o port în sîn . .. *(Arată crucea.)* • • ;

ANIŞOARA: Lîngă şarpe, crucea de lîngă şarpe.

IONESCU: Lasă-1 în pace> şarpele e destinul său.
LIVIAN: A stat în genunchi... şi ca orice om venit de la ţară mai credea în Dumnezeu... L-am pus să-mi spună un adevăr...
IONESCU: Care? • -:*• • •
LIVIAN: Cine l-a ucis pe Haralamb?
IONESCU: Plăcerea asta a ta de a întreba ce s-a-ntîmplat cu Haralamb a devenit o tortură pentru alţii.. . Tu cauţi, eu un preţ pre a mare v
LIVIAN: Pentru viaţa unui om nu e nici un preţ prea mare.
IONESCU: Dar e în joc şi viaţa ta, enervezi lumea pentru o cauză pierdută, zău, şi foarte veche. Şi te mai miri cînd auzi că lumea te bîrfeşte pentru cei doi ţînci... Şi te mai miri că unii se gîndesc să te schimbe din post... Ce-o să le dai puştilor să mănînce, zău, nu te-ntrebi?
LIVIAN: Niciodată nu m-am gîndit în viaţă că trebuie să-mi apăr pîinea de la gură. .. Această mizerabilă luptă pentru existenţă omoară tot ce e frumos în noi, zău, crede-mă... Să nu-1 pun pe Patri ciu să jure pe crucea de care se teme el mai mult decît de partid — de ce să nu-1 pun? Ca să nu aflu adevărul?
IONESCU: Adevărul costă uneori vieţile altor oameni... Şi chiar viaţa ta te-ar putea costa, zău*.
LIVIAN: Tu vrei un adevăr paşnic, Ionescule, care să-ţi asigure o securitate personală, un adevăr gospodăresc, molcom, util, liniştit ... Eu l-am întrebat despre Haralamb.
IONESCU: Pentru ce te-ai răzbunat pe Patriciu? Ce ţi-a făcut el tie rău?
LIVIAN: M-a minţit...
IONESCU: Zău că eşti nebun....
LIVIAN: Trebuie lichidaţi martorii dubli, Ionescule... Patriciu e şi uh martor că Moise, să zicem, sau tu, să zicem — nu' sînteţi curaţi ca lacrima... şi că sînteţi vinovaţi.
IONESCU: Cejvină avem?
LIVIAN: Eu vorbesc... din punct de vedere teoretic, am ales numele voastre doar ca exemplu. .. Cu toate că şi voi nu eraţi morţi cînd a dispărut Haralamb...
IONESCU: Nu te-nţeleg'. ..

LIVIAN: Nu-i pot dovedi pe vinovaţi — să zicem, pe tine — fiindcă Patriciu e martor că eşti nevinovat.... Dar Patriciu e un mincinbs, un laş.. . ^ ^
IONESCU: Şi în faţa crucii a minţit?
LIVIAN: Nu mă-ntrerupe. Dacă lichidezi martorii falşi — alibiul! — atunci poţi dovedi, bunăoară, că...
IONESCU: ...că eu l-am ucis pe Haralamb... Deci e necesară moartea lui Patriciu, ca să poată fi descoperiţi adevăraţii vinovaţi. .. Dar te-nşeli, Livian... Părintele Izidor e mai înţelept... Nu poţi schimba nimic în lume, şi omul ar fi mai înţelept dacă unii n-ar încerca să schimbe ceva în veşnicia lumii... Ce contează un om, Livian, pentru o lume nouă?
LIVIAN: Ce contează o lume, Ionescule, fără un om? Tu mă îndemni ca un preot să iubesc această lume nouă şi să tac, şi nu doar să tac şi să tăinuiesc viaţa şi moartea lui Haralamb, dar să vă şi iubesc pe voi toţi, pe voi toţi, cei ajunşi la mica voastră putere, administratori, profesori, profesori de crimă, popi pensionari, fete bătrîne... Voi credeţi că aşa arată comuniştii, ca voi, nişte bătrîni pentru care adevărul trebuie să fie confortabil, bun pentru digestie? Tu vrei să tempaci cu mine, şi eu să nu-1 fi omorît pe Patriciu, ca să fie pace, să nu se mai facă cercetări şi aceste cercetări să-ţi pericliteze ţie pensia... Scopul vieţii ar fi pacea dintre noi, pacea în această şcoală unde voi aţi pus mîna pe puterea administrativă, odihna____Ce vrei tu, Ionescule, se numeşte moarte, numai moartea e paşnică şi dulce...
IONESCU: Cine ţi-a spus ţie că eu vreau să mă-mpac cu tine? Fă ce doreşti, o să plăteşti sau o să fii plătit după faptele tale.. . Adevărul la care ţin eu este .. .da, este trăiască Patriciu şi să nu pui pe seama lui... Da, rostul adevărului meu este viaţa lui Patriciu, viaţa oamenilor, nu moartea, nu nebunia.
LIVIAN: Crezi că eu pentru un singur mort fac o figură de monstru?
IONESCU: Nu te-nţeleg, Livian, şi nici ce vrei tu nu-mţeleg. Spui tot felul de lucruri care ar putea fi pentru tine argumente, deşi nu sînt, faci tot felul de... da, de scene, de înscenări, de nebunii, dar nu există în afara

acestor vorbe şi acestor fapte nici o scînteie care să-dea acestor vorbe şi acestor fapte un sens!

LIVIAN: Nu-ţi înţelegi timpul în care trăieşti, nu pe mine nu mă înţelegi.

IONESCU: Ăsta nu-i un răspuns, nu-i ce ţi-am cerut... zău, joci ca într-o comedie stupidă care are de toate,, dar n-are ,nici o idee.

LIVIAN: Nu-ţi înţelegi ziua, Ionescule. Priveşte hărţile, războaiele, gîndeşte-te la secolul ăsta al genocidului, al fascismului, al dictaturilor militare, al dictatorilor civili...... N-auzi nimic? Nu-ţi dai seama că există ceva îngrozitor? Că sentimentul vinovăţiei a dispărut? Tu te consideri vinovat de ceva?

IONESCU: Eu? ! V

LIVIAN: Dacă răspunzi printr-o întrebare... Da... Eşti un cadavru şi mi-e imposibil să reanimez un cadavru...

IONESCU: Vrei să mă omori şi pe mine?

LIVIAN.: De ce? Cadavrele sînt nevinovate.. . *(Rîde.) Cu* oameni morţi ca tine lumea va muri şi nu va rămîne decît un vultur să curețe pămîntul de hoituri. ..

IONESCU: Sau o hienă....."'

ANIŞOARA: Lasă-1, dragă, să spună ce vrea... El se crede un profet.. . Aşa că oracolul trebuie acceptat... Aşa e la greci, aşa e în *Mioriţa,* aşa cel puţin m-a învăţat adineaori Nuţa, Nuţica, Nuţişor, Nuţy... *(Intră Nuţa.)* Nuţica dragă, cum e cu oracolele, cum e cu miturile? *(Lui Ionescu.)* Pe cuvîntul meu de onoare că eu, care mă consider o fiinţă conştientă şi responsabilă, n-am ştiut pînă adineaori că mitologia este inconştientul nostru*i* că miturile sînt iresponsabilul din noi, inconştientul... şi mai ce, Nuţy dragă?

NUŢA: Dacă eşti responsabilă, mai bine mi-ai răspunde dacă ţi-a trasat cineva sarcină să fie omorît Haralamb,

ANIŞOARA: Cum poţi să spui o asemenea aberaţie? *(Intră Izidor.)* O asemenea insultă e...

NUŢA: Nu e nici o insultă... Tu mi-ai spus — vezi că te tutuiesc! — că toată viaţa n-ai făcut decît ce ai primit sarcină sa faci!

ANIŞOARA: Asta am şi făcut,... *(Intră Izidor şi Soacra.)*

NUŢA: Atunci cine ţi-a spus că Haralamb trebuie să... Dacă nu răspunzi, jură că nu ştii nimic. ..Jură pe crucea preotului... Părinte, dă-i crucea.... Stai în genunchi, aici, în faţa preotului, şi jură. ..

ANIŞOARA: Nu cred în cruce...

NUŢA: Atunci de ce-ai vrut să te cununi? De garagaţă? Ca să vedem noi că totuşi crezi? *(Soacra iese.)*

IONESCU: Jură, dragă...

NUŢA: El ar jura, el nu crede în nimic, jură pe orice... Dar tu crezi, ţi-e teamă să juri... Ţi-e frică de Dumnezeu!... Ţie frică de el, după ce toată viaţa l-ai hulit faţă de noi, elevele tale, ca să-ţi cîştigi un merit şi o pîine mai dulce... Tu eşti nebună, nu eu... Tu ne-ai minţit şi te-ai minţit, de-aceea ai rămas şi fată bătrînă... Ai stins în tine sexul, ca să ne dai un exemplu, ca să poţi să ne ţii şi pe noi în frîu, fără bilete de voie în oraş, fără iubiţi, ca nişte călugăriţe. Morala____*(Rîde.)* Ne-ai sacrificat zilele noastre de fetişcane pentru ca să n-ai cu una dintre noi vreun pocinog... S-a dus dracului copilăria fetelor, s-a dus dracului adolescenţa fetelor, trăiască ordinea! Ai sacrificat totul pentru ordine, şi buzele tale, şi nopţile tale.... Şi te-ai ofilit şi tii... Mizeria asta sexuală tu ai numit-o, în ce te priveşte, castitate, exemplu... jocul tău politic te-a rupt în două, căci n-ai putut să-mpaci sîngele din tine cu economia politică şi cu cursul scurt al istoriei... (e greu pentru tine să-i faci fraţi de cruce pe Freud şi pe Stalin). Şi-ai sacrificat şi viaţa ta, şi pe-a elevelor tale, ordinii... Şi iată ce-a ieşit, o dezordine grozavă în tine, vrei să te-nchini la cununie şi nu vrei, vrei şi nu vrei, nebunie curată... Aşa ai acceptat şi moartea lui Haralamb, din nebunie, din neputinţă... crima asta stă nu doar pe invidie şi pe...

IONESCU: Am înţeles, crima asta stă şi pe sexualitate, pe refulare, pe.....

NUŢA: Stă pe neputinţa de-a o împiedica... Şi neputinţa ta, Anişoara, este ordinea... Căci ordinea ta nu s-a bazat decît pe neputinţa ta, pe frica ta, pe neputinţa şi frica pe care şi noi şi alţii ni le-am însuşit. ..

IONESCU: Eşti sadică, Nuţa Dobrescu, îţi face plăcere să-i faci pe alţii să sufere. . . Şi sadismul ţine de

ciocoime, e un sentiment aş spune burghez, specific burghezilor care cred că numai ei au dreptate. Eşti o burgheză socialistă.

NUȚA: Sînt o realistă...

IONESCU: Eşti o burgheză realist-socialistă ... *(Rîde.)* Norocul nostru e că nu te luăm în seamă...

IZIDOR: Dar *(arătînd-^o pe Anişoarei)* dînsa plînge.

NUȚA: îi face o mare bucurie să sufere, să se simtă public nedreptăţită. .. E foarte bucuroasă că plînge.. . E şi :ea un om. ..

IONESCU: Şi-ţi pare rău c-ai făcut din ea un om?

NUȚA: Eu sînt o burgheză, dragă, şi burghezii mau sen- . timente umane. Aşa am învăţat la şcoală, aşa că ţine , minte şi nu mai spune prostii

LIVIAN: Nu simţiţi că de cîteva ore aerul e mai curat?

ANIŞOARA: Nu.' '

LIVIAjN: Fiindcă nu eşti în stare să deosebeşti viaţa de moarte. Pentru tine este acelaşi lucru dacă Patriciu trăieşte sau nu. De trei ore ele mort, răul poate muri şr a murit, nu simţiţi aerul cum s-a-mprospătat ?

IONESCU: De trei ore Patriciu doarme beat cine ştie pe ii ; unde. .. Ştiu; Patriciu e o pacoste pentru tine, o boală... v O turbare... Vrei să scapi de ea... Şi crezi că nu poţi scăpa de ea, decît dîndu-i la mir... Nu a murit, doarme, şi cît doarme, e alt aer în oraş. .. Aşa că dă-i nişte somnifere, cînd îl întîlneşti, e mai comod şi pentru tine şi pentru el. ..

LIVIAN: Eşti,orb, acest om este mort de mult şi cadavrul lui umblă prin lume.

IONESCU: E prea frumos ce spui, ca să te şi cred. Dar ce nevoie ai tu de mărturia mea că e mort, dacă tu eşti convins că el e mort?

LIVIAN: Vreau să te trezeşti, vreau să nu mai umbli ca o cîrtiţă, vreau să vezi adevărul, lumina.

IONESCU: Ce vină are cîrtiţa dacă nu-i place soarele?

LIVIAN: Vreau să te văd şi pe tine cine eşti.

IONESCU *(rîde):* Sînt o cîrtiţă...

LIVIAN: Ştiu. Vreau să te doară ochii cînd o să-l vezi pe -Patriciu mort şi^să leşini de spaimă...

ANIŞOARA: T-ai citit în palmă c-o să leşine de spaimă?

LIVIAN: Da: Şi dacă leşină, atunci el l-a omorît pe Haralamb.

IONESCU: Am să leşin cu martori, ca să fii mulţumit. Ca să ai şi tu o mulţumire. Ca oracolul să se adeverească.

LIVIAN: întotdeauna vorbeşti din deşteptăciune, nu din conştiinţă... întotdeauna găseşti un răspuns, te mulezi ca muşchiul, de orice, de piatră, de pom, ca să supravieţuieşti.

IONESCU: Asta într-adevăr înseamnă că sînt foarte deştept dacă gîndesc ca un muşchi de pădure. Se ştie mai ales din diverse tratate că muşchiul are o inteligenţă turbată.

LIVIAN: Degeaba rîzi, plantele sînt inteligente...

IONESCU: Inteligente foc, chit că n-au creier.

LIVIAN: Creierul nu poate să priceapă tot ce se-ntîmplă cu el. De-aceea unii trăiesc foarte bine şi fără creier. Bunăoară domnişoara Anişoara.

ANIŞOARA: Mulţumesc pentru compliment.

LIVIAN: Cu plăcere. Dar nu trebuie să te superi. Bătrîneţea e o vîrstă capricioasă, o vîrstă specifică, individualistă .. . i'

ANIŞOARA: Nu pricep.

LIVIAN: E simplu... Dumneata ai o experienţă individuală, o situaţie financiară, o carieră profesională, atîta cît este... Acuma ai devenit irascibilă, pedantă, ti-ai schimbat caracterul. .. Nu mult, dar ţi l-ai schimbat...

ANIŞOARA: Mi-am schimbat şi buletinul.

LIVIAN: Te-ai căsătorit...

ANIŞOARA: Şi tot nu înţeleg.

LIVIAN: Organismul a obosit...

IONESCU: Sper să nu treacă şi la adventişti.

LIVIAN: N-ar fi exclus. Nu mai crezi în ce vezi. v. Ochii " tăi, urechile, organele tale de simţ, domnişoară, duc spre creier informaţii în care creierul tău nu trebuie să se mai încreadă.. .

ANIŞOARA: Nici nu se mai încrede, ţi-o jur: cum să creadă bietul meu creier că dumneata l-ai omorît pe Patriciu? Ar i trebui să fie tîmpit. .. *(Intră Liliac.)*

LIVIAN: Eu îl văd pe Patriciu cum stă întins. , ... ; -r

ANIŞOARA: îl vezi prin zid? h

IONESCU: Sigur, el vede la distanță, prin zid, prin pomi, prin autobuze... Nu rîde.
ANIŞOARA: Nu rîd.
LIVIAN: îl văd...
IONESCU *(Anişoarei, cu condescendență):* Telepatia nu ține cont de ziduri, nu ține cont de simțurile obişnuite.. • fel vede dincolo de înțelegerea ochiului, el e un om deosebit, simte dincolo de ce sîntem noi, el trăieşte înafara întinderii simțurilor... El îl vede acum pe Patriciu mort... Este?
LIVIA: Da...
PATRICIU *(intră): A* venit Petra?
IONESCU: Da, e la bucătărie. *(Patriciu trece în bucătărie, Anişoarei.)* Poftim, ai văzut mortul? El l-a văzut mai devreme, singura deosebire între el şi noi este că noi vedem mortul umblînd. E o lipsă a simțurilor noastre. Bătrînețea. Rar creierul nostru nu trebuie să creadă ce vede. *(Intră Florentina şi Izidor.)* L-ați văzut pe /Patriciu?
FLORENTINA: Ne-am întîlnit...
ANIŞOARA: Ați îmbătrînit cu toții... El e mort, întrebați-1 pe Livian! E mort?
LIVIAN: Da... *(Liliac iese.)*
IONESCU: Şi ce-ați văzut era o iluzie optică, o fată morgana. ..
ANIŞOARA *(jovială, lui Ionescu):* Iarăşi ne-ai hipnotizat, barbățele...
LIVIAN: Adică eu sînt nebun? Asta vreți să spuneți?
IZIDOR: Nu te enerva, de ce vrei tu să schimbi firea lucrurilor? Lasă-i pe oameni să creadă ce vor.
LIVIAN: Nici tu nu-i laşi să creadă ce vor, părinte. Şi nici pe mine acum nu mă laşi să cred ce vreau şi ce este cu adevărat...
ANIŞOARA: Lasă-1 părinte, el vrea să schimbe lumea, să revoluționeze lumea. ..
-LIVIAN: Asta ai vrut şi tu cîndva, dar ai vrut prost şi pe urmă ai îmbătrînit. Omul trebuie să revoluționeze lumea.
IZIDOR: Omul trebuie să nu schimbe nimic, fiindcă nici nu poate, iar ce poate el, să facă un pod sau o cutie de chibrite, sînt fleacuri.

LIVIAN: Atunci ar însemna că viața noastră e făcuta din fleacuri.
IONESCU: Şi nu este?
LIVIAN: Pentru voi doi, este. Tu şi cu ea *(o arată pe Anişoara)* sunteți doi caraghioşi.
ANIŞOARA: Două jucării stricate.
LIVIAN: Doi ticăloşi îmbătrîniți. Omul trebuie, are nevoie să se rewltiționeze singur, dar în voi totul e stricat...
ANIŞOARA: E drept, eu nu văd prin ziduri şi prin autobuze, îmi fac autocritica. *(Intră Patriciu.)* Tu nu-ți faci autocritica?
PATRICIU: Pentru ce?
ANIŞOARA: Pentru că trăieşti. Pentru că te mişti. Pentru că nu te transformi, pentru că nu te superi că te-am aşteptat... Unde-ai fost?
PATRICIU: La circiumă. *(Pornind spre ieşire.)* Şi acum mă duc tot acolo, dacă...
PETRA *(a intrat):* Du-te, n-o să te țină nimeni de mînecă. îmbată-te, asta într-adevăr poți s-o faci bine... *(Dispare în dreapta, urmată de Florentina.)*
IZIDOR: Rămîi...
ANIŞOARA: De ce? Să-l omoare cumva Livian?
IZIDOR: Nimeni nu omoară pe nimeni. Toate or să rămînă la fel, şi oamenii, şi lucrurile, asta e frumusețea lumii.
LIVIAN: Am uitat să-i dau lapte şarpelui... E ora mesei... Dar am să mă reîntorc să pun totul în ordine...
IZIDOR: Totul este în ordine. De-un milion de ani, şi de mai demult, totul este în ordine.
LIVIAN: Du-te şi te culcă, părinte, pentru dumneata a venit ora somnului. *(Iese.)*
ANIŞOARA *(la telefon):* Trebuie să chemăm miliția... Sau, mai bine spitalul de nebuni. *(La telefon.).* Ce număr are neuropsihiatria? Mulțumesc... *(Formează un număr.)* Trebuie să-l revoluționeze nițel medicii... Să-l mai schimbe la cap... *(Rîde.)* Alo! Alo! Nu răspunde nimeni.
IZIDOR: Lasă-1 în pace... Frumusețea omului e să nu încerce să mişte nimic din loc.
IONESCU: Părinte, după cîte sînt informat, ai fost preot într-o închisoare în timpul războiului.
IZIDOR: Da.

IONESCU: Si-ai spovedit pe toti condamnații la moarte. ..
IZIDOR: Da...
IONESCU: Şi-ai asistat şi la execuții?
IZIDOR: De ce te interesează?
IONESCU: Fiindcă a nu schimba nimic în viață, înseamnă a nu schimba nimic nici în trecerea timpului, a nu căuta nimic în trecut, a nu căuta să luminezi sau să schimbi trecutul... adică a-1 lăsa, aşa gum a fost, a nu-1 tulbura. Pe dumneata nu te tulbură acel trecut al dumitale?
IZIDOR: Nu-mi reproşez nimic.. . Şi nu ascund nimic din ce-a fost.
IONESCU: O fată de optsprezece ani a fost condamnată la moarte şi în ziua execuției s-a descoperit că era gravidă. .. Şi-a fost lăsată, după lege, să nască.
IZIDOR: O chema Maria...
IONESCU: Şi-a fost executată, după lege, după ce-a născut... Nu te-a cutremurat moartea ei?
PATRICIU: De ce-i aminteşti astea? Vrei să-1 şantajezi cu ceva?
IONESCU: Da. Pe mine nu vrea să mă cunune, dar la moartea Măriei a asistat___Şi acum spune să nu răscolim trecutul...
JZIDOR: Să nu răscolim nimic, nici trecutul...
IONESCU: Eu vreau să-1 răscolesc, ca să schimb prezentul; să mă cununi...
IZIDOR: Nu crezi în cununie...
IONESCU: Dar vreau să schimb în dumneata ce crezi despre mine.
IZIDOR: N-o să te urăsc, price m-ai întreba... Şi chiar de te-aş cununa, ai rămîne la fel...
IONESCU: Ai asistat la atîtea execuții. Nu te temi de moarte?
IZIDOR: Moartea e în noi, ne naştem cu ea, iubim cu ea în noi, murim o dată cu ea, de ce să mă tem de ea?
IONESCU *(lui Patriciu):* Nici tu nu te temi de moarte?
PATRICIU: De ce mă întrebi?
IZIDOR: Nu trebuie nimeni să se teamă de ea. .. Lumea multe răstălmăceşte... Aduceți-vă aminte de ciobanul din *Miorița...* Se teme el de moarte? Nu...

IONESCU: Chestia e că noi nu sintem ciobani, părinte, şi ne temem. ,*(Lui Patriciu.) Teme-te* de Livian! A zis că te-a omorît... Asta înseamnă că vrea să te omoare? Nu întrebi de ce?
ANIŞOARA: E nebun. *(Intră Petra.)*
PETRA: Iar ai băut.
PATRICIU: Din cauza ta beau.
PETRA: Bine că ai un motiv.
PATRICIU: t)e ce mă certi, era mai bine să fiu mort, decît mort de beat?
IONESCU *(lui Livian care intră):* Acuma nu-1 poți omorî, e mort de beat. .*(Livian iese.)*
PATRICIU: Serveşte - oamenii cu o cafea...
PETRA: Du-te şi te culcă, arăți lamentabil.
PATRICIU: Eu care te-am iubit toată viața... mă faci de rîs. ... spui prostii, despre Haralamb, despre chestia aia tîmpită cu mînzul... N-am o zi de linişte, umblu cu pantalonii'nfecăleați. Ai:zis că nu-i mai calci în veci... Şi mă doare.. . *(Izidor pleacă.)*
"PETRA: Ce, beregata, de vin?
PATRICIU: Că umblu pilit de necaz, că n-am pantalonii călcați.. .
PETOA: Şi ce te mai doare?
PATRICIU: Că tu nu mă mai, iubeşti, că părinții tăi mă consideră un ratat... Asta şi sînt. Eu mă consider vinovat. .. Da, n-am fost în stare să cumpăr o maşina... N-am pus o cărămidă pentru o căsuță... Sînt vinovat față de tine că nu te-am dus niciodată în străinătate, nici măcar pînă la Belgrad.
PETRA: Eşti îngrozitor!
PATRICIU: Recunosc, sînt. Nu te-am mai dus la un bal de zece ani, la un restaurant...
PETRA: E îngrozitor să ai conştiința încărcată cu asemenea prostii.
PATRICIU: Nu sînt prostii, e viața mea.
PETRA: Eşti formidabil: ai remuşcări pentru nişte bagatele şi nu-ți pasă c-ai comis o crimă!
PATRICIU: N-am comis..:
PETRA: Atunci cine e vinovatul? *(Iese în dreapta,armată de Soacră şi de Florentina.)*

IONESCU: L-ai văzut pe Livian? Are la el un şarpe... Şi tot timpul se plînge că-1 scoală noaptea din somn o pasăre cu trei capete... O aude în vis, se/deşteaptă, şi ea pe trei glasuri cîntă şi urlă şi latră şi nu-1 lasă în pace... E o nebunie, am crezut eu, dar el poartă şarpele în sîn ca să nu-1 spintece cu ciocul pasărea asta nevăzută care lasă în urma ei numai cenuşă şi iarbă, în visele lui... Mă asculţi?

PATRICIU: Cunosc pasărea asta, nici pe mine nu mă lasă noaptea să dorm.

IONESCU: Şi tu o auzi în somn?

PATRICIU: Cu cele trei capete ale ei sfîrteacă şi înghite totul... Ea e timpul, Ionescule. Trecutul, prezentul şi viitorul, tu n-o auzi?

IONESCU: Nu.

PATRICIU: Eşti atît de curat încît n-o auzi?

IONESCU: Eu sînt un om serios, Patriciule, nu aiurez. Livian vrea să te omoare...

PATRICIU: Livian vrea să omoare pasărea asta... Şi mi-ar face un bine, aş scăpa de ea.

IONESCU: Dar dacă tu şi cu el gîndiţi la fel, ori v-aţi vorbit, ori prin telepatie... Ori vă bateţi joc de mine? Vă înţeleg, aţi inventat povestea asta stupidă ca să mă băgaţi în încurcătură.

PATRICIU: Pasărea asta nu-i o pasăre stupidă...

IONESCU: Las-o dracului de pasăre! Povestea stupidă e alta: să vină el, cum a şi venit, să spună că te-a omorît... Că te-a pus în genunchi să juri. .. Ca apoi să poată găsi adevăraţii vinovaţi... Adică cine, eu?

PATRICIU: Nu ştiu despre ce este vorba.

IONESCU: Sigur n-o să recunoaşteţi că aţi pus la punct mascarada cu moartea ta... Şi eu, fraierul, nu m-am prins şi-ţi luam apărarea...

PATRICIU: Cine se gîndeşte la moartea mea?

IONESCU: Livian zice că ţi-am citit şi în palmă, şi e scris şi în palma lui, şi ai citit şi tu că vei muri după cum e scris acolo... *(Patriciu se uită pe fereastră şi tace.)* Deci, e adevărat! *(Patriciu tace.)* Deci, şi tu eşti un tîmpit. Şi eu îmi pierd vremea cu doi tîmpiţi.

ANIŞOARA: Şi eu sînt martoră c-a spus că te-a omorît. .. Tu ai fost pentru el un mort... Şi vei fi cu adevărat, dacă taci şi-ţi umblă prin cap păsări cu trei capete. El o să omoare pasărea asta! Şi n-o s-o mai auzi! O să te scape de ea ! O să omoare pasărea ca să arate că el e mai tare ca timpul, că el opreşte timpul în loc şi face dreptate.

PATRICIU: Pasărea asta nu poate muri... Ştiu ce vrea el, s-o îmblînzească...

ANIŞOARA: Să îmblînzească zilele, timpul, trecutul, viitorul? Trezeşte-te, omule ! Te va sugruma şi va spune că a făcut dreptate, c-a distrus un martor idiot... şi că poate face din noi. .. El ia crima asta drept un act de eroism, mai presus de trecutul tău, mai presus decît viitorul nostru, el vrea sa arate că numai printr-o crimă poate infringe tot ce-a făcut timpul, numai aşa el poate fi mai presus de noi şi de zilele noastre, veşnic şi drept, ca adevărul...

PATRICIU: Ce pot eu să-i reproşez acestui om? Nimic! N-a făcut nici un rău nimănui. Şi nu mi-a făcut nici mie nici un rău !

IONESCU: Dar se gîndeşte la moartea ta... şi o prelungeşte. Se joacă, ascultă-mă, cu pielea ta, cu viaţa ta...

PATRICIU: E un om plin de virtute şi dacă aşa cum am visat, şarpele lui înţelept face pasărea să nu mai latre şi să nu mai înghită totul, atunci...

ANIŞOARA: Unde-a plecat Florentina?

IONESCU: Cheam-o de la bucătărie... *(Anişoara iese în dreapta.)*.. . Atunci ce-i?

PATRICIU: E ce trebuie să fie omul, înţelepciunea, virtutea să înfrîngă timpul, să dăinuie, omul să fie nemuritor. Şi lumea va trăi în ţara nemuririi.

IONESCU: Trezeşte-te, pari un idiot hipnotizat... Eu trag un semnal de alarmă în faţa ta şi tu baţi cîmpii! *(Intră Florentina şi Anişoara.)* Dacă nu te trezeşti din beţie, —că văd că ai ochii tulburi, şi din ghicit în palmă, o să rămîi singur cuc, cu nimeni alături...

PATRICIU: Şi cu nimeni împotrivă... Mai ales cu nimeni 'împotrivă aş vrea să rămîn.

FLORENTINA: Dar ce-ai făcut dumneata de te crezi duşmănit?

PATRICIU:-' Nimic. *(îşi toarnă vin.)* Niciodată n-am făcut nimic. Am asistat... Am fost mut ca iarba. Sînteţi mulţumită?

FLORENTINA: Trebuie să asculţi, nu fă pe profetul, pe singuraticul... Aşa o să mori. Livian nu^-i întreg la minte, trebuie să fii atent. .. Te facem atent. ..

PATRICIU: Trageţi semnalul de alarmă, foarte bine. Am luat act. Sînt atent. înseamnă că există cineva care vrea să corecteze ceva...

ANIŞOARA: Livian nu poate corecta nimic. Ce să corecteze, ziua, viaţa, timpul, ce mama dracului să corecteze, natura, pupăza aia cu trei capete.. . Nu mai bea atîta ! *(îi ia sticla din mînă.)* Mai bine ţi-ai corecta ţinuta, mai bine ţi-ai băga cămaşa în pantaloni.

PATRICIU: De ce tremuraţi voi pentru capul meu?

IONESCU: Nu mai bea, să poţi judeca.

PATRICIU: Vă mulţumesc pentru strigătul vostru de alarmă... Am să-mi bag cămaşa în pantaloni... *(Se execută.)* Unde nu există un semnal de alarmă, e grav, nu poţi să-ţi bagi cămaşa în pantaloni şi rămîn o serie întreagă de probleme nerezolvate.

IONESCU: O să mori ca un cîine, în lumea asta nemuritoare ! *(Dezamăgit.)* Adevărul e de partea mea: te va sugruma !

PATRICIU: Adevărul întotdeauna a fost de partea ta, şi a lui Moise. . . *(Către Anişoara.)* Şi de partea ta, nu te uit... Şi în ce-l priveşte pe Haralamb...

FLORENTINA: Ce vrei să spui?

ANIŞOARA: Aiurezi... Trăiască vinul!

PATRICIU *(bînd vin):* Vinul acesta este din butia mea!

FLORENTINA: Ce vrei să spui?

IONESCU: S-a idiotizat total... *(Lui Patriciu.)* Crezi că noi inventăm povestea asta, că vrea Livian ce vrea, ca să te obligăm pe tine să-i faci de petrecanie lui Livian?

PATRICIU: Nici n-aş putea...

ANIŞOARA: Sigur, doar v-aţi citit în palme. .. *(Florentinei:)* s-a înţeles CU:Livian.să ne joace o piesă grozavărunul să spună că l-a omorît pe celălalt şi noi şa,... Ce mai, joacă teatru ieftin, cu păsărici... *(Revoltată, lui Patriciu.)* Ţi-a spus cineva vreodată să-l omori pe Haralamb?

PATRICIU: Nici nu Laş fi omorît.. .

ANIŞOARA: Atunci nu-i mai pomeni numele în doi peri faţă de Florentina. ,. Şi nu mai vorbi de adevărul meu şi al lui Moise şi al... Fiecare om crede în adevărul său!

PATRICIU: Da, dar adevărul tău şi al lui Moise şi al lui Ionescu era fără limite. .. Total. Voi oricînd aţi avut şi aveţi dreptate. .. Adevărul vostru e neţărmurit.. . *(Rîde.)* Va amintiţi, v-am mai spus-o asta atunci cînd a murit Guguştiuc.. . *(Rîde.)* Dar atunci aţi rîs voi... Şi-aţi zis că vorbesc ca Haralamb... ca nenorocitul de Livian, care era agent capitalist, fiindcă luptase în Spania.. . Era vîndut americanilor. America, ţara fără ţară, ţara fără americani, ţară citadină, fără rădăcini. . . Acum Livian a spus că m-a omorît ?

FLORENTINA: Da.

ANIŞOARA: Asta înseamnă că obsedatul ăsta, nebunul ăsta te va omorî. *(Z'gîlţîindu-l pe Patriciu.)* Va face o crimă, te va omorî!

PATRICIU: în afară de această crimă n-am nimic sa-i reproşez.

ANIŞOARA: Ai familie, Patriciu, ce faci tu e ca o sinucidere. Mîine o să ai un copil, nu te poţi lăsa terorizat de un paranoic.

FLORENTINA: Să anunţi spitalul de nebuni, să-l ia cu Salvarea, să scapi de-un obsedat.

ANIŞOARA: Crezi că întîmplător a fost el în atîtea lagăre şi închisori? Numai istoria e de vină, sifilisul n-are ' , nici-o vină? Nu vezi cum arată? *(Florentinei.)* Dragă, să4. salvăm cu forţa... Să chemăm noi miliţia şi Salvarea. Trebuie să organizăm ceva.

PATRICIU: Organizaţi un comitet pentru salvarea mea... *(Rîde şi bea vin.)* Anişoara Caramalis, de cînd te ştiu ai organizat comitete şi comisii, ai fost o fată energică şi şcoala ţi-a oferit în fiecare an posibilitatea de-a organiza şi conduce tot felul de munci. Şi pentru strînsul frunzelor de dud ai făcut un comitet... Mai organizează acum unul, ca să fii mulţumită.

ANIŞOARA: Uiţi că boşorogul ăsta a corupt o fostă elevă şi are doi copii cu ea?

PATRICIU: Fă un comitet şi arde-1 şi eu chestia asta',1.. Varsă-ţi adrenalina, ai o nouă ocame. N-o scăpa. Cu cît ai maimulte prilejuri de a pune la cale ceva, nu te lăsa, organizează, varsă-ţi adrenalina, ca să fii mulţumită şi să crezi că eşti şi tu cineva..

ANIŞOARA: Eşti laş, din laşitate eşti atît de nepăsător faţă de viaţa ta... Faci pe curajosul.» că nu-ţi pasă de ce-o să ţi se întîmple.

IONESCU: Crezi că el aflînd că nu i te opui şi nici nu anunţi forurile în drept de ce-a spus despre tine, ..crezi că aşa o să te ierte?

FLORENTINA: Eşti. inconştient, Patriciule, eşti paralizat de teamă. .; Nu ştii ce spui şi ce faci. .. Nu te tulbură propria ta viaţă aflată în pericol, e semn de mare spaimă.. . Nu mai ai voinţă decît să bei. .. *(Patriciu* • • *bea.)* Cît crezi c-o să stăm cu tine aici să nu-ţi facă nimic, toată viaţa? Nebunul ăsta şi cu noi de faţă te poate.

PATRICIU: Dacă nu e nici o altă scăpare, dacă situaţia în care mă aflu e fără ieşire, e inutil să-i caut o ieşire... Şi cu miliţie, şi peste ani, Livian... Ce vreţi, să-1 omor eu pe el? N-am nici un motiv.' N-am avut nici un motiv nici pentru Haralamb.

ANIŞOARA: Internează-te tu într-un spital, eşti la fel de bolnav ca el. . .

PATRICIU: Nu sînt bolnav, sînt cel mult pilit şi nedormit.

ANIŞOARA: Din cauza păsărelelor... Ai curaj, omule! Tu nu dormi, nu mănînci, te afli în pericol şi el se plimbă ca vodă prin lobodă, liber şi fericit, lăudîndu-se fără neruşinare — chiar în faţa unuia de la miliţie ! — că ţi-a dat o lecţie. .. Auzi/lecţie ! De ce să nu-1 pedepsească legile pe Livian? De ce să nu-1 pui tu la punct \. pe omul care urlă ca un nebun că vrea să te răpună? Ai făcut războiul, Patriciule, ai' îndurat mizeria de V după război, seceta din patruzeci şi şase, ai fost dat afară din serviciu pentru b ţeâvă de puşcă ruginită a lui unchiu-tău prin '51, ai locuit iarna fără foc şi ai răzbit şi acum cînd ai familie şi acum cînd nu mai e mizerie şi cînd ai o viaţă liniştită să vină el şi să/..? Trezeşte-te !

PATRICIU: Ai fi fost bună să faci reclamă la crema de ghete „Galus". Cînd eram mic, era şi cremă de ghete „Galus". Eşti grozavă, eşti gata să mă convingi să folosesc crema „Gallus"... Sau „Galus"? Gura ta de aur, m-ai convins că trebuie să dorm. Adică să fac ceva ca să pot apoi dormi.. . Propaganda ta pentru crema „Galus" m-a convins. .. Ai salvat un om, Anişoara Caramalis ! Pe mine, poţi să fii mulţumită. Economia ar realiza nişte beneficii uriaşe de-ar avea o publicitate atît de convingătoare cum ai putea tu s-o faci. . . M-ai convins. Adică m-ai convins că eu sînt un tîmpit şi trebuie să te urmez. Dar nu ţi se pare că puterea asta de convingere nu ţine cont de ce gîndesc .eu? Ba mai mult, nu simţi cît de adînc mă dispreţuieşti — obligîndu-mă să cumpăr care cremă de ghete vrei tu? E o politică şi asta, Anişoara Caramalis, şi face parte din jocul tău, să mă convingi să fiu de acord fără rzerve cu gîndurile tale, cu ideologia ta, aş zice... *(Bea.)* Aşa m-ai convins şi cu Haralamb... Să tac... Nu ţi-ai schimbat tactica ta de propagandă... îl înjurai pe Haralamb, îl înjuri şi pe Livian, minţi despre el că trăieşte cu o minoră.

IONESCU: Nu e chiar minoră, că orice minoră devine noaptea majoră...

PATRICIU: Şi tu ştii că minţi, cu minciuna ta glumeaţă... Aveţi acelaşi vocabular, minţiţi, defăimaţi pe rînd şi cu vehemenţă numele lui Livian, ca să le intre tuturor în cap, şi mie. Ca să obţineţi reflexe condiţionate... *(Rîzînd!)* L-aţi studiat pe Pavlov, drăguţilor.

IONESCU: Ştii, drăguţule, noi putem să şi plecăm... Ne-ai chemat să te luăm la o plimbare cu maşina, nu ca să ne batjocoreşti, fiind destul de matolit... Pa, dragă, rămîi cu sfîntul Livian... Sper să te găsească alţii mîine, cald, şi nu rece... *(Rîde.)* într-adevăr, l-am studiat pe Pavlov, cînd nu mai ai reflexe, eşti rece ! Uite la el cum ne ia ! Dar nu e obligatoriu, dragă, .să trăieşti. Şi ce reflexe formăm noi? Am mai auzit chestia asta de la cineva...

ANIŞOARA: De la domnişoara Nuţa Dobrescu ot Molovăţ.

PATRICIU *(aşezîndu-se pe scaun):* Vă rog să mă iertaţi... Chemaţi miliţia...

IONESCU: Eu n-o chem. Eu mă ocup de alte reflexe... Să leg de numele onorabilului Livian nişte sentimente urîte, să spun că e puşcăriaş, şi nu e, să spun că. e sifilitic, şi nu e, să spun c-a zis că te-a omorît, şi eşti viu. Eu fantazez.

ANIŞOARA: Şi cu mine, dragă... Noi fantazăm, minţim, ca să...

IONESCU: Ca să ce, Patriciule?

PATRICIU: Chemaţi miliţia... sau Salvarea, sau procuratura.

IONESCU: N-o chem pînă nu ne explici ce-am avut noi cu Livian?

PATRICIU *(calm)*: Am crezut c-aţi vrut să-l dezonoraţi ca pe Haralamb.

IONESCU: Dar ce i-am făcut noi lui Haralamb? Spune, să audă şi doamna doctor... Cine ştie de-o să creadă. .. Spune !.

PATRICIU: Nu i-aţi făcut nimic... Vă rog să mă iertaţi, sînt obosit, sînt beat. . . Nevasta-mea nu mă primeşte acasă decît cu scîrbă şi-mi vorbeşte de Haralamb. .... Chemaţi miliţia, chemaţi pe cineva...

IONESCU: Aici e telefonul.... Fă numărul şi ,.. *(Patriciu stă cu capul în palme.)* De ce să-l dezonorăm noi pe Livian, s-a dezonorat foarte bine şi singur. E matur. Fiecare pasăre pe glasul ei piere. Ce ţi-am spus noi e-a zis, a zis el înţîL.Şi ce ţi-am zis despre. el, i-am spus lui întîi. De ce să-l dezonorăm?

PATRICIU: Şi tu eşti indignat, .;supărat. *i* .< Asta e metoda. .. *(Furios.)* Ca să-l puneţi pe om în situaţia de r a nu vă mai putea răspunde ! Ce zici tu despre Livian? Că e un nebun, un sifilitic, un.curvar, adică el nu vă ; mai este un adversar, el nu mai, poate spune un adevăr, >• fiindcă ei este un puşcăriaş, un stricat. Cum să mai pot eu răbda, ziceţi voi? Cum poate lumea răbda un asemenea monstru? Pînă cînd să ne ameninţe cu moar- ,;: ;tea Livian, un paranoic, pînă.cînd să ne jignească în propria noastră casă un sărit de pe bile? Vă cunosc, u.v, drăguţilor ! Livian e un ratat, 1-aţi? por căit în tot oraşul • si tehnica voastră psihologică a dat roade, toată lumea 'te indignată ca voi! Livian e un strigoi, un fascist, cu el nu se mai poate discuta, voi I-aţi condamnat în

numele medicinei, al fecioarelor, al copiilor, al poporului, ai proletariatului, aL .. Dar voi sînteţi fecioare, voi sînteţi copii, voi sînteţi poporul? L-aţi izbit nu în pintece, ci moral, îil sentimentele lui, în sănătatea lui... Dispreţuind toată lumea şi pe mine, ca să ne convingeţi de adevărul vostru neţărmurit.

ANIŞOARA *(Florentinei):* îl auzi?

FLORENTINA:' Da.

ANIŞOARA': Şi nu te revolţi, taci?

PATRICIU: De ce să nu, tacă? Ea era soră'medicală în satul unde a murit doctorul Dănilă de turbare Ea ştie că nu l-a omorît Livian, ea ştie că doctorul n-a murit de turbare, ci sfîrtecat de cîini....

FLORENTINA: Ştiu, fiindcă mărturia mea l-a eliberat pe Livian.

PATRICIU: Mărturia ta,- după douăzeci de ani, cînd orice vinovăţie este iertată. ..

FLORENTINA: De ce mă judeci daca nu .rnă cunoşti şi nu cunoşti totul? Şi adevărul tău e neţărmurit?

PATRICIU: Nu te judecam pe tine, mă gîndeam la mine.. . Am îmbătrînit, doamnă doctor, şi nu sînt fericit... Şi nici dumneata.. . Am tăcut... Da, n-o să mai fiu nimic. Nu poţi fugi tot timpul... Ne-am obişnuit cu dramele, ne-am mulţumit cu ele, de-aceea sîntdm nervoşi, supăraţi...

ANIŞOARA:.,Ai angoase, dragă?

PATRICIU: Am trişat.. Dar au fost şi tragedii şi-o să mai fie şi trebuie să avem curajul să le privim în faţă. ..

ANIŞOARA-: Şi să murim! Bine zis!

PATRICIU: Altfel ajungem la nebuni, Anişoara Caramalis, nu putem trăi sfîrtecaţi, nu putem ocoli ce nu se poate infringe decît minţind, decît ajungînd cu sufletul coclit, putrezit.*(Bînd'mn.) O lume* fără moarte plesneşte, se sufocă şi plesneşte. .. Nu rnă socotiţi idiot, nu vreau să mor. Dar de ce să mai stau pe pămînt dacă nu se voir ^firşi niciodată aceste întrebări şi dacă din cauza •.-^^ mea;iar- trebui să. mâi moară alţii? ; Capul, meir n-are iifei o< valoare,.-.dacă în loc să crap eu trebuie să plătesc cu viaţa alţi inşi nevinovaţi! Trebuie să luăm viaţa aşa cum este, de-asţa n,am somn, şi dacă o,pasăre

îmi cîntă ca o cucuvaie în urechi trebuie să am curajul, şi acum îl am, să privesc pasărea asta drept în ochi...

ANIŞOARA: Dacă vrei să priveşti moartea drept în ochi, priveşte-1 în ochi pe Livian. *(Intră Livian.)* .Livian, arată-i drumul pe care-1 cunoşti tu foarte bine...

LIVIAN: Care drum?

ANIŞOARA: Drumul spre pasărea aia cu trei capete... E de acord, merge ! Nu trebuie să-1 forţezi, nu trebuie să-1 jigneşti, vrea şi el... Dar eu vreau să plec, n-am chef să fiu martoră. *(Iese.)*

LIVIAN: Ce burgheză eşti cucoană...

ANIŞOARA *(revine):* Eu n-am fost niciodată burgheză.

LIVIAN: Eşti acum... Nu-ţi pasă de mine, pleci, nu-ţi pasă de Patriciu, pleci, plină de dezgust, îmburghezită în dezgust, scîrbită de mutrele jalnice, de gîndurile noastre penibile... Te duci să te plimbi cu Dacia 1300 şi să iei aer.

ANIŞOARA: Părinţii mei au fost nişte funcţionari săraci.

LIVIAN: Dumnezeu să-i ierte, n-am nimic cu ei.

ANIŞOARA: Nu sînt morţi.

LIVIAN: Dumnezeu să-i ţină, vorba marxistului... Dar de ce ne dispreţuieşti tu pe noi?

ANIŞOARA: Fiindcă aici se plămădeşte o crimă...

LIVIAN: Şi de ce ne părăseşti, de ce te faci că nu existăm, de ce? Vrei să negi c-am fost aici, că sîntem... Recunoaşte, eşti plictisită de mine şi de Patriciu. Ne priveşti cu cinism, tu eşti cumva noua burghezie spirituală căreia i se fîlfîie de nişte.-.-.?

ANIŞOARA: Priveşte-te în oglindă,'Livian.

LIVIAN: Lasă-te de fleacuri, nu sînt frumos, nici urît, n-am ce să văd.

ANIŞOARA: Uită-te"^/ *apropie de oglindă)* şi priveşte-ţi în ochi păcatele ce le vei săvîrşi.

LIVIAN: Şi tu ce vrei? Să nu suferi pentru asta? N-o să suferi.

ANIŞOARA: O să sufere multă lume.

LIVIAN: S-a naţionalizat suferinţa? Ai naţionalizat durerea? Zău, du-te şi plimbă-te cu Dacia 1300. Ai îmbătrînit. Anii trec repede, duşi de repeziciunea cu care mor oamenii.

ANIŞOARA: Teme-te de tine însuţi.

LIVIAN: Nebunia ta e că ne crezi pe noi.nebuni. *(Anişoara iese.)* Stai! *(Anişoara revine.)* Nu uita că delaţiunea este un minunat mijloc de avansate. Cunoşti foarte bine cum se pîrăşte ceva la miliţie, ca să te pui la adăpost de o mărturie ce ţi-ar periclita pensia... Dă o fugă cu Dacia 1300 şi scuipă-mă puţin pe creştet acolo unde ştii tu că pîra e luată drept activitate neobosită. Nu te uita la Ionescu, la o adică de ce nu l-ai putea trăda şi pe el, ce dacă ţi-e soţ? Nu vezi cum se complace în tăcere? Ar putea fi şi el niţel dat de pămînt, dacă asta te pune pe tine la adăpost. Dacă te..afli într-o lupta pierdută, Anişoara Caramalis, mai bine să te . salvezi singur, cu orice preţ. Pîra ta a fost întotdeauna o probă de curaj social. Dă-1 dracului pe Ionescu, fă-1 şi pe el porc, cum sper că m-ai făcut şi pe mine.

ANIŞOARA: Nu te-am făcut porc, fiecare se face singur porc prin ce spune, cum te faci tu singur acum...

LIVIAN: Dar sifilitic şi nebun şi curvar sper că m-ăi făcut? Rade-1 şi pe Ionescu, spune că s-a dat cu noi şi tace, leapădă-te de el la timp, înainte de a fi ras.

ANIŞOARA: Sper să nu-1 razi şi pe el, sper să-ţi ajungă Patriciu* *(Iese. Florentina o urmează.)*

îlIVIAN: A fugit, n-a plecat. E o fiinţă care presimte momentele cînd nu mai există decît o cale... Cînd trebuie să spui da sau nu. Ea vrea să se salveze, şi se va salva, Ionescule, chiar cu preţul vieţii tale.

ANIŞOARA *(revine. Lui Ionescu):* Trebuie să pleci de-aici, *t* lasă-i în pace.

LIVIAN: Du-te, Ionescule, altfel te lasă, nu mai are nevoie de tine, ca de o rufă, şi te leapădă. Această muiere care n-a rodit viaţă e putredă pe dinăuntru ca o scorbură.

ANIŞOARA: Vino, omule, *(lui Ionescu)* ăsta, în turbarea , lui, e în stare de orice. *(Vine şi Florentina.)* Vino!

IONESCU: Nu mi-e frică, ani la mine un revolver... *(Rîde.)* Uite-1... *(Arată un revolver alb.)*

FLORENTINA: Să nu faci vreo prostie. *(Iese.)*

IONESCU: Ba ani să fac chiar acum *una, (îşi aprinde o ţigară de la pistolet).*

'LIVIAN *(despre Anişoara, lui Ionescu):* Du-te cu ea., altfel... Fantezia ei e să nu vîndă rufe, să le arunce. N-are sentimente, Ionescule, de cînd o cunosc e într-o vacanţă

a sentimentelor şi nu are nici o altă ocupație deeit propria ei ființă. .. N-are grija ta acum, ea vrea sa ne lase singuri pe noi doi, să ne lichidăm cît mai repede.

ANIŞOARA *(începe să plîngă cu hohote):* Şi totuşi o să fie o crimă aici! îl văd pe Patriciu paralizat, e ca mort,

PATRICIU: Pe mine mă plîngi?

ANIŞOARA: Pe tine... să mori aşa de stupid, acuma cînd te-ai fi putut salva într-o mie de feluri... să-ți laşi copil mic pe drumuri, părinți şi nevastă, să-ți laşi numele înjosit şi judecat de lume cum vrea ea... Livian te va lichida... *(Plînge.)*

PATRICIU *(lui Livian):* Te rog să mă ierți pentru tot c« ți-am făcut.

LIVIAN: Ea vrea neapărat să mă oblige să fac ce zice. ., Nu mi-ai făcut nici un rău.. .

PATRICIU: Nu,ți-am făcut nici un bine. Te rog să mă ierți,

ANIŞOARA *(plîngînd)*: Să te ierte cel ce te va băga în mormînt, nu-ți dai seama ce spui? Chiar atît de laş eşti? , \

PATRICIU: Toată viața am fost un la.ş, tu ştii asta, Ani* şoara Caramalis...

IONESCU: Nu, vezi dragă că el îşi cere iertare ca să-l îmblînzească pe Livian şi Livian să-l ierte pe el? Nici atîta nu o pricepi? <'-v •

PATRICIU: Nu mă umili; Ioriescule. ..

IONESCU: Te umileşti singur... *(Rîzînd).* Adică, proşti mai sîntem, Anişoara, dragă, am uitat că ăştia s-au înțeles să joace teatru ca să ne vadă cum reacționăm.. . Da, poftim acest rev6lver simpatic, riu mai am de cine să mă apar. *(îşi aprinde o altă țigară şi-i dă Anişoarei pistoletul:)* Du-te şi ambalează motorul Daciei 1300, vin şi eu...

ANIŞOARA: Sînt sigură că aici se va întîmplă un dezastru.., *(Plînge.)*

IONESCU: Nu se va întîmplă nimic. Oamenii s-au calmat, aşteaptă să bea un vin împreună. .. *(Toarnă ,vin în pahare şi-i pofteşte pe Patriciu şi pe Livian să ia pahare şi să bea. Aceştia ian în mîini paharele şi beau.)* Trăiască vinul! Nu mai plînge, Anişoara.... Ar fi un curaj prea mare pentru Livian să.. ..

LIA'IAN: Şi nici n-ar fi potrivit să plîngi tu, Anişoara Caramalis. Nu trebuie să profiți de curajul meu ca să plîngi ca un om... şi nici de moartea lui... Mai bine ai plînge de necinstea ta... *(Anişoara nu mai plînge.)* Tu l-ai omorît pe Haralamb.

ANIŞOARA: N-am auzit' niciodată pronunțată această măgărie. *(Surîde.)* De ce, din rațiuni politice?

LIVIAN: Tu ştii mai bine... Poate şi din gelozie.... De. ce nu rîzi mai tare de măgăria mea?

ANIŞOARA: Ba rîd. *(Rîde.)* într-adevăr, eşti un om cu . fantezie şi t.e-am luat întotdeauna în serios...

LIVIAN: Fantezia e un semn al libertății.

ANIŞOARA: Eu am fost o ființă mai realistă. Fantezii ca asta a ta m-au depăşit.

LIVIAN: Tu ai înfăptuit ce-ai vrut, n-ai fantazat, tu ai fost mai realistă, mai supusă necesităților tale şi ale... Văd că rîzi, e şi asta un semn de realism! *(Ea rîde grozav.)* De ce să nu' te-nveseleşti, doar nu acuma ți-ai pierdut cinstea... Da, pe Haralamb! Văd că nu te cutremuri, văd că nu prea pari mişcată de pierderea cinstei talei..

ANIŞOARA: Ar- trebui să te iau în serios, ca să nu rîd.

LIVIAN: Dar de ce nu ți-e teamă ție că eu te-aş. putea ucide pe tine, nu pe Patriciu.

ANIŞOARA *(veselă):* Fiindcă nu mi-ai ghicit nimic în palmă. . . Şi fiindcă pe mine n-ar avea nici un rost sa mă îndepărtezi în moarte,, ca să zic aşa, tu pe mine vrei să mă... demaşti... *(Rîde.)* E drept? Drept! Dar acuma, ca tot tacîmul să fie complet, ar trebui să-l ierți pe Patriciu înainte de-al trece în lumea celor drepți... Spune-i: iartă-mă că trebuie să... Hai, cere-i iertare. .. Hai!

LIVIAN: Toată neruşinarea e în tine, tot dispreţul pentru noi toți.

ANIŞOARA: Tot cinismul cu care m-am îmburghezit... Spune orice, nu mă sperie cuvintele.

LIVIAN: Fiindcă nu le-ai dat nici o importanță cînd le-ai folosit. ..

ANIŞOARA: Aştept să spui şi lozinci.

LIVIAN: Ai spus tu destule, în care n-ai crezut. Ţi-ai făcut doar interesele, meschine, doar interesele. ... Te-ai bucurat de toate şi în toate etapele sociale...

ANIŞOARA: Am trăit toate experienţele, sentimentele, da, şi mai ce?

LIVIAN: Eşti bogată, ai tot ce ţi~ai dorit.

IONESCU: Inclusiv Dacia 1300 şi un soţ la scară, eu...

ANIŞOARA: Şi un cîine şi două pisici. *(Patriciu iese.)*

LIVIAN: Ai totul, dar îţi lipseşte sentimentul de mamă.

ANIŞOARA: Adică n-am nimic atunci. *(Lui Ionescu.)* Dragă, m-am căsătorit cu tine fără să fiu mamă, ce mă fac? N-am sentimentul de mamă!

LIVIAN: Şi nici n-ai vrut să-1 ai.

ANIŞOARA: De ce crezi asta, ai vrut să-mi faci şi mie doi plozi?

LIVIAN: De frică n-ai vrut, ca să n-ai vreo datorie... Faţă de copii, nu faţă de bărbat... Ca să rămîi liberă şi să faci ce vrei, să nu te oprească vreo teamă pentru copii. .. Şi de frică n-ai voit, să nu suferi cumva, să nu mori cumva pentru alţii, de spaimă de a te vedea cum te umili... Şi de groaza de a nu naşte un cîine. ..

IONESCU: Du-te, Anişoara, vrea să te înfurie... *(Iese.)*

LIVIAN *(Anişoarei, ieşind):* Ai un revolver la tine, de ce nu-1 scoţi. .. *(A ieşit.)*

ANIŞOARA: Sînt prea mulţi martori, eşti mulţumit?

LILIAC *(intră):* Anişoara Caramalis, dumneata l-ai cunoscut pe Haralamb?

ANIŞOARA: Da.

LILIAC: Eu sînt fratele lui geamăn.

ANIŞOARA: Nu ştiam că are un frate geamăn.

LILIAC: Da, nici el nu ştia. Părinţii noştri s-au despărţit cînd noi aveam un an. Unul a luat un băiat şi altul pe celălalt... Poate nici nu semănăm, poate au trecut mulţi ani de cînd nu l-aţi mai văzut pe Haralamb.... L-ati recunoaşte de kati vedea?

ANIŞOARA: Poftim?

LILIAC: De-ar învia, prin absurd, l-aţi recunoaşte?

ANIŞOARA: Mai bine să vorbim despre lucruri serioase.

LILIAC: Perfect... S-au spiis atîtea minciuni despre el, cu toate că a existat si o gazetă de perete cu numele lui...

ANIŞOARA: Nu înţeleg ce doreşti?

LILIAC: Haralamb ar trebui reabilitat. Ar fi un act de dreptate şi de omenie, un act politic.

ANIŞOARA: Şi ce pot face eu? *(Intră Nuţa.)*

LILIAC: Să-ti dai acordul...

ANIŞOARA:'De acord...

NUTA: vŞi dacă a fugit în străinătate si trăieşte acolo?

ANIŞOARA: N-a fugit...

NUŢA: De unde ştii?

ANIŞOARA: Mă rog, dacă vrei tu...

LIVIAN: N-a fugit...

NUŢA: De unde ştii?

LILIAC: Noi sîntem băieţi de la ţară. .. Şi dumneata, Nuţa Dobrescu. .. Noi nu fugim, noi nu. ..

NUŢA: Noi avem psihologia şi filozofia găinii: niciodată nu părăsim ograda noastră, dar în această ogradă ni se taie şi capul. Haralamb a fost ucis pe la spate. . Uitînd de adevăr, cine era el şi ce credea el?

ANIŞOARA *(lui Liliac):* Perfect, am să dau o referinţă bună despie el...

LILIAC: Mulţumesc...

NUŢA: L-ai iubit în taină, Anişoara Caramalis... Dar lui îi plăcea de Petra, şi asta n-ai putut să i-o ierţi.

ANIŞOARA *(rîzînd):* Şi l-am ucis.

LILIAC *(către Nuţa):* Sper să nu vrei s-o declari vinovată, pentru o crimă care n-a avut loc. Nu există crimă fără mobil...

ANIŞOARA: Mulţumesc. *(Iese.)*

NUŢA: Ea ar fi în stare să-1 distrugă şi pe Ionescu.

LILIAC: Această moarte nu i-ar servi la nimic.

NUŢA: Dacă Ionescu i-ar distruge iluzia ce şi-a făcut-o despre el, s-ar răzbuna. El ar deveni responsabil de orice dezastru al ei... Ar trage cum a tras asupra lui Haralamb...

LILIAC: Haralamb trăieşte.

NUŢA: Crima e săvîrşită, chiar dacă n-a izbutit... *(îl priveşte. Intră Anişoara.)* Haralamb era un om liber... El voia ca toţi oamenii să fie liberi.

ANIŞOARA: Şi eu voiam să fiu doar eu liberă, să fac ce vreau.

NUȚA: El zicea că trebuie să le dai oamenilor libertatea dar.și posibilitatea de â-și apăra această libertate.. * *(Iese.)*

ANIȘOARA: S-o .apere de tirania mea? *(Dar Nuța .a ieșit, Lui Liliac.)* Am scris o referință bună,,. . Poftim...

LILIAC *(ia Mrtia, o parcurge):* Excelent.... O singură chestiune trebuia lămurită cu dumneata, Haralamb ți-a scris o scrisoare cu două ore înainte de a.... "

ANIȘOARA: Două ore?

LILIAC: Nu prin poștă, ți-a trimis-o printr-o elevă.. . Presimțea că vreți să-1 înlăturați și vă scria că el are dreptate și e nevinovat și crede în comunism... Și dumneata i-ai dat scrisoarea lui Moise, care (primise și el una în care Haralamb îi reamintea c-au, fost împreună .. în război și erau să moară împreună lîngă Oradea. Și Moise a scris pe scrisoarea primită de el;„Banditul"" i.-'-i- și ți-a dat-o.s-o citești.. . Erați într-o adunare și nu. puteați comunica decît prin bilețele... Porcul ai zis despre - Haralamb și ai;-desenat un porc sub semnătura, lui Haralamb.. . Asta echivala cu o decizie.;-Ați rupt scrisorile în bucățele și le-ați aruncat la coș.. Aici ați greșit. Căci fata care vi,le adusese lipite în plic a rămas în sală crezînd că-i dați uri răspuns către Haralamb și, nedîndu-i, după adunare:a adunat hîrțiile din coș. .„,

ANIȘOARA: Nu-mi amintesc....,,-:

LILIAC: De scrisori nu. vă amintiți sau.cine, era fata?. ...

ANIȘOARA: De nimic. Și a păstrat hîrțiile?

LILIAC: Din păcate, nu. DaxIș-a-ținut minte. >;

ANIȘOARA: Vreo fetișcană geloasă a inventat, totul. ...

LILIAC: Ba, din gelozie a citit scrisoarea. îl iubea poate pe- Haralamb. *(Intră Nuța Dobrescu și rămîne în ușă.)* ' Dar trebuie să recunoști c-ai scris „Porcule" ! Fiindcă, acest cuvînt acest petec de hîrtie La "păstrat...

ANIȘOARA: Recunosc, dar nu-mi mai aduc aminte contextul exact. *(Nuța iese încet.)*

LILIAC: Nu contează contextul exact• contează că Haralamb a dispărut ;după două ore. Și acum aș vrea să vă întreb: cînd ați ținut,cont de conștiința voastră, cînd ați scris ctivîntul „porc" sau adineaori cînd ați. scris această hîrtie unde *(citește)* „Haralamb era \m om extraordinar"? *(Anișoara tace.)* Mă. scuzați, a

fost doar o simplă întrebare.. *(Iese — revine.)* Un moment. *(Rupe Mrtia și i-o dă.)* La revedere.

ANIȘOARA: Mi-ar face o mare plăcere să nu te mai văd.

LILIAC: Dar nici nu m-ați văzut. Și n-am discutat nimic important. Martori nu există. După cum observați, lucrez fără martori cu dumneavoastră. *(Rîzînd.)* Sper că.n-o.să încercați să mă ucideți.. . *(Iese.)*

PATRICIU *(intră urmat de Livian și Ionescu):* Ai spus despre mine, Livian, ce.se spune c-ai spus?

LIVIAN: Am spus și am fost convins că acest lucru s-a întîmplat.

IONESCU: Și doar o ciudățenie a naturii n-a confirmat ce el e convins c-a săvîrșit.

PATRICIU: Te iert, Livian, pentru.ce-ai zis că mi-ai făcut,

IONESCU: Iartă-1 și pentru ce o să-ți facă.

PATRICIU: îl.iert pentru orice. *(Anișoara iese.)* .

IONESCU: Asta o să te umple de gloria lumii.

PATRICIU: Ionescule, acest om în timpul războiului cînd armatele române se îndreptau spre Cluj se afla la Sarmaș.. . . Ai, auzit de cei optzeci de evrei împușcați-la Sărmaș ?

IONESCU": N-am auzit. .

PATRICIU: Evrei unguri și. evrei români -se bucurau că ; vin românii fiindcă românii din Transilvania n-au trimis și n-au dat pe mîna nemților nici un evreu ca să fie dus în-.-lagăre.

IONESCU: Se știe.

PATRICIU: Se știe că acești optzeci de evrei au fost uciși de hortiști fiindcă se apropia • armată română și sovietică și ei puteau fi martori.. . Și din alte o mie de' motive, Ionescule. Dar important nu este un motiv în plus.

IONESCU: De ce-rrii povestești astea? C-â fost martor Livian? Știu. Era în armata hortistă, și-a tras în evreii i; lui, căci are și sînge evreiesc.

LIVIAN: N-am''tras.'

IONE'SCIJ: Așa s-a spus. Șr dacă h-ar tras, ce-âi făcut? Și această întrebare ți s-a mai' pus. Ai fost dezarmat și închis în clădirea școlii... Știu, Patriciule, totul, de ce vrei să-mi povestești ce știu?

PATRICIU: Ca să nu judeci simplu oamenii. .. Cine trece prin asemenea clipe, nu poate fi judecat uşor.
IONESCU: Trebuie să te întrebi dacă mai e normal. ..
PATRICIU: Nu chiar asta am vrut să spun...
IONESCU: Iartă-1, dragă, nimeni nu te împiedică să fii generos. El şi aşa şi-a dezvăluit gîndurile în faţa tuturor, chiar a lui Liliac. Nu mai are ce ascunde şi, de fapt, nu mai are ce rău să-ţi facă, e neputincios acum, tu-i cunoşti intenţiile, noi i le cunoaştem, miliţia la fel. .. Aşa că iartă-1, e mai frumos pentru ochii lumii, pentru tine, decît să-l dai în judecată ori să-i dai tu la moacă. *(Rîde.)* Pupaţi-vă.
PATRICIU: Nu ti-am spus esenţialul despre Sărmaş.
IONESCU: Nu? Optzeci de morţi'.
PATRICIU: Ascultă şi nu mă întrerupe. Aceşti optzeci de inşi, bărbaţi şi femei, tineri şi bătrîni, au fost întîi puşi să sape o groapă... Au fost împuşcaţi pe marginea ei, aruncaţi apoi în groapă...
IONESCU: Ştiu.
PATRICIU: Dar atunci cînd au dus toţi evreii din Sărmaş, au dus şi copiii.
IONESCU: Au fost împuşcaţi şi copiii, ştiu.
PATRICIU: Copiii pînă la trei-patru ani n-au fost împuşcaţi, chiar pînă la şapte ani — opt ani... Copiii ăştia au fost aruncaţi în groapă de vii...
IONESCU: N-au avut curajul să-i împuşte.
PATRICIU: Dar au avut curajul să-i arunce o dată cu cadavrele părinţilor şi bunicilor lor în groapă şi să arunce cu lopeţile pămînt peste ei...
IONESCU: Âu tras în toţi, n-au ştiut că nu sînt morţi...
LIVIAN: Au ştiut. Au avut milă de copii, frică de ei, de n-au tras în ei.
IONESCU: E o crimă cunoscută, citată.
PATRICIU: Lasă-mă, nu despre crima vreau să-ţi vorbesc, ci despre pămîntul aruncat peste cei morţi şi peste copiii cei vii, despre pămîntul care cîteva ore s-a tot mişcat... Pămîntul acela cu care era astupată groapa s-a tot mişcat. Fremăta, dacă vrei... Sub el nu mureau uşor printre morţi copiii lor...
IONESCU: Ştiu.

PATRICIU: Atunci nu mai am să-ţi spun decît că pe un om care a văzut aşa ceva nu-1 poţi judeca simplu...
IONESCU: Ci poţi să-i dai dreptate chiar de te omoară... Exagerezi, Patriciule. Nu găsi argumente false ca să-î aperi. Dar, hai să punem şi întrebarea... dar dacă si el a tras?... Cum spun răuvoitorii... Asasinii au murit între timp, au fost judecaţi după război şi condamnaţi... Victimele sînt şi ele duse... Au rămas doar martorii. ..
PATRICIU: Martorii pot minţi...
IONESCU: Vezi, ăsta e şi motivul pentru care el, despre tine... în.ce-l priveşte pe Haralamb... Dar e tot problema martorilor. *(Lui Livian.)* Eu şi la proces... cînd cu doctorul Dănilă, am susţinut că la Sărmaş era imposibil ca tu. . .
LIVIAN: De ce erai tu atît de sigur că eu n-am tras la Sărmaş ca să-mi apăr propria viaţă?
IONESCU: Fiindcă de voiau ei să te ucidă şi pe tine, te puneau lîngă groapă.. . Doar şi tu eşti din Sărmaş... Chit că erai în armată, erai lîngă neamurile şi cunoscuţii tăi. . . De ce-au vrut ei să te ţină viu? Ştiau că. erai în armată, cu ei? Sau ca să fii martor, că ei au îndeplinit ordinul? Şi ca să-ţi intre în cap că ei nu se tem de tine şi că nu se temeau că nemţii vor pierde războiul? Pentru asta te-au lăsat viu, fiindcă erau convinşi că niciodată nu vor fi traşi la răspundere.
PATRICIU: Ciudată psihologie, lonescule. Un criminal să te lase în viaţă, ca martor că a săvîrşit o crimă... Convins că va învinge în adevărul lui. . .
LIVIAN: Exact cum ai rămas tu în viaţă, Patriciu, după ce Haralamb. . .
IONESCU: Asta e o speculaţie.
PATRICIU: Bineînţeles. .. De aceea ţi-am şi povestit cazul de la Sărmaş, să-ţi aflu părerea.
IONESCU: Adică mi-ai întins o cursă. Dă-mi voie să rîd,
PATRICIU: Rîzi.
IONESCU: Livian spune că toată viaţa a fost comunist, înseamnă că n-a tras atunci, fiindcă un comunist nu-i poate ucide pe semenii săi, nici în timp de război, de criză, dar nici în timp de pace. .. Ca acum. După cum vezi, nici pe Dănilă nu l-a omorît. Adevărul s-a ade-

verit după mulți ani. Dar se pune o întrebare: ce are cu tine? De ce-a fost convins că pe tine?.

PATRICIU: Crezi că de m-ar fi omorît, ar fi însemnat că el a fost vinovat şi la Sărmaş?.'. . Şi cu Dănilă?. . .

IONESCU: E o întrebare. Fiindcă nu rămîne în picioare chestia că v-ați citit în palmă. .. Chiromancia nu intră la socoteală. . .

PATRICIU: Nu crezi în destin?

IONESCU: Destinul e cum şi-1 fac oamenii.

LIVIAN *(lui Ionescu):* Am impresia că m-am înşelat în ce te priveşte. Tu mă condamni acum, sau cel puțin mă suspectezi de cînd am spus despre Patriciu...

IONESCU: Da, te suspectez şi de cele întîmplate la Sărmaş şi cu doctorul Dănilă... Şi mă întreb dacă n-am greşit la proces apărîndu-te pentru...

LIVIAN: Te-nțeleg, e dreptul tău să te frărnînți. .. Cred că şi tu eşti o victimă, sau vei fi. . . ? îți cer iertare dacă viitorul îmi va spune că te-am considerat degeaba un ticălos. Dar n-am să-l omor pe Patriciu, n-ai frică. ..

IONESCU: Acum ştiu că n-o să te mai atingi de el. .. Cel puțin diil inteligență, dacă nu din frică. . .

LIVIAN: N-o'să mă mai ating de el, şi de nimeni, fiindcă e inutil... Cred că sînt nebun de-am crezut că prin vorbe şi prin fapte pot eu rezolva ceva acum. . .. Fapta mea, de te-aş sugruma, Patriciule, ar fi luată drept o toană de nebun. Faptele nu mai au nici o crezare, cuvintele nu mai au nici un rost... Totul poate fi răstălmăcit. Cuvintele sînt perverse, şi-au pierdut capul.

IONESCU: Nu mi-ai răspuns la întrebare ! De ce Livian, un comunist vechi... Sau n-a fost niciodată comunist?

PATRICIU: Toată viața.

IONESCU: Atunci, de ce?

PATRICIU: Poate pentru că a început să se îndoiască de puterea legilor şi a oamenilor ce-ar fi trebuit să nu lase nedescoperită moartea lui Haralamb... Poate mă crede vinovat şi l-a apucat disperarea că toți se dovedesc neputincioşi, nepăsători şi nu se face dreptate, şi Haralamb.. Asta e, ca dreptatea să triumfe, el devine singur cel care vrea să facă dreptatea...

IONESCU: Şi devine el criminal. .. Nu cred. Să te sacrifici pentru o presupusă dreptate, e o aventură, Patriciule,. Acest terorism, orb — căci el ne-a ținut într-o eroare,, nu are darul cle-a face amici comuniştilor. Şi nici lui,, chiar de este Dumnezeu ştie ce este.. . O luptă este un lucru şi o aventură — cu totul altceva... Calea, asta a lui e a unui aventurier, nu a unui comunist,. Sau a unui bolnav.

PATRICIU: Sau a unui exasperat...

IONESCU: Lupta face ca adevărul să triumfe şi istoria să, meargă înainte. Aventura nu face decît zgomot. Mult zgomot pentru nimic. Şi efectul ei asupra istoriei este egal cu zero.

LIVIAN: Ai dreptate, Ionescule, şi-mi pare rău că-ți dau? dreptate. Dacă l-aş fi sugrumat pe Patriciu, aşa cum, am crezut c-am făcut, aşa cum poate am visat, n-ar fi avut nici un rost. Doar zgomotul. .. Deşi am fost convins că schimb mersul lucrurilor, c-o şă se afle multe... Am rămas un bătrîn bolnav de utopie... Căci ce este mai îngrozitor decît utopia, aceasta himeră, care în acelaşi timp schimbă lumea, făcînd ceva, chiar o crimă, dar de fapt nu schimbă nimic! Toată, viața, am visat într-o lume mai bună. .'.

PATRICIU: Şi lumea a devenit mai bună, aici merită, să visezi.

IONESCU: Vrei să-l convingi că tot ce face are un rost} Ce faci tu e o idioțenie. *(Rîde.)* Vrei să te sinucizi cu mîna lui? Te simți vinovat,; dragă? Să nu crezi că murind tu o să rezplvi ceva. Nimic. Nu fi atît de realist, să crezi în fapte şi în realitatea lor.,. Țot ce este real şi adevărat este fără ecou, un lucru mort, realismul tău este un cadavru. El visează, e poate nebun, altfel,, n-avea atîtea resurse să supraviețuiască, atîtor drame,, dacă nu visa.. . Dar credința ta în fapte este rece,, exactă dar oarbă. Inutilă. Mori de rx)mană, zău. Nu te încrede în mica ta dialectică, *in* alternativa că de se-ntîmplă una se rezolvă alta... Valul care vine şi se izbeşte de dig crede că de se izbeşte,, îl şi;învinge.- Nu-1 învinge. Valul ăsta e un eşec.

PATRICIU: Primul.

IONESCU: Şi al doilea val e tot un eşec. Al doilea val e tot un val. Un alt prost, după primul prost. Amîndoi sînteţi doi proşti. Indiferent care dintre voi este primul. Nici măcar istoria unui biet profesor ca Haralamb nu se schimbă loVită de un nenorocit de val.

LIVIAN: Dar nu un val; un nenorocit de val; acest prim val înseamnă şi începutul unei noi .istorii.-. . *(Iese.)*

PATRICIU: Livian are sîngele amestecat...' în Transilvania sîngele tuturor popoarelor s-a amestecat, că unii nu mai ştiu ce sînt... Şi fiindcă actele sînt pline de ambiguităţi, a fost luat el cînd într-o armată, cînd în alta. .. Şi în toate lagărele şi închisorile a fost de tînăr.. . Căci a fost comunist de tînăr. Un lucru însă vreau să reţii, ori prin cîte neplăceri a trecut acest om, ori de cîte ori a fost lovit, închis, batjocorit, elnu s-aschimbat, el a rămas acelaşi comunist tînăr şi intransigent şi romantic. *(Intră Nuţa şi Petra.)* El a ascultat numai de conştiinţa lui.

IONESCU: Vino. Vreau să mă plimb____*(Ies.)*

NUŢA: Petra, eu te cred, nu eşti nebună.. . Haralamb trăieşte.

PETRA: Ce vrei să spui?

!NUŢA: Nu ţi-am dat eu ţie biletele rupte pe care scria „porcul" şi....

PETRA: Şi ce vrei să spui?

NUTA: Cui i le-ai arătat tu? *(Petra tace.)* Le-ai păstrat.

PETRA: Da.

NUŢA: Trebuie să le păstrezi pînă s-o reîntoarce Haralamb. .. Căci n-a murit. *(Petra & priveşte lung.)* Tu doar visezi că n-a murit, eu stiu precis 1. .

PETRA: Eu visez?

NUŢA: Tu nu ştii, altfel mi-ai spune măcar mie, mi-ai spune şi mi-ai fi spus. .. Măcar în mine Petra ai fi putut avea încredere. *(Linişte.)* Eu am avut încredere în tine. *(Liniştei)*ⁱ Fără încredere adevărul răzbeşte foarte greu. *(Linişte.)* Atunci, să-ţi spun ce s-aîntîmplat cu Haralamb.. .Cineva l-a izbit în pivniţă... Exact în clipă cînd în şcoală s-a produs un scurtcircuit... ' îţi aminteşti? Eu ţi-am dat biletele şi la o jumătate de oră a fost un scurtcircuit de o jumătate de oră... Deci, cine l-a izbit, ştia de scurtcircuit... Dar s-a

zăpăcit, auzind gălăgie şi auzind paşi pe la uşa pivniţei. . . Şi l-a băgat pe Haralamb în butie, cum era poate planul, şi-a fugit... Trebuia văzută acea persoană sus între elevi, între profesori, cînd se repara scurtcircuitul... Şi poate a şi fost văzută persoana. Mă urmăreşti?

PETRA: Da.

NUŢA: Dar cineva a bănuit că i s-ar putea întîmpla ceva. lui Haralamb şi a stat prin preajma lui. .. Fără ca el să ştie, şi nimeni.... Şi l-a scos din butia aceea plină şi l-a ascuns... Nu se ştie unde, eu adică nu ştiu unde... Nu era mort. Şi poate chiar în acea seară, sau a doua zi dimineaţa l-a dus la-o rudă sau la un prieten... Şi a fost îngrijit. Poate de doctorul Dănilă. Dar el a tăcut, atunci, dar de cînd a murit a tăcut şi mai tare. . . Putea fi scos din pivniţă chiar prin uşa pe unde aduci tu vin, nu prin uşa principală.. . Şi nu prin oblonul ce dă în sala de baie... Sigur, după război,, în butii s-au găsit nişte schelete de soldaţi necunoscuţi.. Cine l-a scos pe Haralamb, putea pune în locul lui. .. Dar n-avea nimeni interesul să-1 mai caute, decît poate peste un an sau doi... Pivniţa era aproape părăsită... E o poveste sumbră şi încurcată. .. Prin^ cipalul e că pe asasin nu-1 interesa cadavrul, ştia că el poate fi îngropat în pivniţă oricînd, cît mai tîrziu.. *

PETRA: Dar dacă Haralamb a fugit înainte de a fi lovit?

NUŢA: Imposibil. El nu ştia că va fi lovit. Principalul este că e viu! Şi o să te caute...

PETRA: De ce crezi?

NUŢA: Fiindcă copilul tău o să poarte numele lui.

PETRA: M-aş bucura. *(Intră Izidor.)* Părinte, fata asta aiurează... Citeşte în cărţile.sfinte. *(Iese în dreapta.)*

IZIDOR: Dacă nu crezi în cel de sus, nu-mi vorbi. Dar de-mi vorbeşti, eu nu voi spune vrăjmaşilor tăi taina ta. *(Intră Anişoara şi Florentina.)*

NUŢA: Părinte, eu cred în învierea din morţi. Cred că Haralamb va învia din morţi.

ANIŞOARA *(Florentinei)'.* Livian crede în moartea lui... Asta în înviere ! Doi nebuni!

NUȚA: Păririte, cine l-a lovit pe Haralamb, a avut grijă să aibă un martor... A păstrat un martor viu, care să probeze victoria sa...

FLORENTINA *(Anișoarei):* Hai mai bine să bem o bere. *(Iese.)*

NUȚA: Dar cine l-a salvat pe Haralamb, a vrut să se salveze și pe el... Haralamb era martor că l-a salvat... L-a adăpostit și îngrijit pe LIaralamb, crezînd că e un .dușman al regimului... Altfel nu-și.putea explica de ce-a fost lovit... Credea că se va schimba regimul...

IZIDOR: Poate credea altfel... Poate s-a gîndit ca a purtat pe crucea lui toată greutatea păcatelor noastre.

NUȚA: Apoi Haralamb s-a făcut.sănătos și a plecat în alt colț de țară... Vremurile s-au schimbat... El trebuie să vină... Dacă nu dintre morți, dintre vii.

IZIDOR: Fiecare este liber să creadă ce vrea. *(Nuia tace.)* Am să mă rog pentru tine.

NUȚA: Nu știi cine l-a ascuns, părinte? Nu poți minți.

IZIDOR: Dumnezeu știe totul, și ce crezi tu... *(Intra Petra.)* Fii tare, trebuie să aducă pe lume viață și casa sufletului tău este toată pustie și dărimată...

NUȚA: Dar Haralamb trăiește și într-o zi va veni aici, dacă nu cumva a și venit... *(Se aud pași pe coridor.)*

PETRA: Da... *(Se prinde cu mîinile de pîntece,.)*

JKIDOR: Naște... S-o ducem în camera ei... *(Cu Nuța •o.duce pe Petra în dreapta.)* Cheamă Salvarea... *(Intră Anișoara și Florentină, Socrul, Soacra.)*

NUȚÂ *(privihdu-i):* Credeam că e altcineva... Naște Petra.

SOACRA: Fata mea... *(Intră în dreapta Anișoara și Florentina — după- ea Nuța le ține o clipă mîna înainte.)*

FLORENTINA: Astîmpără-te, sînt medic! *(Intră, urmată • .văe. Anișoara.)* .

NPȚÂ *fo prinde pe Anișoara de mînecă):* Tu n-ai ce căuta acolo! *(Dar Anișoara se smulge și intră în dreapta.)*

'SOCRtTL:" Sa'"bem' pentru cel. car£ se va naște! *(Pune vin în pahare. Bea singur. Pune din nou vin.)* Ar trebui s-o ajute să nască... *(Ta din'cui pușca sa de vînătoare, o încarcă și trage două focuri pe fereastră, cîntă.)* C-așa-i lumea, trecătoare, unul naște, altul moare, luriie> lume! *(Trage din nou. Apar: Livian, Ionescu, Patriciu.)*

Trăiască cine o să vie pe lume! *(închină cu ei și bea.)* Lume, lume, soro lume!...

ANIȘOARA *(intră):* Nu pot suporta cum se chinuie... *(Socrul încarcă pușca, trage. Lui Ionescu.)* Liliac ăsta s-a obrăznicit... Trebuie vorbit cu Moise și trimis la Pocreaca din Vale șef de post... *(Socrul încarcă pușca.)* De ce trage, să nu se audă cum urlă? *(Socrului.)* O sperii, omule! Și se sperie și cel mic.

SOCRUL: Nu se sperie el dintr-atîta... *(Bea.)*

NUTA: Trage în cinstea venirii lui pe lume.

SOCRUL: îl salut, te salut...

SOACRA *(apare):* Băiat...

SOCRUL: Să trăiești nepoate *(Trage.)*

PATRICIU *(bea):* La mulți ani! *(Strigă isteric.)*i'La mulți ani! *(Toți beau. Lui Livian, încet")* Acum pot muri... *(Livian nu4 aude.)* N-auzi?

LIVIAN: Să-nchidem ușa asta... *(Din dreapta.)*

SOCRUL: Tot nu se aude de aici pînă în dormitori.. Beți.

SOACRA *(Socrului):* Vino să m-ajuți, că te-mbeți...

SOCRUL: Păi asta și vreau, să mă-mbăt... *(0 urmează. Soacra a luat cheia și va închide ușa din dreapta pe dinăuntru.)* i'.

PATRICIU *(lui Livian):* Dă-mi palma ta să-ți mai citese o dată în ea... *(0 ia.)* Și ține și mîna mea și citește în ea și vezi de te mint... Da, e adevărat, ai vrut să mă omori... Și mai vrei. Dar eu nu m-am atins de tine cînd a pierit Haralamb... Eu te-am iertat în acele zile. ' , , .

.LIVIAN: N-ai vrut nici atunci să-mi faci tu un rău... M-ai iertat, adică ai mințit c-am plecat din oraș, ca să nu dispar și eu. Mi-ai salvat viața, îți rriulțumesc. Și mi-o mai salvezi și acum, nedînd un telefon, nepîrîndu-mă, nespunînd c-am vrut să te omor și că încă inai vreau. A doua oară mă salvezi, Pâtriciule, îți mulțumesc, îți mulțumesc! Pentru că acum mi s-ar pune în cîrcă, pe nedrept, și povestea cu Dănilă, și povestea de la "Sărrnaș, și multe alte minciuni... Și nu înțeleg de ce ești bun cu mine.

IONESCU: Nu e bun cu un dușman, e bun cu un nebun *(Intră Anișoara.)* - '

LIVIAN.: îți datorez viața, ce-mi cerr nu-nțeleg...

IONESCU: Să-i dăruieşti niţică moarte... drept recompensă. Fii om, Livian, nu cîine! *(Rîde.)* Ce-1 deosebeşte pe om de alte animale necuvîntătoare este că ştie şi poate şi-şi chiar extermină semenii. Alte specii au un soi de inconştienţă, că nu trebuie să-şi masacreze semenii. Nemţii au inventat senini lagărele, totul să decurgă mai repede...

LIVIAN: Lagărele sînt o invenţie a tuturor fasciştilor...

IONESCU: A tuturor zăluzilor. Cred că eşti sărit, Livian, de crezi ce-i citeşti în palmă. .. Acolo scrie că tu n-ai frîne, că nu există un instinct care să te mai oprească. Văd după faţa lui Patriciu. .. Fiarele au o frînă, dar tu eşti om care poate înnebuni pentru o secundă... Şi Patriciu asta şi vrea, să fie înfrint, să scape de tensiunea în care-1 ţine... Cine te ţine? Petra, familia?

LIVIAN: Nu. Tu. Anişoara. Moise.

IONESCU: Eu? !

PATRICIU: Nu. E un pustiu în mine care.

IONESCU: Ce pustiu?! Vorbe!

LIVIAN: Noi nu putem vedea cu bieţii noştri ochi invizibilul, Ionescule. .. Ştim noi ce e în noi, îl cunoaştem noi pe marele saltimbanc din noi? Nici Patriciu nu ştie cine e acum în el...

IONESCU: în orice caz nu e diavolul şi nici bunul Dumnezeu.

LIVIAN: E cel ce trăieşte din atîtea clipe de viaţă, din atîtea prezenţe, din atîtea absenţe. .. E tulburat Patriciu, se bate şi el cu un duşman pe care nu-1 cunoaşte...

IONESCU: Fiindcă n-a încercat niciodată să se cunoască pe sine cu adevărat...

PATRICIU: Vorbe... Mă cunosc... *(Lui Livian.)* M-ai întrebat data trecută uride-arn învăţat să *citesc* în palmă... în război... Eram traducător... Cunosc germana. Ofiţerul neamţ la care eram translator era mare pasionat în chiromanţie... A învăţat-o de la nişte ţigani... Eu traduceam, eu întotdeauna am tradus dintr-o limbă în alta.. .

IONESCU: Sper să nu spui: şi dintr-o gîndire în alta, dintr-un adevăr în altul. Ţiganii au avut un statut, nemţii altul, n-ai avut ce face.

PATRICIU: Erau nişte ţigani pletoşi.. . Bătrîni negricioşi, locuiau într-o grotă şi ofiţerul îi ocrotea.. . Ca să-1 înveţe să citească în mîinile oamenilor... în cît mai multe mîini. Şi nu erau mîini. Nu erau oameni. Soldaţii aveau treburi. Şi nimeni nu trebuia să ştie, cititul în palmă e o taină. Şi într-o dimineaţă cînd am intrat în grotă, de jur împrejur, atîrnate de nişte cuie bătute în pereţi am văzut zeci de mîini atîrnînd... Mîini de bărbaţi, de femei, de copii, de bătrîni, zeci de mîini... în palmele acestor mîini am învăţat chiromanţia... Le trimisese ofiţerul... Fuseseră executaţi o sută de evrei... Şi pusese să le taie mîinile. Vă jur pe copilul meu din pîntecele mamei sale că nu mint. în palmele evreilor a învăţat şi ofiţerul neamţ să citească viitorul... Şi eu, translatorul.

ANIŞOARA; Şi Livian, care este evreu, nu-ţi poate ierta asta.

LIVIAN: Tatăl meu este român şi mama mea este evreică unguroaică... *(Lui Patriciu.)* Jură că nu ştii nimic de Haralamb!

ANIŞOARA: Jură! *(Patriciu se îndreaptă spre ieşirea ce dă în culoar.)* N-are pruce, pe ce să jure... *(Calmă, lui Livian.)* N-ai cruce în sîn? Ai un şarpe... Vrei să jure pe şarpe? Jură pe şarpe, Patriciule! *(Bagă mîna şi scoate şarpele din sînul lui Livian.)* Hai, dă-i satisfacţie... *(Patriciu, sîcîit de ea, îi dă peste mînă şi şarpele cade pe podea. Patriciu speriat se dă în lături. Apoi striveşte capul şarpelui cu călcîiul.)*

LIVIAN *(strigă):* Ce faci? *(Patriciu iese pe culoar.)*

ANIŞOARA *(lui Patriciu):* Fugi!... *(Livian a ieşit după Patriciu,-furtunos.)* E turbat, fugi... -.*(Se aude un zgomot înfundat, o izbitură, un ţipăt sugrumat.)* Idioţii!...

IONESCU *(care nu s-a mişcat de Ungă fereastră):* Era o luptă în el cu un duşman necunoscut, care nu ţine de noi şi de viaţa asta a noastră. Sper să nu-1 fi omorît Livian, deşi înfrîngerea asta i se părea unica libertate ce-o măi avea..;. *(Intră Livian.)* Ce-ai făcut ?

LIVIAN: Ce chestie, să creşti un şarpe şi-apoi să-1 arunci la coş... *(Ia şarpele şi pleacă pe coridor.)*

IONESCU: Nici o nădejde... Să chem miliţia?

ANIŞOARA: Nu. Nu l-a Speriat şarpele, -naşterea băiatului l-a zguduit.

IONESCU: Ce tîmpenie, n-am crezut o clipa c-o să fie aşa.... Dar Patriciu n-a sperat o clipă, pînă şi speranţa îl enerva şi-i era duşman... *(Apare Livian.)* Ţi-a trecut nebunia?

LIVIAN *(face un număr):* Cu Liliac... Vino, acum e sigur. .. *(închide aparatul.)* Sînt lucruri pe care m le poţi ocoli. N-am o altă- ieşire. ..

IONESCU: Nu trebuia să-1 judeci atît de simplu... A trecut, prin multe. . .Asta nu e o soluţie.Da, destinul nu e o soluţie, s-ar spune. . .Dar aici e altceva. ... Trebuie să înţelegi că sînt boli şi boli şi că în acest secol bolite sufletului sînt mai grave clecît ale trupului, mai incurabile uneori. .. Patriciu era un om slab, un translator, aţît. .. Cînd a murit Haralamb, era cu mine în Malovăţ, n-a fost amestecat... *(Livian a stat tot timpul pe un scaun, cu capul în palme. Intră Liliac.)* Liliac...

LILIAC: Am venit... *(Lui Livian.)* E adevărat?

LIVIAN: Da.

LILIAC: îmi pare rău... Vei plăti foarte scump... Cel puţin cu douăzeci de ani... Vino-.. Livian, poate nu este adevărat ? :

LIVIAN: Totul este adevărat. *'(Iese.urmat - de Liliac. Anişoara îi urmează.)*

IONESCU *(singur, lîngă fereastră):* După ce vezi ceva groaznic, n-ai decît două soluţii... Dar întîi trebuie să-ţi aprinzi o ţigară... *($i-o aprinde.)* Şi-apoi, să. taci sau să nu taci. .. *(Intră Anişoara:)* Patriciu avea o mare neîncredere în sine în ultima vreme. . .Se credea un ratat, un om sfîrşit, un beţivan... Avea o mare capacitate de autodistrugere. .. Şi de ce? De unde venea nebunia de-a se autodistruge? Eu l-am adus aici. . .

ANIŞOARA: Nu l-ai adus nicăieri. Patriciu n-a murit. A dispărut. *(Face un număr de telefon.)* Aş vrea.să vorbesc cu tovarăşul Liliac... Bine, am să ^evin... *(Inchide.)* N-au ajuns... Patriciu e în vreo circiumă,,,se ^ autodistruge.

IONESCU: Dar l-am auzit...

ANIŞOARA: N-ai auzit nimic. N-a fost nililic, dragule. Tu eşti un Hipnotizator, tu-i faci pe alţii să audă ce vrei tu.. ... Tu eşti un vrăjitor". . .

IONESCU: N-o să fac pe nimeni să creadă ce vreau eu. ..

ANIŞOARA: Ba da, eşti un magician. Tu poţi să-i faci pe oameni să se simtă fericiţi, tu alungi cu o giuxîiă durerea, tu aduci raiul aici' zîmbind.. .

IONESCU: Nu există paradis fără păcat... Ce vrei? Ce vrăjitorie vrei? Te uiţi la mine ca un lup...

ANIŞOARA: Ai văzut un lup cînd erai mic, mi-ai mai povestit. Şi lupul s-a simţit inhibat în preajma altui lup să sugrume un biet miel. Poveştile îşi au şi ele rostul, dar nu acum. Vrei să îmbătrîneşti, niciodată nu te-ai luptat, aşa că astîmpără-te. Adă-ţi aminte de legenda aceea a indienilor de pe Amazoane. . . Ei nu îmbătrînesc niciodată, ei râmin mereu tineri, adică in paradis... Tu nu mai eşti tînăr şi n-ai murit în îupte... Ei se luptă între ei, şi mor, şi nu îmbătrînesc. Tu vrei să trăieşti şi cu o glumă să poţi înveseli lumea, tu eşti un vrăjitor.

IONESCU: De ce n-ai protestat cînd l-a luat?

.ANIŞOARA: Dar nu s-a întîmplat nimic grav, dragule. Patriciu a plecat, a dispărut, n-a păţit nimic, Livian e bolnav.

IONESCU: Deci n-are dreptul să facă nimic, nici să plătească. Da, ca să nu se facă zgomot. Totul să se uite. Şi nimeni să nu răspundă la nici o întrebare.

ANIŞOARA: Ce vrei să spui?

IONESCU: Ai văzut şi tu cînd l-a lovit, ai auzit cînd...

ANIŞOARA: I-a dat o palmă, atît.

IONESCU: Atunci unde este? Nu putea să moară dintr-o palmă. A căzut, poate doar a căzut... *(Privind-o.)* Unde l-ai ascutns? L-ai lovit?

ANIŞOARA: De ce răstălmăceşti totul, de ce umbli cu vrăjitorii?

IONESCU; Indienii bătrîni, cei care n-au murit în lupte, cei scăpaţi printr-o întîmplare, nu pot trăi, nu pot fi martori, ei sînt acuzaţi de vrăjitorie, Am citit împreună povestea astă.

ANIŞOARA: Da? !

IONESCU: Şi finalul ei. Bătrînii sînt acuzaţi de vrăjitorie fiindcă trăiesc. Numai prin vrăjitorie pot trăi... Şi deci trebuie excutaţi fiindcă sînt vrăjitori. *(Calm.)* Eşti naivă, Anişoara, sînt soţul tău, n-o să^mi poţi face nimic... Unde este Patriciu?

ANIŞOARA: Poate s-a sinucis.

IONESCU: Mai bine să pară că s-a sinucis, decît să aibă Livian dreptate. El nu trebuie să facă nimic cu adevărat. *(Rece.)* L-ai omorît şi-ai făcut să dispară cum a dispărut Haralamb?

ANIŞOARA: Eşti ţicnit... Cred că tu i-ai făcut de petrecanie.

IONESCU: Eu?

ANIŞOARA: Ca să nu spună nimic despre tine'..,. L-ai distrus, ca să se piardă orice urmă de adevăr.

IONESCU: Dar eu sînt viu şi-o să vorbesc.

ANIŞOARA: Poate te-ai sinucis.

IONESCU: Anişoara.

ANIŞOARA: Mai bine ascultă-mă. .. Fii calm, a dispărut. .. Dă-i un telefon lui Liliac şi spune-i c-a dispărut...

IONESCU: Nu pot. Am să-l caut. Nu trebuie să se mai întîmple niciodată ce s-a-ntîmplat.. . De ce tu să fii fericită pentru că spui ce nu crezi şi Livian să fie nefericit fiindcă spune ce crede?

ANIŞOARA: Dragul meu.

IONESCU: Iar eu, vrăjitorul, să fiu şi mai fericit pentru că mi se fîlfiie de toată lumea şi nu cred în nimic.

ANIŞOARA: Cine nu gîndeşte mult, trăieşte puţin. Tu eşti un fericit, şi-ai fost mereu.

IONESCU: Adică m-ai crezut un dobitoc care nu gîndeşte deloc. *(Rîde./*Un soţ de paie, o paiaţă.

ANIŞOARA: Din contră, eşti un bărbat extraordinar! L-ai ras pe Patriciu, ca să nu vorbească. Şi ca tot ce va vorbi Livian să fie luat drept vorbe de nebun. Şi-apoi, te-ai sinucis... *(Trage două gloanţe în el de aproape. Apoi îi aruncă revolverul.)*

IONESCU *(îl ia):* Eşti... *(Vrea să tragă în ea, dar revolverul nu mai are gloanţe.)* Ar trebui să te omor şi pe tine... *(A intrat Liliac.)*

ANIŞOARA *(lui Liliac, pimîndu-şi mănuşile în poşetă şi apropiindu-se de Ionescu îngrozită)'.* S-a sinucis...

IONESCU: Haralamb... *(Nu mai spune o vorbă. Cade.)*

ANIŞOARA: Doamne, el l-a omorît şi pe Haralamb!...

LILIAC *(pune mîna pe Ionescu):* E mort.

ANIŞOARA: Mi-a spus că pe Patriciu l-a dus în pivniţă... Ce tîmpenie! îl bănuiam pe Livian... Şi m-am căsătorit cu acest om pe care-1 iubeam...

LILIAC *(îl acoperă pe Ionescu cu faţa de masă):* Mă duc în pivniţă.. . *(Iese.)*

ANIŞOARA: Mă duc s-o chem pe Florentina, emedic... E în vecini... *(îl urmează. Linişte.)*

NUŢA *(apare pe uşa din dreapta. Ia de pe masă pachetul cu ţigări al lui Ionescu. Aprinde o ţigară. Aranjează mai bine peste Ionescu un colţ al feţei de masă. Fumează.)*

ANIŞOARA *(apare):* Ce faci aici?

NUTA: Fumez.

ANIŞOARA: Şi?

NUŢA *(îi întinde o ţigară):* Nu fumezi?

ANIŞOARA: Dar aici s-a-ntîmplat?. .. *(îşi aprinde o ţigară.)*

NUŢA: E o ţigară foarte bună *(Deschide fereastra.)* Zboară o pasăre, o vezi?

ANIŞOARA: Nu-i nici o pasăre... E noapte.

NUTA: Ssst! *(Fumează.)* Totul e adevărat... E o pasăre...

ANIŞOARA: Unde-ai fost?!

NUŢA: Am fost şi m-am plimbat. Am fost pînă la circiuma unde-a zis Liliac că l-a văzut azi-dimineaţă pe Patriciu. .. Unde-a vorbit la telefon. .. N-a vorbit cu nimeni ...Patriciu n-a fost astăzi acolo, Liliac nu l-a văzut acolo, n-avea cum.

ANIŞOARA: Ce interes avea Liliac să mintă?

NUŢA: Liliac nici nu există, el nu e de la poliţie... Liliac cel de la miliţie e bătrîn... Nu este el. Şi numărul acesta de la miliţie este fals... cînd a telefonat Livian, avea numărul scris pe o hîrtie. Şi-a pus hîrtia pe masă şi toţi apoi au folosit acelaşi număr.

ANIŞOARA: Dar numărul i l-a dat Ionescu...

NUŢA: Poate Ionescu a vrut să ne joace o farsă... Poate era numărul unui prieten de-al lui... Poate era chiar numărul lui Haralamb!

ANIŞOARA: Ce prostii vorbeşti? Ionescu era soţul meu.

L

NUȚA: De-o zi. Dar poate şi căsătoria a fost o farsă, ca $ă te prindă. Poate si sinuciderea lui e o farsă.;.
ANIŞOARA: Nu e, o. farsă., .
NUTA: Deci nu s-a sinucis !
ANIŞOARA: Ba da...
NUȚA: par dacă gloanțele erau oarbe? El avea un revolver cu gloanțe oarbe, cu care făcea numere ca, la circ. .. Se lăsa-mpuscat.
ANIŞOARA: E rriort. ... ^ . •. ,
NUTA: Dar dacă se ridică si spune adevărul?
ANIŞOARA: ;E mort;!
NUȚA: Dacă înviază din morți cei ucişi şi spun cine sînt ucigaşii?
ANLŞOARÂ *(destinsă, rîzînd);* Prostii.... Presupuneri de-ale „• tale. ... . y_
NUȚA: Dacă se ridică el acum în picioare? Sau dacă intră Haralamb pe uşă?
ANIŞOARA *(pune mîna pe Ionescu):* E rece. .. , , • :
NUȚA: Asta e un* fleac pentru un circar..
ANIŞOARA: E rece. .. Şi cine zici că e Liliac?' Vrei)să,mă duci, să mă provoci, să-ți mărturisesc nişte prostii care ți-au intrat ție în cap? Cine e?
NUȚA: Dacă nu l-a ascuns atunci Izidor pe Haralamb, cum am crezut eu, şi l-a ascuns Ionescu?
ANIŞOARA: Ce tot vorbeşti? ,/
NUȚA: Dacă Ionescu a vrut să moară astăzi .demonstrativ, exact cum a murit jiaralamb atunci?. Ca să-i prindă pe vinovat?! *(Pune mîna pe Ionescu.)* E. cald... . Gloanțele au fost oarbe !
ANIŞOARA: Ai înnebunit! Cine e Liliac, răspunde?
NUȚA: Nu ştiu... Poate este chiar Haralamb,.. Poate-a înviat. Haralamb... Sau poate n-a murit, cînd a, fost omorît...:
NUȚA: N-avea cine şă-1 omoare, voi toții-ați fost prieteni. Şi cum să fie omorît un prieten? Cum să-i qmorîm pe cei ce ne iubesc? Şi de ce? Atunci ce-o să le facem:celor care ne duşmănesc? .
ANIŞOARA: Dumnezeule... , <
NUȚA: Fumează... Şi-ascultă -pasărea. .. : *(S-a înserat.• în uşă apare Liliac.)* / ^

PIESA VĂZUTĂ DE:

ION CALION '

Acum, cînd la noi se vorbeşte atît de mult. şi în multe feluri despre teatrul politic, iar în concepția unora termenul primeşte o extensiune nețărmurită care, practic, îi anulează semnificația, acum noua piesă a lui D. R. Popescu ne arată că nu (numai) unghiul ideologic din care sînt interpretate faptele, fenomenele, ci însăşi substanța lor politică conferă teatrului acest calificativ. în acest sens, O *pasăre dintr-o altă zi* constituie o încercare meritorie de teatru politic.

în *O pasăre dintr-o altă zi* justițiarul D.R.P. inițiază o vehementă dezbatere, urmărind jocul conştiințelor în relația inextricabilă dintre actul întreprins şi consecințele lui imediate sau de perspectivă. Există în această piesă un timp al faptei şi uri timp ai adevărului (un *atunci* şi un *acum)* într-o necurmată confruntare, izvor al conflictului dramatic, şi de aici derivă, în structura compozițională, cele două planuri: prezent-trecut; real-imaginar. *Atunci* (să zicem în deceniul al şaselea) într-o şcoală oarecare — evident un simbol — s-a comis o crimă (profesorul Haralambie a fost ucis), ori piitea fi comisă, niciodată nu vom şti exact, pentru că autorul relativizează faptul prin pendularea între real şi imaginar, insistînd asupra cadrului şi condițiilor care au făcut posibilă eroarea. *Acum* are loc un violent proces de clarificare. Adevărul, oricît de dur ar fi, trebuie căutat, descoperit şi redescoperit.

Pe scena Naționalului clujean piesa lui D.R.P. a avut şansa unei montări potrivite. Regizorul Alexa Visarion a conceput spectacolul în conformitate cu substanța textului ca o dezbatere de idei, un examen lucid de conştiință într-un contact nemijlocit cu publicul spectator. Pentru a obține o maximă forță de şoc expresivă a ideilor, regizorul operează o reducție categorică cel puțin la două nivele ale piesei: anecdotica şi psihologia personajelor. Pe scenă nu se derulează filmul unor biografii, personajele fiind în primul rînd nişte purtătoare de idei, încarnări ale unor atitudini sociale şi politice, ceea ce nu înlătură tensiunea şi dramatismul.. Dimpotrivă. Numai că acest spectacol nu ne solicită 6 participare afectivă,

cît una intelectivă, lâsînd libertate propriilor noastredelibeţri. Ernoţianu este eliminată, dar localizarea ei se face **la** nivelul constxxnţex, nu al vrsce relor.

Vatra, decembrie 1972

ILIE CĂLIAN

în piesa lui D. R. Popescu exista oameni meschini, oameni laşi, oameni asupra conştiinţei cârora apasă grave vinovăţii. Nu trebuie să ne acoperim ochii, nu trebuie să ne astupăm urechile, nu trebuie să ne interzicem sinceritatea. Partidul comunist, prin cuvîntul secretarului său general, ne îndeamnă la reconsiderarea lucidă şi onestă a epocilor pe care 3e-am parcurs, soluţie sigură pentru a nu mai repeta vechile greşeli, verificare sigură a. conştiinţei comuniste, educaţie deschisă şi sinceră a tinerelor generaţii. Acest moment al virulentei lupte între adevăr şi minciună, între comunismul de circumstanţă şi înţelegerea curată a sensurilor profund umane ale comunismului este tema piesei lui D. R. Popescu. Construită în manieră cvasi-poliţistă, *O. pasare dintr-o altă zi* are ca pretext moartea, în urmă, cu peste un deceniu, a unuia dintre colegii profesorilor unei şcoli viticole, eroii piesei, moarte de care se fac vinovaţi cîţiva dintre cei prezenţi în scenă. Din laşitate, din inconştienţă, din calcule meschine, ei au provocat, ori au înlesnit moartea lui Haralamb, ori.au tăinuit adevărul asupra mobilurilor şi făptaşilor. Pedepsit fără vină, Livian, ajutat de Nuţa (fosta elevă a lui Haralamb) şi de Liliac, fostul inspector de miliţie, va simula o crimă pentru a-i sili pe vechii vinovaţi să se autodemaşte, să rostească adevărul. Este o luptă fără cruţare, în, care adevăratul spirit comunist va învinge. Ca în alte piese ale lui D. R. Popescu, ni se propun două planuri — unul concret şi un altul simbolic — într-un continuu balans de osmoză şi disjuncţie; finalul pune sub semnul întrebării în primul rînd pentru personaje, realitatea subiectului şi eroilor săi: cine e cel care se dă drept Liliac de la miliţie, totodată fratele geamăn al lui Haralamb? Poate, într-adevăr, Haralamb însuşi n-a murit; poate, aşa cum spune Nuţa Dobrescu, morţii doar s-au prefăcut şi se vor ridica pentru a rosti întregul adevăr. Este o ipoteză tulburătoare, o ultimă întrebare adresată spectatorului, o ultimă invitaţie spre o reconsiderare atentă nu numai a subiectului şi replicilor, dar şi a propriilor concepţii ale spectatorului. Astfel devine şi mai evident caracterul particular al spectacolului: înfruntarea are loc în ultimă instanţă între idei şi atitudini politice. Asemenea eroilor din teatrul antic, personajele lui D, R. Popescu sînt caractere, egale cu ele însele de-a

lungul întregului spectacol, semne ale unor idei. Patriciu este şovăitor, vinovatul torturat de propria conştiinţă, care singur îşi caută ispăşirea; Ionescu — intrigant ambiţios, Anişoara — laşă, meschină, operînd cu orice armă; Florentina -- dezorientată. De cealaltă parte — înverşunarea lui Livian, onestitatea neînfrîntă a Nuţei, dorinţa de adevăr a Petrei, cinstea funciară a socrilor. Idei şi atitudini într-o înfruntare deschisă pînă la victoria adevărului.

Făclia, 21 octombrie 1972

DUMITRU CHIRILĂ

Cu fiecare nouă piesă, D. R. Popescu se dovedeşte un dramaturg al problemelor de conştiinţă, un dramaturg angajat (în sensul cel mai nobil şi deplin al cuvîntului) aplecat asupra realităţii imediate, în abordarea căreia nu se opreşte la învelişul exterior al faptului (mai mult sau mai puţin divers), ci pătrunde în lumea ascunsă a esenţelor. Mai mult decît *Cezar, măscăriciul piraţilor* sau *Pisica în noaptea Anului Nou,* în această nouă piesă D. R. Popescu alternează planul real cu cel simbolic, interesîndu-1 în primul rînd nu realismul personajelor sau situaţiilor, cît realismul ideilor în dezbatere. Eroii *Păsării dintr-o altă zi* sînt în mai mică măsură *dramatis personae* şi mai mult personaje-etalon, întruchipări posibile ale unor diverse atitudini în faţa împrejurărilor. Ideea pe care piesa o acreditează este aceea că greşelile individului nu sînt scuzabile prin circumstanţe istorice. Singur individul este cel chemat să răspundă, în faţa colectivităţii sau a propriei conştiinţe. Sentimentul culpabilităţii faţă de nişte întîmplări mai vechi, întîmplări care se înscriu exact într-o perioadă istorică, este *pasărea* care planează asupra acestei lumi, foşnetul zborului său tulburînd în măsură inegală liniştea interioară a personajelor, producînd în cele mai multe cazuri reacţii invers proporţionale cu vina. Tînără Nuţa Dobrescu a fost cel mai puţin implicată în povestea evocată, dar acum este cea mai chinuită de întrebarea: *cum a fost posibil?*

în sqhimb, un alt personaj — Anişoara — participantă activă şi cu rol principal la tot ceea ce s-a întîmplat cîndva alungă „pasărea", sub scuza că n-a fost decît „să îndeplinească sarcini". Altora, ca Livian, le provoacă chinuri neurastenizante, pe alţii (Patriciu) îi trezeşte abia în ceasul al doisprezecelea, atunci cînd drumul în viaţă se apropie de staţia terminus. Există, şi categoria indiferenţilor (cei doi socri — în piesă) .indiferenţi atît ia. evenimente, cît şi la rememorarea lor.

Istoria îşi are drumul său implacabil şi niciodată nu poate să compară **în faţa** unui tribunal. Indivizii, însă, sînt responsabili pentru actele şi atitudinile lor, care se pot numi curaj sau laşitate, demnitate sau tembelism, conştiinţă sau pasivitate. Cînd o piesă abordează asemenea teme, cu o deschidere totală asupra raportului esenţial' dintre individ şi istorie, este greu sa recurgă la un „subiect" fiind obligată să se circumscrie modalităţii unui *theatrum mundi,* cu variante antagonice: lumea ca teatru, sati teatrul ca o lume. **în** piesa lui D. R. Popescu este vorba de o moarte (concretă) şi o naştere (tot concretă) simbolizînd o trecere de la o lume a manechinelor (iresponsabile) la alta a oamenilor (responsabili), în condiţiile în care noţiunea de libertate înseamnă înţelegerea necesităţii în planul larg al societăţii şi nu în planul îngust al individului, cind instinctul de conservare — agresiv faţă de altă individualitate — devine act justificativ.

Familia, ianuarie 1973

VIRGIL ARDELEANU

Astăzi cînd mă găsesc din nou în faţa unui text semnat de D. R. Popescu, *O pasăre dintr-o altă zi,* nu doar că îmi. vin în minte mai vechile gînduri despre romanul *F,* dar încerc sentimentul că ele se potrivesc tuturor paginilor epice sau de teatru date la iveală de autor în ultimii ani. D. R. Popescu, ca puţini, alţii dintre scriitorii contemporani, manifestă preocupări cu adevărat dramatice în investigarea universului etico-moral al societăţii noastre. Dramatice, dureroase chiar, pentru că ţinta, lui nu e radiografierea albă, simpla constatare a unor date mai mult sau mai puţin imuabile, mai mult sau mai puţin îndreptăţite. El face procesul unor tare apărute într-un context politico-social care, structural, nu era de natură sa producă excrescenţe, fenomene rebarbative. Ipocrizia, laşitatea, conformismul utilitar, nepăsarea „inconştientă" sau mimată, „concepţia" lozincardă, înţelepciunea drapată în mirositoarele falduri ale aşa-numitului simţ al realităţii, ponderea cu raţiuni subtextualeşi principialitatea agresivă sînt bube care, alături de importante cuceriri pe planul conştiinţei, au înflorit în parametrii vieţii noastre. îri procesul revoluţionar âu apărut şi rele, nu mici, - după cum uşor se poate constata, care se cer ţintuite la stîlpul infamiei. A le privi ca atare, hue uşor şi nici la îndemîna oricui. Prin indivizi sustraşi normelor' rotund umane, se amestecă într-un ansamblu deconcertant binele' cu răul, onestitatea cu mimarea, impostura cu autenticul. Cum să delimitezi aceste zone? Pe ce poziţie te situezi cînd arunci anatema? latā numai două dintre dificultăţile de azi şi dintotdeauna ale scrisului angajat.

Şi apoi, de ce şă ne facem a u^ta: trebuie mult, imens curaj cînd îţi propui să mînuieşti fierul roşu. Unii dintre „semenii" noştri nu acceptă atitudinea „deconspirativâ".

Conştient de toate aceste riscuri, D. R. Popescu **a** pornit totuşi pe **panta** scrisului fără menajamente, şi ne-a dat pînă acum, într-o suită de o remarcabilă unitate, opere, care sînt în măsură să? onoreze literatura noastră din ultimul pătrar de veac. !• , • . . '

Din *Caietid-program* al
Teatrului National din Cluj-Napoca'

ION COCORA

Piesa lui Dumitru Radu Popescu, *O pasăre dintr-o altă zi,* consolidează valoric o operă dramatică dintre cele mai importante, concretizînd şi fixînd într-un demers scenic grav probleme esenţiale ale realităţii contemporane. Autorul este necruţător, nu îngăduie amăgirea şi falsul, el pune în mişcare un intreg complex de fenomene politice şi sociale, violentează liniştea blinda a conştiinţelor iresponsabile. Pentru prima oară cele două tendinţe afirmate de teatrul său, una alegorică şi alta realistă, fuzionează într-o veritabilă unitate de viziune şi formă. Acum, „comuniunea subterană" apare mult mai evidentă. în construcţia de ansamblu a piesei, dramaturgul apelează la o formulă alegorică, elastică şi deschisă, care permite o mai mare libertate în conducerea şi tranşarea conflictelor, încît interesează prea puţin dacă o acţiune sau alta este motivată din punctul de vedere al canoanelor teatrului realist. Faptele dramatice urmează aici o logică neconstrînsă de rigori, convenţia stă sub semnele imprevizibile ale parabolei, condiţionînd angajarea şi finalitatea mesajului de semnificaţii general umane, întocmai ca în *Cezar, mâscărichd piraţilor,* în schimb, personajele, prin identitatea lor precis determinată, la fel ca în *Pisica în noaptea Anului Nou* şi *Aceşti îngeri trişti,* redimensionează alegoria pe un fundal social, vizează direct şi cu puternică autenticitate o realitate politică, obiectul investigaţiei constituindu-1 un univers uman concret. Conflictul îşi revendică sursa în relaţia adevăr-existenţă, reuşind, totodată, o profundă revitalizare a tragicului. Pe de o parte, piesa dezvăluie structuri tipologice complexe, cu accent pe revelarea coliziunilor, iar pe de altă parte, pune conştiinţele în situaţii-limită, le întinde capcane, urmărind responsabilizarea lor. Dramaturgul nu acordă pondere datelor poliţiste ale su-

biectuliii, ci faptului că un om a murit nevinovat, că acei care l-au suprimat, fie ca îşi tămuiesc crima, fie că încearcă o justificare a ei, ignoră, şi într-un caz şi într-altul, principii şi norme de viaţă.

Dar refuzul de a plăti pentru săvîrşirea unor grave acte antiumane ori, tot aşa de grav, situarea inconştientă în afara lor, urmărind o- absolvire laşă de vină, nu admite nici o conciliere, fiindcă orice mistificare erodează, întîi de toate, spiritul de dreptate şi adevăr. Piesa reprezintă ©> conştiinţă politică a realităţii socialiste, iar dezbaterea pe care o angajează demonstrează un înalt grad de intransigenţă morală, restabileşte culpe şi înfierează pe vinovaţi.

Privitor ca la temtru,
Cluj-Napoca, Editura Dacîa,, 1975

PITICUL DIN GRĂDINA DE VARĂ

CE FEL DE PIESA E PITICUL DIN GRĂDINA DE VARĂ?

E o baladă de specie mioritică, despre sacrificiu. Un sacrificiu înălțător, acceptat de o femeie care găsește un mobil de viață și de moarte mai presus de propria ei viață și de propria ei moarte. O baladă a altruismului desăvîrșit.

E un requiem, răscolitor, pentru o martiră. Maria Boitoș a fost încarcerată, lovită, înjosită, i s-a luat totul, pînă și vlăstarul născut în închisoare; nu i-a rămas decît credința. Dar aceasta e atît de puternică încît o înalță deasupra tuturor, o desprinde de pămînt, de opresorii ei neputincioși, suflete tîrîtoare, pitici de ghips și o face să plutească precum o pasăre dincolo de ziduri și de timpul ei negru, spre noi, cei de azi.

Piesa e și o dramă satirică, a înverșunării, cu sarcasm feroce, împotriva călăilor — dintre care unul se numește, parcă pentru toți, Mititelu — ei fiind na numai polițiști, temniceri, administratori ai coercițiunii și falși duhovnici, ci și sadici ai terorii, ființe degradate, decăzute în regn zoologic primar.

E și un imn tragic închinat uneia din marile valori ale cugetului: solidaritatea. Căci eroina, ruptă de ai săi, moartă pentru lume înainte de a fi fost asasinată, nu e totuși singură: o țigancă tînără, o femeie bătrînă, un nebun — care au parte de disprețul batjocoritor al satrapilor — o înconjoară cu tandrețe, fac tot ce pot ca să-i netezească drumul ultim. în modul cum o feresc și o îmbărbătează, în ritualul ancestral al cuminecării înfăptuit de ei cu solemnitate țărănească e ceva din inima poporului ; el nu acceptă nedreptatea, și se împotrivește cruzimii fără noimă, într-o pornire purificatoare care e și a pămîntului, arborilor, păsărilor, apei, stelelor.

E și o piesă politică, amintind că pentru fărădelegile din anii întunecați ai dictaturii fascisto-antonesciene, pentru uciderea patrioților, a comuniștilor, răspund numai cei ce au condus atunci treburile țării și slugile ce au săvîrșit cu sînge rece. Poporul a păstrat neîntinată lumina sufletului românesc.

în sfîrșit, Piticul din grădina de vară *e un poem dramatic existențial de cea mai mare frumusețe prin construcția simplă, clasică, în cercuri concentrice, în jurul untii erou autentic care murind naște, perpetuînd atît ființa cît și ideea ce l-a format.*

VALENTIN SILVESTRU

CUVÎNTUL AUTORULUI

Maria, ca şi un alt personaj îndrăgit de mine (semn **de** *bătrîneţe !) Anastasia. In cazul amînâurora am plecat de la fapte reale. Trebuie să recunosc că sînt un prozator fără imaginaţie, şi un dramaturg fără imaginaţie. Acest destin al Măriei mi-a fost servit pe tavă de absurditatea unor legi din timpul războiului. Nişte legi care condamnau la moarte şi pentru răspîndirea unui simplu afiş. O altă lege prevedea că nu poate fi omorît o dată cu mama şi copilul care nu s-a născut. In acest decret şi în biografia unor asemenea femei am găsit eu sîmburele dramei. Nici Anastasia nu a murit, cea din viaţă, de pe lîngă Moldova Nouă. Nici acele femei nu au murit în realitate, dar o dramă trebuie să-şi valorifice pînă în final premisele fiindcă altfel nu rezistă artisticeşte . . .*

Al doilea punct de inspiraţie ar fi mitologia romanească pe care eu am căutat să o asimilez Măriei, a căţei viaţă, moarte şi naştere le-am descris. E vorba de rostul omului de a naşte, de a lăsa ceva în urmă pe acest pămînt. Atitudinea demnă în faţa momentelor capitale ale existenţei face din Maria unul din personajele la care ţin cel mai mult.

Tragicul a devenit, prin suprasolicitare, patetic, livresc şi prea „sunător". Grotescul îl corectează, îl echilibrează. Grotescul e însă mai nemilos decît tragicul: nu-l anulează, îl face mai acut, îi dă, prin revers, forţă, îl face mai captabil, mai familiar. întotdeauna spectatorul nu crede în personajul cu musculatură enormă şi cu voce de bas. La greci era un echilibru între povestea reală şi expresia ei în spectacol. Ce se întîmpla cu Oedip era povestit (după opinia mea) în cuvinte puţine. Cultura lumii a căutat să spună toate cuvintele nespuse, nespuse de Oedip, să-l explice. Substanţa piesei era atît de puternică încît explicaţiile puteau fi foarte bogate. Teatrul a devenit şi el verbios. Dramaturgia mai nouă însă a încercat să taie toate aripile de hîrtie. . . şi personajele au coborît de pe tronuri, imperiile s-au pulverizat. Au apărut oamenii obişnuiţi, simpli, au apărut şi clovni. Condiţia eroică s-a micşorat, teatrul s-a apropiat de viaţă, în sensul desacralizării eroilor. Eroii nu mai sînt megafoane ale tragicului ; dar grotescul, repet, nu distruge tra-

taie faptelor şi ideilor. J c m d ^tul armonios M c r e d m l

Această piesă pleacă de la trei nume: M.V., L.E. şi Z.A. Fără să fie o piesă-document, ea ţine cont de o realitate dintr-o vară de răscruce - 1944.

II. Piesa se poate juca fără pauză. Autorul dă libertate regizorilor să elimine unele scene, pentru care au actori plîngăcioşi. Se va juca sec, sobru, stins. Decorul reprezintă interiorul unui castel aflat într-o zonă de pădure. Castelul — căci e mai mult decît un conac — a fost adaptat evenimentelor din piesă. Cum el este înconjurat de un zid secular, pare o cetate. în mijlocul scenei, în spate, acolo unde începe o grădină şi un chioşc de vară, se află un pitic cu buze roşii, din faianţă. Un ceas, în turn, va marca mereu timpul.

Personajele sînt: Maria, Sevastiţa, hoaţă bătrînă, Berceanu, Stambuliu, medic, Muşat, Opriţescu Mititelu, Pasăre, Iros, David, Izidor, Zambila, o ţigancă tînără şi mută etc.

III. Piesa a fost începută în ultimele zile ale lui decembrie 1971 şi terminată în ianuarie 1972.

Drept pentru care:

IV. Se dedică celui care la 10 ianuarie 1973 a împlinit 9 ani; Traian Popescu, cel mare dintre cei trei popeşti, neştiutori toţi de a înmulţirii tablă.

PREMIERA ABSOLUTĂ

TEATRUL T.V.

16 mai 1972

DISTRIBUȚIA

SILVIA POPOVICI - Maria Boitoș, DRAGA OLTEANU - Sevastița, IRINA MAZANITIS - Zambila, ION MARINESCU - Pasăre, VASILE NIȚULESCU - Dominic Berceanu, ADRIAN GEORGESCU - Constantin Iros, ȘTEFAN IORDACHE - Miron Bavid, GEORGE MOTOI - Oprițescu Mititehi, LAZĂR VRABIE — Izidor Mercea, ERNEST MAFTEI - Vasile Stambuliu.

Regie: B. PETRE

ALTE PREMIERE ALE PIESEI

Teatrul Național din Tg. Mureș (regia Dan Micu, 20 iunie 1974), Teatrul „Nottara" (1974), Teatrul maghiar de stat din Cluj-Napoca (1974), Studioul Institutului „I. L. Caragiale" (1977), Teatrul maghiar de stat din Timișoara (1978), Teatrul Tineretului din Piatra Neamț (1984)

PERSONAJELE

MARIA
SEVASTIȚA, hoață batrma
BERCEANLᵀ
STAMBULIU, medic
MUŞAT
OPRIȚESCU MITITELU
PASĂRE
IROS
DAVID
IZIDOR
ZAMBILA
O țigancă tînără şi muta

PASĂRE: Domnul Mircea Muşat! *(Apare Mircea Muşat. Se aude motorul unei maşini pornind.)*
MUŞAT: Bună dimineața.
PASĂRE: Prin curte, în dreapta. *(Se aude o maşina oprindu-se. Muşat dispare.)* Domnul Oprițescu Mititelu! */Apare Oprițescu Mititelu.)*
MITITELU: Bună dimineața.
PASĂRE: Prin curte, în dreapta.
MITITELU: Te văd cam supărat.
PASĂRE: Sînt foarte vesel. *(O altă maşină opreşte. Mititelu dispare în urma lui Muşat.)* Domnul doctor Stambuliu Vasile.
STAMBULIU: Bună dimineața.
PASĂRE: Prin curte, în dreapta.
STAMBULIU: Ştiu drumul.
PASĂRE: Ştiu, dar asa e dispoziția, ca să nu uite nimeni.
STAMBULIU: Ai ochii pllnşi, ai plîns?
PASĂRE: N-am plîns niciodată şi n-o să plîng niciodată.
STAMBULIU: Şi nici nu eşti plătit ca să plîngi. *(Dispare.)*
PASĂRE: Domnul Constantin Iros. *(Altă maşină s-a oprit. Apare Iros.)*
IROS: Bună dimineața.
PASĂRE: Dînsul cine este? *(Arată spre insul ce-l însoțeşte pe Iros.)*
IROS: Ți-am spus şi ieri: subordonatul meu, Miron David.
PASĂRE: Am uitat. Domnul Miron David!
DAVID: Au venit toți?
PASĂRE: Prin curte, în dreapta.
DAVID: Au venit toti?

PASĂRE: Nu ştiu, nu-i treaba mea, nu i-am numărat.
DAVID: Nu sînt vite, să-i numeri.
PASĂRE: Nu i-am numărat nu din cauză că sînt vite; nu i-am numărat din cauză că nu ştiu să număr.
DAVID: Eşti analfabet?
PASĂRE: Nu, sînt prost.
DAVID: Şi de ce te ţin aici?
PASĂRE: Ca să mătur şi să spăl sîngele rămas pe pietre,
IROS: Nu e prost, e întîrziat mintal. Nu puteau să-l trimită pe front, l-au mobilizat la o muncă mai uşoară.
PASĂRE: Foarte uşoară: eu spăl morţii. *(Se aude o alia maşină oprindu-se. Cei doi dispar.)* Domnul director Dominic Berceanu.
BERCEANU: Prin curte, în, dreapta...
PASĂRE: Ştiu că ştiţi.
BERCEANU: Sper că azi n-o să-mi plîngi. *(îl bate pe umăr.)* N-ai nici o vină! Nici eu. Totuşi, ţi-am adus o batistă să-ţi ştergi lacrimile şi nasul în ea şi să nu-ţi jenai scoţi poala cămăşii. Eu de ce nu plîng?
PASĂRE: Eu nu sînt plătit ca şă plîng.
BERCEANU: Eu şînt plătit ca să nu plîng.
PASĂRE: Eu pot să fac ce vreau, eu sînt cretin.
BERCEANU: Am spus eu că eşti cretin?
PASĂRE: Nu, doctorul a spus. Şi doctorul are dreptate. Şi eu simt că sînt cretin. Noaptea uit să ies pe-afară şi mă...
BERCEANU: Nu fi supărat pe doctorul Stambuliu. El e consătean cu tatăl tău şi crede-mă că ţi-a făcut un bine mobilizîndu-ţe intr-o muncă uşoară, acasă... *(Priveşte ceasul.)* E ora opt. I-ai spus să fie gata pentru ora opt?
PASĂRE: I-a spus cine trebuia.
BERCEANU: Te-am rugat personal să-i spui din partea jmea să vină îmbrăcată corect, demnă, pieptănată...
PASĂRE: Este baba la ea de la ora 7, o piaptănă...
BERCEANU: Te rog s-o chemi tu... Spune-i să nu fie supărată pe mine, n-am nici o vină.
PASĂRE: Ştie.
BERCEANU: Cheam-o, te rog... *(Dispare. Apare, în goană, fără să fie adus deci cu maşina, un preot, care, fără să spună o vorbă, se duce unde au mers şi ceilalţi.)*

PASĂRE:. Domnul părinte Izidor Mercea. *(Pasăre merge spre fundul scenei şi bate în uşa .unei celule. Apare baba Sevaştita.),* Este ora opt. *(Cinci gardieni apar ca din pămînt din cele două laturi ale carcerei.)* -
SEVASTIŢA: Ce e nou? .
PASĂRE: Ce-a fost şi ieri: la ora opt şi jumătate o execută. Tot acolo, prin curte, în dreapta. *(Apare Maria.)* . Bună dimineaţa.
MARIA: Bună dimineaţa.
PASĂRE: Directorul m-a întrebat dacă v-aţi pieptănat.
MARIA: M-am pieptănat şi mi-am făcut coc.
PASĂRE: Directorul m-a întrebat...
SEVASTIŢA: S-a spălat cu apă rece şi cu săpun pe gît, pe umeri, pe picioare, i-am turnat apă cu cana pe umeri, pe gît, pe piept...
MARJA: S-a făcut baltă pe jos.
PASĂRE: Nu-i nimic, am să mătur.
MARIA: Mulţumesc.
SEVASTIŢA: A mai spus ceva directorul?
PASĂRE: Să fie demnă, şi că el n-are nici o vină.. . *(Apare Mititelu cu un ziar în mînă.)*
MARIA: Simt un gust de fiere pe limbă, îmi vîjîie urechile.
MITITELU: Ţi-e frică de moarte.
MARIA: Nu mi-e frică de nimic, nu simt nici o frică, mi-e rău la stomac. . .
MITITELU: Aşa e frica, vine de la stomac. Citeşte ziarul de azi.
MARIA: Ai publicat o poezie?
MITITELU: De ce mă insulţi?
MARIA: Mă dor ochii şi mă-njunghie peste mijloc...
SEVASTIŢA: Să-ţi descînt de scîrbă, mamă.
MITITELU-Tot frică se cheamă. Citeşte ziarul. Nu e lipsit de interes, ce scriu ziarele în ultima zi a vieţii tale. Ai această şansă, de ce să n-o foloseşti? *(Se aud' cinci împuşcături.)*
MARIA: Ce este?
MITITELU: A fost executat un dezertor. Mai urmează un ins, care a siluit şi înjunghiat cinci fetiţe, şi apoi e rîndul tău. Citeşte ziarul...
MARIA: *(Sevastiţei):* De m-ar ţine picioarele, n-am aer—
SEVASTIŢA : Să-ţi descînt de scîrbă...

MITITELU: Arii să-ți citesc eu ziarul, e o idee interesantă să... Mă rog, trec peste articolul de fond, trec peste ştirile de pe fronturi... Da, uite, programul cinematografelor de azi... La „Odeon" — *Stan şi Bran studenți la Oxford*; la „Central„ — *Aveai şaptesprezece ani, Fanny;* la „Scala" – *12 cai furioşi)* la „Capitol" — *Pisicile sînt bune;* la „Central" — *Vinovatul şi iepurele de angora;* la „Excelsior"... *(se aud iarăşi cinci împuşcături — şi nu se aude ce film a spus el)* la „Savoy" — *Circul Globus.*

IROS *(vine):* E ora opt şi douăzeci.

MARIA: Mi-e sete.... *(E aproape leşinată.)*

MITITELU: Lumea, pe scurt, ăsta e ziarul. *(Citind.)* „Treisprezece studenți spanioli au fost ucişi, o delegație militară britanică a fost primită de ministrul francez al Apărării, la bursa din Tokio s-a înregistrat o nouă scădere a... Ministerul de externe al Braziliei şi-a încheiat vizita în Argentina. ...După cum vezi, nimic nou, miniştrii se plimbă, frontul continuă, sînt accidente de cale ferată, numai la cinematografe se schimbă filmele.

IROS: Este ora opt şi douăzeci şi cinci.

MARIA: Numai hainele-s curate pe ei, porcii. *(De~abia o ține Sevastița de umeri, şi Pasăre. Se apropie Stămbuliu şi Berceanu.)*

PASĂRE: Linisteste-te, vin domnii!

BERCEANU: Ce s-a-ntîmplat?

MITITELU *(şoptit):* Frica, priviți cum arată frica! *(Măriei.)* Citeşte acest anunț din ziar. *(Citeşte el, arătîndu-i ziarul.)* „Astăzi, la ora opt şi jumătate, a fost executată Maria Boitoş pentru..."

MARIA *(țipă):* Taci!! Nu ți-e ruşine să minți? Sau chiar a apărut prostia asta în ziar? E opera ta? Eşti foarte talentat... *(Se stăpîneşte, lucidă.)* Cea mai bună operă a ta e necrologul meu...

BERCEANU: Dumnule Mititelu, n-aveți voie s-o jigniți...

MITITELU: Domnule Berceanu *(priveşte ceasul),* ea e moartă de două minute, nici n-o mai pot jigni... E adevărat, citeşte ziarul.

BERCEANU: Nu e cavaleresc să i-1 arătați... Nu e nici măcar o glumă.

MITITELU: Nu e cavaleresc nici ce trebuie să se întîmple cu ea peste cîteva minute, şi nici măcar o glumă nu e...

PASĂRE *(Măriei):* Poftim o țigară.

MARJA *(ia țigara):* Mulțumesc.

PASĂRE: Poftim şi chibrituri...

MARIA: Mulțumesc.

PASĂRE: Scuză-mă că nu-ți aprind eu chibritul, aprinde-ți singură țigara...

MARIA *(aprinde chibritul): Cea.* din urmă țigară. *(Aprinde țigara.)*

MITITELU *(îşi priveşte ceasul):* Hai, grăbeşte-te...

MARIA *(fumînd):* Lăsați-mă să vorbesc o clipă cu toți morții mei, cu bunicul dinspre tată, Alexandru, cu bunica dinspre mamă„ Veronica. O să-i întîlnesc peste cîteva clipe acolo pe toți cei ce-au murit înaintea mea, o să m-aştepte cerniți, cu părul căzut şi cu memoria pierdută,.. *(Zîmbeşte.)* Şi-o să mă-ntrebe, ca nişte copii ce învață să vorbească, ce fac copiii şi nepoții lor, şi eu o să le spun, şi-o să fiu naemoria. lor pînă cînd şi părul meu va deveni iarbă...

MITITELU: Aiurezi, *(îşi aprinde şi el o țigară.)*

MARIA *(continuîndu-şi gîndul):* .. .şi atunci, altcineva va veni şi ne va adima la un loc, ca într-o fotografie făcută în bîlci la minut,

MITITELU: Cunosc fenomenul, acum aiurează de frică...

MARIA *(cu ale ei, ca şi cum ar privi o scenă):* Copiii vin acolo mai bătrîni uneori decît părinții lor, nepoții mei vor veni mai bătrîni decît mine, ei o să aibă părul alb şi-o să mă privească mereu ca pe-o fetişcană... *(Trage fum în piept, se îneacă şcolăreşte.)* Mă duc la părinții părinților mei, la toți cei care au şi uitat de cînd au murit şi ce vîrsta nouă au acum, de cînd au murit... Ei nu-şi mai numără anii din ziua cînd mor, nu mai cresc în moarte decît pentru noi, pentru noi ei îmbătrînesc de atîta moarte, continuă să îmbătrînească în moarte, pentru noi — dar pentru ei, ei rămîn aşa cum au plecat, doar părul le cade şi dinții, şi nu-i mai recunoşti decît priviți de aproape...

MITITELU *(lui Pasăre):* E ora!

MARIA: Blînzi, fără ură, ura a murit odată cu ei, cu fețele decolorate, cu glastre de flori în mînă, bieți grădinari idilici, bolnavi de rai... *(Rîde cu hohote.)*

MITITELU: Rîde înnebunită de spaimă.. . Să mergem...

MARIA: Palizi, uşori ca nişte flori... *(Se leagănă ca ame-Jită.)*

PASARE *(o sprijină):* Ți-a venit rău de la țigară... *(îi ia țigara din mînă, o stinge.)*

MARIA *(lui Pasăre):* Băiete, de mîine nu vom mai începe împreună o zi, n-o să-mi mai deschizi uşa... *(îl mîngîie pe păr.)* N-o să-ți mai dau bună dimineața. Ți-o spun azi pentru totdeauna: bună dimineața, Pasăre.

SEVASTIȚA *(văzînd-o că tremură):* Ți-e frig? Tremuri...

MITITELU: E normal, trupul nu mai rezistă, dar nu e frigul.

SEVASTIȚA: Nu tremura, Maria, spune-le mîinilor tale şi pieptului tău să nu tremure, spune-i trupului tău, care s-a învățat în fiecare zi să nu tremure, în fiecare ceas să nu tremure şi să sufere, în fiecare noapte... *(Dar Maria e gata să leşine.)* Maria!

MITITELU: Ce prostie ! Să nu leşini, ultima mîndrie prostească !

SEVASTIȚA *(îi dă două palme Măriei):* Maria! Stai dreaptă, astăzi e ultima zi care te. înfrumusețează, Maria !

MITITELU: A simțit moartea, că e pe aproape... Vedeți cum a simțit-o? I-a intrat în carne !... Ce simți?

MARIA *(moale):* Simt în gură un gust de poamă necunoscută, ca un măr putrezit...

MITITELU: Ea e, ea are un gust necunoscut... *(Lor.)* Vedeți? *(0 arată pe. Maria.)* S-a liniştit, a început să se obişnuiască.. . *(Parcă i-ar veni să plîngă.)* Simte tăcerea care o aşteaptă,, regatul, acela de linişte de la capătul lumii, ea e acum la capătul lumii. ..

SEVASTIȚA *(împingîndu-l):* Du-te dracului, pută, nu-ți bate joc, nu te preface că te pişi pe ochi!

MITITELU *(îşi revine brusc; sobru):* Să mergem, e ora!

MARIA *(îi vine "să vomeze, leşină în brațele Sevastiței):* Mamă...

SEVASTIȚA *(o descîntă):*
Scîrbă din mîncare,
Scîrbă din culcare,
Scîrbă din băutură,
Scîrbă din răsăritul soarelui...

BERCEANU: S-o punem pe pat pînă-şi revine. *(Pasărt si Sevastita o duc pe brațe în celulă.)*

SEVASTIȚA *(din celulă):*
Scîrbă din apusul soarelui,
Din cîntatul cocoşului,
Din creierii capului,
Din zgîrciurile nasului,
Din vărsatul zorilor,
Din măduva oaselor,
Din fundul urechilor.

PASxARE *(a venit afară, în locul lui intrînd Stambuliu):.* Domnule director, domnilor, a adormit...

IROS: Somnul se numeşte frate cu moartea...

SEVASTIȚA: Scîrbă de'la prînz,
De la amiază,
^De la chindie.. .

PASĂRE *(răspunzîndu-i lui Iros):* Dumneavoastră sînteț domni mari, ştiți ce e somnul.

MITITELU: Ieri ai spus: „Mulți domni, puțini oameni"

PASĂRE: Nu.mi amintesc.

MITITELU: îmi amintesc eu.

PASĂRE: N-are rost să țineți minte ce spune un tîmpit,, c-ar însemna că duceți în cap numai tîmpenii.

MITITELU: Eşti foarte spiritual. *(Rîde.)*

SEVASTIȚA: Urîtul,
Slutul,
Pocit ul,
Du-te la fetele de împărat,
Că acolo te aşteaptă
Cu mesele întinse...

MITITELU *(lui Berceanu):* Trebuia să se respecte ceasul.. N-aveam acum.. .

SEVASTIȚA: Cu făcliile aprinse,
Şi las-o pe Maria curată,
Luminată,
Cum Dumnezeu a lăsat-o.. -

MITITELU: Aruncați o găleată cu apă, e cel mai bun descîntec. *(Trei soldați intră înăuntru cu trei gălești cu apă. Medicul îi oprește în prag.)*

STAMBULIU: Domnilor, Maria Boitoş e gravidă. *(închide uşa celulei. Gardienii se îndepărtează.)*

MITITELU: Şi făcea pe mironosița. Pe fecioara neîntinată! Tîrfă, ca orice muiere.

SEVASTIȚA *(venind):* Maică-ta n-a fost o tîrfă.

MITITELU: Te rog să nu vorbeşti despre mama mea.

SEVASTIȚA: Eu sînt condamnata, tot n-ai ce-mi face dacă-ți spun ceva cu dreptate.

MITITELU: îti interzic să vorbești.

SEVASTIȚA: Numai două vorbe.

MITITELU: Nici una.

SEVASTIȚA: Atunci tot am să le spun: maică-ta n-a fost o tîrfă, că de era, nu te făcea.

MITITELU: Ai îmbătrînit vorbind, termină!

SEVASTIȚA: Nu-s bătrînă, sînt de demult.

MITITELU: Da, femeie veche, hoață nouă. Ai încărunțit furînd.

SEVASTIȚA: Răul din lume m-a încărunțit... *(Intră în celulă.)*

MITITELU: Cunoaştem placa. *(Către Iros.)* Al cui o fi copilul?

IROS: De unde să ştiu eu?

MITITELU: Dumneata nu ştii nimic.

IROS: Nu l-am făcut eu.

MITITELU: Păcat.

IROS: Nici un păcat. Nici n-aş fi putut. Sînt impotent*

MITITELU: Nu trebuie să te sperii, nu te-am acuzat.

IROS: Dar eşti în stare să mă acuzi.

DAVID: Dar nu e în stare să facă un copil.

MITITELU: Eu sînt de la Siguranța statului.

DAVID: Asta nu înseamnă că poți să faci un copil.

MITITELU: Asta înseamnă că nu suport să fiu insultat.

DAVID: Dar am glumit cu dumneata.

MITITELU: Eu nu glumesc cu inferiorii.

IROS *(arătîndu-l pe David):* David Miron este locotenentul meu, dar are o funcție mult mai mare. ..

BERCEANU: N-are rost să lungim o discuție care ar putea să degenereze.. . Propun să bem la mine o cafea...

MITITELU: Eu cred că trebuie aflat al cui este copilul!

DAVID: N-are nici o importanță al cui este.

MITITELU: Are. Mai putem pune mîna pe un ins periculos. Sînt convins că tatăl copilului face o politică... Poate e chiar şeful ei politic. .. Tot nu ne-a. divulgat nici un nume. Acum o să fie nevoită să declare măcar numele şi prenumele bărbatului.

STAMBULIU *(vine din celulă):* E necăsătorită, are dreptul să iubească pe cine doreşte...

MITITELU: Cine e tatăl?

STAMBULIU: N-am întrebat-o.

MITITELU: întreab-o.

STAMBULIU: Nu e de datoria mea. Şi nici nu mă interesează.

MITITELU *(Directorului):* Dumneata poți s-o întrebi, s-o iei cu binişorul, că te pricepi, ca să o scutim de un nou interogatoriu. . .

BERCEANU *(intră în celulă):* E penibil ce fac, dar măcar o scutesc de-a mai fi umilită. ..

MITITELU: Eu sînt cel care-mi bat joc de tîrfe. *(Rîde.)* Eu!

SEVASTIȚA *(vine):* Şi o tîrfă e o femeie, şi de nu poți s-o adormi din dragoste, îti bati joc de ea.

MITITELU: Termină! Eu..'

SEVASTIȚA: Stiu, esti de la Siguranța statului.

MITITELU: Am să te bat.

SEVASTIȚA: Bine, numai să nu mă pupi.

MITITELU *(îi dă două palme):* Hoață neruşinată. *(Către Berceanu, care vine din celulă.)* Ei, cu cine l-a făcut?

BERCEANU: Nu ştie.

MITITELU: Atunci cu cine s-a culcat?

BERCEANU: Nici asta nu ştie.

SEVASTIȚA: Dormi, Doamne-Dumnezeule?! Nu-i auzi ce vorbe proaste vorbesc? De cînd îi interesează pe ei cu cine te drăgosteşti? E cinstit să nu vezi şi să nu auzi cum ei se leagă şi de viața celui ce încă n-a venit pe lume? Sau aşa e voia ta, să se caute şi tații copiilor care nu s-au născut? Şi să plătească, Doamne,, tații pentru că fac copii, asta vrei tu, Doamne, de ce dormi si n-auzi si nu vezi?

MITITELU: Termină, hoaşcă!

SEVASTIȚA: Nu vorbesc cu tine, băiatule, vorbesc cu Dumnezeu. *(Intră în celulă.)*

IROS: Extraordinar!

DAVID: Ce găsești dumneata extraordinar în faptul că o muiere s-a culcat cu un bărbat?

IROS: Extraordinar! N-o mai putem executa.

DAVID: De ce?

MUSAT: Așa prevede legea: o femeie gravidă nu poate fi executată.

DAVID: Dar sentința e dată!

MUȘAT: Trebuie să nască.

BERCEANU: Poartă în pîntec un copil care nu e condamnat.

MITITELU: Și?

IROS: După ce naște, sentința poate fi executată. Așa e legea.

DAVID: Și acum ce facem?

BERCEANU: Facem un proces-verbal, și gata.

MITITELU: Și-1 rugăm pe Pasăre să ne cînte ceva la chitară în fosta grădină de vară boierească, lîngă chioșc. *(Rîde. Lui David.)* Poate ne cînți dumneata o romanță cu o femeie gravidă.

DAVID: De ce nu ne-ai cînta dumneata?

MITITELU: Eu n-am auz muzical.

DAVID: Mă mir, toți cei care trag cu urechea au auz muzical.

MITITELU: E o insultă?

DAVID: E un compliment.

SEVASTIȚA *(vine bucuroasă, cu o găleată, să ia apă de la cișmea. Vorbind singură):* Doamne, o scăpași de țara fără de sfîrșit, dă-i tărie în oase, înflorește-i laptele în țîțele ei. . .

DAVID: Vezi să nu leșini și tu.

SEVASTIȚA: Tu ești tu cu mumă-ta și cu taică-tău care te-au făcut, cu mine nu ești tu decît cînd o să fii cu mine sub pămînt. *(Intră cu găleata.)*

BERCEANU: Lăsați-o în pace, e o hoață respectată printre hoți, n-aveți ce-i face. *(Sevastița vine din nou după apă.)* Ești veselă că trăiește?

SEVASTIȚA: Dar ce minune e că trăiește? Văd că apa curge, e apă destulă în România pentru oamenii veniți aici pe lume, e aer destul în România pentru...

DAVID: E o hoață patrioată.

SEVASTIȚA *(se oprește cu găleata plină în fața lui):* N-am înțeles.

BERCEANU *(pus pe pace):* Spune că ești bucuroasă...

DAVID: Să-ți ajut să duci găleata. *(îi ia găleata și o duce pînă la ușă. I-o dă. Sevastița dispare.)*

MITITELU: Ești foarte galant, te comporți ca un arhiduce îndrăgostit de o babă.

DAVID *(pus și el pe pace):* Ce babă, dragă, hoața asta nu e o babă, e arhibabă.

MITITELU: Bine, atunci te comporți ca un arhiduce îndrăgostit de o arhibabă.

MUȘAT: Trebuie să aflăm cine e tatăl. Pînă atunci, la revedere, am treburi. *(Iese.)*

IROS: E mai ușor să găsești pe mama unui copil decît pe tatăl copilului.

DAVID: E o maximă?

IROS: Mai rău, e o realitate.

MITITELU *(n-a uitat, totuși):* Am impresia că subalternul dumneavoastră este cam ironic.

IROS: Nu este ironic, face pe bufonul.

DAVID: Eu?

BERCEANU *(pus pe pace):* Cu tatăl, într-adevăr, e o problemă. Aș vrea să vă povestesc un caz grozav: Napoleon al III-lea, cînd a aflat că mama sa a murit, a venit în grabă acasă, pios.

DAVID *(furios că nu i s-a răspuns la întrebare):* Nu mă interesează Napoleon al treilea! *(Apare Sevastița, cu găleata.)* Ce faci, cari toată apa? Sper că n-a leșinat si doctorul, si duci apă să-1 trezești!

SEVASTIȚA: N-a 'leșinat.

DAVID: Sper c-o să avem și noi ocazia să vedem cum arată o gravidă în pielea goală.

SEVASTIȚA: Vrei să intri peste ea, să vă bateți joc de ea?

DAVID: Cum să ne batem joc?

SEVASTIȚA: Lasă, că am mai văzut eu cum au fost duse niște hoațe goale prin curte la baie. S-o lăsați în pace. De vreți să vedeți o femeie goală...

D,AVID: Sper că nu te dezbraci dumneata.
SEVASTIȚA; Nu, eu nu mai sînt femeie.;
DAVID *(pus pe: glumă):* Nn? ; ; ;
MITITELU: E babă. Pardon, arhibabă.
SEVASTIȚA: Ce uşor e să rîdeți de o hoață ca mine... *(Rîde.)* Bate-şi-ar joc de buzele şi de limba voastră viermii cei. <roşii! . *(Intră.)*
BERCEANU *(pus pe pace):* Aşa... Atunci să vă spun altceva. .. Da» vine. un ins acasă, îi murise mama, şi -• găseşte printre* actele, şi. hîrtiile ei un teanc de scrisori... Maică-sa fusese, ziceau gurile rele, foarte, . ;;i curn să zic €u,;foarte plină de viață... Mă refer la viața ei privată. Aşa că fiul. desface, panglica teancului de, scrisori şi de pe plicuri observă că mai mulți bărbați îi scriseseră... Aşa, şi fiul face el nişte socoteii --ținînd cont de ştampilele de pe plicuri şi de localitățile de unde fuseseră trimise — şi constată • ;.că el a avut maiimulți tați. Adică ar fi putut să aibă mai mulți tați.
DAVID *(sec):* Nu'pot să rîd.
BERCEANU: Vreau să spun: el îşi dă seama c-a avut" mai mulți tati ipotetici.
DAVID: Tot nu pot să rîd.
BERCEANU *(uşor dezarmat):* Pe lîngă cel oficial, alți tați...
DAVID: Tot nu pot $ărîd.
IRQŞ: Nu-i nimic de rîs aici, dacă nu înțelegi ceva nu înseamnă că trebuie să rîzi.
DAVID: E o maximă?
IROS: Mai mult, nu e o maximă.
BERCEANU *(revenindu-şi):* Ei, şi ce credeți c-a făcut el cu acele scrisori care poate aveau darul să-i spună cine este tatăl său adevărat? :
MITITELU: Ce-a făcut? *(Intră Sevastița, urmată de medic.)*
BERCEANU: Vă spun altă dată. Care e situația?
STAMBULIU: Cred că e gravidă în luna a doua.
SEVASTIȚA: Mai are cel puțin şapte luni!
MITITELU: Te bucuri?
SEVASTIȚA: Mă bucur!
DAVID *(lui Mititelu, amical):* Sper să nu fie şi baba gravidă.

IROS *(lui Stambuliu):* Mă mir că dumneata nu i-ai făcut înainte un control...
STAMBULIU: în toate actele apare că e fată mare... Adică necăsătorită... Nu puteam să... Şi nici ea n-a ştiut... Cînd a fost anchetată şi-am întrebat-o dacă a născut vreodată, mi-a spus că e virgină.
DAVID: Dumneata te iei după ce declară ele? Ei, 6 să af, peste şapte luni, de-a face cu o mamă virgină. S-au mai întîmplat cazuri cu virgine de-astea care au născut prunci. *(Maria apare în prag.)* Sper sa nu crezi, doctore, că-1 vei asista la naştere pe Iisus Cristos. *(îl bate pe umeri, rîzînd.)* C-atunci chemării un doctor de nebuni, să te vadă şi pe dumneata, şi pe ea.
MARIA *(rîde):* Ce grozav eşti!
DAVID *(o vede):* Rîzi? Da, sigur, rîzi. Te bucuri că mai trăieşti şapte luni.
MARIA *(rîde):* Mă bucur că voi avea un copil.
DAVID *(Măriei):* Ai avut noroc. Dar ulciorul nu merge de multe ori la apă. Cine nu respectă legile țării...
MARIA: Cine nu respectă legile pămîntului...
DAVID: Nu mă-ntrerupe! E un guvern la guvernămînt, un partid politic la putere, un rege.
MARIA: Regele va muri, partidul politic şi guvernul care guvernează vor pieri, România e nemuritoare.
MITITELU: Tu ai vrut s-o distrugi, tu n-ai dreptul să vorbeşti de țară.
MARIA: Orice ticălos are drept să vorbească de mama sa, pînă şi voi. Dar ea nu e numai mama mea, de-o oră e şi mormîntul meu...
DAVID: Trebuia să fie.
MARIA: Cîndva tot o să fie. Dar acum sînt mamă, veniți şi sărutați-mi mîinile!
BERCEANU *(vine şi-i sărută mîna):* Sărut mîna unei mame.
DAVID: Nu fi cabotin, doctore. *(Rupe nişte flori.)* Poftim, fii cabotin pînă la capăt, oferă-i şi măturile astea.
BERCEANU *(ia florile şi le oferă Măriei):* Sînt cabotin, domnişoară?
DAVID: Doamnă!
BERCEANU *(încurcat):* Sînt cabotin, doamnă?

MITITELU: Dumneata vrei să fii bun cu toată lumea, şi cu stăpînii şi cu slugile, şi cu viii şi cu morţii.

DAVID: Poate te gîndeşti că-n şapte luni pierdem războiul şi cu florile astea îţi cîştigi viaţa. Eşti plin de umanism, ca broasca de rîie. *(Blind.)* Eşti un caraghios, zău, să-i dai unei tîrfe flori de ochii lumii.

BERCEANU: Ai dreptate, sînt caraghios.

(Dih curte apar cîţiva inşi, ducînd pe o targa un mort. E şi Pasăre printre ei. Şi preotul Izidor. Pasăre cîntă fără vorbe un cîniec trist, de îngropăciune. Sevastiţa vine în urma lor.)

SEVASTIŢA *(intrînd, încet)*:
Pămînte, pămînte,
De-acum înainte
Tu să-i fii părinte...

IROS *(lui Pasăre)*: Să-1 speli bine, mai ales pe faţă, e plin de praf, a căzut...

SEVASTIŢA *(nu aude)*:
De-acum înainte
Tu să-i dai de seamă,
Tu să-i fii stăpînă.

MITITELU: Un dezertor...

MARIA *(mortului)*: Bună ziua...

DAVID: Merită să plîngi un dezertor?

SEVASTIŢA:
Ţărînă, ţărînă,
Să te laşi uşor
Pe-al lui trupuşor,
Să te laşi uşoară
Pe-a lui inimioară. ..

MARIA *(se'apleacă şi se închină pînă la pămînt în faţa celui dus)*: Bună ziua...

IROS: Să plecăm.

MITITELU: Uite-1 şi pe Pasăre. E un nebun paşnic, nu face nimic rău,, dar se crede pasăre. Se crede, şi tot vrea să-şi facă la streaşină cuib, ca rîndunelele.

MARIA (pune florile peste mort): Bună ziua...

DAVID: Asa trebuia să treci tu acum. ..

SEVASTIŢA:
Ţărînă, ţărînă,
Să prinzi rădăcină

La brad şi la cruce
Să nu se usuce,
Ca să-1 umbrească
Să nu putrezească.

MARIA:. Oarba, oarba *(moartea)*, stă cu braţele deschise. .. Bună ziua, omule...

MITITELU: Cui îi dai bună ziua, mortului?

MARIA: Celui care a fost şi se duce, .bună ziua.

MITITELU: Nu se dă bună ziua la morţi, nici bună seara, nu se spune nici la revedere. Nu mai e om, e ţărînă.

MARIA: Bună ziua, ţărînă care te duci.

MITITELU: Ţi-ai pierdut minţile. Se spune: să-i fie ţărînă uşoară.

MARIA: Să-ţi fie ţărînă uşoară, ţărînă scăpată de sufle" tul tău stins... Cînd duc mortul ca pe un sac în fundul grădinii, dincolo de piticul cu buze roşii, voi, care fumaţi la umbră şi v-aţi dat pălăriile jos din obişnuinţă, să vă fie ruşine !

IROS: Eu am plecat, la revedere, la revedere. *(Iese, punîndu-şi pălăria.)*

SEVASTIŢA *(după mortul care se pierde, dus în spate-stînga)*:
Vezi, dacă tot pleci,
Mila să n-o iei
Şi mila s-o laşi
în pat la copilaşi

BERCEANU şi MITITELU *(în urma mortului, încet)*: Să-i fie ţărînă uşoară.

MARIA: Cu cîtă nepăsare îi ziceţi aşa, ca la orice mort ce trece pe stradă... Citindu-ţi ziarul, Opriţescule, ai zis... *(Mititelu tresare.)* Preocupat de programul filmelor din capitală.

MITITELU: Eu am plecat, la revedere. *(Iese.)*

MARIA: Pentru voi toate . întîmplările sînt egale, peşti de acvariu... Nici suferinţă, nici întristare, nici frumuseţe...

DAVID: Vai, dragă, nu ne ierţi, ne spui nişte adevăruri c-o să murim de rîs auzindu-le. *(Iese.)*

MARIA: Tu eşti plin de viaţă, stăpîn pe tine, sănătos, nici măcar pălărie nu porţi.

DAVID *(revenind):* La revedere, țarină vie... Sau, cum e poezia aia? *(Rîde.)* Vreau să fac şi-o baie în rîu... Plec să-l ajung pe general-moşulică. *(Lui Berceanu,. cochet.)* Alerg ca vîntul...

BERCEANU: Se ştie cum alergi... Şi în apă;..

DAVID:... înot ca un peşte. *(Iese,).*

BERCEANU *(după el):* Se ştie ce peşte eşti.. . *(Se reîntoarce. Măriei.)* Odihneşte-te, *(0 ia de mînă s-o conducă spre celulă.)* Ştiu, o să-mi spui că ai luptat pentru inviolabilitatea vieții...

MARIA: Nu-mi fă curte, nu trebuie să mă faci să mă simt. bine.

BERCEANU: Văd că mă tutuieşti...

MARIA: Fiindcă te porți cu mine ca un logodnic. Dar ştiu că nu-ți plac, sînt cam necioplită şi miros a transpirație .. . Dar poate că-ți plac nespălatele, puturoa- • • sele.. •. .; •

BERCEANU: Te-nşeli, nu-ți fac curte, dumneata înțelegi lucruri mult mai adînci, de ce vrei să mă faci să cred că nu înțelegi că nu-ți fac curte?

MARIA, *(surîde):* Nu mă pricep la dragoste...

BERCEANU: Cine e tatăl copilului?

MARIA: Nu ştiu.

BERCEANU: Ştiu, te-ai luptat, cum ai şi declarat, pentru inviolabilitatea legii umane, ca nimeni să nu se atingă de viața omului, de credința lui. Inviolabilitatea omului ți-e sfîntă^ inviolabilitatea libertății omului ți-e sfîntă.

MARIA: Ai citit tot dosarul?

BERCEANU: Da. Totuşi; cine e tatăl? Să-l înştiințez.

MARIA; Vreți să-l arestați?

BERCEANU: Nu, de ce?

MARIA: Vreți să ştiți dacă e comunist? *(Intră Izidor.)*

BERCEANU: Nu mai insist, odihneşte-te. Da, singura revoluție adevărată este să te lupți pentru ca omul...

MARIA: Ştiu, mi-ai mai spus. Ai citit tot. Dar, doar citind, nimeni, n-ajunge sfînt. *(Din prag.)* Pardon, cinstit. Mă duc s& călcăm pămîntul roşu. *(A ieşit.)*

IZIDOR: Spune, directore, după şapte luni, trebuie oricum...?

BERCEANU: Ca să n-avem probleme. Cînd execuți ce-au hotărît alții, eşti la adăpost. Nu tu ai gîndit, nu tu ai decis. Tu ai executat. De nu execuți, înseamnă că gîndeşti. Şi dacă n-o execuți pe ea, înseamnă că gîndeşti nu ca ei, care au condamnat-o, ci gîndeşti ca duşmanii lor, ca ea, deci şi tu trebuie să pățeşti ca ea. Asta e. *(Apare David.)*

IZIDOR: Mai este o cale, a Domnului. *(Iese, urmat de Berceanu.)*

DAVID: Toată lumea a plecat la cules de cartofi... *(Către Maria care calcă cu picioarele pămîntul roşu de lîngă pitic.)* Pune şi apă, pune şi paie...

ZAMBILA *(turnînd apă):* Eu sînt cu apa, eu sînt cu paiele.

DAVID: **în** ce lună eşti?

ZAMBILA: Sînt într-o lună binecuvîntată. *(Calcă şi ea pămîntul cu picioarele.)* O să dau cu pămînt pe jos prin tot grajdul ăsta, să moară puricii, să moară toți puricii.

DAVID: Nu e grajd, e un fost castel.

ZAMBILA: Unde stau eu e un fost grajd.

DAVID: Vedeți să nu vă obosiți prea mult, să fătați aci în pămînt ud.

ZAMBILA: Numai vacile fată.

DAVID: Şi țigăncile nu?

ZAMBILA: Eu nu sînt țigancă decît de la brîu în sus, pe unde se vede. Că-ncolo sînt şi eu ca oricare alta, cucoană.

DAVID: Am glumit...

ZAMBILA: Am să te chem de naş, mînca-te-aş. ..

DAVID: Cînd ieşi de-aici?

ZAMBILA: Eu aş ieşi şi-acuma. Ştiu, n-arn spor. Mai am o lună.

DAVID: Cu ghiocul ştii să dai?

ZAMBILA: Nu ştiu. Că i-am dat la unu şi i-am ghicit moarte de pîntecăraie, şi-aşa a crăpat. Dumnezeu să-l ierte. Ştiu să-ți ghicesc în palmă.

DAVID: Ghiceşte-mi.

ZAMBILA: Şi dacă-ți ghicesc moartea în palmă, să-ți spun?.

DAVID: Să-mi spui.

ZAMBILA: Nu-ți spun, că mă bați, nasule... Nu-ți ghicesc, că nu crezi, şi cine nu crede...

DAVID: Ție de ce nu ți-ai ghicit în palmă, că nu furai şi n-ajungeai aici?! *(O arată pe Maria.)* Ghiceşte-i ei.;. Hai, doar ce-o să aibă, băiat ori fată?

ZAMBILA: Asta se vede după burtă, nu trebuie să mă uit în palma ei... Băiat.

DAVID: Du pămîntul ăsta, că-i destul... *(Zambila pleacă ducînd o postavă cu pămînt.)* Cum te simți? *(Maria .nu răspunde. David îi pune mîna pe umăr.)* Arăți foarte bine. *(Maria tace.)* Sîntem singuri. *(Maria tace. El surîde.)* Ce-ai zice de-aş veni la noapte să-ți fac o vizită? *(Maria tace. Trec patru gardieni cu Urne goale.)* Mai sînt cartofi de adus? *(Unul încuviințează.)* Bine. *(Cei patru ies.)* Oameni sănătoşi au început să aibă coşuri. . •. Să vin eu, ori să-i trimit pe ei? *(Apare Zambila.)* Castelul ăsta e păzit de ziduri grozave, puteți să vă plimbați liniştite prin curte, n-aveți cum scăpa de-aici decît zburînd.

ZAMBILA: Năşicule, dă-mi şi mie o țigară.

DAVID: Dacă-mi arăți buricu.

ZAMBILA: Ți l-aş arăta, dar nu se mai vede, că s-a-ntins burta... Dar de ce eşti aşa pofticios?

DAVID: Mi-e drag şi mie de tine, n-am voie?

ZAMBILA: Ai, că nu ți se-ntîmplă nimic.

DAVID: Nici vouă n-o să vi se mai întîmple nimic, ce trebuia, nu se mai poate întîmpla.

ZAMBILA: Ți se-ntîmplă, nu ți se-ntîmplă, vremea de trecut tot trece, *(Ia apă.)*

DAVID *(Măriei):* Vin spre dimineață.

ZAMBILA *(venind cu apa):* Năşicule, ai uitat să-mi dai țigara aia.

DAVID *(îi dă o țigară):* Poftim. Fumezi, nu fumezi, de murit tot mori. *(Iese.)*

ZAMBILA *(punîndu-şi țigara la ureche):* Ăsta-i mai rău ca țiganii, îți dă o țigară şi-ți cere o țară! *(Maria tace.)* Uite un fluture roşu! *(Fuge după el, voind să-l prindă cu basmaua.)* Hai să-1 prindem, hai, uite-1 lîngă pitic, trece printre reginele nopții... *(Maria nu se mişcă.)* Doamne, cum zboară, parcă-i o luminiță uşoară, parcă nu e.. . *(Revine lîngă Maria călcînd pămîntul cu picioarele.)* Voiam să-1 prind, să-1 privesc şi să-i dau drumul... *(Toarnă apă peste pămînt:)*

MARIA: Ăsta o să vină la noapte la mine.

ZAMBILA *(n-a auzit-o):* Cînd eram mică, am fost odată într-un cimitir să văd cum au îngropat un circar... Unul de înghițea săbii şi scotea flăcări pe gură... Nu credeam că un om ca el poate muri, eram sigură c-o să sară din groapă afară. .. Dar a rămas pămîntul peste el neclintit. *(Apar din nou patru gardieni cu coşuri goale se vede că au fost duse pline prin altă parte.)* Ce vă uitați aşa la noi? N-ați mai văzut pulpe de muiere? Mai bine ați călca voi pămîntul ăsta, să nu pățim vreo dandana. .. Ce vă uitați? *(Ei pleacă.)* Aşa, şi-atunci am văzut * zburînd peste cruci fluturi roşii, albi... Parcă erau nişte suflete... De ce taci?

MARIA: Noi o să avem copii de-o seamă... îți dau inelul ăsta de la mama. Te rog... Şi-n ziua cînd mă vor duce lîngă cruce, să-mi îmbraci copilul în haine curate, albe. . . Să-i pui şi-o căciuliță albastră pe cap, să fie îmbrăcat ca de sărbătoare... Aşa să ştie el c-âm plecat, aşa să mă cinstească el, cu bluză curată, cu cămaşă nouă, cu gulerul călcat.

ZAMBILA: Doamne, muiere.. . *(îi vede pe David.)* Năşicule, mai sînt cartofi? *(Apar şi cei patru gardieni.)* Ce se holbează ăştia la mine?

DAVID: N-au văzut niciodată o paparudă.

ZAMBILA *(văzînd pe cei patru umplîndu-şi gălețile cu apă):* Ce, sînt nebuni, am copil în burtă, cum să joc?

MARIA: Lăsați femeia în pace... *(Unul din cei patru aruncă o găleată cu apă pe Zambila. Aceasta fuge. Ei o prind şi-ncep să-i rupă hainele. Ea țipă. Ei toarnă apă pe ea.)*

DAVID: E secetă, vor să plouă.

MARIA: Lăsați... *(Dar unul îi pune mîna peste gură şi o ține strîns.)*

DAVID: Ce mare brînză e, e o joacă... *(I-au rupt hainele, Zambila e aproape goală, căzută pe jos. A țipat, dar n-a plîns. Tace.)* Hai, scoală-te... *(Ea îi priveşte de jos.)* Ai o piele bronzată.

MARIA: De ce vă bateți joc de-o muiere...? *(Cel de lîngă ea îi pune iar mîna pe gură.)*

DAVID: Du-o... *(Maria e dusă.)* Nu plîngi?

ZAMBILA *(de jos):* De ce să plîng, nășicule?

DAVID *(stropind-o cu apă dintr-o găleată):* Arăți chiar ca o cucoană... *(Pleacă spre celula Măriei. Un gardian alunecă pe pămîntul roşu. îşi ia de pe talpă pămîntul umed, o clipă nu ştie ce să facă cu el, apoi îl aruncă spre Zambila* Jocul îl amuză. Mai aruncă, Toți încep să dea cu pămînt peste ea şi să rîdă violent.)*

ZAMBILA: Nu peste burtă.; . *(Țipă.)'Nu* peste burtă! *(David apare urmat de Maria. Gardienii se retrag încet. David îi urmează, fluierînd.)*

MARIA *(îi dă haina ei Zambilei):* Asta au făcut-o pentru mine... La noapte, într-o noapte... a zis că va veni la mine.

ZAMBILA: O să facem schimb, vin eu la tine... Şi-am să-i mănînc nasu lu'năşicu... *(Pleacă. Bate clopotul.)*

BERCEANU *(intră):* Doamnă, au trecut patru luni...

MARIA: Simt în pîntec cum bate din picioare.

BERCEANU: Renunță, spune-le adevărul: cine sînt cei care te-au băgat în povestea asta — şi scapi!

MARIA: Mi-e sete.

BERCEANU: Poftiți o cană cu apă proaspătă. *(I-o dă.)* Te-au, arestat ca să aibă un exemplu, să nu facă alții ce nu vor ei să facă... *(Bate clopotul.)* Au trecut cinci luni. .. ;

MARIA: Mă strînge rochia peste pîntec.

BERCEANU: Am să-ți dau una mai bună. *(îi aduce o rochie.)* E cu flori... Nu te încăpățîna. Nu cunoşti legea aurului din Venezuela?

MARIA: Nu.

BERCEANU: Nu e nici o lege a aurului în Venezuela. Nici nu cred că există Venezuela. Deşi scrie în hîrtii c-ar exista, legea nu există, eu am inventat-o, fiind de fapt nu o lege a aurului, ci o lege de aur a vieții. Ca să scapi tu, îl spui pe cel care.

MARIA: îmi propui ce mi s-a mai propus: să-i vînd...

BERCEANU: îți propun să trăieşti. Pentru ai tăi şi aşa eşti moartă din ziua aceea. S-a scris şi în ziar...

MARIA: Nu... *(Bate clopotul.)*

BERCEANU: Eşti o fată mediocră, nu-ți dai seama că nu eşti o ex'oină? Eşti o ființă oarecare... Şi chiar de nu . te-ar executa, — imposibil, , ştiu — şi după ani să fii eliberată, tot o oarecare ai rămîne, deşi — să zicsm c-ar veni ai tăi la putere — fapt imposibil, ştiu! — dar să zicem, mă rog. . . *(Trece Pasăre, mătu^ rînd curtea şi cîntînd încet.)* Ai ajunge într-un post de directoare, poate tot peste deținuți, ca mine... N-ai cine ştie ce studii, n-ai putea recupera anii pierduți, şocul acesta — căci este, totuşi, un şoc — o să lase urme... Şi cei mai tineri te-ar disprețui. Asta e. Aşa sînt şi eu: un erou mediocru. *(Pasăre a ieşit cu o găleată cu apa.)* Am suferit cîndva, şi acum m-au pus şef, ca pe un erou. Dar eu ştiu că mă disprețuiesc, că mă fac cabotin şi mă consideră un bou. Un bou, fiindcă-am suferit cîndva de ia nişte borfaşi. .. m^au prins, eram... nu contează şi m-au jugănit! Am fost răsplătit: pus şef peste borfaşi. Acum, peste toți, şi apolitici, şi politici. Nu sînt o capacitate> sînt un om bolnav, n-am bărbăție... Şi ai mei rîd de mine: n-are ce-i trebuie, zic. E o mediocritate ! zic. Şi sînt. Şi tu, la fel. Dar trăieşti un moment de eroism. Ai tăi îi zic: de dreptate. Renunță la acest moment. Ai un copil, vei avea... Renunță la tot ce-ai spus, trăieşti pentru el! *(Apare Pasăre, măturînd curtea şi cîntînd uşor.)* Ai pentru cine trăi! Judecata s-ar rejudeca, mă ocup eu de un nou recurs. ..

MARIA: Eşti prea bun.

BERCEANU: Țara trebuie să termine cu bine acest război, să-şi lingă rănile ca o vulpe rănită şi să supraviețuiască.

MARIA: Țara nu trebuie să fie o vulpe, azi cu unii, mîine cu alții, azi rănită, mîine vindecată, țara trebuie să fie a oamenilor săi, nu a vulpoilor ei. *(Pasăre umple găleata cu apă.)*

BERCEANU: Teorii copilăreşti... Cine e tatăl? *(Linişte, îl vede pe Pasăre ieşind cu găleata plină.)* Pe cine slujeşti tu?

MARIA: Pe mine.

BERCEANU: Perfect. Şi ei se slujesc pe ei şi n-o să se lase terorizați de viața ta şi de moartea ta — nu terori-

zați; nici măcar impresionați. Trebuie să înțelegi că la noi viața unui om și soarta unui om riu impresionează pe nimeni. Sîntem o nație fără eroi. Pune-te în locul lor: tu i-ai ierta pe ei?

MARIA: Nu.

BERCEANU: Au și ei o misiune, sînt salariați, nu eroi, vrei să-și piardă chenzina pentru un lucru pe care, îndeplinindu-1, nu sînt trași la răspundere, ci doar avansați? Au trecut șase luni și jumătate! Ești trufașă, dar trufia nu ascunde un adevăr: ți-e frică de moarte. '

MARIA: Da.

BERCEANU: Cine sînt? Ti-e frică de ei?

MARIA: Nu.

BERCEANU: De noi? *(Clopotul.)*

MARIA: De mine.

BERCEANU: De mori, cine știe c-ai murit? Nimeni. Și chiar de știe cineva, cine e gata să moară pentru tine? Nimeni. Nimeni nu știe ce se întîmplă aici — doar piticul din grădină. Acest mut de porțelan. Aflat între flori. Nu aude, nu vede. El e fala grădinii, capul grădinii, conduce grădina, elegant și mort. Nu e un semn de inteligență să mori prostește.

MARIA: Sînt proastă, nu știu să mor, nu știu să tac, nu știu să fiu ca piticul acesta minunat. *(Clopotul.)*

BERCEANU: Au trecut șapte luni! Cine e tatăl?

MARIA: Nu stiu, l-am făcut pe întuneric.

BERCEANU '*(rîde):* Asta-i bună! Normal.

MARIA: Pe întuneric> la poliție, pe b masă, erau șase, sau opt, sau doisprezece, nu mai știu, am leșinat, nu știu cine e tatăl dintre ei, dintre cei care m-au răsturnat pe masă, apoi pe podea, pe un preș ce mirosea a motorină, nu știu decît că prima mea noapte de dragoste putea[5] a motorină, cum put closetele din gări... Unul din ei, din cei opt, din cei doisprezece, din cei care m-au batjocorit, Unul din ei e tatăl copilului meu, minunatului meu copil care mă bate acum cu picioarele în burtă. *(Plînge.)*

BERCEANU *(retrăgîndu-se cu spatele):* Nu trebuie să urăști clipa aceea. Din cauza ei trăiești și ai un copil. Nu plînge, nu-i urî, nu4 pîrî...

MARIA: Plîng de, bucurie, pentru că n-am trăit de pomană.

BERCEANU: Nu-i urăști, îi disprețuiești.

MARIA: Pleacă omule, nu mai întreba cine e tatăl... Copilul meu e de-ajuns să știe cine i-a fost mamă, să nu știe nimic de tatăl lui, e mai bine, pleacă, e mai bine... *(Berceanu a plecat. Maria a spus aceste replici cu fața la perete și cu mîinile în sus, rezemate de perete. ^Apare, lin, Pasăre.)*

PASĂRE *(încet):* Maria.,, *(Ea nu răspunde.)* Maria...

MARJA *(tot cu fața la perete):* Lasă-mă, Pasăre.

PASĂRE: Ți-am adus un brăbete. ..

MARIA *(cu fața spre el, vede pasărea în mîna lui):* Ce să Jac cu el?

PASĂRE: Ține-1 în palmă, simte-i inima cum se zbate, simte-i sîngele cald, de vietate. *(îi dă pasărea.)*

MARJA: Mulțumesc, Pasăre...

PASĂRE: Ține și busuiocul ăsta. Miroase grozav, și după ce se usucă, mirosul lui e fără moarte, ține-1 la ureche...

MARIA *(și-l pune la ureche):* Mirosul de busuioc o să fie și cînd eu n-o să mai fiu.

PASĂRE *(care plecase):* Poftim?

MARIA: Am spus: mulțumesc pentru busuioc, Pasăre.

PASĂRE: Pentru busuioc se mulțumește pămîntului, că el l-a făcut, nu oamenii.

MARIA: Mulțumesc, pămîntule... *(Pasăre nu se mai vede. Dă drumul brăbetelui.)* Mulțumesc, cerule...

ZAMBILA *(vine):* Du-te la mine, n-o să știe nimeni___

MARIA: Nu... *(Privește cerul.)* Uite, a răsărit curcubeul...

ZAMBILA *(se închină în fața lui):* Doamne, ce frumoase sînt!.,. Curcubeul e făcut din sufletele țigăncilor omorîte de bărbați... Galben, verde, roșu, tîrfe, nevinovate, femei și fete...

MARIA: Multe nu știu și multe n-o să mai învăț... Cîți ani ai tu?

ZAMBILA: Douăzeci și șapte.

MARIA: N-o să am niciodată douăzeci și șapte ae ani. N-o să fiu căruntă, n-o să-mi cadă dinții, și durerile de șale n-o să le simt... *(Rîde.)* N-o să apuc optzeci de ani, cînd se dau decorații... Nici optzeci și cinci, cînd ți se dau banchete... Nepoți, nurori, toate astea pentru mine sînt poveste.

ZAMBILA: Du-te... Şi de-o să vină, o să-l auzi urlînd ca muşcat de şarpe... *(Pauză.)* încearcă să uiţi..

MARIA: încerc să uit şi ce-ar trebui să învăţ de-acum încolo. Plăpumi pentru copii, o dedicaţie pe un program de teatru—o, cit am dorit ! Nici la toamnă n-o să culeg nuci în grădină...

ZAMBILA: Du-te. .. Dar el, cînd o auzi că-i zic năşicule, o să-şi dea seama că i-am tras clapa şi-o să te lase-n pace. *(Fermă.)* Ce-o să rîd de el, muică. .. *(Ţipă o cucuvăi e.)*

MARIA: Cînd ţipă cucuvaia, mă cuprinde frigul.

ZAMBILA: Eu ştiu să mă scap de oricine, n-ai teama... Ce-o să-mi facă? în cel mai rău caz, oricum, alt copil nu poate să-mi facă/. . *(Surîde.)* Du-te. . . *(Maria se îndepărtează.)* Noapte bună.

MARIA: Noapte bună,, Zambilo. ..

ZAMBILA: S-a întunecat. .. Cît e cerul de adînc. .. Ce-o fi dincolo de nori? Şi dincolo de lună? Şi dincolo de stele? Acolo ce păsări or fi? *(Ascultă.)* începură şi broaştele... Cum dă ploaie, cum tresar în baltă. .. *(Ascultă.)* Şi orăcăie pînă adorm fericite: *(Intră înăuntru.)* Ce-or face noaptea berzele care pleacă spre ţările calde? Cîrduri de berze peste mări şi ţări, vorba lui Pasăre, ce-or face, dragele de ele, noaptea? Trec pe sub lună berzele, plutesc berzele noaptea şi dorm, trec peste mări în somn, dragele de ele.

DAVID *(urmat de patru gardieni):* Totul, va să zica, e pus la punct. Aţi închis peste tot. Perfect. E linişte. *(Mirîndu-se.)* Auzi ce veste îmi da babalîcul de Constantin Iros ! C-a primit de pe front certificatul meu de deces. Mă anunţă că sînt mort, dumnealui. E o ştire care mi se pare cam. exagerată. Mai sînt şi alţi Miron David. Poate-o fi cel care trebuia să se afle aici. *(îi bate pe umeri.)* Noapte bună, copii... Am o treabă.,. Sînt un bărbat, nu vă exagerez. Am deflorat pînă acum treizeci şi şase de nedeflorate. Poate spuneţi că nu este cine ştie ce. Vă jur că este totuşi o mare performanţă, dată fiind raritatea mărfii... *(Cei patru se îndepărtează, plini de admiraţie.)* Pa, copii... *(îşi priveşte ceasul.)*^ bine. . . *(Intră unde se află Zambila.)* Dormi?... *(Linişte.)* M-am ţinut de cuvînt... Ei, astîmpără-te. .. Trebuie să-ţi mărturisesc că eu nu joc dexît la cîştig. Am şi un crez... zău, n-are nici un rost ce faci. *(Amintindu-şi crezul.)* Da, victoriile uzează mai puţin decît înfrîngerile. Deci, prefer să cîştig. .. *(Rîde.)* Zău... *(Se aude cum ţipă, ca muşcat de un şarpe.)* Ticăloaso ! *(0 izbitură.)*

ZAMBILA:'Năşicule, mai bine mi-ai da o ţigară.

DAVID: A . . . tu?! *(Se aude o izbitură.)*

ZAMBILA: Năşicule, lasă-mă... *(Altă izbitură.)* Nu da... *(Altă izbitură.)* Nu cu piciorul, nu cu piciorul... *(AItă izbitură.)* Lume • >. *(Stins.)* Oameni buni... Au! Nu în burtă, nu în burtă... Au! *(Lovitură.)* Nu mă călca, nu sări... Lume, lume... *(Vin cei patru gardieni.)* Nu cu bocancul... Burta mea! *(Cei patru dispar.)* Copilul meu, copilul meu... *(Izbituri.)* Ce ţi-am făcut? Ce supărare?. .. A . . . Nu-1 omorî... Aa. .. Nu mă omorî... De ce dai... Oameni buni... Nu e nimeni? N-auziţi? *(Stins.)* Da... Dă mai tare. .. Aşa.. . Dă... Pentru o glumă?.. *(Izbituri.)* Porcule! *(Strigă.)* Că te-am făcut de ruşine, porcule? De ce dai? De ce mă omori? A . . . muică, muică,, mă omoară, pentru nimica mă omoară... *(Stins.)* Apă... Muica mea... *(Linişte. Pauză. încă o lovitură. Linişte. în prag apare David. Pleacă. Linişte. Bate ceasul din turn o oră de noapte.)*

(Aici se poate face pauza. Bătaie de ceas).

MITITELU: Vreau să vorbesc cu tine, Maria.

MARIA: Nu-mi spune pe nume, nu-mi umple cu balele tale numele.

MITITELU: Am fost colegi de liceu, Maria.

MARIA: Sper că n-o să-mi spui că m-ai şi iubit.

MITITELU: Ţi-am mai spus şi altădată.

MARIA: îmi amintesc.

MITITELU: Şi nu m-ai crezut.

MARIA: îmi. amintesc.

MITITELU: Eram cu cîţiva ani mai mare ca tine la liceu, locuiam în acelaşi cartier şi vara ne întîlneam mereu la ştrand. •

MARIA: Era o vară cu muşte multe când te-am cunoscut...

MITITELU: Ţi-am dat o felie de lubeniţă, îţi aminteşti?

MARIA: îmi amintesc. Dar riu te-am înţeles niciodată.

MITITELUN-ai vrut.

MARIA: N-am putut. Şi n-o să pot niciodată înţelege cum un • • băiat tînăr, şi atunci cînd e îndrăgostit trage cu urechea la ce vorbesc cei din jur şi-i toarnă la poliţie. N-am să-i înţeleg niciodată pe turnători. M-apucă groaza cînd mă gîndesc cît eşti de odios: să-i dai unei fete la ştrand o felie de lubeniţă şi să-ncerci să-i faci curte ca s-o tragi de limbă şi să afli de la ea un cuvînt • pentru raportul tău zilnic de turnător tînăr. Ce odios r .eşti Opriţescule.

MITITELU: Fiecare îşi face datoria faţă de patrie cum .crede.

MARIA: Care patrie, Opriţescule, nu ţi-e ruşine să amesteci patria în banii pe care-i primeşti pentru delaţiune?

MITITELU: Trebuie să recunoşti că tu, dovadă că te afli aici, ai spus şi-ai săvîrşit...

MARIA: Ştiu, ştiu... Fiecare îşi face datoria faţă de patrie cum crede. Dar de ce faci pe îndrăgostitul, Opriţescule?

MITITELU: Sînt caraghios?

MARIA: Nu, eşti ridicol.

MITITELU: De-ai vrea, aş face orice să te *scot* de-aici.

MARIA: De-ai vrea, ai face asta fără să te rog.

MITITELU: Si nu vreau?

MARIA: Nu poţi.

MITITELU: Nu.pot sau nu vreau? Nu e uşor... însă, de nu m-ai dispreţui apoi...

MARIA: Ai vrea să'te iubesc?

MITITELU: Nu-mi poţi promite nimic, ştiu. Ai impresia că eu te-am adus aici.

MARIA: Nu impresia, siguranţa. Siguranţa că m-ai dat, pe mîna Siguranţei. Şi n-o să mă scoţi de-aici, recursul, meu a fost respins, aştept să se împlinească nouă luni şi...

MITITELU: Aş putea să te scot, să obţin să te transfere... Şi să te fac scăpată.

MARIA: Ca să poţi pune să tragă într-o evadată... Te-ai plictisit de cele nouă luni de libertate ale mele.

MITITELU: Spui prostii, Maria. Uiţi unde te afli, aici nu eşti pe scena de teatru de la lipeu. .. Acolo jucăi teatru, erai vehementă, mureai frumos, îţi aminteşti?

MĂRIA: Teatrul este o lume extraordinară.

MITITELU: Aici şi acum e o zi obişnuită. Ascultă, le duce fasole de amiază la deţinuţi. Pasăre le duce fasolea. Iubeai grozav pe scenă, poate şi asta m-a făcut să m-apropiu de tine... Erai. extraordinară. îţi aminteşti cum mureai în *Romeo şi Julieia?* Am văzut toate spectacolele, te-am văzut de atîtea ori murind, încît nu cred că poţi muri cu adevărat mai frumos ca pe scenă. Moartea e un lucru frumos, zău. Dar..tu,n-ai. murit niciodată cu adevărat, jucai extra-? ordinar, te aplaudam ca un nebun.

MARIA: O singură dată,n-o să mai joc teatru. *(Rîde.)* Şi n-o să mă mai aplauzi;

MITITELU: ţ)e ce mă crezi un cîine?

MARIA: Fiindcă eşti o javră.

MITITELU: Niciodată n-ai iubit cu adevărat, n-ai murit cu adevărat, n-ai urît cu adevărat, nu te cred cînd mă faci javră.-Am. sa te scot de-aici, în cîteva zile. Nu vreau să mă iubeşti ca pe Romeo, ar fi groaznic, te cunosc... Te ascund în munţi, la o mătuşă de-a mamei.

MARIA; îţi rişti, viaţa, pentru •..mine?

MITITELU: Şi pentni^copilul tău, . . ^

MAÎRÎÂ: Nici nu ştiu cine-i este tată. închisă la poliţie, bătută, m-au lăsat într-o camera pe seama a şapte idioţi.

MITITELU: Ştiu.

MARIA: Nu-mi mai aduc aminte de nimic, am leşinat.

MITITELU: Ştiu.

MARIA: Cine, ţi-a spus?

MITITELU: Eu te-am scăpat din mîna lor.

MARIA:,Sper că nu te-ai culcat-şi tu cu mine.

MITITELU: Ar. avea vreo importanţă?

MĂRIA; Nu ştiu... Dar de fapt copilul este al meu. însă ar fi groaznic să fie şi, al tău.

MITITELU: Copilul n-are nici o vină.

MARIĂ: E copilul tău? De-asta vrei să mă scoţi de aici? Dar de ce n-ai vrut de la început? Nu ţi-ai închipuit c-am rămas însărcinată? De ce taci?

MITITELU: Te ascult.

MÂRIA: Cît te urăsc, pe tine şi pe ai tăi! Cine credeţi voi că sînteţi? Şi cît crezi c-o să trăiţi? Peste o sută de

ani o să pască la cimitir iarba pe mormintele voastre uitate şi fără cruce. Nu sînteţi nici începutul, nici sfîrşitul lumii.

MITITELU: Ştiu. Dar prefer să trăiesc acum decît peste o sută de ani. Prefer să mănînc o bucata de pîine mai neagră decît să văd îngeri cîntînd. O să te împuşte, Maria.

MARIA- Stiu.

MITITELU: Din păcate.

MARIA: Din păcate, ai dreptate. O să văd îngeri cîntînd din trîmbiţe, o să văd poarta cerului şi o să văd raiul schimbîndu-şi culorile ca într-un caleidoscop din copilărie. .. Da, ce frumos!

MITITELU: Foarte frumos. Te invidiez. O să dormi în braţele lui Dumnezeu. Ce frumos! Te invidiez. Viaţa ta o să fie uşoară şi fără nici o frică, în jur o să bîzîie albinele Domnului, şi fluturi frumos coloraţi o să se rotească în jurul tău, şi îngerii o să cîrite, şi în cîntecul lor o să te trezeşti şi-o să adormi, o sa trăieşti fără. moartfe... Ce frumos. Te invidiez.

MARIA: Acum te recunosc.

MITITELU: Eu sînt o javră, invidiez pînă şi moartea ta. Sau o javră care vrea să fie cinică. Oricum, tot o javră.. *(Furios.)* Dar riu înţelegi că vreau să te scot de-aici^ oricum? Eu, javra!

MARIA: Nu ştiu de ce-ţi face plăcere să te faci singur javră.

MITITELU: Eu vreau să pleci de-aici, să nu mai mori...

MARIA: De murit tot o să mor cîndva.

MITITELU: Poftim! Eu vorbesc serios, şi tu faci glume proaste.

MARIA: N-o Să te pot răsplăti, Opriţescule., Nu* te lacomi la anii mei tineri, o să te dezamăgesc. Nu sînt femeie din plăcere... Am ajuns femeie fără voia mea, dintr-un accident. Nu sînt bună de pat, nu m-am culcat: cu nimeni într-un pat. Am fost pusă pe o masă.

MITITELU: Te iubesc, Maria.

MARIA: O masă, oricum, nu e un pat, n-are saltea. Nu mă mai iubi atîta. Nu mă mai salva. Ca să te culci cu mine, ar trebui să-ţi cer ceva, o favoare, şi n-am ce să-ţi cer.

MITITELU: Nu fă pe eroina, că-ţi dai viaţa... De ce să-ţi dai viaţa atît de uşor? Cui îi iolosește să mori? Ţie cred că nu. Nimic nu faci murind.

MARIA: Dacă n-ăi o credinţă, degeaba mori.

MITITELU: Şi tu ai o credinţă ! Tu ai un suflet!

MARIA: Cred că da.

MITITELU: Crezînd, vorbind, aşa ţi-ai pierdut tu libertatea şi-ai ajuns aici.

MARIA: Dar ce libertate aveam? Şi ce libertate am pierdut venind în puşcărie? Libertatea de a nu face coadă la •pîine. De a nu vota nişte imbecili, de a nu spune poezii de' ziua unui rege gîngăvit. Ce-am pierdut? Libertatea ele a nu putea să vorbeşti nimic. De a te teme de telefonul din casă, de a vedea în fiecare poştaş un poliţist, în fiecare instalator de gaz —un turnător ca tine.

MITITELU: Prea nu-ţi, controlezi cuvintele.

MARIA: Ce-ai tu cu cuvintele rriele, ce-aveţi voi cu cuvintele ? De ce să Ie controlăm, de ce le controlaţi? Toate javrele se tem de cuvinte. Ce-aveţi cu verbele, cu proverbele, cu substantivele? Nu le tăiaţi, nu le ştergeţi cu guma, nu le asasinaţi, nu omorîţi cuvintele, gîndurile, nu ucideţi oameni!

MITITELU: Ar trebui să bei nişte apă rece, să te mai potoleşti.

MARIA: Sînt o isterică.

MITITELU: Din păcate.

MARIA *(calmă):* De ce nu vă lasă ele, vorbele, să numeaţi,, să dormiţi, să căscaţi, să respiraţi? De ce Ie vînezi tu şi le bagi in dosare, şi le faci oamenilor din ele clăi de rapoarte?

MITITELU: Nu mai e nici o speranţă. Maria, o să mori.

MARIA: Şi dacă mor, ce pierd? Că nu găsesc ce vreau pe piaţă? Pierd posibilitatea de a scrie pe hîrtie ce vreau, de a vorbi ce vreau? Pierd casa pe care n-o am? De ce să-mi pară rău dacă mor? De mutra ta de curcan scopit, de hîrdăul din colţ, de bătaia şi de înghesuiala de la poliţie a unor inşi care nici măcar nu se feresc cînd ii scuipi? Ce pierd? Nopţile cînd mă temeam c-o să mă luaţi de-acasă?

MITITELU: Vorbeşti prostii.
MARIA: Prostiile;astea sîht adevărul vostru.
SilTlTELU: Mă întrebai: ce e mai grozav ca 'gîndul, ca vorba? Fapta. Am să te scot de-aici, ai sa trăieşti.... Uite c-am să-ţi iau şi libertatea de a muri! *(Surîde.)* Sper să mă înjuri în continuare, te cunosc. Dar îa mătuşă-mea, am să te bat la fund cu joarda pînă ţi-o veni mintea la cap. N-o să mă mai tem eu de cuvintele tale.
MARIA: Dacă n-o să te mai temi de cuvintele mele, nu mai ai nimic de.ce să ţe temi.
MITITELU: Uite, a venit preotul. Cu ajutorul lui am să te scot de-aici.,Am să te leg de mîini şi-am să-ţi pun şi-un căluş în gură de n-o să vrei sa pleci de-aici, am să-ţi schingiuiesc cuvintele, adevărul, libertatea ta de a vorbi, libertatea ta de a fi... Numai că să trăieşti. M-ai ponegrit destul ca să mă-ntărîţi, m-ai făcut javră ca să mă aţîţi să-ţi demonstrez că nu mă laud cînd spun că te voi lua de-aici. .. Ţi-ai atins scopul: m-ai enervat, aşa că" n-o să măi mori ca o proastă. ..
MARIA: O să trăiesc ca o proastă.
MITITELU: Vrei, sau nu vrei să pleci cu mine?
MARIA: Vreau/
MITITELU: îţi mulţumesc.
MARIA: Deşi e groaznic. Mi-ai citit în ziar moartea, atunci,, ca şi cum ai fi citit o anecdotă.
MITITELU: Voiam să fiu tare, cinic.
MARIA: Cînd crima devine o anecdotă bună de dat în ziare, e grav.

(Apar doi gardieni cu o nicovală şi un al treilea cu un ciocan, un cleşte şi alte unelte. Şi un lanţ. Sevastiţa şi Berceanu îi urmează.)

SEVASTIŢA: Ce-aveţi de gînd?
BERCEANU: E ordin să i se pună un lanţ...

(în celulă începe să se auăjă bâtînd ciocamd. Ceasul din turn bate. Maria va apărea de-aici încolo legată la mîini şi la picioare.)

BERCEANU *(Sevastiţei):* Vino... *(Sevastiţa îl urmează.)* Vino, preotul ţine o slujbă... *(Au ieşit.)*

MARIA *(ieşind din celulă):* Vreau să vină preotul!
MITITELU *(a rămas nemişcat tot timpul): Vrei* să jur în fâta lui că nu te mint?
MĂRIA: Nu. Vreau sa-1 văd.
MITITELU: Pasăre! *(Apare Pasăre.)* Cheamă preotul, e la director.
PASĂRE: E cu Iros, se plimbă prin grădină.
MARIA: Să,vină cu Iros.
MITtTEiLU: ^Nu vrei să plec?
MARIA: Poţi să rămîi. Pasăre, cheamă-i, mi-e dor să văd un popă aici. *(Pasăre iese.)*
MITITELU: Să nu i te spovedeşti, să n-ai încredere în el.
MARIA *(cu ale ei):* Să naşti un fiu fără să fii mireasă — înseamnă c-ai fost o tîrfă.
MITITELU: înseamnă că eşti mamă.
MARIA: Lumea te judecă cum *vrea. (Intră preotul Izidor şi Iros.)*
IZIDOR: Numai Dumnezeu te judecă aşa cum eşti. *(Apare Pasăre.)*
MITITELU *(lui Pasăre):* Pleacă! *(Pasăre rîde.)* N-auzi, du-te de-aici. *(Pasăre rîde).* Du-te şi prinde iepuri.
PASĂRE: Nu pot să prind iepuri fără. sa-i gonesc.
MITITELU: bacă vrei, tu poti să-i prinzi şi fără goană.
PASĂRE: Pot.
MITITELU: Şi cum faci?
PASĂRE: Aştept pînă ce fierbe iepurele în oală şi-apoi „îi prind.
IZIDOR.: Ce doreşti, domnişoară? *(Maria rîde.)* De ce rîdeţi domnişoară?,
MĂRIA: Nu sînt domnişoară, părinte.
IZIDOR: Ştiu, dar aşa se spune. în acte sînteţi domnişoară. *(Pasăre rîde cu hohote.) De* ce rîzi, omul lui Dumnezeu?
MITITELU: El poate să rîdă oricînd, are voie, e nebun. N-are nevoie de nici un motiv. *(Pasăre rîde.)* Totuşi, de ce rîzi?
PASĂRE: Rîsul pururea prisoseşte în gura nebunului.
MITITELU: E clar, a început să vorbească în proverbe. Faza de pe urmă. Boală fără leac. *(Rîde şi Maria.)*
IZIDOR: Dumneata de ce rîzi?...

MARIA: Spune-mi şi mie omul- lui Dumnezeu sau oaia lui Dumnezeu, de ce te fereşti? ...w ' ' t , ..
IZIDOR. Oamenii ca dumneata nu cred în Dumnezeu.
IROS: Nici oameni ca mine nu cred în Dumnezeu, părinte,, dar asta nu mă împiedică sa fiu prieten cu,dumneata şi să te respect. '
MARIA: Dumnealui nu primeşte aici leafa şi pentru ca.să-l respect eu. *(Pasăre moare de rîs.)* .. . '
MITITELU: Pasăre, cunoşti care sînt bolile fâiră/de leacî
PASĂRE: Da: nebunia si datoria.
MITITELU: De unde ştii? ; '
PASĂRE: M-ai mai întrebat şi ţi-am mai răspuns.
MITITELU: Si te-am mai întrebat ceva.
PASĂRE: Ce?
MITITELU: Cînd te-ai născut?
PASĂRE: Cînd,m-a făcut mama.
MITITELU: Pleacă!
PASĂRE: Plec!
MITITELU: Idiotule!
PASĂRE: Poftim? V
MITITELU: Idiotule, am spus.
PASĂRE: Idiotule J aţi spus.
MARIA *(lui Pasăre, rîzînd)*: Du-te... *(Pasăre 'pleacă.)*
IROS: Mi-e o teamă cumplită de Pasăre.
MITITELU: De ce? ; .V
IROS: Tu-1 batjocoreşti întruna, îl faci dobitoc, idiot, îl pui să care hîrdaie, deşi nu e rostul tău să-l pui şi nu e rostul lui să le care, îl pui să se plimbe în braţe cu piticul de porţelan, să rîdă borfaşii pe la ferestre de el, şi el se plimbă cu piticul şi rabdă, şi cînd îl pălmuiesti rabdă, si rabdă si nu crîcneste. E grozav!
MITITELU: Ce-i grozav?
ÎROS: Un ins care e în stare să rabde atîta umilinţă e grozav de tare ! Cînd se răzbună sau cînd *se* revolta, e...
MITITELU: Nebunii nu se revoltă.
IROS: Dar nu e nebun! Nebunii nu se lasă umiliţi.
MARIA *(lui Mititelu):* Du-te şi tu. .. Rămîn cu dînşii. .. Te aştept. *(Mititelu pleacă.)*
IROS: Te iubeşte.
MARIA: Mititelu?

IROS: Pasăre.
IZIDOR: Şi Mititelu.
IROS: Pentru tine îndură orice de la Mititelu.
MARIA: Toti mă iubesc, si voi mă iubiţi.
IZIDOR: Noi îţi vrem binele.
MARIA: Eu vă iubesc şi pe voi. Ce ciudat, totul mi se pare interesant, toate clipele, toţi oamenii, de parcă acuma aş descoperi lumea, de parcă acuma m-aş fi născut.
IZIDOR: Din cauza fricii.
IROS: Atunci Mititelu de ce-ar iubi-o? De ce i s-ar păreaţi lui, că ea_ este o fiinţă interesantă?
IZIDOR: Poate că el, din milă...
MARIA *(lui Berceanu, care intră):* Toată lumea e foarte drăguţă cu mine. .. Nu ştiţi unde a plecat Zambila?
BERCEANU: La spital, a avortat.
MARIA: N-aţi auzit nimic toată noaptea?
BERCEANU: Nimic... Nu se putea auzi nimic, întîmplă nimic, uşile erau închise, gardienii la posturi... Da, s-a auzit ceva, a venit doctorul. .. Dar era prea tînziu... Probabil, fiindcă a scos în ultima vreme cartofi.
MARIA: Oare? Nimeni nu ştie ce face nimeni. .. Nimeni nu răspunde de ce face...
BERCEANU: Nu-nţeleg...
MARIA: Vă-nţeleg... *(îl vede pe doctor.)* Ce-i cu ea? *(Doctorul pune capul în pămînt şi- trece mai departe.)* Zambila şi mai cum o chema?... *(Priveşte în depărtare.)"* A apărut curcubeul... *(Către zare.),* Zambila şi mai cum? *(Plînge.)* Zambila şi mai cum? *(Berceanu iese.)* Ce lume... Ce interesanţi sînteţi...
IROS: Deci şi iioi îţi părem interesanţi, domnişoară?
MARIA: Mi se pare ciudată grija cu care mă ocrotiţi, de parcă v-ar fi frică să iiu mor.. . Sau să nu mor cumva , înainte de termenul cînd trebuie să mor. Oricum...
IROS: Nu, eu nu te iubesc. Să nu crezi că sînt un călău care se îndrăgosteşte de victimă...
MARIA: Dar dumneata nu eşti un călău, dumneata îndeplineşti o sarcină, o misiune.
IROS: Sînt bătrîn, domnişoară.
MARIA: Văd.
IROS: Sînt bătrîn şi slut, şi arh casă şi copii.

MARIA: Bănuiam.
IROS: Sînt sincer cu dumneata, cum sînt şi cu părintele. El n-are cui să mă spună decît lui Dumnezeu.
MARIA: Şi eu, la fel, tot lui Dumnezeu, dar peste cîteva luni.
IROS: Vorba vine, lui Dumnezeu. Adică nimănui. Qristps nu s-a născut niciodată.
MARIA: O să se supere părintele.
IROS: Părintele îmi cunoaşte gîndurile şi mi le respectă. El crede, eu nu, ne respectăm reciproc şi de-aceea sîntem prieteni. Nu, nu s-a născut Cristos. Nu, nu s-a născut Cristos. Dar teama de a se naşte Cristos^ o nouă idee, o nouă lume, ne face să tăiem capete nevinovate, să ucidem prunci nevinovaţi.
IZIDOR: Au existat magii.
IROS: Magi mincinoşi, dacă nimeni nu s-a născut. Sau nişte fanatici ce mai cred, mai spera că s-ar putea naşte ceva nou în cocina asta pămînteâscă. Nimic sfînt hu se naşte, părinte. *(Plînge.)*
IZIDOR: Nu-i adevărat...
IROS: Ţi-o spun eu, care am executat pînă acum o sută cincisprezece oameni. Eu sînt cel care comanda „foc", domnişoară. Şi fiindcă sint bătrîn şi alţii sînt în război, şi am nevoie de-o pîine, comand. Şi plîng, şi-mi pare rău, dar comand. *(Se aud avioane trecînd pe cer.)*
MARIA: Ce se-aude?. ,
IZIDOR: Trec avioane să bombardeze Bucureştiul.
IROS: De trei zile trec mereu. Nu-ţi fie teamă, aici n-o să bombardeze. Nu ne aflăm în oraş, ne aflăm într-un fel de castel transformat în puşcărie... Ai o şansă: dacă pierdem războiul pînă naşti, trăieşti.
MARIA: Părinte, ar trebui să mă rog să pierdem războiul?
IZIDOR: Niciodată nu-i bine cînd ţara pierde un război. *(Bîzîitul avioanelor se. pierde.)* Ai o şansă sigură, Maria: să devii călugăriţă... Eşti creştină?
MARIA: Ortodoxă.
IZIDOR: Vino în sînul bisericii, călugăreşte-te şi scapi. Nu pot ucide o călugăriţă.
MARIA: E adevărat?
IZIDOR: îţi propun o cale, a Domnului.

DAVID *(apare agitat):* Poate,ea vrea să ajungă direct în rai.
IROS: Mă uirneşti, m-ai părăsit două ore.
DAVID: V-am pierdut două ore, credeam că jucaţi table cu părintele.
IROS: Poţi să mă mai pierzi două ore, poţi să joci tu table două ore. ,
DAVID: E cam plictisitor aici, zău.
MARIA: De ce m-aţi adus şi pe mine aici? în oraş aveam impresia că sînt, mai aproape de judecătorie, aici, că sînt mai aproape de glonţ şi de moarte.
iDAVID: Ca să nu te plictiseşti, o să te tundem. Ca să nu faci păduchi. Da, de fapt pentru asta am şi venita şă te tund. ,
J\IĂRIA:". M-ai .mai .tuns o, dată.
DAyiD: Atunci ai scăpat. Aşa e regulamentul, să fii tunsă.. Şi eu, la bază, sînt coafor de dame. Te superi dacă încep chiar acum?
MARIA: M-am dezobişnuit să mă supăr.
DAVID: Aş putea să te tund de tot, zero.
MARIA: Nu-ţi face scrupule, tunde-mă cum vrei.
IZIDOR: Părul femeii e păcat să-1 batjocoreşti, fiule..
MARIA: Aşa cere regulamentul. Poţi să începi, ştiu, păduchii, tifosul. .. *(David începe s-o tundă.)* Şi în acest timp tramvaiele circulă, fetele îşi cumpără sandale, băcanii cumpără telemea şi măsline, lumea îşi vede de treburile ei şi noi de ale noastre: tunde-mă la zero.
SEVASTIŢA *(vine urmată de un.gardian şi ia două găleţi cu apă. Priveşte spre Maria):* Numai hainele-s curate pe ei. .. îţi fură zilele, îţi fură viaţa, îţi fură părul, frumuseţea... Şi totul pe ascuns, între ei... Dacă eşti tare, de ce n-o tunzi în mijlocul drumului,, în piaţă, să vadă lumea ce păţesc cei care calcă legea? „> Aţi judecat-o pe furiş, o tundeţi pe furiş, o s-o omorîţi pe furiş. N-aţi plimbat noaptea în braţe copilul căruia-i cresc dinţii, să ştiţi că nimic nu merită omorît, nici o pisică.
DAVID: S-au umplut cănţile cil apă. *(Gardianul o scoate pe Sevastiţa afară.)*
SEVASTIŢA: Să ai odihna apei, puiule. *(A ieşit.)*
DAVID: Să ai odihna pămîntului, babo.

IZIDOR: Nu rîde de o babă, şi o babă poate să fie o conştiinţă. Dacă ea *(o arată pe Maria)* a fost judecată într-un tribunal, de ce legea să fie aplicată pe furiş şi moartea să-i fie dată pe furiş, în grădina castelului acestuia, la cîteva săptămîni după ce va naşte? S-o scoateţi în piaţă oraşului şi să spuneţi lumii: ea a născut, dar tot n-o iertăm, şi lumea să vă dea dreptate. ; ,

DAVID: Părinte, aştept să-i propui să se călugărească, măcar aşa o să aduci şi dumneata un suflet în sînul bisericii.

IZIDOR *(lui Iros):* Cum admiţi să mă insulte locotenentul dumitale, care de fapt este un frizer?

IROS *(şoptit):* Aici e confuzia, părinte. Toţi cred că el este locotenentul meu, cum de fapt şi este în grad, dar în fapt nu el ascultă de mine, ci eu ascult de el, el mă păzeşte şi pe mine, el mă veghează: ca să execut ordinele. Şi de nu-1 ascult, îmi taie capul.

DAVID: N-am auzit ce-aţi spus, generale.

IROS: Nici nu trebuia, cunoşti despre ce-i vorba. Eu sînt doar cu titlul.

DAVID: Să nu neglijăm salariul.

IROS: Da. Şi în fond, pedeapsa capitală e o pedeapsă blîndă, plină de milă.

MARIA: Nu sînt supărată pe voi, vă iert, n-aveţi nici o vină, el mă tunde — ai terminat? încă nu? — dumneata *(lui Iros)* mă obligi să tac, atît, nu mă omori, îmi închizi gura: vă faceţi datoria! Ştiu, aveţi familie, copii, vă aşteptă patul cald, vă înţeleg. Sivă doresc să vă puteţi bucura de viaţă. Şi să nu fiţi trişti.

IROS: îţi baţi joc de ndi? Eşti bună cu noi?

MARIA: Nu s'înt nicicum.

DAVID: Eu nu fac din nenorocirea nimănui o... o marfă, eu am salar fix şi prost. Am terminat. îţi mulţumesc că m-ai lăsat să te tund în linişte. *(Salută militar este şi pleacă. Maria îşi acoperă capul cu o basma.)*

IROS *(Măriei):* De ce mă refuzi? Tot s-ar găsi altul în locul meu. Măcar eu îndeplinesc această misiune cu scîrbă. E necesar să te înlături din societate ca pe un gîndac ce dăunează cîmpiilor, asta e pedeapsa necesară, asta o aplic. Trebuie exemple, să se înspăimînte, toţi gîndacii. Repet: comparaţia cu gîndacii nu-mi aparţine, e a judecătorilor. Repet: e o tîmpenie să compari un om cu un gîndac. Dar exemplele sînt necesare. Un ins periculos poate trăind, să fie de o mie de ori mai periculos. Această teză e valabilă şi în neuropsihiatrie, nu doar în Drept. Cu dumneavoastră nu e cazul, ştiu, dar veţi servi drept pildă.

MARIA: Ca pildă pentru cine? Aici, în mijlocul pădurii? Pentru piticul de porţelan? Pentru berze, pentru rîndunici? Pentru regina-nopţii, pentru ciuboţica-cucului, pentru .păpădii? Fiţi oribili, domnilor cavaleri,, dar fiţi oribili în publici De ce vă e jenă să demonstraţi că nu vă pasă de mine? Ce exemplu daţi pedepsindu-mă, dacă nimeni nu mă vede căzînd ca o pătură, dacă nimeni nu mă aude urlînd, plîngînd, umilită de propria mea slăbiciune? Pentru pietre, pentru stejari, pentru; pămînt, mă...? De ce pe furiş, între ziduri? Vă e ruşine de voi?

IZIDOR: Vino în sînul bisericii şi Domnul te va apăra.

MARIA: E *o* minciună că mă puteţi salva... Nici pe dumneata nu te poţi salva de la moarte, părinte. Jalnic ar fi să mă călugăresc, să-mi spun prietenii, şi-apoi tot să mă ducă în faţa piticului din grădină.

IZIDOR: O femeie este iertata de Dumnezeu dacă se duce la mănăstire, şi de oameni... Vei creşte găini şi vei cultiva fasole şi ridichi.

DAVID *(revine):* Am uitat să te întreb: doriţi să vă păstraţi părul? *(îi întinde părul.)* A, da, părintele... Da, aşa face orice femeie, găteşte fasole, spală, şi după ce trăieşte o viaţă toată noaptea în pat, moare în pat. Dar o călugăriţă.. . Doriţi să vă păstraţi părul?

MARIA: Pleacă.

DAVID: Noaptea, toată lumea doarme, toată lumea pleacă, toată lumea se teme... Am să vin...

MARIA: Nu-1 omorî şi pe-al meu, de ce vrei să-l îngropi cît încă nici nu i-am văzut ochii?

DAVID: Văd că idiotul de Pasăre stă mereu pe lîngă tine, să nu păţeşti ceva. *(Furios.)* Eu n-am omorît pe nimeni, nu poţi omorî un om care nici nu s-a născut.

MARIA: Priveşte, a apărut din nou curcubeul... Cele şapte culori sînt sufletul femeilor omorîte de bărbaţi...

DAVID: Prostii. .. N-o să spui că mă priveşte ţiganca din • ""cer... •

MARIA: Priveşte-1...

DAVID: Poftim, îl privesc. *(îl priveşte.)* Curcubeul e sufletul ţigăncilor? Foarte bine. Te-am crezut. Te rog să mă crezi c-am să vin. Doriţi să vă păstraţi părul?

MARIA: Nu. Să i se dea lui Pasăre părul meu...

DAVID: Cu măre plăcere. El o să facă cuiburi de păsări din el. *(Iese)*

MARIA: De ce a trebuit să învăţ cine este Ştefan cel Mare, şi Mihai, şi Mircea cel Bătrîn --dacă n-am dreptul nici să-mi păstrez părul netuns, dacă n-aveam dreptul de la început să trăiesc? De ce să ştiu tabla înmulţirii şi continentele, de ce să visez nopţi albe şi călătorii în Oceanul Pacific şi în Oceanul Indian, de ce să învăţ ce este dragostea şi omenia, dacă eu n-aveam dreptul de la început la partea mea de pămînt, de viaţă, de ţară, de libertate? ! Părul meu simt că este verde, că devine verde/noaptea mă visez cu părul verde ca iarbă pămîntului. Părinte, nu te urmez. Şi apoi, dumneata crezi că mai eşti preot? Dumneata, care stai din zori alături de cel care-mi taie părul, din zori pînă noaptea alături de temniceri, de cel care are familie şi va zice lîngă pitic cuvîntul acela de foc, mai eşti faţă sfîntă dacă dormi sub acelaşi acoperiş cu jandarmii, ce mai e sfînţ în dumneata dacă respiri acelaşi aer cu căcănarii ăştia? Vorbe, părinte, că mă scapi *de-* mă îmbrac în negru, numai pămîntul cînd m-o îmbrăca în negru mă va scăpa de toate. .. Vorbe, părinte, şi cu vorbe ce poţi să faci, părinte? Oamenii nu sînt salvaţi cu vorbe. *(Rîde.)* Şi nici copiii nu se fac cu vorbe. Mergeţi şi faceţi copii! Toate femeile să facă copii, părinte, căci o ţară e un pămînt pieritor din clipa cînd copiii ei pier înainte de a se naşte, e un pămînt pustiu cînd odraslele ei nu vin pe lume. Nu vreau să te urmez, nu cred în tine, părinte.

IZIDOR: Ai minţile rătăcite, Mafia. Dacă nu vrei să te călugăreşti, crede, măcar atît [Religia îţi deschide porţile altei lumi.

MARIA: Eu nu cred în moarte şi în altă lume, părinte, eu sînt proastă, cred într-un singur adevăr, cred în

/, merele astea din grădină care trec din galben în roşu, cred în prunele albe care trec în vînăt, îşi schimbă culoarea şi adevărul lor, împlinindu-se ca o zi, cred în norii aceştia albi care se plimbă, leneşi *(o vede pe baba Sevastiţa venind după apă),* cred în mătuşa Sevastiţa şi în apa care-i umple cănţile, cred în ochii ei, în gloria şi suferinţa ochilor ei, în gloria merelor ce ard pe crengi,, cred în berzele acestea obosite de primul lor zbor, cred în rîndunicile acestea la care, Pasăre vrea să le facă la anu cuiburi noi din părul meu, cred în frunzele stejarului care aşteaptă să îngălbenească, dar nu cred că dumneata, mă poţi trimite- în altă lume, nu cred în alte porţi, sînt proastă ! Şi dumneata nu mă poţi lua de mîna să mă treci dincolo, dumneata doar mă ierţi — şi mă laşi glonţului, el e ultimul popă care mă duce la Dumnezeu, şi eu nu cred într-un Dumnezeu la care poţi să ajungi dusă de-un glonţ sau de zece!

SEVASTIŢA: Culcă-ţe, fetico, trebuie să crească în tine cel care nu se vede şi nu se aude, lasă-i dracului pe , oamenii care au gînduri bune dar te mint!

JZIDOR: Eu nu mint... '."

IROS: Eu i-am spus /numai adevărul, chiar de-i crud — dar numai adevărul îl spun!

SEVASTIŢA: Culcă-te, muiere, şi lasa-mă pe mine să mă spurc în, gura ălora de spun adevărul, dar au în ei numai , gînduri rele. *(Iese.)*

IZIDOR: Am să mă rog pentru voi amîndouă...

SEVASTIŢA *(revine):* Nu te mai obosi, omule, eu mi-am tocit genunchii în rugăciune, sufletul meu a trăit în rugăciune şi-a fost,plin de rugăciune, şi de-atîta ;, rugăciune sufletul, mi-e curat ca apa neîncepută şi luminat ca lumina — şi totul e degeaba! *(Intră David.)*

IZIDOR: Trebuie ,$ă ai răbdare, femeie.

SEVASTIŢA: Şi tutun.

DAVID: Răbdare şi tutun. *(îi dă un pachet de ţigări.)*

SEVASTIŢA: Tutun mai am, dar nu mai arh răbdare. *(Iese.)*

DAVID *(lui Iros):* Nu vă înţeleg pasiunea cu care vă spovediţi unei babe...

IROS: Nu m-am spovedit.

DAVID: Nu vă înțeleg slăbiciunea cu care vă batjocoriți singur în fața ei... *(O arată pe Maria.)* Nu trebuie să negați, n-ar fi pentru prima dată.
IROS: Cred că din cauza sclerozei.
DAVID: Credeți?
IROS: Așa cred că crezi dumneata acum, şi cred că n-ar fi pentru prima dată.
MARIA *(sinceră, entuziasmată):* Ce fermecători sînteți, aşa cum sînteți, ce fermecători sînteți!
DAVID: E frica, domnişoară! Frica te face să ne vezi acum altfel, fermecători, fiindcă dumneata vezi lumina altfel decît noi, căci noi sîntem vii.
MARIA: Dar'eu n-am murit!
DAVID: Dumneata ai murit de mult, din clipa cînd ai fost condamnată. Dumneata acum eşti un musafir străin, un oaspete venit într-o lume care de opt luni nu mai este a dumitale. *(Iese.)*
MARIA: Ce delicați sînteți, cum vreți să mă faceți să mă simt bine, să vă urăsc, să mă răcoresc, *(lui Iros)* cum vă ponegriți singuri... Dar de ce toate astea? De ce aveți atîta grijă de mine? De ce nu mâi trageți oamenii pe roată? Păcat, nu mai sînteți nişte oameni serioşi, nu mai bateți cu biciul, nu mai scoateți unghiile şi riu mai tăiați limba> sînteți în scădere de formă, ați obosit, nu mai aveți o ghilotină cum trebuie, o spînzurătoare ca lumea, elegantă, suplă, curată, un călău ca lumea, în uniformă spălată, nouă — e groaznic! V-ați lenevit!
JROS: Ne confunzi, doamnă.
MARIA: Nu vă confund, domnule. V-ați lenevit. Vă ruşinați! Groaznic. Aveți complexe? Groaznic. Spălați pietrele unde curge sîngele. E umilitor, vai de capul vostru. Nişte bieți amatori, cu o conştiință de amatori... Ce faceți acum nu e chiar un dezastru, este o catas-
IZIDOR: Eşti dezamăgită. Acum sînt sigur c-o să te călugăreşti. *(Iese.)*
DAVID *(intră, grăbit,; Măriei):* Spui tot despre ei . şi eşti liberă. Măcar cîteva amănunte despre ei. .. Cum calcă unul, ce ochi are, ce cuibare are părul, dacă e bîlbîit, a suficient un detaliu...v ^

MARIA: .. .pentru o trădare?
DAVID: Hai să te-nvăț ceva... *(îi ia o mînă.—îi prinde degețele între țîțînile uşii. închide uşor uşa.)*
MARIA: Cunosc asta...
DAVID: Tot nu spui? *(închide uşor uşa.)*
MARIA: N-am ce spune.
DAVID: Tu eşti plămădita pentru iubire, la anii tăi ar trebui să te afli la ştrand, să dansezi, locul tău nu e aici.
MARIA: Ştiu. . ^ ; ^ _ . ... , . ;
DAVID: Ce sarcină ai avut în organizație?
MARIA: Ce organizație?
DAVID *(uşa):* Deci prima ta sarcină a fost să nu recunoşti organizația! *(O ia de mînă şi-o duce lîngă uşă.)* întoarce-te cu fața la perete. *(Maria se execută.)* Ai organizat şi împărțit manifeste! Spune. *(Calm.)* Te pot şi omorî.
MARIA: Ştiu.
DAVID *(încet):* Mîinile sus. *(Trage un glonț în dreapta Măriei, de aproape.)* Ce sarcină politică ai avut?
MARIA: Sarcina mea politică a fost să nu discut cu nimeni politică. '
DAVID: Ascultă, te rog să recunoşti, altfel... Dacă nu recunoşti, şeful meu direct, nu babalîcul de Iros, mă trimite pe front, ca incapabil! Mi-a şi spus-o! Eşti acuzată de activitate comunistă, de activitate împotriva statului, împotriva războiului...
MARIA: Ştiu.
DAVID: Răspîndirea de manifeste se pedepseşte cu pedeapsacapitală! *(Trage un glonț în dreapta ei.)*
MARIA: Ştiu. Dar nu mai trage, nu mai face să-mi intre spaima în oase şi să pierd copilul. *(Isterică.)* N-am ce spune, v-am măi spus! Mi-ați înscenat moartea, că să-i prindeți pe ei, dar eu nu ştiu cine sînt ei... Lasă-mă-n pă'ce, legea interzice executarea femeilor gravide.
DAVID: De cunoşti toate legile de ce nu le respecți? *(Trage deasupra capului ei.)*
MARIA *(epuizată):* Ce vrei, să-l omori în mine? Să fiți nevinovați, că nu v-ați atins de el nici măcar cu pri-

virea? *(Apare Pasăre.)* Lăsați-mi copilul, în pace! Nu-1 omorîți...

DAVID: Datorită lui trăiești.. . Dar la trei luni după ^naștere... *(Lui Pasăre.)* Ce vrei?

PASĂRE: Am venit să-i aduc fasolea...

DAVID *(plecînd):* Fă-ți datoria, .ți s-a ridicat salariul..... ^*(Iese.)*

PASĂRE: Salariile se ridică grozav, drept în sus, ca avioanele... *(îi dă Măriei mîncarea.)* Merge să mănînce și el fasole la bucătărie, mai face economie.. . *(Maria nu mănîncă.)* E așa de zgîrcit, că 6 mîncare ar fi în stare s-o mănînce de două-trei ori, de s-ar putea. *(Maria zîmbește.)* A intrat frică în ei, rușii și americanii i-ău încolțit pe nemți... Unii zic că Hitler ar fi murit.

MARIA: Da?

PASĂRE: Da, dar nemții nu îndrăznesc să spună că e mort.

MARIA *(rîde):* Dar cum e povestea aia, cu, ardeleanul la care i s-a furat tot din casă?,

PASĂRE: I-a luat tot din camera vecină, în timp ce era la bucătărie și mînca. „Și m-ai auzit nimic", l-a întrebat' judecătorul. „Nu, că chiar atunci zorbeam zupa..."

(Rîd amîndoi cu hohote. Măria soarbe fasolea ca ardeleanul. Apoi îl îndeamnă și pe Pasăre, care mănîncă acum cu lingura ei, ca ardeleanul. Rîd grozav, schimbînd lingurile și sorbind din fasole. Apoi Maria se prinde cu mîinile de pîntec — ca si cum n-ar mai vrea să rîdâ. Au.! se văietă, o dată. Apoi iarăși rîde. Apoi se văietă din nou. Rîde mai potolit.)

MARIA: Cheana-o pe Seyastița,.*

PASĂRE *(o prinde de umeri și-o duce în celulă):* Să vină doctorul.,. Sevastița! ,*(Au intrat înăuntru.)* Hei, oameni buni! *(Apare o țigancă, curățind cartofi—de la bucătărie.)* Cheamă... *(Țiganca fuge. Apar doi gardieni. Dispar și ei: Apare Sevastița. Intră la Maria. Gardienilor, ieșind și văzîndu-i):* Scoateți-i lanțurile! Aduceți ciocanul. .. Naște. .. *(Apare Directorul.)* " < Dați-i jos lanțurile...' • *(Se aude Măria țipînd.)*

BERCEANU *(unui gardian):* Dați drumul la difuzoare. *(Imediat se aude muzică la radio.)* Aduceți un clește, un ciocan... *(Către gardianul ce-a dat drumul la difuzor.)* Mai tare.

PASĂRE: Și mai avea aproape două săptămîni... *(Difuzoarele: muzică, marșuri, eventual discursuri —în toate limbile pămîntului. Cineva caută un post cu muzică.)*

SEVASTIȚA *(din prag):* băiat... *(Apar gardienii cu jim ciocan.)*

PASĂRE: E tîrziu... *(Apare și doctorul, intră înăuntru. Berceanu le face semn gardienilor să plece. Pleacă și el. Ceasul bate.)* E și un sfert... *(Ceasul bate din nou.)* E și jumătate... *(Muzica se stinge. Se aude un glas • • de copil pentru o secundă.)* E fără un sfert. . .

. Aici se poate face a doua pauză.

MITITELU ^ ' ^ j : Unde-ai fost?

PASĂRE: Mi-am tăiat unghiile.

MITITELU: Ar trebui să te cîntărești.

PASĂRE: De ce?

MITITELU: Cred că esti iriai ușor cu două kilograme.

PASĂRE: De ce?

MITITELU: Fiindcă ti-ai tăiat unghiile.

PASĂRE: De ce?

MITITELU *(nici chiar așa!):* Ia piticul ăla în brațe. ' *(Pasăre îl ia.)* Plimbă-1. *(Pasăre îl plimbă.)* Du-1 în dreapta, în stînga, mai plimbă-l, să nu se plictisească stînd pe loc. *(Sevastița îi privește.)* E ridicol? *(Lui Pasăre, sigur.)* Esti ridicol.

PASĂRE: De ce?

MITITELU: Faci pe omul plin de suflet, pe salvatorul ^neputincios, romantic/nebun...

PASĂRE: Stiu că sînt nebun.

MITITELU *(jovial):* Da?

PASĂRE: De cînd m-a recrutat la armată. Și doctorul nu uită să-mi amintească zilnic că sînt și romantic în plus, ca dumneata.

MITITELU: Am glumit, Pasăre.

PASĂRE: Glumești foarte bine.

MITITELU: Plimbă-1! Dar ține-1 mai sus. *(Pasăre îl ridică.)* Așa, mai sus, că e curent.

PASĂRE: Unde?
MITITELU: între America de Sud şi America de Nord.
SEVASTIȚA *(intrînd)*; Ha-ha...
MITITELU *(îi dă o palmă):* Taci, babă. *(Pasăre cară piticiți şi vine fioros spre Mititelu.)*
MARJA *(apare):* Pasăre! *(Pasăre se opreşte.)*
PASĂRE: Nu se dă într-o babă.
SEVASTIȚA: Dar nu sînt babă, maică, sînt arhibabă.
PASĂRE: Ce faci, Maria? *(Mititelu, auzindu-l, pleacă, convins că e nebun.)*
MARJA: Mi-ai spus Maria. *(Sevastița iese.)*
PASĂRE: Am spus: ce iaci, Maria?
MARIA: De mult nu mi-a spus un om pe nume: Maria. Şi uitasem că mă cheamă Maria. Cos, Fane, cos o ^căciulită.
PASĂRE: De mult nu mi-a spus o femeie pe nume: Fane. Nu de mult, niciodată nu mi-a spus nici o femeiey Doar mama. Ce grozav e cînd îți spune mama pe nume... Fane, adă apă!
MARJA: Fane, adă-mi o cană cu apă.
PASĂRE: Nu, nu-i acelaşi glas..*(îi dă o cană cu apă.)* Şi totuşi... Dar de ce-mi spui tu mie Fane?
MARJA: Dar de ce mi-ai spus tu mie Maria?
PASĂRE: C-aşa te cheamă, Maria.
MARIA: Şi pe tine aşa te cheamă, Fane.
PASĂRE: Uitasem. Eu mereu uit, sînt cretin. *(începe să cînte din frunză.)*
MITITELU *(trece grăbit spre Direcțiune):* Aici nu eşti Ja oi, Pasăre. Directorul e la direcțiune?
PASĂRE: Directorul e la direcțiune. Dacă nu s-a răcit.
MITITELU *(din mers):* Cine să se răcească?
PASĂRE: Luna. *(Cîntă din frunză.)*
MITITELU: Credeam că directorul.
PASĂRE: Fiecare crede ce crede de cuviință.
MITITELU: Tu ai nişte creieri buni, de s-ar arăta.
PASĂRE: Si tu ai fi mai uşor, de n-ai mînca.
MITITELU: Ne tutuim?
PASĂRE: Ştiu că asta îți face plăcere, să fii egal cu un nebun. E ceva, ca un ins sănătos să se coboare la mintea unuia fără minte. E cum te-ai duce îm concediu cu amanta altuia.

MITITELU: Dar tu nu eşti, dragă, nebun.
PASĂRE: N-am spus că eu sînt nebunul. Am spus doar că tu eşti ofițerul. Şi ofițerii atîta ştiu: amante, grade şi să rîdă de cei mai deştepți decît ei.
MITITELU *(murind de rîs):* Eşti inteligent, Pasăre. O să ajungi departe.
PASĂRE: Mai departe de moarte tot nu pot ajunge.
MITITELU: Dar de udat în pat, te mai uzi? *(Iese rîzînd.)*
MARIA: Mai cîntă din frunză, Fane.
PASĂRE: Nu mai vrea sa cînte frunza, Maria.
MARJA: Dă-mi-o mie. *(Pasăre i-o dă.)*
PASĂRE: Ține-o, dar nu încerca şa cînți.
MARIA: Nici nu ştiu.
PASĂRE: Dacă ți-e greu să trăieşti, dacă ți-e greu să aştepți, dacă ți-e greu să mori, te pot ajuta...
MARIA: Lasă-mă să aduc o găleată cu apă. *(Pasăre deschide uşa. Ea deschide robinetul de pe coridor. Apa curge în găleată. Bea. >E o apă bună.)*
PASĂRE *(stă jos, pe trepte):* Bate soarele drept peste noi... *(Se deschide la cămaşă.)*
MARIA *(se aşază lîngă el):* Ce cald e aici, ce soare fierbinte.
PASĂRE: Asta e, dacă ți-e greu...
MARIA: Nu poți face nimic, Fane. De aici nu pot ieşi.
PASĂRE: Nu.
MARIA *(îşi pune capul pe umărul lui):* Cum curge apa... *(Apa a umplut găleata şi curge pe de lături.)*
PASĂRE: Culcă-te pe genunchii mei, Maria... *(Ea îşi pune capul pe genunchii lui.)* Te pot ajuta, dacă vrei... *(îi mîngîie părul.)*
MARIA: Cum mă poți tu ajuta, omul lui Dumnezeu, cum?
PASĂRE *(mîngîindu-i părul şi gîtul cu amîndouâ palmele):* Uşor, foarte uşor...
MARIA: Nu mă poți ajuta cu nimic.
PASĂRE: Te pot ajuta cu nimic.
MARIA: Ce-nseamnă acest nimic?
PASĂRE: Că-ți pot strînge gîtul uşor, fără să simți nimic.
MARIA: Doamne, Fane, mi-e frică!
PASĂRE: Totul o să fie ca un somn, o să adormi, şi gata...
MARIA: Nu vreau să plec, mi-e frică...

PASĂRE: Doar dacă vrei, şi dacă,nu mai poţi îndura;.. O să rămîi tot, aşa, frumoasă, nici o picătură de sînge n-o,să curgă din tine în pămînt.. . O să pleci frumoasă în pămînt.

MARIA: Nu, nu vreau.

PASĂRE: Numai dacă vrei. Am să-ţi tai numai douăzeci de fire din părul tău. E un cuib de rîndunică aici, sub streaşină, vreau să pun la .primăvară în fiecare zî cîte-un fir, să se întărească pereţii cuibului...

MARIA *(se ridică):* Am să-ţi dau firele, Fane, şi-ţi mulţumesc... Nu te supăra, mi-e frică să mor...

(Ia găleata plină cu ***apa*** *şi intră în carceră. închide uşa. Ceasul bate de patru ori. Pasăre* ***a*** *plecat. Se înserează. Maria priveşte apusul soarelui.)*

MITITELU *(apare încet):* Te plictiseşti?

MARIA: în curînd soarele va răsări de pomană. Dar de ce nu-mi spui ziua? E ultima?

MITITELU *(trăgînd aproape după el, ca la începtitul piesei, micul geamantan misterios, se opreşte lîngă ea.):* N-am reuşit nimic...

MARIA:'Nici n-am crezut. E mîine?

MITITELU: Dar mai este o şansă...

MARIA: Aud un strigăt straniu, mă cheamă, văd un ţărm limpede, ca într-o ţară albă, pustie... Mi-e frică.

MITITELU *(îi întinde o sticlă): Bex şi uita.*

MARIA:.Am timp să uit. *(Apare Pasăre.)*

MITITELU *(Măriei):* Poate ne mai vedem în noaptea asta; *(îşi ia geamantanul şi pleacă, urmat de Pasăre. Lui Pasăre.)* Să nu ajungi pasăre, să nu zbori, puiule...

MARIA *(lui Păsare):* Mi-e sete.

MITITELU *(lut Pasăre): Las-o* să se culce, să fie mîine odihnită.. .

PASĂRE: N-o să adoarmă mîine, nu-ţi fie frică... *(Mititelu a dispărut.)* Nu ţi-e sete... Pe ţînţarul ăsta îl omor de se mai învîrte pe-aici... Nu-mi place mutra asta de băiat de viaţă care se pricepe să distreze o femeie.

MARIA: El se pricepe ?...

PASĂRE: Aşa pretinde.

MARIA: Nu-1 urî şi nu încerca un lucru groaznic — să *rte* iubesc.

PASĂRE: Nici nu îndrăznesc.

MARIA: Ţi-am mai spus, nu pot uita căina aflu într-o grădină de vară unde zace printre flori un pitic de porţelan... *(El rîde, luînd piticul în braţe.)* De ce rîzi? Pleacă şi lasă-mă-n pace.

PASĂRE: Nu plec. Am slujbă.

MARIA: Vezi-ţi de slujbă şi nu mai sta de vorbă cu mine. Sau pentru asta esti plătit?

PASĂRE: Nu sînt plătit deloc. •

MARIA: Du-te!

PASĂRE: Nu pot.

MARIA: Nici dacă te rog frumos?

PASĂRE: Şi de mă rogi, nu plec.

MARIA: Nu vine Mititelu să mă salveze...

PASĂRE: N-are curaj.

MARIA: Si nici părintele...

PASĂRE:' Nici el. Nu plec.

MARIA: De ce?

PASĂRE: Pentru că încep să cred că te-ai îndrăgostit de mine, insultîndu-mâ, aşa cum ai crezut că eu am vrut să-ţi fac curte, rîzînd de tine.

MARIA: Ai si • o mutră de care te poţi îndrăgosti.

PASĂRE: N-am? • ' ^ ; '

MARIA: Şi e timpul, acum. E ca şi cum m-aş îndrăgosti de un obiect. Absurd. Aşa cum ar fi absurd să mă îndrăgostesc de piticul de porţelan.

PASĂRE: în general dragostea e ceva destul de absurd.

MARIA: Mă enervezi.

PASĂRE: Poate-o să *te,* graţieze.

MARIA: N-am nici o şansă.

SEVASTIŢA *(intră).:* Doamne, astăzi e ultima ei zi... Şi nu ştie.

MARIA: E ceva nou?

SEVASTIŢA: Nimic nu e nou, nimic... Ţi-am adus o ; oglindă.

MARIA *(privindu-se):* Ce veştedă sînt, ce urîtă sînt... r *(îi dă oglinda.)* Să nu mi-o mai aduci... Am îmbătrînit, mi-e groază cum arăt...

SEVASTIŢA *(ieşind):* Ultima zi... *(încet.)* Şi nu ştie...

MARIA: N-am nici o şansă.
PASĂRE: Poate cade guvernul şi vei fi eliberata la noapte...
MARIA: N-o să cadă guvernul pentru mine.
PASĂRE: Ar fi totuşi o şansă.
MARIA: Teoretică.
PASĂRE: Deci, există o şansă.
MARIA: Teoretică.
PASĂRE: Te iubesc, Maria. *(Tot cu piticul în braţe.)*
MARIA: Cred că se poate glumi şi altfel.
PASĂRE *(pune piticul jos):* Te iubesc, Maria...
MARIA: N-ai deloc umor, efşti nesărat, nepipărat> chel.
PASĂRE: Te iubesc, Maria.
MARIA: Repeţi de trei ori aceeaşi prostie, n-ai nici un pic de fantezie.
PASĂRE: Te iubesc, Maria.
MARIA: O prostie e suficient s-o auzi o dată,, nu-i neapărat nevoie s-o repeţi. .. *(Apare Mititelu.)*
PASĂRE: Te iubesc,' Maria...
MITITELU *(rîzînd cu hohote):* Formidabil, vorbeşte piticul de porţelan! Minunat spune: te iubesc! *(Vine lîngă pitic,)* Bravo, piticule. *(îl priveşte pe Pasăre, rîzînd.)* Tu erai? Hai, plimbă piticul____*(Pasăre ia piticul, îl duce la loc.)* Mă, miram, cum să te îndrăgosteşti de un porţelan, de un pitic fără mistere? I
PASĂRE: Numai moartea e plină de mister.
MITITELU: Nu mă interesează acest mister.
MARIA: Pe mine mă înspăimîntă.
PASĂRE: E atît de simplu să mori.. . *(Iese.)*
MITITELU: E stupid...
MARIA: De fapt, dispari. Acum, uite, văd piticul de porţelan, cerul, şi peste o zi nimic din toate astea nu mai există. Piticul nu mai există, cerul nu mai există, tu nu mai exişti, ea şi cum toate astea ar muri. Şi nu-i adevărat, ele rămîn, eu plec. E stupid că nici măcar nu mori de o boală, supărat că nu mai funcţionează celulele tale, c-au obosit, s-au uzat. Nu, pleci tînăr — şi asta nu mi se pare stupid, ci de necrezut *l* De ce să depind eu de voi, Oprişescule? ! *(Mititelu pleacă, grăbit. Se împiedică, geamantanul îi cade din mînă şi se deschide ; şi atunci încep să se dea de-a dura nenumărate sticle pline cu băutură, de toate felurile —şi unele se sparg. Apare Pasăre şi începe să rîdă, descoperind misterul din geamantan. Transpirat, năuc, Mititelu începe să-şi adune sticlele.)* Asta ducea el, băutură, Farie.

PASĂRE: Mi-ai spus pe nume.
MARIA: Iartă-mă.
MITITELU *(lui Pasăfe):* De ce vrei să te îndrăgosteşti de cineva care mîine nu mai există?
MARIA: Cînd te îndrăgosteşti, nu te gîndeşti la nimic.
MITITELU: Atunci mă gîndesc eu pentru Pasăre, dacă el n-are cap. De ce să fii mîine trist şi să rîdă toată lumea de tine? *(A închis geamantanul.)* Iartă-mă, Maria.. . Nu...
MARIA: Mi-ai spus, du-te cu Dumnezeu... *(Mititelu iese. Lui Pasăre.)* Nu pot, nu vreau, iartă-mă...
PASĂRE: Cred că asta e adevărata,' adevărata. .. Să stăm şi să ne certăm.
MARJA: Dar nu ne certăm.
PASĂRE: Ne contrazicem.
MITITELU *(de afară):* Pasăre, vino, c-am prins un bră-^bete. Hai să zbori cu el...
PASĂRE: D-aia avea el curaj şi putea a birt... *(Iese.)*
BERCEANU *(plimbîndu-se cu Iros):* S-a întunecat, a apărut luna, latră cîinii, îi zăpăceşte luna de cap.-. *(Sec.)* E ultima ei noapte, dar încă nu i-am spus... *(Mariei.)* Nu poţi să dormi?
IROS: Nici eu nu pot să dorm, latră groaznic cîinii.
BERCEANU: Am venit să sting luminile, *(La stînga, rămîne numai piticul luminat.)* E o lună... Şi stele... Nu vrei să renunţi? *(Maria nu-i răspunde.)* Gîndeşte-te, Maria, gîndeşte-te că n-ai mai avea în numele cui să mori.
IROS: Da...
MARIA: Gîndiţi-vă, gîndiţi-vă că n-aţi mai avea în numele cui să ucideţi... *(Intră în celulă.)*
IROS: Uite cum rîde piticul...
BERCEANU: Au înflorit reginele-nopţii... *(Ies. Bătăi de ceas.)*
MARIA *(bătăi de ceas. în uşă, ascultîndu-le nervoasă):* Unde e băiatul meu?
PASĂRE *(plimbă piticul):* Acuma plimb piticul. Am ordin.

MARIA: Uncle e băiatul meu? *(Pasăre nu răspunde.) De* ce întîrzie, cuvintele în tine? ,
PASĂRE: Fiindcă sînt dobitoc.
MARIA: Răspunde, l-au dus de-aici?
PASĂRE: Uite cum zboară o bufniță. Tot timpul vreau să fiu pasăre!
MARIA: L-au duş? Unde? Trebuie să-1 alăptez...
PASĂRE: S-a aşezat pe-o creangă, a obosit. Şi păsările obosesc, una s-a făcut mică, alta parcă s-a plictisit de propria ei formă.
MARJA: Sînteți în stare să-1 lăsați să moară de foame.
PASĂRE *(pune piticul la locul lui): A* obosit şi el de-atîta plimbare. *(Ei.)* Ai putea să fii mai politicoasă.
MARIA: Față de tine?
PASĂRE: Față de pitic. El n-are nici o vină, de ce strigi? *(Alb.)* Nu vrei să devenim prieteni?
MARIA: Cu piticul?
PASĂRE: Cu mine.
MARIA: N-are nici un rost.
PASĂRE: Nu iubiți, prieteni.
MARIA: E mai rău. Prietenia e mai rea ca dragostea, Si nici nu vreau să te oboseşti făcînd pe omul bun.
PASĂRE: Nu-1 fac.
MARIA: Nu, eşti.
PASĂRE: Nu sînt. Sînt un dobitoc.
MARIA: Nu-ți merge să faci pe . dobitocul. Nici măcar ^dobitoc nu eşti. De-ai fi, totul ar fi mai simplu.
PASĂRE: Dumneata vrei să mă jigneşti?
MARIA: Ai observat?
PASĂRE: Dumneata vrei să mă alungi de-aici şi să rămîi singură şi să...
MARIA: Si să ce?
PASĂRE:'Să urli.
MARIA: Nu urlu, întreb unde este băiatul meu! Eşti ^plătit ca să stai cu mine şi să uit că azi nu l-am văzut?
PASĂRE: Eşti mult mai grozavă cînd nu urli. Spui mai puține prostii. Aşa că taci. ;
MARIA: N-o să tac.
PASĂRE: Ştiam. Dar n-o să mă speriu. Dumneata eşti o fată...
MARIA: ...o femeie!

PASĂRE *(imperturbabil):* ...o fată care nu sperie pe nimeni nici cu tăcerea, nici cu vorba. Dumneata eşti o fată... , :
MARIA: ...O femeie.
PASĂRE *(imperturbabil):* ...o femeie care se teme de muşte,-care nu se teme de moarte, ci de muştele care o s-o acopere; Dumneata eşti cum e noaptea de vară spre dimineață, albă şi răcoroasă, întunecată şi caldă, ca o ceață, ca o nehotărîre caldă.
MARIA *(țipă, surprinsă):* Dobitocule, sper că nu te-ai ^îndrăgostit de mine!
PASĂRE: Dumneata văd că te-ai îndrăgostit, îmi spui pe nume: dobitocule!
MARIA: Eu te-am insultat...
PASĂRE: Şi ții neapărat să-mi faci curte insultîndu-mă? Aşa vrei să mă cucereşti? Dar ce crezi că eu sînt un nenorocit? Sau mă faci nenorocit ca de fapt eu să înțeleg că nu crezi că sînt un nenorocit, că e doar un compliment cînd mă faci dobitoc.
MARJA: N-am spus că esti...
PASĂRE: Nu?
MARIA: Nu. Dumneata ai spus că eşti...
PASĂRE: Mă interesează ce spun eu despre mine că sînt. Dar şi dumneata ai spus. Sigur, nu ca să cred eu că sînt... Era un compliment. Mulțumesc. Nu, dumneata nu minți, eşti sinceră.
MARIA: Nu sînt sinceră?
PASĂRE: Cum să nu, dumneata eşti sinceră şi eu sînt dobitoc.
MARIA *(începe să urle):* De ce eşti monoton şi lipsit de Jlaz, de ce te repeți mereu?
PASĂRE: Ca să-ți fac plăcere. Să crezi că te cred. Şi te cred.
MARIA: Mă crezi o...
PASĂRE: Da. Adică, o nenorocită.
MARIA: Da?
PASĂRE: La propriu si la figurat. Rîzi de bărbați...
MARJA: De bărbați?
PASĂRE: Acum nu rîzi, îti bati joc.
MARIA: E drept.
PASĂRE: Şi apoi, eu nu sînt bărbat.

MARIA: Şi asta e drept.
PASĂRE: Eu sînt un rătăcit mintal, cum zice doctorul.
MARJA: Şi medicul are dreptate.
PASĂRE: Şi dumneata ai dreptate.
MARIA: Spune-mi tu.
PASĂRE: Mi-e mai uşor să-ţi spun dumneata. *(Ea, nedumerită.)* Aşa, n-am nici o obligaţie.
MARIA: Nu ştiam că de-i spui unei femei tu, ai vreo obligaţie.
PASĂRE: Ai.
MARIA: Dumneata eşti prea inteligent pentru grădina asta cu pitic:
PASĂRE: Credeam că sînt prea inteligent pentru un dobitoc.
MARIA: Mare e grădina lui Dumnezeu! întotdeauna înţelegi ce vrei.
PASĂRE: Asta este libertatea mea.
MARIA: Termină. Ai venit aici să mă enervezi, să uit că trebuie să mă gîndesc la copil şi la izilele mele numărate. Eşti un mincinos, eşti odios! Nu pot să ^uit nici măcar o clipă.
PASĂRE: Nu-i adevărat, cînd m-ai făcut dobitoc ai uitat. • Ti s-au limpezit ochii de bucurie...
MARIA: Mie?
PASĂRE: Te-am privit şi-am văzut cum îţi rîdeau ochii de bucurie. i
MARJA: M-am bucurat o clipă? !.
PASĂRE: Ai uitat o clipă că vei muri.
MARIA *(da):* în clipa aceea te-am iubit.
PASĂRE: Da, şi mi-ai tras un compliment.
MARIA *(de ce n-o crede?):* Eşti atît de nesimţitor...
PASĂRE:, Se spune nesimţit.,
MARIA *(îşi^ aduce aminte):* Nu. *(Strigă.)* Unde e copilul meu? îmi spui prostii ca să uit, unde e?
PASĂRE: Cu Sevastiţa, la spital... .
MARIA: Şi păzit de un gardian!
PASĂRE: Da. Uite, au şi venit. *(Vine Sevastiţa cu băiatul în braţe, urmaţi de un gardian.)*
SEVASTIŢA: I-am făcut analizele, e sănătos tun... Vor să-l ducă.
MARIA: Să-l ducă,, după...

SEVASTIŢA: Aşa a spus şi directorul... Dă-i să mănînce. *(Maria ia în braţe băiatul.)*
MARIA: N-am lapte... N-am destul... *(îi dă să sugă, intrînd în celulă. Vorbeşte de-acolo.)* Creşte în mine o umbră rece, mă zideşte pe dinăuntru, îmi încheagă sîngele, acum e la genunchi, îmi leagă încheieturile şi mersul, pîntecul devine sterp, pieptul meu seacă de lapte şi ochii îmi seacă de lacrimi. *(Pasăre iese.)* Nu pot pleca pe tăcute, fericită că mă doreşte ţărîna, nu pot să nu strig.. .
SEVASTIŢA: Strigă!
PASĂRE *(vine cu o ţigancă tînără):* Du-te înăuntru şi dă-i lapte... *(Ţiganca intră în celula Măriei.)* O hoaţă de găini, are copil de opt luni...
SEVASTIŢA: Ţigăncile îşi lasă copiii la piept şi doi ani. *(îl vede pe Berceanu intrînd.)* Ce-a făcut ăla cu scrisorile? *(Berceanu nu înţelege.)* Scrisorile primite de maică-sa. .. plicurile, cine era tatăl?...
BERCEANU: A, scrisorile? Cine era tatăl? Nu ştiu. Şi nici el n-a ştiut. A luat scrisorile şi fără să le citească le-a aruncat pe foc. *(După o pauză scurtă.)* Copilul e sănătos, am venit să-l luăm. Mîine este... Nu-1 mai putem lăsa şi la noapte cu ea...
SEVASTIŢA *(mai sperînd că nu):* E ultima ei noapte?
BERCEANU: E ultima ei noapte, trebuie să fie singură, să... Trebuie! *(Face semn la doi gardieni să intre să ia copilul.)* Ar putea, din nebunie, să-l omoare... Ori să moară de durere... Trebuie să nu-1 vadă cînd va pleca... *(Gardienii au ieşit în urma ţigăncii care alăptează copilul. Măriei, care a apărut în prag.)* Ea are lapte destul.
MARIA: îl duceţi?
BERCEANU: Da.. . Dacă n-are tată, va rămîne la spital pînă-1 duce la... *(0 arată pe Sevastiţa.)* Părinţi şi aşa nu ai... H
MARIA: Tata a murit în război...
BERCEANU: Mama, mai demult, ştiu... Ea *(o arată pe Sevastiţa)* se eliberează în scurt timp, a zis că-1 iâ...
SEVASTIŢA ,*(ia copilul de la ţigancă):* Am să-l ţin aici pînă plec... Ea are lapte...
BERCEANU: Trebuie acum dus...

SEVASTIȚA *(Măriei, arătîndu-i copilul):* Priveşte-I... e al tău, are ochi albaştri... Să nu plîngi. . .Să nu blestemi. .. Priveşte-1... Să nu-ți iei rămas bun de la el, nu-1 săruta.

MARIA: Măcar să-i ating mîna.

SEVASTIȚA: Nu, lasă-1 în pace, a adormit.

MARIA: Să-i ating cu degetele pătura...

SEVASTIȚA: Nu... E copilul meu, nu mai este al tău...

MARIA: Nu pleca. Mai vreau să-1 privesc... Fii sănătos, Tică. *(Sevastița se îndepărtează încet.)* Te îndepărtezi, băiete, distanța dintre mine şi tine creşte, mîine o să fie o noapte depărtarea dintre mine şi tine, poimîine... O zi o să fie depărtarea dintre noi, o moarte, o noapte, o viață o să fie *(Sevastița a dispărut)* depărtarea dintre mine şi tine, Tică... *(Nu plînge, vorbeşte sec.)*

BERCEANU: Ai o noapte, odihneşte-te...

MARIA: Am o viață timp să mă odihnesc... *(Pasăre a ieşit.)*

BERCEANU *(îi întinde un măr):* S-aii copt merele în grădină, vrei? Ia mai multe... *(Maria ia cîteva.)* Ține-le în poală, sau bagă-le în sîn, ca în copilărie...

MARIA: Mulțumesc... *(îşi umple poala cu mere.)* O să miroase toată noaptea... S-a înserat... Ce ciudat, o să fie o noapte a mea, o noapte a merelor, o noapte a doctorului, a ierbii, a preotului... Vezi, noaptea nu-i egală pentru toți... *(A inirat în celulă.}*

BERCEANU: Noapte bună, Maria. *(Apare- Iros.)* A apă- v-.w xut lunav latră, cîinii, îi zăpăceşte luna de cap. Nu poți să dormi?

IROS: Nici eu nu pot să dorm, latră groaznic dinii,....

BERCEANU: E o lună... şi stele. .. *(Prin întuneric se vede Pasăre pe lîngă celula Măriei,.)*

IROS: Da... Uite cum rîde piticul.. .

BERCEANU: Au înflorit reginele-nopții. *(Ies.)*

SEVASTIȚA *(apare, îl vede pe Pasăre spălîndu-se la cişmea):* Ce sînge e pe mîinile tale?

PASĂRE: Ți se pare.

SEVASTIȚA: Ai şi cămaşa plină de sînge... *(Pasăre îşi spală cămaşa.)* Ai omorît pe cineva? Spune drept, ce sînge e?

PASĂRE: De sticlete.

SEVASTIȚA: Sticletele n-are atîta sînge... De ce tremuri? în sfînta asta de vară, de cine te-ai atins? E ^sîngele ei, al Măriei?

PASĂRE: E sînge de pasăre.

SEVASTIȚA: Pentru tine toți oamenii sînt păsări... Ai omorît-o în somn, ca să nu sufere mîine? O să mori de glonț...

PASĂRE: Să intre în mine de o mie de ori glonțul şi tot să nu se oprească... Uite sus, luna e ca o pasăre.

SEVASTIȚA: Ce-ai făcut, omule?

PASĂRE: Nu m-a văzut nimeni, decît luna...

SEVASTIȚA: Nebunule, lasă luna, de oameni să-ți fie frică, ^nu de lună...

PASĂRE: Acolo în lună, se duc păsările pămîntului. Dar nu toate, nu, nu...

SEVASTIȚA *(încet):* Doamne, omule...

MARJA *(în uşă):* Luna e ca o pasăre, Pasăre?

PASĂRE: Ca o țară ă păsărilor, acolo se duc ele, călătoarele, cînd vine aici iarna, cînd nu mai au loc aici...

MARIA: Acolo o să mă duc şi eu. *(Rîde.)* Mîine-seară o să mă vezi acolo> să-mi faci cu mîna...

SEVASTIȚA: Culcați-vă, oameni, noaptea nebunia vine mai repede... *(Singură< Noapte. 0 lună enormă luminează curtea.)* Cad stele, Maria... Acolo unde te duci nu sînt mure şi nuci, nici nu s-aude glas de cuci, nu sînt nici mere, nici oglinzi, nici pere, nici vînt, nici cenuşă,, nici glas de rîndunele. ..

MARIA *(ieşind):* Iartă-mă c-o să mă duc şi n-o să mai Vin... îți mulțumesc pentru pieptene. *(Maria se aşază jos şi. Sevastița începe s-o pieptene.)* Să-mi faci cărare ca la băieți, părul e scurt...

PASĂRE *(vine):* Ți-am adus un săpun... *(Pune găleata la cişmea.)* Şi-o pereche de ciorapi.

MARIA: Şi eu îți dau un măr. Şi dumitale. *(îi dă şi Se-^vastiței.)*

PASĂRE: Şi ți-am adus şi-un inel, să-1 porți...

MARIA: Se văd în depărtare munții sub lună, o să merg peste munți, la alți părinți, la alte porți, în alte curți. Mîneați mere *(mănîncă toți trei),* n-o să vă mai dau mere, drumul e lung, nu-i pasăre să m-ajungă, Pasăre,

şi nu-i nici o nădejde de venit înapoi din drumul pe care am pornit... *(îşi inedită ciorapii.)* Sînt nişte ciorapi grozavi, uşori, ca mătasea.

SEVASTIȚA: Să-ți torn apă să te speli, aici, afară... Du-te, Pasăre, mai la o parte, nu te uita Ta ea, nu *Ai-e* ruşine? Sau măcar stai cu spatele.

PASARE: Am treabă. *(Pleacă.)*

MARIA: Degeaba mă spăl, parcă am pe mîini țărînă, parcă mă acoperă țărîna pe piept, parcă mă închide pămîntul în el. ... *(Plînge.)* Să nu mă vadă cineva plîngînd.

SEVASTIȚA: Plîngi, e bine să te uşurezi de lacrimi, să nu le duci cu tine, nici lor nu le stă bine în pămînt... *(îi toarnă apă. E lună, dar ele doar se bănuiesc în întuneric.)*

MARIA, (plîngînd): Să-ți string mîna cu dreapta mea, să-ți mulțumesc ca mamei care m-a născut.

SEVASTIȚA: Plîngi, să nu-ți pese, ai dreptul ăsta, eşti femeie.

MARIA: Nu mai pot, n-am lacrimi. Cînd eram mică şi mă supăra Florică, băiatul fierarului, mă scăldam în lacrimi. Le-am plîns toate.

SEVASTIȚA: Eu cînd m-am măritat trei nopți am plîns, pieptul de lacrimi mi-era ud, că plecasem de la ai mei la alți oâmeni,. la alți părinți.

MARIA: Şi eu aş putea plînge *(rîde, încet:)* mă duc la alți părinți.

SEVASTIȚA: Nu-ți du cu tine nimic, *lasă-ți aici vorbele, dorurile, mila, să rămînă pe pămînt, vii, cum e iarba,. cum sînt păsările, să nu moară niciodată mila şi dragostea, cum nu moare cerul. Maria, ia-1 pe Pasăre de om, în noaptea asta, aici în grădină, ca să vă fiu naş, să nu pleci de-aici supărată pe lume, să-ți laşi aici mersul şi dragostea de femeie. *(Apare Pasăre.)* Omule, dă-i Măriei mîna. *(Pasăre îi dă mîna.)* Şi să nu uiți luna asta grozavă. ..

MARIA: Ce las eu aici, urmele mele prin grădinarele s-or astupa, numele meu o să se uite, lacrimile mele s-or usca, n-am ce lăsa... De-aş putea, mi-aş lăsa mîinile, să țeasă, să coasă, *să. spek^* să mingîie, pe Tică să-l crească, dar nu Ie *pot* lăsa, *trebuie* să *le iau cu mine, u\.sînt o* femeie călătoare.

PASĂRE *(Măriei):* Ce mînă uşoară ai, ca o pană. ...

SEVASTIȚA *(Măriei):* Acum du-te şi te întinde şi închide ochii, eşti curată, te-am pieptănat, du-te... *(Maria nu se duce.. Lui Pasăre.)* Du-te şi tu... *(Pasăre se îndepărtează. Văzîndu-l pe Berceanu că vine, pleacă.)* Te las. ..

BERCEANU *(intră):* Ce ai tu? Nimic. Ce aperi? De ce atîta... ?

MARIA: Ce am eu, ce apăr eu? Ce bogății apăr eu, pentru cine mă bat?

BERCEANU: N-ai nimic, eşti o fată săracă.

MARIA: Sînt bogată, căci eu hotărăsc, pot să hotărăsc ce să fac chiar aici unde Zambila a fost călcată în picioare şi unde bătaia vrea să mă convingă că sînt un biet animal... Ei bine, nu, a venit pe lume fiul meu, eu hotărăsc aici facerea lumii. ..

BERCEANU: Şi totuşi.. .

MARIA: Şi'totuşi eu sînt liberă, directore!

BERCEANU: Şi totuşi numai păsările sînt libere, ele trăiesc în văzduh, acolo cîntă, acolo se iubesc, acolo mor.

MARIA: Acolo e patria lor.

BERCEANU: A noastră e aici, pe pămînt.

MARIA: A noastră e în noi, patria o ducem cu noi oriunde mergem,« oriunde iubim, ea e oglinda noastră, ea e oglinda noastră gînditoare, ea sîntem noi, oameni cu nume străvechi, dragostea noastră statornică. . .

BERCEANU: Numai moartea-i statornică.

MARIA: Şi totuşi, directore, trăieşti în somn, nu auzi cum mor bărbații în pămînt străin, nejeliți, singuri, departe de pragul casei lor? Dar nu e pace, directore, de ce dormi?

BERCE:AN,U: Nu pot să fac nimic.

MARIA: Mi-ar fi ruşine să zic aşa ceva, mi-ar fi ruşine să trăiesc într-o molcomă nepăsare şi să mai şi spun că nu pot nimic... Nu ți-e frică de țara asta vie şi batjocorită?

BERCEANU: Mi-e frică de țara de negură, de glonț.

MARIA: Tinerii sînt frumoşi şi cînd mor în luptă.

BERCEANU: Eu nu mai sînt tînăr.

MARIA: Bătrîn e doar neputinciosul care acceptă să fie rob la el în țară.

BERCEANU: Dacă toți ne răzvrătim, totul piere.

MARIA: Ce piere? Conacul ăsta, temnița asta cu flori în grădină? Şi ca să fie bine, trebuie să ne spovedim părintelui Izidor, să-1 ascultăm pe majestatea-sa regele şi să ne temem de furia lui Miron David? Temnița asta stă pe umerii lor, directore, pe frică, dar n-ai de ce să te plîngi şi n-ai ce să regreți dacă Izidor n-are nici măcar un credincios, nici dumneata nu crezi în ale lui, n-ai de ce plînge dacă guvernul se duce şi dacă cruzimea şi teroarea lui Miron David se duc şi dacă turnătoria lui Mititelu piere, n-ai de ce să fii trist dacă regele pleacă, pot să plece toți, țara rămîne. Rămîn bărbații care cîntă din fnxuză şi fetele care îşi caută norocul în noaptea Anului nou în cărbuni stinşi şi în oglinzi, rămîne nesomnul atunci cînd moare bunicul şi rămîne şarpele casei hrănit cu lapte de vacă, , rămîn paparudele şi mormintele taților şi copiilor noştri... Nu-ți fie teamă; directore, în țara asta cu zăpezi, nici focul, nici duşmanii n-o să poată nimici pămîntul pe care stăm şi din care sîntem croiți. Şi n-o să învățăm legi străine, şi slugi nu vom fi decît cînd va creşte socul în casă, cînd n-om mai fi...

BERCEANU: în curînd, tu o să te duci...

MARIA: Eu mă duc, țara rămîne.

BERCEANU: Şi totuşi te duci şi nu laşi nimic...

MARIA: Aş lăsa un măr roşu, dar el putrezeşte. Prin această lume mare trecui, fără să-mi ştiu dragostea... Ce-arri să las? Cîntecui mamei: Lume, țara mea întristată, frunza mea rotată, bruma nu te bată... Am să las copilul meu, şi copilul copilului meu, un şir grozav de bărbați frumoşi... *(Se apropie Sevastița.)*

BERCEANU: Poate... S-ar putea... *(Pleacă.)*

SEVASTIȚA: Pasăre se crede pasăre, el crede că s-a făcut om din pasăre... Uite-1, acuma plimbă piticul ăla, ca să-ți facă ție plăcere... Să rîzi de el...

PASĂRE *(se opreşte, cu piticul în brațe):* Maria, pot să te rog ceva?.

MARIA: Nu.

PASĂRE: Atunci am să te rog... Ai spus că păsările zboară, zboară peste tot, oriunde, ca nişte inimi zboară şi sînt fericite, zboară cînd sînt fericite...

MARIA: Pînă se fac oameni...

PASARE: Asta înseamnă că şi tu ai fost pasăre... Da. *(Pune piticul la loc)* Şi cînd mor, oamenii iarăşi se fac păsări. Tu nu m-ai mințit niciodată. Este ade- "vărat? . ' '

MARIA: Adevărat.

PASĂRE: Adevărat; *(Pleacă.)*

SEVASTIȚA: Am să-1 pun pe Tică sub tufani şi sub nuci, unde cîntă cucii... *(Iese. Cei patru gardieni vin. închid uşa cu gratii a celulei. Pleacă. Apare David, aducînd ceva pe brațul drept. Şi cu o găleată în mțna stingă. J:*

MĂRIA: Ce mai vrei? Ştiu, mîine voi pleca. E tîrziu să mă mai îngrozeşti cu vestea aceasta... M-am îmbrăcat în cămaşa albă,, în frumoasa cămaşă albă cu care regulamentul cere să mă îmbrac... E largă, e uşoară, ca o cămaşă de noapte... Am să dorm în eă în noaptea ăsta. Ce mai vrei? E tîrziu să mai încerci să mă-ngheşui ca pe^o borfaşă... M-ați băgat aici printre hoți de cai şi hoațe de cîrpe; să nu fiu nimic... Pleacă! Ce mai ' vrei?.. •> ᵛ

DAVID: Nimic. N-o să te-ntreb ce-ai făcut, n-o să-mi spui... Am fost un idiot, m-am luat după idioții ăştia bătrîni care credeau că e important să afle de la tine fleacuri..* pe cine cunoşti, ce-ai făcut... Tu eşti mai prpsus de nişte cuvinte tipărite, împrăştiate încoace şi încolo... Tu eşti mai de soi, tu crezi... Tu ai un crez, asta n-au înțeles ei.

MARIA: Ce-ascunzi la spate?

DAVID: Copilul tău. Nu-ți fie teamă, e sătul şi doarme dus. E învelit bine în scutece, doarme.

MARIA: Vrei să spui că poti să faci cu el ce vrei?

DAVID: Orice.

MARIA: Vrei să spui c-ai putea să-1 scapi din mînă, ca si cum el s-ar rostogoli si-ar pica din pat pe podea...

iDAVID: Orice.

MARIA: Vrei să spui că doreşti să-ți spun că te rog în genunchi să-1 laşi îh pace... Ştiu ce vrei... Să-ți cer

iertare,, să recunosc c-am fost trufaşă şi că nu cred în nimic, şi c-am fost o proastă... ; -

DAVID: Exagerezi. Nu eşti proastă. '

MARIA: M-aţi lăsat cu borfaşii şi ţigăncile ca să distrugeţi în mine orice orgoliu...

DAVID: Şi n-am distrus, ai găsit că printre ei etc., etc. *(Pune copilul din scutece pe gura unei galeţi uriaşe ce-o adusese cu el. Dă drumul la apă să curgă în găleată.)* Te ascult. Nu, n-o să spui ca riu crezi în nimic.

MARIA: Şi tu vrei, spun? închide apa,. .

DAVID: Trebuie să se umple găleata.. . E ca un vas sfînt.. >. Vreau să-ţi botez copilul.

MARIA: Vrei să-l îneci sub ochii mei?

DAVID: Vreau să-l botez noaptea, uite ce luna luminoasă. /,' e pe cer. . . Sigur, aş putea să-l scap în apă. Orice accident e posibil/

MARIA: Vrei să mă urnple spaima? .

DAVID: Nu. , ; ,.

MARIA: Nu cred c-o să-l omori, deşi'eştirun ticălos, nui cred să ai curajul ăsta, nu cred să fii atît de ticălos. .. Şi atunci nici n-am să-ţi recunosc nimic. Nu poţi distruge totul în mine, nu mă poţi face să cred că eşti 'un porc, o fiară, şi în tine mai cred, fiară.. . Opreşte apa! a;. . .

DAVID *(ridicînd copilul, cu glas pbpesc):* Se botează în numele Domnului robul lui Dumnezeu.. . Cum ai zis că-1 cheamă? Se botează Tică, fiul Măriei, în numele Tatălui şi al Fiului şi al sfîntului Duh. . .

MARIA: Ce faci? '" ' ' ' ' ' ^ ', . //'

&AyVDi;:(stropindu-lsCu apă pe-frunte):: Te lepezi de, diavol? Mă lepăd de diavol. Te lepezi de păcat? Mă lepăd de păcat.. .•.*(Mărim,)* Eu botez sub lună, e o chestie! O să devină un bun creştin. *(Apa- curge <îw -continuare.)*

MARIA: Nu-1 dezveli, nu-1 trezi/ nu te-atinge de fruntea lui, de părul lui. . . Nu jigni suflarea asta; omul: ăsta care nu poate urla, că n-are putere, care nu poate fugi, că nu ştie, nu-1 atinge^, nu-1 murdări *cm*

palmele tale şi cu ura ta, nu-1 jigni cu botezul tău, cu batjocura ta...

DAVID: Nu vorbi şoptit, poţi să urli.

MARIA: Nu vreau să-l trezesc.

DAVID: Urlă în tine instinctele ca într-o căţea, eşti slabă. *(Rîde.)* Nu-i nici un copil aici... Doar scutece. Un copil din scutece. Dar n-o să mă crezi. Am botezat un copil din scutece, un nimic. Dar tu o să spui că omul nu este uri nimic.

3IARIA: Nu poţi să mă faci să cred că omul e un nimic jalnic, un sac de scutece.

DAVID: O să mori mîine în zori, fără să fi fost fericită.

MARIA: Voi o să trăiţi şi n-o să fiţi fericiţi.

DAVID: Noi toţi. '

IMARIA: Voi, nu copilul meu.

DAVID *(stropeşte copilul cu apă):* Amin! Poftim, nu plînge !

MARIA: L-ai omorît ?

•DAVID: Nu. ' ' >

MARIA: Lasâ-1 în pace ! Lasă-1 să doarmă, să crească... El e ziua mea de poimîine, ochii mei.

"DAVID: Viitorul. tău, plămada asta.de carne... 0 să-l îndrăgească fetele, o să-i crească flori în cale. *(Bagă copilul cu capul în jos în găleata plină cu apă.)* Amin.

MARIA: Acum te cred: copilul nu este aici.

DAVID: Bine, să înfund mai, tare cîrpele astea cu care Pasăre o şă spele pietrele.

MARIA: El e la Sevastiţa, ea îl păzeşte, ea o ...să-l ducă acasă la ea, o să-i cînte, o să-l pună, cum mi-a spus, sub copacii unde cîntă cucul. ..

DAVID: Te-a minţit.

MARIA: Ea nu ştie să mintă. 0 să-i dea unui cuc drumul în casă, să-i cînte în leagăn copilului meu... *(David scoate din găleată copilul de scutece şi-l ridică: apa curge şuvoi din scutece.)* O să-l plouă ploile, o să-l ningă iernile, ninsorile... *(David scoaie scutecele.)* Termină ! *(Strigă.)* Am să-i strig şi din mormînt, să te găsească şi-n mormînt! *(Tare, cum ar vorbi copilului.)* Eliberează pămîntul! Nu lăsa mamele să nască în lanţuri, Tică! Nu lăsa copiii să fie botezaţi

noaptea, nu lăsa botezurile negre, Tică ! *(David dă de pămînt cu copilul de scutece.)* Ce^ai făcut? N-o să te poată spăla de sînge ninsorile toate, apele toate. Ați omorît în fața piticului cu coif hoți de cai, jucători de barbut, țigănci cu salbe de aur fals, băieți şi fete, oameni frumoşi... I-am văzut căzînd în rouă, dimineața...

DAVID *(sec):* Au murit îmbrăcați în rouă. O să-ți vină şi ție rîndul, nu te speria, locul tău în rai nu ți l-a ocupat nimeni, te aşteaptă. Cu Sevastița şi cu Pasăre n-ai discutat despre ce crezi şi cine eşti, nici cu cei morți nevinovați... Ca să nu cumva şă.ie trădeze... O să spui că nu toți oamenii buni ştiu ce e politica. Da, o să spui că te-am amestecat cu borfaşii, să te umilim, şi-o să mori cu ei ca să-ți distrugem credința că eşti altceva decît ei.

MARIA: Voi nu mă puteți omorî, moartea este a mea, voința mea, eu răspund de ea, nu tu! Aş fi putut pe-o mie de căi să nu mor, dar ar fi însemnat să fiu atunci ca tine, să fiu o capră care se teme de joardă.

DAVID: Şi nu eşti o capră? *(Dă cu piciorul în copilul de, scutece.)*

MARÎA: Nu sînt! Sînt o femeie, o marnă, un om.liber care vă spun liber şi tare că n-o să rămînă nici pulbere din voi şi politica voastră, eu răspund de ce fac, ştiu ce fac.

DAVID: Eşti liberă să mori, să strigi, dar nu te-aude nici un martor, nu ştie nimeni cle-ai trădat sau nu...

MARIA: Ştiu eu. Şi-acum du-te, lasă-mă să mă odihnesc. Mîine e o zi pe care copilul meu n-o va uita niciodată.

(Dispare. David ia cîrpele şi găleata şi pleacă. Ceastil din turn. Apare Sevastița.)

MARIA: Vreau să-i spun ceva lui Pasăre.

SEVASTIȚA: Ce?

MARIA: Că l-am mințit... Că n-am zburat, niciodată, că n-am fost fericită...'

SEVASTIȚA: Lasă-1... De ce să-i spui că oamenii nu sînt păsări?, Lasă-1 să creadă; ce vrea.. Nu l-ai învățat tu că e bine să crezi în păsări, în.^.

MARIA: Da...

SEVASTIȚA: Du-te, mai e pînă la ziuă;.. Uite-1, vine.'.-. *(Se vede Pasăre.)* Lasă-1...

MARIA: Da... *(Dispare.)*

PASĂRE: De l-aş găsi în țară în jos sau în țară în sus, de-aş găsi tîrgul de morți, că este-un tîrg mare, m-aş tîrgui, oricît ar fi prețul, nu m-aş scumpi.

SEVASTIȚA: Du-te la locul tău, spre poartă. Vin zorile. *(Pasăre pleacă.)* Cad stelele de dimineață, zorilor, surioarelor, nu vă grăbiți să vă revărsați, mai bine-ați trîndăvi, să n-o ofiliți... Să-şi poată lua în linişte rămas-bun de la neamuri, de lă băiat, cu suspin, să se despartă de lumea frumoasă...

(Se luminează. Se aude o maşină.)

PASĂRE *(de afară):* Domnul Mircea Muşat.

MUŞAT *(de afară):* Bună dimineața.

PASĂRE: Prin curte, în dreapta. *(Muşat trece în dreapta.)*

SEVASTIȚA: Sufletul să se despartă de oase.

PASĂRE: Domnul doctor Stambuliu Vasile. *(Apare Stămbuliu.)*

STAMBULIU: Bună dimineața.

SEVASTIȚA *(aproape urlînd)):* Bucură-te, pămînt, că-ți vine o floare frumoasă...

PASĂRE *(repede):* Domnul Constantin Iros... Domnul Miron David... *(Cei doi trec.)* Domnul Dominic Berceanu. *(Trece.)*

SEVASTIȚA *(cu ale ei, încet):* .. .nu să înflorească, ci să putrezească...

PASĂRE: Părintele Izidor... *(Trece.)*

SEVASTIȚA: Maria, vino... *(Maria apare.)* Ți-am adus țigara, am păstrat-o... *(I-o întinde.)* Asta ți-a fost ultima dorință. ..

MARIA: Am glumit... *(îşi aprinde țigara.)* Ce fum tîmpit... *(Se văd apărînd soldații.)* E a doua țigară din viața mea.

PASĂRE *(apare):* **Bună« a Maria...**
MARIA: Bună dimineața, Pasare...

(își stinge țigara, merge cu p g t ? / r„ h„si eeali spre fundul grădtmt.
Se oprepe lingă un «d, nu ^ % ^ s L aprinde o lumî-
*,aja o prinse. "*f>< " J ^ Z ^ ' , se*
«or, aud f^^Zpalrnele. Se aude o aM*
loc. Se^^T^^ZZZepes se ridice lent,*
rie de pocneU ^ J ^ Z r Z asL Bastre întinde o

PASĂRE::]^iiți^â< Maria....

PIESA VĂZUTA DE:

ȘTEFAN OPREA

Piesa, inspirată de un caz real din rezistența românească, din lupta comuniștilor în ilegalitate, e un poem militant despre condiția luptătorului angajat cu toată ființa în slujirea unui ideal, a unui crez politic. Ca numeroase alte lucrări ale distinsului și prolificului dramaturg, și aceasta este o piesă politică structurată în jurul unei interogații tragice. „Poem tragic de o tulburătoare densitate și vibrație", „dramă de sugestie baladescă", iată cele mai frecvente calificative acordate de critică. Eroul principal e o femeie tînără, condamnată la moarte pentru convingerile ei comuniste. Sentința însă nu poate fi executată imediat, pentru că femeia este gravidă; execuția se amînă pînă la nașterea copilului. Eroina e deci pusă în dramatica situație a pendulării între moarte și viață; între moartea care oi așteaptă implacabil la capătul drumului și viața căreia ea însăși îi va da naștere. Simplitatea și măreția eroinei ne trimit către teatrul antic. Un confrate a și făcut o paralelă între Maria — acesta e numele personajului — și Antigoria, subliniind că, în ciuda crezului lor foarte diferit (una acționează din rațiuni de ordin divin, cealaltă, eroina noastră, din loialitate față de un înalt ideal revoluționar), ele vin din aceleași zone ale tragicului pur; în dramaturgia lui D. R. Popescu metafora femeii care se înalță prin sacrificiu este frecventă. Aici, eroina e tipul luptătorului care, refuzînd compromisul și alternativa, ocolind ostentația și zgomotul în jurul condiției și rolului ei social-politic, își edifică un statut moral care o. înalță deasupra mizeriei lumii corupte, urîte, dezorientate, înnebunite de frica și nesiguranța existenței; ea (și o data cu ea, idealul ei) rămîne neatinsă de aceste insanități care o înconjoară și care încearcă s-o tragă în mijlocul lor. Tensiunea trăirii ei sub permanenta amenințare a morții determină sublime dezvăluiri de adîncă umanitate; are loc un proces rapid de maturizare, de atingere a unui, prag superior al înțelepciunii; o profundă înțelegere a sensurilor vieții, o originală interpretare a existenței și a rolului insului pe pămînt proiectează personajul într-un spațiu al ideilor, al meditației, conferindu-i o substanțialitate,.filozofică, E, poate, personajul cel mai frumos și cel mai convingător din dramaturgia românească dedicată acestei categorii de

luptători. Maria învinge în confruntarea cu călăii ei tocmai prin marea ei simplitate — o simplitate a esenţelor; ea e liberă (în ciuda faptului că se află în închisoare, condamnată la.moarte şi fără posibilitate de scăpare) prin puterea ei de a înţelege sensurile existenţei şi prin credinţa în evohiţia societăţii spre o ordine superioară în care ea, eroina, crede fără ezitare, în acelaşi timp, călăii ei, care se cred liberi, sînt, în fapt, privaţi de libertate prin laşitatea de a nu privi adevărul în faţă şi prin incapacitatea de a se desprinde de o realitate istoriceşte condamnată a se dezintegra.

Cronica, 22 martie 1984

ION BĂIEŞU

Cu cîţiva ani în urmă D. R. Popescu a intrat spectaculos şi în dramaturgie. După o singură piesă jucată *(Aceşti îngeri trişti),* a primit confirmarea unanimă de dramaturg de prima mînă. A *urm^t Pisica în noaptea Anului Nou,* scrierea lui dramatică cea mai răscolitoare şi adîncă, prea repede epuizată de pe afişe.

Televiziunea a lansat ultima lui piesă *Piticul din, grădina de vară,* text pentru un spectacol violent şi sumbru, gîndit pe o metaforă care-i este predilectă: femeia care se purifică prin sacrificiu şi durere, ridicîndu-se cu sfinţenie deasupra mizeriei morale a lumii. (...;.) în jurul'eroinei principale, care poartă pe chip şi pe suflet o lumină de sfîntă, mişună o lume abjectă şi cinică: un şef de puşcărie decrepit şi umil, un ofiţer sălbăticit, un preot fără putere de convingere, un agent de siguranţă complexat. Eroina este urmărită pînă la moarte şi toate gesturile şi cuvintele ei o despart aproape cu ostentaţie de cunoscutul personaj pozitiv schematic, care se bate cu pumnii în piept şi strigă lozinci. Maria nu-şi ascunde frica de moarte, glasul ei e stins, cuvîntul ei vorbeşte cu melancolie despre lumea careva veni. Astfel, ea învinge prin puritate şi se retrage în pămînt ca un înger cu zbor invers.

Luceafărul, 3 iulie 1972

DUMITRU SOLOMON

în această dramă, o femeie - o femeie s i n ^ ^ totală, sferei-
nele anticilor - îşi înfruntă Destinul. E .luptă cu^mo,rte,
cu viata care trebuie să se nască, cu ispitele, cu urîţenia, ş*
nilor cu violenţa, cu neputinţa, în această lupta cumplit*, tragica, feme*

simplă nu mai este simplă, devine o înţeleaptă, un filozof, se înalţă deasupra morţii şi deasupra propriei umilinţe. Şi iat-o, într-unui din momentele cele mai revelatoare ale piesei, aşteptând cu seninătate socratică dialogul cu morţii cei vechi, iat-o respingînd cu demnitate propunerile de tranzacţie şi pe cele insinuate subtil, şi pe cele brutale, şi pe cele duioase, într-o calmă şi sfîntă împăcare cu destinul, într-o neclintită credinţă a dreptăţii cauzei pentru care suferă şi pentru care trebuie să piară. Distilând pînă la simbol esenţa tipului de luptător comunist, scriitorul a rupt tradiţia eroilor declarativi şi patetici, preferind monumentalismului solemn — firescul cald, omenesc al banalităţii. Dar banalitatea are aici o poezie indefiniblă, o consistenţă filozofică şi o concentraţie existenţială, astfel că tot ceea ce e comun, obişnuit, devine excepţional, uriaş, unic.

Teatrul, iunie 1972

VIRGIL NISTOR

Situarea evenimentelor spre sfîrşitul celui de-al doilea război mondial,, în spaţiul riguros circumscris al unui castel devenit închisoare, prilejuieşte-autorului o incizie virulentă în anatomia unei societăţi roasă de contradicţii inerente acelui mod de viaţă falimentar, contracarat de forţele progresiste în frunte cu comuniştii. Tematica este cunoscută şi larg dezbătută de literatura noastră în toate genurile. Nu aici se iveşte ineditul, ci în transfigurarea artistică, prin Viziunea metaforică încărcată de sugestii, reuşindu-se o generalizare în perspectivă larg umană. Odată operată secţiunea prin stabilirea forţelor aflate în conflict, transpare ideea generatoare, aceea a sacrificiului absolut, necesar înfăptuirii. De aici, asocierea cu tragedia clasică, dar mai ales, ni se pare, cu drama lui Manole, transpusă în circumstanţe moderne. Antagonismul uman-antiuman implică opţiunea şi scoate la suprafaţă tăria sau falimentul caracterelor, iluminarea sau opacitatea conştiinţelor, curajul împins pînă la sacrificiu sau laşitatea în travestiul-cinismului şi al crimei.

Steaua, iulie 1972

FLORIN FAIFER

Un poem tragic, cu transgresiuni în fantastic şi halucinant în care apropxerea rnortii stîrneste adinei înfiorări, mişcînd liniile clare, e s t e P ^ ***cui** d l n g **raa** t **na** de **vară*** de D...R. Popescu. în cadrul întunecat al închise,

fchipul Măriei, ca o icoană, se, învăluie de o lumină. Suferinţele ei, ca şi sacrificiul ultim care le încunună îi conferă o aureolă. E o neobişnuită, poetică întruchipare a unui personaj de comunistă.

Dramaturgia între clipa şi durată
Iaşi, Editura Junimea, 1983

AMZA PELLEA

Consider că textul oferă studenţilor un bun exerciţiu. Piesa prezintă o situaţie limită. Spectacolul trebuie să exploateze tocmai asemenea situaţii, fenomenul teatral fiind o oglindire a vieţii concentrată, stilizată, cu iorţă de simbol. Orice piesă bună este istorică şi contemporană în acelaşi timp. în spectacolul nostru urmărim să redăm evenimentele acelei perioade, prin prisma atitudinii cetăţeneşti de acum. Piesa are calitatea de a porni •de la o situaţie limită, creînd în cazul acestui conflict posibilitatea cristalizării unor caractere. Epoca ei este concret determinată. Factorul esenţial al desfăşurării stărilor conflictuale este factorul timp. Personajele negative trebuie să obţină mărturisiri într-un,timp limită: pînă la execuţia Măriei, în acelaşi timp limită ea are sarcina de a se obişnui cu ideea morţii, netrăr dîndu-şi idealurile. Dar tot în acest interval de timp, personalitatea ei se cristalizează, idealurile pentru care s-a angajat devin clare pentru ea şi trebuie să devină clare şi pentru noi, pentru spectatori. Această cristalizare a unei personalităţi am dori să fie evenimentul care să se întimpie pe scenă, în faţa spectatorilor, această demonstraţie a faptului că în lu,pta eu instinctul de conservare — cel mai puternic, instinct al speciei — adevăratele idealuri îsi capătă caratele. Piesa este prezentarea estetică a unei esenţe umane de un aţiînc dramatism, care îşi găseşte corespondenţa, oriunde există nedreptate şi; opresiune. Este o pledoarie simbolică pentru libertatea individului, libertate care adeseori — aşa cum este cazul Măriei se dobîndeşte cu preţul vieţii. Pornim de la realizarea şi transmiterea unui sentiment de frică, o frică de lumea, de elementele şi relaţiile ei înconjurătoare, pentru a-1 transforma pe parcurs într-o stare de clarificare, o linişte demnă şi curajoasă, care să reuşească să înfrîngă şi să stăpînească frica.

Meritul lui D. R. Popescu este acela de a fi reuşit ca printr-un subiect sumbru, unde peste tot ne lovim de meschinărie, invidie şi micime, să pledeze pentru o adevărată stare de purificare interioară, pentru frumuseţe, demnitate şi curăţenie sufletească.

. Din *Caietul-program* al Studioului
-Institutului „I. E. Caragiale"

CARMEN MIE ALA CHE-POPA

Dramă puternică, cu adînci implicaţii existenţiale, morale, sociale,. *Piticul din gr&dina de vară* este povestea tragică a unei tineTe comuniste condamnată la moarte pentru „crima" credinţei într-o lume superioară,, a oamenilor-liberi şi demni. Un caz particular, o situaţie limită, care-i deschide lui D. R. Popescu drumul spre perspectiva general umană, spre simbol. în această viziune Maria devine un personaj-simbol, femeia-matrice universală a vieţii, cea care hotărăşte „facerea lumii". Descoperind „întinarea lumii", voind „s-o cureţe" în numele unui crez uman şi social de înaltă valoare morală, eroina îşi priveşte destinul în faţă sfîrşind prin a şi-1 asuma, cu demnitate şi curaj. în confruntarea cu odioşii ei călăi, tînără femeie, fragilă, dar impetuos vitală, neascunzîriduTşi atît de omeneasca frică de moarte, capătă prin intransigenţa atitudinii, prin tăria morală şi fermitatea convingerilor, statură de eroină tragică.

Ateneu, martie 1984

ION COCORA

D. R. Popescu a scris un poem tragic de o tulburătoare densitate şi vibraţie. Drama dezbătută de el este consecinţa unei opţiuni politice şi morale, a conflictului fără alternative dintre ideal şi o realitate dată. într-o, acţiune situată în timpul războiului, deci precis determinată istoric, sînt reconstituite întîmplări şi coliziuni ce creează o existenţă de excepţie. Afirmarea conştiinţei Măriei, tînără care acceptă cu demnitate moartea în locul trădării, şe produce, pe de o parte, în condiţiile adeziunii totale la lupta ilegală a comuniştilor, eroina însăşi fiind o verigă importantă în această luptă,, iar, pe de altă parte, apare determinată de refuzul categoric al concilierii cu aceia care îi oferă viaţa în schimbul renunţării la un crez uman şi social fundamental. Personajul exprimă, cu alte cuvinte, o condiţie tragică exemplară, face dovada unei experienţe existenţiale-limită, supusă la o permanentă tensiune. Fiecare clipă a sa de viaţă se consumă sub tiranica ameninţare a morţii. Amînarea execuţiei pînă la naşterea copilului se soldează, adică, pentru Maria, cu o nouă ipostază, mult mai complexă în ordinea tragicului, căci creşte în intensitate dramatismul acţiunii redimensionîndu-1 pe fondul unor; condiţionări şi implicaţii esenţiale pentru chiar tema intrigii.

Preluînd integral datele piesei, iar alteori particularizîndu-le prin imagini teatrale de mare adîncime şi expresivitate plastică, Dan Micii construieşte un spectacol de o autentică emoţie, cu o mizanscenă riguros şi original

elaborată. Imaginile şi semnele la care apelează nu apar complementare textului, ci provin dintr-o minuţioasă explorare a faptelor, extind realismul acestora pînă la consumarea şi trecerea lui într-o zonă a fantasticului poetic. Scenele-cheie dobîndescastfelo semnificaţie simbolică, devin nuclee ordonatoare pentru întreaga acţiune, obligînd actorii (în.majoritate tineri şi ei) la un • joc preocupat să prefigureze din interior fiecare caracter în parte.

Privitor ca la teatru
Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1975

VIRGIL BRĂDĂ ŢEANU

Piticul din gradina de vară, mai întîi prezentată la televiziune, apoi publicată ca scenariu teatral, conţine valori de tragedie modernă, fiind o continuă înfruntare între bine şi rău, între viaţă şi moarte, între cei ce reprezintă firescul vieţii şi-1 proclamă, apărîndu-1, şi cei care prin existenţa şi practicile lor îl neagă. De-o parte adevărul, de cînd lumea, al vieţii şi poezia, tăria, credinţa, înţelegerea, iubirea, de cealaltă parte conjunctura dezumanizatoare, mecanismul represiv inuman, suma neputinţelor stabilizate în rutină, izbucnite în brutalitate. De-o* parte nevoia de lumină, disponibilitatea pentru zbor, de cealaltă condiţia fricii continue, nevoia de-a ascunde practici, de- a păstra necunoscute ierarhii şi criminale responsabilităţi.

Piesa vizează o lume identificabilă istoriceşte, acuză practicile bur* gheziei din ţara noastră, în perioada de acută criză de la sfîrşitul celui de-al doilea război mondial.« Dar, în acelaşi timp, cuprinde şi acuză practicile reacţionare dintotdeauna, ale oricărui regim, de oriunde, bazat pe discriminare, sprijinit pe forţa ostilă vieţii care pretutindeni înseamnă adevărul egalităţii oamenilor;şi dreptul la libertate. Scriitorul îşi îndreaptă opera împotriva, tuturor celor cărora le este teamă de cuvintele exprimînd adevărul dreptului la existenţă demnă,, împotriva eşafodajelor poliţiste, a suspiciunii şi abuzurilor. »•

Pe fundalul acesta sumbru şi în circumstanţele unei închisori ad-hoc, dintr-un fost castel, care-şi mai păstrează în grădină un pitic decorativ, *se.* detaşează pînă la dimensiuni de simbol un personaj reprezentînd viaţa, cu tot ceea ce are ca resurse de frumuseţe, tărie şi slăbiciune, viaţa adevărată, în cea mai înaltă expresie a ei, reprezentată de fiinţa umană, şi-n cea mai deplină, aceea a femeii. Este femeie frumuseţe, femeie bucurie, femeie adevăr, femeie mamă, matricea lumii, depozitară adevărului etern

şi-a puterii de-a 4a viaţă, de-a reprezenta tăria de neîngenuncheat, ceea ce este nemuritor prin capacitatea de a rezista împotriva oricăror forţe, Maria, femeia tînără, femeia mamă, mai are calitatea conştiinţei în ipostază superioară, conştiinţa comunistă. De aceea e condamnată la moarte, de aceea este executată după toate încercările de-a obţine dezvăluiri sau cel puţin retractare şi dacă nici atîta, măcar retragerea din existenţa responsabilă implicînd lupta pentru afirmarea pe căi fireşti a vieţii, cleci împotriva silniciilor. Şi Maria, splendidă evoluţie a integralităţii umane, şi cea mai firească şi deplină expresie a sa, impunîndu-şi irezistibil adevărul existenţei ei şi-al lumii, păşeşte spre sacrificiul prin care îşi afirmă o dată mai mult, şi suprem, puterea. Simbolic, în final, Maria nu cade în faţa plutonului de execuţie, ci se înalţă.

Cu caracter de scenariu, *Piticul din grădina de vară* trăieşte în primul rînd prin etalarea atitudinilor Măriei ducînd-o la definire ca personaj, în raport cu care se constituie, la rîndul lor, o serie de universuri. Ele se impun prin limite subumane sau deschideri nebănuite, expresie a josniciei sau înălţimii pe care parcă paradoxal le poartă speţa. Pentru că atît bestia Miron, David cît şi victima sa, Zambila, au chip de om; om figurează a fi-n catastife şi rîma mişcătoare Opriţescu Mititelu, cum om e şi Maria. Piesa beneficiază de bogăţia unei profunde spiritualităţi, ceea ce face ca în desfăşurare să se manifeste valori specifice de poezie, culeasă din vreme, adevărată, adîncă, pătrunzătoare.

Viziune şi univers în noua dramaturgie românească,
Bucureşti, Editura Cartea Românească, 1977

CONSTANTIN PAIU

Premiera *Piticul din grădina de vară de* D. R. Popescu, semnată, regizoral, la Teatrul Tineretului din Piatra Neamţ de Nicolae Scarlat, a fost gîndită ca o poveste a decantării unei demnităţi. Intervalul de viaţă pe care-1 mai are la dispoziţie Maria, între momentul formulării verdictului şi cel al executării lui de către o instanţă care o condamnase pentru răspîndire de manifeste comuniste în perioada premergătoare evenimentelor de la 23 August 1944, se confundă cu procesul de limpezire, de împlinire a personalităţii tinerei femei. Ea îşi trece în revistă, cu luciditate necruţătoare, atitudinea faţă de propriile-i convingeri despre datorie, despre libertate, despre adevăr, despre viaţă şi moarte, deci despre demnitate. Dintr-o adolescentă speriată şi descumpănită, Maria devine un om întreg, tragic maturizat de trecerea fiecărei zile, impunînd celor din juru-i reconsiderarea

severă a noțiunii de *putere.* Astfel încît, în clipa executării sentinței, între torționari şi victimă raportul inițial este inversat, învingătoare, prin certitudinea justeții unui drum de urmat, fiind tînără comunistă.

Apelînd la o distribuție în marea ei majoritate foarte tînără, regizorul Nicolae Scarlat a intenționat şi a realizat în cea mai mare măsură — o montare care să urmărească măi ales înțelesurile cu valoare general-umană a confruntărilor din piesă; personajele au fost concepute scenic, înainte <ie toate, ca purtătoare de atitudini, nu ca indivizi particulari, aflați într-o anume poziție socio-politicâ, înşiruiți pe o anume scară a iiiter-condiționărilor şi influențelor. Interpreții trebuie să evolueze, aşa cum „a citit" Nicolae Scarlat piesa lui D. R. Popescu, într-un spațiu al ideilor travestite *în.* concreteți diurne; de aici, sentimentul că privim existențele tragediei printr-o lupă uriaşă, cate deconspiră cu rece indiferență hidoase malformații de caracter, dar şi neaşteptate stări sufleteşti vecine cu tîmpla poeziei. Sîntem invitați la uh spectacol de mare intensitate a polemicii dramatice, cu riguroasă • supraveghere a eşalonării momentelor de tensiune, cu •definiri caracterologice de subtilă observație; invitați, îh acelaşi timp, la un spectacol politic în care reverberarea sentimentelor patriotice ocupă prima poziție de abordare a ideilor cuprinse în replica.

Ana Ciontea — în Maria (partitură de maximă dificultate, parcursă precis, nuanțat, cu momente de emoție vibrantă, o autentică şi frumoasă reuşită), Florin Măcelaru — în Pasăre, Cornelia Bloos — în Sevastița, Romeo Tudor — în Berceanu, apoi, cu unele neînsemnate ezitări, Gheorghe Birău — în Isidor Mercea şi Viorica Hodel — în Zambila au găsit calea spre însuşirea propunerii regizorale. Traian Pîrlog — în Iros, s-a înscris ceva mai greu pe traiectoria dorită. Avram Birău — în Miron David, reuşeşte un geniu al răului, căruia nu-i e necesară însă şi cîte-o poză ostentativă. Liviu Timus în Oprițescu e monoton prin utilizarea aceloraşi două-trei registre în ton şi plastică scenică.

Scenografia, semnată de Maria Rodica Roiban — un imens zid cenuşiu, spart de asimetria zăbrelită a unor ferestre care privesc orb întîmplăriie celor de jos — serveşte cu inspirație spectacolul.

România Literară, 10 mai 1984

ROMULUS DIACONESCU

Teatrul lui D. R. Popescu este deopotrivă realist şi poetic, în fiecare piesă şi în ansamblul său prin marea mobilitate' psihologica, prm acel flux ideatic ce le uneşte şi le înrudeşte..

în *Piticul din grădina de vară* cele două stări sălăşluiesc într-o manieră mai pregnantă, violența şi brutalitatea exercitate cu pasiune sadică creează o irepresibilă nevoie de poezie, de evadare în vis. în plus, timpul acțiunii coincide cu al piesei, eveniment şi comentariu reflexiv devin două personaje cu o mare forță de reverberație. Maria, figură eroică, este condamnată la moarte pentru faptul de a fi luptat pentru libertate şi drama ei se consumă în răstimpul în care sentința este amînată pîriă ce va naşte copilul,, zămislit în timpul anchetei, într-un viol. Situația ne trimite la o alta, similară, propusă de Victor Hugo în cunoscuta-i nuvelă; autorul francez era preocupat exclusiv de cazul ca atare, analizînd stările posibile prin caretrece un individ confruntat cu pedeapsa capitală. în *Piticul din grădina de vaiă,* paralel cu experiența interioară, existențială, asistăm şi la una cu, rezonanțe sociale, cu ecouri larg umaniste. La Hugo, interogația tragică, ținteşte spre interior, personajul resemnîndu-se în fața destinului.

Acțiunea se petrece într-un castel, transformat în închisoare, în timpul ultimului război mondial; alături de tîlhari, borfaşi, deținuți de drept comun sînt încarcerați militanți politici, bagatelizarea fiind una din armele psihologice puse în funcțiune de satrapi. Execuțiile se produc zilnic, lîngă un pitic de faianță — singurul „martor" a ceea ce se întîmplă în sinistrul interior. Chiar Berceanu, directorul închisorii, dă o explicație bizarului simbol: „Nimeni nu ştie ce se întîmplă aici — în afară de piticul din grădină. Acest mut de porțelan. Aflat între flori. Nu aude, nu vede. El e fala grădinii,, capul grădinii, conduce grădina, elegant şi mort". Dar mereu „citat", prin progresia aritmetică cu care se înlănțuie execuțiile, piticul ajunge să-şf schimbe funcția simbolică, integrîndu-se în circuitul personajelor ce activează malefic.

Timpul acționînd presant — ne aflăm în preajma lui august 1944 — comportamentul torționarilor ia forme demențiale. Arsenalul de „convingere" este bogat, nu-i lipseşte nimic: intervenția brutală (David), rafinamentul sadic (Berceanu, Izidor), sentimentalismul fățarnic. Interogatoriul debutează sub semnul unei falsificări senzaționale: „Astăzi la ora opt şi jumătate a fost executată Maria Boitoş pentru. . ." este anunțul din ziar, citit de Mititelu în fața eroinei. De aici încolo, „mai marii" închisorii se angajează într-o cursă disperantă de recuperare a mărturiilor prin care ar putea captura rețeaua militanților. Dar trucul îşi pierde repede semnificația, deoarece execuția se amînă fiindcă Maria este gravidă: „După ce naşte,, sentința poate fi executată", anunță, glacial, Iros.

Rînd pe rînd, torționarii îşi „dau drumul", dramaturgul încercînd o definire cît mai exactă: „Am suferit cîndva, şi acum m-au pus şef, ca pe un erou. Dar eu ştiu că mă disprețuiesc, că mă fac cabotin şi mă con-

sideră un bou. Un bou, fiindcă am suferit cîndva, de la nişte borfaşi... M-au prins, eram... nu contează! şi m-au jugănit! Am fost răsplătit, pus şef peste borfaşi. Acum peste toţi, şi ***-politici*** şi apolitici. Nu sînt o capacitate, sînt un om bolnav, n-am bărbăţie... Şi ai mei rîd de mine; n-are ce-i trebuie, zic. E o mediocritate! Zic şi sînt " • (Berceanu): „Eu sînt o javră, invidiez pînă şi moartea ta. Sau o javră care se vrea cinică. Oricum, tot o javră" (Izidor).

La D. R. Popescu această declinare a responsabilităţii pe seama eroilor se produce într-un sens subtil, prin interferarea rafinată a planurilor narative.

Dramaturgi români contemporani,
Craiova, Editura Scrisul românesc, *19S3*

• Dedic această
lui EMIL POEN

PASĂREA SHAKESPEARE

Piesă în două fărfi

CONSECINȚELE TRAGICE ALE FILISTINISMULUI SOCIAL

Pasărea Shakespeare *e o dramă etică, înfățișînd responsabilitățile grave ale generațiilor una față de alta, în ideea necesității de a se conserva puritatea idealului pentru ca fiii noştri să crească şi să se dezvolte ca personalități în temeiul celor mai sacre valori morale: adevăr, cinste, respect pentru muncă, stimă pentru semen, răspundere față de societate. în dezbaterea acestei problematici generale se folosesc argumente concrete ale istoriei noastre, se fac referiri la etapele parcurse, la erori ca şi la victorii, sugerîndu-se realitatea frămîntată, dinamică a epocii româneşti contemporane — evident, din unghiul deschis de subiectul particular al piesei. Ea exprimă, în esență, încrederea față de tinerii care, la rîndul lor, au crezut în ceea ce au avut mai bun şi au săvîrşit mai durabil părinții lor, sancționînd anomaliile morale ca fenomene sociale nocive.*

Pasărea Shakespeare *ar fi un argument că prozatorul şi dramaturgul explorează, totdeauna profund şi bizuit pe un număr de idei personale constituite, acelaşi unic univers moral, căutînd a pune în alertă conştiințele la fiecare contrariere a idealului etic. Consecințele imoralității — văzută mai ales sub aspectul cel mai nociv, al filistinismului social — sînt, pentru scriitor, tragice. Cu adevărul — pare a ne spune mereu — nu e de glumit, peste joaca frivolă de-a adevărul cu mistificări şi automistificări deliberate, cu revelații false şi certitudini inautentice, pluteşte umbra morții. Iată-i, deci, pe aceşti doi tineri, ce par superficiali, apucați, făcînd dragoste pe unde şi cum se întîmplă, produse cam nevrozate ale unui mediu factice, circumscris factice la preocupări secundare, în el mişcîndu-se berea rece şi cascadoria, muzica uşoară şi loto-pronosportul, succesul rapid în teatru sau film, motocicleta şi fotbalul, mai ales fotbalul, împreună cu alte o sută, o mie de fleacuri ori opinii-fleacuri despre laturile serioase ale vieții ~~ iată-i, deci, respingînd, ori încercînd să respingă acest talmeş-balmeş (pe care şi ei şi l-au creat), cu seriozitate, cu sinceritate, cu simț moral veritabil, cu ironie împotrivitoare. Şi pînă la urmă, cu prețul vieții: Irina, fata, se sinucide.*

De la acest punct tragic („a murit un om“) autorul, ca şi în alte piese ale sale, porneşte ancheta. Cine e culpabil? Un artist vîrstnic, cineastul Sergiu, îşi asumă sarcina stabilirii vinovățiilor. Dar concluzia sa primă e facilă, căci nu tînărul logodnic, cu tot aerul lui zăpăcit şi cu toată inconsistența convingerilor, a determinat pieirea fetei pe care a iubit-o, poate, şi care l-a iubit, poate. Treptat se va observa că, în acea casă, mama, apriga şi calculata mamă, trăia cu un prieten al casei, care nu-i dezvăluise niciodată fetei că e tatăl ei (soțul legiuit ştiind şi acceptînd, din laşitate). Apoi, bătrînul Nichifor simulase nebunia, o bună parte din viață, ca să nu fie nevoit a depune mărturie, ori a lua atitudine. Deci e o vinovăție complexă, cumulată; a tuturor celor ce, aducînd copii pe lume, nu-şi luaseră, implicit, şi răspunderea de a le fi, realmente şi în mod exemplar; părinți.

Dar Sergiu, care conduce inchizitorial şi inflexibil ancheta, ca faimosul rigorist-moralist din Rața sălbatică, *aducînd cu setea sa fanatică de adevăr absolut numai nenorociri, se poate oare extrage din cercul răspunderilor? Printr-o întorsătură abilă a intrigii, printr-una din acele răsturnări de situație în contrariul ei, pe care Aristoiel o numea peripeție, se vădeşte brusc că Sergiu însuşi e cauza de început a lanțului încheiat •cu veriga tragică. El şi-a trădat dragostea, şi-a lăsat de izbelişte, fiul, acesta, Oliviu, fiind nevoit să caute un adăpost, o dragoste, o familie ; existența lui Sergiu e un şir de minciuni şi trădări spuse şi săvîrşite pentru parvenire, el e cel mai imoral personaj, el trebuie să răspundă pentru destinul calp al copilului, pentru cel dramatic al nepoatei, pentru toate celelalte, din cauza lui deviate ori uscate. De aceea, personajele îl vor pedepsi, eliminîndu-l simbolic sau real, dintre ele, ucigînd astfel, în consens, ceea ce a fost urît şi fals în istoria lor personală, purificîndu-se.*

în demonstrația sa strînsă, condensată, energică, făcută cu forță,,pentru statornicirea adevărului adevărat cel mai curat, împotriva minciunii tăcute sau clamate, prin sinceritatea iinerilbr („ei sînt tineri, ei cred în ceea ce spunV'), împotriva

cinismului fetid al unora dintre părinți şi bunici, pentru responsabilitate veritabilă în fața vieții, în pofida aparențelor confecționate convenabil, a certitudinilor rigide ce blochează autenticitatea, a vorbelor tumefiate, transingențelor suspecte, concilierilor confortabile, Dumitru Radu Popescu caută, sub înfățişări raționale ori sub nebunia fricii, realitatea morală pură cea mai conformă cu idealul moral.

Fireşte, piesa nu e lesne* comestibilă, problematica ei şi raportările indirecte, subsidiare, la aspecte ale istoriei trăite, îi dau o anume complexitate. Dar teatrul n-a apărut pe lume ca o hrană a stomacurilor leneşe, ci ca una a cugetelor preocupate de soarta cetății —şi a oamenilor ei. Sînt piese după vizionarea cărora te culci liniştit şi dormi adînc, chiar dacă ai rîs cu hohote ori ai îmbibat cu lacrimi toate batistele disponibile. Sînt şi unele la care stai şi asculți cu răsuflarea tăiată, iar după aceea nu mai poți adormi chiar atît de uşor. Pasărea Shakespeare e una dintre acestea. E adevărat că formula aceasta dramatică implică şi o oarecare dilatațiea misterului; că duritatea, răspicarea dau, uneori, efecte artistice cam colțuroase. Dar în această asprime şi lipsă de rotunjime molatică e o anume frumusețe nouă şi o claritate de fond care tonifică.

Drama avea, de altfel, nevoie de artişti care s-o înțeleagă. Tocmai aşa i-a găsit la Teatrul Ciuleşti, unde spectacolul a fost adînc gîndit şi puternic compus, în evoluții aparent liniare, într-un ritm foarte susținut, în tranziții rapide de la farsă la tragic, de la tăcere la cuvînt, de la rîsul amenințător la dezvăluirea cumplită, rostită alb, de la exuberanța facilă la liniştea mată, funestă, dinaintea gesturilor capitale. Cu toate aceste denivelări continui, era o armonie de ton în reprezentație, înglobînd qbsolyt tot ceea ce se petrece pe scenă. Regizorul Alexa Visarion, a muncit cu vigoare, direct, deschis, fără pripă şi fără tărăgăneli, cu o încredere nelimitată în capacitatea spectatorului de a înțelege şi gusta teatrul fără floricele şi panglicuțe, fără podoabe zadarnice şi suplimente verbale explicative. O singură dată i s-a clătinat această convingere: în final, unde vine personal la rampă pentru a ne spune cam ce ar trebui să înțelegem din ceea ce a fost... E ca şi cum personajele din tabloul lui Aman, Hora, ar ieşi de pe pînză ca să ne explice că au jucat acolo o horă. Dar să-i dăm, de asta

dată, dreptate lui Camil Petrescu că „finalurile n-au nici o importanță în artă" şi să prețuim modul în care regizorul a păstrat toate personajele în scenă —pentru că toate sînt implicate în proces —felul în care, cu scenograful Vittorio Holtier, admirabil artist de concepție, le-a oferit acestor personaje uşi reale şi uşi false —pe scenă, decorul e făcut numai din uşi (căci toți eroii caută ieşiri definitive din situația dată —şi • nu le găsesc) — şi mai cu seamă să menționăm că ni s-a oferit un spectacol robust, substanțial, despre etică, deci actual în cel mai deplin şi mai cert înțeles al cuvîntului.

O opinie mai veche, întru totul obtuză, pretinzînd că regizorii de valoare tiranizează şi reduc actorii, a fost infirmată aici încă o dată (dacă era necesar — dar cît există o atare opinie, e necesar ca ea să fie combătută) de valorosul, definitiv valorosul regizor Alexa Visarion. El releva personalitatea efectivă a unui actor deloc strălucit pînă acum, Vasile Ichim. Ne arăta apoi, din nou, cîtă vibrație poate căpăta tînărul Florin Zamfirescu, cîte note diverse are talentul real al tinerei Ana Ciclovan, ce adîncime şi cît farmec straniu poate dobîndi un actor abilitat, ani de-a rîndul, exclusiv în comedie, cum e Traian Dănceanu. Ion Vîlcu, jucînd foarte potrivit şi temeinic, cu multiple nuanțe, rolul lui Sergiu, Dorina Lazăr dovedind, iarăşi, măestrie şi un registru bogat de stări sufleteşti în rolul mamei, Corneliu Dumitraş, comprimînd cu putere dramatică personajul Oliviu, într-un joc strîns, clar, eficace, făceau toți, împreună, ceea ce ne place să numim o echipă. Era condusă excelent de autor, antrenată remarcabil de regizor; o echipă cîştigătoare.

VALENTIN SILVESTRU

CUVÎNTUL AUTORULUI.

^^Ţost^^son^ Re&orulM finalul piesei.

PREMIERA ABSOLUTĂ

TEATRUL NAŢIONAL DIN CLUJ-NAPOCA

8 iulie 1974

DISTRIBUŢIA

ANTON TAUF - Cezar; CONSTANTIN ADAMOVICI - Sergiu; MELANIA URSU - Ecaterina; EUGEN NAGY - Mircea; GELU BOGDAN IVAŞCU - Oliviu; GHEORGHE NUŢESCU - Nichifor; CARMEN GALIN - Irina (şi Ingeborg); MARIA BLĂNARU — Sabina.

Regia: ALEXANDRU TATOS
Scenografia: T. Th. CIUPE

ALTE PREMIERE ALE PIESEI
Teatrul Giuleşti din Bucureşti (1975)

Spectacolul clujean a fost în turneu în mai multe oraşe din R. F. Germania (iunie 1981)

PERSONAJELE

CEZAR
SERGIU
ECATERINA
MIRCEA
OLIVIU
NICHIFOR
IRINA
SABINA
INGEBORG

PARTEA I

în zilele noastre, într-un orăşel. Acţiunea se petrece în holul enorm al unei case cu scară interioră. Parter şi etaj, multe uşi, deci multe camere Sus, camerele lui Nichifor şi Cezar, Oliviu, Irina. Jos: Ecaterina şi Mircea, Sabina etc. în funcţie de spaţiul scenic, cît mai multe uşi, pentru fiecare locatar cîte una! Uşa spre bucătărie, uşa spre baie, amîndouă jos. O uşă dă în curte spre stradă. Ferestre. Mobila o las la inspiraţia celor în cauză.

Personajele vor intra şi vor ieşi dn scenă mereu, ca la ei acasă.

CEZAR *(intră de afară murind de rîs):* Ce crezi că s-a întîmplat la Deva? Un subiect, maestre, un subiect!

SERGIU *(vine în urma lui):* Comedie? Cine mai poate să rîdă azi la o comedie? *(Găsind subiectul.)* Un frizer a luat bacşiş şi-a fost prins!

CEZAR: Nu. La spitalul central...

SERGIU: Ştiu. Franţuzul care s-a dus la doctor să-i spună că soţia sa are un sîn mai lung... Poate, domnule franţuz, vă place mai mult unul decît celălalt... A, nu zice... Posibil, căci Freud, zice medicul, a zis că ne place mai mult sînul stîng, decît cel drept şi... Nu, e celălalt zice franţuzul ... Dormi pe el ca pe un şarpe? zice.

CEZAR: Dormeau în aceeaşi cameră?

SERGIU: Nu, dormeau în camere separate, de-aceea era sînul.

CEZAR: Nu, la Deva, ceva extraordinar de comic: la Deva nu există crematoriu şi...

SERGIU: Chestia cu evreul? îl roagă pe papa să-1 ajute să facă reclamă la pepsicola...

CEZAR: Nu există nici un papă la Deva...

SERGIU: Bancul e banc, se poate întîmplă oriunde... Părinte, zice, pune acolo lîngă: dă-ne nouă astăzi pîinea noastră cea de toate zilele — pune: şi pepsicola cea de toate zilele. Şi papa nu pune, oricît îi dă evreul. Şi cînd pleacă, evreul, supărat, se-ntreabă: dar cît i-or fi dat brutarii de i-a băgat în tatăl nostru? !

CEZAR: E un banc vechi.

SERGIU: Toate bancurile sînt vechi, numai cei ce le spun sînt noi.

CEZAR: La Deva, la morgă, erau o grămadă de sicrie goale, erau aprovizionaţi în orice clipă. Şi într-o seară o soră care locuia departe se culcă într-un sicriu...

SERGIU: Şi moare.

CEZAR *(rîzînd)'.* Şi nu moare. Şi după un timp, obosită, seara, iarăşi se culcă la morgă într-un sicriu.

SERGIU: Şi moare.

CEZAR: Şi nu moare. Şi a doua zi dimineaţa nişte zugravi intră cu scările în morgă şi încep s-o văruiască... Şi unul, pe o scară. ..

SERGIU: O vede pe fată în sicriu. . .

CEZAR: Da, o vede ridicîndu-se din sicriu şi... *(Moare de rîs.)*

SERGIU: Si se-ndrăgosteste de ea.

CEZAR: Nu... *(Moare de rîs.)*

SERGIU: Şi-uite aşa a început căsătoria lor: nu s-a-ndrăgostit întîi de ea, ci apoi el s-a.

CEZAR: Nu. *(Moare de rîs.)*

SERGIU: Atunci ce-a păţit zugravul cînd a văzut-o?

CEZAR: A căzut de pe scară în cap şi-a murit. *(Moare de rîs. Brusc, grav.)* Dragă Sergiu... Te-am chemat să fii alături de mine într-un moment penibil: nu e o clipă grea, cît e o clipă penibilă: fetiţa de care m-am legat, ca orice bărbat de o femeie, s-a sinucis.. . *(Surîzînd.)* Şi bineînţeles n-a murit, fetele ştiu azi dozele exacte cu care te pot şantaja să le iei în căsătorie. Şi-acum ea vine de la spital acasă şi eu trebuie s-o aştept aici ... N-am luat flori, ca penibilul să nu fie şi mai îngrozitor. E o farsă ridicolă ca orice farsă. La spital n-am avut voie s-o vizitez ca să nu se înfurie> acasă, aici n-am voie s-o sărut ca să nu par ipocrit. Dar adevărul e că nu simt nici o plăcere să pup o muribundă. Nu-mi plăcea ea nici înainte, fie vorba între noi... E cam cretină, a vrut chiar să-şi dea foc, a simulat întîi că-şi dă foc, sase purifice, cică. A, la început, cînd i-am spus să fie serioasă, mi-a răspuns că n-o să ia nişte tablete ca în orice sinucidere burgheză. .. I-am oferit, în glumă, bineînţeles, un revolver, să fie o sinucidere mai romantică...

SERGIU: N-ai fost prea crud cu ea?

CEZAR: Eu sînt un sceptic: un crud în vorbe. *(Alt ton.)* Zău că n-o înţeleg, după ce ne-am iubit şi noi ca doi tineri, ea tam-nesam a luat nişte luminai... gargară, spital, sinucidere. .. Şi eu ce vină am? Ea mi-a zis: vino cu mine în Poiană la balul cizmarilor.

SERGIU: Şi te-ai dus.

CEZAR: Cum să refuz o fată? Am dansat, am băut o bere, am ieşit la o plimbare în pădure, luna era... aşa şi-aşa, mare... Ea mi-a zis: vino să luăm o gură de aer.

SERGIU: Şi-aţi luat aer.

CEZAR: Am luat o gură, şi fiindcă tot ne era cald, ne-am aşezat pe nişte iarbă cosită.

SERGIU: V-aţi aşezat adică pe fînul de curînd cosit.

CEZAR: Şi dintr-una în alta...

SERGIU: A ieşit una alta.

CEZAR: Am ajuns unul peste altul. Căci: ea mi-a zis s-o sărut.

SERGIU: Poate că nu s-a sărutat niciodată sub lună, pe fîn si voia să afle.

CEZAR: Da.

SERGIU: Şi tu n-ai vrut.

CEZAR: Cum să refuzi o fată? Eu n-am ştiut, nu-mi plac prostiile dulcege, i-am şi spus.

SERGIU: Dar ea nu si nu: te-a forţat s-o săruţi.

CEZAR: Da.

SERGIU: Apoi ţi-a prins mîinile şi ţi le-a răsucit la spate şi de durere tu ai acceptat.

CEZAR: Da.

SERGIU: Adică te-a violat. Tu eşti un pudic, n-ai cunoscut pînă atunci femeia şi nici nu te gîndeai la aşa ceva, să te întinzi, voiai în noaptea nunţii să te prezinţi cast.

CEZAR: Adică sînt un prost.

SERGIU: Nu. Eu sînt un prost.

CEZAR: De ce?

SERGIU: Că nu te cred. De-aş fi mai deştept, te-aş crede şi te-aş compătimi şi i-aş da ei cîteva palme şi i-aş cere unui doctor să te examineze şi să-ţi dea un certificat de virginitate.

CEZAR: însă...

SERGIU: însă eu, prost, te sîcîi.

CEZAR: Mă sîcîiţi nu pentru că sînteţi prost.. .

SERGIU: Spune-mi tu.

CEZAR: Ci pentru ca eu să plătesc pensie alimentară.

SERGIU: Şi tu n-o plăteşti.

CEZAR: Ştiu eu dacă nu e cazul s-o plătească altcineva?

SERGIU:'Ea cu ce băieţi a mai umblat înainte?

CEZAR: Cu mine.

SERGIU: Vai de capul tău! Un tinerel ca tine cu un copil pe cap şi c-o nevastă pe cap... pot să-ţi strice cariera. O fată cu un copil se mai descurcă, sînt creşe, grădiniţe... Şi fetele îşi găsesc ele pînă la urmă un văduvoi, un babalîc care să treacă peste fleacul ăsta că au un copil, nu?

CEZAR: Bineînţeles.

SERGIU: Şi tatăl tău ce zice?

CEZAR: El nu ştii cînd face pe nebunul şi cînd e serios... Se ţine de meciuri de fotbal şi nimic nu poţi discuta cu el serios, nu dă nimic pe nimic. Şi cu meseria stă în coadă de peşte. Vinde loz în plic, deşi a terminat dreptul...

SERGIU: L-a terminat?

CEZAR: Cine ştie, în orice caz a făcut atîţia ani încît să poată vinde liniştit loz în plic.

SERGIU: Nu l-am văzut de-o grămadă de ani... Am fost colegi de şcoală, era nebun şi-atunci, vindea seminţe la meciuri: „Ia bomboana agricolă".

CEZAR: Te-aşteaptă. Poate nici n-o să vă mai recunoaşteţi. El m-a trimis la tine prima dată... Uite-1 că vine... *(Nichifor intră pe uşă.)* Dormea... Să vă prezint... Sergiu, prietenul tău, tată, cîndva, şi acum prietenul meu... Tatăl meu, Nichifor...

NICHIFOR: Ham, ham, ham!

SERGIU *(cu mîna rămasă întinsă):* Tot de glume te ţii...

NICHIFOR: Ham, ham, ham... *(Intră în baie.)*

CEZAR: Uneori se ţine de şotii, se crede cîine, un cîine bătrîn. Are nişte glume... *(jenat)* dar e foarte cumsecade, chit că pare...

SERGIU: Uneori una par unii şi alta sînt. Bătrînul cîine Nichifor a rămas tot tînăr ! Aşa ne tutuiam în şcoală: bătrîne cîine !

CEZAR: Tata e un înţelept, ţine cu „Ciocanul", vinde loz în plic prin localuri şi bilete la meciuri de fotbal... Unii zic că e un pretext, să nu pară cerşetor, mănîncă pe la mese şi bea cîte un pahar cu vin, înveselind lumea cu pronosticurile lui... *(Nichifor revine.)* Ştie formaţiile... Care era halfia de aur a Utei?

NICHIFOR: Băcuţ, Pali, Petciowsky.

CEZAR: E un fel de vagabond drăgălaş, trăind în afara oricăror alte tabuuri, a timpului... Bate duminică Milano pe Florentina?

NICHIFOR: Cu 2: 0.

CEZAR: El are lumea lui, logica lui, la marginea logicii şi a lumii obişnuite, trăieşte doar pentru o singură realitate, una singură si absolută, a fotbalului.

SERGIU: E un artist.

CEZAR *(pupîndu-l pe Nichifor):* Traversează mări şi oceane, lumea, Răcăteii din Deal, Pomîrla din Vale strigînd...

NICHIFOR: „Hai' Ciocanul"!

CEZAR: Astea-s gîndurile lui, insomniile lui. Hai băieţii! Care sînt zeii, tată!

NICHIFOR *(rîzînd cu hohote):* Pele, Muller, Boby Charlton, Eusebio, Dobrin...

SERGIU *(compătimind cu ei):* Numai arbitrii sînt nişte porci!

NICHIFOR: Eu am un mort în burtă pentru cei care sînt porci, şi pentru mincinoşi!...

CEZAR: Tata e un profet!

NICHIFOR *(cîntă):* Mortul o să învie şi-o să vorbească!

CEZAR: într-un oraş neserios şi hiper-industrializat şi parfumat, el ar fi închis într-un azil, aşa, umblă pe stradă ca noi.

NICHIFOR: Sincer să fiu, nebunii umblă pe stradă ca mine. înjuraţi-mă că sînt sincer, dar nu pbt să...

SERGIU: înjurați-mă și pe mine eă sînt măgar și n-ara nici un pic *ăe* caracter, îl urăsc de moarte pe Panait Alexandru, e un impostor și-a scris o carte catastrofală, dar eu am vorbit despre ea ca despre un eveniment extraordinar! Știu c-o să mă scuipați, voi, amicii mei mai vechi și mai noi, o să ziceți că sînt o lichea și că nu cred o iotă din ce-am spus și din ce-am scris, e drept, dar atunci de ce fac asta? Pentru că sînt un lingău. Așa o să spuneți, așa și sînt, dar de Panait Alexandru care e șeful casei de filme numărul 7 ține intrarea în producție a filmului meu și eu nu vreau să mor de foame.

CEZAR: Și de sete. *(Intră Oliviu de afară.)*

SERGIU: Și. E profund neonest, nu? Iată pe cine se bazează spectatorii, pe ce conștiință! Dar și eu sînt om, nu pot trăi numai din conștiință. *(Lui Oliviu.)* De ce mă privești așa? Ne vindem conștiința, pe noi înșine?

CEZAR: Ce să cumpere, dacă n-aveți *conștiința;* este Oliviu? Doar niște cadavre; este Oliviu?

NICHIFOR: Eu am fost în Dunăre și-am locuit într-un pește uriaș, și-am uitat acolo o batistă și adevărul, un cartof, un ceas cu cuc și biserica unde m-am botezat.

SERGIU: Mie dacă mi se dau bani, îmi schimb și biserica.

NICHIFOR: Cînți în orice biserică.

SERGIU: Orice. Sînt un porc de cîine. M-am vîndut. La mine totul e de vînzare. Pentru bani fac orice. Dai — spun că ești frumos! Orice împărat, financiar, agrar etc. de mă cumpără, îl laud.

OLIVIU: Bine, dar pentru ce vă trebuie atîția bani? Ce să faceți cu ei?

SERGIU: Pentru gagici. Inele, brățărele, băuturele. Am eu mutră de băiat gigea? Nu vezi c-am burtă și-am chelit? Sînt domn, plătesc bine. Cu banii pe care i-am dat pe balerine puteam să-mi cumpăr o turmă de oi. Apropo, cît costă o oaie pe-aici?

OLIVIU: Vreo opt sute de lei.

SERGIU: Cu opt sute de lei îmi cumpăr o actriță de film.

(Intră Mircea de afară, urmat de Ecaterina. Nichifor intră la el în cameră urmat de Oliviu. De-acum încolo, cînd scriu: intră, iese — se va înțelege că e vorba de camera personajului respectiv.)

CEZAR: Să fac prezentările. .. Doamna Ecaterina, mama Irinei... Mircea, eu așa-i zic, tatăl Irinei, funcționar. *(Ecaterina urcă la ea.)*

MIRCEA: Nu, lucrez pe lîngă laboratorul Institutului de medicină veterinară. Ard cadavrele.

CEZAR: E modest, și are humor. *(Mircea se îndepărtează.)* Mă mir, de obicei e tăcut și lipsit de haz, chiar plictisos. .. *(Mircea a intrat în camera lui.)* Mereu stă în camera lui, singuratic ca un cuc, parcă s-ar ascunde după propria lui umbră. Căci prin casă e ca o umbră, adică nici nu se aude, nici nu vorbește, parcă ascunde vreo comoară?... Măcar de-ar fi ceva cocoșei.. . *(Intră Nichifor cu o placardă în mînă, cu steagul echipei „Ciocanul", în pantaloni lungi, ca niște prapuri. E urmat de Oliviu.)* Tata s-a îmbrăcat în fracul său de viitor președinte al clubului „Ciocanul". Candidează la președinție de douăzeci de ani. Toți rîd de el, dar și el rîde de toți, așa că sînt chit! A rezolvat orice problemă cu lumea... Lozinca lui cu care.se prezintă la alegeri e scrisă pe pancartă, o poartă de douăzeci de ani prin oraș, și-o spune cînd îl întrebi... Tată, cum îți îndemni tu alegătorii?

NICHIFOR *(citește ce e scris pe pancartă):* „Mă veți vota pe mine sau pe altul, asta nu va schimba nimic pentru voi!" *(Intră la el.)*

CEZAR: Dumnealui e Oliviu, un vechi cunoscut de-al tatei...

SERGIU *(dînd mîna):* îmi pare bine... Vă place fotbalul?

OLIVIU *(intrînd la el):* Nu.

CEZAR: Stă în gazdă la noi, tata i-a dat o cameră.... A fost contabil la magazinul unde Ecaterina a fost și ea contabilă: acum vinde ce se găsește.... alimente...

ceaiuri. Acum, după ce a stat cîțiva ani la pușcărie pentru delapidare, lucrează la fabrica de gheață... învîrte ceva pe-acolo, cred că suflă-n apă să-nghețe. Dar e simpatic.

SERGIU: Cine fură din gestiune cîteva mii de lei e un om simpatic. Dar nu mai vine Irina?

CEZAR: Cred că trebuie să meargă după ea. Nu-ntreb ca să nu mă creadă ipocrit.

SERGIU: De foarte mult timp aștept să văd la față o fată ce scapă dintr-o tentativă de sinucidere. E o șansă s-o vezi...

CEZAR: Și un subiect de film.

SERGIU: Poate. Mă preocupă o idee: de ce se sinucid fetele?

CEZAR: Ca să scape de bărbați. *(Alt ton.)* De proaste. Doar n-o să-mi probeze cineva că sinuciderea este un fel de a spune nu tiraniei bărbatului, tiraniei ideilor bărbaților, tiraniei. Eu nici măcar n-am idei. *(Rîzînd.)* Am numai mușchi.

SERGIU: Am vrut cîndva să fac un film care să se cheme: „Pasărea Shakespeare". Să vorbesc despre triumful ideii de libertate, chiar dacă eroina...

CEZAR: Shakespeare a fost o pasăre?

SERGIU: Poate. A trecut prin lume ca o pasăre, fără să lase urme, ca pasărea-n aer, nu se știe de-a existat sau ba...

CEZAR: Multe nu se știu de-au existat sau ba.

SERGIU: Dar faptele rămîn, chiar dacă oamenii rămîn necunoscuți... De fapt, frate, cam toți am vrea să fim nițel Shakespeare... El mereu învie, mereu...

CEZAR: Numai cei care mor nu mai în viază niciodată. Și cine e de vină? în cazul de față? Eu? De ce? Pentru o simplă... Bun, eu sînt vinovat, să zicem. Dar ea nu este? Numai cei care trăiesc sînt de vină, cei care mor, sinucigașii, nu sînt? Asasinul sînt doar eu? El nu se află și în insul ce crapă, în carnea lui, nu face parte și din stofa lui? O s-o vezi pe Irina: poți să-ți închipui că la un asemenea exemplar sănătos, măi frate, îi trec prin cap gărgăuni?

SERGIU: Fiunză verde cal deschis, Inima e un abis, Care cîntă pis, pis, pis!

CEZAR: Iar faci pe clovnul.

SERGIU: Totul e să pari cît mai neserios, să-ți creezi o aură de flușturatic, ca să poți spune adevărul... Așa sînt clovnii lui Shakespeare, — sa învățăm de la clasici!

CEZAR: N-am văzut nici un clovn omorît.

SERGIU: O să vezi, nu-ți pierde răbdarea. Mai citește, mai privește, doamne miluiește! S-ar putea clovnul să fii chiar tu, caracterele sînt schimbătoare, ca o moară de vînt... *(cîntînd)* ca o femeie. *(Cîntînd.)* „Femeia are minte ușoară, e schimbătoare, ca fulgu-n zbor... Ca fulgu-n zbor"... *(Intră încet Irina singură.)*

CEZAR: N-ai venit cu ei...?

IRINA: Am venit singură. *(Intră în camera ei.)*

CEZAR: Ea e... Nu i-a așteptat... Sau...? Nu mai poți să știi nimic sigur. Una era vorba, alta se-ntîmplă, nu mai ai nici o certitudine.

SERGIU: Eu din liceu n-am rămas decît c-o singură certitudine: matematica. Ea nu te-nșeală niciodată. în fața oricărui gînd, trebuie să-ți calculezi șansele. în fața viitorului la fel. Eu le-am calculat pe-ale voastre: veți avea un viitor fericit! *(Bea, închinînd, și mănîncă fursecuri. Ecaterina a intrat cu o tavă plină cu... etc. E urmată de Oliviu.)*

ECATERINA: E foarte ușor să predici și să prezici viitorul cînd mănînci.

SERGIU *(trecînd peste ironia ei, considerată drăgălașă):* E un viitor calculat matematic. Visam în tinerețe, în fiecare noapte aproape că mă închinam unui altar plin cu cifre: 1, 2, 3 etc. Plin cu cifre și cu elementele din tabloul lui Mendeelev: carbonul, calciul, fierul... Și spuneam tatăl nostru așa: Tatăl nostru care ești carbonul nostru, carbonul din care sîntem făcuți, dă-ne nouă carbonul nostru cel de toate zilele.

OLIVIU: Aveai fantezie, și-ai ajuns artist...

SERGIU: Un fel de artist, un meseriaș. *(Ironic.)* Și un comerciant. Filmul este artă și industrie. Vindem ce ne interesează și ce vă interesează...

OLIVIU: Și ce credeți voi că e adevăr... *(Rîde.)* Și le dați peste bot tehnocraților care zic: noi producem totul! Strigă și ei ca muierile: noi facem totul! Cînd de fapt voi faceți în filme și ce nu este... Adică mai mult decît totul.

ECATERINA: în tinerețe a dat şi el examen la cinematografie, şi a picat. Şi de atunci n-o poate suferi.
SERGIU: Oricum, cinematografia e o putere...
OLIVIU: D-aia dumitale ți-e imposibil să renunți la ea.. .
SERGIU: Orice artă e o putere, dragă, şi mărturisesc că sînt incapabil la vîrsta mea să mai renunț la cinematografie.. . Deşi îmi ia tot timpul, am devenit sclavul ei. . . Sigur, un sclav destul de bine remunerat, dar un sclav. Plin de orgolii, de trame... Dar m-ați lăsat destul de mult să spun prostii, mi-e foame !
CEZAR: Sergiu e un nemulțumit, a fost în America, la Moscova, în India, unde n-a călătorit? A cucerit lumea cu filmele lui polițiste, cetățeneşti, istorice, dar e nemulțumit, nu e un lacom, el caută... caută perfecțiunea, divinul...
SERGIU: Caut vinul dragă. *(îşi toarnă în pahar, vesel.)*
CEZAR: în vin este adevărul... *(Subit, ca o descoperire.)* Cauți adevărul! *(Ciocneşte.)* Bea-1 pînă la fund, poate-1 găseşti.
SERGIU *(vesel):* Fiecare caută ce-i lipseşte... Cum se zice, idealul.
ECATERINA: Oliviu îşi caută mereu tatăl. E orfan de tată.
SERGIU: Şi Alexandru Macedon a fost, şi tot căutîndu-î a cucerit lumea. Şi Moise a fost orfan, şi-a fundat parcă o nouă religie...
CEZAR: Dar căutîndu-1 s-ar putea să găsească în loc de-un ins grozav, un rahat. Ce imperiu ar ieşi de-aici?
SERGIU: în filme, dacă fiul descoperă în tatăl căutat un tiran, renunță să semene cu el. Mai bine orfan şi sărman, decît un tiran...
OLIVIU: Am intrat încet, încet în problemele teoretice ale filmului...
CEZAR: Eu ca un cascador modest ce mă aflu cred că din căutarea asta pot ieşi foarte bine şi nişte prăpăstii... Dacă eu aş avea un copil, de m-ar găsi, n-ar da cu ochii de-o prăpastie?
IRINA *(intră, mergînd spre bucătărie):* Sper că n-ai nici un copil. *(Iese.)*
ECATERINA: Poftiți în bucătărie, am pus ^masa. .. Trebuie să... da, ziua de azi merită sărbătorită. *(0 urmează toți. Cezar rămîne singur.)*

IRINA *(revine):* Ce cauți aici? De ce n-ai rămas Ta Bucureşti?
CEZAR: Doar nu sînt un străin. Am venit să te-ntîmpin...
IRINA: Mai bine nu m-ai fi întîmpinat niciodată.
CEZAR: Bine, am fost ticălos, dar cine vrea să fie ticălos din plăcerea de a fi ticălos?
IRINA: Te-am obligat eu.
CEZAR: Poate. Mi-ai plăcut, şi nu dădeai nici o ceapă degerată pe mine... Poate m-am simțit jignit în sinea mea.
IRINA: Iartă-mă că te-am jignit.
CEZAR: Iarăşi rîzi de mine. *(Clar.)* Şi eram afumat. *(Vine spre ea şi o cuprinde în brațe.)* Te iubesc, Irina.
IRINA *(depărtîndu-se de el):* Eşti nebun!...
CEZAR: Ca să mă îndrăgostesc de tine nu este destul să fiu nebun, dar asta m-ajută.
IRINA: Ce cauți aici?
CEZAR: Parc-ai fi un oracol: străinilor, ce căutați aici? *(Ca un răspuns.)* Caut şi eu mica mea fericire. .. Şi să mă ierți pentru ziua aceea.
IRINA: Nu vreau să aud poveştile tale plîngăcioase.
CEZAR: Dacă nu vrei, nici nu ti le mai spun.
IRINA: Pleacă.
CEZAR: Nu plec. Am învățat din istorie că în toate momentele grele lumea a descoperit ceva nou: Cînd s-a invadat Polonia, s-a descoperit, fisiunea uraniului... Cel mai greu nucleu, cel de uraniu, prin fisiune, prin spargere, prin explozie degajă o energie colosală...
IRINA: Nu mă interesează.
CEZAR: Ştiu, dar vorbesc şi eu ceva ca să nu ne surprindă cineva tăcînd. Dacă nu vorbim, pentru noi, că n-avem ce, să vorbim pentru alții, să vadă că vorbim... Trebuie să fac impresie bună, că te iubesc. Dar întîmplător chiar te iubesc, ceea ce e mai greu de crezut. *(Vrea să se apropie de ea. Irina se îndepărtează.)* întotdeauna ai fost castă... Dar prea multă castitate strică, adoarme sîngele în tine şi orice dorință.
IRINA: Deloc n-adoarme dorința de a nu te mai vedea aici.
CEZAR: Sînt obligat să rămîn. Plecarea mea ar face o proastă impresie. Trebuie să dovedesc că n-am avut

nici un gînd rău cu tine şi numai iubirea... Dar... *(Cîntă.)* „Iubire, bibelou de porţelan"... *(Irina îl izbeşte peste mătura din care el făcuse chitară şi se acompania.)* Dacă te iubesc trebuie să-ţi iubesc şi prostiile? *(Irina plînge.)* Şi lacrimile?

IRINA: Oare mă iubeşti pe mine ori îţi face plăcere să te urăsc şi tu să suferi şi să-ţi placă să suferi?

CEZAR: Dar nu sufăr deloc. Ştiu că mă urăşti, dar asta înseamnă că nu-mi vei face nimic. între noi doi este o ţară moartă, ar spune... Cine-ar spune? Alamorogo! Ştii ce ţară-i asta, Alamorogo? Locul unde a explodat prima bombă atomică. Poate amîndoi trăim în Alamorogo, sună frumos, nu? A-la-mo-rogo!

IRINA *(dă cu o cană de podea):* Termină cu băşcălia!

CEZAR: Dacă te iubesc trebuie să-ţi suport toate istericalele? Bine, le suport. *(Adună cioburile.)* Fii calm, Cezar. Zarurile au fost aruncate... Dar... Conştiinţa pericolului atomic... să-nvăţăm din viaţă... Un mare dezastru ar fi de s-ar lua de păr două forţe atomice... Dar fiind conştiente de pericol, pericolul le îndepărtează de dorinţa războiului. *(Scurt.)* O să ne obişnuim unul cu altul şi lumea va spune: iată o pereche fericită î

SERGIU *(intră):* Iată o pereche fericită.

CEZAR: Sergiu, tot timpul am crezut că Irina nu mă iubeşte, şi ea m-a iubit dintotdeauna. Şi din tot sufletul. Şi mă întreb: merit eu atîta dragoste? Un fotbalist din divizia C care face cascadorie să mai ciupească un ban şi care tot dă la examene de admitere şi mereu nu intră din lipsă de locuri! Un vîntură-lume care speră să cucerească lumea! Plin de ambiţii, frumuşel, nu prea prost, poate mîine o glorie!... Nu ştiu a ce, dar... Şi ea m-a iubit aşa cum sînt. Am umilit-o,, a ieşit un tărăboi care mă putea înfunda ani de zile la puşcărie... Şi ea ca să nu păţească nimic şi să-mi salveze cariera, viitorul meu — a făcut gestul acela... Ca să mă scoată din orice urmărire, să mă absolve de orice pedeapsă. Sergiule, tu te poţi întreba, ca şi alţii: dar dacă Irina s-a jertfit pentru un escroc? Căci putea să moară! Merita un asemenea preţ un fluieră vînt? Meritam eu să-mi salveze ea onoarea? —Căci aş fi putut fi judecat pentru maltratare şi viol şi scuipat

de toţi ce mă cunoşteau! Ea n-a spus la nimeni... părinţii apoi au bănuit. Numai iubirea ei grozavă pentru ticălosul de mine a îndemnat-o să tacă şi... Nu, n-a venit să-mi ceară nimic, a simţit c-ar fi fost o povară pentru mine... Nu s-a umilit. Dar decît să devină o piedică în calea viitorului meu, încurcîndu-mă, a... Sergiule, ea nu poate trăi însă aşa, batjocorită, —o viaţă fără sens, fără haz, e o moarte pe care o amîi inutil, şi ea n-a amînat-o. .. Nimeni nu m-a iubit pe mine atît de mult încît să facă o asemenea jertfă care să şteargă pata aruncată de mine pe familia mea şi a ei, nimeni n-a crezut atît de mult în viitorul meu, în mintea mea, încît să-şi spună că pentru o glorie mare nici un sacrificiu, chiar al propriei vieţi nue prea mare! Nimeni, afară de Irina. Uite-o cum mă priveşte de speriată! Nu mă urăşte! Poate doar îi pare rău c-am înţeles-o. Şi-ar fi vrut să nu ştiu, să nu-i fiu cu nimic recunoscător... Era necesar ca ea să piară, ca drumul meu să nu fie retezat... — căci voi ajunge mîine un mare actor, sau un... Poate că în alte împrejurări dacă s-ar fi jertfit pentru mai mulţi inşi sau pentru patrie, gestul ei ar fi părut mai grozav! Dar onoarea unui om nu-i la fel de mare ca onoarea unei ţări, nu fiecare om este o ţară? Şi Irina şi-a văzut viaţa ei fără valoare, bună doar ca să piară şi să-mi desăvîrşesc eu studiile şi cariera! Irina, îţi mulţumesc pentru marea ta dragoste.

IRINA *(îi dă două palme):* Imbecilule.

CEZAR: Loveşte-mă, ştiu că mă iubeşti. Tu ai vrut să mă salvezi de procese, pentru slava iubitului tău... Oare am meritat eu?...

IRINA: Termină!

CEZAR: Ce suflet grozav ai! Ţi-ai ales singură drumul, căderea ta în moarte... Ai acceptat, ai zis: da, şi în deplină libertate te-ai hotărît să mori! Cine-mi mai poate da un exemplu de atîta iubire! Vreau să-ţi sărut mîinile, Irina... *(Se apropie de ea.)*

IRINA: Să nu te-apropii de mine.

CEZAR: Sergiule, sînt fericit! Cineva m-a iubit atît de mult, încît a fost în stare să moară pentru mine! Sigur, nu putea suporta să fie umilită de mine, şi să

tacă, şi să accepte o împăcare... Aşa n-ar fi putut trăi, asta n-ar fi fost libertate pentru ea, n-ar fi putut respira aerul, totul ar fi fost o minciună. Era o singură cale, şi ea a ales-o! Mulțumesc, Irina... *(Vrea să-i sărute mîinile.)*

IRINA *(ieşind):* Taci odată!

SERGIU: Bravo, Cezare! Eşti un mare actor! N-am văzut niciodată un actor mai mare ca tine.

CEZAR: Nu sînt.

SERGIU: Eşti un mare actor, dar ea nu te crede... Şi-atunci, da, nu eşti prea mare.

CEZAR: De ce să nu mă creadă? E o nedreptate să nu mă creadă!

SERGIU: La mine nu țipa, cu mine nu fă pe cabotinul. Tu nu ai credit în fața neîncrederii ei decît şi dacă eşti față de tine drept în ce-i spui. Şi înlăuntrul tău nu e nici o vorbă dreaptă.

CEZAR: Nu te-am chemat aici să mă judeci, mai ales că nu mă-nțelegi. *(Intră Ecaterina.)*

SERGIU: Nu respecți pe nimeni, nici pe cei vii, nici pe cei morți.

CEZAR: Cum să nu respecți un mort cînd şi tu vei muri?

SERGIU: Pe mine să nu mă minți, doar mi-ai spus înainte de-a veni aici că nu-ți pasă nici dacă se-ntîmpla. .. *(0 vede pe Ecaterina.)* E prea tînăr şi nu ştie ce face.

ECATERINA: Nu că nu ştie ce face, nu ştie să facă nimic! -Ştii să faci ceva?

CEZAR: Gargară.

ECATERINA: Să pălăvrăgeşti, văd.

CEZAR: Nu, gargară de-adevăratelea. Cînd am fost mic am avut mereu gîlci şi maică-mea, Dumnezeu s-o ierte, m-a pus să fac mereu gargară, cu apă sărată, cu hipermanganat, cu petrol.

SERGIU: Şi ți-a trecut?

CEZAR: Gîlcile? Nu. Port în buzunar cel puțin un pachețel cu sare şi cînd simt că m-atacă filoxera, pac! Gargara!

ECATERINA: Şi mai ce ştii să faci?

CEZAR: Mă pricep şi la dragoste.

ECATERINA: Şi asta e o meserie care se plăteşte bine. Altceva?

CEZAR: Pot samă abțin 24 de ore să nu...

SERGIU: Să nu vorbeşti.

CEZAR: Asta nu. Dar pot să rabd 24 de ore să nu pun în guriță o picătură de alcool.

ECATERINA: Şi n-ai primit încă nici o decorație?

CEZAR: Ba da, în şcoală, pentru un extemporal la naturale cu tema: „Măgarul". Premiul era un măgar de tinichea pe care profesorul îl dădea săptămînal celui mai bun extemporal. Eu am scris despre un măgar mort: era maro, viermuiau în el gîngănii, de parcă respira. Nu-l omorîse nimeni, era în plin cîmp şi se dezintegra aşa de la sine. .. Toamna, — parcă nici n-ar fi fost niciodată acolo, oasele fuseseră luate probabil de cîini... Mi-a rămas în minte această ironie nemaipomenită: un măgar maro, o lume de carne şi oase se dezintegra în aer de la sine, împuținându-se, între oi şi. ..

ECATERINA: Dragul meu Cezar, să trecem la oile noastre. Irina trebuie să se mărite.

CEZAR: De-acord. Cu cine?

ECATERINA: Cu tine. Doar o iubeşti.

CEZAR: Ai ascultat la uşă?

ECATERINA: A, nu, dar aşa e firesc... Doar tu n-ai violat-o ca un borfaş oarecare... *(Către Sergiu.)* Mi-ar face o mare plăcere să fiti naşul Irinei şi al lui Cezar.

CEZAR: Dar.

ECATERINA: Nu te-am întrebat nimic.

CEZAR: Dacă nu lua luminai, n-ar fi fost vorba de nuntă. Asta a vrut? A luat zece pastile ca să se mărite cu mine?

ECATERINA *(lui Sergiu, calmă):* Irina era o fată bună la învățătură, îşi făcea singură rochițele, nu umbla prin baruri, nu-şi vopsea părul, era cinstită. O fată cinstită trebuie să aibă şi pe mai departe o viață cinstită.

CEZAR *(face gargară, punînd într-un pahar apă şi sare):* Şi-a venit căpcăunul. Şi-a vrut să moară, cinstită: dacă trăia aşa fără să-şi vopsească părul şi croindu-şi singură fustele, era o nimeni: dar dacă murea, era altcineva, cineva! Era, nimic, şi devenea totul...! Era o zi senină, cu cerul albastru cînd ea a întîlnit un. .. etc., etc. Un animal i-a rupt hainele şi ea a murit scîrbită etc., etc., *(Face gargară.)*

ECATERINA: Cam aşa, cu mici adăugări: fata a rămas plină de lacrimi, nu-i venea să creadă şi încerca să-şi pieptăne părul încîlcit... *(Intră din camera ei, deschizînd uşa, Irina, fără să fie simţită.)* Trebuie să se mărite cu tine, cine altcineva o mai ia?

CEZAR: Facem întîi circ cu luminai, că e mai spectaculoasă aşa nunta. .. O jună copilă agonizînd în spital ne face mai sensibili... Moartea e *(gargară)* teatralizată, *(gargară)* e pusă la cale... Poate chiar de dumneata.

ECATERINA: Sinuciderea a fost ideea ei, proastă, căsătoria e ideea mea, foarte bună! Ea a vrut să scape de ruşine, a crezut că asta e soluţia, pastilele.

CEZAR: Sinuciderea e o soluţie.

ECATERINA: Şi căsătoria e o soluţie, mai bună.

CEZAR: Căsătoria e cea mai bună soluţie, dar nu-i un argument.

ECATERINA: Moartea ei era un argument?

CEZAR: Să nu luăm în tragic *(gargară)* o întîmplare cu o fetişcană ce visează noaptea feţi frumoşi... Prea multe rochiţe croite, prea multe unghii nefăcute, prea multe vise stopate, prea mult erotism *(gargară)* sugrumat pot s-o ducă la luminai pe o puştoiacă ce-are medii de nouă şi zece *(gargară).* Ce vrei?

ECATERINA: Atunci dai douăzeci de mii şi eşti iertat. *(Cezar face gargară.)* Ai bani la cec, cîştigi destul cu fotbalul, te mai împrumuţi...

CEZAR *(punînd paharul pe măsuţa de lingă chiuvetă):* Am impresia că mă crezi un dobitoc. Toţi mă credeţi un om gata să se-nsoare, să dea bani, un dobitoc!

ECATERINA: Doctorul Cristoloveanu care a îngrijit-o pe Irina şi care te cunoaşte de la stadion are o părere foarte bună despre tine.

SERGIU: Vezi, şi spuneai că toţi te consideră...

ECATERINA *(lui Cezar):* Şi ef te consideră un dobitoc.

CEZAR: Spuneai că are o părere excelentă despre mine.

ECATERINA: Da, el te consideră sănătos ca un taur. *(AU ton.)* Eu nu te cred un dobitoc, Cezare. Eşti puţin nervos, nu eşti lipsit de minte. Tu înţelegi că Irina are nevoie de linişte. Doar tu nu vrei să-ţi putrezească tinereţile prin puşcărie.

IRINA *(din prag):* Mă tîrguiţi?

ECATERINA: Aici erai, bine, vino mai aproape... *(O ia de mînă.)* Tu ai ceva zestre, ai şi şcoală... Anul ăsta n-o să mai urmezi, trebuie cineva să plătească.. . El vrea, nu te tîrguim. Mi-a spus că are bani şi că aduce şi el o zestre bună în casă.

IRINA: Nu mă interesează nici o zestre.

ECATERINA: Pe mine mă interesează viaţa fetei mele.

CEZAR: Clubul „Universitatea" mi-a promis o sumă frumuşică de bani, şi... că-mi dau examenul de admitere dacă voi juca la ei — căsătoria asta îmi încurcă toate planurile !

ECATERINA: Dă banii, însoară-te şi las-o pe fată aici şi-ţi vezi de planurile tale...

IRINA: Mamă, nu-mi place cum vorbiţi despre mine. Vrei să ne căsătorim fără voia noastră? Nu-1 vreau, e un nenorocit!

ECATERINA: Mai bine să ai în casă un soţ nenorocit, decît să nu-1 ai deloc. Nu vreau să te-arate lumea cu degetul.

IRINA: Aşa n-o să mă arate?

CEZAR *(mai blînd):* E nefiresc ce vrei să ne obligi să facem.

ECATERINA *(Irinei):* Nu mai ai nimic de aşteptat de la altcineva, n-o să te mai ia nimeni... Viitorul tău este legat de al lui. ..

SERGIU: Va fi o nuntă tristă. ..

ECATERINA: Oricum să fie, numai nuntă să fie.

CEZAR *(lui Sergiu):* Ajută-mă să le explic... Nu vreau!

ECATERINA: Nu te obligă nimeni, dar tu nu eşti un dobitoc, cum singur ai recunoscut. Vreau să te anunţ că m-am interesat la avocatul Poenaru Emil, îl cunoşti, ăla de s-a dat peste cap cu maşina... Mi-a spus că în asemenea cazuri. . . Vezi că eşti atent? Există în lege o prevedere... în sensul că dacă vinovatul se căsătoreşte cu victima, acţiunea penală se stinge. *(Arătîndu-i o hîrtie.)* Azi am înaintat actele de dare în judecată. *(Iese.)*

CEZAR: Va să zică totul este de vînzare.

IRINA: Nu, nu e totul de vînzare.

ECATERINA *(reintră):* Am uitat să spun: nunta sau logodna. .. o putem face poimîine, duminică.

CEZAR: Şi eu m-am interesat... Prevederea care salvează de pedeapsă pe cel care se căsătoreşte cu victima are

în vedere situaţia cînd se poate lega o căsătorie fericită, întemeiată pe afecţiune, întreabă-1 pe Poenaru, căsătoria care, chiar aşa scrie, să surmonteze resentimentele violului. .. Iar Irina mă urăşte !

ECATERINA: O să-i treacă.

IRINA: Dar aici e o vînzare în toată regula. Şi părerea mea nici nu vă interesează.

CEZAR *(Irinei):* Te rog foarte mult nu accepta aşa ceva... Te rog să mă înţelegi şi pe mine, mi s-a oferit o şansă în vară să intru la facultate, nu pot să-i dau cu piciorul! E vorba de cariera mea, să m-adun şi eu de pe drumuri. Pentru o greşeală trebuie să plătesc toată viaţa? Sau vrei să intru la puşcărie? Te rog să mă ierţi, am fost beat, idiot...

ECATERINA: Dobitoc... *(Iese.)*

CEZAR: Dobitoc! *(Irinei.)* Ai şi tu demnitate, nu poţi accepta aşa ceva, să ne luăm doar ca... Irina, ce vrei, în alte ţări poate nu se pedepseşte asta cu închisoarea. Şi maică-ta, penibil, mi-a cerut bani. .. N-am bani... N-am bani pentru aşa ceva! Irina, te rog. ..

IRINA: Atunci o să ne căsătorim fără bani, Cezar...

CEZAR: Dar nu te iubesc, nu-mi place mutra ta. ..

IRINA: O să-ţi placă, Cezar.

CEZAR: Eşti îngrozitoare!

IRINA: Degeaba mă jigneşti, Cezar, n-o să renunţ la tine.

CEZAR: Irina, pentru Dumnezeu, trezeşte-te.

IRINA: Cezar, tu eşti singura mea salvare.

CEZAR: N-ai nici un pic de demnitate.

IRINA: Fiindcă te iubesc, Cezar... *(Intră Ecaterina.)*

CEZAR: A fost o greşeală, de ce vrei toată viaţa să ne chinuim?

ECATERINA: Ea nu te-a forţat la nimic, ea n-a greşit!...

CEZAR *(Irinei):* Nu te puteam crede atît de laşă... îmi vine să urlu.

IRINA: Tu mă umileşti, şi tot tu te superi... Cezar, dă-mi mîna. ..

CEZAR *(îi dă două palme):* Să te ia dracu!

ECATERINA: Cezar! *(Se apropie de el încet. El stă înlemnit, îl sărută pe frunte.)* Cezar, băiatule, aţi început să vă-nţelegeţi. *(Lui Sergiu.)* Vino cu mine în pivniţă s-aducem vin, în seara asta facem logodna. *(Iese urmată de Sergiu.)*

CEZAR: Mie-mi plac femeile...

IRINA: Foarte bine.

CEZAR: Cînd sînt cu ele vreau să mă sărute, să...

IRINA: Foarte bine.

CEZAR: îmi place să fiu iubit, aşa că iubeşte-mă.

IRINA: Nu te indispune cîtuşi de puţin faptul că eşti neobrăzat?

CEZAR: Deloc. îmi face chiar plăcere. Eu sînt fotbalist... *(Rîde.)* Ca să cîştigi, trebuie să ataci, şi cine atacă e neobrăzat... De-ar avea obraz ar sta dracului cuminte şi-ar dormi pe el, dar mie-mi place să dorm pe altcineva, lîngă obrazul altcuiva.

IRINA: Poate-o să dormi pe un gunoi.

CEZAR: Vă consideraţi un gunoi, doamnă?

OLIVIU *(intră):* Irina, bine că te pot ţine de mîini. *(îi ia mîinile într-ale sale.)* Dacă nu te făceai sănătoasă, eu nu mai aveam nici un rost să trăiesc...

SERGIU *(revine cu sticle):* Sînt bucuros că toţi o iubim pe Irina... *(Ei.)* Eşti într-adevăr fermecătoare !

IRINA: Vai, de ce-mi spuneţi aşa, nu sînt o fată frumoasă.

OLIVIU: Ba da, Irina, eşti foarte frumoasă. Am să-ţi pun melodia care-ţi place ţie... *(Magnetofonul cîntă: „Floricele de porumb.")*

IRINA: Am înregistrat-o după ce mi-ai cumpărat floricele de porumb în piaţa de vechituri. .. N-am mai mîneat floricele de porumb de cînd eram mică.

SERGIU: Hai după vin... *(Iese. Oliviu nu-l urmează, ci iese pe uşa ce dă afară.)*

CEZAR: Ce-ai simţit la spital? Iartă-mă că te întreb, dar ceva tot trebuie să te întreb. Spălaturile la stomac sînt îngrozitoare, şi eu m-am îmbătat odată de-am crezut că mor şi m-au spălat nişte babe cu apă caldă şi cu balegă, cu un furtun... Ei, da, nu răspunzi, şi eu vreau să te distrez. Da, eşti sobră, tu ai suferit. Şi eu nu-ţi respect suferinţa.

IRINA: Nu valorează nimic suferinţa mea şi nici respectul ce nu-1 ai faţă de mine. Ei, da, n-a fost uşor...

CEZAR: Dar ţi-a plăcut să te perpeleşti, altfel nu-ncercai porcăriile alea de tablete... Nu, tu n-ai făcut asta

ca să mă şantajezi să ne căsătorim, tu ai vrut să suferi, să mori... *(Ea îl priveşte.)* Sau n-ai ştiut ce faci, ți s-a întunecat mintea şi... De ştiai precis, ori nu le luai, ori luai mai multe. Aşa, suferi... Şi nu plîngi, şi mă priveşti ca pe un limbric degenerat. .. *(Rîde.)* Nu-ți pasă de suferința ta, căci nu dai doi lei pe trupul tău pîngărit de un limbric degenerat! *(Sec.)* îl dispre-țuieşti că s-a lăsat în brațele unui fotbalist fără materie cenuşie în bilă. Suferința îți face bine, văd că te bucuri! Te pedepseşti singură. Şi mai ce? *(Surîzînd.)* Te inițiezi în moarte suferind, te-ai inițiat, o cunoşti, ai simțit-o de-aproape, şi deci eşti cu mult mai superioară decît mine, un limbric care scuipă pe orice şi nu simte nimic! Nu e în stare să simtă nimic! Suferința ta are o rațiune, te inițiezi şi...

IRINA: Du-te la antrenament, ai duminică meci şi e păcat să-ți pierzi condiția fizică spunînd prostii şi trăgînd din țigară. . .

CEZAR: Du-te la mănăstire, adică. Ei, nu mă duc la stadion. Nu ştiu nimic, sînt un tîmpit, dar stau aici, nu mi-e frică de tine. Şi n-am nici un fel de remuşcări.

IRINA: Mai bine ai alerga pe stadion, să-ți menții muşchii în condiție bună.

CEZAR: Altfel n-am nici un rost? Nici nu vreau. Uite ce picior am, şi ce piept! De bărbat! Eu nu-mi dispre-țuiesc picioarele care-mi dau o pîine şi nici nu vreau să mi le retez sau să beau ca în melodrame pilule să crăp... Nu vreau ca tine să-mi eliberez sfîntul cuget, spiritul, sufletul de trupul întinat, he, *(rîde)* he... Ce-ai vrut tu să demonstrezi? Că lumea e fără dragoste, de eu nu te-am iubit cu adevărat.. . He, he, lumea e moartă, de iubire e moartă. Trezeşte-te, nu e nimeni criminal dacă tu eşti nebună.

IRINA: îmi face mare plăcere cînd mă insulți, continuă.

CEZAR: Ce-ar fi însemnat sinuciderea ta? Că lumea e moartă, eu, societatea, he, he... Un coteț, o cocină de porci, şi nu trebuie salvată! Fîs! Onoarea cui sal-vată?

IRINA *(rîde)*: Acum încep să te iubesc: eşti un bufon genial. Mă insulți ca să mă trezeşti din visul meu prost, sa

mă aduci cu picioarele pe pămînt... Ca să te iubesc, aşa cum eşti. Guraliv, dar cu trup frumos, sincer.

CEZAR: într-adevăr n-ai mai cunoscut alți bărbați înaintea mea?

IRINA: Esti si gelos, iubitule?

CEZAR: Răspunde.

IRINA: Bărbați? Ce, masculi? *(Rîde.)* Eşti indiscret şi indiscreția e mania impotenților. A neputincioşilor. ..

CEZAR: Ai cunoscut sau nu?

IRINA: Ei, bine, ultima oară am avut un iubit atît de frumos că-mi scăpa printre degete ca un peşte. *(Intră Nichifor.)*

CEZAR: Da, şi pe urmă, tu — şi voi, toată familia mă acuzați pe mine de toate decepțiile voastre.

IRINA: Te-nşeli, iubitule, n-ai nici o vină. Eu mă simt responsabilă, ca să zic aşa, de toate decepțiile mele. Şi una dintre ele eşti tu, peştele meu drag. *(Iese. Intră Sergiu, cu sticle.)*

SERGIU: Ce grozave erau orele noastre de geografie.

NICHIFOR: Nu m-ai întrebat nimic despre Ingeborg. *(Iese Cezar.)*

SERGIU: Ştiu c-a murit într-un accident de motocicletă.

NICHIFOR: Avea un maieu cu o motocicletă pe piept.

SERGIU: Era teribilă, conducea grozav motocicleta... Voia s-ajungem amîndoi la Roma pe motocicletă şi să luăm o creangă de măslin... O dragoste de liceist.

NICHIFOR: Taică-său avea un atelier mecanic într-un tîrg din. .. A fost prin Bărăgan, la vînătoare de dropii.

SERGIU: Voia să vedem şi Vezuviul... Era înnebunită că lava aceea nebună şi distrugătoare, şi strălucitoare, şi izbucnind în înălțimi nestăpînită, regească, da, cum îi plăcea ei să spună... acuma, lava e un foarte bun bălegar... *(Rîde.)* E bun pentru îngrăşat grădinile, să crească varza şi guliile şi ceapa...

NICHIFOR: Ingeborg.'..

SERGIU: Avea un nume de pasăre şi-a murit stupid. A alunecat, era polei, mergea prea tare?

NICHIFOR: Nu ştiu. Asta era casa ei, mi-a vîndut-o mie, taică-său.

SERGIU: El mai trăieşte?

NICHIFOR: Cine nu trăieşte, e mort. *(A intrat la el, văzînd-o pe Irina.)*

IRINA *(vine cu nişte cămăşi într-un lighean):* Am să-i spăl tatei cămăşile. E mereu morocănos, oare o fi fost vreodată altfel?

SERGIU: Poate aşa e firea lui.

IRINA: Bine-ar fi... Si bine-ar fi si de n-ar afla nimic.

SERGIU: Ce să afle? '

IRINA: Nimic.

SERGIU: Că-i speli cămăşile pe ascuns? O să se bucure. *(Intră Sabina, mergînd nesigur, cu mersul dintotdeauna al orbilor.)*

IRINA: Vrei ceva, bunico?

SABINA: Vreau să te-ntreb unde este pisica?

IRINA: A murit, ti-am mai spus.

SABINA: Cea albă.

IRINA *(apropiindu-se de ea):* Şi cea albă. Acum cinci ani.

SABINA: Ştiu. Te-ntreb doar ca să avem şi noi despre ce vorbi.

IRINA: Vai, dar noi vorbim despre orice.

SABINA: Vezi cum mă minți? Nu vorbim decît despre pisici. Adică despre treburi neserioase.

IRINA: L-ai cunoscut pe prietenul lui Cezar? Domnul Sergiu...

SABINA: Mă tragi de mînecă, să ştiu că e aici şi să nu spun vreo boacănă. Domnule Sergiu, dumneata ai pisici?

SERGIU: Nu.

SABINA *(plecînd în camera ei):* Atunci cumpără-ți! Ca s-avem despre ce vorbi.

IRINA: E ca un copil care învață să păşească. în tinerețe a fost frumoasă ca o păpuşă. *(Tare, către Sabina.)* Bunică, cum ai fost cînd erai de vîrsta mea?

SABINA: în tinerețe am fost frumoasă ca o păpuşă. Acuma m-am cocîrjat şi mi s-au micşorat mîinile şi picioarele şi capul mi s-a-mpuținat... Doamne, ce e bătrînețea, ajungi o mînă de carne bătrînă. Arăt ca o maimuță bătrînă? Dacă n-arăt, o s-arăt. Simt c-o s-ajung cît o păpuşă de cîrpe cînd o să mor, uite-atîta. Irino, să nu te joci atunci cu mine de-a păpuşile, c-o să uit că sînt moartă!

IRINA: N-o să mori niciodată.

SABINA: Bancuri de fată mare, o să mor, doar n-o să stau tot timpul de vorbă cu tine despre pisici. *(Iese.)*

SERGIU: Are umor, sînteți o familie veselă.

OLIVIU *(intră de afară şi-i pune Irinei în brațe cîteva pachețele. Ea nu mai spală pentru un timp rufele din lighean):* Ți-am cumpărat un costum de baie formidabil şi-un colac de salvare formidabil. Mîine mergem la rîu să-nveți odată să nu mai înoți ca toporul... Ți-am cumpărat şi un ceas cu cuc. *(Sergiu intră în baie.)*

IRINA: Chiar va fi al meu?

OLIVIU: Tot ce este al meu va fi cîndva al tău, inclusiv pendula. *(Rîzînd.)* Ți-am mai spus, şi-o să-ți mai spun, dar să rămînă între noi: tot ce-o să cîştig, o să fie al tău.

IRINA: ...inclusiv ce-o să cîştigi la loto-pronosport, n-am uitat gluma.

OLIVIU *(o sărută pe frunte):* Cine are memorie, trebuie sărutat pe frunte, să ai şi tu memorie... *(Reintră Sergiu.)* Dumneata ai memorie?

SERGIU: Artiştii n-au memorie, numai tîmpiții au memorie.

IRINA: Ai scăpat, de aveai, te săruta şi pe dumneata pe frunte.

OLIVIU: Plec, sînt luat în balon. *(Urcă la el în cameră.)*

SERGIU: Şi ăsta e amuzant, profesorul de pescuit subacvatic. *(Priveşte costumul de baie.)* E mereu aşa, cu pendule, cu cuci?

IRINA: De cînd a revenit, aşa e, amuzant.

SERGIU: De unde s-a reîntors profesorul?

IRINA: Nimeni nu ştie de unde, dar toată lumea ştie că de la puşcărie.

SERGIU: Vesel, dar cam cărunt. E inteligent?

IRINA: Nu ştiu, cînd îl văd aşa de simpatic, mă pierd, uneori mi se moaie genunchii, ori îl privesc ca o caraghioasă, fără să-l mai ascult. Cred că e inteligent.

SERGIU: Sigur este, nu orice prost e în stare să delapideze, pentru asta trebuie un spirit luminat. E galanton, îi place să facă altora cadouri, să se simtă ei fericiți. .. Crezi că banii pe cucul ăsta nu i-a şterpelit de undeva? Cred c-a vîndut toată fabrica de gheață pentru un

costum de baie. Zău că-mi place, e o figură, numai să nu-1 mai prindă poliția şi să-i facă iar vreo figură.

IRINA: Acum două săptămîni ne-a plimbat pe mine şi pe mama cu motocicleta lui cu ataş pînă la Poiana Braşov, am băut bere.. . a fost grozav... *(începe să spele din nou rufe.)* Doamne, aş vrea să nu fie aşa! Este imposibil să fie asa!

SERGIU: Cum?

IRINA *(pleacă cu ligheanul, să-şi ascundă emoția ce-o sugrumă):* Nicicum. .. *(A ieşit. Se aude Nichifor urlînd. Apare din camera lui, răvăşit, țipînd.)*

SERGIU: Ce-ai pățit?

NICHIFOR: Doamna bătrînă şi ştirbă şi grasă care m-a omorît alaltăieri vrea să mă scuipe într-o closetă.

SERGIU: Ai visat.

NICHIFOR: N-am visat, sînt mort de-alaltăieri, nu se vede c-am unghiile vinete şi lungi?

SERGIU: Nichifore, cu mine nu fă pe ticnitul, te ştiu din şcoală... Atunci îi duceai de nas pe profesori, nu erai nebun...

NICHIFOR: Acuma tu eşti nebun şi vrei să mă duci de nas pe mine că eşti sănătos. N-o să-ți meargă. *(Intră Mir cea ducînd-o de braț pe Irina. Ia două pahare de pe masă.)*

MIRCEA *(ciocneşte cu Irina):* în sănătatea ta ! Mă bucur.,. Cîndva, poate nu peste mult timp am să-ți spun o taină.. .

IRINA: De bine?

MIRCEA: De ce crezi că nu de bine? *(îi oferă.)* Cerceii mamei mele... Şi ea a avut un secret. *(Ecaterina vine încărcată din pivniță.)*

IRINA: O să mi-1 spui?

MIRCEA: Nu ştiu... *(Rîde.)* Să ai noroc! *(Pleacă la el.)*

ECATERINA '*(turnînd vin în pahare):* Să bem pentru sănătatea fiilor noştri! *(îl serveşte pe Cezar care a revenit.)* Nasule, urează-le roade bogate, veselie...

SERGIU *(închinînd):* Ce să spun? Să fie fericiți! îmi pare foarte bine că totul s-a terminat cu bine.:. Altfel... Cezar, zău, eşti un norocos. Irina este o fată. splendidă şi jur pe..

CEZAR *(rîzînd):* Jură. pe măseaua ta de mirite.

SERGIU: Jur pe măseaua mea de minte că dacă nu eşti cavaler te bat... la propriu, cu pumnii! Irina, să ai încredere în naşul tău. .. Mi-ar place să fac un film cu tine. ..

ECATERINA: Poate n-are talent.

CEZAR: Pentru film nu trebuie să ai talent, trebuie să ştii doar să te mişti şi să dai din coate.

SERGIU *(vesel):* Jur pe măseaua mea de minte că de se va atinge cineva măcar c-o floare de Irina am să-i frîng gîtul!

NICHIFOR: Dacă-i frîngi gîtul, ai putea să-1 omori.

SERGIU: Toate zilele să vă fie grozave ! *(Ciocneşte cu Irina, apoi cu Cezar. Lui.)* Urează-i şi tu...

CEZAR *(Irinei):* La mulți ani!

ECATERINA: Sărutati-vă...

IRINA: Altă dată.

CEZAR *(Irinei):* Cînd vrei tu... luni, marți, miercuri... în ce zi vrei tu. Am să-ți fac toate zilele grozave. *(Ciocneşte cu ea.)* Care zile îți plac ție cel mai mult?

IRINA: Zilele care nu sînt în calendar.

ECATERINA *(rîzînd):* E o glumă bună... da, destul de bună.

OLIVIU *(intră, Irinei, ciocnind):* în sănătatea voastră...

IRINA *(prinzîndu-l în brațe):* Tu eşti prietenul care mă iubeşte cel mai mult... *(Aproape sugrumată.)* Nu vreau să mor. *(Desprinzîndu-se de el.)* Să nu mă laşi, ajută-mă, am nevoie...

ECATERINA *(Irinei):* Lasă, dragă, toți o să te ajutăm... o să fie bine, o să uiți.

IRINA: Amintirile astea le poți uita?

ECATERINA *(fermă):* Ei, nu mai da, dragă, şi tu atîta importanță la toate fleacurile.. . Gîndeşte-te la viață, nu... Ce e moartea? Ei, nimic, e doar o umbră. Ai să ai copii...

NICHIFOR: Noroc! Noroc!

"IRINA *(lui Oliviu, calmă):* Toți au ochii ațintiți spre mine, liniştea lor depinde acum de mine, victoria lor, bucuria lor. Salvarea lor.

NICHIFOR: Noroc! Noroc! Nu m-aude nimeni. Strig ca psalmistul şi nu-mi răspunde nimeni şi eu n-am ocUhnă cu paharul în mînă...

IRINA *(lui Oliviu)*: Dar de-aş fi murit n-ar mai fi îndrăznit nimeni să-şi bată joc de-o fată, să murdărească...

NICHIFOR: Noroc! Noroc! Cînd vreau să-i conving pe spectatori să țină cu „Ciocanul", strig în tribune ca psalmistul :„Viața mea se iroseşte în durere de nu țineți cu «Ciocanul» şi anii mei în suspine se duc de nu țineți cu «Ciocanul». Din cauza ticăloşiei mele că n-am ținut o singură duminică cu «Ciocanul» puterea mea se dărăpănă şi oasele mele se macină". Şi de frica psalmilor, tribunele strigă. *(Strigă.)* „Hai, Ciocanul"! *(Suflă într-o trompetă.)*

ECATERINA *(lui Cezar):* Fii şi tu mai galanton...

CEZAR *(Irinei):* Vrei să ne plimbăm puțin?

IRINA: într-adevăr vrei să ne plimbăm?

CEZAR: Acuma o să mă bănuieşti că orice-ți spun nu-i adevărat.. . Vreau să ne plimbăm. ..

IRINA: Foarte bine, aş vrea aşa să fie, fără nici un vicleşug...

ECATERINA: Ei, şi tu, n-o să mai fie nici un vicleşug ca să te convingă de ceva, o să-ți spună...

IRINA *(lui Cezar):* între mine şi tine să nu mai existe decît adevăr.. .

ECATERINA: Da, dragă, bineînțeles...

IRINA: Şi-ntre mine şi voi...

NICHIFOR: „Hai Ciocanul!" *(Dă noroc.)* Le spun: de nu strigați „Hai Ciocanul" picăm în B, adică murim şi nu vom mai avea fotbal şi duminicile vor fi moarte şi duminicile moarte sînt... nimic, haos, în moarte toate reintră în haos, aşa că... „Hai, Ciocanul"!

IRINA *(ieşind, urmată de Cezar):* între noi să nu fie decît adevăr, mamă, nu glumesc.

ECATERINA: Sigur, dragă, nici o minciună, nici atîta! *(închide uşa în urma lor.)* Uf, şi tinerii ăştia, nu ştiu >• să spună decît vorbe umflate...

SERGIU: E vîrsta cînd ei cred în ce spun...

' ECATERINA: Dar eu nu cred? Cred, dar nici chiar aşa, că fără cîte-o minciună care să-ți facă plăcere, nimic n-are haz ! Altfel viața e îngrozitoare ! Doar nu sîntem nebuni, că numai nebunii spun toată ziua exact ce ; gîndesc.

NICHIFOR: Noroc! Noroc! *(Nichifor urcă la el, urmat de Sergiu.)*

ECATERINA: Asta e fericire, să fii nebun? Crezi că vrea cineva să fie nebun ca Nichifor ca să fie fericit? Asta e fericire: toată ziua, „Hai, Ciocanul!?" *(Nichifor şi Sergiu intră în camera lui Nichifor.)*

OLIVIU: Să bem pentru sănătate ! La mulți ani!

ECATERINA: Fericire!

OLIVIU: Am să plec o vreme de-aici, am nevoie de-o slujbă mai bună.

ECATERINA *(îl prinde în brațe):* O să rămîi, te plătesc eu.

OLIVIU: Şi ce să fac aici? *(Intră de afară Irina să-şi ia balonzaidul.)*

ECATERINA: Nimic. Să mă tii pe mine în brațe.

OLIVIU: Asta e nimic?

ECATERINA *(veselă):* în orice caz e mai puțin decît să pupi în... un şef... *(Se sărută. Irina iese încet afară.)*

OLIVIU: Ai auzit ceva?... A intrat cineva?

ECATERINA: Nimeni. Vîntul a bătut fereastra... Trebuie s-o închidem... *(Veselă.)* într-o dimineață a intrat o pasăre în cameră. Şi-atîta s-a zbătut pînă a nimerit iarăşi fereastra deschisă... *(îl sărută.)* Dragul meu, bine că Irina trăieşte, vom fi toți fericiți...

CORTINA

PARTEA A II-A

NICHIFOR *(vine de afară urmat de Cezar):* Am fost în paradis! Am fost în raiul pe care voi l-ați pierdut î

SABINA: El e cu mintea tot timpul în rai.

NICHIFOR: Am văzut luminile raiului, am ascultat muzica raiului...

SABINA: La ce era cîntată?

CEZAR: La fanfară.

SABINA: Ştiam c-ai fost la puşcărie, nu în rai. Acolo pentru ce-ai fost?

NICHIFOR: La puşcărie?

CEZAR: Ca să mediteze.

NICHIFOR: Pentru c-am furat. *(Ca trezit.) Acolo* totuşi n-am fost, dar dacă mă străduiesc. . .

CEZAR: Oliviu a fost acolo, tata, el, a fost dincolo, în paradis.

SABINA: Dar ce cauți tu aici, dac-ai fost în paradis?

CEZAR: Ca să ne mîntuiască pe noi.

SABINA: Mai bine rămîneai acolo.

CEZAR: Porcul paşte iarbă verde.

NICHIFOR: Nu porcul, calul paşte iarbă verde.

CEZAR: N-are importanță un verb: paşte! N-au altele, mult mai grozave nici o importanță, dar un biet verb păşunist! Mai bine rămîneai în rai la fabricarea luminii... Căci de-acolo ne vine lumina sfîntă a înțelepciunii. *(Cezar e furios. Către Nichifor care s-a aşezat fluierînd la masă şi dezleagă cuvinte încrucişate.)* Nu mai dezlega cuvinte încrucişate, sînt o calamitate, ca ştiința, tabla înmulțirii, pescuitul submarin... Da, dezleagă, şi raiul e un joc de cuvinte încrucişate: r, a, i! Acolo totul e perfect, omul e om, nu-1 poți transforma în porc, în obiect, în animal, în nimic. Dar rămîi în

raiul tău, fii fericit acolo, să nu cumva să-ți vină mințile la cap! Raiul e starea de nebunie a omului! Uitați-vă la el! *(Nichifor rîde.)* E fericit!

NICHIFOR *(strigă, ca o descoperire):* Vînturile nu mai vor să bată! Vînturile nu mai vor să bată! *(Intră la el, urmat de Cezar. De afară intră nervos Sergiu.)*

SERGIU: Nu e nimeni acasă?

SABINA *(e la fereastră, privind în gol, ascunsă de un ficus):* Nimeni.

SERGIU: Dumneata eşti bunica... cum eşti nimeni?

SABINA: Sînt ca şi cum n-aş mai fi. Unde este Irina?

SERGIU: A... a fugit în alt oraş.

SABINA: Ştiam c-o să plece. Dormeam în aceeaşi cameră şi noaptea o auzeam plîngînd sub pătură.

SERGIU: De ce nu i-ați spus părinților ei?

SABINA: De cînd am orbit nu mă mai ascultă nimeni, sînt prea bătrînă, şi bătrînii bat cîmpii. Dumneata eşti un om bun. ..

SERGIU: Sînt şi eu ca oricare...

SABINA: Ba nu, ai vrut să fii naşul ei, şi eşti... Trebuie să ai grijă de ea. Am să-ți spun un secret. Irina scria într-un caiet... îl ținea sub saltea. De cînd am bănuit c-o să fugă, l-am luat la mine. *(îl scoate din sîn: e un carnețel.)* Sînt gîndurile ei, ca ale oricărei fetişcane. Eu nu pot să citesc, păstrează-1, poate că altcineva l-ar arunca în foc de l-ar citi. *(îi dă caietul şi iese în timp ce Mircea vine în pijama din camera lui.)*

SERGIU *(lui Mircea):* Fata dumitale a fost găsită pe linia ferată şi dumneata stai în pijama şi nu spui o vorbă! *(Apare Oliviu de afară.)*

MIRCEA: Ce să spun? Ştiu că Irina..

SERGIU: Un tată nu crezi că are şi alte datorii față de copilul său decît să spună nişte vorbe goale?

MIRCEA: N-am nimic ce să spun, Irina de mică a fost legată de maică-sa, ea o pieptăna, îi spunea poveşti... îi spuneam şi eu, dar de mine s-a apropiat doar de cîțiva ani...

SERGIU: De tată e normal să se apropie mai tîrziu un copil, dar atunci el este totul, el e calea în viață, el dă legea, el e Dumnezeu, adevărul... Şi cum ai arătat

dumneata în ochii ei, daca ea n-a ştiut să treacă peste un moment greu?

MIRCEA: Eu mergeam vara cu ea la mare. ^ ^

SERGIU: Atîta e destul? ᴰ ᵘ ™ ™ ™*ₛₑ ₙᵤ doar tatăl să fii în ochii ei max ^ *f* ^ ^ *n* *k* puterea bar- de carne şi sînge, ci < ™ J ^ £ ^ ^ £ ţ a că ease bătească a lumii, daca ^ ^ X t i '

.a aaaposr uc ——————

MIRCEA: Cred c-am avut multe defecte.

SERGIU: Se vede, altfel ea nu nimerea sub tren

MIRCEA: N-am fost un tată prea bun.

SERGIU: Dacă erai, ea nu-şi pierdea firea, conştiinţa ei nu era atît de răvăşită şi lumea nu părea atît de zăpăcită, *(Intră Nichifor. De afară intră Ecaterina, stupefiată.)*

SERGIU: Dar aici nu-i vorba de o sinucidere, aici e vorba de o crimă. Se ascunde ceva. ..

NICHIFOR: Şi cine crezi că e vinovatul?

SERGIU: în orice caz nu sînt eu.

NICHIFOR: Vînturile numai vor să bată! Corăbiile se înnămolesc şi pier! *(Iese.)*

MIRCEA: Nimeni nu e vinovat cu nimic. ..

ECATERINA: A fost o dragoste nenorocită.

SERGIU: De ce n-aţi făcut nimic pentru ea?

ECATERINA: Erai aici, am făcut tot ce s-a putut, chiar am logodit-o.

MIRCEA: Poate că nu trebuia.

ECATERINA: Cine ştie ce trebuia făcut?

SERGIU: La mijloc e o crimă, şi vă jur, cum îi jur şi Irinei că nu mă las pînă n-o descopăr. *(Ecaterina intră la ea. Mircea la el. Vrea să plece şi Oliviu. Sergiu îi pune mîna pe umăr.)* Hai, nu pleca.

OLIVIU: De fapt ar trebui tu să pleci.

SERGIU: Eu n-o să plec pînă nu descopăr secretul acestei, adevărul acestei. ..

OLIVIU: Secretele descoperite sînt periculoase.

SERGIU: Mă ameninţi? Casa asta, familia asta poartă în ea moartea.

OLIVIU *(ironie retorică):* Precum omul poartă în celulele sale propria sa moarte! *(Alt ton.)* Ai mai spus asta,

SERGIU: Unde?

OLIVIU: Ieri, aici, Ecaterinei. Te repeţi.

SERGIU: Ti-a spus ea ce i-am spus!

OLIVIU: E o întrebare?

SERGIU: E o constatare, o certitudine.

OLIVIU: Nu e bine să ai prea multe certitudini, s-ar putea să nu fie nici una adevărată.

SERGIU: Faci pe nepăsătorul, pe rebelul, pe extravagantul.. Şi tu... Dar aici se ascunde un cadavru! Voi vă clădiţi fericirea pe un cadavru. E între voi o legătură periculoasă. . .

OLIVIU: între care noi? îmi place că ai conştiinţă şi pentru noi, şi pentru alţii, tu eşti conştiinţa noastră pierdută. *(Surîde batjocoritor.)* Tu eşti conştiinţa lumii...Dacă ştii totul, ce mai vrei?

SERGIU: Adevărul vostru e altul decît adevărul. Moartea Irinei e un adevăr cu două ...adevăruri, sau dublu, nu ştiu cum să spun... una pare şi alta este. Dar ce propuneţi voi, prin legăturile voastre, a dus la moartea ei... Fericirea voastră, lumea voastră e o lume plină de moarte.

OLIVIU: De unde se poate trage concluzia că eu cu... sîntem nişte oameni morţi. *(Batjocoritor.)* Nişte cadavre vii... *(Sec.)* Sau o să ne spui şi-o să ne împuşte cineva? *(Curios.)* Chiar, se condamnă la moarte pentru o vină ca a noastră?

SERGIU: îţi baţi joc de mine?

OLIVIU: Dacă moartea Irinei are două feţe, dacă e dublă, he, he... dacă acuma adevărul morţii ei e dublu, nu? atunci... Atunci şi viaţa ta ar putea fi dublă, ar putea avea şi ea două feţe... Cel puţin, nu? Dacă ceva acuma e dublu, înseamnă că şi ieri a fost dublu. Şi viceversa. Dumneata eşti un artist, un maestru al dublului. ..

SERGIU: Te întreb încă o dată: îţi baţi joc de mine? Ca să mă enervez şi să plec? N-o să abandonez... Viaţa Irinei este...

OLIVIU *(întrerupîndu-l:)* ...Moartea Irinei. *(Pe alt ton.)* Du-te acasă. N-o să-ţi reuşească nimic.

SERGIU: O să găsesc adevărul acestei...

OLIVIU: Să faci dintr-un fals un adevăr, e ceva. Să faci din falsitate o artă, e ceva, nu e lucru uşor, şi o ştii bine, ai făcut atîtea filme pline de artă... în orice

caz, nu e la-îndemina oricui. Tu eşti un artist, Sergiu Patraulea. *(Se dă cu săpun pe faţă, îşi ascute briciul etc.)*

SERGIU: Aşa cred.

OLIVIU: Minţi cu artă, încît mă faci să cred că spui adevărul. *(Alb.)* Dar află: în clipa cînd ai să spui adevărul, am să te ucid. îţi interzic să mai spui adevărul.

SERGIU *(surîzînd neconvins)'.* Mulţumesc... Dar tu şi Ecaterina...

OLIVIU *(ţipă, punîndu-i briciul la gît):* îţi interzic să spui adevărul. *(Calm-)* Fiindcă de-1 spui, nu mai eşti un om cinstit.. .

SERGIU *(ca să scape):* Desigur...

OLIVIU *(precizînd):* Nu mai eşti cinstit faţă de tine, care întotdeauna nu spui adevărul.

SERGIU *(treacă de la el):* Da.

OLIVIU: Şi în gura căruia minciuna e ca la ea acasă.

SERGIU: Da.

OLIVIU: M-am obişnuit atît de mult cu minciunile tale încît cred că sînt adevăruri adevărate. Aşa că te implor — să nu cumva să te transformi şi să începi să spui adevărul.

SERGIU *(convins c-a aflat ce trebuie,şi înaltă parte trebuia spus ce ştia, ca să nu-l întărite):* Nici o grijă.

OLIVIU: Eşti un ins inteligent, şi numai oamenii inteligenţi mint atît de strălucit încît sînt luaţi în serios.

SERGIU': Numai ei.

OLIVIU: Cei care spun adevărul sînt nişte spirite vulgare. La urma urmei: nu-i nici un merit să spui adevărul. E o banalitate. Oricine poate spune adevărul. Banalitate. Oameni banali. Tu nu eşti un om banal.

SERGIU: Sper. *(Intră Cezar. Sergiu capătă voce.)* Irina a vrut să schimbe ce-i aici în casă, a vrut să intervină în lumea asta, s-o schimbe, moartea ei e grozavă şi are şi acest rol strategic, să spargă buba... Numai ea ştia ce păcate şi ce blesteme sînt pe capul părinţilor ei şi al vostru, şi a vrut să le şteargă şi să vă trezească, să le anuleze. Şi ca să nu ucidă altcineva pe alt vinovat...

CEZAR: Aici nimeni n-ar fi omorît pe nimeni...

SERGIU: Crezi? Crezi că Ecaterina nu este în stare să se răzbune? întîi te-a dat în judecată... *(Intră Ecaterina.)*

CEZAR: Nu m-a dat, a fost un şantaj... Toată nenorocirea a căzut pe capul meu...

ECATERINA: Pe-ntru tine e o nenorocire? Că eşti liber? N-ai făcut nici o zi de puşcărie ! E pe capul tău nenorocirea, nu pe-al ei, pe-al altora? *(Intră în bucătărie.)*

OLIVIU: De ce n-ai vrut de bunăvoie să vă luaţi? Doar ani de zile aţi locuit aici. . .

CEZAR: Mi-a fost frică să mă căsătoresc cu ea. Am crezut că mi se cere prea mult... şi mi-a fost frică să mă oblig şi să fiu cum nu eram.. .

SERGIU: Ea n-a mai găsit nici o scăpare, avea sentimentul că nu mai are ce aştepta, de la nimeni nimic... Şi n-a acceptat să trăiască în minciună, căci este o minciună aici, pe care o s-o aflu, şi-o injustiţie, şi-o. . .

OLIVIU: Ea a greşit, n-a avut răbdare, singurul ei păcat este nerăbdarea. . .

SERGIU: Acceptînd să trăiască în suferinţă şi-n neregula de-aici, pe care eu o numesc injustiţie, ea perpetua, ăsta e cuvîntul, tot ce era aici, relaţiile astea tulburi de-aici, vinovăţia.. .

CEZAR: A vrut să ne pedepsească?

SERGIU: A vrut să se pedepsească pe ea... Şi pe alţii. Ca să se termine odată somnul ăsta! S-a comportat ca un erou.

CEZAR: Dar eroii mor pe cîmpul de luptă: în afara tablei de şah un gest ca al ei este un act de nebunie !

OLIVIU: Nu era nebună.

CEZAR: Dar nu există eroi fără lupte, să nu-mi împuie mie capul cu tot felul de aiureli... Nu e nici un eroism aici, nu mă impresionează cu gargară.

SERGIU: Nu striga şi nu te căuta prin buzunare după hipermanganat, una strigi şi alta gîndeşti, din două lucruri făcute deodată, unul e mincinos. Nu te uita urît la mine, fiindcă tot va trebui să spui adevărul.

CEZAR: Ce adevăr?

SERGIU: Ce s-a mai întîmplat între tine şi ea şi noi nu ştim.

CEZAR *(scoate din buzunar o sticlă de coniac. îşi toarnă într-un pahar şi bea):* Ştiţi... *(Calm.)* Am visat-o astă-noapte. De zeci de ori m-am trezit, de. zeci de ori am mai visat-o. Sîntem la cununie. Schimbăm inelele, eu o mîngîi...

OLIVIU: Ai grijă de ea... Dar de-ar trăi ai fi în stare să n-o jigneşti? N-ai fi, aşa c-o visezi de pomană. De ce bei? Ca să uiţi. Ce să uiţi? Visele? Dar ele sînt mincinoase, tu niciodată n-ai voit ce visezi acuma, niciodată n-ai visat ce visezi... Bei ca să ne faci pe noi să credem că suferi. Mai bine ai visa cum i-ai rupt bluza. ..

CEZAR: Nu mă credeţi.

SERGIU: Eu te cred.'

OLIVIU: Eu nu.

CEZAR: Nu m-a vrut.

OLIVIU: Nu te-a putut minţi că te vrea de bărbat. D-aia s-a... Fiindcă tu... Nu mai bea!

CEZAR: Era mai bine dacă intram la închisoare.

OLIVIU: Atunci de ce te-ai rugat de ea să te ierte? De ce-ai plîns la picioarele ei ca un caraghios?

CEZAR: Nu puteam bănui ce-o să se întîmple... *(Bea.)* Moartea are ceva bun în ea? Rămînînd aici, înjurîndu-mă, suferind, se bătea pentru viaţa ei, da dovadă de viaţa ei, aşa... retrăgîndu-te.. . în linişte, aşa nu-mi poate da mie lecţii de cum să trăiesc. Şi nici voi să nu-mi daţi.

SERGIU: Fiecare om are acest drept, acest drept al său la linişte, de linişte. .. Cînd eşti tînăr mai ai curajul ăsta de a te retrage în linişte.

CEZAR: Nu e un curaj, e o prostie.

SERGIU: Şi prostia e un curaj. .. Tu de ce n-ai avut măcar curajul să plăteşti cu închisoarea?

CEZAR: Mai bine plăteam, pe urmă aş fi avut dreptul să iau totul de la început, tot jocul ăsta de-a... Dar o visez cum îmi pune mîna pe umăr în biserică şi se roagă pentru mine. Se închină pentru mine, asta mă înspăimîntă si mă trezeşte din somn!

OLIVIU: Nu te cred.

SERGIU: Eu îl cred, şi eu am avut odată asemenea vise. *(Lui Cezar.)* Cred că noi sîntem prieteni de foarte mult timp.

CEZAR: Anul ăsta ne-am cunoscut.

SERGIU: Sîntem prieteni dinainte de a ne cunoaşte. *(Intră Ecaterina.)*

CEZAR: Crezi?

SERGIU: Sînt sigur: urîm aceiaşi oameni.

CEZAR *(ţipînd):* Eu mă urăsc pe mine.

ECATERINA: Ai şi pentru ce. Tu nu iubeşti decît fotbalul.

CEZAR: Da, dar voi ştiţi cît cîntăreşte fotbalul pentru mine, el e şansa mea, viaţa mea, Dumnezeul meu, el îmi aduce parale, el îmi aduce prieteni, fotografii în ziare, cronici în ziare că nu sînt un nimic, speranţe pentru lotul naţional, speranţe !

ECATERINA: Atunci nu mai bea, să nu-ţi pierzi condiţia fizică.

CEZAR: Nimeni nu mă crede, nimeni nu vrea să mă-nţeleagă? Credeţi că eu nu sufăr, numai voi *(lui Oliviu),* numai tu, *(Ecaterinei)* numai tu?

ECATERINA: E normal să chiţcăi şi să bei, să se vadă că suferi! Chiar spui: lume, sufăr! Ar trebui să-ţi rupi şi părul din cap urlînd, ar fi mai convingător pentru cine nu te ştie. Bea sărmanul băiat ca să uite, să uite tot, că altfel înnebuneşte de durere. Gargară. Atîta ai învăţat şi tu de la taică-tău: urlă: „viaţa mea se iroseşte de durere şi anii mei în suspine. Din cauza ticăloşiei mele puterea mea se dărăpănă şi oasele mele se macină". *(Sec.)* Mi-e scîrbă de psalmiştii fotbalişti. *(Cezar iese afară într-o tăcere de mormînt.)*

SERGIU: Ce vreţi să faceţi din el? Să nu-1 iertaţi niciodată, să-şi ia şi el zilele?

ECATERINA: N-ai grijă, se duce acum la vreo fufă. Să uite. Ştie el să uite: bînd, mîncînd şi. ..

SERGIU: Toată greşeala lui...

ECATERINA: Mîrşăvia lui.

SERGIU: ...poate fi iertată, anulată de durerea lui, de omenia lui... Nu vedeţi că nu poate sta singur? Că se teme de singurătate? Nu vedeţi că se chinuie?

ECATERINA: Şi bea ca să uite.

SERGIU: E un tip dur, care a crezut o vreme că poate fugi de sufletul lui...

OLIVIU: Ah, ce ciorbă grasă, ca-n filmele indiene. *(Intră la el.)*

SERGIU *(sec):* De ce ți-ai bătut joc de Irina?
ECATERINA: Nu i-am făcut nici un rău. Avea tot ce-i trebuia, casă, căldură, mîncare, haine, şcoala, ciorapi.
SERGIU: Pe ea n-o interesa, înțelege, să aibă ciorapi şi mîncare şi fuste, ea voia să fie cum voia ea să fie !
ECATERINA: Eu n-am avut chiloți pînă la şaisprezece ani cînd am venit la oraş. *(Intră Mircea.)*
MIRCEA: Dar nici nu-ți trebuia. *(Iese.)*
ECATERINA: Dobitoc bătrîn! I-am dat Irinei tot ce n-am avut eu şi tot ce-am putut să-i cumpăr...
SERGIU: Ea nu voia boarfe, lucruri, ciorapi, bunuri materiale ! Şi numai de astea te-ai interesat, să aibă boarfe.
ECATERINA: Ce puteam să-i dau altceva? *(Intră Mircea.)* Ce?
MIRCEA: Un exemplu: cum să trăiască.
ECATERINA: Tu eşti bun de dat de exemplu?
MIRCEA: Doamne fereşte, eu nu, eu sînt un laş... Asta mi-e şi meseria, să nu mă revolt cînd bag în crematoriu animalele pe care veterinarii au făcut experiențe. .. De la mine n-avea ce să învețe, eu îi dădeam cîte-un pol pentru prăjituri, dar alte bunuri.. .
SERGIU: Pe ea o interesau altfel de bunuri, cele morale!
MIRCEA: Eu cu morala întotdeauna am stat prost. *(0 arată pe Ecaterina.)* Ea a stat bine cu morala. *(Iese.)*
SERGIU: O fată la vîrstă ei — optişpe, sau cîți? — e o ființă fragilă... E o vîrstă nenorocită, căci e foarte vulnerabilă. Dovada e acolo. .. rece.
ECATERINA: Eu sînt bătrînă, eu nu mai sînt vulnerabilă. ..
SERGIU: Nu eşti niciodată atît de bătrînă ca să nu mai poți fi lovită de nimic.
ECATERINA: Eu cred că ea a greşit... s-a pripit... în lume nu toate sînt aşa cum par.
SERGIU: Ea voia să fie toate cum arată că sînt. Noi cei mai bătrîni mereu le dăm sfaturi proaste, să mai aştepte, să mai înțeleagă că...
ECATERINA: Noi bătrînii avem cu noi experiența,,. trecutul ...
SERGIU: Ei, tinerii, au viitorul.
ECATERINA: Ea n-o să mai aibă nimic.

SERGIU: Şi nu din vina ei. Nu crezi că aveai o datorie mai mare față de ea? Față de lume?
ECATERINA: Poate, nu ştiu... Nu ştiu cine are o datorie mai mare față de lume, noi cei bătrîni, sau cei tineri? ! Eu zic să pleci în drumul dumitale şi să-ți vezi de treburile dumitale.
SERGIU: I-am jurat Irinei c-o să aflu tot adevărul...
ECATERINA: I-ai jurat cînd era moartă, la căpătîi, ca un... zău, ca un caraghios. Ce adevăr vrei?
MIRCEA *(intră):* în casa asta e un gunoi, trebuie aruncat pe fereastră. . .
SERGIU: Trebuia învins, ca să nu mai fie, şi pentru asta trebuie cunoscut. Eu încă nu-1 ştiu, dar simt că am această datorie să. . . Degeaba mă dai afară, de plec, el rămîne... Şi dacă-1 tolerez şi nu urlu nu înseamnă că-1 distrug, înseamnă că-1 stimulez.
ECATERINA: N-ai nici un drept să afli ceva... Nu eşti neam cu noi, nu eşti de la procuratură... Şi numai bunătatea noastră nu te-a dat pe uşă afară. Vrei să te dăm cu forța pe uşă afară?
SERGIU: N-o samă dați, ca să nu spun ce cred la procuratură.
MIRCEA: Mărturia dumitale zău că nu face doi bani... Şi nu ți-aş recomanda să stai aici cînd n-o să te mai suportăm, ai putea să păţeşti ceva... Şi n-ai avea nici un martor c-ai fost aici. *(Iese.)*
SERGIU: Mă ameninți?
ECATERINA: Nu te lua după amenințările lui, e nebun: mie mi-a spus că mă toacă într-o noapte cu toporul şim-aruncă în crematoriul de vite. SeTaudă, n-are curaj nici să-ți dea două palme.
SERGIU: Sînt prieten cu Nichifor, nu mă puteți da afară din casă, mai ales că e casa lui.
ECATERINA: Nu s-a-ntîmplat decît ce s-a-ntîmplat. De ce vrei să mai afli şi altceva?
SERGIU: îmi place să ştiu cum va arăta viitorul...
ECATERINA: Al cui, al nostru ? Nu te credeam si vrăjitor... Numai ei prevăd viitorul.
SERGIU: Ei, şi matematicienii, şi sociologii, şi politicienii, şi artiştii.
ECATERINA: Am uitat că eşti artist.

SERGIU: Nu sînt decît matematician... *(Mai potolit.)* Cel puțin tabla înmulțirii o știu bine... Mie-mi plac lucrurile sigure, toată viața am vrut să fiu sigur de ce fac. .. Nu m-am bazat pe păreri, pe sentimente, ele sînt înșelătoare, tulburi, sentimentele sînt idioate!

ECATERINA: De ce țipi?

SERGIU: Ca să înțelegi că nu pentru voi vreau să aflu adevărul, ci pentru mine, în primul rînd pentru mine! Am nevoie de certitudine!

ECATERINA: Nu te-nțeleg.

SERGIU: Vreau să știu... *(Se potolește văzîndu-l intrînd pe Cezar.)* Matematica îți dă siguranță, sentimentele sînt nesigure... Numai o sumă poate spune un adevăr. De la voi toți voi afla ce s-a-ntîmplat cu Irina.

CEZAR: Numai mașinile electronice sînt sigure de ce fac, numai ele știu exact tabla înmulțirii. Dar ele sînt niște roboți. *(Ecaterinei.)* Unde pun luminările? *(Ecaterina îi arată: cape masă se pun.)* Ele au niște certitudini de roboți.

SERGIU: Toți v-ați unit împotriva mea.

CEZAR: Mai bine aprinde o luminare pentru Irina. . . *(îi oferă una.)* Viața nu e logică, tu mi-ai spus asta ieri, ai uitat? Ea nu știe matematică. Poftim și chibrit... Ea nu știe să nu răsară ca iarba pe ruinele unei case dărăpănate... Aprinde luminarea! Tu, care ești un artist.. . *(surîde)* vrei să fii sclavul unor formule. Ție însuți sclav, cum poate ar zice Shakespeare. . . Nu, nu mi-ai spus asta, dar mi-ai fi putut-o spune, îți plac replicile sforăitoare . .. Regină, e gata masa! — zise regele. *(Aprinde luminarea și i-o pune lui Sergiu în mînă.)* Amin. *(Intră patru inși cu sicriul Irinei. îl • duc în camera ei, urmați de Cezar.)*

ECATERINA: Cu Irina a fost cum a fost, Dumnezeu s-o ierte, c-așa e viața, cum e, parcă cine știe cum e ... E tîmpită cîteodată, cum e și viața mea, proastă, ca focul ăsta de luminare ce arde în neștire, bleaga ca anii lui Mircea, e trecătoare ca apa asta ce curge pe la fereastră, zăpăcită ca zăpăcitul de Cezar, ușoară ca florile astea aduse de Oliviu și ca aerul ce le înconjoară și le ține, murdară și frumoasă ca țărîna ce ne ține, e tîmpită, domnule Sergiu, și e curvă, se schimbă, nu

stă-n trei ace și doi năsturei, în doi ori doi... *(Cei patru inși ies din casă. Alt ton.)* Doi și cu doi fac patru: ce vrei de la mine? De ce mă bați la cap?.Ce vrei să-ți dau? Mîinile astea, carnea asta? Ți le dau, dar să pleci. Am să te mîngîi, am să-ți cînt...

SERGIU: Fata e dincolo!

ECATERINA: Am să vin cînd mă chemi.

SERGIU: Ar trebui să...

ECATERINA: Să ce?

SERGIU: Să-ți fie rușine...

ECATERINA: De ce? Matematicii dumitale nu-i place asta? Atunci pupo-n bot și linge-te pe bot de...

SERGIU: în clipa asta îți arde...

ECATERINA: Crezi că ești atît de grozav să moară cineva după tine? *(Sec.)* Credeam că asta vrei.

SERGIU: înseamnă c-am mutră de tîmpit?

ECATERINA: Da, pentru că nu știu ce vrei. De mă voiai pe mine, te mai înțelegeam... Un bărbat își mai poate pierde mințile... Ți-aș fi promis orice, ca să pleci în clipa asta de-aici! Ce vrei? *(Sergiu rîde. Intră Cezar.)* De ce rîzi?

CEZAR: Se amuză de propria sa genialitate.

SERGIU *(rîzînd încet):* Ce să fac, sînt genial.

ECATERINA: Adică ești nebun!

CEZAR: Dacă-ți dai seama că ești nebun, nu ești nebun. *(Lui Sergiu.)* Cum îți dai seama că ești genial, privindu-te în oglindă?

SERGIU: Nu. Privindu-te pe tine.

ECATERINA: Și pe mine.

SERGIU: Pe toți. *(Rău.)* Pentru Irina, cea mai grozavă valoare a vieții era libertatea ei de-a face exact ce credea, de-a vă spune vouă cine sînteți, de a nu pune între ea și voi decît adevărul, nici o minciună, nici un ochi închis.. . *(Iese Cezar.)* Pentru asta mi-a plăcut cum gîndea, pentru asta i-am promis... Și mă voi ține de cuvînt. Totul pentru ea era libertatea... *(Ecaterinei.)* Iar pentru tine este să ai seara patul cald, ciorbă la masă... *(a intrat Mircea)* de fasole. ...

MIRCEA: De pește, ei îi place peștele.

SERGIU: Pentru voi suprema... da, e să fiți fericiți! Așa, cu ciorbă de pește, fără certuri, fără să vă bateți

cu cei care-şi bat joc de voi... Contabila aia şefă care te pune să munceşti în locul ei! Asta e valoarea, ciorba, iubirea... *(Intră Oliviu.)*

MIRCEA: Şi meciurile de fotbal duminica la televizor... îi plac. ..

ECATERINA: Taci din gură! *(Iese, urmată de Mircea.)*

SERGIU: Măcar recunoaşte!

OLIVIU: Ce crezi dumneata că trebuie să recunosc eu? Te crezi un sfînt?

SERGIU: Nu sînt aici să-mi pui tu întrebări, am venit să-mi dai tu răspunsuri.

OLIVIU: Răspunsurile mele te-ar putea face să regreţi că mi-ai pus întrebări. Mai bine taci.

SERGIU: Te întreb, ca să vorbeşti, nu ca să taci. Vreau să aflu adevărul, oricît ar fi el de îngrozitor, de crud, de dăunător, pentru asta mă lupt... Şi ea a vrut acelaşi lucru, necesitatea adevărului trebuie să stea la baza...

OLIVIU: La baza temeliei fundamentale... Te pretinzi artist, de ce nu vorbeşti omeneşte? Ce vrei să afli?

SERGIU: Nu te simţi vinovat de moartea Irinei?

OLIVIU: Dacă ţi-aş spune că da, ai fi mulţumit?

SERGIU: Numai cu atît, nu.

OLIVIU: Am impresia că eu i-am pus funia la gît.

SERGIU: îţi baţi joc de mine?

OLIVIU: N-am bănuit că e atît de firavă şi că va face o asemenea neghiobie...

SERGIU: Neghiobie?

OLIVIU: Tîmpenie! Dar faptul că eu n-am bănuit asta, nu mă scuză.

SERGIU: Mai încercase o dată, puteai să bănuieşti.

OLIVIU: Atunci fusese un accident. .. Am stat apoi de vorbă cu ea, am fost sigur că totul e în regulă.. . N-am crezut că e atît de uşor să mori cînd eşti tînăr...

SERGIU: Cînd n-ai suflet bătrîn.

OLIVIU: Exact, cînd n-ai sufletul bătrîn. Asta e o boală incurabilă, bătrîneţe a.

SERGIU: Ne mănîncă scleroza.

OLIVIU: Exact. Celulele noastre se sclerozează, se întăresc, ca betonul şi ne sugrumă, ne încercuiesc şi ne fac prizonierii lor, de fapt, ne fac propriii noştri prizonieri... Ele înţepenesc sclerozate şi ne încarcerează cu toate murdăriile noastre şi obişnuinţele noastre şi noi nu mai puteam iubi, sufletul e ramolit, nu mai putem fugi din propria noastră carne tare ca betonul. ..

SERGIU: Răspunde la întrebări.

OLIVIU: Asta şi fac. Deşi nu sînt obligat. Tînăr, mori uşor, cînd te sclerozezi, te obişnuieşti cu gunoiul.

SERGIU: Măcar recunoaşte sincer.

OLIVIU: Am recunoscut sincer: eu am omorît-o. *(Intră Ecaterina.)*

SERGIU: Nu, nu, ea a vrut să moară. După ce s-a logodit, vorba vine logodit, a mai intervenit ceva care a schimbat-o. .. Ce-a hotărît-o pe ea altfel?

ECATERINA: A murit pentru noi.

SERGIU: Ce e sigur ecă nu voia să moară ori să plătească cineva din cauza ei. Dar cine, şi ce?

ECATERINA: Poate Cezar... El o visează.

SERGIU: Nu numai Cezar. Şi nici visele nu sînt adevărate. Dacă ce văd eu şi ce aud, nu e adevărul adevărat, visele de ce să fie adevărate?

ECATERINA: A trădat-o un iubit...

OLIVIU: Nici măcar nu l-a iubit.

ECATERINA: A trădat-o, dar ea l-a iertat. A fost mărinimoasă. *(Intră Cezar.)* A trecut peste orice jignire şi trădare şi I-a luat de logodnic, l-a iubit din nou.

OLIVIU: Dar trădarea i-a înnegrit inima, a omorît în ea credinţa de dragoste... în orice dragoste, şi-aici a greşit ea, dar o poţi condamna pentru o greşeală cînd pentru greşeala asta ea a plătit cu capul? *(Intră Nichifor.)*

CEZAR: N-a mai avut tăria să spere, să... poate să viseze ...

ECATERINA: Numai zăluzii visează în vînt...

NICHIFOR: Ce-aveţi cu vîntul?

SERGIU: A înţeles că e zadarnic să visezi în vînt.. .

NICHIFOR: Vînturile nu mai bat, aţi dat de dracu. Mergeţi la fotbal şi vă mîntuiţi.

SERGIU: Vă jur că voi găsi vinovatul.

NICHIFOR: Bătrîne cabotin, he, he, bătrîne cîine, zadarnice sînt visele sterpe, vino Ia meci duminică, joacă Universitatea" Cluj cu „Ciocanul". îţi mai aminteşti cum ne ziceam în şcoală: bătrîne cîine! Eram amîndoi

nişte cîini bătrîni, de-atunci? Cred că ne lăudam, he, he... ham, ham, ham. *(Pleacă în oraş.)*

SERGIU *(învins):* Ceva e putred în Danemarca, ar zice bătrînul cîine Shakespeare!

CEZAR: Bătrînă pasăre Shakespeare ar zice aşa, zburînd încolo şi încoace.. . Nu te mai frămînta inutil, nici o pasăre nu zice nimic, căci fiecare pasăre pe limba ei piere. Trebuie să mai cumpărăm lurnînări şi să comandăm crucea, nu-ţi mai pierde timpul de pomană ca o pasăre ce zboară. încolo şi-ncoace de pomană.

SERGIU: Numai păsările au timp de pierdut... *(Cu ironie.)* Ele-şi pierd timpul de pomană... Tu nu.

CEZAR *(iipînd):* Nu eu i-am dat luminai pe gît!

SERGIU *(pipăie carneţelul Irinei):* Nu, nu. Sigur, nu. Ea hotărît că, vezi, compromisul nu e pe măsura ei. .. Atît. *(Intră în baie.)*

CEZAR: Mă duc să cumpăr luminări.

ECATERINA: N-o să-ţi ajute la nimic. Ai jurat fals.

CEZAR *(ieşind):* Toţi cei care trăiesc din jurăminte false ca mine n-au voie s-aprindă luminări? Dar eu nu le aprind ca să fiu iertat de ceva, eu vreau sâ fiţi iertaţi voi care n-aţi jurat niciodată fals. *(Ecaterinei.)* Pentru dumneata le aduc, care eşti o sfîntă şi n-ai minţit-o niciodată cămine pe Irina. *(Iese.)*

OLIVIU: Cine-şi mai bate joc de mama Irinei o să aibă de-a face cu mine.

SERGIU *(din baie):* E normal s-o aperi, dacă n-o apără nimeni.

OLIVIU: S-o laşi în pace şi tu, auzi?

SERGIU: Aud şi înţeleg foarte bine. *(Vine din baie.)*

OLIVIU: Ecaterina a făcut tot ce-a putut ca să aibă o pîine la masă...

SERGIU: Ecaterina? Nu ştiam că vă tutuiţi. .. Da... Da, ştiu, condiţii materiale bune pentru o elevă la şcoala de dactilografe. Nu, Irina nu s-a plîns de condiţii materiale! Ea n-a protestat că e la şcoala de dactilografe, că are doar cîteva rochii, că nu e liberă să facă ce vrea, să meargă unde vrea, oriunde, la orice şcoală, n-a protestat că e ocupată cu lucruri pe care nu le vrea, nu, nu, ea a protestat împotriva unui rău mult mai îngrozitor decît orice cotropire a noastră de lucruri

şi de fiinţe pe care le urîm, ea a protestat împotriva unui rău care vizează omul însuşi, esenţa sa.

OLIVIU: Nu înţeleg.

SERGIU: S-o luăm pe îndelete, Ecaterina, pot să-ţi spun aşa, sînt naşul Irinei, mai sînt, am dreptul să-ţi spun asa si să întreb orice. .. Şi să te rog orice.

ECATERINA: Roagă-mă.

SERGIU: Deocamdată te rog să ne laşi singuri. *(Ecaterina iese.)* Nu înţelegi, adică. Bine. Nici eu nu înţeleg cum de s-a îndrăgostit Irina de tine.

OLIVIU *(atent):* Crezi că s-a îndrăgostit?

SERGIU: Sînt sigur. Mă surprinde şi pasiunea mamei ei faţă de dumneata.

OLIVIU: Vă surprinde orice. *(Ironic.)* Sînt urît?

SERGIU: Eşti nicicum. Dar poate că ăsta este eroul modern. Am să ţin cont în viitorul meu film să distribui în rolul junelui prim un ins care nu spune nimic — dacă oamenilor le place incolorul, dă-le apă chioară! *(Alt ton.)* Oricum, ai avut un rol de Don Juan de mahala: şi mama şi fiica. . . *(Oliviu nu reacţionează nicicum.)* Nu te înfurii?

OLIVIU: Pe cine?

SERGIU: Pe mine, că-ţi spun adevărul.

OLIVIU: Dumneata cunoşti adevărul?

SERGIU: Niciodată nu afirm — şi în filmele mele — decît adevărul.

OLIVIU *(cade pe un scaun, într-un sughiţ isteric de plîns):* Irina era singurul scop al vieţii mele.

SERGIU: Pungaş de doi franci, curtezan de maidan, te legi de fustiţele puştoaicelor şi le scoţi din minţi cu bomboane şi bilete la film... Şi cu suspine... A, şi cum ai luat-o de'mîini şi cum ai sforăit pe nări: „Irina, dacă nu te vindecai, eu nu mai avea rost să trăiesc!" Şi asta negi c-ai spus? Te-am auzit eu.

OLIVIU: Era adevărat ce spuneam.

SERGIU: Te cred... Joci tare, sincer, dar nu te prefaci. Din păcate, ăsta e adevărul. Experienţa mea de viaţă — şi de film — îmi spune că acum, măcar în această clipă, nu mai minţi. Şi cu cît adevărul e mai adevărat, cu atît eşti mai odios!

OLIVIU *(ca trezit):* Că recunosc că ţin la Irina?

SERGIU: Şi pentru asta. Şi mai ales pentru c-ai adus-o pînă aici... Te-a iubit...

OLIVIU *(ca mort):* N-am ştiut că m-a iubit.

SERGIU: Ţi-ai bătut joc de ea... i-ai cumpărat floricele de porumb şi v-aţi plimbat pe bicicletă pe lîngă lac seara... La film ati fost împreună?

OLIVIU: Da.

SERGIU: Şi nu ţi-e ruşine?

OLIVIU: Nu. Eu am iubit-o ca pe o... Şi nici ea nu cred că m-a iubit altfel, decît ca pe un... pe un prieten, ca pe un unchi.

SERGIU: Bine, unchiule, asta n-o crezi, că te-a iubit mai mult ca pe un prieten. Perfect. Şi nici tu n-ai iubit-o decît ca pe o prietenă. Perfect. Dar cu Ecaterina nu mai poţi tăgădui. Unchiul Oliviu era prietenul familiei, schemă clasică de triunghi în toate filmele proaste,

OLIVIU: Ce vrei să spui?

SERGIU: Nu vreau să spun nimic, decît să citesc cîteva rînduri din jurnalul Irinei.

OLIVIU: Avea un jurnal?

SERGIU: Ca orice adolescentă. I l-a ascuns bunica sau poate a uitat de el, de nu l-a ars... Eşti curios ce scrie în el?

OLIVIU: Nu.

SERGIU: Atunci am să citesc pentru mine. *(Citeşte.)* „Va fi linişte acolo, sub pămînt. Ca în fundul oceanelor, unde se aude şoapta peştilor. Ca în înaltul cerului, unde se aud cum cîntă stelele care cad. Ca în miezul pietrelor unde se aud doar atomii alergîndu-se în neştire". Ai putea spune că e uşor romantică părerea asta... îi plac metaforele, ca la toţi tinerii. *(Citeşte.)* „Cui să-i povestesc ce ştiu? Frunzelor? Caietelor? Umbrelor?" Dar realitatea nu e o poveste de povestit frunzelor. *(Citeşte.)* „Poate tata ar fi bine să nu afle niciodată. Poate bunica a orbit fiindcă a văzut ce am văzut şi eu. Poate ar fi bine să-mi scot şi eu ochii". E, fără să se gîndească ea, o^idee veche: să-şi scoată ochii să nu mai vadă nimic. în general trebuie să *şi-i* scoată cei care au făcut ceva ce nu mai trebuie văzut. Ei nu şi-i mai scot. Poţi să pleci, dacă nu-ţi face plăcere s-asculţi... Ea chiar e conştientă că şi de orbeşti, e inutil, amintirile sînt mai tari. *(Citeşte.)* „Ei îmi rămîn în amintire, îmbrăţişaţi. Mama poate face asta? Şi unchiul..." într-adevăr, unchiul... *(citeşte.)* „...unchiul Oliviu care îmi cumpăra floricele de porumb... Da, să creadă toţi că a fost un accident şi numai mama şi unchiul să ştie ce a fost. Poate aşa vor înţelege, şi mama se va întoarce la tata". Fata a ales moartea pentru a-i despărţi pe... *(Oliviu urcă scările spre camera lui.)* Asta ar fi unul dintre motive... *(Intră Ecaterina.)* în cazul acesta ce crezi: e vorba de sinucidere sau de crimă? *(Oliviu a ieşit.)* E limpede, Irina...

ECATERINA: S-a gîndit...

SERGIU" *(întrerupînd-o):* Nu, nu ştiu dacă în ultima clipă s-a mai gîndit... Se notarise odată să trăiască, apoi a avut un şoc, înţelegînd nişte lucruri oribile...

ECATERINA: Şi lucrurile astea oribile au împins-o la moarte.

SERGIU: S-a răzgîndit de cîteva ori... L-a iertat şi pe Cezar. Dar a fost dintr-o dată izbită de ceva...

ECATERINA: Care i-a spus că e necesar să... Bine, nasule, bine dragă, nasule... O iluminare ca la Magiavit i-a spus că jertfa ei e necesară... Dar viitorul va dovedi că s-a înşelat.

SERGIU: A şi dovedit. Tu iei totul în neserios, în rîs. Am să-ţi citesc ceva de care n-o să mai rîzi.

ECATERINA: Cu ce drept mă urăşti?

SERGIU: Eşti palidă, începi să bănuieşti ce s-a întîmplat... Ea a moştenit atîta murdărie, naşterea ei, viaţa ei erau întinate, sorgintea ei...

ECATERINA: Vorbeşte mai pe şleau.

SERGIU: Nu oricine poate suporta necinstea mamei sale. Ori înnebuneşti, ori...

ECATERINA: La vîrstă ei viaţa e deschisă.

SERGIU: Ţi-a povestit vreodată tainele ei?

ECATERINA: Era o fire închisă.

SERGIU: Dar nici n-ai încercat, recunoaşte, era prea puştoaică, nu i-ai dat nici o importanţă.

ECATERINA: Mă ocolea, era retrasă.

SERGIU: Căuta un om căruia să-i spună ce gîndea şi să n-o înşele, era plină de spaime. Poate numai taică-

său ar fi putut s-o înțeleagă, dar sînt lucruri pe care o fată nu le discută cu tatăl ei. Nu suporta nici un fel de prostituție, nici măcar cea glumeață și veselă. Spaimele, ca să scape de ele, au dus-o sub tren. Cineva din familia voastră trebuia s-o ajute. Poate, totuși, tatăl ei, Mircea.

ECATERINA: Cine?

SERGIU: Mircea, soțul tău.

ECATERINA: El nu e din familia mea. Noi doi sîntem niște inși singuratici care ne-am întîlnit întîmplător. Niciodată n-am format o familie.

SERGIU: Bine că recunoști.

ECATERINA: Nu recunosc nimic.

SERGIU: Ea nu putea suporta s-o vadă pe mama ei prostituindu-se fără jenă în propria ei casă și fără să-i pese c-o vede cineva. *(Ecaterina începe să plîngă fără lacrimi încet, palidă.)* Plînsul dumitale nu face doi bani,

ECATERINA: Toate le cîntărești dumneata în bani.

SERGIU: Nu mă impresionezi cu...

ECATERINA: Nici nu țin. Lasă-mă-n pace și pleacă din casa mea. Ce vrei?

SERGIU: Să aflu adevărul.

ECATERINA: Ce adevăr?

SERGIU: Poftim, acesta. *(îi arată carnetul Irinei.)* Uite ce scrie Irina *(Citește.)* „Am spălat azi cămășile tateL Miroseau a transpirație. A muncă..."

ECATERINA: Le mai spăla din cînd în cînd, mă ajuta,

SERGIU *(citește):* „Poate la fel ca bunica tata se va mici și el, se va aduna în sine, va uita să meargă, mîinile îi vor tremura și așa, tot mai mic, va deveni o păpușă. Măcar așa îl voi păstra cu mine toată viața. Tatăl meu e tăcut și pare o păpușă cuminte, cămășile lui au întotdeauna același miros, n-au niciodată parfum, ca ale mamei..." Sigur, e vorba de o metaforă, de speranță e vorba. *(Ecaterina îl ascultă împietrită, cu fruntea în pămînt. Sergiu citește.)* „Ce. bine ar fi ca măcar tata să nu afle niciodată nimic... Dumnezeule, cred ca mama a înțeles de ce sînt asa de rece cu ea".

ECATERINA *(rece):* De ce citești ce nu era scris către tine ? Cernurdar ești, ca un șobolan. *(Iese.Intră Mircea.)*

SERGIU: în mintea ei lumea era aiurită, totul era bulversat... Dar vina nu este a dumitale... Soția dumitale ...

MIRCEA: O, ea e mult mai tînără, mai plină de viață. ..

SERGIU: De prea multă viață.

MIRCEA: Așa a fost de cînd ne-am cunoscut. Eu trecusem de treizeci de ani, mai fusesem căsătorit; ea era o copilă.

SERGIU *(încet):* Te-a înșelat, omule.

MIRCEA *(ca și cînd nu l-ar fi auzit):* Am fost fericiți... Eu am scăpat de cîrciumi unde mă înfundam să scap de greața vacilor bolnave și arse, și a cailor. Ea gătea grozav și se simțea ca o doamnă, stăpînă în casa ei, curată. .. Și făcea niște clătite !.. .

SERGIU: Te-a înșelat, omule.

MIRCEA *(ca trăznit):* Da, după cîțiva ani... Mi-a și spus. Diferența de vîrsta s-a văzut, eu n-o lăsam să meargă nicăieri singură, am început s-o bat... Am devenit niște străini care locuiam în casa asta mare și. .. Voiam să divorțăm, dar ea nu și-a găsit o nouă locuință.. . Și-am continuat să stăm împreună, altceva n-aveam ce face. . . era o căsătorie de formă și zilele erau. ..

SERGIU: Monotone, plicticoase.. .

MIRCEA: Cam așa, fără sare...

SERGIU: Și totul părea c-o să se întîmple așa la nesfîrșit, fără iubire, fără.. .

MIRCEA: Fără sare...

SERGIU: Bine, fără sare... într-o rutină monotonă, da, ca în filmele cu triunghi.

MIRCEA: Eu nu mă duc niciodată la filme.

SERGIU: Dar se mai întîmplă să vină filmele peste oameni, doar viața e ca în filme, nu? Și?

MIRCEA: M-a înșelat. Cu un foarte bun prieten. Dar au fost domni: mi-au spus.

SERGIU: Cînd?

MIRCEA: înainte. Ea a fost cinstită, și el într-adevăr un prieten cinstit: mi-au spus, nu m-au mințit.

SERGIU: Și ți-a plăcut cinstea lor.

MIRCEA: Am fost surprins, și m-a durut. Dar așa era să fie, eu în loc să am grijă de Ecaterina și s-o mai scot

în lume, am început să string bani pentru... Eh! N-am iubit-o cum trebuia, esta e.

SERGIU: Ți-a spus ea?

MIRCEA: Am simțit eu. Mai exact am simțit asta cînd ea era cu prietenul... și cînd eu am început să văd ce frumoasă e și s-o iubesc cu adevărat.

SERGIU: Și v-ați împăcat.

MIRCEA: Dragostea asta a ei, cea nouă, era grozavă și am înțeles că era grozavă fiindcă Ecaterina găsea în ea curajul să nu-i pese de nimic, voia să divorțăm cît mai repede. Iubea fiindcă se simțea grozav de liberă, înțelegi? Libertatea e ceva care...

SERGIU: Dar sperai c-o să-i treacă...

MIRCEA: Speram c-o să fiu și eu altfel. .. N-am mai fost scîrțar cu ea, m-am lăsat dus de ce simțeam față de ea acum, glumeam...

SERGIU: îți și dădea mîna.

MIRCEA: I-am zis pentru prima dată să mergem la mare fără bilete de sindicat.

SERGIU: Și v-ați dus și v-ați împăcat, ea a fost cucerită de acest nou Mircea, drăguț, iubitor de briza mării, glumeț. Prietenul cel bun a plecat în alt oraș, viața a intrat în normal si-ati fost fericiți.

MIRCEA: Nu.

SERGIU: Nu de la început, desigur, căci n-ați putut uita atît de repede ce se-ntîmplase.

MIRCEA: N-a venit la mare, a rămas gravidă cu...

Cînd să băgăm divorțul, el a fost arestat pentru. ..

SERGIU: Etc., etc., etc.

MIRCEA: M-a rugat s-o las în casă, să nu plece pe drumuri. Bine, am zis. Și-așa s-a-ntîmplat că Irina s-a născut cu numele meu. Am fost un om slab, că n-am luat altă hotărîre? Poate. Am greșit că nici mai tîrziu n-am băgat acte ca să tăgăduiesc că e fata mea? La început, mi-a fost nu știu cum să știu — și să afle și lumea — că Irina e fata unui pușcăriaș. Apoi am crezut că mă împac cu Ecaterina, ani fost sigur. Irina a devenit mare, elevă, voia să fie profesoară de istorie... Ce-o să zică ea de-o să afle că tatăl ei e altul. Și actele... Și lumea cum o s-o privească? Ea n-avea nici o vină de tot ce se-ntîmplase.

SERGIU: Și Ecaterina?

MIRCEA: Ea l-a așteptat ani de zile, în casa mea, cu credință. .. Irina nu știa nimic. Cînd s-a eliberat, Oliviu a venit aici si mi-a cerut să divorțăm.

SERGIU: Oliviu?

MIRCEA: Voia să-i spună și Irinei totul. Le-am zis că nu e bine pentru ea, să mai amînăm. Nu mai speram să mă împac cu Ecaterina, dar fetița se legase de mine și eu o iubeam și speram. .. speram că dacă Ecaterina și Oliviu vor mai avea un copil, și vor pleca, Irina să rămînă cu mine.

SERGIU: Fata trebuia să afle adevărul, avea acest drept,. oricît de îngrozitor ar fi fost pentru ea...

MIRCEA: N-am avut tăria să-i spun.

SERGIU: De știa, era totul altfel... Astfel, a ținut în ea o taină îngrozitoare. Citește caietul acesta! Mila asta creștinească a dumitale n-a ajutat la nimic. Ai vrut să ierți totul, și? Oliviu, ca orice tată, îi cumpăra floricele de porumb! Și Irina și-a pierdut cumpătul cînd l-a văzut cu maică-sa.

NICHIFOR *(vine de-afară îmbrăcat cu im nou costum de mascotă', pălărie melon, pantaloni largi ca niște prapuri, haină strînsă pe trup, de clown):* Mă cunoaște o lume-ntreagă! Azi plecăm la Arad să învingem I *(Mircea iese.)* Băiatul călătorește cu ^trenul, cu vaporul — fără parale! Poftiți, poftiți! îmi fac loc să trec. Eu sînt semnul norocului și al victoriei. „Haide, Ciocanul!"

SERGIU: Am găsit vinovații...

NICHIFOR *(a urcat pe scară, a luat steagul echipei și-t flutură, țipînd)*: Uraaa ! Uraaa !

SERGIU: Am jurat Irinei să-i găsesc pe vinovați, și ea va fi răzbunată... A fost o crimă.

NICHIFOR: Să nu juri să răzbuni nici o crimă! *(Agită steagul, pe scară, în stis și în jos.)* Am tăiat o găină neagră și i-am luat sîngele și soarele mi-a spus că azi nu iubește această casă. Hai la meci, nu te-atinge de crime, s-ar putea ca tu să fii criminalul. *(Cîntă din trompeta luată dintr-un cui de lîngă ușa camerei sale. Intră Cezar, beat.)* Eu privesc cerul și număr stelele și văd cometele ce vin spre noi și toate-mi spun că

anul acesta vom cîştiga campionatul. *(Ridică mîinile spre cer şi moare de rîs.)*

CEZAR: Tata este uri fericit, el peste tot este acasă la el, şi în cîrciumi, şi pe stadioane, şi în trenuri, el nu trăieşte izolat, el este peste tot acasă: casa lui, teritoriul lui, grădina lui, sînt toate ale nevinovăţiei. Am să merg cu tine la meci', tată. *(Ia steagul şi-l flutură.)*

SERGIU: N-o să mergeţi nicăieri, am descoperit adevărul despre.

NICHIFOR *(îl întrerupe, la trompetă. Apoi, sobru):* Adevărul este capra mea.

SERGIU: Dar s-a întîmplat ceva îngrozitor, ar trebui toţi ce~aţi locuit aici să suferiţi groaznic!

NICHIFOR: E prea tîrziu pentru orice suferinţă. *(Din goarnă.)* Meciul vine spre noi.

SERGIU: Dar am descoperit ucigaşii, nu înţelegeţi? Aici trebuie făcută lumină.

CEZAR: A descoperit ucigaşii! Tată, linişteşte-te, el e binefăcătorul acestei case! Să-l slăvim! *(Nichifor cîntă din goarnă.)* Uraaa! El este gloria acestui oraş, a făcut lumină! *(Goarnă.)* Uraa! De-acum nu vor mai fi crime, oile vor naşte cîte doi miei, el a descoperit cauza răului, nici o iapă nu va mai muri spînzurată în ştreang, trenurile se vor da in lături cînd vor întîlni în calea lor fazani şi iepuri, casele vor avea glastre cu muşcate la ferestre, ucigaşii vor fi izgoniţi, muştele vor fi stîrpite, ciorile vor cînta ca privighetorile, uraaa! *(Trompetă.)* Trăiască salvatorul păsărilor ce nu vor mai fi împăiate. *(Trompetă.)* Uraaa!

SERGIU: Şi totuşi vinovaţii vor plăti! Oameni inconştienţi, pe care nu-i interesa decît propria lor viaţă —toţi trebuie şă plătească!

NICHIFOR *(cîntă):* Capra mea spune că nici o pasăre nu e vinovată dacă face o crimă fără să vrea, capra mea zice că nici o sămînţă nu e vinovată că moare întîi în pămînt ca să poată rodi, capra mea zice că batem la Arad cu patru la zero! *(Trompetă, vesel, un marş al victoriei.)*

SERGIU: Faci pe nebunul, cînţi ca să-l aperi pe Cezar!

CEZAR: Pardon, tatăl meu aşa e întotdeauna, şi-aşa-1 acceptă toţi: el este aproape sacru, de neatins! Să nu te legi de el!

SERGIU: Delirează!

CEZAR: El este acelaşi lucru cu delirul său cîntat, cu goarna sa, cu steagul său, cu pălăria sa.

SERGIU: Toţi nebunii ar trebui să fie internaţi.

NICHIFOR: Ţi-am mai spus, ar trebui să te internezi,, bătrîne cîine.

CEZAR: N-o să-l închidă, nebunia la noi, din popor, e considerată înţelepciune şi adevăr. Sergiu a descoperit adevărul. *(Goarnă.)* Să-l auzim pe nebun vorbind! Linişte la galerie că s-a spart o farfurie !

SERGIU: Pe mine nu mă intimidezi dac-ai luat-o pe urmele lui Nichifor. Eşti vinovat de moartea Irinei, te-ai certat din nou cu ea, i-ai spus din nou în faţă că vrei să rămîi liber ca să te poţi realiza ca fotbalist... ca... vise ! Artist de... Poate de circ, cu Nichifor, de mînă. Am aici jurnalul ei. Ai vrut să fii liber de orice, de oricine, de familie, de ea, de copilul ei, creator liber,, nu îndatorat nimănui, fără.., Şi te-ai şi realizat! Ai pus la temelia vieţii tale, carierei tale, moartea ei... Dar de ce nu te-ai bazat pe picioarele tale, pe talentul tău, pe învăţătura ta? Moartea asta a ei este o crimă şi eşti vinovat, Cezar!

CEZAR:Ţi-ai irosit atîta energie ca să descoperi ce? Ucigaşii?.

NICHIFOR: O, salvatorule, lasă strigătele tale şi hai cît mai repede la Arad să-ţi răcoreşti minţile. Capra mea spune că fiul meu nu e vinovat...

SERGIU: Şi el, şi Ecaterina, şi amantul ei, Oliviu...

NICHIFOR: Te zbaţi fără rost.. . Nici o lege din cer sau din cerul de sub noi, sau a noastră, sau a cocorilor noştri nu spune că pentru ce-au făcut, Ecaterina şi Oliviu trebuie condamnaţi.

SERGIU: Trebuie să fie legi scrise !

NICHIFOR: Nici scrise, nici nescrise. Nu sînt chiar idiot, cum mă crezi tu, din cînd în cînd, din an în Paşti mai ştiu şi eu legile...

SERGIU: Au împins-o la sinucidere, au determinat această...

NICHIFOR: N-au determinat nimic, n-au împins-o la sinucidere... Vezi, vreau să te apăr.

SERGIU: Pe mine?

NICHIFOR: Pe toată lumea. Să nu greşim, că ne mănîncă baba şi din burta ei degeaba mai suferim şi regretăm şi urlăm. . . E în pustiu! Ca să-i condamni pe Cezar, pe Oliviu etc., *etc.* *(Goarna.)* Trebuie să dovedeşti că a existat din partea lor intenţia, ţine minte! *(Goarnă.)* Intenţia de a o împinge pe Irina la... *(Scurt.)* Asemenea intenţie n-o poţi dovedi.

SERGIU: Dar ea a murit din cauza lor.

NICHIFOR: Poate... Dar puteau ei să bănuiască ce-o să facă ea? C-o să fie atît de hotărîtă şi neiertătoare şi sfîntă ca o pasăre?

SERGIU: Ea mai încercase o dată, trebuiau să fie mai atenţi. Iată ce scrie în caietul ei. . .

NICHIFOR: Eşti sigur că ea de-ar trăi ar fi mulţumită de ce faci, că le citeşti altora jurnalul ei? Numai un ins care vrea să se răzbune cu orice chip face aşa ceva. Vrei să faci un rău, asta ar putea să te ducă la propria ta moarte. *(Intră Oliviu.)*

SERGIU *(văzînd că Nichifor şi-a schimbat tonul şi vorbeşte deci altfel):* O să mă omorîţi ca să tac?

OLIVIU: Ar fi o soluţie. *(Deschide trusa de bărbierit şi începe să dea cu pămătuful pe obraz.)* Vrei să-ţi răzbuni propria ta crimă?

SERGIU: O să spuneţi că m-am legat de fată şi-am părăsit-o... şi-apoi m-am sinucis? Voi sînteţi de vină.

OLIVIU *(trăgînd cu briciul pe curea):* La asta nici nu m-am gîndit — e bună./. .

NICHIFOR *(lui Cezar, dîndu-i steagul şi trompeta):* Băiete, du-te în locul meu la Arad, meciul trebuie cîştigat... Cîntă! Şi ieşi! *(Cezar are o ezitare.)* Ieşi, am spus. *(Cezar iese.)* Strigă „Hai, Ciocanul"! *(Cezar strigă de parc-ar fi Nichifor.)* Oliviu, lasă-ne singuri. *(Oliviu intră în baie.)*

SERGIU: Cezar e de vină, de la el a început tot... Şi tu eşti de vină!

NICHIFOR: M-ai întrebat ce mai ştiu despre Ingeborg.

SERGIU: Şi mi-ai spus c-a murit într-un accident de motocicletă, ceea ce ştiam şi eu.

NICHIFOR: Dar nu ştiai c-a fost gravidă.

SERGIU: Amintirile noastre în general sînt imperfecte.

NICHIFOR: Atîta timp cît nu rămîn urme.

SERGIU: O iubire romantică de liceist.

NICHIFOR: Şi-o părăsire plină de realism.

SERGIU: Ea n-a avut nici o pretenţie, nu mi-a scris, nu m-a căutat.

NICHIFOR: Nu voia să te împiedice să vezi Roma călare pe filme.

SERGIU: A murit stupid, nu s-a *(ironic)* jertfit pentru mine călărind o motocicletă.

NICHIFOR: Dar tu ai părăsit-o, actele ei te-ncurcau, ea te-ncurca... Cine ţi-a cerut s-o laşi? Dumnezeu? El nu cere oameni, şi-i ia de are nevoie de ei! Ţara? Colegii de la facultate? O biografie cu un cazan de ţuică în ea te putea da afară din facultate, dar un atelier mecanic al unui neamţ trimis în Bărăgan? Nu mai vedeai Roma călare pe filme.

SERGIU: Cinematografia...

NICHIFOR: Aici trebuie să ai nivel ideologic! Şi tu dacă rămîneai cu Ingeborg nu-1 mai aveai. Trebuia să renunţi la ea, erai zăpăcit de patima frumosului, de ecrane... A, te-ai gîndit, odată aveai datoria să-ţi pui într-un film propria viaţă, s-o pui pe ecrane şi pe Ingeborg... I-ai spus şi lui Cezar. . . „Pasărea Shakespeare". Ingeborg trăieşte zidită în tine, ea e dragostea ta dintîi, ea trebuie să-şi spună de pe ecranele lumii visul ei cu motocicleta la Roma ca s-aduceţi o creangă de măslin. Ingeborg! La picioarele ei trebuie să plîngă toţi ce-au jignit-o şi ei să i se închine ca unei biserici — atît era de curată şi de sfîntă Ingeborg! Dar pînă acuma tu în loc de biserică ai făcut o closetă.

SERGIU: Acuma te recunosc, Nichifor, ce vrei?

NICHIFOR: Ca să faci filmul „Ingeborg", sau. . . cu alt titlu, tu trebuia să fi suferit atunci cînd v-aţi despărţit, dar tu te-ai bucurat c-ai scăpat! C-ai rămas singur şi liber! Ea n-a rămas liberă şi singură — şi-a fost bucuroasă! A rămas gravidă şi-a avut un copil.

SERGIU: Nu mi-a spus nimic.

NICHIFOR: De ce să-ţi spună, să te-ncurce şi mai rău?

SERGIU: Nu mi-ai spus nici tu.

NICHIFOR: Nu era al meu, să-ţi pot spune, şi ea mi-a interzis să-ţi spun.

SERGIU: Şi după moartea ei, copilul?
NICHIFOR: L-am dat pînă s-a făcut mai mare la un cămin, apoi la un internat. . .
SERGIU: Era dreptul meu să-mi spui.
NICHIFOR: N-aveai nici un drept, cînd ai părăsit-o pe ea l-ai părăsit şi pe el.
SERGIU: Mai cunoaşte cineva povestea asta?
NICHIFOR: Numai băiatul tău, şi numai de-un an. De cînd l-am trimis pe Cezar la tine.
SERGIU: Am urlat în casa asta. N-am ştiut nici cînd Ingeborg murea. N-a intrat singură cu motocicleta în?.. . Răspunde-mi.
NICHIFOR: Nu ştiu să răspund la toate întrebările. Cred că nu, era o fată curajoasă.
SERGIU: Am făcut lucruri îngrozitoare, dar nu le-am vrut, n-am bănuit.. . Măcar tu, prietenul meu, crede-mă.
NICHIFOR: Eu nu te cred şi eu nu te iert, eu te-nţeleg. N-ai nici o vină sau ai doar vina celui care vrea şi s-apucă de treburi înălţătoare, de filme, de biserici, de fotbal.. .
SERGIU: Nu-i acelaşi lucru.
NICHIFOR: De unde ştii tu? Cine face cu pasiune şi credinţă ceva... Toate faptele omului sînt înălţătoare de-s făcute cu dăruire. Şi Ingeborg te-a înţeles, de la ea am învăţat şi eu să te judec. Ea nu te-a. crezut un escroc, în ochii ei nu putea fi vinovat Sergiu, Sergiu care a trecut peste orice păcat, peste orice sentiment ca să ajungă la Roma cu filme. Şi fotbalul te poate înălţa şi purifica de orice păcat, aşa că nu-1 înjura pe Cezar. .. *(Intră Oliviu.)*
SERGIU: Cezar e un băiat curajos şi.. .
NICHIFOR: Am să-mi iau vechiul steag al „Ciocanului" şi vechea mea goarnă şi am să-l ajung cu acceleratul. *(Urcă la elin cameră; a intrat.)*
SERGIU: Cezar e plin de curaj!
OLIVIU: Şi tu ai fost cînd ai intrat în cinematografie şi i-ai crezut pe toţi cei dinaintea ta laşi, netalentaţi, vînduţi pentru parale.
SERGIU: Nu poţi cuceri nimic, dacă nu te baţi de la început, de ai teamă, de te comporţi ca un învins. Eram tînăr.

OLIVIU: Dar numai cu încrederea ta în tine şi numai bazîndu-te pe curajul tău tot nu rezolvi nimic, de n-ai talent.
SERGIU: Şi de ai talent tot nu rezolvi nimic de nu se poate. . ,
OLIVIU: Aşa crezi acum, dar de ce n-ai crezut şi atunci că şi alţii pot gîndi aşa? De ce-ai fost intransigent cu alţii şi cu tine acuma nu eşti?
SERGIU: Am muncit atîta încît să am dreptul să.nu fumez „Carpaţi". Am şi eu dreaptul la vîrsta mea să fumez „Kent" şi să beau în loc de ţuică de turţ — whisky!
OLIVIU: Dacă atîta doar doreşti, poţi să ai, tot e inutil! întîi i-ai vîndut pe toţi ai tăi şi acuma te vinzi pe tine.
SERGIU: Nu-ţi permit să vorbeşti aşa cu mine, nenorocitule ! Fac filmele pe care le vreau eu.
OLIVIU: Şi pentru ce le faci? *(Intră Nichifor cu vechiul steag al „Ciocanului" şi cu vechea trompetă.)* Pentru ce scrie dumnealui scenarii şi pentru ce face filme? Pentru ţară? Pentru Roma?
SERGIU: Să nu te legi de Roma.
OLIVIU: Pentru Cannes? Pentru conştiinţa sa, pentru partid, pentru prieteni? S-a angajat să facă artă, filme, din dragoste faţă de oameni? De ce? Ei, nu, tăticule, dumnealui nu pentru ţară, nu pentru partid, nu pentru că aşa-i porunceşte conştiinţa — nu, el le face pentru bani!
CEZAR *(vine de afară)*: Am pierdut trenul de Arad.
OLIVIU *(lui Sergiu):* Ţi-e uşor să vorbeşti, tu n-ai iubit niciodată, n-ai fost trist şi n-ai avut nici o decepţie şi nici n-ai avut pentru ce. ..
SERGIU: Ai ucis o fată, trupul ei încă nu s-a răcit, e în camera de dincolo. .. Nu vorbi de iubire.
OLIVIU: O iubesc pe Ecaterina.
SERGIU: Ea e o tîrfă, o zăpăcită, o nebună!
CEZAR: E grozav să iubeşti o nebună, înseamnă c-o înţelegi.
NICHIFOR *(intră. Lui Sergiu):* Ieri am vîndut cincizeci de fotografii de-ale tale... Lozul şi fotografia. împodobeşti casele oamenilor cu surîsul tău fericit. Am să-mi pun şi eu una deasupra patului.

CEZAR: E un nimic, n-a făcut în viața lui nici un film[1]. Pune luminile pe actori, ține blendele în brațe. Şi cînd lipseşte vreun actor de mîna a doua trece el prin scenă si aduce vreo scrisoare de la postă...

SERGIU: Minți...

CEZAR: Şi cînd se-mbată vreun cascador încalecă el mîrtoaga şi goneşte. . .

SERGIU: Eşti un ticălos, eu te-am adus în lumea filmului.

CEZAR: Să iau pumni în scenele de la poliție cînd actorii trebuie să bată nişte tîmpiți de borfaşi, mersi.

SERGIU: Toți actorii sînt întîi figuranți.

CEZAR: Tu o să mori figurant.

SERGIU: Mă urăşti pentru că te-am găsit vinovat de moartea Irinei. Dar omule, înțelege.

CEZAR: Tu nu eşti vinovat eu nimic niciodată? Te-am chemat aici ca să le iau ochii cu gloria ta... Iată cu cine sînt eu prieten, cu marele Sergiu! Şi să vadă toți că lozînplicistul a fost coleg de şcoală cu tine şi-o să mă ajuți să nu rămîn un terchea-berchea de fotbalist. Şi tu ai început să te lauzi că faci un nou film „Pasărea Shakespeare"... Te-ai umflat în pene ca un curcan... Şi-ai uitat de mine,, ai început să te lauzi, să se ştie cine eşti.. . Şi că tu eşti drept ! D-aia i-ai spus Irinei c-o să ai grijă de ea ! Ce caraghios! Să-i juri unei puştoaice c-o să joace rolul principal din Pasărea Shakespeare ... Şi tu ştiai că filmul ăsta n-o să se facă niciodată.

SERGIU: O să se facă!

CEZAR: Ca să devii celebru, ar trebui să te mănînce un crocodil, ca să ştie cineva de tine ar trebui să te taie cineva la gît!

NICHIFOR: Dar am vîndut fotografiile lui în piață î

CEZAR: Toate fotografiile se vînd, parcă ştie cineva de ce cumpără un maimuțoi de actor de pe-o carte poştală? Poate ca s-ajungă şi el pe-o carte poştală ! Eu n-am cumpărat? *(Alt ton, spre Sergiu.)* Mincinosule. De ce-ai făcut-o pe Irina să te creadă? Ce gargară: că trebuie să tînjească după fericire, după acel țel măreț şi care rămîne posterității etc., etc.! *(Sec.)* Ea chiar a crezut că eşti cineva! Unsfînt! Un apostol! Care dintre apostoli a fost cel mai celebru?

OLIVIU *(rîzînd):* Iuda. *(Cezar intră la el în cameră.)*

SERGIU: Termină!

OLIVIU: într-o zi am jurat să-ti tai beregata!

SERGIU: Eşti nebun!

OLIVIU: Ingeborg era frumoasă, era mîndră.

SERGIU: N-ai voie să vorbeşti de Ingeborg.

NICHIFOR: Are, e fiul ei. Şi'e fiul tău.

OLIVIU: Era frumoasă şi-avea un atelier de reparat motociclete şi tu ai...

SERGIU: Aveam alte principii atunci.

OLIVIU: Dar cînd m-ai făcut pe mine n-aveai alte principii?

NICHIFOR: Nu cu principiile se fac copiii...

OLIVIU: Şi nici nu se cresc cu ele? Bine. Dar atunci de ce te-ai despărțit de ea? Avea pămînt, grădină, cai, trăsură, un tractor, o motocicletă, obiecte multe şi fericite. . .

SERGIU *(uzat):* Toate obiectele se duc, se uzează şi pier.

OLIVIU: Tu ai intuit asta, c-o să se uzeze şi-o să dispară aceste obiecte. Perfect. Aşa cum s-au uzat şi „principiile" şi visele tale şi-au dispărut. Tu nu eşti vinovat de moartea lui Ingeborg?

SŞRGIU: Oliviu...

OLIVIU: Să nu mă îmbrățişezi că-ți tai beregata cu briciul!

NICHIFOR: Vino la meci, pleacă din casa asta, aici n-ai nici o salvare, nu te poate scăpa nimeni de-aici, n-ai nici un ajutor, nici un om şi nici un Dumnezeu nu te va scăpa de-aici.

SERGIU *(îngrozit că Nichifor continuă să vorbească exact ca acei nebuni ce devin serioşi şi deci sumbri):* Fata e moartă în camera ei şi voi mergeți la meci. *(Intră, Cezar.)*

CEZAR: Eu îl conduc numai pe tata la gară.

SERGIU *(lui Oliviu)*: Nu te mai bărbieri atîta !

NICHIFOR: Hai, bătrîne, nu te mai zbate ca o pasăre-n colivie, pentru nimica, hai, colivia se roteşte pe loc zice capra mea, hai, dacă nimeni nu te salvează, salvează-te singur, pleacă vaporul spre Arad, vînturile au început din nou să bată. *(Iese.)*

SERGIU: Şi tu din nou să aiurezi.

OLIVIU: Nici un film nu ți-a ieşit şi nimic nu va rămîne de pe urma ta.

SERGIU: Crezi că ai dreptul să mă insulți la nesfîrşit? *(începe să lovească peste tot cu palmele. Bătîndu-se, intră în baie,)* Am să te omor în bătaie.

CEZAR: Sergiu, nu-1 enerva, n-are riici o vină de te loveşte şi el. . . *(Se aude un răget ca de porc înjunghiat.)* S-a apărat, a fugit de tine, Sergiu, a fost în legitimă apărare, Sergiu.

(Iese. Pauză lungă. Se aude la un aparat de radio din vecini — sau cineva trece cu un tranzistor. pe lîngă casa lor — melo- dia „Floricele de porumb".)

OLIVIU *(vorbind încă din baie):* Asta e, bun să crească verzele şi ceapa ! *(Apare plin de sînge pe mîneca dreaptă, îşi ia haina nervos şi urcă la el.)* Şi usturoi şi mărar, bălegar. *(Către baie.)* Pentru unii moartea e prețul vieții, ohoho! *(Găseşte un coif de-al lui Nichifor.)* Asta-ți mai lipseşte pe cap. *(Intră în baie cu el.)* Un clovn. .. M-ai murdărit pe cămaşă. . . *(Iese din baie.)* Moartea pentru un. . . e nimic, e sfîrşitul unor zile care nu însemnează nimic.. . Mereu vorbim, vorbim, dar nu spunem nimic. .. *(A intrat la el. Pauză. Continuă melodia „Floricele de porumb". Se sfîrşeşte.)*

SERGIU *(apare din baie încet, tîrîndu-se, bandajat cu un prosop la mîna dreaptă. Are pe cap coiful.):* Aşa era Nichifor..'. Apărea la prînz, noaptea, pe fereastră, pe uşă, cîntînd, pe oriunde, ca nebunia, fără să pună întrebări. .. M-am tăiat la deget şi m-am speriat ca un caraghios... Am leşinat? Nu e nimeni aici? Halo! *(Deschide cîteva uşi.)* Au plecat la meci? Halo ! *(Deschide o uşă.)* Nici sicriul nu e aici? L-au dus la groapă? De fapt nici nu putea să fie aici, e prea strimt. *(Revine.)* Nici n-a fost aici? Nimeni? M-au adus aici ca să joace teatru cu mine? Să mă scoată din minți? Au zis c-a murit Irina ca să? . . . Să-şi bată joc de mine ? *(Deschide alte uşi.)* Dar poate că nu m-a adus nimeni aici, am venit eu în casa asta unde.. . Ingeborg ! Casa asta a ta e goală ! *(Mai calm.)* Deci Irina n-a murit, n-a murit nimeni, totul au fost nişte păsări... Nişte păsări ieşite din pălăria mea. *(Surîde înviorat.)* Nişte păsări grozave au fost aici. . . şi-au zburat acum, geamul e deschis... *(Deschide uşile cu frenezie. Se pipăie.)*

Nici carnețelul... Nu e nimeni, nici bunica, ea care nu pleca nicăieri, pasărea care nu pleacă nicăieri n-a existat nici ea decît în. . . Nu e nimeni! *(Se aude un uruit de motocicletă. Sergiu e atent.)* Nu e nimeni... *(încet, intră de-afară o fată superbă ca în vis. Poartă un maieu ce are pe piept desenată o motocicletă. Pantaloni.)* Cine eşti? *(Ea tace şi se apropie de el.)* Ce-ai în mînă? *(Fata în pantaloni seamănă leit cu Irina —înserarea o face mai incertă sau epuizarea lui Sergiu ?)* Cine eşti? Irina! Trăieşti!, Deci totul a fost un joc. . . He, he, hă, hă... *(Apoi nervos.)* Ca să mă scoateți din minți? *(Ea se apropie de el.)* Ce vrei? Cine eşti? Ingeborg! Ai rămas la fel, n-ai îmbătrînit. Vii de la Roma? Ai o creangă de măslin, ce ai în mînă? *(Ea ține mîna ascunsă la spate.)* Nu merita, Ingeborg, n-am fost la . . . *(Ea trage în el un foc de revolver.)* Am chelit şi n-am ajuns la Roma., . *(Alt foc de revolver. Ea se retrage încet şi iese pe uşă. Linişte. Sergiu stă întins pe podea. O motocicletă se îndepărtează.<0 scurtă pauză.)*

REGIZORUL *(vine de lîngă arlechinul din dreapta):* Stop! Ne oprim aici, stimați telespectatori... După cum ştiți, v-am prezentat cîteva secvențe din filmul-aflat în lucru „Pasărea Shakespeare". Desigur, pentru dumneavoastră au mai rămas cîteva semne de întrebare... Considerăm că e bine să răspundeți singuri la ele, cel puțin pînă la apariția filmului pe piață. Sigur, sînt multe ieşiri şi intrări în scenă, prea multe, cerute şi necerute, nechemate, fără rost sau cu un oarecare rost, unele de capul lor — asta ar însemna, zice autorul, desele noastre intrări şi ieşiri în viața celor de lîngă noi etc., etc. în privința lui Sergiu. E nevinovat, şi-a ispăşit vina, s-a ratat, a murit, a fost ucis?- Iată o serie de întrebări. Piesa, după opinia noastră, se putea termina cu strigătul din baie. Cine striga, tatăl sau fiul? Era o incertitudine, era o întrebare frumoasă pusă de un dramaturg, răul se încheia, continua? etc., etc. Dar autorul n-a avut tăria să se oprească aici, a apelat la fantezia sa şi a venit al doilea moment unde se putea sfîrşi piesa: cînd Sergiu apare caraghios, tăiat uşor la un deget — deci moartea lui era acum imposibilă, deci el în nici un caz nu l-a răpus

pe Oliviu, şi nici Oliviu pe el etc., etc. Era un sfîrşit gri, neputinţa unui ratat ieşea în evidenţă prin mersul lui de vierme tîrîtor şi vai de capul lui! Iarăşi autorul nostru n-a fost mulţumit... Căci puteau rămîne, cum au şi rămas, şi cele două momente de final de pînă acum: dar ele puteau să-1 suporte şi pe al treilea: care e *tot o* întrebare: acţiunea i s-a înscenat lui Sergiu? Sau el pur şi simplu a trăit acest coşmar, această fază de decrepitudine? Apariţia frumoasei Ingeborg, visul său de tinereţe, Roma sa trădată e o fantasmă. Ingeborg îşi păstrează vîrstă purităţii şi el e un ratat chelbos. E ea însă? Ori altcineva? Este ea, desigur, Ingeborg, care nu-1 iartă, pentru că n-a ajuns la Roma?... Dar... Putea ea să aibă un revolver? Nu. Şi nici nu-I putea ucide. înseamnă că el s-a sinucis. Dar nici el n-avea un revolver la el. Sau avea? Sau doar e vorba de un mort moraliceşte? Viaţa îi dă o lecţie severă, viaţa spune că aşa nu se poate trăi: trădîndu-i pe alţii ne trădăm pe noi înşine. Filmul pledează pentru curajul de a fi stăpîn pe propria ta viaţă. Pînă la mixarea filmului poate multe scene vor mai fi scurtate, sigur vor apărea şi altele care vor lămuri şi alte aspecte, deşi, după noi, totul e foarte clar. întrebările ce jrămîn puse sînt fireşti, un film ce rezolvă toate întrebările este o carte de bucate. Autorul scenariului, care, desigur, nu este un Shakespeare, este tot atît de sigur însă că n-a vrut să scrie decît ce-a scris... Lăsîndu-1 pe fiecare să înţeleagă ce vrea, lăsîndu-i pe regizor şi montor să aleagă pînă la urmă ce final vor dori şi care va arăta şi gradul lor de înţelegere şi de curaj, lăsîndu-ne pe^ noi să etc., etc. în final, să vă spun distribuţia. în rolul lui Sergiu a jucat... *(Spune toate numele.)* Vă mulţumesc, bună seara.

CORTINA

PIESA VĂZUTA DE:

ILEANA POPOVICI

E norocul Teatrului Naţional din Cluj, de a fi amplasat pe teritoriul izvorului de „apă vie" care e creaţia lui Dumitru Radu Popescu; e înţelepciunea şi meritul său de a capta acest izvor, pentru a împrospăta, cu virtuţile secrete ale apelor sale ţîşnite din adîncuri, forţele spectacolului românesc contemporan. într-o viitoare istorie, capitolul montărilor pe piesele scriitorului clujean — chiar dacă nu e atît de complet cum ar fi putut să fie — îşi va avea locul lui aparte.

Din dramaturgia inegală şi mereu imprevizibilă a acestui extraordinar prozator, nimic nu trebuie lăsat să se piardă; piesele sale nu numai că nu seamănă cu nimic altceva, dar nu seamănă nici între ele, deşi o legătură profundă le uneşte, de ordinul transmisiei unor caractere genetice. Sînt piese cu subiecte în aparenţă extrem de simple, populate de oameni oare•cari, din categoria celor ce nu obişnuiesc să devină „personaje" nici în viaţă, nici în teatru: şi, imediat sub acest strat subţire de banalitate, de nebănuit, se deschid nişte cratere, în întunecimile cărora destinele cele mai comune sînt absorbite ca în pîlniile Maelstromului. Drama nu-şi desemnează aleşii •dintre spiritele distinse, predispuse la speculaţie, în a căror existenţă un pic •de suferinţă metafizică e de bon ton (prejudecată aflată în originea mai multor piese cu un erou cu pretenţii hamletiene, dar bine înfipt în plăcerile vieţii; dorind a le da o savoare mai picantă, aceasta mimează procesul de conştiinţă şi dramele opţiunii). Exact aşa cum boala nu-şi alege victimele, ci-şi strecoară microbii acolo unde bariera de apărare a organismului lipseşte, drama îşi injectează veninul în indivizii care au o „fibră morală" •şubredă. Ea începe prin a fi. o greşeală penibilă, un punct dureros, ca un furuncul urît, pe care insul, neavînd tăria să-1 extirpe, tinde să-1 ascundă de ochii celorlalţi; apoi se umflă şi diseminează, transformîndu-se în cancer. Asemenea drame nu pot avea happy-end. în piesele lui D. R. Popescu, greşelile se plătesc — ceea ce e stenic, purificator, reprezentînd un echivalent contemporan al stării de catharsis.

Aparte e natura greşelii, aproape întotdeauna automutilare morală, falsificare a propriei personalităţi, deformare a caracterului; sub apăsarea

unei presiuni căreia nu e în stare să-i reziste, omul face o concesie, un compromis, săvîrşeşte o josnicie, căi cînd în picioare un sentiment firesc ori un principiu de conduită; el se reneagă astfel în mod fundamental. Aşa era Aurel, cel ce-şi „desfiinţase" tatăl, declarîndu-1 mort; aşa era Patriciu; aşa e, azi, în *Pasărea Shakespeare,* Sergiu, creatorul care, dezicîndu-se de iubirea tinereţii pentru Ingeborg, romantica fată pe motocicletă, fiindcă biografia ei i-ar fi periclitat cariera, nu a mai izbutit niciodată să-şi realizeze visul pur al inspiraţiei, acel film a cărui eroină era ea. „Pactul cu diavolul" instaurează, ce-i drept, un armistiţiu, cu lumea; însă împlinirea, seninătatea, nu se mai întorc, preţul se plăteşte în fiecare clipă, prin încrîncenare.

în *Pasărea Shakespeare,* primul nivel e cel al faptului divers. Dedicaţia („Dedic această piesă lui Emil Poenaru") trimite deschis la surse de tipul anchetelor social-judiciare din dosarele romanţate publicate de reporterul-procufor. Sinuciderea unei adolescente, după o pretimpurie şi amară experienţă erotică, ascunde, dincolo de obişnuita decepţie sentimentală provocată de un băiat prea egoist, nişte relaţii de familie înnodate şi încîlcite ca un cuib de şerpi. Atracţia nedesluşită pentru un bărbat matur şi tandru, care se dovedeşte, finalmente, a fi tatăl ei, descoperirea că el e amantul mamei, prăbuşirea, astfel, a singurului ei punct de sprijin, repulsia faţă de promiscuitatea legăturii conjugale a părinţilor, umilinţa, însingurarea, nevoia de ă se smulge cu orice preţ din atmosfera sufocantă, o împing spre moarte. Această „materie brută", accesibilă deopotrivă scriitorilor şi industriei de melodrarriolete moralizatoare de serie, e prelucrată în retortele din laboratorul personal al lui D. R. P., născînd o piesă ciudată, nu prea lesne descifrabilă. Moartea fetei putînd fi interpretată ca o crimă înfăptuită cu arme psihologice, aflarea şi pedepsirea vinovatului devin cauza pe care şi-o asumă Sergiu. Fiind singurul sosit „dinafară", neimplicat în dramă, el se consideră martor obiectiv şi judecător imparţial şi-i împresoară pe toţi cu întrebări acuzatoare; dar trecutul înţesat de secrete urîte, care iese, îhcet-încet, la iveală, sfîrşeşte prin a-1 înghiţi. Pe firul mărturisirilor disparate, el ajunge pînă la infamia îngropată cu grijă în tainiţele propriei memorii; individul jalnic, vinovat de înşelăciune în faţa fiicei sale, hu e altcineva decît băiatul lui şi-<al iubitei de altădată, şi ea demult moartă. Cei doi se înfruntă. Se pare că, într-o definitivă încheiere • a socotelilor, fiul şi-ar fi ucis tatăl; (Scriitorul nu-şi refuză, în trecere, plăcerea jocului ironic cu temele sacre ale psihanalizei). Dar nu, sugestia e dezminţită; stpare, riu se ştie de unde, frumoasa Ingeborg, neatinsă de timp. Tăcută, implacabilă, ea îndreaptă spre Sergiu ţeava unui revolver şi apasă pe trăgaci, pedepsind astfel minciuna devenită ereditară, perpetuă, ca o malformaţie, de-â lungul a trei generaţii. Stop! Intrerupeţi proiecţia! Final-surpriză, final-retragere; tot ce s-a petrecut a fost simplă convenţie artistică, nişte episoade din viitorul film *Pasărea Shakespeare.*

Această bruscă „întoarcere la sol" — soluţie dramaturgică, la drept vorbind, cam de mîntuială, la care recurge şi cel mai grozav pilot dacă, în plin zbor, i s-a oprit unul din motoare — nu compromite însă originalitatea scrierii. Ceea ce, povestit rudimentar, în rezumat, se goleşte de mister, înţepenind ca într-o caricatură, are, în ţesutul viu al piesei, un soi de magnetism special, datorat fluxului continuu de fantezie circulînd, ca o sevă, între diferitele ei nivele. Ceva invizibil, dar mereu prezent, cum e, ascunsă în sacoşă, obsedanta pisică „de Anul Nou", căreia nimeni nu i-a zărit vreodată codiţa; impalpabil, ca urma unei păsări în aer, încît „nu se ştie bine <lacă a existat şau ba"— acesta e simbolul „păsării Shakespeare". Umbra aripilor ei deschise planează asupra întîmplărilor. A fost? N-a fost? Şi ce importanţă are asta? Oare nu trecutul e cel mai puţin previzibil, de vreme ce e în stare să slobozească pe neaşteptate, în urmărirea celor evadaţi din temniţele lui, haita de cîini negri a consecinţelor actelor lor? între faptele certe, irevocabile, şi proiecţia lor *în posibil, în ipotetic,* tradiţionala demarcaţie netă lipseşte; acţiunile migrează dezinvolt dintr-un mediu în altul; filmul poate fi, totodată, filmul din capul personajului, un vis ori un coşmar, una din acele tulburi plăsmuiri ale subconştientului. D.R.P. e un fantast nu lipsit de cruzime, uneori fantezia lui născoceşte şi farse sinistre.

Spectacolul clujean e semnat de Alexandru Tatos. După cîţiva ani de semianonimat, în stagiunea aceasta el a ieşit hotărît în, întîmpinarea evenimentelor, atacînd singurele două opere într-adevăr dificile din repertoriul original inedit. Saltul de fantezie, de siguranţă, de abilitate profesională, făcut de la montarea piesei *Chiţimia* de Ion Băieşu la această ediţie scenică-princeps a *Păsării Shakespeare,* e impresionant; senzaţia e că impactul cu imaginaţia dramaturgului i-a descătuşat şi lui imaginaţia. Fidelitatea faţă de sens e însă aceeaşi, plină de seriozitate.

Teatrul, iulie 1974

VIRGIL BRĂDĂŢEANU

Pasărea Shakespeare reprezintă o pătrunzătoare dizertaţie pe tema responsabilităţii umane, bogată în consideraţii, adevărate bombe cu efect întîrziat, un act împotriva mediocrităţii şi rutinei, a culpel'dr dovedite şi celor posibile în raport cu omenia. Şi nu puţini sînt cei datori în existenţa

care adesea pare a arăta compromisul drept unică alternativă şi e gata să lase loc la fel şi fel de justificări. Piesa lui D. R. Popescu relevă vini determinate de circumstanţe, dar cu responsabilitatea fiecăruia din cei ce făptuiesc împotriva firii, a omeniei, a dragostei. E ceea ce semnifică simbolul reprezentat de Ingeborg, aşa precum Irina, expresie a nevoii de adevăr, puritate şi libertate, cade protestînd în luptă cu mediocritatea opacă, victimă a nenumărate vini cumulate, toate manifestări ale precarităţii etice, spirituale.

Puţin dramatică în aparenţă, cu înlănţuiri de discuţii, devine zguduitoare prin condiţia dramatică a existenţelor reprezentate aici, a existenţei în general, cu suma ei de posibile culpe, totdeauna cu tragice urmări. *Pasărea Shakespeare,* metaforă de puritate înaripată, nu e o pledoarie, ci un tulburător semnal de responsabilitate umană, împotriva dezumanizării intrate pentru unii în firea lucrurilor, a celor ce ignoră totul în afară de binele lor imediat, înţelegînd prin aceasta îndeobşte plăcerea, împotriva chiverniselii mărunte ca şi a marilor aranjamente, a ipocriziei sau a amneziilor provocate.

D. R. Popescu nu are ambiţia răspunsurilor, dar — merită subliniat — are calitatea că dă direcţii fără echivoc de gîndire, că arată omenia, una şi întreagă, că o socoteşte una cu responsabilitatea demnă a omului în raporturile cu sine şi cu ceilalţi şi o crede cu toată tăria drept condiţia existenţei umane. „Pasărea Shakespeare" este pînă la urmă frumuseţea şi puritatea cu care sîntem datori vieţii, splendoarea reprezentată de apariţia în final a celei numite Ingeborg înscriindu-se ca memento. Ingeborg e puritatea, este sursa care poate să rămînă nesecată, a tinereţii, cu o condiţie, mai bine zis cu suma de condiţii posibil de îndeplinit pentru fiecare.

Viziune şi univers în noua dramaturgie românească,
Bucureşti, Editura Cartea Românească, 1977.

MARIUS R0BESCU

S-a remarcat că în ultima vreme teatrul lui D. R. Popescu a început să se bucure de tratamentul cuvenit, fiind adică tot mai răspîndit şi mai comentat. Datorită în primul rînd îndeletnicirii, mă număr printre cei care-l cunosc (relativ, desigur) cu toate astea n-am fost ferit de surpriză vizionînd *Pasărea Shakespeare.* Surpriza ţine de modul cum s-a perfecţionat şi s-a esenţializat o vocaţie. Procesul sinuos, complex, rămîne în sine de

nepătruns. La baza lui stă însă un tip superior de renunţare, pe care nu şi-o pot permite decît autorii care dispun de suficientă materie. Doar cedînd din materiej stăpânind firea luxuriantă a talentului, se poate ajunge la concentrarea şi! eficienţa dovedite în ultima dramă a lui D. R. Popescu. Ea constă, pînă la urmă dintr-o analiză, practicată cu toată cruzimea: a *măştii.* Sînt, faţă-n faţă, două generaţii. Pentru unii, masca s-a consolidat, s-a lipit de «obraji, în timp ce alţii îşi caută cu naivitate, cu furie, înfăţişarea potrivită. Bineînţeles, fondul celor din a doua categorie se lasă observat uşor, lava nu s-a răcit încă, nu s-a pietrificat, ci fierbe şi curge impetuoSi Caustica ei atingere e capabilă să determine la ceilalţi procesul mversy de topire a înfăţişării aparente, încremenite, bizare, pătrunderea spre miezul pe care-l acoperă. Un prim sens al piesei (sensul ei prin excelenţă) ar fi aşadar unul *teatral.* Iar legat de acesta, imposibil de despărţit, se constituie şi un sens moral. Ca şi în alte opere ale lui D. R. Popescu tema este a vinovăţiei. în atîtea cărţi ilustre s-a dezbătut vinovăţia victimei! De data aceasta vinovat se arată a fi însuşi omul care Conduce ancheta, cineastul (real? închipuit? realizat? ratat?) Sergiu Patrulea. El se situează, de altfel, în graniţa pe care am sugerat-o, între inocenţa pervertită, ţipătoare, contestatară şi între vîrstnicia derizorie, sclerozată. Exact la mijloc, de o încredere în şine ofensivă, el este marfa perfectă. Ar mai fi de discutat în ce măsură crusta aceasta îi apără într-adevăr pe oameni. Oferindu-ne spectacolul grotesc al îmbrăcării ei şi al lepădării de ea, D. R. Popescu ne îndeamnă să vedem singuri că într-o foarte mică măsură lucrarea sa, dramatic închisă, deschide nenumărate întrebări şi porţi- pentru meditaţie. Prin montarea ei, realizată de Alexa Visarion, Teatrul Ciuleşti a prilejuit cea mai bună reprezentaţie cu o piesă originală din acest an (cel puţin). Sînt valorificate forţele unei excelente echipe actoriceşti, în cadrul căreia evidenţierile sînt de prisos: Florin Zamfirescu, Ana Ciclovaii, Ion Vîlcu, Dorina Lazăr, Corneliu Dumitraş, Traian Dănceanu, Vasile Ichim. Decorul lui' Vittorio Holtier constă în multiplicarea uşilor, ele simbolizînd tot atîtea evadări şi claustrări, tot atîtea posibilităţi.

Autori şi spectacole,
Bucureşti, Editura Eminescu, 1980

ION COCORA

în *Pasărea Shakespeare,* D. R. Popescu se prezintă din nou în ipostaza dramaturgului obsedat de probleme de conştiinţă, de relaţia adevar-conştiinţă, culpa devenind şi aici o cauză fundamentală a ratării,' un indice

în calificarea actelor sociale şi existenţiale ale omului contemporan. îndeosebi culpele morale îl preocupă pe dramaturg. El pune în discuţie, altfel spus, autoritatea morală a acelora care îşi asumă rolul de judecători, care intervin în viaţa semenilor fără să se întrebe dacă propria lor existenţă le dă acest drept. Concluzia e limpede: nu poţi judeca pe altul dacă nu ai conştiinţa şi responsabilitatea propriilor fapte. Piesa îşi asumă, deci, şi prin conflict şi, prin semnificaţii, rolul unei dense şi originale metafore morale, se încheagă pe fondul unor violente coliziuni, aduce în prim plan confruntări care constituie un puternic. avertisment pentru conştiinţa p,ublicului. împrejurările de viaţă descrise scot la suprafaţă cîteva destine ce concentrează în ele sensuri filosofice şi etice definitorii. Fiecare personaj străbate aici o complicată ţesătură de fapte, îşi găseşte mobilurile, dramei într-un moment anterior confruntării, încît subiectul nu angajează psihologiile pentru a sublinia o devenire, şi nici măcar restructurări, ci este pur şi simplu un ;mijloc de constrîngere la automărturisire, la recunoaşterea erorii. Procesul de dezvăluire e crîncen, se suprapune unei intrigi labirintice, cu o dezvoltare anecdotică marcată de neaşteptate şi dese lovituri de.teatru, imposibil.de înţeles şi explicat din exterior. Căci eşecul personajelor nu provine doar din ratarea unei vocaţii, doar din pierderea unei poziţii demne în societate, ci implică profund relaţia de sînge, acuza grave traume de natura familială: tatăl e înstrăinat de fiu, fiul de tată, amîndoi se înfruntă, între soţ şi soţie e o duşmănie cumplită,. fiica nu-şi înţelege şi mai ales <nu-şi justifică mama şi se sinucide ş.a.m.d.

Alături de virtuţi caracteristice prozatorului D. R. Popescu, cum af fi tensiunea relatării, expresivitatea şi încărcătura emoţională a dialogului, autenticitatea caracterelor, în *Pasărea Shakespeare* de un interes cu totul special apare materia dramatică, modul ei de organizare într-o viziune tragică, într-o ficţiune deseori şocantă prin realitatea umană din care se constituie şi, totdeauna, actuală şi convingătoare prin temele şi ideile politice şi morale pe care le ilustrează. Impasul personajelor nu e în fond aici consecinţa unei viziuni întunecate, nu vine dintr-un exces de scepticism, ci reprezintă situaţia extremă a unei umanităţi degradate, a raporturilor ei hipertrofiate. Criza e provocată, în concepţia puternic moralistă a autorului, de confruntarea dramatică, la o teribilă intensitate, dintre timpul declanşării culpei (situat în trecut) şi timpul acţiunii scenice (situat în prezent). între aceşti doi poli, mai exact pe distanţa care îi desparte, se află, ceea ce. Roland Bartheş numeşte *timpul mesajului.* Timpul care îndreptăţeşte, adică, judecata morală, oricît de necruţătoare ar fi căci ea ^pronuuţată în adevărul unor norme şi principii pătrunse de o gîndire filosofica şi etică superioară. ,

Privitor ca la teatru
Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1975

ROMULUS DIACONESCU

în *Pasărea Shakespeare* întîlnim această aserţiune: „Un film ce rezolvă, toate întrebările este o carte de bucate". Deci, încă o faţetă a tezei-program ce defineşte o profundă conştiinţă de scriitor dramatic. Şi aici culpa morală îl preocupă în mod deosebita în acelaşi timp, este tras semnalul de alarmă în privinţa celor care îşi asumă rolul de judecători, de intervenţie arbitrară în viaţa semenilor,fără să-şi cerceteze mai întîi propria existenţă.

Cei doi tineri din *Pasărea Shakespeare* contravin modelului clasic de conduită, discută cam „neprotocolar", utilizînd un argou ce poate părea cam deşucheat, gustă din hobby-urile vieţii moderne (fotbalul, muzica uşoară, cascadoria, motociclismul etc.), gravitatea este luată în răspăr, iar morga persiflată. Dînd iniţial impresia că se implică adolescent în viaţa unui mediu eterogen, ajung în cele din urmă să-1 respingă deschis. Sinuciderea Irinei va fi semnalul prin care se propune o privire mai atentă, mai de aproape a acestor destine. Sînt ei, într-adevăr, ceea ce sugerează felul lejer de a se manifesta? De fapt, aceasta este întrebarea: de unde provine detaşarea lor ţîfnoasă faţă de viaţă? Autorul creează un motiv grav — *a murit un om* — pentru a declanşa ancheta. Faptul fiind *consumat,* piesa devine o reconstituire sui-generis, angrenînd coliziuni brutale prin neaşteptata răsturnare a situaţiilor. Cineastul Sergiu îşi propune un film-anchetă despre cauzele care au provocat sinuciderea Irinei. Dar prima bănuială cade, fiindcă se demonstrează că logodnicul a fost cu adevărat iubitul fetei. Pe parcurs, obiectivul anchetatorului descoperă amănunte ce luminează drumul spre vinovaţi, dar complică, totodată, motivaţiile gestului fatal, în familia Irinei trăia un bărbat, „prietenul", casei, mama nu-i mărturisise niciodată fetei că acesta (Nichifor) este tatăl ei cu adevărat. Nichifor simulase nebunia, o stranie şi deplorabilă formă de refulare, pentru a^şi nega o elementară şi eternă datorie: aceea de a fi părinte. Rechizitoriul lui Sergiu acţionează inflexibil, ca un bisturiu, devastînd stări sufleteşti ce dospeau sub pînza prudentelor meschine. Dar este Sergiu cel mai nimerit să procedeze la dezvăluiri care, într-un fel sau altul, se dovedeau nece-

sare? Dramaturgul pune acum, în termeni decişi, virulenţi, problema raportului dintre *adevăr şi conştiinţă,* dezbaterea se cirumserie adevărului că nu-i putem corija pe alţii atît timp cît existenţa noastră, nu oferă garanţia acestui drept moral. Sergiu este un ratat, viaţa lui a fost un permanent „slalom" presărat cu neadevăruri şi laşităţi, dovedindu-se în cele din urmă personajul cel mai vinovat.

Pasărea Shakespeare este, în teatrul lui D. R. Popescu, pasărea adevărului, ea cercetează personajele cu vădit scop purificator.

Finalul este voit incert, cititorul are un cîmp vast de posibilităţi interpretative aşa încît chiar autorul face unele delimitări regizorale. ^întrebările ce rămîn puse sînt fireşti (...). Autorul scenariului, care, desigur, nu este Shakespeare, este tot atît de sigur însă că n-a vrut să. scrie decît ce-a scris. ., Lăsîndu-1 pe fiecare să înţeleagă ce vrea, lăsîndu-i pe regizor şi montor să aleagă pînă la urmă ce final vor dori, şi care va arăta şi gradul de înţelegere şi de curaj, lăsîndu-ne pe noi să etc., etc.".

Dramaturgi români contemporani,
Craiova, Editura Scrisul românesc, 1983

'» VALENTIN SUrsSTXV

BALCONUL

sau

CLĂTITE CU URDA ŞI CU MĂRAR

1

O ECXJAȚÎE MORALĂ

Ca şi în alte lucrări, scriitorul pune în ecuație morală oameni de vîrste felurite, făcîndu-i să trăiască istoria prezentă şi să retrăiască istoria trecută pentru a se confrunta între ei, şi fiecare cu sine însuşi. E un examen de conştiinţă grav şi responsabil, săvîrşit în cursul unei povestiri în care adevărul şi închipuirea se îmbină necontenit dînd, totuşi, o materialitate substanțială existenţelor. Tatăl, David Ionescu, conducătorul unei unităţi productive, fost ilegalist, îşi sărbătoreşte ziua de naştere făcîndu-şi, într-un fel, bilanţul vieţii de luptător şi constructor. Fiul, Adrian, e conştiinţa vie a tinereţii lui, perspectiva critică şi ideea în stare pură, el îi reaminteşte mereu, cu nemulţumire combativă, părintelui său, omului pe care-l respectă, sarcinile neîmplinite ; îi dezvăluie, cu duritate, sarcasm şi tandreţe, că adăposteşte şi rabdă în juru-i oameni de nimic, care-l mistifică şi-l derutează ; caută să-l convingă că lupta dusă odinioară se continuă azi, în alte condiţii, între „harnici şi chiulangii, demni şi laşi, cinstiţi şi lingăi, proşti şi deştepţi, intransigenţi şi demagogi'. Mamei, care s-a izolat de lume şi se ocupă cu sculptura în turtă-dulce, fiul îi explică, de asemenea, cu iubire ultragiată şi cu ironie corosivă, că egoismul e sinonim cu laşitatea. Tînărul Adrian, fostul comunist Andrei, ucis în închisoare (şi care apare, la un moment dat, în acţiune), ceea ce e mai bun în bătrînul David reprezintă concretizări ale gîndirii şi acţiunii comuniste, personificări diferite ale unei umanităţi exemplare. Mama, mortificată de dulcea-i şi trista-i indiferenţă, pramatiile ce-l înconjoară pe tată, afişînd o uşurătate bufonă şi calpă care ascunde cruzimea, carierişti îmbuibaţi, linguşitori, brute, flecari veninoşi, numiţi Căşină, Băşat, Melpomete, Ţaporea

vitriolaţi de autor cu o forţă pamfletară deosebită) Rozalia, bătrînă. cinică, Voichiţa, fata candidă şi întinată, romantică şi înşelătoare, dorind mereu să rămînăîn marginea disputei, dar neavînd şi puterea de a se împotrivi canaliilor, făcîndu-le mai mult sau mai puţin inconştient jocul, apar ca întruchipări a ceea ce e întunecat în conştiinţa noastră, făpturi de coşmar amestecate în visurile noastre curate. Ei sînt vinovaţi de pieirea lui Adrian ; de abia prin jertfa aceasta, a fiului său, aruncat peste balcon printr-o falsă joacă a uneltitorilor, bătrînul David va vedea din- nou adevărul- adevărat; se va regăsi cu tinereţea sa veritabilă, va înţelege că, pe drumul ales, puterii morale i se cere să lupte" împotriva oricărui compromis

Unele din cele mai actuale probleme ale eticii noastre sociale sînt astfel prezente în piesa aceasta aspră şi caldă, tare şi dreaptă (îngreunată doar de unele discursivităţi), adevă-> rată şi cuceritoare, o înfruntare între două generaţii care, în acelaşi timp, sînt legate ca tatăl şi fiul, adică prin legătura de sînge a unei credinţe fundamentale. „Omul trebuie să aibă o credinţă, o demnitate, un ţel, altfel e un fir de nisip", îi spune bătrînul comunist tînăr ului comunist şi acesta îi răspunde, în celui său, cu viaţa sa, că îşi însuşeşte întru totul ideea, revendifînd deplina ei realizare în fapt.

Drama e alcătuită într-o modalitate originală'. începe cu sfîrsilul şi ne aduce, treptat, spre cauzele deznodămîntului, căci nu intriga îl interesează în primul rînd pe dramaturg, ci dezbaterea de idei. Iar cînd, spre sfîrşit, ajungem de fapt aproape de începutul subiectului, timpul se comprimă brusc, durata calendaristică dispare şi ne aflăm în clipa esenţială, cînd un om îşi revede cu gravitate şi patetism întreaga-i viaţă, chemîndu-şi amintirile cu martori şi căutînd să se înalţe din nou prin ceea ce a fost mai înalt în existenţa sa. Evocările sale de la Doftana, lupta atît de grea şi luminoasă a partidului, sugerarea îndatoririlor de azi ale unui comunist —înfăţişate nu în expunere şi relatare, ci încorporate în imagini puternice, în înfruntări realmente-dramatice — dau concreteţe şi acuitate dezbaterii, situînd-o în prezent şi trimiţînd, totodată, o rază subţire şi pătrunzătoare către viitor.

Chiar şi această rază, emanată de substanţa piesei, are un personaj care o poartă : tînăr ul Horia, rămas, ca Horaţiu,

să ducă mai departe aspirația lui Hamlet (în spectacol, suprimat, însă, de regizor, după părerea mea fără justificare). Altminteri, montarea orădeană se cuvenea a fi apreciată tocmai pentru că lumina ideile povestirii şi dădea flacără idealului profesat de autor prin personajele alese., Şi, fireşte, pentru coerența şi tensiunea expunerii, artistice. Scena fusese vidată de elemente descriptive, podiumul gol şi înclinat,, uşa vastă, deschisa spre balconul mare şi negru, un fotoliu, două scaune, 6 lampă, o oglindă rezumau odaia tinerei Voichița (realizată cu talent pe latura feminină —mai puțin însă pe ceea ce e îndoială şi disimulare în complexul personaj — de Ileana Iurciuc), unde atmosfera densă, prevestind întîmplarea tragică e creată prin jocul actorilor şi pregătirea regizorală. De aici, de unde îşi clama ,în deşert, ca un profet, nemulțumirea şi cerințele, Andrei, jucat tinereşte, ferm, clar (nu şi suficient de nuanțat în dialogurile cu personaje foarte diferite) de Mir cea Constantinescu cobora în casa mamei (Doina Urlățeaniu f, în decorul de turtă-dulce^'contrazis de"- mereu negruî şi ameninţătorul balcon ; aici oamenii de nimic efăti portreti-l zdți fr caricatura., în zeflemea concentrată, d,e Ma$u • Vaida, (Melpomete — excelent), Eugen Harizomenov (Alex, plasînd subtil demagogia la granița plauzibilului), Radu Neag (desenînd foarte bine vidul lui Țaporea, cu rîs veşnic şi tîmp), Ion Mîinea (admirabil în necroforul Căşină), Ion Abrudan (Băşat — altă coleopteră, fidelă copie a celeilalte), Rozalia (Simona Constantinescu), doctorul Toderea (Marcel Popa). Iar de la expoziția de edulcorații plastice şi verbale duplicitare, tînărul descinde la etajul unde locuia tatăl (locuință impersonală, dominată de etern prezentul balcon), erou pe care Eugen Țugulea îl interpreta cu. frumusețe şi gravitate, cu acea uşoară pierdere de sine şi acea adîncă revenire dorite de dramaturg a fi înfăptuite nu declarativ, ci cu concentrare şi profunzime — şi chiar aşa şi erau. Apoi, tînărul cădea; neînsuflețit, împins, dintr-un balcon în altul, pînă la picioarele tatălui. David Ionescu, părăsit de pramatiile care ieşeau tiptil, rînjitoare, rămas singur, cu amintirile ce veneau ,ca nişte umbre (în rolul lui Andrei, tot MirceaJConstantinescu, aici*

foarte exact, iar în rol.l

*te îndeamnă să merk 71 f grea ? ™ptă a uĂtf interioare, alături r& învinsîndu H */ ,-*

VALENTW SILVESTRU

CUVÎNTUL AUTORULUI

— Cum ați scris *Balconul?* în convorbirea care apare în prefață ați explicat unele din încărcăturile mitice, similitudinile cu o mitologie străveche pe care le-ați intenționat în privința relațiilor tată-fiu. Dar care a fost imboldul ce v-a făcut să creați piesa? Un fapt, o idee? A fost și un fapt și o idee? O întîmplare? •

—Au fost mai multe mici întîmplări care s-au aglutinat. în primul rînd, mi-a plăcut cîntecul din final al Fanei, și cred că acest cîntec l-am ascultat, l-am auzit — nu cred, sînt sigur — la o nuntă, cînd am fost în comuna părinților mei. Mi s-a părut grozav acel moment de bucurie. Dar dacă uiți momentele de bucurie, dacă îți poți închipui că s-ar putea întîmplă și altfel ecuația devine interesantă. Apoi m-am gîndit că în spațiul în care trăiesc unele personaje lucrurile le sînt în general cunoscute ca într-o cameră, fiindcă se află la vedere, clare sau mai puțin clare ; există însă și locuri mai puțin cunoscute, ascunse, mai mici, semănînd cu o cutie cu secrete, iată, cum sînt aceste balcoane care, dacă se află la vedere, la stradă, sînt pline cu flori, dacă nu sînt la vedere, sînt pline de rufe puse la uscat, borcane, resturi de obiecte. Și, de asemenea, într-un fel apar aceste cutii ale Pandorei ziua și într-un fel noaptea ; într-un fel apar pe lumină, în discuția de la cm la cm, aceste adevăruri și într-un fel sînt ele ascunse în oameni.*

Acțiunea din Balconul *se petrece noaptea, aici, în balcon. E un revelator noaptea ; doar spre dimineață va putea arăta adevărata față a oamenilor» sau posibila față a oamenilor. Fiindcă întîmplarea poate fi într-un registru, văzută realist de la cap la coadă; într-un alt registru, al visului, poate fi văzută altfel. Deci noaptea balcoanele sînt altfel, conțin alte mistere și cu mai mare ușurință oamenii se pot rupe de anumite părți din ei, pe care nu le vor expuse altora. De aici această împingere peste balcon, această aruncare de pe balcon a tot ceea ce nu vor să fie al lor sau să se afle în răspunderea lor.*

Am considerat balconul ca o instituție scenică foarte spectaculoasă pentru toate categoriile de public.

Tot ce am spus eu pînă aici constituie o lungă teorie, dar spectatorul nu are nevoie de teorie, el vrea să vadă și să simtă ce s-a întîmplat. Or, dacă vede că este aruncat de pe balcon un butoi cu varză, tremură și se gîndește că acel butoi o să-i cadă cuiva în cap sau o să producă o comedie ; dar dacă vede sau aude că este vorba de alt obiect — fiindcă și omul este obiect — care-i aruncat de pe balcon are loc un alt impact. M-am gîndit cum aș recepta ca spectator întîlmplârile din piesă. Cum v-am povestit pe malul mării, într-o lună de august, într-o noapte de august cu lună, toată această piesă, înainte de a o scrie scenă cu scenă, pînă la finalul ei, a fost, în intenția mea, o construcție în piramidă. Fiindcă sînt piese circulare, care au un conflict circular, sînt piese cu desfășurare epică, depănîndu-se șnur, ca un vagon, cum sînt mai ales cele brechtiene, pline de tablouri. . . Dar această piesă în piramidă mi s-a părut mie interesantă. Fiindcă acțiunea se petrece la toate cele trei etaje ale clădirii, la toate cele trei etaje ale conștiințelor oamenilor (dacă și acestea pot fi etaje), în tot acest bloc care este o mică lume și care este și familie, și unde încap și prieteni și ne-prieteni. Deci, cînd în actul întîi — cum bine știți — acțiunea pornește la etajul cel mai de sus, apoi continuă și la etajul de sub acest etaj, fiind simultană, ea începuse de mult la primul etaj, la baza piramidei. E o acțiune simultană, într-o piramidă care nu ascunde mumii, dar care le-ar putea ascunde. Pentru că sînt aici personaje care au un teribil cult al avuției, dar și niște oameni care, pentru a-și ascunde adevărata lor față, preferă chipul negru sau. . . vreau să ocolesc cuvîntul moarte.

— De ce i-ați spus piesei *Clătite cu urdă și mărar?*

—Am și uitat de acest al doilea titlu. Vedeți de ce sînt bune titlurile? Fiindcă îmi aduc aminte de ideile fundamentale ale piesei. Este o lume care mănîncă tot timpul, o lume a burții, o burghezie a burții. Tot ce construiesc ci este un univers pentru burtă ; inclusiv arta lor e o artă de Uirtă-dulce pen' iru mestecat și digerat. Trăiesc în acest stadiu care le aduce mica lor fericire. Cine sare peste obstacol și ajunge la o idee devine periculos. Fiul sare peste •obstacolul mîncărurilor, al necontenitului ospăț, ce pentru ei este esența vieții. De aceasta i-am spus piesei și Clătite cu urdă și mărar.

PREMIERA ABSOLUTĂ

TEATRUL DIN ORADEA

10 aprilie 1976

DISTRIBUȚIA

ILEANA IURCIUC - Voichița; MIRCEA CONSTANTINESCU — Adrian (și Andrei); RADU VAIDA — Melpomete; RADU NEAG -Țaporea; EUGEN HARIZOMENOV- Alexandru; ION-ABRUDAN - Bășat; ION MÎINEA — Cășină; DOINA URLA-TEANU - Stela; EUGEN ȚUGULEA - David; SIMONA CON-STANTINESCU - Rozalia; MARCEL POPA - Toderea; EUGE-NIA PAPAIANI - Fana.

Regia: C. ALEXANDRU
Scenografia: TATIANA MANOLESCU-ULEU

•

ALTE PREMIERE ALE PIESEI

Teatrul Național din Tg. Mureș (1978)

Teatrul din Reșița (1982)

PERSONAJELE

VOICHIȚA
ADRIAN
MELPOMETE
ȚAPOREA
ALEXANDRU
BĂȘAT
CĂS1NĂ
STELA IONESCU
DAVID IONESCU
ROZ ALIA
TODEREA
ANDREI
HORIA
ANDREI TATĂL
FANA
LĂUTARI
O GURISTĂ

ACTUL I

Acțiunea se petrece în zilele noastre, într-un orășel de provincie. Un bloc cu mai multe etaje. Cu lift. Camere tip. Cum arată încăperea din primul act, așa vor arăta și cele din actele următoare; deosebirea va fi în mobilier, ambianță etc. Deci: decorul: o cameră-hol de bloc, cu balcon. în dreapta, ușa de la intrare. în stînga, o ușă spre baie, toaletă etc. și alta spre dormitor, sau poate spre alte două camere. în spate, ușa spre balcon. în depărtare se văd luminile altor blocuri. E clar că ne aflam la un etaj cu număr destul de mare. între orele 9 fără un sfert și 10 fără un sfert, seara. Acțiunea se petrece la începutul lui octombrie, deci afară e întuneric.
Se aude cheia în broasca ușii de la intrare. Voichița intră, aprinde lumina. Adrian o tine de mînă.

VOICHIȚA: Altădată să nu mă mai ții de mînă în lift.
ADRIAN *(vesel, cîntă)*: Altădată, altădată, o s-o facem și mai... și mai lată...
VOICHITA: Degeaba mă tii de mînă.
ADRIAN: Da?
VOICHIȚA: Da. Pierdem vremea de pomană.
ADRIAN: Avem de ce să pierdem vremea, vreme avem cîtă vrem.
VOICHIȚA: Atunci putem s-o ' pierdem împreună.
ADRIAN: Și cum am putea să nu pierdem vremea?
VOICHIȚA: Despărțindu-ne chiar acum.
ADRIAN: E imposibil: te tin de mînă si nu pot pleca!
VOICHIȚA: Dă-mi drumul. '
ADRIAN: E imposibil: înseamnă că rămîn singur și nu mai am cu cine pierde vremea.
VOICHIȚA: Lasă-mă sa pun pe farfurie clătitele astea minunate pe care le-am furat de la ziua de naștere a lui taică-tău. . . '

ADRIAN: Să-ți fie rușine, ești o hoață.
VOICHIȚA: Din moment ce recunosc că le-am șterpelit, nu mai sînt o hoață, sînt o conștiință! *(Sec.)* La ce oră ai tren?
ADRIAN: N-am ceas.
VOICHIȚA: Te-am întrebat cînd ai tren,
ADRIAN: Și ți-am spus că n-am ceas, ca să știu cînd am tren. Și trenurile umblă după ceas și dacă n-ai ceas care să umble, n-ai cum să știi cînd ai tren care se oprește... Asa că nu pot să am ceea ce nu am.
VOICHIȚA: Ceas?
ADRIAN: Tren.
VOICHIȚA: Deci nu pleci la munte în această seară minunată de sîmbătă...
ADRIAN: Cum sa plec dacă rămîn aici. *(N-o mai ține de mină, se așează pe o canapea.)*
VOICHIȚA: Atunci plec eu.
ADRIAN: Se răcesc clătitele cu urdă!
VOICHIȚA: Exact. *(Intră în bucătărie , să le pună pe o farfurie.)*
ADRIAN: Vezi ce inteligent sînt?
VOICHIȚA: Atunci dă drumul la radio.
ADRIAN: Nu-mi place să ascult radio...
VOICHIȚA: îmi place mie. Hai, fii inteligent și fă-mi măcar atîta plăcere, deschide... *(El nu se clintește. Ea a revenit din bucătărie cu farfuria plină cu clătitele pe care le adusese într-o pungă de ziar.)* Sînt o idioată, îmi place muzică ușoară. *(Răsucește butonul radioului.)*
ADRIAN: Ador sinceritatea...
VOICHIȚA *(mănîncă, plină de poftă):* Va să zică nu mergi la munte...
ADRIAN: Am spus că, plec la mătușa Fana, sora tatei, care e ca și la munte. .. Dar rămîn. *(Mănîncă și el.)*
VOICHIȚA: Atunci, după ce mîncăm, plec eu.
ADRIAN: Asta ar fi frumos, ar trebui să-ți iei rămas bun de la mine !
VOICHIȚA: Scurt! La revedere!
ADRIAN: Dacă tot o să ne mai revedem, ce rost mai are să pleci? Și cum o să rămîn în locuința ta singur?
VOICHIȚA: Rămîi cu aparatul de radio, asculți știri, muzică, sfatul medicului, sfatul agronomului *(ea îl bate pe umeri, sfătuitoare),* ce e nou în industia electronică. . .
ADRIAN: Cînd ești la masă, nu-ți șterge degetele pline.de grăsime de haina vecinului.
VOICHIȚA: în casa mea pot să fac ce vreau.
ADRIAN: Atunci dă-mi și două palme.
VOICHIȚA: Am să-ți dau patru, dacă mai spui prostii!
ADRIAN: Furchirpurlapirlizirca!
VOICHIȚA: Ce-i asta?
ADRIAN: Am spus o prostie.
VOICHIȚA: Și ce înseamnă?
ADRIAN: O prostie nu înseamnă nimic.
VOICHIȚA: Furchirpurlapirlizirca?!
ADRIAN: Da.
VOICHIȚA: îmi place. *(Mănîncă și repetă cuvîntul.)* Furchirpurlapirlizirca !
ADRIAN: Nu mai hălpăi asa că mă-ngrozesti! O femeie...
VOICHIȚA: Sînt domnișoară!
ADRIAN: O domnișoară este o ființă nobilă, ea este făcută din cea mai nobilă substanță...
VOICHIȚA: Furchirpurlapirlizirca.
ADRIAN: Mă îngropi!
VOICHIȚA: N-o, să mi se dea nici o primă pentru asta. Mănînc și plec. în casa mea pot să fac ce vreau: pot să plec și să te las aici!
ADRIAN: Unde pleci, în cosmos?
VOICHIȚA: Nu, să mai fur niște clătite. Sînt...
ADRIAN: Dragă Voichița, mi se face rău cînd te vădmîncînd așa.
VOICHIȚA: Poți să leșini liniștit. O să te trezesc cu oțet.
ADRIAN: O fată e o ființă pură...
VOICHIȚA: Dă-i înainte,' dă-i înainte!
ADRIAN: Nu-i nevoie de atîta vulgaritate... Nu mai plescăi atît din buze ca o.. .
VOICHIȚA: Ca o purcică?
ADRIAN: Exact.
VOICHIȚA: Mulțumesc. Vezi ce vulgară sînt? Și plină de unsoare pe degete, murdară... Văd că suferi, te scîrbește hăplăiala mea. .. Ah! doamne ! cît sînt de plină de impurități pe degete! *(Sec.)* Dar de-ar fi numai pe degete, tot ar fi bine. Din păcate și în suflet...

Domnişoara loială şi sublimă este întinată, da, da... Acuma o să spui că sînt o caraghioasă.

ADRIAN: Da.

VOICHIȚA: Vezi cum ştiu să prezic viitorul? *(Mîncînd.)* Nu, tu n-o să pleci la munte, o să rămîi aici... şi dă frati-meu pilit de tine, sau să zicem un oarecare curtezan. .. S-ar putea să te arunce de pe balcon! Ce zici de chestia asta?

ADRIAN: Ar fi frumos: aş zbura !

VOICHIȚA: Ai zbura în ceruri, căzînd pe pămînt! Uite ce plină de înțelepciune sînt: te înalți, picînd! Asta cum se numeşte în logică?

ADRIAN: Furchirpurlapirlizirca.

VOICHIȚA: Trebuie să mi-o notez în caietul meu de „Memorii şi suveniri". .. îl țin din liceu, atn să ți-1 citesc odată: o să te prăpădeşti de rîs !

ADRIAN: Da?

VOICHIȚA: Da, e vorba şi despre tine.' *(Se îndreaptă spre balcon.)* Dă-mi o țigară. *(Adrian îi dă. Se deschide uşa de la balcon.)* Aşa, după o păpică, o țigărică... şi... şi... şi să priveşti stelele de pe balcon! Ce minune! Să numeri stelele... Uite. Ursa mare ! Deşi cred că e Carul mare ! Sau o fi acelaşi lucru. *(îşi aprinde ţigara.) Ahl Ce* țigară bună ! Mărăşeşti? *(E singură pe balcon.)* Mărăşeşti?

ADRIAN: Cam pe-acolo.

VOICHIȚA: Bravo, eşti patriot. Să nu fumezi țigări străine c-o să-ți strici bojocii!

ADRIAN: Nu fumez deloc, țigările le țin doar pentru prieteni.

VOICHIȚA: Hai şi spune-mi şi-o poezie... Ce stele, ce sateliți! E plin cerul de stele şi de sateliți! Cînd ai fost la munte la mătuşa ta, erau stel6 ?

ADRIAN *(merge spre ea):* Nu.

VOICHIȚA: Serios, la munte nu sînt stele?

ADRIAN: Sînt numai tranzistoare...

VOICHIȚA: Vai, ce plăcut, să-l auzi pe Celentano cîntînd peste toți munții... *(îl imită, îngroşîndu-şi vocea.)* E be, be, be.

ADRIAN: Pe Celentano, sfatul medicului, sfatul agronomului. Am urcat şi eu atunci la o cabană şi un ins

urca şi el... da, cu tranzistorul în rucsac. Era ora satului, cînta melodii populare... Bine, i-o place,, mi-am zis. Apoi tranzistorul a cîntat muzică uşoară... *(îl imită pe Celentano.)* Be;be, be... Bine, i-o place ! Apoi a fost o conferință despre creşterea bourinelor. Bine, i-o place ! Apoi, un eseu despre pictura impresionistă.

VOICHIȚA: I-o fi plăcut omului pictura!

ADRIAN: Nu, nu-i plăcea nimic. Asculta, atît. Omul nu voia să rămînă singur. Obişnuit cu serviciul, cu societatea, cu şedințe, cu adunări, cu cozi, cu lume — nu voia să fie singur. Ducea cu el lumea asta în rucsac. Să nu cumva să fie singur. Să nu cumva să fie singur şi să gîndească. Să nu cumva să fie obligat să gîndească. Ce minune, tranzistorul! Pe cîți i-a salvat de la crima de a gîndi cu propriul lor cap.

VOICHIȚA *(vine de pe balcon):* Mulțumesc, m-ai făcut şi idioată. Uite că gîndesc. *(închide aparatul.)* Ieşi.

ADRIAN: Parcă spuneai că pleci tu.

VOICHIȚA: Credeam c-o să-ți facă plăcere să plec.

ADRIAN: Dacă nu-ți face ție plăcere să pleci, mie de ce să-mi facă plăcere?

VOICHIȚA: Credeam că dacă-ți face ție plăcere, o să-mi facă şi mie plăcere.

ADRIAN: Şi?

VOICHIȚA: Plăcerea nu-i pe crezute, e pe simțite... Altfel totul e o lungă teorie.

ADRIAN: Şi atunci? *(Linişte.)* îți mai dau o țigară.

VOICHIȚA *(o ia, şi-o aprinde, fumează):* Țigările astea sînt foarte bune ca să te laşi de fumat. *(Brusc.)* Cîți ani are taică-tău?

ADRIAN: De ce te interesează?

VOICHIȚA: Ciudat, i-am sărbătorit ziua de naştere, i-am furat clătitele, dar nu ştiu cîți ani are. *(Merge spre balcon.)* încă-şi mai petrec... *(Privind în depărtare.)* *A* venit toamna. Au îngălbenit frunzele. *(Adrian merge pe balcon.)*

ADRIAN: Priviți frunzele, oameni! în fiecare an cad, natura se regenerează, în fiecare primăvară apar altele noi, şi aşa totul e mereu tînăr...

VOICHIȚA *(îl aplaudă):* Bravo! Ei, şi? Ar trebui să ne ofilim şi noi toamna şi să cădem?... He, he, dar de unde putem şti că la primăvară vom înfrunzi tot noi? La, la, la, ofrunză-n vînt, eu nu vreau să fiu o... Jos se dansează.

VOICHIȚA: în orice caz, se aude muzică.

ADRIAN: Tata n-ar strica să-şi măture hardughia de mortăciuni... şi-au trăit traiul, şi-au mîncat mălaiul...

VOICHIȚA: E nevoie de o regenerare, puişorule? Ascultă blocul; curge duşul, se scaldă vreun tovarăş, liftul huruie, la televizor poliţiştii americani ciuruiesc o bandă de mafioţi, la babacul tău se destupă şampania;. Nu poţi închide urechile să nu mai auzi. Totul e să te obişnuieşti să n-auzi. Toţi petrec, trag chiulul.

ADRIAN: Trag marele chiul... Şi babacul domneşte peste nişte chiulangii şi petrecăreţi pentru care nimic n-are valoare, prietenia şi ura, uneori se schimbă una în alta mai uşor ca ziua în noapte.. . Beau cafelele şi bîrfesc şi nu fac nimic, decît trag marele chiul!

VOICHIȚA *(brusc):* Tu porţi pijama?

ADRIAN: Ce-ţi veni? Da. '

VOICHIȚA: Dacă eşti un ins viril, nu purta pijama, ci numai cămaşă de noapte!

ADRIAN: Eu voiam să spun că voi protesta împotriva nedreptăţii *(spus sacadat)* lui David Ionescu şi sînt hotărît să mă bat cu el pînă în pînzele albe!

VOICHIȚA: Washington, Lincoln, Napoleon — dormeau în cămăşi de noapte.

ADRIAN: Din îmbuibare vine potolirea sîngelui şi a minţii, îmbuibarea roade totul, sclerozează, lipsa de dragoste faţă de alţii, trădarea.

VOICHIȚA: Ai văzut opera *Fidelio ?* Oare 6 fi vorba despre fidelitate? *(Sec.)* Termină, Adriane! O să tragi scurta... Va da cu tine de pereţi. .. Sau îi va pune pe alţii să-ti tundă tuleiele.

ADRIAN: Să-i pună.

VOICHIȚA: O să plîngi.

ADRIAN: Laş n-o să fiu.

VOICHIȚA: Laş n-o să fii! Bine. O să fii prudent.

ADRIAN: Asta'e tot atît de odios.

VOICHIȚA: Vei fi pedepsit, te pierzi.

ADRIAN: Ştiu, dar nu renunţ.

VOICHIȚA: Nu renunţi la cauza ta măreaţă şi dreaptă. De ce? Din dragoste pentru oameni, o să spui, pentru adevăr, o să spui. Dar dacă oamenii ăştia nu merită această dragoste?

ADRIAN: Merită... şi apoi, ce-aş fi eu atunci? Altfel, ce-aş fi?

VOICHIȚA: Puişorule, ăştia de-i fac papucii lui taică-tău şi-i cîntă la ureche sînt nişte înţelepţi: privesc viaţa din unghiul care le e cel mai cald! Da, o să spui că nu-i doar decît strict burdihanul lor. Da, interesul poartă fesul. Burdihanul lor, liniştea lor, chiulul lor; prin ochianul ăsta se holbează ei. .. pe cînd tu ce vezi şi ce spui are un înţeles uriaş, universal, tu suferi pentru omenire!... *(Privindu-l, ca şi cum atunci l-ar fi descoperit în faţa ei.)* Puişorule, am impresia că tu ai venit la mine acasă pur şi simplu ca să faci din mine o înţeleaptă! Nu e cazul. Şi e foarte obositor pentru mine... Eu sînt mai mult interesată să prospectez — e bine zis? — emoţiile, sentimentele tale, decît ideile.. .

ADRIAN *(revenit în cameră):* Dacă-i bal, bal să fie! Să treacă timpul! Şi cum faci să le prospectezi?

VOICHIȚA: Simplu : pun mîna. Pe idei poti pune mîna? Nix.

ADRIAN: Ce-i aia nix?

VOICHIȚA: Nu ştiu.

ADRIAN: Dar ce ştii tu, puişorule?

VOICHIȚA: Ştiu ceva foarte bine, dar asta nu se spune prin vorbe, se arată... Stiu să torc lînă!

ADRIAN: Serios?

VOICHIȚA: Şi să...

ADRIAN: Ajunge! Dacă te pricepi la tors lînă, e chiar prea mult pentru o fată ca tine.

VOICHIȚA *(cască):* Mi-e somn. N-ai vrea să ne culcăm?

ADRIAN: De-aş avea un clopot, l-aş trage pînă aş trezi toată lumea din somn.

VOICHIȚA *(ducînd farfuria în bucătărie):* N-are rost, somnul ajută la aigestie.. .

ADRIAN *(singur):* E seara, mîncare, burdihanul plin ca bobocii de la Giurgeni.

VOICHIȚA *(din bucătărie):* Ce boboci, de gîscă?
ADRIAN: De rață. La Giurgeni, lîngă Dunăre, cum mergi spre mare... Astă .vară... Mîncau de zor, în zori, hămesiți, orbi, bătîndu-se pe nişte rămăşițe... ignorînd maşinile ce treceau pe dreapta pe lîngă ei...
VOICHIȚA: Sfîntă ignoranță e soră cu sfîntă inchiziție?. . . Mîncau ce?
ADRIAN: Mîncau nebuni, alergau, în cioc cu bucăți de carne strivită.. . Mîncau un frate de-al lor zdrobit pe asfalt de-un camion... îi mîncau mațele, carnea, hămesiți, orbi, şi nu le păsa, nu auzeau nimic, nu vedeau cum vine pe partea lor uruind dinspre Dunăre un alt camion uriaş.
VOICHIȚA: Şi?
ADRIAN: Un altul fu izbit, un altul fu *mîncai* cu frenezie, în dimineața blîndă.. . *(Se aude apa trasă la closet.)*
VOCHIȚA *(revine ştergîndu-se pe mîini cu un prosop):* N-am înțeles care e morala fabulei de la Giurgeni?
ADRIAN: Să nu-ți mai spun nici o fabulă cînd te duci la toaletă.
VOICHIȚA: Ascultă, nu te lua de ei, sînt mulți, o să-ți rozi unghiile, o să suferi ca un cîine.
ADRIAN: Şi tata a suferit... nimic nu se realizează bătînd din palme, fără suferință.
VOICHIȚA: Ştiu de la cursurile a.l.a.: orice pas înainte cere luptă şi lupta înseamnă sacrificiu, suferință... *(îl sărută.)* Sfîntă naivitate, numai tu eşti soră cu sfîntă ignoranță şi cu sfîntă inchiziție, toate trei fiind sfinte ! Furchipurlapirlizirca ✣ Lasă logica ta de babă, eşti tînăr şi eu sînt nu prea babă. . . Vreau o mare aiureală, o mare dezordine, o beție, un pic de beție, un pic de fericire! Să uităm toate tîmpeniile de peste zi, o seară, sîntem numai noi doi.
ADRIAN: Am mîneat clătite cu urdă, pînă la extaz!...
VOICHIȚA: Află că tu nu valorezi nici cît o clătită cu urdă! Nu mă poți face să-mi pierd mințile de plăcere, nu-mi poți da o clipă de extaz, o clipă în care să uit unde sînt şi cine sînt în afară de faptul că poți să-mi razi două palme, s-aud cîinii în Giurgiu.
ADRIAN: Giurgiu nu-i acelaşi lucru cu Giurgeni. *(Bl o prinde strîns de mîini.)*

VOICHIȚA: Ce vrei să-mi faci?
ADRIAN: Să te-nvăț un joc.
VOICHIȚA: Lasă că ştiu eu ce drac de joc vrei tu să mă-nveți.
ADRIAN: Un joc de la țară.
VOICHIȚA: Aia se joacă-ntruna că n-au *lumină electrică...*
ADRIAN: Nu e ce crezi tu.
VOICHIȚA: Atunci de ce să-l mai jucăm? *(După o scurtă pauză.)* Nu mă strînge de mîini, fii mai civilizat...
ADRIAN: Vrei sau nu vrei?
VOICHIȚA: Păi sigur că vreau. Altfel te-aduceam la mine?
ADRIAN: Bine, e un joc de copii...
VOICHIȚA: De cînd mor eu după jocuri de copii...
ADRIAN: E dintr-un sat de lîngă munte, învățat de la o mătuşă. Ține-mă şi tu strîns de mîini, pune-ți tălpile lîngă ale mele, lasă-te pe spate aşa... Şi-acum săne-nvîrtim... *(încep să se învîrtească,)*
VOICHIȚA: Ce prostie, amețesc.
ADRIAN: învîrte-te, învîrte-te...
VOICHIȚA: Aşa vrei tu să m-amețeşti? *(Pierzîndu-şi respirația.)* Stai, stai, nu mai văd... Stai, nebunule. *(El n-o ascultă.)* Stai!... *(Se opresc, merg clătinîndu-se, amețiți, cu brațele întinse, căutîndu-se, călcînd în gol, caraghioşi, învîrtindu-se fiecare în jurul său, alandala, într-o dezordine aş zice perfectă.)* Sînt amețită, îmi bate inima... Ce tare îmi bate inima! Sper că nu fac un infarct! *(Bîjbîind.)* De ce-i zici nedreptate la ce face taică-tău. . . L-a promovat pe X şi nu pe Y, a. .. Fleacuri! Poate este doar indiferență.. .
ADRIAN: Cu atît mai grav. El s-a retras în găoacea lui? Ce face, îşi scrie memoriile?
VOICHIȚA *(se aşează pe podea):* Cheamă un medic, e un dobitoc chiar la onomastica lui taică-tău.
ADRIAN: Cît ăla mă pricep şi eu, la bază sînt doar felcer, ai uitat c-am făcut sanitara cu frati-tău?
VOICHIȚA: Eu n-am uitat, dar frati-meu a uitat cu desăvîrşire.
ADRIAN *(o ia şi-o pune pe scaun):* Dezbracă-te.
VOICHIȚA: Eu?

ADRIAN: Sigur, eşti la doctor. *(0 aşează pe canapea.)* Culcă-te pe canapea.

VOICHIŢA: Eu?

ADRIAN: Sigur, eşti la doctor...

VOICHIŢA: Chiar să-mi bubuie inima şi sînt ameţită.. . *(îşi deschide agale bluza.)* Taică-tău e decepţionat. ..

ADRIAN: De ce? De cine? Că l-a părăsit mama? O greşeală a lui, e o decepţie?.. . O suferinţă?... De ce nu şi-o repară, bărbăteşte.. .

VOICHIŢA: Decepţia lui poate eşti şi tu.

ADRIAN: Să n-o luăm aşa. El munceşte, îşi vede de cercetări. .. Dar el conduce încă totul! Nu e doar un cercetător, un pasionat.

VOICHIŢA: îşi petrece tot timpul lucrîrid, ce mai vrei?

ADRIAN: Ce simţi la inimă?

VOICHIŢA: Nu ştiu... El lucrează?

ADRIAN: S-a izolat, şi asta-i moarte...

VOICHIŢA: Poate descoperă ceva colosal! Mult mai important decît orice timp pierdut cu promovări şi sancţiuni, cu adunări, cu prime, cu şedinţe, cu... *(El o ascultă cu urechea pe inimă.)* E ceva?

ADRIAN: Bate neregulat.

VOICHIŢA: Cine?

ADRIAN: Inima. Cine altcineva? Şi de-i aşa, tata să aibă tăria să se retragă în cercetările lui de economist... De fapt, eu asta îi cer.

VOICHIŢA: Şi să te lase pe tine în loc.

ADRIAN: Dar el nu mai cunoaşte oamenii cu care lucrează. Nişte carierişti! Care-1 aplaudă şi-1 poartă pe braţe, îl adorm în urale şi linguşeli. .. şi îşi fac interesele !... El a devenit steagul lor... îl ţin acolo, să le fie cald...

VOICHIŢA: Oare dacă stai cu urechea pe pieptul meu şi vorbeşti, auzi măcar ce spui?

ADRIAN: Poftim?

VOICHIŢA: O să-ţi sară măselele, de te legi de ei. Căci tu de ei vrei să te legi, nu de taică-tău.

ADRIAN: De toţi.

VOICHIŢA: Atunci şi de mine, căci şi eu sînt ei. .. sau cu ei... Şi nu mă mai pipăi, n-ai dreptul. . .

ADRIAN: Dar e o vizită medicală.

VOICHIŢA: Jos mîinile, jos mîinile. .. *(Se ridică în capul oaselor.)* Află că n-am crezut că mor de infarct! O uşoară ameţeală... Dar de ce m-ai învîrtit ca un nebun?

ADRIAN: Pentru bucuria de a te ameţi...

VOICHIŢA: Asta fac copiii, dar noi mai sîntem copilaşi? *(Se ridică, păşeşte : încă se mai clatină.)* Mă clatin ca o beţivană... De m-ar vedea şeful, m-ar da afară.

ADRIAN: Care şef?

VOICHIŢA: Oricare, eu la serviciu am vreo douăzeci de şefi! *(Cu mîinile peste cap.)* Crezi că în afară de ameţeala asta a creieraşului mic, fizică, sau biologică, sau cum i-o spune, mai e şi altfel de?... Să zicem.. . A sufletului, cum i-ar spune? Religioasă, nu, că nu e la modă... Ceva cu psihologia?

ADRIAN: Morala?

VOICHIŢA: Zi-i curii vrei... Dar cînd te trezeşti din ea? *(Luîndu-l de mîini.)* Dar tu de ce-ai făcut asta? Să-mi faci mie plăcere, şi mai ce? Să uiţi.. . căci uiţi. .. Ce?

ADRIAN: Totul, măcar nu mint.

VOICHIŢA *(lăsîndu-i mîinile):* Al dracului ce stil ai! Mă iei cu jocuri de copii! Te pomeneşti că după asta o să-mi dai şi bomboane ! *(Punîndu-i o sacoşă în mînă.)* Ia mai bine ia-o mătăluţă pe scara de serviciu să nu te vadă nimeni şi fură-mi de la taică-tău nişte clătite ! *(îl împinge pe uşa ce dă în holul unde-i baia etc.)* Dacă-1 critici pe bătrîn, măcar fură-i toate clătitele ! *(S-a auzit o cheie în broască, o uşă deschisă şi închisă.)* Doamne, cine s-a găsit să-1 înfrunte pe David Ionescu ! *(Revine în cameră.)* Unul care a fost felcer şi nu ştie nici atîta că inima oamenilor este în stingă, riu în dreapta! *(Se aude gălăgie în faţa uşii din dreapta. Soneria sună repetat. Voichiţa merge să deschidă.)* Sînteţi beţi?

MELPOMETE: Soră dragă, nu vorbi de beţivi, că te-aude Dumnezeu... *(Intră.)* Nu sînt singur, sînt cu maestrul Ţaporea şi cu maestrul Alex.

VOICHIŢA: E plină lumea de meşteri. *(A intrat în dormitor, vizita lor nefăcîndu-i plăcere.)*

ŢAPOREA' *(tînăr, excelent îmbrăcat, sigur pe sine): h* fost odată o babă şi un moşneag. . .

MELPOMETE: Baba avea o găină şi moşneagul un cocoş.

ŢAPOREA: Găina babei se oua de cîteva ori pe zi...

VOICHIŢA *(revenind cu o vază):* Şi baba mînca o mulţime de ouă...

MELPOMETE: Iar moşneagul nici un cocoş.

ŢAPOREA: Cocoşul îşi pierdu răbdarea şi zise... *(Voichita iese.)*

MELPOMETE: Măi ou, du-te de la casa mea.

ALEX: Unde-o fi?

MELPOMETE *(care nu-l ascultă, fascinat de jocul său cu Ţaporea):* Şi baba fugi din mîinile cocoşului şi pe drum găsi o pungută cu doi bani şi se întoarse cu ea în clonţ spre casa cocoşului.

ŢAPOREA *(din ce în ce mai plin de rîs):* Boierul îi ia punguţa şi moşul strigă: Cucurigu, boieri mari, Daţi punguţa cu doi bani!

ALEX *(lui Melpomete):* O fi în closet?

MELPOMETE *(prins în joc):* Boierul zice să arunce moşul , în fîntînă. Şi azvîrlit, moşul începe să înghită apă.

ALEX: îşi bate joc de soru-ta.

MELPOMETE: Pe-i aici, îl tund! *(Moare de rîs.)* Şi.moşul ajunge, acasă după multe păţanii, cu cireada de vite si c-o grămadă de galbeni în guşă.

ALEX: O fi în dormitor?

MELPOMETE: Lasă-1 să se mai prăjească...

ŢAPOREA: Şi găina îi zice babei: să-mi aduci şi mie galbeni!

VOICHIŢA *(revine din bucătărie —e deci şi o intrare din bucătărie în dormitor — cu o tavă cu pahare):* Beţi bere? Maestre Alex, beţi bere?

ALEX: Beau tot ce-mi oferi, domnişoară, şi otravă.

VOICHIŢA: Otravă n-am.

ALEX: Atunci voi bea bere.

VOICHIŢA: Cum staţi cu pictura?

ALEX: Excelent! Sînt cel mai prost pictor din ţară, dar asta nu mă împiedică să fiu cel mai bun faţă de ceilalţi... Dar te interesează pictura?

VOICHIŢA: Nu.

ALEX: Păcat. Ţi-aş fi putut povesti cum un coleg de-al meu pictează cîte patruzeci de tablouri pe zi: aşează cartoanele pe podea, unul lîngă altul: şi întîi pune în toate roşul, apoi verdele, apoi galbenul...

MELPOMETE *(rîde fericit de ce-a descoperit):* Ca şi cum ar face o ciorbă în mai multe cazane.

VOICHIŢA: Libertatea artistului. *(Iese.)*

ALEX: în artă nu există nici o libertate, există doar muncă, disciplină, libertatea e o calamitate, ea înseamnă dezordine, aiureli.

ŢAPOREA: Şi baba pleacă şi găseşte o mărgică: şi-o înghite ! Apoi se repede acasă la găină şi zice: cot! cot! cotcodac!

MELPOMETE: Şi în cuibar baba ouă o mărgică...

ALEX *(rămîne fără auditoriu, se uită sub canapea, eventual prin dulapuri, pe balcon, făcînd vocalize, pentru el, ca şi cum nu l-ar interesa nimic):* la, la, la...

ŢAPOREA: Găina o bate şi-o omoară şi rămîne fără babă, lipită pămîntului. *(Moare de rîs, cu Melpomete.)*

ALEX: Domnule, cum se iubesc doi copii ai unor foşti duşmani de clasă... Ce-a făcut timpul! Cum a trecut... Lupta din clasă, în dragoste? Gata, s-a stins. Iubire, bibelou de porţelan...

MELPOMETE: îl rad pe cap !

ALEX: Să nu te radă el! i . .

MELPOMETE: Pe mine? *h* . . Vorba ardeleanului.. . hi, hi... .

ALEX: L-am întrebat în seara asta, evident ca să-I flatez: ce vă aduceţi aminte din tinereţea 'dumneavoastră? Cuptorul! mi-a răspuns. *(Reintră Voichiţa, cu bere.)* Au încins un cuptor de pîine, au scos afară jarul cu vătraiul şi pe mine m-au băgat pe scîndură în cuptor, gol. . ..Pe-.o scîndură, ca pe o pîine.

MELPOMETE: Asta e turnătoria cu care fiu-său m-a dat afară de la şcoală... . . ,

ALEX *(ca si cum acum ar afla):* Adrian?

MELPOMETE: A zis că tata a fost. . .

VOICHIŢA: Melpomete, ţi-am spus să nu mai deschizi *1* discuţia asta! *(Iese.)*

ŢAPOREA: Şi cocoşul era foarte bogat, avea case mari şi-1 purta pe moş cu salbe de aur la gît şi încălţat cu ciubote galbene, de credeai că-i un irod, şi nu-i bun de făcut cu borş. . .

VOICHIȚA *(revine fără bere):* Vreau să mă culc.
MELPOMETE: Adică ne dai afară.
ȚAPQREA: Nu scopul contează, ci mijloacele.
ALEX *(Voichiței, împăciuitor):* Nu vă enervați, bem berea și sîntem ca și cărați. . . *(Surîde, arătîndu-l pe Țaporea, șoptit.)* Scrie si piese de teatru...
VOICHIȚA: în versuri?
ALEX *(complice):* Nu știu, probabil. Nu te supăra pe noi. .. Am vrut să-ți cîntăm o serenadă, și cum ne-a fost imposibil să' ți-o cîntăm lîngă balcon... Balconul fiind la etajul patru sute șaizeci și opt. . .
VOICHIȚA: Patru sute șaizeci și nouă.
ALEX: Exact... Am venit să ți-o cîntăm în casă... „La balcon noi ți-am cîntat o serenadă..."
VOICHIȚA: Ați Venit să-1 găsiți aici pe Adrian?
ȚAPOREA: Spuneți repede: șase sași în șase saci.
VOICHIȚA: N-ați răspuns la întrebare, deci asta era serenada cu. .. *(Cîntă.)* „în balcon eu ți-am cîntat o serenadă..." El ar fi avut demnitate și-ar fi răspuns la întrebare.
MELPOMETE: O, el este un sfînt, e străveziu de atîta puritate, el se simte responsabil de mersul lumii...
ȚAPOREA: Și de mersul stelelor.
MELPOMETE: Are o mare răspundere față de umanitate.
ȚAPOREA: Și față de stele...
VOICHIȚA *(lui Țaporea):* Șase sași în șase saci, șase sași...
ȚAPOREA: ...în șase saci, șase...
VOICHIȚA: El simte nevoia de a fi curat, de a fi om...
ALEX *(vocalize):* La, la, la, l a . . . Ce părere ai de vocea mea?
VOICHIȚA *(crede că el vrea să împace lumea):* Bună...
ALEX *(convins și nepăsîndu-i de ce se vorbise):* Ce bună, foarte bună ! Aș fi putut ajunge un formidabil cîntăreț de jazz!
VOICHIȚA: Și de ce nu te-apuci?...
ALEX: inutilități! Am alte gînduri...
MELPOMETE: Dacă ți s-au aprins călcîiele după el, iei plasă, surioară: pe el îl frămîntă întrebarea fundamentală a vieții, nu dragostea cu o stenodactilografa de la cooperativa meșteșugărească „Meșteșugarul".
VOICHIȚA *(lui Alex):* L-ai instruit bine. Dar o să uite repede.

ALEX: Desigur, el nu-i un gînditor, e un om de acțiune... : *(Scuzîndu-se^.)* Ca să fiu sincer, m-a întrebat ce părere am despre Adrian. . . / ..
VOICHIȚA: Și ce părere ai?
ALEX: Desigur, e un gînditor. Nu-mi seamănă, eu îmi cultiv sensibilitatea, mușchii... fac și nițel sport, nu de performanță, ca Țaporea, pentru condiție fizică... Pentru rnine fericirea lumii stă în fericirea trupului. Ce părere aveți de pectoralii mei? *(Se bate • cu palmele peste pectorali.)* Aș fi putut ajunge un campion mondial de box, sau de natație.
VOICHIȚA: Și de ce nu te-apuci?
ALEX: Inutilități... Țaporea e supercampion de moto-, ciclism, săptămîna trecută a învins pe pista de la Barcelona, acum trei zile a cîștigat concursul de la Titicaca.
VOICHIȚA: Crezi că pentru mine ar fi un soț mai bun ca Adrian?^ ,\ \
MELPOMETE: în orice caz, cu mai mulți dolari.
VOICHIȚA: în orice caz, Adrian n-are nici măcar o liră turcească. ,
ALEX: O, dar el are alte merite: își urăște tatăl!
MELPOMETE: Și m-a demascat pe mine la școala sanitară că sînt fiul unui fost polițist burghez.
VOICHIȚA: Melpomete., ți-am mai spus că nimic nu se-ri- I. dreaptă prin răzbunare. .. ^
MELPOMETE: Dar am uitat, surioară, eu nu sînt un gînditor să știu cum se vindecă lumea de belele.. **J**
ALEX: Prin năpîrlire... Prin cultivarea trupului, ca la mine, sau„ prin purificarea cugetului, ca la Adrian. El vrea să-1 dea pe taică-său afară și să-i ia scaunul fiindcă el simte că poate munci mai bine decît un bătrîn ca David Ionescu... El se bazează pe munca lui, pe capacitățile lui, are și o lozincă personală: patria noastră este munca noastră ! Ieri în ședință a spus că, desigur, avem măsuri... dar rămîn multe pe hîrtie, ; au deci un caracter formal. Și a criticat lipsa de etanșeitate a țevilor ce duc aburul la sere ! Desigur, nu e , filosofic, ci o atitudine față de spiritul gospodăresc! Pe viitor, să analizăm, desigur, dar să luăm și măsuri.,
MELPOMETE: Una dintre ele ar fi să-1 punem pe el di- ; rector.

ALEX: Nu trebuie să ne arătăm mulțumiți de stadiul actual... Vrea o înnoire a utilajelor, o înnoire a omului nostru muncitor.. . El e pentru un om nou, de omenie.

ȚAPOREA: Șase sași în șase saci...

VOICHIȚA: Nu vă mai bateți joc de el, voi nu sînteți mai breji. Și ce vrea el rău dacă vrea ca omul să fie de omenie, să trăiască omenește, să aibă copii, să nu se bizuie decît pe munca lui, nu pe pile, nu pe funcții,, nu pe niște averi moștenite, nu pe relații și lucrături... *(Brusc, lui Alex.)* La moartea soției tale te-ai dus la cinematograf!

ALEX: De mă iei așa fără humor, plec. *(Iese.)*

VOICHIȚA: Și să nu te mai prind prin casa mea că.. .

MELPOMETE: Dragă, nu judeca un artist după ce face în viață, după regulile cu care judeci pe oricine... El se mîntuiește prin opera lui...

VOICHIȚA: îl bag în mă-sa. Și să aibă grijă de vitrine, că pentru asta e plătit, ca vitrinier. .. *(Lui Țaporea.)* Dragă Țapi, am crescut pe-aceeași stradă, te rog să mă crezi că nu mă pasionează motociclismul, nici dacă aduce dolari. Și dacă mă mai plictisești îți iau toți cei șase sași și ți-i bag în șase saci și te las sărac.

ȚAPOREA: Dragă Voichița, eu nu știu de ce-am venit aici, am văzut că-i ceva hazos... De-nsurat, slavă domnului, nu vreau, încă n-am căzut de pe motocicletă decît de două ori în cap.

VOICHIȚA: Ia-ti sașii tăi și umblă.

ȚAPOREA: îmi iau sașii și sacii și umblu. *(Iese vesel, cum de fapt vesel- este si va fi tot timpul.)*

MELPOMETE: Esti o 'aiurită.

VOICHIȚA: Și tu esti un...

MELPOMETE *(din ușă):* Ce?

VOICHIȚA: Furchirpurlapirlizirca. *(Melpomete iese trîntind ușa.)* O doamne, de fratele ăsta al meu nu se lipește nimic, nimeni nu-1 ia în seamă și bate cîmpii, e neisprăvit, n-are o rheserie... De ce l-oi fi botezat eu cînd eram mica Melpomete? Nu-i puteam zice pe hume și i-am dat uri nume care nu înseamnă nimic... Dă și el din coate ca să fie băgat în seamă, admis în societate, vorba lui Alex. Demagog și... Vrea și el

. să fie cineva! Zice că vorbește cu propriul său cap... Dar asta nu înseamnă că cineva dacă are cap are și ceva în cap. *(Aprinde o veioză, stinge celelalte lumini.)* Dar eu cum sînt? Numai el s-a născut cu niște porniri tulburi și?... Oare Adrian nu d-asta nu mai vine? Oare n-a văzut în ochii mei cum licăre minciuna?... Oare eu n-am știut cînd i-am auzit pe ei la David că vor „să-l caftească pe puișor", c-o să vină într-adevăr după el, aici?... Oare nu m-am prefăcut că nu pricep nimic, și că nu-i așa?... Oare nu frati-meu mi-a zis să-l invit aici? Și nu eu 1-am încercat să văd de vine, chemîndu-1 ?.. . Să-i ofer clătite, să-l atrag ca într-o capcană, cu dragostea mea, cu frumusețeal mea... Da, am vrut întîi să știu dacă mă iubește... Dar am fost chiar așa de inconștientă c-ar putea să-l caftească ?.. Sigur, n-ar fi ieșit decît un scandal, dar poate că altceva nici nu vor.. . Și Melpomete, cu amintirile lui de la școala sanitară... Și șocîtele ăsta de Alex i-a băgat în cap că vrea samă batjocorească și că el are datoria să-mi apere onoarea! Bietul Melpomete, el e un apărător nechemat de mine, și de nimeni, el apără ceva ce nu-i amenințat cu nimic, ca să fie si el luat în seamă, să se vadă și el, să se impună și el, cu orice preț... *(Se aud bătăi în ușa pe care a ieșit Adrian.)* Vai de capul tău, nici de hoț nu ești bun! *(I-a deschis.)* .

ADRIAN: Am fost și pînă la maică-mea să-mi dea un plasture nou, ăsta mi s-a dezlipit... *(De la începutul piesei are un plasture pe nas. A intrat.)* Credeam că te-ai culcat. *(Pune pe masă un coș uriaș cu clătite.)* Sînt calde...

VOICHIȚA: Am avut o vizită...

ADRIAN: Cine?...

VOICHIȚA: Un socîte. . . .

ADRIAN: Ce?

VOICHIȚA: Un socîte, nu știi ce e? Șocîtele e un animal foarte mic, de vreo zece-cincisprezece centimetri, din încrengătura șoarecilor și a șobolanilor, e mic, îi crește părul invers, intră în lemn și în fier, cîrcotaș peste măsură, și de la 15 septembrieincoace nu te mai poți înțelege cu el!... *(El tace, nu înțelege.)* Alex.

ADRIAN: A... *(întinzîndu-i plasturele.)* Nu vrei să-mi schimbi plasturele?

VOICHIȚA *(îi desface vechiul plasture, el țipă):* Vezi ce pățeşti dacă-ți bagi nasul unde nu-ți fierbe oala?

ADRIAN: Şi ce voia-tovarăşul Alexandru Spurcaciu?

VOICHIȚA: Era cu Țaporea, campionul belşugului şi al bunăstării, vpia să-mi arate că tu-i deranjezi, le strici liniştea, somnul... Lasă-i în pace, asta vor, să se bucure de viață, e un belşug în toamna asta, în viață, ce vrei!

ADRIAN: Da, dar dacă din belşugul ăsta nu ies decît motociclişti, nu-i nici o scofală... Sportmenii ăştia sînt tot nişte morți, numai că sînt îngropați de vii în acest belşug. Asta i-am spus si bătrînului...

VOICHIȚA: Iar te-ai certat cu el?

ADRIAN: Au!

VOICHIȚA: Gura!

ADRIAN: Parcă e bolnav de nervi, psihopat... L-am găsit înconjurat de lingăii ăştia care-i dădeau cu cădelnițele pline cu tămîie... Tată, parc-ai fi mort, aşa te laudă, i-am zis. E surmenat? Depresiv, ce e... Ce nevoie ai de laudele astea mereu? l-am întrebat. înseamnă că nu are încredere în el. Că nu e sigur pe ce face. Şi dacă e iubit de cineva, sau înțeles. Ție ți-ar conveni să te facă cineva zilnic genială să-ți spună că eşti minunată, frumoasă, fermecătoare?

VOICHIȚA: Grozav ce mi-ar conveni.

ADRIAN: Bine, dar unui bărbat să-i spui asta e penibiL Dar el are nevoie. Şi-apoi, odată îi sare țandăra, îşi dă seama, se scîrbeşte: şi-i înjură! Şi pe şocîte l-a bălăcărit! Vede că tot felul de carierişti din asta trăiesc, linguşindu-1...

VOICHIȚA: N-ai vrea să-mi spui şi mie nişte lucruri penibile, că sînt frumoasă?

ADRIAN: Nici nu-mi trece prin cap.

VOICHIȚA: Foarte rău. Şi eu mă omor să-ți fac un nas ca lumea. Doamne, ce încrezut esti!

ADRIAN: Eu?

VOICHIȚA: Arogant, cinic, prost crescut... Şi de-i pui unui asemenea individ un plasture pe nas îl umanizezi. .. Eşti gata, nită-te în oglindă, te-am făcut om!

ADRIAN: De ce m-ai chemat la tine?

VOICHIȚA: Să ne privim, să vorbim.,.

ADRIAN: O, de-ar fi doar asta.

VOICHIȚA: Mă crezi o păcătoasă? Nu o haimana, ci una blestemată, plină de păcate? *(El tace.)* Oi fi, dar încă n-am săvîrşit nici un păcat.

ADRIAN: Şi sper ca primul să nu-1 începi cu mine.

VOICHIȚA: Tot mai vrei să mă salvezi?

ADRIAN: Măcar ştii de ce m-ai chemat?

VOICHIȚA: Tot timpul crezi că nu-i vorba de ceva curat aici? Că dragostea n-ar fi lucrul important, ci altceva?.. . Ce? îți jur c-am vrut pur şi simplu să stau de vorbă cu tine. Şi de nu mă crezi, o să zic şi eu ca şocîtele că pe tine şi-acuma te interesează problema esențială a lumii!... Dar care o fi asta, puişorule?

ADRIAN *(în timp ce ea aranjează clătitele pe o farfurie, îi mîngîie părul. Ea nu simte. Sau crede că-i un joc, sau o bătaie de joc, sau un simplu gest cu care consolezi copiii proşti. Cel mai sigur e că ea, preocupată de clătite şi nervoasă, nu simte mîna lui):* Nu te iau de nevastă, eşti urîtă şi proastă şi mincinoasă.

VOICHIȚA: Şi tu suferi acum pentru prostia mea? Ori îți par nesimțită, bleaga, fără sînge, ca o iască, fără viață?... Mă jigneşti, fiindcă totuşi, puişorule, vrei să mă cureți de păcate, dar n-ai atîta tix, şi-o să dai chix! Vrei să iubeşti o iască bleaga? Sau vrei să mă duc la mănăstire?

ADRIAN: Nu.

VOICHIiA: Sau crezi că-mi *(lățind cuvintele)*; amăgesc destinul dorind şi eu puțină dragoste? Sînt şi eu un biet animal, mănînc, dorm...

ADRIAN: Pălăvrăgeşti.

VOICLIIȚA: Care e puterea mea, ce sînt eu în stare să fac pe lumea asta? Să mănînc şi să fac copii şi să ce? Poftim, am pus zahăr pe clătite.

ADRIAN: Vom mînca şi vom fi fericiți! *(Surîde, reclamînd.)* Timpul e ca o ciocolată, ca un caastron cu peşte fript, ca o farfurie cu clătite cu urdă şi mărar —e la dispoziția ta. .. Acum totul e posibil! Faci ce vrei cu el.. .

VOICHIȚA *(mîncînd):* Nimic din cum te porți tu cu mine şi cu taică-tău şi cu maică-ta nu justifică pretențiile

tale că ai în mînă cheile adevărului. . . Adevărul e că . turui, turui, şi cine turuie, cu neobrăznicie, aproape că nu spune nimic... Mai bine ia o carte din bibliotecă şi citeşte-mi o poezie... Sau cîntă-mi „La balcon eu ţi-am cîntat o serenadă..." *(Cîntă şi mănîncă.)*

ADRIAN: Cînd mănînci nu-ţi umfla gura ca şi cum ai sufla în cimpoi.

VOICHIŢA: Tăria ta e sinceritatea ta, nu adevărul tău... Asta mă convinge, şi că eşti plin de draci *(lăţind cuvintele),* dinamismul tău. .. Dar eşti aiurit şi dezordonat şi n-o să cîştigi niciodată nimic... Ai făcut box? Nu. Nu eşti eficace, puişorule. *(în timp ce ei sînt în întunericul dinspre balcon, îl vedem pe Melpomete apărînd în linişte în uşa pe care a intrat ultima dată Adrian. Deci pe uşa pe care ei nu se-aşteaptă să intre cineva.)*

ADRIAN: îţi aduci aminte, în iatacul Julietei, în balconul ei, Romeo. ..

VOICHIŢA *(mîncînd):* N-am văzut filmul.

ADRIAN: Romeo trebuid să plece, vrea să rămînă lîngă ea, deşi viaţa lui atîrnă de plecarea lui.

VOICHIŢA: Am văzut piesa cu Dem Rădulescu-Bibanu, în rolul Julietei, şi cu grasa Draga Olteanu în rolul lui Romeo.

ADRIAN: „întîrzierea-i moarte", zice Romeo. „Da, lasă-i să mă prindă si să mor! Mor împăcat, fiindc-asa vrei tu !"

VOICHIŢA: A fost o ideie teribilă să joace în travesti, am murit de rîs ! Erau vulgari, caraghioşi, cum trebuie !

ADRIAN: Asta e o scenă care-mi place, din iatacul ei, mai ales că e atît de îndepărtată de noi. ..

VOICHIŢA: Eu sînt o gîscă şi cred că e groaznic să te îndrăgosteşti de-o gîscă.

ADRIAN *(la lumina veiozei, răsfoind volumul luat din raft):* Tu nu eşti Julieta. Dar nici Julieta nu-i o gîscă.

VOICHIŢA *(sigură):* Julieta e o gîscă. O gîscă a timpului ei, poftim! zicea ea, cu glasul lui Bibanu! *(îl imită pe Bibanu):* „O, crezi că ne vom mai vedea vreodată Romeo?" *(Imită glasul Dragai Olteanu plin de tutun.)* „Nu mă-ndoiesc; şi toată suferinţa se va preface-n sfinte amintiri".

ADRIAN: Mai mănîncă nişte clătite şi taci.

VOICHIŢA: Julieta *(„cu glasul lui Bibanu)* „O, doamne, am urîte presimţiri... îmi pare, cum te văd, acolo, jos, că zaci în fundul unei gropi, mort... Eşti palid tu, ori ochiul meu se-nşeală?" Romeo *(cu glasul Dragai Olteanu)* „Şi tu iubito-mi pari aşa de pală.. . Durerea e ce sîngele mi-1 bea..."

ADRIAN: Şi tu eşti palidă. . .

VOICHIŢA: Am mîneat prea multe clătite. Sau din cauza veiozei? Şi tu eşti palid. Ce-ai zice să stingem veioza şi să nu fim palizi?

ADRIAN: Te iubesc, puişorule...

MELPOMETE *(rîzînd nervos, satisfăcut totuşi):* Gîscanul dracului! E ibovnica ta, ai? Va să zică îţi baţi joc de soru-mea, de mine, de tata !

VOICHIŢA: Pe unde-ai intrat?

MELPOMETE: Pe unde-am putut. *(Ei)* Adineaori cînd am fost cu Alex şi cu Ţaporea ziceai că vrei să te culci...

ADRIAN *(ei):* Nu mi-ai spus c-a fost si el.

MELPOMETE: Trebuia să-ti dea raportul?

ADRIAN: Nu.

VOICHIŢA: Nu ţi-am spus... *(Lui Melpomete.)* Ce vrei, ce cauţi aici?

MELPOMETE: Am o parolă cu Romeo!

VOICHIŢA: Dacă faci prostii, te dau afară.

MELPOMETE: Asta mai rămîne de văzut. Du-te şi adă-mi o bere.

VOICHIŢA *(iese):* Bine, poate vă-mpăcaţi odată...

MELPOMETE: O să bem şi adălmaşul. Eibovnica ta?

ADRIAN: Da. ..

MELPOMETE: îmi pare rău, te credeam mai deştept.

ADRIAN: în dragoste inteligenţa n-are ce căuta, o iubesc şi gata.

MELPOMETE: Nu asta mă deranjează, puişor, *(lăţind cuvintele)* dragostea ta, ci lipsa ta de inteligenţă cum poţi iubi o fată care e mai deşteaptă decît tine ? ! Credeam că eşti mai deştept şi-ţi dai seama cît eşti de prost faţă de ea. ..

ADRIAN: Aţi pus la cale ceva?.

MELPOMETE *(conlinuîndu-şi gîndul):* Dacă nu eşti, nu e nici un rău, prostia nu e molipsitoare, şi Voichiţa nu se va molipsi stînd cu tine. *(Rău.)* în pat, de fapt.. .
ADRIAN: Esti grosolan ca de-obicei...
MELPOMETE: în pat, de fapt...
VOICHIŢA *(venind cu trei pahare pe o tavă şi cu două sticle cu bere):* Nu ti-am cerut să-mi dai lecţii.
MELPOMETE: Tacă-ţi fleanca! Termină! '
VOICHIŢA: Nu eu am început.-
MELPOMETE: Cară-te!
VOICHIŢA: Eu am fost aici, tu ai venit, tu să te cari.
ADRIAN: Da...
MELPOMETE: Nu fă pe idiotul cu mine.
ADRIAN: Nu fac pe idiotul, sînt...
MELPOMETE *(îl ia de gît):* îţi vine să şi rîzi. .. Crezi că e o mîndrie să faci pe idiotul?
ADRIAN: Nu m-am gîndit...
VOICHIŢA: Ia nu mai fă pe cocoşul... Ce vrei, Melpomete?
MELPOMETE: Ăsta zice că e idiot.
VOICHIŢA: E o tîmpenie să te crezi înţeleptul Solomon. ..
MELPOMETE: E o înţelepciune să te crezi tîmpit?. .. Ăsta-şi bate joc de noi şi ne crede tîmpiţi. ..
ADRIAN: Nu te scărpina în nas, s-ar putea să te-mbolnăveşti.
MELPOMETE: Da? *(îl ia de piept, busculadă, şnurul veiozei e tras din priză de picioarele lor, se face întuneric.)*
VOICHIŢA: Măi, oameni buni! Măi nebunilor! *(Ei au ajuns lîngă balcon. Se văd luminile albastre ale oraşului, destul de şterse totuşi. Totul se petrece foarte repede: cei doi ajung în balcon îmbvîncindu-se, luptîndu-se. Şi vedem pe unul dintre ei zburînd peste balcon.)* Aaaa!!..»

(Ţipă Voichiţa. Se aude o izbitură surdă: corpul celui căzut s-a izbit de ceva. Cortina cade ca o ghilotină. întuneric brusc în sală.)

ACTUL II

Acasă la Stela, cu cîteva etaje mai jos, în acelaşi bloc, în aceeaşi seară. Toţi pereţii sînt plini de inimi, peşti, case, oameni de turtă-dulce. Şi obiecte ciudate, fără forme cunoscute. Ne aflăm în preajma vernisajului unei expoziţii de oi şi cîini, de turtă-dulce, de copaci din turtă-dulce etc.

BĂŞAT *(arătîndu-l pe Căşinâ care umple paharele)*: M-am îmbătat aşa de tare că în loc să mă duc acasă la nevastă-mea m-am dus la nevastă-sa.
ALEX: Şi ea te-a dat afară.
BĂŞAT: Nu ştiu. Am impresia c-a fost o confuzie sinistră în capul ei: a crezut că sînt bărbatu-său şi m-a pus la masă şi mi-a dat să beau ceai.
ALEX: Era şi ea beată?
BĂŞAT: Niciodată n-a fost politicoasă cu mine.
ALEX: Dar atunci a fost de-a dreptul prost crescută.
CĂŞINĂ *(se apropie cu paharele. Lui Băşat):* Iar spui o măgărie, iar n-ai şapte ani de-acasă. ..
BĂŞAT: Ce vrei, dragă, sîntem o familie tînără, o naţie tînără, prima generaţie la oraş, n-avem şapte sute de ani de-acasă.
ALEX: Vă urîţi şi totuşi sînteţi ca doi gemeni. De ce mi vă despărţiţi?.
BĂŞAT: Mă fascinează ca un şarpe... Răul e seducător, mi-e imposibil să mă rup de el.
CĂŞINĂ: Şi eu la fel... Ura e tot atît de puternică şi de ademenitoare ca iubirea... Dar de ce nu deschizi expoziţia?
ALEX: Să vină toţi invitaţii. Şi de ce te grăbeşti? Arta e...
CĂŞINĂ *(scurt şi clar):* N-am mîncat nimic.
ALEX: Vrei să spui şi tu cîteva cuvinte?

CĂŞINĂ: Nu mă pricep. Eu vorbesc doar la morţi. La necroloage nu mă-ntrece nimeni, am şi practică. De fapt, experienţa e totul.

BĂŞAT: Ai putea să scoţi o carte de discursuri ţinute la morţi.

CĂŞINĂ:, Să ştii că mi-a mai spus cineva. Şi s-ar şi vinde. Ce crezi că e uşor să spui ceva despre un mort, să-l faci băiat bun, deştept?... în ultima vreme îmi duc casetofonul la cimitir şi înregistrez tot ce spun şi seara copiez şi... Am vreo patru mii de pagini scrise. Lumea e bucuroasă la morţi, se mai mişcă, mai bîrfeşte, mai mănîncă o colivă.. . Se mai destinde. După servici, sînt înmormîntările cele mai frumoase. Lume multă. Omul se plictiseşte, dar de-i dai un mort, îl faci fericit! Şi dacă e unul bogat, vreau să spun cu o activitate bogată, în scandaluri, muieri,.. Ei, atunci, o înmormîntare este un regal!

ALEXi Şi unde-ai învăţat meseria asta?

CĂŞINĂ: La puşcărie. Ştii, eu ca merceolog eram cam zvăpăiat, iubeam libertatea de acţiune. . . Şi cînd ai bani pe mînă nu-i bine să ai şi libertate, că ţi se urcă la cap. .. Un şpriţ, o cabană, zău, prea multă libertate strică! Şi te şi plictiseşti de ea, zău: şpriţuri, muieri, şpriţuri, peşti la proţap — e îngrozitor de plictisitor. Şi din plictiseală în plictiseală, îţi pierzi fericirea! încep şi controalele, pîra, şicanele — şi nu mai ai încredere şi nu mai eşti sigur de tine.

ALEX: ...te ia angoasa...

CĂSINĂ: Nu, te ia militia. Ai fost la puşcărie?

ALEXi Nu.

CĂŞINĂ: Păcat. înseamnă că nu ştii ce e fericirea. Domnule, să mă ia dracu' acolo am descoperit adevărata bucurie a vieţii, cheile vieţii! Acolo nu te plictiseşti, acolo tai la stuf, ai o preocupare, un program, o idee adică.. .

ALEX: Şi care e cheia?

ŢAPOREA: Şase saşi în şase saci...

CĂŞINĂ: Lumea plesneşte de plictiseală dacă trăieşte în libertate, îşi face de cap, se oboseşte, nu mai are încredere în ea, o ia chestia aia, nu miliţia, angoasa, dar vine şi miliţia... Prea multă libertate e boală curată!

Dacă n-ai, totuşi, fericirea să intri la închisoare, ajungi la balamuc! *(Se duce să-şi mai ia un pahar.)*

BĂŞAT *(lui Alex şi Ţaporea):* Lăsaţi-1 în pace, nu ştie ce spune, dar nu e senil, e doctor docent. Trebuie să nu-1 contrazicem, s-ar putea atunci să creadă că s-a-ncurcat şi să ne-ntrebe unde-a rămas. Ori el n-a rămas nicăieri, fiindcă nici n-a-nceput de nicăieri: el vorbeşte acelaşi lucru dinainte de-a se naşte.

CĂŞINĂ *(se reîntoarce):* Sînt mort de foame. *(De-abia acuma observîndu-l pe Ţaporea.)* Am auzit că nu te-ai căsători decît c-o regină.

ŢAPOREA: Bineînţeles. Nu e splendid să spun că iubita mea e frumoasă ca o regină?

CĂŞINĂ: Atunci şi tu ai fi regele reginei... Deci te visezi rege. Vrei să ajungi rege?

ŢAPOREA: Sigur. Ce prostie mai mare poţi să-ţi doreşti?

ALEX: De-ai trăi în Franţa, imediat ai fi ghilotinat... şi apoi detronat...

ŢAPOREA: Dar, fraţii mei, unde mai afli azi o regină adevărată?

CĂŞINĂ: La muzeu. Trebuie să fie muzee pentru regine. Şi de nu, în cimitire. în cimitire afli tot ce-ţi doreşte inima.

ŢAPOREA: Azi găseşti mai uşor o regină a bumbacului! Regina cuprului! A benzinei. Regina brînzei.

CĂŞINĂ: Dar şi tu eşti regele motociclismului! Cîţi dolari ai cîştigat la Titicaca? *(0 vede pe Voichiţa cu Adrian •venind pe uşa din dreapta, de afară. E uluit, nu mai aşteaptă răspunsul lui Ţaporea.)* Dar uite-o şi pe regina maşinii de bătut la maşină! *(Curios).* Dar cu cine e? *(Ţaporea s-a dus spre Voichiţa.)*

BĂŞAT: Cu fiul reginei de turtă-dulce.

ALEX: Atîtea capete încoronate! Să nu înceapă vreun măcel pentru tron...

ADRIAN *(cînd îl vede, se izbeşte cu palma de frunte, gest ce-l va face mereu cînd ei îi vor ieşi în cale):* Iar dau de ăştia! Singura lor preocupare e cum să facă rost de biştari şi de-un banchet, de-o nuntă, de-o înmdrmîntare, să-şi umfle burdihanurile... Uită-te la ei, mediocritatea străluceşte pe feţele lor tihnite.. . *(Lui Căşină.)*

Nu eşti trist? Sau nu te-au chemat încă? E un mort în circa noastră... E jale mare...

CĂŞINĂ: Toate trec şi se uită: un mort e nimic.

ADRIAN: îmbogăţirea! Asta e totul... *(I-a şoptit Voichiţei şi s-a îndepărtat de ei.)* Huhurezi. Nici nişte inteligenţe sclipitoare, nici proşti să dea în gropi, plute... Totul e călduţ ... şi fără sare. Nesăraţi. Puşi pe huzureală. Sîngele care trece prin ei e ca o braga bleaga, nici nu curge vijelios, nici nu e roşu. . . Nici măcar nu ştiu să urască, îi aţîţă pe alţii.. .

VOICHIŢA: Si tu ai vrea să fie toţi nişte eroi ai timpului nostru? Uită-te la cucuveaua de Căşină, nu e simpatic? *(Lui Căşină.)* Domnule Căşină, Adrian nu vă simpatizează, faceţi ceva să vă simpatizeze, un bine. . .

CĂŞINĂ: Singurul lucru bun pe care-1 pot face pentru cineva e să-1 vorbesc de bine la cimitir.

VOICHIŢA: Faceţi nişte bancuri groaznice.

CĂŞINĂ: Nu e nici un banc, ăsta e adevărul, nimeni nu mă întrece în discursuri la înmormîntare.

ADRIAN: Zău, n-ai nici pic de humor.

CĂŞINĂ: Nu-ţi bate joc de mine, s-ar putea să-ţi ţin discursul de adio...

BĂŞAT: Lăsaţi-1 în pace, îl dor măselele de foame !

CĂŞINĂ: Asta e drept. Mă dor urechile pînă la lacrimi. Mă dor dinţii de-mi ţiuie urechile. îmi ţiuie dinţii.

ADRIAN: îţi ţiuie mintea'.

CĂŞINĂ *(îndreptîndu-se spre tava cu pahare):* îmi ţiuie mintea? Probabil. La asta nu m-am gîndit. Cred că mi se trage de la măsele.

ADRIAN *(izbindu-se cu palma pe frunte):* De ăştia e înconjurat tata ! Păi cum să nu-ţi pierzi simţul realităţii... şi sensul realităţii. îi ţiuie dinţii! Stînd între ei, tata parc-ar sta într-un pustiu! Şi ce mai poate face un om aflat în singurătate? Nimic.

VOICHIŢA: Mai bine hai să-i lăsăm dracului şi să mergem la mine şi să. . . *(îi şopteşte ceva la ureche).*

ADRIAN: Spui tîmpenii.

VOICHIŢA: N-am spus decît ce-am auzit de la tine. Eu n-am idei, puişorule, eu reproduc ce au alţii. ..

ADRIAN *(surîde):* Deci eu sînt tîmpit.

VOICHIŢA: De ce te supără adevărul cînd îl spun eu şi te face să rîzi cînd îl spui tu? Doar e acelaşi adevăr.

ADRIAN: Că sînt tîmpit?

VOICHIŢA: Că mă iubeşti.

ADRIAN: Şi dacă te iubesc sînt?...

VOICHIŢA: Nu, dar e o tîmpenie să mă iubeşti. Mă obligi la reciprocitate, ceea ce e un *(zice lat)* prim act de tiranie. Şi eu urăsc tiranii. Şi nu vreau să mă obligi să mă urăsc pe mine. încă sper că sînt o fiinţă liberă! *(El îi şopteşte ceva la ureche. Ea se uită în sus.)* Of, doamne, de ce nu mă laşi în pace! *(Au ajuns pe balcon.)*

ADRIAN: Cu cine vorbeşti?

VOICHIŢA: Cu Dumnezeu.

ADRIAN: Credeam că vorbeşti cu mine.

VOICHIŢA: Atunci de ce m-ai întrebat cu cine vorbesc?

ADRIAN: Fiindcă te uitai în sus, şi eu sînt aici, pe balcon.

VOICHIŢA: Dumnezeu e pretutindeni, în cer şi pe pămînt.

CĂŞINĂ *(se apropie de ei):* Totuşi, nu-mi ţiuie mintea, îmi ţiuie dinţii.

ADRIAN: Mă plictiseşti, omule, mă omori!

CĂŞINĂ: Tu n-ai omorît pe nimeni niciodată? *(Se aud aplauze. Din stînga apare Stela, alături de Alex. în jurul lor se string toţi invitaţii.)*

ALEX: Dragi prieteni. Vreau să vă prezint astă-seară pe doamna Stela Ionescu... Aşa ar fi dacă ne-am afla într-o sală de expoziţie obişnuită, deschizînd o expoziţie obişnuită, aşteptînd aplauzele publicului venit întîmplător, fotografiaţi de... Mă rog, cunoaşteţi tot protocolul unei expoziţii tradiţionale, rutina, dezinteresul ce există etc., etc. Pe doamna Stela Ionescu o cunoaşteţi, e prietena noastră. Ea deschide o expoziţie acasă, nu oficială, fără compromisuri, fără etichete. A lucrat pînă acum grafică militantă, pictură în ulei cu tractorişti şi peisaje, a traversat o perioadă abstracţionistă.. . Acum s-a debarasat de toate ismele, de toate... Şi face artă de dragul artei, o artă trăită, aşa cum e viaţa, aşa cum ar trebui să fie, artă trăită. Au căzut orgoliile neroade, jocul cu posteritatea... Arta aceasta nouă presupune şi-o altă desfăşurare a unui asemenea moment cum este cel din seara aceasta:

tot actul deschiderii expoziţiei, e un act artistic... De fapt expoziţia s-a deschis în momentul cînd am păşit pragul acestei case, şi chiar înainte, cînd am fost invitaţi.. . Se creează o ambianţă de profundă comunicare, o... Dar, după cum observaţi, toate lucrările sînt din turtă-dulce. N-aş vrea să vorbesc de simbolul... Fiindcă în această seară noi nu doar o să privim obiectele, ca pe nişte corpuri străine, intangibile, înstrăinarea dintre om şi obiectul, ca să zic aşa, artistic nu va mai exista. . . Va fi o contopire, o plăcere. . . Da, ne aflăm ca într-un basm din copilărie.

ŢAPOREA: A fost odată un sat de turtă-dulce. . .

ALEX *(încet):* Tacă-ţi pliscul! *(Celorlalţi.)* Aşadar, caii, zmeii, avioanele supersonice, aceşti zmei moderni... Chiar bomba atomică va fi în faţa noastră, şi deci a omului, o jucărie, în faţa eternităţii. .. în sfîrşit, n-aş vrea să fiu didactic.. . Va fi un act artistic.. .

CĂŞINĂ: Şi cînd le vom mînca, ştiu. îmi ţiuie urechile de foame.

ALEX *(pentru sine):* Dobitoc. *(Tare.)* Caii de turtă-dulce,, transcendenţa... Vă felicit, scumpă artistă, pentru arta dumneavoastră adevărată! *(O felicită. Aplauze. Ia un cal de turtă-dulce şi începe să-l mănînce.)* Exponatele fac parte din frumosul ce ne aparţine... Declar expoziţia deschisă. *(Toţi îşi iau de pe pereţi exponatele ce şi le doresc şi încep s ă le mănînce.)*

ADRIAN: Tpt pictezi, mamă, aceleaşi inimi de turtă-dulce pe care le faci singură, aceiaşi cocoşi.

ŢAPOREA *(şoptindu-i lui Alex):* A fost o dată o babă care avea un cocoş...

ADRIAN *(continuîndu-şi gîndul):* Şi cînd crezi c-ai terminat, vin haplăii ăştia şi halesc totul.

ALEX: Creaţia presupune o muncă sisifică... o mamă sisifica...

ADRIAN *(lui Alex):* Nu mai roade dumneata căluţii de turtă-dulce, n-o mai amăgi pe biata femeie.. *I*

ALEX: Arta ne scapă de nebunie, de astenie, purifică spiritul...

CĂŞINĂ: închisoarea e mult mai bună.

ADRIAN *(Stelei):* Cînd crezi c-ai terminat de pictat această lume de turtă-dulce, aceste vapoare şi avioane minunate, şi locomotive şi palmieri...

BĂŞAT *(satisfăcut):* ...Toate sînt ronţăite şi trebuie s-o ia^ de la-nceput. . .

CĂSINĂ: Oricum, sînt dulci, au zahăr!

ADRIAN: Taci, omule !...

CĂŞINĂ: Tac! *(Pleacă.)*

BĂŞAT: Tac şi eu. *(Pleacă şi el.)*

ADRIAN: Ăştia sînt doi prieteni de-ai tăi şi de-ai tatei şi care sînt amestecaţi în viaţa voastră şi într-o serie de alte evenimente din care căpăţînile lor de dovleac nu pricep absolut nimic!

STELA: încăpăţînat ai fost de mic, voiai să faci doar ce doreai tu... Şi cînd te duceam la frizer mîrîiai, dar trebuia să te tund pe cap în fiecare an de cîteva ori, pentru că părul îţi creştea mare şi-ţi era greu... Nu era nimeni aşa de frumos ca tine, din tălpi şi pînă-n creştetul capului, n-aveai nici o hibă... Doar încăpăţînarea.

ADRIAN: Nu eşti preocupată de nimeni, decît de dumneata, adică de reuşitele dumitale artistice...

ALEX: Artistul trebuie să-şi construiască o singurătate a sa pentru a crea frumosul, pentru a zămisli idei... Artistul nu poate trăi decît singur, şi această revoltă a sa, care e singurătatea sa, să poată afirma forme noi, structuri noi, o lume mai frumoasă...

CĂŞINĂ *(venind, ca din cer):* Da, de turtă-dulce... *(Dar nu e auzit şi îşi vede de drum.)*

ADRIAN *(ei):* Dar nu eşti o revoltată, eşti o mulţumită...

ALEX: Numai singurătatea poate face ca puritatea omului să se desăvîrşească, să învingă în lume inocenţa...

CĂŞINĂ: Am auzit de el, Inocenţiu Micu Klein.

ŢAPOREA: Da, era un sas de la Braşov.

BĂŞAT: Motociclist?

ADRIAN: Nemulţumirea ta e a unei femei care avînd de toate de la tatăl meu, bineînţeles s-a gîndit să fie şi artistă... şi neputînd fi, probabil din cauza talentului, e nemulţumită!... Şi crede că pictorii oficiali sînt de vină, criticii oficiali...

CĂŞINĂ: Publicul oficial. .. De ce nu?

ADRIAN: Dar crezi tu cu siguranță în tine, mamă? Sau te-ai retras în singurătatea ta ca într-un somn?... Te-ai despărțit de tata de cîtiva ani, nemulțumită că nu ți-a aranjat expoziții...

STELA: Asta e o altă poveste. ..

ADRIAN: Să văd în dumneata o victimă a societății, sau o ratată neputincioasă?...

STELA: Insultă-mă, Adriane, îmi face bine.

ADRIAN: Nu-nțeleg de ce te lași lingușită de ăștia. .. Ești exact ca tata ! Vrei și tu putere ! în artă, bineînțeles.,. Și pentru că n-o ai te-ai retras în aparatamentul dumitale și vrei să arăți prin frumusețile astea de turtă dulce că trăiești revoltîndu-te. ..

STELA: O revoltă de turtă-dulce, mi-ai mai spus, pur, formală, pur verbală, pur automată, pur și simplu idioată ! Atunci cînd omul și doarme în singurătatea lui, atinge punctul zero al existenței, mi-ai mai spus, vrei să-mi mai spui din nou? îți aduci aminte de jocul pe care 1-ai învățat de la Fana, în satul lui taică-tău?... Această beție care te amețea în copilărie astăzi o regăsești în ce? în vîrtejul în care te-nfunzi, în această hărțuială cu mine, cu taică-tău, cu ei... Despre David spui că ți se pare de neînțeles ca el, care * a. fost un erou, sau a avut un rol eroic în grevele ceferiștilor,, să uite acum, cînd conduce cooperativa meșteșugărească „Meșteșugarul", idealul socialist al tinereții sale și să se-nconjoare de neisprăviți ca să poată simți mai bine *(lat)* puterea personală. Gogorițe,. Adriane. Ce rău a făcut el, și cui?

ADRIAN: Pentru ce m-a scos de la școala sanitară de-aici și m-a trimis doi ani în alt oraș? Și-acuma, cînd am o altă meserie, nu cea de doctor, cum s-ar fi așteptat el„ de ce mă ține departe de el, din moment ce m-a angajat la cooperativa lui?... Nu era mai bine să-mi cîștig pîinea în altă parte? *(Intră David din dreapta.)* Dacă e vreo nelegiuire în mine, să mi-o spună ori să mă trimită la drum... Și nu înțeleg pentru ce ar trebui să mă ierte el!...

ALEX: Ce faci tu întruna e un fel de răsmeriță împotriva, lui. Și pentru ce? Că te-a făcut om?

CĂȘINĂ: Vrei să devii regele cooperativei noastre !

BĂȘAT: Mai bine mestecă *(îi dă o turtă-dulce),* dacă vrei să mănînci.

CĂȘINĂ: Mănîncă, dacă vrei să mesteci.

ȚAPOREA: Mestecă, în mestecăniș. Mestecănișul este locul mestecenilor, nu al metecilor, nici al miticilor. Miticii, sau mitici?

STELA: Parcă ești în acel joc, Adrian... Te-nvîrți pînă cazi jos, topit, doborît, și începi din nou acest chin care-ți dă totuși o clipă de bucurie, de plutire, de uitare, de fericire. Dar în acest joc și-n această fericire nu e nici un miracol: organele interne ale urechii, acele mici oscioare se dereglează și-ți pierzi echilibrul... o beție, atît.

ADRIAN: Oricum e mai mult decît să-ți aranjezi o biată singurătate, făcînd căluți de turtă-dulce și invitînd tot felul de animale ca să-ți împodobești indiferența la toate. . . Nu vrei să-ți mai aduci aminte de nimic, stai singură și privești tavanul, te plimbi noaptea pe străzi ca o somnambulă nepăsătoare. .. Dă-mi voie să nu fiu politicos și să-ți spun ce cred: cine trăiește așa, chiar de; mănîncă și vorbește, nu există, el nu există.. . Zău, nu te-nțeleg. Prefer să mă-nvîrt pe loc, să dau cu capul de pereți, decît să dorm!

DAVID *(se apropie de el și-l sărută. Abia acum Adrian și alții îl observă):* îmi placi, fiule ! Nu ierți pe nimeni, așa eram și eu. De unde se vede că sîngele apă nu se face.

STELA: De unde se vede că unele apucături proaste, tinerii au avut de ia cine să le moștenească.

DAVID: Dragă, nici eu nu dau doi lei pe-o turtă-dulce, sînt ca Adrian, îmi place borșul acru. *(Lui Adrian:)* Am avut un prieten în ilegalitate, Andrei, mă poreclise știuca! „Băiete, îmi zicea, ai văzut aceste jigodii și-ai vrut să le stîrpești, să cureți balta de putreziciune... Nu din lăcomie te-ai năpustit asupra prăzii, ci din dorința de a le limpezi apele"...

BĂȘAT: Lumea burgheză era putredă toată din temelii... Dumneavoastră erați o știucă... Minunat zis!

DAVID: Și-mi zicea Andrei: „Băiete, o să crapi de mergi singur, o să te distrugi singur, sau o să te-neci cu momeala. Căci ei nu sînt puțini, momeala e a semințel lor

de îmburgheziţi, de burghezi... Şi asta e o prostie, băiete". *(Bravo, aplaudă unii).*

STELA: V-aţi unit împotriva mea? V-a cuprins aceeaşi ameţeală... Echilibrul...

CĂŞINĂ: Şi eu mi-am pierdut într-o zi pe la amiază echilibrul: mi-a dat Băşat una peste ureche! Am ameţit, m-am bălăbănit şi pe urmă totul a fost frumos...

BĂŞAT: Şi-ai fost fericit! O să-ţi mai dau!

ADRIAN: Tată, chiar vă distrează clovnii?

DAVID: Poftim?

ADRIAN: Da, fiecare om are dreptul să se distreze, să se amuze, după muncă e bine...

BĂŞAT: După cîte a suferit... Chestia aia: să te bage în cuptor ca pe o pîine!

ADRIAN: Tată, unii nu sînt atît de proşti, cît fac pe proştii. Dar de ce-i laşi să-şi bată joc de suferinţele tale?

DAVID: Dar nu-şi bate joc nimeni, băiete, fiecare reacţionează cum îi e felul... Da, m-au băgat şi m-au scos din cuptor, totul a durat cîteva secunde... Dar căldura, şi mai ales groaza! *(Ca un leu, cu amărăciune.)* Turbi de frică! Te arde şi n-ai ce face, urli! N-am mai urlat aşa pînă în ziua cînd la Doftana Andrei m-a snopit în bătăi! Se purtau mizerabil cu noi, ne flămînzeau... Strigam *(strigă ca atunci):* „Murim de foame! Murim de foame! Ajutor!" Zeci de oameni strigau... Şi atunci eu, demonstrativ, în semn de protest la condiţiile în care trăiam, am vrut să mă sinucid. *(El spune aceste lucruri cu o nostalgie a tinereţii, profund, patetic dar nu sforăitor; şi Stela îl priveşte cu dragostea ei de atunci, cîteva clipe, pierdută. Apoi ea îl priveşte pe Adrian) şi nu înţelege de ce fiul ei nu înţelege că David a fost teribil în tinereţe. Dar ea, de fapt, nu înţelege că Adrian înţelege acest lucru şi tristeţea lui e că leul de atunci i se pare înconjurat de papagali. Pe schimbul lor de priviri, David îşi continuă amintirile.)* „Băiete, omul trebuie să aibă o credinţă, o demnitate, altfel este un fir de nisip... Omul trebuie să aibă un ţel, altfel dorinţa sa de a fi liber este fără rost şi nu duce decît la moarte"... Şi Andrei m-a snopit în bătăi pentru hotărîrea mea de a mă spînzura, două zile m-a bătut şi mi-a urlat în urechi că omul e chemat în revoluţie şi în lupta de

clasă pentru a face o societate mai bună şi pentru a fi creatorul lui însuşi!... Nu un rahat care-şi pune brăcinarul la gît pentru orice înfrîngere... Ei, băiete, mă bătea el, vrei să crapi? Nu e mare brînză să mori! Mai greu e să spui nu, să te revolţi că nu-ţi place deloc ceva! Revolta e mai înălţătoare ca moartea!

ADRIAN: Nu mai povesti mereu ce-ai făcut în închisoare. Nu faţă de acel timp şi faţă de acei oameni vrei tu să dai socoteală — ci tu vrei prin ce-a fost să crezi că pentru ce-a fost te zbaţi! Şi adevărul e că vrei faţă de jigodiile din jur şi care te aplaudă să arăţi că eşti cineva: dar ei te aplaudă pentru că văd în tine un maimuţoi care-i duce în spinare cu trecutul său şi le apără bunăstarea!

STELA: Vrei să-l faci de două parale pe taică-tău în faţa oamenilor?

ADRIAN: Nu.

STELA: Sigur că nu, vrei să-l discreditezi în faţa lui însuşi! *(îl ia pe David de braţ şi-l conduce pe uşa din stînga.)*

ADRIAN *(lui Căşină, care moare de rîs):* Totuşi, e ceva care în viaţa asta are vreo importanţă?

CĂŞINĂ: în viaţă? Desigur: să plesneşti de satisfacţie, în fiecare clipă! *(Rîde cu hohote.)* Eu trăiesc tot timpul cu frica-n sîn...

BĂŞAT *(mirat):* C-o să mori de infarct?

CĂŞINĂ: C-o să mor de fericire! Eu sînt fericit tot timpul că rîd tot timpul, şi cînd îmi ţiuie dinţii, rîd de mine atunci, cînd rîd de tine acum. *(Rîde.)*

ALEX *(arătîndu-i pe Adrian):* Nu rîde, mă, de el, băiatul e bolnav de singurătate şi melancolie!... *(Căşină rîde şi mai tare. Acum intră Melpomete, care e îmbrăcat la fel ca Adrian, blugi, cămaşă albă. Cum se ştie, sînt de aceeaşi vîrsta.)* Melpomete, vrei să vezi cu ochii tăi drama, frămîntările unui tînăr erou al zilelor noastre care-şi caută rostul său în lume? Dar tu, mediocru cum eşti, n-o să pricepi nimic. Lume, lume!

CĂŞINĂ: „Lume, lume, soro-lume".

BĂŞAT: C-aşaji viaţa trecătoare. Unu naşte, altu moare..."

CĂŞINĂ şi BĂŞAT *(deodată):* „Lume, lume..."

ALEX: Lume, lume! N-o să pricepeţi suferinţa atroce a junelui care nu e nici neputincios să ridice un pai şi

să-nfăptuiască deci ceva eroic,. . Şi nici un paralizat, datorită căpățînei sale pline de gînduri ca un dovleac plin de muşte... Noi bem şi mîncăm mereu *(şi* huzurim) şi nu înțelegem întunericul existențial al acestui.. • Melpomete, pe tine te priveşte ca pe-un criminal...

MELPOMETE: Am eu moacă de' criminal?

ALEX: Nu, dar azi criminalii nu mai au nişte moace sinistre, nu mai sînt păroşi, cu unghii, cu nasul turtit, sifilitici cu capul cît piperul şi labe uriaşe, ei searnănă cu tine, cu mine. . . ei devin oribili, fură ouă de sub găini, aruncă oameni de pe balcoane, ca să fie cineva, pentru a-şi asigura o păpică, o putere, o funcție, şi ca să se teamă alții de ei. . .

ADRIAN *(îl ia pe Melpomete de umeri şi-l duce spre balcon, îi şopteşte ceva la ureche):* Vrei?

MELPOMETE *(e uluit):* Ce să fac?

ADRIAN: Să mă arunci de pe balcon. Mi-ai face un bine. Aş cădea pe balcoanele celor care dorm.

MELPOMETE *(normal cum este, e paralizat de această rugăminte):* Ți-a spus cineva că vreau să te omor?

ADRIAN: Trebuie să-mi spună? Ți-a trecut aşa ceva prin căpătînă?

MELPOMETE: Nu.

ADRIAN: Atunci te-a împins cineva? Da, poate... Şi de ce nu-ncerci?

MELPOMETE: îți bați joc de mine?

ALEX: Nu pricepi neliniştea lui, Melpomete?

MELPOMETE: Dar e o tîmpenie ce vrea...

CĂŞINĂ: Mai ales că vrea cu martori.

BĂŞAT: Nu e normal ce vrea. *(Clar.)* Deci, e anormal la cap.

ADRIAN *(lui Melpomete):* Tu eşti cu picioarele pe pămînt, cumsecade,, băiat bun, de te-ar ruga ei ceva, i-ai asculta, le-ai face un favor,.. de ce să nu mi-1 faci şi mie?...

MELPOMETE *(înțelege că nu e glumă, că Adrian vrea ceva, dar nu ştie ce):* Hai, lasă, îți trece... *(îl mîngîie pe umeri.)* E drept, arii vrut să-ți înnod picioarele odată, că m-ai dat afară din şcoală, dar nu m-am gîndit să te^ omor.

CĂŞINĂ: Ce-ar fi să vă pupați?

BĂŞAT: Şi să vă plîngeți peumeri.

ALEX: Cabotinilor, niciodată n-o să vedeți fața întunecată şi nevăzută a lunii, niciodată n-o să pricepeți fața întunecată şi nevăzută a existenței, misterul care... *(Lui Melpomete.)* Hai, aruncă-1. *(Rîzînd.)* Bunătatea ta e de doi lei, termină cu umanitarismul fatal!...

CĂŞINĂ: ...epidermic!

BĂŞAT: I-am spus totul!

MELPOMETE: Ce i-ati spus?

CĂŞINĂ: Totul. *(Rîde.)*

ALEX: Că eşti îngrijorat de puterea pe care o capeți... şi care-1 poate da afară pe bătrîn, sau, mai rău.. . eî să se retragă la pensie ! Şi să vii tu şi să ne mături!

MELPOMETE *(umilit):* Da, am zis că de-i iei locul tatălui tău, pe mine o să mă azvîrli primul, nu m-ai înghițit din şcoală. *(îi plînge pe umeri, sirigînd.)* Dar n-am vrut să te omor! Am vrut să-1 înfierbîntăm pe bătrîn împotriva ta, să pleci tu... Da, eu trebuia să te mardesc, să-ți rup nasul, să te fac de rîs, să fie scandal. Mi-au şi băgat în cap că voiai să-ți bați joc de soru-mea, dar eu n-am crezut, n-ai fost cu ea... N-am crezut, dar ar fi fost în ochii lumii un motiv... Trebuia să te umplu de sînge, dar nu să te omor.

ALEX: Mila ta e trecătoare, Melpomete, tot o să-1 omori, cînd îți va trece. . .

ADRIAN: Crezi că e nebun?

ALEX: Nebun eşti tu.

VOICHIȚA *(vine din dreapta, îi vede pe cei doi aproape îmbrățişați, pe Melpomete înghițindu-şi plînsul nervos şi ^umilitor):* Ce s-a-ntîmplat?

CĂŞINĂ: Au vrut să danseze un damen-vals şi n-au avut damă.

VOICHIȚA *(îl ia de mînă pe Adrian):* Trebuie să-ți spun ceva, hai... *(Ies prin dreapta.)*

CĂŞINĂ: A venit dama şi a luat nebunul.

BĂŞAT *(dîndu-i o turtă-dulce lui Melpomete):* Poftim, mănîncă si tu un avion.

MELPOMETE*/ Nu-mi trebuie.

BĂŞAT *(îi dă alta):* Atunci papă un elefant.

MELPOMETE *(nervos):* Nu-mi trebuie.

ALEX: El nu-i un decent, e un pitecantrop, un primitiv ros de spaime.. .

MELPOMETE: De ce i-ați spus prostiile alea despre mine?
ALEX: A fost o glumă, nu i-a spus nimeni nimic.
MELPOMETE: A fost o glumă proastă!
ALEX: Lume, lume, priviți! Băiatul e violent! Dar nu numai cînd vrea să pună laba pe ceva, ci şi cînd nu vrea nimic, ca acum.
BĂSAT: Chiar nu vrei un crocodil?
MELPOMETE: Nu.
ALEX: Violența lui e obscură, inexplicabilă. . .
DAVID *(venind din stînga cu Stela):* Ca doi prieteni ce-am rămas după divorț, ai putea să mai treci şi tu pe la mine să-mi mai faci o cafea.
DAVID: Măcar azi, e ziua mea.
STELA: Niciodată!
DAVID: Bine. Am să-ți spun un secret. Ştii cînd sînt eu fericit? Dimineața. De la cinci la şase. Ies în grădină, sap, îngrijesc pomii, îngrop vița de vie pentru la iarnă, culeg nucile... Şi nu răspund la nici un telefon. Nu mai ştie nimeni că exist. Şi nu vorbesc cu nimeni. Sînt sătul de vorbe...
STELA: N-am să vin nici în grădina care ți-a mai rămas lîngă parc, aproape, de cînd stai şi tu la bloc, n-am să vin nicăieri.. .
DAVID: Nu, acolo nici nu voiam să vii. Acolo vorbesc doar cu pomii, cu merii, cu cireşii... *(Observă că Adrian a plecat.)* A plecat! Te pomeneşti că el crede că luptă pentru progres, pentru lumină, ca Prometeu, şi eu sînt puterea oarbă şi *(rîde)* implacabilă!...
STELA: Nu, tu nu eşti destinul, pentru el, tu eşti ce-ai uitat să mai fii!. ..
DAVID *(îndreptîndu-se spre ieşire. Ținînd-o pe-a lui):* Eu țin oamenii în umilință şi supunere şi el... haide, haide! Cum e aia? *(Cîntă.)* „Opriți dricul, mortul vrea să bea un «Cico»..." *(Bea un „Cico" şi dă să iasă.)*
STELA: David, numai cu pomii? !...
DAVID: Numai cu ei, Stela... *(Iese.)*
ALEX: Nu fiți tristă, doamnă, de cînd e lumea copiii şi-au mîneat părinții.

STELA: Adrian are un dinte contra lui... că l-a ținut departe de el, după povestea cu Melpomete de la şcoala sanitară. *(Stinge luminile. Rămîne o veioză.)*
ALEX: „Pentru cine muncesc eu şi-mi lipsesc sufletul de plăcere?" zice.. .
BĂŞAT: Ludovic al paisprezecelea...
STELA: David nu l-a iertat, ca să nu-i dea nas... Dar mai este ceva care-mi scapă... Care sînt visurile lui? Nu ştiu... *(Intră în dreapta, unde, evident mai există cîțiva invitați care joacă rummy.)*
ALEX: Nici eu, căci după cum visurile oamenilor se nasc din mulțimea gîndurilor, prostia nebunului se cunoaşte din mulțimea cuvintelor.
BĂŞAT: Ludovic al patrusprezecelea? Sigur că da. Precum şi asta e tot a lui: „Cînd se umplu norii de ploaie, o varsă pe pămînt".
CĂŞINĂ: Precum şi asta: „Cine se scoală departe, ajunge dimineața din urmă".
BĂŞAT *(corectînd):* Ajunge dimineața acolo!
CĂŞINĂ: Ajunge dimineață! *„Stela trece spre balcon cu o vază cu flori.)* Hai să plecăm, că ne-apucă dimineața şi-am început să mă plictisesc.
BĂŞAT: Sînt prea multe babe.
CĂŞINĂ: Baba Stela, baba Rozalia, baba-oarba.. . Ce-ar fi să ne jucăm cu ele de-a baba-oarba? Am mîneat, ne-am săturat şi cu turta asta.
BĂŞAT: Fie vorba între noi, erau grețoase!
ALEX: Melpomete, nu-ti închipui că soră-ta l-a dus acasă la ea Tte Adrian? Ce-ar fi să ne distrăm nițel?...
MELFOMETE: Nu-s acolo...
ALEX: Să-ncercăm, încercarea moarte n-are... Doamna Stela trebuie să moaie aluatul, ca să ne mai cheme...
BĂŞAT: Să-i mai alungăm durerile de reumatism...
CĂŞINĂ: Şi plictiseala. Are prea multă libertate, d-aia se plictiseşte. . .
BĂŞATj Artiştii au prea multă libertate...
CĂŞINĂ: Ea e bucătăreasă, nu-i....
BĂŞAT: Bucătăresele au prea multă libertate... *(Stela rămîne pe balcon, încremenită.)*
ALEX: E şi ea acolo o mic-burgheză. . . *(Surîde.)* Cum ar zice fiu-său. Nimic n-a pus la inimă, s-a lăsat dusă de

valuri şi cînd avea succse cu sorcovele ei de tablouri proletcultiste, şi acum... Ea e indiferentă, băieţi. Trebuie să avem milă de bătrîni!

BĂŞAT: Şi asta a spus-o tot Ludovic al paisprezecelea!

ALEX *(lui Melpomete):* Rupe-1 pe Ţaporea de lîngă babe, să lase jocul de rummy şi să vină cu noi... *(Melpomete intră în stînga.)* Să vedeţi ce circ o să iasă...

CĂŞINĂ: Venim şi noi.

ALEX: Nu. Vreţi să fiti martori?

BĂŞAT: Ba.

CĂŞINĂ: Eu din martor am ajuns la închisoare... îmi ajunge... *(Vin Ţaporea şi Melpomete.)* Drum bun, cireşari! *(Cei trei ies).* Noi ce mii facem?

BĂŞAT: Hai să spargem nişte pahare. *(Sparge unul.) Vzii* Scuzaţi.. . *(Sparge altul.)* Pardon!. ..

ROZALIA *(în baston, vine din camera din stînga):* Eram sigură că voi v-aţi apucat să spargeţi pahare i

TODEREA *(vine după ea):* E rîndul să iei piatră. . .

ROZALIA: Nu mă grăbesc să-mi iau nici piatră de cruce, decît pentru alţii... Stela! Stela! *(Stela apare din balcon cu vaza în mînă, se vede c-a uitat s-o pună unde dorea.)* Au început ăştia să spargă pahare, e vremea să plecăm... A fost o seară straşnică! N-am cîştigat la rummy şi n-am pierdut, e bine, o să apuc o mie de ani! *(Lui Toderea).* Doctore, cu ce te ocupi? !

TODEREA: Chirurg...

ROZALIA: Da, da, am auzit că eşti plin de bani!

TODEREA: A, nu mă plîng.. .

ROZALIA: Nu-ţi plac?

TODEREA: Banii nu mă interesează, dar sînt buni pentru nervi. ..

ROZALIA *(Stelei):* A, să nu uit, să-mi dai nişte căluţi de turtă-dulce... Am un pechinez care adoră căluţii de turtă-dulce. *(Către Căşină şi Băşat.)* Voi nu mai plecaţi?

CĂŞINĂ *(rîzînd):* După ce iese mortul...

ROZALIA *(veselă):* Ah! Ticălosul, mă faci mortăciune? *(îl plesneşte cu bastonul).* Pramatie! Mai preacurveşti?

CĂŞINĂ: Doar asta mai fac. Dar matale?

ROZALIA *(veselă):* Ei, tinere, ce indiscret eşti! Vino şi vezi... *(Ho, ho, ho, rîde Căşină.)* Dar m-am uscat, mi-au picat dinţii, am perucă, am chelit, mi-am pierdut părul, sînt ca o cîntăreaţă cheală...

CĂŞINĂ: Toate se pierd, şi frumuseţea, şi inteligenţa...

ROZALIA: Am spus că mi-am pierdut părul, nu mintea..

ADRIAN *(intră, o vede pe Rozalia, se bale cu palma peste frunte):* Tanti Rozalia, ai înviat?

ROZALIA: Dar încă n-am murit, dragă.

ADRIAN: Formidabil, şi eu am crezut că te-ai otrăvit odată cu vărul lui Guguştiuc şi-aţi fost înmormîntaţi în acelaşi sicriu. ..

BĂŞAT: Nu sînt sicrie de două persoane, numai cavouri,. mauzoleuri...

ROZALIA: Păcat că n-am murit ! Acum aveai şi tu prilejul să vezi o minune, să mă vezi înviată. . .

BĂŞAT *(Rozaliei):* Cred c-o să ne mănînci la toţi colacii. *(Căşină moare de rîs. Lui Adrian.)* Vărul lui Guguştiuc a băut vitriol nu ca să moară, a crezut că e vin,. . Şi-a băut şi ibovnica lui, dar Rozalia atunci era certată cu el.

ADRIAN: Am crezut c-a băut vitriol pentru că pe Andrei şi pe alţii... A fost un bandit !

ROZALIA: De ce ţipi, am auzit foarte bine.

BĂŞAT: Aşa îşi manifestă el răspunderea faţă de resturile lumii, zgomotos.

ADRIAN *(ia o farfurie de pe masă şi o izbeşte de pămînt):* Linişte !

BĂŞAT: V-am spus? Ele un disperat, sparge farfurii, înjură. „• Hai, înjură !

ADRIAN: Să vă ia toţi dracii!

BĂŞAT: V-am spus? Deşi înjură şi blestemă mult mai convingător. . . Acuma nu e în formă.

ADRIAN: Mamă, dă-mi un plasture şi spune-i să termine că.. .

BĂŞAT: Doar n-o să mă arunci de pe balcon?

CĂŞINĂ *(rîde):* Asta mi-ar place. Eu îmi iau angajamentul să-ţi plătesc o înmormîntare de clasa întîi...

ADRIAN: Ieşiţi afară din casa asta! *(îi împinge spre uşă.)*

BĂŞAT *(Stelei):* Sîntem bruscaţi, să nu ne facă şi cucuie *l* Mai bine mai sparge o farfurie! *(Adrian mai sparge una. Rozaliei.)* Vezi aşa se naşte o conştiinţă, spărgînd farfurii.

STELA *(venind cu un plasture)*: Să ți-1 scot pe cel vechi... *(Au, țipă el.)* Lasă-i în pace, ei nu te-nțeleg.. .
TODEREA: Eu, deşi sînt chirurg, îl înțeleg foarte bine, e violent fiindcă.
CĂŞINĂ: E!... *(La urechea Rozaliei, fluieră.)*
BĂŞAT: Nu ştie ce vrea.
ROZALIA: Nod în papură.
TODEREA *(bîlbîit cum este):* Fiindcă... fiindcă.. .
ROZALIA: Nu-i place mutra mea, a voastră, masa asta, casa asta, seara asta, lumea asta, farfuriile astea, peruca mea. . .
CĂSINĂ: De ce? Doar ai o perucă foarte fină...
TODEREA: ...Fiindcă... Fiindcă...
ADRIAN *(luînd plasturele din mîna mamei sale):* Mă duc, să nu se răcească.. .
ROZALIA: Noi nu ne răcim decît în pămînt.
STELA: E vorba de nişte clătite... Şi plasturele cine... ?
ADRIAN: Văd eu... Mamă, dă-i afară şi culcă-te, e mai bine. Vezi, tu şi cu tata în visul vostru de fericire, în lupta voastră, a lui mai ales, n-ați prevăzut asemenea...
ROZALIA: Vite încălțate! Ne faci Vite încălțate! *(îl sărută.)* Bravo, puiule, din tinerețe nu m-a mai făcut nici un bărbat vită încălțată!
CĂŞINĂ: înseamnă că şase sute de ani n-ai mai auzit vorbele astea.
BĂŞAT: Păi nici acum nu le-a auzit.
ROZALIA: Cum nu? M-a făcut, textual, vită încălțată! *(Freamătă de bucurie.)* Să bem pentru această clipă ! *(Ciocneşte paharele.)*
TODEREA: Eu am înțeles că n-au prevăzut.
ROZALIA: Pînă înțelegi tu ceva, vine primăvara !
BĂŞAT: El înțelege'ceva numai la pastele cailor.
TODEREA: săritul din țîțîni...
CĂŞINĂ: Trăiască sifilisul, care este o boală obştească, frumos mirositoare !
TODEREA: . . .fiindcă boala...
ROZALIA: Cine nu-i bolnav, nu-i sănătos.
ADRIAN *(mamei):* Dacă n-ai o conştiință, nu eşti nimic, uite la.'. . încă nu te-ai născut, dacă nu te-ai născut din propria ta conştiință,..
STELA: Astea-s vorbele lui taică-tău.

ADRIAN *(ieşind):* Da... Ei, tata...
CĂŞINĂ: Pe mine nu mă supără că ne-a făcut tîmpiți, sîntem oameni serioşi. . . nici pe ea, că i-a zis vită încălțată !
ROZALIA *(lui Băşat cu satisfacție):* Poftim, el a auzit!
CĂŞINĂ: Dar pe uri tîmpit ca Melpomete asta o să-l umple de furie, se va enerva, va spumega şi va acționa...
ROZALIA: De ce ziceți voi cînd un bărbat face ceva, că acționează? !. . . De ce să acționeze?
TODEREA: ...fiindcă...
CĂŞINĂ *(cu ale lui):* ... şi nu ca pus de cineva, ca o unealtă, nu. . . ci cu scîrbă şi convingere !
TODEREA:- Trecerea asta dintr-o fire în alta arată...
BĂŞAT: Că toți oamenii sînt plini de defecte.
ROZALIA *(în timp ce Toderea dă din cap că nu):* Unii au defectul că beau, alții au defectul că nu beau.
TODEREA *(cu ale lui dintr-un suflu):* . . .slăbănoaga lui alcătuire sufletească !
ROZALIA: Doctore, eşti caraghios! Nu sufletul contează, ci trupul. Eu în fiecare dimineață fac gimnastică, la amiază fac gimnastică, seara fac gimnastică, noaptea...
BĂŞAT: Şi noaptea?!
ROZALIA: Nu, noaptea dorm cu geamul deschis.
BĂŞAT: Dar pe vremuri.. .
ROZALIA: în toată viața, în educația mea, locul întîi l-am acordat culturii fizice şi sportului.
TODEREA: Arăți superb...
ROZALIA: Războiul s-a stins de mult, victorios...
CĂŞINĂ: Care?
ROZALIA: Ultimul. Există o mai bună bunăstare economică, linişte. Tot ce-a urmat ne-a dat o mîndrie în. propriile puteri, o dorință de viață tihnită şi luminoasă.. O siguranță în prezent şi în viitor, o dorință de a ne bucura de o viață strălucitoare.. .
BĂŞAT: Şi luminoasă.
TODEREA: Păi asta e ! Idealul ăsta de viață e mulțumirea___
ROZALIA: Şi e rău? Mulțumire, armonie.
TODEREA: Adrian... Mulțumirea şi nepăsarea...
ROZALIA: Să facă sport! Atletism! Box! Tineretul să facă gimnastică, asta-i aduce echilibrul: cine-şi îngrijeşte trupul, îşi cultivă şi sensibilitatea artistică...

BĂŞAT: Exact. Ludovic al paisprezecelea. Adrian s-a dus la o fată... îmi spune mie o păsărică... he, he.. . Sportul. ..

CĂŞINĂ: Sportul scuză mijloacele.

ROZALIA: Soarele şi atletismul, întăreşte organismul... Prin gimnastică ajungi un bun cetăţean, sănătos, fericit ! Ştiţi cum se poate îmbătrîni în mod plăcut ? V-am spus. Şi apoi, toţibătrînii care se respectă trebuie să-şi petreacă două luni pe an într-un climat rece. Nu mergeţi la Nisa, ori în Africa! Acolo se moare de două ori mai repede ca în Groenlanda. *(Stela e îngrozitor de plictisită de ei.)*

BĂŞAT: Vă invit la mine să batem o carte, n-am făcut foc...

ROZALIA *(spre uşă):* Să mergem. Ţineţi-vă drept. A te ţine drept, asta este cheia!

CĂŞINĂ: S-o-ntindem, a venit plictiseala. .. *(Stela îl aude.)* Mai bine jucăm barbut.

ROZALIA *(lui Toderea):* Dacă eşti bătrîn, taie-ţi părul din urechi, poartă pantofi cu tocuri joase, să nu ţi se vadă izmenele... *(A ieşit, urmată de ei, rîzînd. Stela îl conduce pînă la uşă. închide uşa şi începe să plîngă nervos.)*

STELA: Sînt sătulă ! Nimeni n-a vrut să audă de mine, nici eu nu mai vreau să aud de nimeni.. . Valurile morţii parcă mă împresoară, sînt sleită, şi nu le pot zdrobi dinţii ăstora ce au gîtlejul ca un mormînt deschis... Ion Voiculescu a murit vorbind la telefon, de inimă. N-o să mai pun nimic la inimă, o să iau totul altfel, vreau să trăiesc! Am ajuns ca apa care se scurge. Credeam că voi găsi fericirea în căsătorie, credeam că mîzgălelile mele înseamnă ceva.. . Mi s-a făcut inima ca un bulgăre de ceară şi se topeşte în mine. .. Bărbaţii au nevoie de femei ca să se distreze... Mi se lipeşte limba de cerul gurii, moartea parcă se plimbă pe-afară în mînă cu o gresie şi cu o lampă aprinsă.. . Pentru ei nimic nu-i mai bun pentru om decît să se veselească... Căci cine-i va face pe Rozalia şi pe ei să se bucure de ce va fi după ce ei nu vor mai fi? Gimnastică! Iată o credinţă grozavă. N-o să-mi mai calce nimeni pragul şi n-o să-i mai văd, să-i ia dracu, vreau să trăiesc, fără ei, fără nimeni. .. Toate oasele mi se despart şi mă dor,

şi ei se distrează, au pe limbă vorbe linguşitoare acum faţă de David... închid prăvălia, vreau să dorm, să dorm... *(Se aude ceva căzînd pe balcon, violent, înfundat. Se scoate un uşor ţipăt de spaimă, sau poate de uimire grozavă. Nu se apropie de balcon.)* Ce-o fi? *(în semiobscuritatea de afară zăreşte picioarele unui cadavru.)* Doamne, un om! *(Se aude soneria de la intrare.)* Cine-o fi, pe cine să anunţ?... *(Soneria insistă.)* O fi miliţia . . . . N-are de unde să ştie... Şi-o fi uitat cineva vreo umbrelă, vine şi pleacă. *(Cum pînă acum făcuse curăţenie, ducînd tăvile şi farfuriile la bucătărie, ia o faţă de masă, pe care o schimbase cu una curată, şi-o aruncă peste cadavru.)* Să nu mă întrebe nimeni nimic, nu vreau să fiu amestecată în... *(Soneria.)* Să fie în stare să spună că eu l-am omorît? *(închide uşor uşa de la balcon. Soneria insistă. Ea deschide uşa de la intrare.)* Pe cine căutaţi?

ANDREI *(un băiat de vîrstă lui Adrian şi a lui Melpomete, la fel îmbrăcat)*: Bună seara. Sînteţi doamna Ionescu, da?

STELA: Da.

ANDREI *(păşind înăuntru):* Sînt bucuros că vă cunosc... Dar de ce sînteţi aşa de tulburată?

STELA: Nu, n-am nimic...

ANDREI: Tovarăşul David Ionescu este acasă?

STELA: Nu, fiindcă...

ANDREI: Mi-am dat seama de cînd citeam numele de pe uşă că se-ntîmplă ceva înăuntru... Am auzit un zgomot foarte ciudat...

STELA: De ce ciudat?

ANDREI *(tînăr, privind pereţii curios. Rolul poate fi jucat şi de interpretul lui Adrian):* Parcă ar fi căzut de undeva un sac cu grîu. ..

STELA: De unde?

ANDREI: Asta mă-ntrebam şi eu: de unde? A căzut aşa: buf! *(A găsit.)* Da, ca, şi cum ar fi căzut din cer.

STELA: De fapt, dumneavoastră ce doriţi?

ANDREI: întîi, să vă rog să-mi daţi un pahar cu apă. *(Simplu.)* Mi-e sete. *(Ea merge în bucătărie, sau la frigiderul din holul din stînga. S-a uitat o clipă spre balcon.)* Aveţi balcon?

STELA *(revenind fără apă):* Toate apartamentele blocului au balcon.

ANDREI: Sînteți cu fața la soare?

STELA *(a găsit o sticlă cu apă minerală. îi dă şi un pahar):* Totuşi, cine sînteți?

ANDREI *(se uită prin crăpătura lăsată de uşa de la balcon):* Am impresia că pe balcon se află un cadavru...

STELA: Sînteți de la miliție sau sînteți asasinul celui de pe?. .. Da, e un cadavru pe balcon.

ANDREI: De-aş fi de la miliție, v-aş putea găsi vinovată... Cine e insul?

STELA: Nu ştiu.

ANDREI: Cum aşa, vine cineva la dumneata în casă şi-1 omori fără să ştii cine este? *(Bind apă.)* Ai fi în stare să dai si în mine...

STELA: Nu...

ANDREI: Soțul dumneavoastră unde este?

STELA: Acasă la el, am divorțat.

ANDREI: Deci era plecat de-aici.. . Poate e amantul?...

STELA: Nu e nici un amant.

ANDREI: Să-i spunem soțului că nu e vorba de un amant, că n-ați ucis pe nimeni.

STELA: Nu vreau să ştie nimeni nimic.

ANDREI: Voia să vă şantajeze?

STELA: Nu voia nimic.

ANDREI: Atunci pentru ce nu vreți să se afle?.. .

STELA: A căzut pe balcon.

ANDREI: De unde, din cer?

STELA: Poate de la balconul de sus... de la unul din balcoanele de sus.

ANDREI: Poate l-a ucis soțul. .. şi nu vreți să se ştie... Sau poate că e soțul dumneavoastră omul de pe balcon. ..

STELA: El stă la parter.

ANDREI: O fi urcat la cineva. La cine ar fi .putut?.. Să întrebe ceva, să caute ceva. Aveți un fiu, o fiică?

STELA: Un băiat.

ANDREI: Poate este el.

STELA: Nu poate fi el.

ANDREI: Sau poate el l-a aruncat pe...

STELA: Imposibil.

ANDREI: Sau poate a vrut să se sinucidă.

STELA: Imposibil.

ANDREI: Da, tot ce nu vă convine, e imposibil. Vreți să trăiți ruptă de lume, singură, ca într-un vid, într-un vid psihic, într-o găoace de turtă-dulce...

STELA: Ce vrei să spui?

ANDREI *(luînd de pe perete un „ou" din turtă-dulce):* Am impresia că vă place turta-dulce, e plină casa de ea... Ea vă absoarbe dorințele, obiceiurile, datoriile, trăiți ca într-o absență, încît s-ar putea spune că viața dumitale acum nu e decît istoria unei absențe. Nu vă interesează nimic, poate muri oricine, nu vă priveşte... Şi eu? Ce facem cu el?. .. *(Arată cadavrul.)* îl aruncăm mai departe peste balcon decît să aflăm cine este, adevărul, ca nu cumva să fim implicați în moartea lui... E o laşitate în noi, şi o spaimă c-am putea fi vinovați... Pentru ce vă făliți cu nepăsarea şi răutatea dumneavoastră? A, sînteți nefericită! Temeliile cerului s-au cutremurat, nimic n-are rost, zilele omului sînt ca iarba, şi înfloresc ca floarea de cireş.. . Cînd trece un vînt, nimic nu mai este. .. Totul este deşertăciune şi goană după vînt... Dar te-ai uitat bine măcar la mort? L-ai acoperit cu un cearceaf, sau față de masă?... Foarte bine, îl arunci mai departe, păstrezi cearceaful şi-1 speli în vană, să nu rămînă nici o urmă... Şi dacă totuşi e soțul? Poate n-a mers în apartamentul lui... Sau fiul? El e^ de vîrsta mea.

STELA *(uimită):* îl cunoşti.

ANDREI: îl cheamă Adrian. S-o fi dus sus.. . şi l-o fi prins soțul ei.

STELA: N-are soț. ..

ANDREI: Sau fratele ei, sau un amant...

STELA: Nu se ucide un om pentru atîta.

ANDREI: Deci ai început să cedezi. Da, ai început să accepți c-ar fi putut să fie la o amantă. Chiar de nu eşti de acord cu moartea soțului, sau a lui Adrian, începi să crezi că era posibil ca...

STELA: îl cunoşti pe Adrian?

ANDREI: Nu.

STELA: Nu este el, şi nici David...

ANDREI: De unde ştiţi? De frică nici n-aţi privit bine... Şi-apoi un om care cade de la alt etaj pe cimentul balconului... îşi zdrobeşte oasele capului în aşa hal că poate semăna cu oricine.
STELA: Nu l-a putut arunca nimeni, era bine făcut. . .
ANDREI: Era! aţi spus. Poate nici nu l-a aruncat... Poate de spaimă, ca să evite orice încurcătură, s-a prins cu mîinile de grilajui balconului. .. si-a alunecat...
STELA: Imposibil!
ANDREI: Cînd mortul este pe balcon, orice e posibil. Poate soţul. . . bănuia că există un amant şi-a vrut romantic să se lase de pe balconul de sus pe-o scară de frînghie şi să poată surprinde... Poate el nu mai voia să trăiască singur, divorţat, vorbind cu pereţii, cu merii, cu perii...
STELA: îl cunoşti pe David?
ANDREI: Nu. Dar aşa vorbesc toţi bătrînii...
STELA: Nu e bătrîn.
ANDREI: Da, da, are vîrstâ tatălui meu...
STELA: Cine eşti dumneata?
ANDREI: Dacă nu te interesează morţii, n-are de ce să te intereseze cei vii. . . Care, de altfel, nici nu te interesează, totul este deşertăciune şi goană după vînt„ nimic nu e trainic sub soare. Te-ai dezlegat de toate, te-ai dezlegat de balcon, de oameni, ca într-un descîntec, de şerpi, de chaos, cum ar spune Ionel Cocora...
* poetul, îl cunoaşteţi? Nu, nu vreţi nici să-1 ştiţi, şi nici pe altcineva, dezlegarea e totală, şi alţii s-au dezlegat de dumneata, nimic nu rămîne veşnic în picioare, numai pămîntul!
STELA: Hai, pleacă, vreau să rămîn singură. Nimeni n-o să ştie c-ai fost aici, iar de-o să spui, n-o să recunosc.
ANDREI: Şi-o să-i dai drumul peste balcon.. . Şi-o să spui că nu l-ai zărit, erai în baie.. . Ce simplu: aşa poate; fac şi cei de pe balconul cărora a căzut. .. Se gîndesc şi ei la o soluţie... S-a sinucis, o să spună la miliţie, a fost un accident, o hărţuială, nicidecum o crimă. .. Poate că s-au dus chiar acum spre miliţie... Altfel ar fi trebuit să vină aici, sau mai jos cu un etaj, să caute cadavrul. .. Nu vin, caută soluţii. Se va vedea de-s cinstiţi sau ba, după cum vorbesc, căci altceva nimic nu mai pot face, de înviat... O să zică: „n-aveam întîlnire cu nici un amant!" Dar de n-ai întîlnire nu înseamnă că n-ai un iubit... Sau un neam care... Oricine poate veni în casa cuiva, cum am venit eu aici, sunînd la uşă... Şi dumneata ai deschis.

STELA: Putea fi o vecină.
ANDREI: Bine, amant nu! Dar dacă soţul... ar intra acum pe uşă, ce-ar zice că sînt eu?... Papa de la Roma?
STELA: Nici nu ştiu cine eşti.
ANDREI: Crezi că de i-ai spune că nu ştii cine sînt te-ar crede?
STELA: Nu mai încerca să mă zăpăceşti de cap... A murit, gata, ce vrei? Soarta omului şi a dobitocului este aceeaşi, cum moare unul, moare şi celălalt, amîndoi sînt din ţărînă şi nu mai pot învia.
ANDREI: Dacă toţi oamenii sînt nişte dobitoace, înseamnă că şi eu sînt un dobitoc. Da, ai dreptate, împinge-1 cu piciorul de pe balcon . . . Nimeni nu-ţi poate reproşa nimic, Doar nu dumneata l-ai.. . Şi de ce să fii amestecată în moartea unui ins pe care nu-1 cunoşti?
STELA: Eşti un drac împieliţat.
ANDREI: Nu spun altceva decît ce gîndeşti şi nu vrei să recunoşti. Te-ai retras ca broasca ţestoasă în carapacea ei care distruge tot ce-i în afară, nu-i pasă de vînt... Şi care adoarme şi tot ce iubeai şi doreai şi urai şi care neutralizează timpul! Asta e nu? Bine, aruncă-1! Vei dormi liniştită.. .
STELA: Ieşi afară... Sau vrei în neobrăzarea ta să te opresc să dormi cu mine. . . O să-mi spui acum: vezi, doamnă, ai trecut prin nişte clipe de mare tensiune şi de nu eşti cumva o broască ţestoasă, de rămîi singură tensiunea n-o să scadă. . . Ai nevoie după orice grea încercare de o relaxare, altfel mori de infarct! Bolile de inimă sînt cele mai frecvente fiindcă oamenii trăiesc în mari emoţii şi nu ştiu să se descarce de ele... . Dragostea eo igienă necesară! Nu trebuie să pui suflet, nu-i nevoie... Să-ţi fie ruşine, băiatul meu e de-o seamă cu tine ! Si de-ar afla...
ANDREI: Şi dacă e mort?
STELA: Băiete, mă faci să-mi pierd minţile !
ANDREI: Cei care fug, cei care sînt orbi, cei care se ascund. . .

STELA: Adică sînt şi nebună? Sînt sau m-am ascuns în.. E o nebunie ce spui tu. *(Nervoasă.)* Doamne, stai liniştită în casa ta, nu te amesteci în nimic, nu faci nici un rău...

ANDREI: .. .şi deodată te trezeşti cu un mort pe balcon. N-ai nici o vină, şi el dă buzna în viața ta, un mort î Un mort, nu un viu ! Te trezeşti cu el. .. şi apoi sună soneria şi vine un ins... *(Surîde.)* Da, şi după ce acesta pleacă, şi mortul e împins mai departe, te prinzi de păr şi zici: „ce coşmar!" Dar n-a fost nimeni, n-a căzut nimeni, n-a sunat nimeni... Am băut prea mult! Am avut vedenii! Şi te culci şi dormi liberă, obosită... *(în acest timp Stela se apropie cu spatele de insul de pe balcon şi începe să-l împingă cu piciorul pe sub grilajul de fier.)* în fond, morții sînt mai fericiți decît cei vii... N-au nici o grijă, nici o spaimă, pe ei legăturile mormîntului nu-i mai înconjoară... Adormi încet, zicîndu-ți că totuşi mai fericiți decît viii şi morții sînt cei ce încă nu s-au născut, fiindcă ei n-au văzut toate relele ce se petrec sub soare... *(Surîde. Se aude o bufnitură: insul a fost împins de pe balcon! Strigă.)* Dacă un mort a căzut pe balconul tău, ar mai putea chiar acum să mai cadă altul!... *(Stela strînge fața de masă şi-o duce în baie.)* Nu te-ascunde în baie, singurătatea ta n-o să te-nvețe nimic! Muiere nebună, ce putere vrei să ai trăind ca o broască țestoasă! E nimic, puterea pentru putere, cu care nu mai poți îndrepta un pai, cu care nu mai poți sădi un măr. .. *(Stela dă drumul la un aparat de radio.Cu o cîrpă vine şi şterge pe jos balconul.)* Stai în casa asta ca într-un mormînt, singură... Ca un împărat nebun care nu se mai poate riipe de nebunia lui, din indiferența lui ce nu duce la nimic, din nebunia lui... *(Stela vine spre el ştergîndu-i paşii pe podea cu cîrpa udă, stînd în picioare, cu talpa învîrtind cîrpa udă...)* O să putrezeşti de vie... *(Ea îl împinge spre uşă, tot ştergîndu-i paşii, îi deschide uşa-. El e în prag.)* înțelege, înțelege! Puterea ta, indiferența ta, nebunia ta nu sînt bune de

nimic, că nimeni nu e aşa de tare pentru a lupta. *(i-a închis uşa în nas)* împotriva timpului.

(Soneria sună violent. Stela duce cîrpa udă în baie. Soneria sună. Stela ia dintr-un sertar o siguranță desigur stricată: intră în holul de la bucătărie unde se află „tabloul electric" al apartamentuhti. Ia un scaun, îl tîrîie. înțelegem că se urcă pe scaun. Soneria sună. Veioza se stinge brusc. Soneria & mută. Scaunul e adus înapoi. Aparatul de radio e dat puțin mai tare. Siguranța înlocuită e pusă în locul celei vechi. E întuneric, doar în depărtare se văd estompate lumini puține în alte blocuri. Stela se întinde pe canapea. O voce cîntă minunat la radio o melodie la modă. Cortina cade încet.)

ACTUL III

Apartamentul lui David Ionescu. E ziua lui de naştere. Invitaţi, mîncători, băutori. Bună dispoziţie. Seara aceleiaşi zile.

BĂŞAT: Ţaporea şi-a adus din Elveţia o maşină grozavă, „Lancia".
CĂŞINĂ: El ne aduce prestigiu internaţional, dragă.
BĂŞAT: A cîştigat şi concursul de la Titicaca.
CĂŞINĂ: Păcat că s-a accidentat la genunchiul drept...
BĂŞAT: Oare cîţi dolari cîştigă?
MELPOMETE: Să cîştige oricîţi, tot în ţară-i aduce. Să-l lase să plece, asta e, să aibă libertatea să plece unde vrea...
BĂŞAT: Păcat de genunchiul lui.
CĂŞINĂ: Îi trece. O „Lancia" zici?
BĂŞAT: Şi-a mai adus şi-un „Ford", dar l-a vîndut doctorului Toderea.
ADRIAN: Tot nu i-ar fi folosit... El cumpără maşini ca să-şi facă nişte parale şi ca să ia ochii, să fie o personalitate.
BĂŞAT: Adică nu le ia ca să se simtă comod şi să se distreze?
CĂŞINĂ *(înţelept)*: N-are timp cu atîtea concursuri. *(Lui Adrian.)* Un burghez, o să zici...
ADRIAN: Da...
CĂŞINĂ: Şi pe el îl doare în cot...
ADRIAN: Ar trebui să nu-l doară în cot, nicăieri, nici un muşchi. Pentru el e vital să fie sănătos, ca să poată munci!

BĂŞAT: Ca să poată alerga cu motocicleta.
CĂŞINĂ *(înţelept)*: Asta e munca lui, motocicleta. Alergătura, concursul, jocul de-a concursul şi de-a dolarii. Asta e puterea, pentru sportivi asta e moarte curată.
ADRIAN: Ca şi pentru voi. Sănătatea voastră e puterea voastră. Pentru stat pe scaun la serviciu, pentru pescuit.
CĂŞINĂ: Eu nu sînt pescar.
ADRIAN: ... pentru mîncat, pentru băut e nevoie de sănătate de fier.
BĂŞAT: Eu n-am fost în garda de fier.
ADRIAN: Trebuie să vă valorificaţi zilnic forţa trupului, ca şi el. Sănătatea muşchilor — iată o nouă forţă socială, o nouă pătură.
CĂŞINĂ: O nouă eră! Trăiască trupul nostru! Minte sănătoasă în corp sănătos! *(Lui Băşat.)* Cine-a zis-o?
BĂŞAT: Bineînţeles că... *(îşi notează mereu într-un carnetei ce se vorbeşte).*
CĂŞINĂ: Ludovic al paisprezecelea! Dominaţia trupului... *(O vede pe Rozalia, repetă.)* Dominaţia trupului... şi a sufletului.
ROZALIA: Sufletul vine mîncînd. *(Rîde.)* Cine-mi dă un revolver?
BĂŞAT: Vrei să-ţi tragi un glonte în cap?
ROZALIA *(lui Adrian)*: Taică-tău îi pontează la serviciu degeaba, n-au nici trup, nici suflet...
BĂŞAT: Nici pistol.
ADRIAN: Îi lasă să doarmă, le dă parale, libertatea de a trage chiulul, o stabilitate, o securitate.
BĂŞAT: Eu nu sînt de la securitate.
ALEX: Dar nu ne dă şi o putere oarecare.
ADRIAN: Şi o responsabilitate oarecare... Dar nici nu vă-nghesuiţi să răspundeţi de ceva... A răspunde înseamnă a munci. Aşa că în jocul ăsta vă rămîne confortul... Ca lui Ţaporea.
CĂŞINĂ: Serios, îl doare genunchiul?
ADRIAN: Vedeţi? Din accident, nişte ligamente umflate, un muşchi care doare... vin să înlocuiască istoria! Cum îl doare burta — ea şi pe tine! *(lui Căşină)* cum trăiam un moment istoric!
CĂŞINĂ: Dar pe mine nu mă doare burta!

ADRIAN *(vâzîndu-l pe David cum trece dintr-o cameră în alta înconjurat de lume fericită):* Iată-1 şi pe tata cum trece ca un rege înconjurat de sfetnici şi curteni. *(îl prinde pe Melpomete de braț, ca să nu-l mai urmeze pe David şi să-l asculte.)* Am ceva să-ți spun. ..

MELPOMETE:'Mie? Vrei să mă mai pîrăşti cuiva pentru tata?

ADRIAN: Eşti neserios, nu din cauza mea nu ți-ai urmat şcoala... Atunci, da, dar apoi...

MELPOMETE: Apoi n-am mai avut chef. Puteam să fiu sigur că altul ca tine nu va fi din nou vigilent?

ADRIAN: Esti totuşi merceolog.

MELPOMETE: Adică nimic.

ADRIAN: Omul nu este egal cu meseria şi cu funcția lui...

MELPOMETE: Omul este egal cu salariul său, eu sînt egal cu chenzina mea şi nu cu a ta...

ADRIAN: Te rog să mă ierți pentru ce ți-am făcut...

MELPOMETE: Aveai tu dreptul să mă demaşti pe mine pentru ce făcuse taică-meu?

ADRIAN: Mă enerva faptul că tu cu Țaporea în fiecare oră vă jucați de-a... a fost odată un moş care avea o babă... Şi şase saci... Asta credeam că vine de la taică-tău...

MELPOMETE: Taică-meu era portar la fabrica de mezeluri.

ADRIAN: Te rog să mă ierți pentru cele întîmplate... N-am crezut că te pîrăsc pe tine, ci că vorbesc despre taică-tău care...

MELPOMETE: Hai, repetă, repetă! *(Rîde.)* Sau n-ai vrut mie să-mi faci nici un rău, doar pe taică-meu să nu-1 ierte.

ADRIAN: Mi s-a părut că tu şi Țaporea sînteți nişte derbedei pentru care toate cuvintele şi-au pierdut sensul... şase saşi în şase saci... că totul e un joc, nimic nu înseamnă nimic... M-ați enervat la istorie vorbind despre Bălcescu, despre libertate, despre independență, democrație, fraternitate... Parcă în gura voastră nu spuneau nimic aceste cuvinte, între şase saşi şi a fost o babă şi un cocoş... M-a cuprins spaima că băieții din generația mea au atît de puțină materie cenuşie în cap. .. şase saşi.

MELPOMETE: Şi ai crezut că e din cauza tatei.

ADRIAN: Mă uit şi acum la Țaporea, e la fel... şi parcă a fost chemat aici de noi toți şi pus să trăiască între noi, în casa asta, în locul ăsta pe care nu el I-a ales... El doar joacă pe sîrmă ce i se cere, cum a fost la Titicaca, la Los Angeles.. . şase saşi.. . un bufon, de i se cere. . .

MELPOMETE: joacă ce rol i'se cere?.. .

ADRIAN: Da, nepăsător, şase saşi... şi orb, privind fără să înțeleagă nimic din ziua de mîine. . .

MELPOMETE: Atunci. .. şi un criminal, de se doreşte?... Aşa ți-am părut amîndoi atunci, nişte bufoni, nişte?. ..

ADRIAN: Da. Şi m-am îngrozit închipuindu-mi cum o să îmbătrîniți spunînd „Punguța cu doi bani" şi cum o să priviți voi bătrînețe a ce avea să se apropie de voi, şi moartea. . . cu o neînțelegere, cu o nepăsare deplină... Te rog să mă ierți dar m-am temut că din asemenea inşi. .. una e să mori de moarte bună, şi alta e să mori de-o moarte gîndită de oameni, făcută, construită de oameni pentru oameni... care e tot moarte, dar e falsă, artificială, groaznică!...

MELPOMETE: Şi dacă eu ieşeam din şcoală ajungeam un om normal?

ADRIAN: Credeam c-o să te trezeşti din şase saşi.. . Eram prea tînăr, poate, te rog să mă ierți. ..

ALEX *(văzîndu-i):* întinde-i mîna, Melpomete, să ți-o sărute, nu refuza adînca şi duioasa omenie cu care Adrian îşi recunoaşte vina...

MELPOMETE': Ai fi în stare să-mi săruți mîna? !

ALEX: Cred că da, dacă e sincer şi dacă în el puritatea e acum deplină.

MELPOMETE: Chiar, nu glumeşti, vrei să-mi săruți mîna?

ALEX: Nu e sigur că i-o dai.. . Nu-i o simplă autocritică... îşi recunoaşte păcatele. . . Vezi, altfel nu poate trăi, e într-o situație fără ieşire, ca într-o casă fără ieşire.. . Iartă-1.. . Tu, în locul lui, n-ai vedea altă ieşire decît o nouă tîmpenie, moartea, cearta. .. El îți cere iertare, iar tu... Ce ieşire ar fi din casa asta de s-ar închide uşile? Fereastra, balconul... întinde-i mîna, o aşteaptă.. .

MELPOMETE: Vrei să-mi bat joc de el, de mi-o pupă ca la popă? Nu e prost să mi-o... *(îi întinde mîna. Adrian îi sărută mîna.)* Eşti nebun? *(Totuşi este*

impresionat de acest gest pe care nu-l înțelege.) Adrian! Adrian!

ȚAPOREA *(vine vesel)*: Ziceți repede: şase saşi în şase saci! *(Adrian iese în stînga.)* Ce-i cu el? *(Către Toderea.)* Ce-i cu el de merge ca un om beat?

ȚAPOREA: S-o fi îndrăgostit. . . Omul e ca o cămaşă a libidoului... *(Arătînd-o pe Rozalia care vine de pe balcon.)* Este, scumpă doamnă?

ROZALIA *(mîncînd):* Ce să fie?

ȚAPOREA: Omul n-are alt destin decît al plăcerii... Recunoaşteți, după o viață de plăcere.. . Omul e o victimă a dragostei...

ROZALIA: Dragul meu, teoria fără practică nu face o ceapă degerată..

ȚAPOREA: Dar aşa spun nişte savanți, că e o victimă a dragostei şi a morții.. .

ROZALIA: Dragă, pe mine cu teoria nimeni nu m-a con-, vins cu nimic. Şi nu te mai lua după savanți, ei nu mai sînt buni decît de teorii.

CĂŞINĂ *(care a apărut mîncînd):* Poate că şi el a ajuns. savant.. . *(Totuşi a venit pentru altceva.)* E adevărat că ți-a pupat Adrian laba?

ALEX: A fost o clipă istorică: am văzut cu ochii noştri. cum umanitatea se împlinea cu desăvîrşire în fiul tovarăşului David.. .

CĂŞINĂ: Tu şi cînd ai dreptate, arăți ca un porc, du-te la dracu!

ALEX *Jîl^sărută pe frunte):* Am venit, maestre,

CĂŞINĂ: Asta e un banc prost. . . Ce-i cu Adrian? *(Apare Voichița.)*

ROZALIA: E îndrăgostit... O fi vrut să-i pupe mîna Voichiței. . . *(Voichiței.)* Iubita mea, fă-i ceva lui Adrian, nu-1 lăsa să pupe mîinile bărbaților.. . *(La ureche.)* Invită-1 pe la tine să ascultați muzică d-asta modernă.. ..

VOICHIȚA: Nu-i place.

ROZALIA: Foarte bine, înseamnă că n-o s-o asculte. *(Apare-David înconjurai de invitați.)* Să ne trăieşti, directore/ Şi să ajungi de vîrsta mea. . . *(Mai mulți: „Trăiască! Trăiască!" Lume multă. Toți mănîncă, beau, glumesc. Ieşirile şi mirările în scenă sînt foarte multe: nu le vom menționa pe toate, n-are rost. La ziua de naştere, a cuiva, nimeni nu e atent la cine în ce cameră se află, principalul e ca toată lumea să se simtă bine. E seară. Veselie. Se mănîncă zdravăn, fiecare luîndu-şi pe farfuria sa ce-i place. Aplauze pe „Trăiască".)*

ALEX*i* Două vorbe !

CĂŞINĂ: Linişte la galerie, că s-a spart o farfurie.

ALEX: Vreau să fiu bine înțeles: eu închin în sănătatea tovarăşului David Ionescu nu fiindcă este directorul nostru...

BĂŞAT *(lui Căşină):* Mănîncă pui pînă nu se usucă, de asemenea, miel.

ALEX: .. .el ne-a învățat că munca este o valoare a societății ... că industria este factorul purtător de progres... Chipul omului se vede în produsul pe care-1 face ... Unde există pierdere de productivitate, există şi pierdere de venit național.. . Să-i mulțumim pentru că ne-a învățat că munca trebuie să fie şi o plăcere, un act creator. . . Da, maşinile au viață scurtă, ori o foloseşti, ori nu... Omul trebuie să producă pentru el, nu de dragul mărfii...

ADRIAN *(lui David):* De ce-i asculți? Noi sîntem un partid de guvernămînt, nu care face declarații...

ALEX: Dacă producția merge bine, bine, asta-i politica noastră, aşa ne-a învățat directorul... *(Aplauze.)* Dacă baza materială merge bine, şi suprastructura merge bine.. .

ADRIAN *(lui David):* Vrei să facă din ziua dumitale de naştere o şedință?

ALEX: El m-a învățat că organul de partid conduce toate sferele din activitatea din întreprinderi, şi resortul financiar, şi. ..

ADRIAN *(îl duce pe David spre balcon):* Cînd te-ai uitat ultima oară la cer? Aşa, degeaba... Ce faci pentru dumneata? Pentru plăcerea dumitale? O să spui că munceşti, lupți.. . Foarte bine. Dacă cineva vrea să ştie cum activează un organ de partid în întreprindere, să vadă cum merge producția. Dar de ce-l ascultați pe el?

DAVID: Nu vorbeşte bine?

ADRIAN: Una vorbeşte, alta fumează. Cînd ai fost ultima dată la mare? Cînd te-ai plimbat absolut gratuit o sută de metri? Fără să te gîndeşti ce e în Hunedoara, în Africa?.. . Fără problemele lumii...

DAVID: Tu îmi ceri asta, care...

ADRIAN: Să te gîndeşti şi la alţii, dar şi la . . . Poţi dormi fără să te gîndeşti la Africa?. .. Ale altora, dar la ale dumitale, la ale mele? Pe cine ai, cînd rămîi singur?... Pe nimeni, decît pe nimeni... *(Se aud aplauze. Alex îşi continua discursul în camera alăturata.)* în ultimii ani, ai fost la teatru? Nu. .. N-ai timp. Pentru dumneata n-ai timp. *(David îl bate pe umeri.)* Rîzi, eu sînt jucăria dumitale... Dar dacă mîine aş muri — sau m-ar omorî — de-aş fi mort, te-ai trezi singur... Ai înnebuni, dacă te-ai trezi cu adevărat, ţi-ai da seama... Eu sînt oglinda dumitale, de lipsesc, de plec, singurătatea o să fie groaznică. . .Priveşte frunzele saldinului cum cad.

BĂŞAT: Salcîmul e un înţelept...

CĂŞINĂ: Natura e un înţelept...

ADRIAN: în fiecare an frunzele îi cresc şi mor, sînt în glorie şi în cădere...

BĂŞAT: Vrei să ne dai la coşul de gunoi?

CĂŞINĂ: Lasă frunzişoarele, tu ne vrei gîtişoarele... *(Rîde.)*

BĂŞAT: Cum să se lege el de un mort ca tine?

CĂŞINĂ: Lume, lume! Uitaţi-vă la mine, sînt cadavru! *(Lui Adrian.)* Put? *(Adrian face semn ca da.)* Put, şi oricît m-aş spăla, tot o să put. Aşa că nu mă mai spăl. *(Mănîncă tot timpul.)*

ADRIAN: Nu pune în farfuria mea osul pe care l-ai ros.

ALEX *(împăciuitor):* E normal, tată şi fiu să nu se-nţeleagă?

BĂŞAT: E firesc.

ADRIAN: Nu e nici firesc şi nici normal. .. Şi chiar de-ar fi, nu mă interesează ce e firesc şi ce e normal, ci doar ce vreau eu, ce se schimbă datorită mie, voinţei şi faptelor mele. . . şi care arată cine sînt eu şi cîtă brînză fac, cîtă valoare am. .. Aşa cum trupul meu este partea mea de pămînt — şi numai a mea! — din pămîntul ţării...

ROZALIA *(mîncînd cîrnăciori, urmată de Toderea):* Şi altfel cum te mai simţi?

TODEREA.: Sînt bolnăvicios... Cutra de reumă!... Mă dor degetele, picioarele.. .

ROZALIA: Te iau ca favorit al meu...

TODEREA: Dar nu mă pot mişca, mă dor picioarele.

ALEX *(lui Adrian):* Vrei să conduci, să ai puterea?

MELPOMETE: Nu vrea.

ALEX: Atunci nici n-o să aibă vreodată putere, cine n-o vrea, nici ea nu-1 vrea. . .

BĂŞATj El vrea doar să muncească !

CĂŞINĂ: Munca nu e grea, răspunderea e grea.

DAVID *(care s~a aşezat pe-o canapea, lui Alex):* Spune-i lui Adrian să-mi aducă de la bucătărie un pahar cu ceai.

ALEX *(trist):* Vă urăşte.

DAVID *(surîzînd):* Adrian e un băiat ilogic, mă va iubi.

ALEX: El zice că dumneata ai puterea, dar el are dreptatea...

ADRIAN *(care s-a apropiat):* De fapt n-ai nici o putere, tată, doar te împopoţonezi cu ea. .. Stai la bloc şi te duci vara la mare prin sindicat... Ei o au, căci ei se folosesc de ea, nu tu... se folosesc pentru burta lor, nu cum ai visat tu în închisori, să transformi ţara... Ei o folosesc pentru ei! Şi tu-i aperi ca un paratrăsnet. Şi ei zic: el e cu puterea, nu noi, sărmanii, nişte funcţionari. .. Tu faci totul pentru ei, vii la servici primul, le dai premii... Şi.. . mereu au necazuri, îi dor măselele, le-a murit pisica... Ştiu că-i ierţi, zici că sînt băieţi buni! Tu reprezinţi la întreprindere forţa partidului, dar doar o reprezinţi... ca să-i ţii pe ei sub pulpana ta, pe nişte trepăduşi!... Ai luptat de mic, ştiu. Dar nu te-au înfrînt. Nimeni, niciodată. Ai răzbit mereu, ai ieşit mereu învingător, de un singur lucru n-ai avut încă parte: să te pună cineva cu botul pe labe, să înveţi ce înseamnă să fii înfrînt. Acuma o să fii...

DAVID *(mîndru):* N-am fost niciodată. . .

ADRIAN: Vei avea şi această ruşinoasă medalie...

BĂŞAT: Tovarăşe director, te vom apăra.

CĂŞINĂ: Veţi învinge!

ADRIAN: Dar cu ce preț, nu-1 întrebați?
BĂŞAT: Cu orice preț.
ADRIAN: Voi sînteți buni să plătiți cu banii altora...
CĂŞINĂ *(distrtndu-'se):* ...cu sentimentele altora.
BĂŞAT: ... cu viața altora, cu izmenele altora.. .
CĂŞINĂ *(solemn)*: Vă vom apăra !
ADRIAN: Ce v-a legat de tatăl meu? Dragostea, că e un bărbat curajos şi bun care se bate pentru ziua de mîine? Nu, interesul: că se zbate pentru voi... Ambiția şi ticăloşia de-a avea putere prin el...
MELPOMETE *(luîndu-l de umeri, îi spune la ureche):* Dacă eu te-arunc de pe balcon se va spune că te-ai sinucis... Prea erai nemulțumit! Sau c-ai alunecat, erai nervos, şi s-a-ntîmplat un accident... Şi chiar de unii o să creadă că eu te-am azvîrlit, mie o să-mi dea dreptate...
VOICHIȚA *(venind din stînga, lui Adrian):* Eşti palid... Cum te simți?
ADRIAN: Bine. Mor.
ALEX *(lui Caşină şi Băşat):* Acum fata o să-l invite în iatacul ei,' dar'în locul primirii plină de dragoste la care se aşteaptă, el găseşte balconul... Locul pieirii... *(Distrîndu-se.)* Balconul ne învață să ne gîndim un minut la dezonoare şi să uităm... Balconul ne învață ce e dragostea, ce e indiferența, dezlegarea de chaos... Unii se chinuie o viață-ntreagă să ajungă în balcon... *(Lui Adrian.)* Dacă te bați pentru o lume mai bună, trebuie să cunoşti ce fel de lume este... şi să nu te bagi cu gîtul în lanț sau să rişti să zbori âe pe balcon şi să pierzi şi ce-ai avut, viața şi lumea, bună sau rea.'.. Tatăl tău e de vină că tu te legi de această dulce copilă şi vrei să-l enervezi pe frățiorul ei drăgălaş? Tatăl tău nu e regele nostru, împăratul nostru, să răspundă de noi toți! Ştiu, o să spui că el e mai mult; reprezintă poporul, care e mai mult decît un monarh> fiindcă el a răsturnat monarhia şi a plătit cu sînge. Şi reprezintă eroismul unui popor, nu o coroană de rege împuțit! Dar tu atunci de ce nu asculți de el?
ADRIAN: Eu ascult numai de mine.
CĂŞINĂ: Eşti buricul pămîntului.

ADRIAN: Eu nu sînt nimic acum, de nu voi fi ce vreau să fiu...
BĂŞAT: Aha, eu sînt ce voi fi eu... *(Moare de rîs, mîncînd mereu.)*
ADRIAN: Dacă vrei să vomezi, depărtează-te de farfuria lui. *(îl arată pe Căşină.)* S-ar putea să nu-i facă plăcere să borăşti în ea. . .
VOICHIȚA: Lasă-i în plata domnului, vino pînă la mine. .. */// ia de braț.)* O să ascultăm muzică. . .
ADRIAN: Sînt afon...
VOICHIȚA: Atunci n-o să ascultăm muzică. O să privim tîrgul nostru de pe balcon şi-o să mîncăm clătite cu urdă şi mărar... Mă si duc la bucătărie să fur clătite... *(Merge.)*
ADRIAN *(lui Horia):* Voichița mă invită la ea să mănînc clătite... Dar parcă n-am chef... Sigur, cheful vine mîncînd.
HORIA: Nu te du, de n-ai chef.
ADRIAN: Cum poți refuza o fată?
HORIA: Dacă fata e cinstită, o poți refuza. Dar atunci nu te cheamă. Sau de te cheamă, nu ai nici o presimțire care să-ți taie orice chef.. . îl cunoşti pe Beraru? Ăla mic de statură, fost achizitor de oi şi porci. L-a invitat una la ea acasă, el era de bună-credință, curat la suflet, n-a bănuit că la mijloc e o porcărie şi s-a dus... Şi cînd a rămas în izmene, era iarnă, din dulapuri au ieşit cinci handralăi... L-au fotografiat, I-au ținut dezbrăcat două ceasuri, să-l umilească, l-au buşit, i-a dat borşul... Au vrut să-l compromită şi le-a ieşit pasiența, insul a fost mutat pentru imoralitate. .. Deşi ea îi făcuse curte, şi el ei. . . Dacă Voichița te cheamă pusă de ăştia care nu te înghit? Ca ei să se răzbune pe tine că le spui în față.. . Nu te du.
A.DRIAN: Nu pot refuza o fată...
HORIA: Da, sigur.. . Dar dacă dragostea asta e măsluită? Fata lui Beraru ştia de el, plănuiseră totul împreună. O escroacă.
ADRIAN: Ea nu este.
HORIA: Dar dacă ei ştiu că tu o să mergi la ea şi fără ştirea ei o să vină şi-o să se ascundă în dulapuri, sau pe balcon ?., ,

ADRIAN: Trebuie să mă duc, trebuie să te aştepţi la orice, în orice clipă. .. dar trebuie să fii pentru asta pregătit oricînd, altfel nu mai faci nimic, nimic n-are nici un rost...

VOICHIŢA *(apare cu. Alex, mîncînd clătite. îi şopteşte lui Adrian):* N-am putut să fur destule, s-au repezit toţi pe ele... Dar perseverenţa mea va ieşi cîştigătoare... Aşteaptă-mă. *(Dispare în stînga.)*

ALEX *(lui David):* Povestiţi-ne ceva din viaţa dumneavoastră de demult... Să înţeleagă şi tineretul că nu totul s-a realizat bătînd din palme,. . Ceva din închisoare, sau... *(Lui Adrian.)* Mai bine te-ai linişti şi nu l-ai mai enerva pe tovarăşul... Ce vrei tu să cîştigi? Postul dînsului? *(Rîde.)* Stai în banca ta, Adriane, căci poţi pierde şi ce ai, de-şi ia dînsul mîinile de pe tine... Şi-atunci o să fie greu, dacă nu chiar imposibil să mai ai ce ai avut, ce ai acum. ... E mai greu să ai ce-ai avut, decît ce n-ai avut încă. ..

CĂŞINĂ: Ca în dragoste, .. *(Moare de rîs,)* Şi în dragoste e la fel, ce-ai pierdut, cruce, n-o să mai ai... Fata îşi găseşte altul, doar n-o să ajungă babă aşteptîndu-te..

ALEX *(lui David):* Cu Andrei cum a fost ?.. . E foarte interesantă. ..

• DAVID: Ne-au pus faţă în faţă într-o celulă. *(Căşină dispare.)* Auzisem despre el că fusese văzut pe un coridor de puşcărie la Aiud. *(Băşat dispare.)* Ba la Ocna, într-o curte, dar nu era singur... Semăna, ca o fantomă care poate să fie sau nu, care poate semăna cu oricine şi cu nimeni... Cu o fantomă cu care te puteai întîlni oricînd, vrînd-nevrînd, o spaimă, o bucurie, o conştiinţă... Acum era în faţa mea, răvăşit, cărunt, se vedea că fusese bine bătut, torturat, avea în ochi o deznădejde, dar şi o siguranţă. .. *(Alex dispare tiptil, cunoaşte.)* Fusese învins? Era vinovat? Bună, Andrei, i-am zis. „Noroc, Andrei", mi-a zis. în ilegalitate amîndoi purtasem acelaşi nume conspirativ,. Andrei. „Noroc, Andrei..." Ştiam că ne ascultau gardienii ascunşi, sau... „Ce mai faci Andrei?" l-am întrebat. Dar el a trecut peste vorbele acestea, obişnuite, secundele noastre erau numărate, timpul nostru măsurat. Nu fusesem aduşi aici ca să ne spunem ban aii-

taţi. Nu noi cerusem, care ne pierdusem unul altuia urma... Ni se organizase această întîlnire, să ni se afle trecutul... Mai ales al lui, eu eram un martor al lui, al timpului ce fusese al lui... „Mărturiseşte, Andrei", mi-a spus. „Ce eşti nebun?" i-am zis. „Mărturiseşte, Andrei..." „Ce?" i-am zis. „Totul", mi-a zis. „Eşti chiar nebun? Ei vor să spună că eşti agent al siguranţei încă din '35. .. Şi că eşti agentul imperialiştilor, că eşti un trădător al partidului şi al ţării..." „Mărturiseşte, Andrei, totul", mi-a zis... „De ce, Andrei?" „Ca să trăieşti. E nevoie de asta, Andrei! Asta vor ei, mărturiseşte ca să trăieşti". „Dar tu de ce nu mărturiseşti?" l-am întrebat. Şi el m-a privit o clipă, ca de departe şi mi-a zis: „Cu mine este altceva". Şi ne-am despărţit. De fapt, mai mult ce ne mai puteam spune? Şi m-am gîndit mult la asta: de ce era cu el altceva?. .. Fiindcă... Şi am găsit trei răspunsuri. Unu: el de recunoştea sau nu, tot nu conta, tot aveau să-1 omoare. Era prea periculos pentru ei şi ei aveau nevoie de capul lui. Doi: el trebuia să tacă, nu putea minţi: fiindcă trebuia să rămînă curat, nu atît pentru el, cît pentru partid: să nu murdărească partidul! Avea această conştiinţă; că în faţa viitorului, partidul nu trebuie murdărit cu nici o minciună ! Chiar de murea el, viaţa lui, pînă în ultima clipă, şi în ultima clipă trebuia să rămînă limpede.. . Şi trei: eu trebuia să vorbesc, dacă vrei aveam chiar sarcina să vorbesc, ca să trăiesc; căci fără viaţa mea nu puteam depune mărturie că el a fost nevinovat, fără viaţa mea jertfa lui, nedreptatea ce i s-a făcut, frumuseţea lui, că n-a trădat şi c-a fost curat. .. şi prin el partidul a fost curat... Era nevoie de un martor în faţa viitorului că partidul tot timpul a vrut binele ţării şi n-a vîndut, oamenii lui cei mai buni n-au fost nici agenţi ai siguranţei sau ai imperialismului, ai altor puteri străine...

ADRIAN: A, da, tu erai Horaţio, prietenul. Hamlet putea muri, tu erai martorul vieţii sale. .. Te lauzi... Oare nu l-ai trădat pur si simplu ca să scapi cu viată?

DAVID: Nu.

ADRIAN: A, că mărturiseşti despre el... Acum e şi comod, a fost reabilitat... E chiar avantajos pentru

tine să spui c-a fost prietenul tău. .. N-ai nici o probă c-ai vorbit eu el.
DAVID: Mă am pe mine.
HORIA *(singurul care este Ungă el):* Conştiinţa sa...
DAVID: Si memoria lui, frumuseţea lui... Datorită şi mie el a fost reabilitat, acele zile, acel timp a fost reabilitat... Acea perioadă a partidului a fost...
ADRIAN: Şi acum de ce te-ai înconjurat de lepre? Andrei te-a bătut cînd la Doftana ai vrut să te sinucizi... Ţi-a salvat viaţa... Şi tu... mai apoi, ai^ depus mărturie: c-a fost agent imperialist! Tu l-ai omorît.
DAVID: Si fără mărturia mea îl omorau.
ADRIAN:' Dar eu zic da, a fost! Oare el ţi-a dat acest ordin? Văzînd că nu mai are nici o scăpare ?^Ca să te salveze pe tine, să nu mori şi tu de pomană?
DAVID: Da.
ADRIAN: N-ai nici un martor. E drept, nici Horaţio n-ar fi avut.. . Sau avea doi soldaţi.
DAVID: Şi eu am doi. .. *(îi arată pe Toderea care surîde împreună cu vesela Rozalia.)* Unul este el. . . El era atunci sublocotenent şi. ..
.ADRIAN: Şi-1 ţii la întreprindere... ca să mărturisească si el?.'. . Dar de v-aţi înţeles?
DAVID: Mă crezi aşa de 'ticălos?.. . De ce judeci aşa de aspru nişte ani'pe care nu i-ai cunoscut?
ADRIAN: Nu, nu-i judec, eu vreau doar să-ţi reaminteşti... se pare că i-ai uitat. ..
'DAVID: N-am uitat nimic !
ADRIAN: Sau ai îmbătrînit şi crezi că acum totul merge bine... *(Apar Alex, Căşină, Băşat, pe rînd.)*
DAVID: Dar nu totul pute, cum crezi tu.
ADRIAN: Nu, nu cred aşa ceva. Ceva pute însă. *(II arată pe Băşat.)* Ăsta pute.. .
BĂŞAT: Eu nu prea mă spăl.. .
CĂSINĂ: îl enervează apa.
ADRIAN: Şi tu puţi.
CĂŞINĂ: Mie-mi pute numai gura. Am măselele stricate. Am mîneat prea multe bomboane cînd am fost mic.
ADRIAN: Ăştia sînt mulţumiţi cu tot ce fac în întreprinderea dumitale.
ALEX: E a poporului, nu a dînsului...

ADRIAN: Te perie, mănîncă, beau, dorm... 0 minunată activitate boierească la locul de muncă... Şi se obţin nişte producţii despre care aici nu-ţi vine să vorbeşti! Stăm bine la mături! Dar la... Nu, tată, lupta'de clasă nu s-a sfîrşit, cum mai cred unii... Lupta de clasă se mai duce azi şi între cinstiţi şi lingăi, între proşti şi deştepţi. Să nu mai fie exploataţi inteligenţii de proşti, cei harnici de chiulangii, cei demni de laşi, de carierişti şi trombonişti, intransigenţii de demagogi...
ALEX *(aplaudînd):* Bravo, o să te alegem preşedintele grupei sindicale...
ADRIAN: Ticăloşii sînt simpatici...
ALEX: Mulţumesc.
ADRIAN: Nu-ţi aduc decît veşti bune, te aplaudă... Nu-ţi spune unul că aprovizionarea întreprinderii e proastă, că femeile se plîng cînd pleacă de la serviciu că stau la coadă pentru zahăr şi ulei, nu-ţi aduce unul o veste proastă.. . De ce? Ştiu ei că la'perşi, mi se pare, de-ţi aducea unul din război o veste proastă era omorît? Ca vestitor al răului! El era infectat de rău, el era răul, dezastrul, şi trebuia stîrpit. ...Dar stîrpiturile astea trec ca nişte burghezi fericiţi. . . . Nimeni nu-ţi spune adevărul, tată. Nu e şi din vina dumitale? De ce taci?
ALEX *(rîzînd):* Ca să nu se omoare...
BĂŞAT: Ca să nu se destituie.. .
ADRIAN: Cine nu cunoaşte adevărul si realitatea...
CĂŞINĂ: O sfecleşte.
ROZALIA *(ca de pe altă lume):* Ce-i cu perşii?
BĂŞAT: Nimic, rahat cu perje.
ROZALIA: E bine! Credeam c-a început al treilea război mondial!
BĂŞAT: N-a început, fii fericită.
ROZALIA: Păcat, credeam că-1 prind şi pe ăsta. Dar sper că n-o să mor pînă nu-ncepe.
CĂŞINĂ: Dă, Doamne, atunci să nu mori niciodată.
ROZALIA: Asta şi vreau de la bărbaţi: să se roage pentru mine să nu mor niciodată.
BĂŞAT: De la războiul balcanic nu ţi-a scăpat nici o bătălie ...
ADRIAN: Totdeauna a fost cu cei care cîştigă...

ROZALIA: Ăsta-i destinul femeii. ..
ADRIAN: Dumneata ai fost şi cu vărul lui Guguştiuc, cînd Andrei a fost băgat la închisoare...
ROZALIA: Ce vrei de la o babă ca mine? Să plătesc oalele sparte ?.. .
ALEX: Oalele sparte ale istoriei vrei să le plătească o babă ?...
ROZALIA: N-am spus că sînt babă ! Sînt o cucoană majoră.. *(Lui Adrian.)* Dragul meu, ce puteam să fac pentru c-am greşit?.. . Să mă duc la închisoare. Ei şi, doar au stat la închisoare tipi mai inteligenţi ca mine... Nu era o problemă.
VOICHIŢA *(a venit cu clătitele, îl ia pe Andrei de braţ):* Avem clătite cu urdă şi mărar, calde...
ANDREI *(lui David):* O să dai seamă, o să te trezeşti prea tîrziu, o să plăteşti scump... *(Iese.)*
ROZALIA *(lui David):* Vrea să te demoleze?
ALEX: Din străbuni, din strămoşi a fost la modă mîncarea tatălui, halirea tatălui... Ce-i canibalismul? Să-i iei puterea altuia, să conduci tu, să-i iei tatălui femeile, averea, puterea. Şi anafura ce e?
CĂŞINĂ: Anafura şi grijania mă-sii, nu a tatălui...
ALEX: E trupul tatălui, al şefului, al înţeleptului, halirea ...
CĂŞINĂ: Halirea omului de către om. . .
BĂŞATỊ Eşti un dobitoc.
CĂŞINĂ: Şi tu un neisprăvit.
BĂŞAT: Exact, dar ce ne-a apucat acuma să ne facem atîtea complimente ?!
ALEX, (ştergîndu-se cu batista la gură, după o înghiţitură de vin): Ce e magia?
CĂŞINĂ: Nu cred în magie.
BĂŞAT: Gura! Ce e?
ALEX *(mai înghiţind o gură de vin):* Cine mănîncă pe unul iute de picior, devine iute la picior, pe un vînător de tigri, devine vînător de tigri, calităţile celui mîncat trec în trupul mîncătorului.
CĂŞINĂ: Cine-1 mănîncă pe directorul cooperativei „Meşteşugarul" din localitate, devine directorul cooperativei „Meşteşugarul" din localitate.

DAVID: Nu vă luaţi după cum pare pe dinafară Adrian. .. E rău, e zurbagiu?. . . Nici el nu ştie cum e şi ce vrea, căci ce vrea nu e pe dinafară lui, e în el, pe dinăuntru...
ALEX: Uneltirea lui capătă putere.
DAVID: Pentru dragostea pe care o aveţi faţă de mine, purtaţi-vă blind cu el...
ALEX: El promite în sus şi în jos c-o să facă dreptate.
DAVID: Pentru dragostea ce mi-o purtaţi, nu vă atingeţi de el. . .
ALEX: Nu e bine cînd fiul care a ieşit din trupul părinţilor săi să vrea să le ia. ..
DAVID: Dacă ţineţi la mine...
ALEX: Atunci, alţii de ce să nu vrea, ce exemplu dă el?... > Cine vrea onorurile altora, funcţia, vrea şi...
CĂŞINĂ: Şi viaţa lui: cine mănîncă pe vînătorul de tigri, devine vînător de tigri! Uite, domnule, ce simplă chestie e magia! Şi era să mor prost !
BĂŞAT: Tot aşa o să mori.
ŢAPOREA *(vine urmat de Melpomete, jucînd vechiul lor joc):* Un mos avea un cocoş...
MELPOMETE: Cocoşul avea o babă...
ŢAPOREA: Cine vine la expoziţia de turtă-dulce ?. .. *(Iese urmat de Căşină, Băşat.)*
ŢAPOREA *(lui Melpomete):* Pe babă au aruncat-o în fîntînă, să scape de ea. Dar ea a băut toată apa şi-a scăpat. Baba a vrut întîi să-1 arunce pe moş în fîntînă, însă a căzut în cursă, a aruncat-o cocoşul în fîntînă. .. Nu-i pentru cine se potriveşte, e pentru cine se nimereşte... *(Pe balcon, lui Horia.)* E ca şi cum eu aş vrea să te-arunc de pe balcon, şi m-ar arunca ea pe mine. .. *(0 arată pe Rozalia şi iese.)*
HORIA *(Rozaliei):* Vă amuză Ţaporea?
ROZALIA: E un nevinovat, şi el şi Melpomete.
HORIA: Sînt la fel, se fac la fel; ca două lopeţi, ca două sape, ca două unelte...
ROZALIA: Nu sînt ale mele, oricum... Pentru mine n-ar omorî nici măcar o muscă.
TODEREA: De sînt nevinovaţi, şi-o muscă de-ar omorî, tot curaţi ar fi. . .
HORIA: Ce grozavi sînt aceşti inşi care reuşesc să se impună şi să producă o oarecare impresie plecînd de la

nimic, de la şase saşi. .. Ei nu-şi amintesc de copilărie,, ci atîta ştiu: şase saşi...

TODEREA: Ţaporea e omul care trăieşte cu amîndouă picioarele în prezent, aleargă şi cîştigă, acuma, ce-a. fost. .. Nu, nu-1 interesează trecutul. . .

HORIA: Dar nici din prezent nu înţelege altceva nimic decît că o babă şi un moş aveau un cocoş.. . Unde-1 pui acolo stă, de nu-i aici, e în altă parte, la Ciorogîrla-Veche, la New-York. . . oameni de nylon, n-au nici o idee de ce trebuie să facă mîine, habar n-au de propriul lor viitor.

TODEREA: Şi mîine o să fie tot şase saşi în şase saci..

ROZALIA: Sînt liberi, sînt fericiţi.

HORIA: Sînt mulţumiţi să-şi omoare timpul mereu cu aceleaşi cuvinte, şase saşi... Crapul crapă... aceleaşi eterne jocuri de cuvinte...

DAVID *(vine din stînga):* Nu veniţi la expoziţie?... Eu dau o fugă, nu se face... *(Rozaliei.)* Nu mai rîde atîta, îţi strici tenul.

ROZALIA: Tenul meu a pierdut trenul. *(David iese prin dreapta lui Toderea.)* Dragul meu, pînă mănînc cîrnăciorii ăştia olteneşti cîntă-mi ceva, muzica face bine la digestie.

TODEREA: Am să cînt o polcă.

ROZALIA: Foarte bine, dacă are şi piper.

TODEREA: Atunci am să vă spun ce mi s-a-ntîmplat...

ROZALIA *(mîncînd):* Pune şi sare!

TODEREA *(ardelean):* Dar e vorba de o idee!

ROZALIA: Ideile fără sare sînt nesărate.

TODEREA: Eu ţin la dumneata, şi...

ROZALIA: Cine ţine la mine, să mă suporte. *(Uimită.)* Au plecat toţi, şi Melpomete?

TODEREA: Noi sîntern nimeni?

ROZALIA: Ce vrei dragă, pe tine doar te aud, nu te văd.

TODEREA: Nu mă vezi fiindcă nu mă priveşti.

HORIA: Melpomete e prieten cu Alexandru Spurcaciu şi cu... Ce face pentru ei nu se poate plăti nici în aur, n-are preţ: fiindcă nimeni n-ar face aşa ceva.

ROZALIA: Ce'face, dragă?

TODEREA: Orice, dacă nimeni n-ar face.

ROZALIA: E nebun?

HORIA: E iresponsabil. Dac-ar fi prins, n-ar avea nici un motiv care să-l justifice...

ROZALIA: Pentru prietenii lui ar fi în stare să mă urască şi pe mine? Să-l ia dracul! Pe Adrian înţeleg de ce-l. . că i-a dat cu piciorul... Lira e. ..

HORIA: Nici măcar ura...

TODEREA: Trage cu urechea pentru ei, e turnătorul carele şopteşte totul, şi poate să şi. . .

RQZALIA: Să şi ce? Hai, spune că tu ai experienţă de turnător. .. *(îl sărută.)* Drăguţă, dacă nici din dragoste n-o face şi nici din ură, dacă toate explicaţiile sînt zadarnice...

TODEREA: Exact, şi fără sorţi de izbîndă.. . E un agent al lor.

ROZALIA: Dar de ce? Dacă torni pe cineva, măcar să ştii de ce... îl apreciază! Da, ei sînt singurii care nu văd în el un neisprăvit!

TODEREA: N-au nici o stimă pentru el.

ROZALIA: Crezi?...

TODEREA: îl judecă drept iresponsabil... mai ales Alexandru... Şi ei ştiu că de va fi prins cu ceva şi va. fi luat la întrebări. .. da, da, la nişte întrebări, se va. înfunda ca un dobitoc ce este şi va mărturisi totul. . . Aşa că-i vor suci nasul dinainte de-a mărturisi...

ROZALIA: Toată viaţa nu mi-au plăcut dobitoacele care pîrăsc. D-asta eu prefer pe lîngă casă cîinii adevăraţi..

TODEREA: Si eu am în curte un cîine lup.

HORIA: Merită?

TODEREA: Nu merită, dar mă costă mulţi bani.

ROZALIA: Şi asta face impresie.

TODEREA: Exact, nu cîinele meu contează, ci paralele pe care le stric pe el. Biştarii spun vecinilor şi lumii ce clientelă am eu şi cît cîştig eu. . .

ROZALIA: Deci tu valorezi cît valorează cîinele.

TODEREA: în măsura în care şi cîinele valorează cît valorez eu.

DAVID *(intră nervos din dreapta):* Nu-i aici.băiatul meu?* *(Nu-l vede.)* M-am certat cu el şi ceva mă nelinişteşte. . .

ROZALIA: Neliniştea nu-i un oracol bun: eu de pe la cincizeci de ani sînt tot neliniştită...

DAVID *(cu ale lui, uşor disperat):* Eram fericit, aveam un băiat frumos. . .
ROZALIA: Şi acuma-1 ai...
DAVID: N-am nimic, m-a lăsat, şi sînt bătrîn, s-a dus...
ROZALIA: O să vină-napoi, numai morţii nu se-ntorc... E şi el îndrăgostit.
DAVID: Am o bănuială îngrozitoare c-o să se-ntîmple ce-a prezis el, c-o să plătesc cumplit...
HORIA: Nu te-ai apropiat de el, te-ai înconjurat numai de lepre... Purtarea asta a dumitale l-a omorît...
DAVID: Ce prostii vorbeşti!... Chemaţi-1 pe Adrian să beau un vin cu el!...
TODEREA: A ieşit cu Voichiţa, nu-1 omoară nimeni, dragostea nu...
HORIA: Dumneata ai făcut o crimă îndepărtîndu-1. ..
DAVID: Să taci din gură! Resping orice învinuire!..^
HORIA: Dar îndoiala a intrat în dumneata, oricît strigi, de cu tristeţe...
DAVID: Chemaţi' băiatul, de oriunde-o fi!
HORIA: Vezi, 'sînteţi nerăbdător să aflaţi adevărul...
DAVID: Care? !
HORIA: Dacă sînteţi vinovat sau ba, o ştiţi.. .
ROZALIA: A plecat la Stela, se deschide expoziţia de...
DAVID: A plecat de-acolo. . .
TODEREA: E la Voichiţa... *(împăciuitor, lui Horia.)* Nu poate să-1 omoare dumnealui pe Adrian, dacă e aici şi el e cu domnişoara.
HORIA: Asta vă linişteşte puţin, vreţi linişte... Dar acolo pot fi nişte tîlhari care... Oamenii dumitale îi pot sparge naşul, îl urăsc, vor să scape de el, de firea lui... Şi ei atîtea au săvîrşit în numele dumitale, ca să-ţi' facă plăcere, încît nu m-aş mira. . .
DAVID: Nu vreau să se atingă de el... *(Pe alt ton.)* Dar el cum s-a purtat cu mine, nu m-a jignit? N-a strigat, nu s-a rupt de mine?
HORIA: Durerea lui şi măreţia lui sînt... Da, s-a rupt o parte din fiinţa lui s-a sfîrşit. .. Aşa nu mai putea trăi, cu leprele dumitale, cu liniştea dumitale...
ROZALIA *(lui Toderea):* Hai, drăguţă, că ăştia şi-au pierdut mintea şi urlă ca dobitoacele. *(Ies.)*

HORIA: Şi-a dat seama că şi el are o răspundere... Şi e neîndurător faţă de sine întîi, asta nu vrei să înţelegi dumneata.
DAVID: Să-1 chemaţi aici de-ndată!
HORIA: Dumneata lui nu-i poţi comanda nimic...
DAVID: Să m-asculte !... Sau' crezi că a păţit ceva? A murit ?!
HORIA: Băieţelul pe care-1 credeai dumneata, da... El nu striga, el trăia o clipă grozavă a vieţii sale... Atunci cînd apare violent şi dureros conştiinţa că ai o datorie şi o răspundere şi nu mai poţi dormi sugînd bomboane şi tolerînd minciuni şi...
DAVID: Taci! Să nu facă vreo prostie ! Mă consideră un trădător! Să nu se arunce de la etaj pentru asta, să se lase aruncat!... Da, un trădător: că îi cocoloşeam pe toţi... Pentru că mă temeam de ei.., fiindcă nici eu nu eram curat, îl trădasem pe cel mai bun prieten care-mi salvase viaţa !... Unde e băiatul meu, e mort? ! *(îl vede pe Adrian venind să ia nişte clătite.)* Adrian! *(Se repede la el şi-l îmbrăţişează.)* Adrian!
ADRIAN: Nu te-nţeleg, tată, şi sînt uimit.
DAVID *(rîzînd fericit):* E bine, uimirea poate să te facă să înţelegi, să te ilumineze... Ţi-e silă cînd îi vezi. Nu vrei să intri în jocul ăsta, în lumea asta a mea ?... Şi de ce nu pleci? A, da, pentru că jocul e prea drăcesc, te atrage.
ADRIAN: Fiindcă e cald, e bine, am o siguranţă, mofturile o să treacă...
DAVID: Adrian...
ADRIAN: N-o să pot pleca?... O să ajung ca tine?... Nu plec, tată., Şi ce-o să cîştig? O să pierd, totul? Bine, şi atunci de ce intru în această dezordine? Să nu păţesc ceva mai rău?
DAVID: De frică, să încerci această spaimă... Şi ca s-o înfrunţi, da, eşti din osul meu, te bagi singur în belea, nu fugi... Ca s-arăţi că nu te poate da de pămînt! îmi placi! *(îl îmbrăţişează.)* Ştiu, totul te scirbeşte în casa tatălui tău, nu vezi nici o fereastră pe unde să poţi scăpa măcar în zbor ca o pasăre.
ADRIAN: Văd balconul...

DAVID: N-o să te-arunei.,. asta e tăria ta, spița mea, în ; fața eșecului să stai drept și să-l guști. . .

ADRIAN: Dar m-ar putea cineva...

DAVID: Asta n-ar conta, ar fi o crimă, n-ar fi o lașitate de-a ta. . . E u ți-aș lăsa moștenire această casă... apartament, mă rog... aceste dulapuri în care se vede ce este, dar este ceva, aceste relații, aceste oale de pe pereți.. . Dar tu ești sigur că n-o să le accepți, ...moștenirea asta... Fiindcă tu vrei altceva și te enervează ăștia ce mă-nconjoară. . .

ADRIAN: O să pierd și cu ei?.. .

DAVID: Sînt mulți, dar eu te iubesc pentru că-i înfrunți... și chiar de-o să pierzi, ei n-o să te-nvingă cinstit, și . asta e tăria ta, care e mai mult decît o victorie a lor, te bați pe față ca un mușchetar demodat. . . Dar mușchetarii n-o să moară niciodată, ei o să cîștige mereu un pas în plus în bătălia cu cei care dau pe la spate și te scuipă. .. mereu cîte un pas cu cioflingarii, ; cu burghezii, cu noii burghezi, cu invidia, cu bîrfa, cu turnătoria. .. Și asta e cea mâi teribilă victorie! înseamnă canalizare, despăduchere, săpun și apă, săpun și apă, operă de civilizație !

ADRIAN: Dacă ni le spui astea, 'înseamnă că nu le-ai uitat.... Fii fericit, pentru lume nu va fi prea tîrziu niciodată de-i vei pune cu botul pe labe...

DAVID: Dar tu nu mă mai iubești, Adrian. De ce?

ADRIAN: Tată, tu tot timpul mi-ai spus că generația ta s-a luptat pentru revoluție și a făcut revoluție... Generația noastră eroică, mi-ai spus, a făcut revoluția, a construit socialismul și nu poate lăsa generațiilor viitoare datorii. Am împrumutat pentru dezvoltare, ne-am făcut planuri mărețe, trebuie să le-ndeplinim, fiu ne putem permite risipă la import, risipă de timp, de inteligență, de oameni... Noi nu putem construi v socialismul pe datorie! Asa mi-ai zis? ,

DAVID: Da...

ADRIAN! Atunci de ce «nu se-ndeplinește planul, de ce se face risipa de inteligență, de ce-i lași pe niște neisprăviți ;sâ-ți cînte osanale... I-ai iertat și pe ticăloși, ca să le dai o șansă, o pîine? Mănîncă și beau, se-ndoapă! A, ăștia sînt oamenii, mai buni, mai răi? Nu,

• tată, altul pe adevărul. .. *(în acest timp și-a umplut cu clătite plasa dată de Voichița.)* Dă-mi un plasture.

DAVID: N-am, n-am plasture... Mă consideri un trădător? Adrian! Dar tu m-ai ajutat cu ceva pînă acum? Sau tu, Horia?.... Poate că... *(Adrian iese.)* Adrian ! Crezi că din cauză că l-am trădat pe Andrei?... *(Adrian a ieșit prin stînga.)*

ȚAPOREA *(mtrâ din dreapta, urmat de Alex și alți inși care mănîncă turtă-dulce):* N-o iau de nevastă, e virgină. Și ce fac eu cu o fată mare la casă?... De fată mare n-ai nici un folos la casă. .. Mai mult te-ncurcă. *fit* Se uită alții la ea: Și te uiți și tu și numai din'uitătură nu iese nici o progenitură. Și eu vreau să ajut la înmulțirea familiei, la prăsilirea ei. .. O fată de prăsilă nu e o fată mare, are mare nu fetia. Vreau o fată care să nu fie mare, ci' mică.

ALEX: Dar te puteam ajuta în muncă, să nu fie fată, în mod colegial, dezinteresat. Nu trebuie să te superi, la o adică ne putem sacrifica pentru tine.

ȚAPOREA: Bine, așa mai merge. . . Dar dacă n-o să puteți?

ALEX: Tîmpit tîrg încheiem noi acum, dacă iarăși pierdem amîndoi...

ȚAPOREA *(știu ei de ce):* Du-te la dracu!...

ALEX: Mă duc, dar de ce vrei să-l onorezi cu moaca mea?

ȚAPOREA: Nu-1 blagoslovesc pe el, te detest pe tine.

ALEX: Dacă mă urăști pe mine, îl iubești pe el, logic, și dacă-1 iubești pe el, du-te tu la dracu, logic, de ce să mă duc eu care mă uit la tine ca la o motoretă „Mobra"? Decît să mă duc eu, du-te tu, dracul o să fie mai bucuros, te cunoaște... *(Rîd amîndoi amical... Rîsul lor se prelungește, isteric, minute în șir. Rîd și alții, molipsiți,, fără să știe de ce. David și Horia au intrat în, stînga demult. Au venit și Cășină, și Bășat; rîd cu hohote. Și Rozalia. Și Toderea. Deodată se aude ceva căzînd pe balcon, violent, ca un sac cu grîu. Ei rîd mai departe, n-au observat.)*

CĂȘINĂ *(sătul și de rîs):* Parcă s-a auzit ceva...

BĂȘAT: Ți s-a părut... Ce? •

CĂȘINĂ; *(turnîndu-și un pahar cu vin):* Mi s-a făcut sete... *(Bășat întinde și el un pahar gol.)* Ceva a fîlfîit...

BĂŞAT: O fi fost o farfurie zburătoare. *(Toţi îşi pun vin în pahare.)*
ALEX: Staţi... E un mort pe balcon! A căzut de sus...
ROZALIA: N-am auzit... Dar poate nu e mort. *(Lui Toderea.)* Vezi, că eşti medic...
TODEREA *(merge pe balcon):* Şi-a strivit ţeasta... E plin de sînge.
CĂŞINĂ: Un mort? O să-i ţin o cuvîntare teribilă! N-am avut nici unul căzut în balcon... A strălucit ca o stea pe cer într-o lună de aiţgust... bag august, că e mai cald. .. Şi s-a stins ca o stea, căzînd din cer ca o stea... *(Practic.)* Dar cine e? Măcar e cineva, e un mort rentabil?
DAVID *(vine din stînga urmat de Horia):* Gît e ceasul? Mă doare burta, am mîncat prea mult...
ROZALIA *(să facă o glumă):* Nu e nimeni la budă...
DAVID: Mătemcăse va schimba vremea, mă doare capul...
ROZALIA: Reumatismele, cutra de reumă.
DAVID: Unde e băiatul meu?
ROZALIA: Nu ştiu, a ieşit...
DAVID: întîrzie... Ce greu trece vremea, parcă ceasul stă pe loc...
BĂŞAT *(lui Ţaporea):* N-auzi, timpul stă pe loc... zi..., ca să treacă vremea... şase saşi.
DAVID: Lungă e o clipă, doamne!
ROZALIA *(hi, hi):* Maxi-clipă...
DAVID: Unde-i Adrian, de ce nu mai vine? Vreau să discut cu el...
CĂŞINĂ: Să-1 pui la punct?
DAVID: în problema ţărănească nu are dreptate, ţăranii nu sînt nişte leneşi, de sute de ani ei s-au sculat în zori şi-au muncit pămîntul.
HORIA: N-a spus că sînt puturoşi, ci că nu muncesc...
ALEX: Ce sînt ţăranii? O pătură a clasei muncitoare care din cînd în cînd îi ajută pe elevi şi studenţi şi militari la culesul porumbului... Nu merită să muncească, sînt prost plătiţi, zicea...
DAVID: Să nu te pui rău cu ţăranii niciodată, al lor este pămîntul. Ei fac pîinea, pîinea noastră cea de toate zilele... De partea lor este pîinea şi mămăliga, ei au pămîntul... Adrian unde-i?

ROZALIA: E cu Voichiţa... Poate au ieşit să se plimbe prin pădure, poate ea îi umblă cu mîinile prin păr...
ALEX: Cine are păr bogat nu-i bine să se plimbe prin pădure, şi l-ar putea prinde în crengile încîlcite ale vreunui stejar.
ROZALIA: Da, capul lui... era o poveste? S-a prins... Şi el a rămas astfel spînzurat între cer şi pămînt şi catîrul care era sub el a trecut înainte... Şi unul a zis: „Lasă-mă să duc împăratului vestea cea bună, scăpîndu-1 din mîna vrăjmaşilor".
TODEREA: Mai taci din gură, dragă.
ROZALIA: Dar asta era mi se pare cu mult după potop!
CĂŞINĂ: Ea e de pe-atunei, are dreptul să povestească ce-a văzut. Pe Noe l-ai văzut?
ROZALIA: Da, era mai urît ca tine. *(Continuînd.)* Şi i-a zis împăratului: „Binecuvîntat fie domnul care a învins pe cei ce erau împotriva ta".
DAVID: Adrian de ce întîrzie, nu l-o durea capul, o fi bine, sănătos?
ROZALIA: Şi i-a zis: deschid ghilimelele „Să afle vestea cea bună: azi domnul te-a scăpat de mîna celor ce se ridicau împotriva ta". închid ghilimelele.
CĂŞINĂ: Citezi din memorie?
ROZALIA: Da. Credeai că mi-am pierdut memoria? Numai părul, dragă, şi dinţii. Am o memorie de elefant. Deschid ghilimelele: „Ca tînărul acesta să fie vrăjmaşii tăi".
DAVID: Ce s-a-ntîmplat, ce tot pălăvrăgeşti?!...
ALEX: A murit Melpomete.
DAVID: Cum? !
ALEX: Simplu: s-a aruncat de pe balcon...
DAVID: Era nebun?
ALEX: Ce contează... Văd că te-ai luminat la faţă, eşti fericit, recunoaşte, toate presimţirile şi durerile de cap au fost zadarnice, nu mai eşti disperat...
DAVID: Ce vrei să spui?
ALEX: Ne-ai privit pe toţi, sîntem aici, şi dacă Melpomete a murit, nu mai are cine-1 omorî pe Adrian, aşa cum te-ai temut... De-aia te durea burta, de teamă că nu ştiu cine, poate noi, am vrut să-ţi răpunem fiul, ca să-ţi facem plăcere, să-i turtim nasul... şi din glumă

• • ... "să iasă o dandana... Am vrut noi să-1... ca să ne asigurăm călduri ca- noastră? Asta ai crezut?..y

DAVID: Lăsați-vă de bancuri proaste. Unde e Melpomete?

ALEX: încă nu mă crezi, încă spaima te roade că s-ar putea... *(Sec.)* Melpomete s-a aruncat de pe balcon, o i i jos, pe pămînt... A trecut pe la fereastra noastră ca un fulger si noi beam si mîncam...

DAVID: Căutați-1 jos.. *J*

ALEX:. Inutil, trebuie să fie acolo, mo fi rămas să plutească în aer... Vă dați seama, stimaților, ce grozav ar fi ca trupul său să rămînă în aer şi să nu putrezească ;şi să plutească mereu şi să ne bată lă fereastră cu degetele cînd ne e lumea mai dragă şi să ne-amintească de el?... A, dumneata vrei să-1 vezi **acurny** ca să te convingi că e mort, el... Nu mai cerceta... •

DAVID: Nu mă poți împiedica...

ALEX: Vă las, cu cît v-aş opri mai mult, cu atît v-ați încăpățîna mai tare... ^

DAVID: Eu nu vreau să moară nimeni!

ALEX: Sigur, nu vrei scandal, că Adrian La împins... *(Sec.)* Să-1' îngropăm pe Melpomete sub balcon şi nimeni nu va afla.

DAVID: îngropăm ce nu ne convine şi vom fi fericiți?.!

ALEX: Da, Adrian nu va mai face puşcărie.

DAVID: Mincinoşilor, el e mort...

ALEX: Atunci îl vom îngropa pe el, să nu se afle că datorită dumitale.

DAVID: Mie!

ALEX: învinuirile ce ți le-a adus... şi pe care i le-ai adus, arată şi chiorilor vinovăția dumitale... A, dai din cap, nu poți crede cumplitul adevăr, că Adrian e mort!

DAVID: V-am rugat să nu v-atingeți de el...

HORIA: Melpomete era un iresponsabil, o brută, dacă vreți, se înfuria din senin, putea face orice, dar nu putea să aibă o asemenea idee!

ALEX: Ce idee vrei să aibă.un nebun, din întunericul din el , nu pot răzbate decît idei negre!

HORIA: El putea să-i spargă nasul, să se simtă ofensat ; pentru Voichița, orice, era un animal.../.;,

CĂŞINĂ: Vorbeşte mai frumos despre morți.

HORIA: Dar el nu e mort. Şi un animal poate face orice, dacă i se bagă în cap orice...

ALEX: Noi, micii burghezi, ce l-am făcut să priceapă?... Ce-i lipsea lui şi i-am băgat noi în cap?

HORIA: Dacă Adrian e mort, nu-i un accident, e o crimă, şi nu orice crimă, ci una politică!

BĂŞAT: Să chem securitatea?

CĂŞINĂ: N-o chema, nu eşti tu aici?...

BĂŞAT: Dar eu nu....

CĂŞINĂ: N-ai leafă, lucrezi voluntar?

BĂŞAT: Imbecilului ăsta de Melpomete îi lipsea o dimensiune: cea politică.

ROZALIA: De imbecil era imbecil, la Stela a spart cinci farfurii cînd l-a văzut cu Voichița pe... Şi cînd i-am zis, mi-a răsucit mîinile la spate şi-a mîrîit...

CĂŞINĂ: Cred c-a vrut să te violeze.

ALEX: O să îngropăm mortul...

DAVID: E băiatul meu?

ALEX: De era celălalt, era omorît de Adrian... Să fi stat la închisoare? Nu... Vrei cercetări? Şi să te dea afară, după o asemenea carieră.

CĂSI'NĂ: Tată de criminal?

BĂŞAT: Mai bine îngropăm mortul, e ca şi cum ar fi dispărut...

ALEX: Şi de-ar fi Adrian, nu tu ne-ai îndemnat tot certîndu-te cu el să te scăpăm de el? Te deranja! Deci, s-ar putea spune că adevăratul criminal... ăla, cu dimensiunea... Tu n-ai vrut adevărul! Pe tine te scotea din liniştea ta.

DAVID: Nu, nu, el era tinerețea mea, conştiința mea tînără, el...; El nu poate muri! Chemati-1 aici!

TODEREA: N-o să fie uşor...

DAVID: Cînd eu vreau ceva, totul e uşor...

TODEREA: Nu poate veni, e plecat...

DAVID: Unde?

TODEREA *(adică în moarte)*: Departe...

DAVID: Să vină imediat, am zis !

ALEX: Am înțeles, dar o să pută, e mort de mult, e **pe** balcon...

DAVID *(se duce pe balcon)'.* Adrian, băiatul meu! Fiul meu, băiatul *meni (Plînge violent.)* Cum n-am murit

eu în locul tău> cum n-am căzut eu pe balcon să-mi rup oasele... A, fiul meu, şi nu m-am mai jucat cu tine de cînd erai mic, de-a baba-oarba.. . Să n-audă Fana, mătuşa ta, Fana care te punea să aduni bişicuţe cu vară-ta Nuţa... Atunci zîmbeai, erai fericit, eram fericiţi, mîncam fasole... Adrian, băiatul meu!...

ALEX: Se văicăreşte ca o babă.. . Poftim^cine ne conduce pe noi! Ne umple de ruşine smiorcăindu-se. .. *(Lui David.)* îi iubeşti pe cei care te urăsc; îi plîngi, şi-i urăşti pe cei care te iubesc, pe noi.

DAVID *(nu-l aude)* N-am vorbit cu tine despre toate, n-am avut timp, am crezut că avem timp... De ce n-ai avut încredere în mine, băiatul meu?!

LEX: Dacă el ar trăi şi noi ăştia am fi morţi, ţi-ar place! A, de-o tii aşa, nimeni nu va mai rămîne lîngă tine...

CĂŞINĂ: S-a'ramolit.. ..

BĂŞAT: S-a ramolit... Ne-ar trebui un director tînăr/ băiat bun, deştept.. . *(Către Alex.)* Crezi că...

DAVID *(vine spre ei încet):* Pentru cine m-am bătut o viaţă întreagă? Pentru nişte căcănari... Pentru Rozalia, să aibă chiloţi din pachet de Ta Paris... pentru Băşat, să mănînce icre negre cu Logofet, ei care în timpul războiului n-ar fi ieşit cu puşca în mînă nici să-şi recucerească propria ţară, Transilvania, propriul sat...

HORIA: Ei sînt nişte lepădături, nu pentru ei te-ai luptat, ei doar te-au orbit. ..

DAVID: Ei călăresc... lumea asta pentru care mi-au putrezit mie oasele în temniţă... ei care n-au primit o vergea peste degete... şi fără să fi mişcat un deget au totul, stînd la adăpost...

ROZALIA: Noi am stat la umbra nucului bătrîn şi-am tras din lulea.

ALEX: Iar faci pe eroul? Nu singur ai făcut totul.

DAVID: Dar nu cu voi. Cu alţii. Cu ăia de n-au nume, cu ăia de ară şi seamănă şi fac bocanci şi.....

CĂŞINĂ: ...şi tractoare !.. .

DAVID: Şi! Meritul e al lor şi al meu. Să fie clar, *şi* al meu.

ĂLEX: Şi păcatele sînt ale noastre...

DAVID: Nu, nu, tot ale mele... Că o clipă am uitat, am crezut____Ei, nu, în momente grele, numai babele plîng... Şi cu disperare? Da, ar trebui... poate...

CĂŞINĂ: Dar moartea lui trebuie să te-ndîrjească să lupţi.. .

BĂŞAT: .. .pentru salvarea patriei, pentru producţia de mosoare a cooperativei noastre...

DAVID: Nu rîde, ticălosule. Orice sentiment e o parte a ţării.. .

BĂŞAT:' Exact, aşa a zis şi Ludovic al paisprezecelea.

ROZALIA: Hai, plîngi, ţap bătrîn. Apără glia străbună, ogoarele pline de rod, de floarea-soarelui, galbenă de in şi de cînepă... Apără pămîntul ce ne ţine cu apă şi cu pîine.

DAVID: Aşa voi şi face.

ROZALIA: Fă! Nu refuza nici o sarcină, nici dintre cele obşteşti... Poţi să cînţi din nou în corul ceferiştilor i r ca pe vremuri, la unu Mai...

DAVID *(dîndu-şi jos haina):* Sînteţi nişte molii...

HORIA: E neplăcut să afli că prietenii din jurul tău n-au aceleaşi gînduri cu tine şi că oamenii care le au nu sînt prietenii tăi.. .

DAVID: Nici tu nu eşti cu mine, erai cu Adrian, dar tu nu eşti o molie.

ROZALIA: Noi sîntem moliile socialismului, dragă! *(Lui David, care se descalţă.)* Suferinţa îţi purifică sufletul şi-ţi redă măreţia... Şi eşti plin de durerea pe care *(lat)* ţi-o provoacă ingratitudinea prietenilor tăi...

ALEX: Abia acum înţelegi că moliile astea sînt profitorii socialismului... Lume, lume! Ştiam că bătrînul n-o să vrea să-l îngroape sub balcon... ca să nu ne legăm de el printr-o măgărie şi să devenim fraţi... Dar atunci să-l bage pe Melpomete la puşcărie! *(Lui David, care se dezbracă mereu ca un militar obosit.)* Sigur, tu nu cîştigi din asta nimic, n-ai nici o bucurie... Dar trebuie să stîrpim huliganismul, să fim intransigenţi, nu ca tine ! E nevoie de fermitate! Ştiam că Melpomete vrea să-i sucească nasul lui Adrian, mă rog, dar nu ne aşteptăm la... Vina este a acestei bestii! *(Lui Horia.)* El dă din coate să fie printre noi, acceptat

de noi, juca şase saşi,cu Ţaporea... Alienarea a răscolit în el cele mai fioroase bezne care l-au împins să-l arunce pe Adrian,de pe balconi Prin crima asta el închide asprul cerc; al damnării sale, condamnîndu-se la o viaţă care nu e altceva decît o altă faţă a .infer-

BĂŞAT *(aplaudă):* Bravo, vorbeşti ca un judecător, ca un savant, ca unuconducător al nostru. . . nu ca *o* mămăligă ! *(Lui David.)* Ai fost ştabul nostru şi-am fost preşul tău cît ne-am temut de tine. ..
DAVID:, Şi cînd v-aţi folosit de. mine... .,
BĂŞAT: Şi cît ne-am-ţinut fleanca şi-am stat cu spinarea aplecată... Acuma avem şi noi o carieră, o funcţie... Şi tu eşti un ins oarecare, acuma,se vede, cînd nu mai e nici o luptă de clasă şi cînd trebuie să arăţi şi tu ce minte ai în, cap> nu ce vorbe spui. . . Poporul acum •î ;e liber, munceşte liber, vorbeşte liber ea mine, acuma... şi tu se vede că nu mai eşti> sau nici n-ai fost la înălţimea lui. .. --l • /JM
G^ŞINĂ: Ei, lasă, aTost şi el util într-o anumită perioadă.
BĂŞAT:- Gura! Eu sînt pentru libertate, nu ca tine, taci!___ Poporul... ,
PAVID *(desculţ):* De ce vorbeşti în numele lui?
BĂŞAT: Dar tu de ce-ai vorbit pînă acum?
DAVID: Eu măcar aveam o funcţie.
BĂŞAT: Şi dacă os-o am"' eu.'.. sau Alexandru? Nu fă pe mielu blînd...
DAVID *(în maieu):* Nu sînt nevinovat...
ALEX: Nu mai fă pe regele rămas fără tron, împotriva »căruia uneltesc pămîntul si.cerul;• oamenii si pisicile.
ROZALIA: Şi moliile !
DAVID: Sînt vinovat că v-am cocoloşit în jurul meu, pe capul meu...
CĂŞINĂ: Pe care ni l-ai oferit pe tavă?!
DAVID: Nu, mi-aţi făcut totuşi rin biue..
BĂŞAT: Pleci, singur, îţi dai demisia?
DAVID: Nu> vă mulţumesc că m^aţi trezit din jocul ăsta de-a te învîrti singur în jurul tău... ,care nu mai are , nirnic din nevinovăţia celui din copilărie...
HORIĂ: Dar de ce nu coboară Voichiţa? N-are nimic de SpUS? - •

ALEX: Despre fratele ei?! *(Lui David.)* Ai fost plătit.
DAVID;.Nu şă întăresc nişte apucături de trîntori şi să fac pe măscăriciul vostru.,. ca o complicitate;tăcută.
ROZALIA: S-a scrîntit, se dezbracă! *(Lui Toderea.)* Uite cum înnebuneşte cineva!
DAVID: încă mai am ceva , de făcut!... ^
ROZALIA: Da, treaba mare.Eşti bătut măr, la pămînt, , dar mai ţipi câ să-ţi salvezi obrazul.. .
ALEX: k .he, he să păstreze aparenţa puterii... Şi Adrian e mort."Şi de-ar fi viu, nu ţi-ar fi de nici un sprijin, te-ar mai întreba: tată, socialismul ăsta pe care-1 faci tu e socialismul pe care l-ai visat în închisori?
DĂVID *(zdrobit^ pe scaun): El* m-ar întreba cu sinceritate. .. Voi!
CĂŞINĂ: Sîntem,nişte molii! Tu cu viaţa ta l-ai îndemnat pe Melpornqte să-T- • Şi acum ne condamna pe noi!
ROZALIA: Nu ne condamnă, cineva trebuie să aibă remuşeări.; Noi- moliile, sîutern cu barda, el cu lacrimile şi/remuşcările. .,.
ALEX: Ar mai trebui să înceapă ploaia şi să ieşi în izmene în drum şi cu capul gol, şi să rătăceşti printre blocuri singur, ca la prăbuşirea lumii.
DAVID: Mă batjocoriţi, mă umiliţi...
ALEX: E drept, eu nu prea văd în tine şi în nefericirea ta un om mare, luptîndu-se cu viaţa, cu destinul, cu sine, cu Dumnezeu. Eşti şi tu un biet funcţionar care de mîine o să ieşi la pensie şi-o să vii la mine să-ţi fac rost de-un bilet la mare... *(în depărtare se aude încet o bandă de lăutari apropiindu-se: tobe, clarinete etc.)* Eşti mai mort decît fiul tău! N-ai nici puterea să-l iei de pe balcon şi să-l pui în pat!
DAVID: Băiatul ăsta a rostit adevărul în clipa cînd eu n-am vrut să-l aud. . . Şi-acuma e tîrziu, a bătut ceasul pustiu.. . adevărul a ieşit la suprafaţă ca untdelemnul sfînt şi toţi îl văd, şi eu, şi toţi pot să-l rostească, numai Miatul meu nu, el care l-a zis primul el, nu, pentru că a murit ca să-l zică... *(Se înfurie treptat, în timp ce,ei dispar din scenă tiptil, ca nişte pisici.)* Ce-a vrut el, prin scurta sa viaţă? Ce-a urmărit

pentru el? Nimic, dacă s-a ales cu moartea. .. Nimic, pentru el. . . Dar ce e viața unui bărbat ca el față de viata tăriP /S<? *trezeşte în-el mărul care a fost.)* O clipă bricît ar fi de lungă, doar o clipă!. . . România e nemuritoare, da, aşa ziceam şi-atunci, în închi-

Luaio, T

soare *(E singur.)* Andrei, spuneai că revoluția trebuie făcută pentru oameni.. . Tot îmi spuneai să mă feresc de omul spîn, de zilele fără soare, fără vînt, de zilele rătăcite. . . Am să-mi cumpăr un pulovăr, mi-e frig... E o zi rătăcită.. . prin viață, prin calendar... Un an rătăcit, cîți nu sînt, un om... Ne-am rătăcit şi noi prin ea, cu ea... A venit toamna, Andrei. . .

ANDREI *(apare din stînga, mîncînd un măr):* La începutul lui octombrie e ziua ta de naştere, Andrei... O să vină băiatul meu să-ți aducă o scrisoare de la mine. . . Eu aş fi împlinit anii tăi, eram de-o seamă... Nu m-ai ascultat, Andrei, nu m-ai trădat. . . Ştiu... Am reuşit să trimit şi o scrisoare familiei. .. Le-am scris să ți-o aducă băiatul meu, Andrei, cînd voi împlini vîrstă... Ha, ha, îmbătrîneşti, banditule! Nu m-ai trădat şi puteai muri şi tu., .

DAVID *(în lumina albastră a nopții):* Nu puteam muri toți... Au fost nişte zile rătăcite, o vreme tulbure, dar am învins...

ANDREI: Dar am învins...

DAVID: Tu ai murit.

ANDREI: Vezi, omul e o ființă ciudată. Pentru el timpul nu curge ca în calendare, marți după luni, doi după unu... El poate trăi şi în viitor, şi în trecut, gîndul lui zboară şi în viitor, şi în trecut. In acelaşi timp poate trăi unde vrea.

DAVID: Ştiu, asta-mi spuneai şi la Văcăreşti.

ANDREI: Trebuia să nu uiți, Andrei, numai aşa treci peste neplăceri, ai putere să... Şi să te temi de molii, Andrei,

DAVID: Te ascult, Andrei...

ANDREI: Băiatul meu. . . şi al tău. .. sînt la vîrstă cînd noi am intrat în închisoare, înainte de război... Era în treizeci şi cît ?... Dar visam, nu uita să visezi... O, visele sînt ciudate, le poți visa şi de la coadă la cap... Să visezi şi invers, oricum se poate.. . *(Se aude apropiindu-se banda de lăutari.)* Nu uita moliile... Hei, Andrei, mă auzi?

DAVID: Da. .. *(Pe balcon apare, ca şi cum ar urca o scară rezimată de balcon, Fana, cu o tîrnă pe cap.)* E Fana, soru-mea.

FANA: Ai închis uşa, noroc că seara asta... *(Andrei dispare ca o umbră.)* Ți-am adus mere de-acasă, de ziua ta... *(Intră pe scară lăutarii cîntînd.)* I-am găsit şi pe ăştia, vin de la o nuntă, i-am luat cu mine... Nu-i cunoşti, sînt de la noi...

GURISTA: „Banii mei, banii mei
Două mii de lei
I-am băut la Drobeta
Cu gagica mea. .."

FANA: îți aduci aminte la nunta mea cum s-au suit luni dimineața lăutarii pe casă şi-au cîntat din goarnă?... Băteau toba, strigau: peşte proaspăt! peşte proaspăt!

DAVID: Pînă nu i-a plătit gras ginerele şi naşu... A trecut o viață. Şi el e mort, cumnatu Ion. ..

FANA: De-aproape un an...

DAVID: Şi nu-1 visezi?

FANA: Nu... El a mai fost însurat o dată, înainte de-a fi cu mine, şi muiere-sa aia a murit tînără. . .

DAVID: Cum bătea toba Sandu... în genunchi... *(Toboşarul bate şi el îndrăcit toba, stînd în genunchi.)* Au murit şi lăutarii de-atunci.

FANA: Ei nu mor niciodată.

DAVID: Dar ăia s-au înecat în Dunăre, trecînd cu barca la nunta lui Gogoleanu, în Ostrov.. .

FANA: S-au înecat, dar ei vin de pe lumea aia, eu îi visez venind mereu. . .

DAVID: Şi pe cumnatu Ion nu-1 visezi?

FANA: Nu-1 visez, n-are de ce să vină... E acolo cu muierea lui a dintîi, s-a-mpreunat cu ea, n-are de ce veni, e tinerea...

DAVID: Fano, tu?...

FANA: Ce? *(îl priveşte pe toboşar.)* Sandu, asta striga: peşte proaspăt!

DAVID: Mai ghiceşti în ghioc?

FANA: Am învățat de la căldărărese,"..., Şi în ghioc, şi în palmă, şi in flori... Uite, mă uit la florile astea. ..
DAVID: Ce mi s-arată?
FANA: Cum e timpu, doamne, răsturnat... vine dimineața, mîine e ziua ta de naştere...
DAVID: Mîine?...
FANA: Mîine, te-a făcut mama pe lumină, dimineața, eră 6 toamnă cu gherghine roşii... Dar ce-mi veni? O să-ți ghicesc altădată în flori, şi ție şi. .. îți aduci aminte cum ne jucam cînd eram mici?
DAVID: De-a fripta... *(Se joacă.)*
FANA: Şi ne învîrteam în jurul nostru, pe călcîie, pînă ne pierdeam mințile...
DAVID: Pînă se-nvîrtea pămîntul cu noi.
FANA: Greu ne mai veneam în fire... mergeam cu mîinile întinse, ca pe întuneric...
DAVID: .. .cădeam în gol, era ca o beție, ca o pierdere de sine, ca un vîrtej, greu deosebeam din nou culorile, casele, oamenii.. .
FANA: Eram copii... Te-ai mai jucat de-atunci?
DAVID: Eu?
FANA: Te-ai mai învîrtit pe călcîie?
DAVID: Uneori am şi uitat c-am fost copil...
FANA: Pe Adrian l-am învățat jocurile astea cînd venea pe la mine...
DAVID: El avea groază de bătrînețe, da, da, nu die bătrîni.. Dar se mai prind în horă acasă bătrînii;?...
FANA: Jocul bătrînilor... *(Surîde.)* Hora. băbrînilor... O mai ştii?
DAVID: Ei pot să joace orice horă, numai să vrea. putere morală, ce curățenie, ce frumusețe... HaiV
FANA *(luîndu-l de mînă):* Aia de vorbesc,, nu joacă.. *(St* bătrîne... întîi jocul... de cînd eram. mici. . *prind de mîini şi se învîrt pe călqf^fr.),*
GURISTA: „Toată ziua trag la şaibă
Să cîştig un leu
Ca să-i iau mîndruței mefc*
Rochie de jerseu..."

FANA: Hai, bătrîne, se luminează de ziuă... *(Lăutarii cmta îndrăcit, ei se-nvîrtesc mereu ca într-o beție curată)* Sa-1 trimiteți pe băiat la mine, să-i dau'ciorbă de fasole şi să-1 învăț să nu uite.
DAVID: Fano! Se luminează de ziuă...

(Pe jocul lor, în ritmul îndrăcit al lăutarilor, p. lumina ce inundă proaspăt scena, cortina se lasă încet.)

SFÎRŞIT

PIESA VĂZUTĂ DE:

ION COCORA

în *Balconul,* dilatînd pînă la limitele extreme convenția, D. R. Popescu realizează o construcție dramaturgică de o mare complexitate, cu un mod de relatare a faptelor care urmează o logică imprevizibilă. Acțiunea are o desfășurare pe verticală, e asemenea unui carusel, cu o mișcare halucinantă, întîmplările cînd se succed, dezvăluind conexiuni decisive pentru tensiunea dezbaterii, cînd se consumă contrapunctic, uneori pe trei planuri simultan. Personajele nu cunosc o stare de repaos, ele se află totdeauna în relație, totdeauna se confruntă. Ieșirea din acțiune (în actul I) a lui Adrian, de pildă, nu atrage după sine numai scena Voichița, Alex. Țaporea, Melpomete, adică o scenă-cheie pentru desconspirarea amoralitățîi, ci, în același timp, presupune o nouă acțiune pentru Adrian, îl pune în relație cu David (actul III) și cu Stela (actul II). Din acest motiv subiectul este, practic, imposibil de povestit în ordinea în care îl expune dramaturgul. Mai mult de atît. Actele I și III sînt alcătuite dintr-o suită de momente ce aparțin, prin raportare, la trei timpi diferiți de acțiune. Astfel, în actele II și III se întîlnesc unele secvențe situate, ca desfășurare, înaintea actului I, altele în schimb au loc deodată cu întîmplările din actul I, dar în alt cadru, iar altele ies din timpul deznodămîntului. Unitatea nu se asigură, deci, în plan epic, nu aici trebuie căutată coerența demersului, ci într-o extraordinară capacitate de cuprindere și transfigurare, din interior, a materialului dramatic. Originalitatea în *Balconul* nu e o chestiune de formă, ci o problemă de fond. Dramaturgul a găsit, cred eu, modalitatea cea mai adecvată pentru a realiza o dezbatere politică și morală în care conștiința protagoniștilor se implică în cel mai înalt grad. Formula compozițională adoptată atrage atenția, cu alte cuvinte, asupra unei structuri dramaturgice de substanță. Realismul în *Balconul* nu are nimic descriptiv, nu e de ordin narativ, esența lui se află în straturile profunde ale conștiințelor, în dialectica unui amplu proces de confruntări și deveniri. E un realism al ipotezelor dramatice, un realism întunecat, ambiguu chiar, adică un realism care nu poate fi redus la un simplu context fabulistic. în toate dramele lui D. R. Popescu semnificația realistă, direct continută de fapte, coexistă alături de semnificația general umană, cu o adîncă deschidere simbolică. Subiectul dramatic se organizează și dezvoltă totdeauna în jurul unui simbol. O atare funcție în *Balconul* îndeplinește însuși elementul care dă titlul piesei. „^Balconul" nu reprezintă, aici, un loc al acțiunii, ci o metaforă. „Balconul" e posibilitatea de a învinge opacitatea acelora ce se sustrag adevărului, e o șansă de recuperare pentru cei care gîndesc, e dovada că nu se poate trăi fără să te amesteci în nimic că viața nu poate fi „istoria unei absențe". „Balconul" e o permanentă veghe și o amenințare. Cadavrul celui ucis, adică, nu va putea fi aruncat la nesfîrșit de la un etaj la altul (acestea simbolizînd gradul de culpabilitate al conștiințelor) ; adevărul apare în cele din urmă la lumină, acuză și trezește din lașitate și uitare pe cei cu conștiința adormită.

Pr.vitcr ca la teatru II,
Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1977

ION HOREA

în prima odaie se află fata, aici vine băiatul, amîndoi chinuiți de întrebări, cu jocul iubirii schițat, oprit, aproape interzis; aici apar apoi ei, o parte din ceata unor indivizi pe care-i cheamă Țaporea, Melpomete, Bășat, Cășină, fără scrupule și fără principii, care trăiesc în răspăr, paraziți și profitori, răii societății mișunînd în familia tatălui, directorul lor, omul descumpănit între propriul trecut revoluționar și acceptarea adulărilor parazitare. El, fiul, este neînduplecatul personaj justițiar, aproape abstract, aproape schematic. Prezența și spiritul său supără, și, în confuzia numai aparentă, este aruncat de la balcon. Motivul balconului, din *Romeo și Julieta,* leagă dramatic trei împrejurări în care lumea aceasta mișună și se răzbună, acuză și se demască, se destramă și se realcătuiește, într-o succesiune a replicilor posibilă doar sub pana unui excepțional dramaturg.

Căderea de la balcon este motivul piesei, piatra de hotar, bufnitura care aduce la realitate, uimește, sperie, derutează, clatină mințile bolnave și amețite. Totul se petrece simultan. Spectacolul pare a fi desfășurarea unei clipe, dezghiocarea ei, arătarea lăuntrului, cînd se aude bufnitura pe balconul camerei cu turte dulci, nălucirile mamei, și cel al camerei cu petrecerea tuturor neghiftuiților, la sărbătorirea tatălui, ceas al judecății de apoi ori de acum, cînd trebuie să răspundă pe viața fiului său dacă este om adevărat, integru, pînă la capăt. Era necesar să se ajungă aici ca să se înțeleagă realitatea așa cum trebuie? Poate că era necesar. O răzbunare din joacă și o joacă din răzbunare.

Textul lui D. R. Popescu este dens şi cu pulsaţii ale ideii/ ca un corp cosmic de care se vorbeşte ca de-o legendă.

România literară, 23 decembrie '1976

ION CAII ON

Cu gravitate şi exemplară responsabilitate artistică şi civică, autorul *Balconului* supune unei dezbateri incitante aspecte din lumea şi viaţa noastră. E cunoscut procedeul dramaturgului de a folosi ca propulsor ai acţiunii şi conflictului un fapt de excepţie din biografia personajelor. în *Pisica în noaptea Anului nou* — noaptea revelionului. în *Balconul,* aniversarea zilei de naştere (50 de ani) a lui David Ionescu este momentul şi nucleul din care pornesc, radial, multitudine de fapte şi întîmplări reale sau imaginare, avînd ca timp de desfăşurare prezentul ori trecutul, şi adesea, simultaneitatea. Drept urmare, realismul frust coabitează cu metafora, şi simbolul, poezia cu invectiva, sublimul cu grotescul. Pe D. R. Popescu nu-1 interesează liniaritatea biografică, faptele nude, ci reflexul acestora în conştiinţă, în moralitatea, personajelor.

David Ionescu (fost ilegalist, acum directorul unei unităţi economice) este. supus unui aspru şi lucid examen de conştiinţă. într-un prim strat al structurii *Balconului,* întrebările şi răspunsurile, acuzaţiile, insinuările şi explicitările au, la nivelul limbajului dialogat, o existenţă concretă, dar> în straturile de adîncime, ele se concretizează; în existenţe. Ideile şi termenii antrenaţi în dezbatere se încorporează în personaje simbolice,. plăsmuite dintr-o materie dramatică densă. Din această perspectivă, personajele-piesei pot fi receptate ca ipostaze ale; conştiinţei lui David, marcîndu-ii luminile, umbrele, coşmarurile. Apariţia lor în cursul dezbaterii sfidează legile cronologiei, dezvoltarea conflictului nu uzează de simple racursiuri în trecut, ci totul se derulează conform cu fluxul «discontinuu al conştiinţei, de unde rezultă şi inversarea, intersectarea ori suprapunerea planurilor acţiunii.

Vatra, 20 decembrie 1976

ROMULUS DIACONESCU

Individul poate fi suprimat, dar adevărul niciodată - ar fi ideea cu pondere în *Balconul,* piesă ce da curs unei aprinse dezbateri despre puritatea idealurilor revoluţionare, păstrarea şi transmiterea lor nealterată. Conflictul

ii angajează pe Adrian şi David Ionescu, fiu şi tată, dar în mod sigur nu ne aflăm în posesia unei dispute între generaţii diferite, ci în faţa modalităţilor opuse de a recepta sensurile actualităţii în plan filosofic, de a-i extrage sensul peren. Ceea ce reproşează Adrian tatălui său este abdicarea, de la crezurile tinereţii sale de ilegalist, trecerea în amintire a cuvintelor-avertisment rostite de Andrei, fostul său tovarăş de luptă („Băiete, omul trebuie să aibă o credinţă, o demnitate, este un fir' de nisip../'), complacerea într-un climat de linguşeală şi superficialitate, acceptarea unor oameni egoişti şi ticăloşi,* a „moliilor" surprinse în toată goliciunea lor morală,, într-un moment cînd David Ionescu face o retrospectivă a vieţii: a fost ilegalist, acum conduce o mare întreprindere. Treptat, o dată cu trecerea anilor, elanurile sale revoluţionare se vor domoli, va închide ochii în faţa compromisurilor, căzînd pradă automulţumirii, lipsită de modulaţii însufleţitoare. Fauna ce mişună în jurul lui David Ionescu se numeşte: Băşat, Căşină, Melpomete; Ţaporea; Mama şi tatăl sînt despărţiţi, ei nu au legalizat, însă, ruptura, păstrînd „pentru ochii lumii" legăturile. Adrian este un frustrat, ştie că a crescut într-un mediu în care loialitatea şi adevărul au fost sistematic eludate sau escamotate: mamei îi reproşează lipsa de căldură sufletească, tatălui — atrofierea intransigenţei, „nedreptatea" de a fi renunţat la lupta ce trebuie dusă acum pe un alt plan: între harnici şi chiulangii, demni şi laşi, cinstiţi şi lingăi, deştepţi şi proşti, corecţi şi demagogi. Pe parcursul celor două momente festive — vernisajul şi onomastica — Adrian se comportă „provocator", aruncă în dreapta şi în stînga „bufonerii" răutăcioase, aluziile sînt directe şi săgeţile provoacă surescitare,, o stare de beligerantă psihologică extremă; în consecinţă, tînărul este aruncat peste balcon şi crima provoacă necesarul proces al *reconsiderărilor.*

Andrei este explozibilul, dedublatul care, sub aparenţele caraghiozlîcurilor, aprinde seînteia adevărului, zgîlţîie conştiinţele prudente care vor să păşească cu aerul nevinovăţiei. Departe de a fi o soluţie salvatoare, aruncarea lui Adrian de pe balcon devine adevăratul mobil al unui proces ce antrenează o adevărată furtună printre cei rămaşi. Fermă, interogativă, alunecînd printre nuanţe şi îndoieli, vocea dramaturgului. reverberează tăios în ciocnirea replicilor. Prin originalitatea formulei şi adîncimea meditativă a situaţiilor, *Balconul* este o dovadă aproape singulară a multilateralităţii unghiurilor prin care universul conştiinţei umane este somat să-şi dezvăluie mereu faţete de o surprinzătoare noutate.

Dramaturgi români contemporani,
Craiova, Editura Scrisul românesc, 1983

MIRUNA IONESCU

Piesa lui D. R. Popescu nu constituie o lectură uşoară din mai multe motive. Mai întîi pentru că şi aici, ca şi în alte opere ale sale, există întrepătrundere între real şi ireal, între personajul închipuit şi închipuirea personajului, o imperceptibilă basculare, spre fantastic, un timp răsturnat şi un timp trăit în spaţii diferite. Structura dramatică nu apelează la o cronologie simplă, exterioară, ci este compusă după o schemă pe care aş denumi-o a dezvăluirilor succesive, în care acţiunea finală este descompusă şi recompusă în dorinţa găsirii şi analizării resorturilor ei cele mai intime. Din punct de vedere al construcţiei temporale, actele I şi II sînt circumscrise ultimului, ceea ce se schimbă fiind spaţiul de desfăşurare a acţiunii. Apoi, pentru că între realismul caracterelor personajelor, al faptelor lor, al frămîntărilor lor şi dezvăluirea finală conform căreia tot ce se întîmplase pînă atunci fusese o închipuire, un vis, un coşmar petrecut în mintea unui singur erou, a unicului erou real de fapt (bineînţeles, este vorba de reali-, tatea operei) se naşte o aparentă contradicţie. Şi nu în ultimul rind pentru că însăşi tema ce părea a fi pusă la început în discuţie — a divergenţelor dintre generaţii — capătă la sfîrşit, printr-o abilă mişcare de translaţie ideatică, un alt sens, acela al autoanalizei, al luptei ce se dă în conştiinţa unui om., între tendinţa de automulţumire, de depunere a armelor intransigenţei morale şi sociale şi cea a vigilenţei, a.dorinţei de adevăr şi dreptate, de puritate specifică anilor tineri. Interesant este însă că această construcţie complexă este numai aparent complicată, ea slujind de fapt într-un înalt grad artistic problematica pe care D. R. Popescu o pune în dezbatere în *Balconul.* Adrian, fiul ilegalistului David Ionescu, purtătorul celor mai frumoase idealuri comuniste, cel care crede cu toată fiinţa în adevărul zilelor noastre, dar şi cel care este conştient că odată socialismul instaurat „lupta de clasă nu s-a sfîrşit cum cred unii. . . Lupta de clasă se mai duce şi azi între cinstiţi şi lingăi, între proşti şi deştepţi. Să nu mai fie exploataţi inteligenţii de proşti, cei harnici de chiulangii, cei demni de laşi, de carierişti şi trombonişti, intransigenţii de demagogi. . .", cel care cere tatălui său ca în numele idealului pentru care a luptat să nu se mulţumească cu ce a realizat, să fie atent la cesa, ce se întîmplă în jur, să.nu oploşească pe lîngă el tendinţele de îmburghezire ale unora, cel care pare a plăti cu viaţa puritatea, încrederea şi intransigenţa este, în fond, însăşi conştiinţa neadormită a lui David. Acesta visase unde poate duce somnul raţiunii, iar întreaga piesă este o pledoarie pentru construirea conştientă şi responsabilă a societăţii noastre, pentru încrederea nestrămutată în idealul nostru comunist.

Scînteia tineretului, 16 iulie 1976

DUMITRU GHIRILĂ

Sub aspectul atitudinii politice, „Balconul" este o piesă avertisment, prezentînd nu o realitate dată, ci o realitate posibilă, *şt* operînd nu cu personaje ce au o identitate civilă, ci cu personaje-atitudini, personaje care întruchipează diverse poziţii faţă de normele etice statuate în societatea noastră. Refuzînd să discute fenomene secundare,, periferice, ale realităţilor contemporane, noua piesă a lui D. R. Popescu se distinge printr-un lăudabil şi pe deplin finalizat efort de revelare a actelor care vizează esenţa relaţiilor interumane şi structura morală a societăţii,, prin sublinierea pericolelor care o ameninţă.

Pesonajele-atitudine din *Balconul* au totodată o valoare simbolică. David Ionescu este vechiul luptător, cel care şi-a pus în joc propria viaţă pentru cauza socialismului, cel care a contribuit la cucerirea puterii şi este chemat astăzi să conducă. Pe plan teoretic, David a rămas consecvent vechilor sale idealuri, dar în practică se îndepărtează insesizabil de ele în măsura în care orgoliul său ascultă elogiile ipocrite ale tagmei de profitori, de paraziţi specializaţi în a lua totul de la societate, fără a da nimic.. Inşi ca Alex, Ţaporea, Căşină, Băşat, Rozalia, Toderea întruchipează ipocrizia, prostia, tembelismul, cameleonismul, într-un cuvînt: acea atitudine intrată într-un conflict antagonic cu structura morală impusă de socialism. Prin linguşeli interesate aceştia îl îndepărtează pe David de intransigenţa revoluţionară, făcîndu-1 dacă nu părtaş, cel puţin oblăduitor al insanităţilor morale pe care ei le practică. Ceea ce pentru David constituie un pericol a devenit realitate pentru fosta sa soţie, Stela, autoarea ridicolelor expoziţii de turtă-dulce, absorbită definitiv de mlaştină, căreia îi aparţine deja prin gînduri şi sentimente. Fiul lor Adrian simbolizează semnalul de alarmă în faţa acestui pericol, simbolizează regenerarea spiritului şi intransigenţa revoluţionară. în cele din urmă Adrian este conştiinţa în acţiune, somînd la veghe permanentă, înfruntînd fără menajamente,, întruchipările non-etice. Tocmai de aceea se va complota împotriva lui, se va pune la cale suprimarea lui, pentru că Adrian — ca orice apel al conştiinţei — devine incomod pentru cei care şi-au făcut un program dini călcarea în picioare a tot ceea ce reprezintă valoare morală.

Familia, aprilie 1976

BIOBIBLIOGRAFIE

Dumitru Radu Popescu s-a născut la 19 august 1933, la Păuşa, jude^ țul Bihor. „Tatăl meu, Traian Popescu, originar din Dănceu-Mehedinți, dupa absolvirea Şcolii normale a fost repartizat ca învățător în județul Bihor.. Mama, Maria Bențea, de profesie învățătoare, e de loc din Păuşa-Bihor,. comuna unde m-ani născut la 19 august 1935. Imediat după naşterea mea, — adică în toamna anului 1935 — părinții mei au venit cu posturile în județul Mehedinți, funcționînd în diferite sate din jurul Dănceului. . . unde erau bunicii după tată şi unde am copilărit. . . Am învățat la şcoala, primară din Dănceu, părinții mi-au fost învățători../'

„Care-au fost cărțile copilăriei mele? Mi-e greu să le numesc exact.. Pe atunci nefiind prin sate prea multe biblioteci, toți dascălii aveau micile lor biblioteci. Aşa că.şi în casa noastră exista o mică bibliotecă. îmi aduc aminte că venind tatăl meu odată de la Oraş (oraşul era Turnu-Severin) mi-a adus *Don Quijote* (într-o ediție prescurtată, populară) şi *Divina Co--medie,* tradusă de Coşbuc. Era în timpul războiului, mai mult ca sigur, fiindcă prea împăcat cu cititul nu mă aflam. Mi-a plăcut *Divina Comedie* pentru frumusețea ei grafică, deşi n-am putut s-o citesc (nu înțelegeam-absolut nimic, şi sumedenia trimiterilor mă sufoca). Şi-am început să bîj-bîi ce-i cu acel cavaler. . . Dar la țară nu prea ai chef de citit, sînt lucruri mult mai interesante decît lectura unei cărți: a fătat scroafa lui cutare! a murit calul lui cutare! s-a-nsurat cutare! cutare trage să moară! a turbat clinele! Atîtea întîmplări grozave se petreceau în realitate încît n-avea rost să le mai caut prin cărți. . . Nunțile erau un spectacol extraordinar!' La înmormîntări nu lipsea aproape nici un copil. Dac-am auzit poveşti cu împărați şi împărătese? Destule, foarte interesante, seara mai ales, ca orice copil; dar nici o poveste din lume nu putea fi atît de palpitantă ca năzdrăvăniile lui cutare, sau bătăile primite de cutare, sau mai ştiu eu ce întîmplări auzite în răscruce, ori pe şanț, ori acolo unde se mai bea un pahar de țuică şi unul de vin (şi beau pe vremea aceea destul de bine oamenii!), ori mai ales la clăci. .. Femeile au un dar de a povesti inegalabil! Şi un humor,

doamne fereşte să intri pe mîna lor! Rîd de tot ce fac bărbaţii (care nu le plac). Să te ferească dumnezeu!

Aş putea spune, într-o primă concluzie, că primele cărţi ce mi-au fascinat copilăria au fost nişte cărţi vii, minunate, care vorbeau. . . Dacă mi se .acceptă această formulare, merg mai departe: înainte de a învăţa literele ştiam « aproape pe de rost» zeci de astfel de cărţi. Cine s-a născut la ţară -cred c-o să-mi dea dreptate: cînd arn intrat în prima clasă de şcoală primară, eram (în secretele fundamentale ale vieţii) nu chiar doctor docent, dar ceva pe aproape. . . După ce-am terminat primele patru clase primare, ce cărţi am citit şi m-au fermecat? Au fost, se înţelege, foarte multe, dar ele sînt un alt capitol, mai puţin interesant cred eu, ţin de intrucţia şcolară, de gustul şi talentul profesorilor ce i-am avut etc., etc... Zilele trecute ,a venit maică-mea de acasă (eu am rămas un tradiţionalist, am o singură tcasă, a părinţilor^ nu cea de la Cluj în care stau cu chirie — şi chiar de mi-aş •cumpăra una, nu cred că s-ar schimba ceva. . .) şi mi-a adus cîteva file dintr-o carte ce-o aveam de demult în bibliotecă, de Tudor Pamfile. însă n-aş putea spune acum cu certitudine dacă bunăoară proverbele şi ghicitorile pe care le ştiu le-am învăţat citind această carte, sau. . . Ştiţi, boieri dumneavoastră, ce este: «Am o purcea grasă,/ Noaptea trece peste casă? » :Sau: « într-un deal,/ Este o urmă de cal? » Sau: « în gunoiaşul vecinului,/ Trece căţeluşa domnului? » Da, da, căţeluşa domnului este luna, purceaua grasă, urma de cal, luna, ea, care stă în apa fără umbră. .'. Dar ce este: « într-un yîrf de pai/ Şade un cap de crai»? Macul. Dar: «Scăpai cheile/ Şi se-ncuiară ţările? » Noaptea, ea închide ţările. Dar casă văruită în care sade un om, ce este? « Cînd îl arunci e alb, cînd cade e galben ». Oul. « Dar *ce-i* pe tine şi nu simţi? » Numele. Şi ce bine e să nu-1 simţi, ce bine!"

1940—1945 — „Partizanii lui Tito trecură într-o zi călări Dunărea şi ajunseră la noi în sat şi plecară mai departe în drumul lor, după ce schimbară româneşte cîteva vorbe cu dăncenii. Aveau nişte cai grozavi, o sută unu partizani călări pe o sută de cai. Toţi copiii au numărat .caii de mai multe ori, de la Podit la Moară; am învăţat atunci mai bine numărătoarea. Femei, bătrîni încercau noaptea pîrîul de la cişmea şă afle viitorul celor plecaţi în război, găinile negre erau ţinute cu grijă pentru noapte fără lună cînd vrăjitoarele vedeau cantr-o oglindă drumul părinţilor şi fraţilor şi vecinilor pe fronturi (.. .) însă cei care plecară în război şi cei care veniră acasă, nu dădeau acelaşi număr; şi aşa am învăţat scăderea. . ."

1946—1953 — Şcoala normală „Iosif Vulcan", apoi Liceul „Emanoil Gojdu", *şij* în fine, Liceul nr. 1 de băieţi din Oradea. „Am scris

teatru poate înainte de a scrie poezie şi schiţă, în orice caz nu după aceea. Prima mea « operă » de sine stătătoare, a fost o piesă în trei acte, scrisă pe cînd eram elev la Oradea şi stăteam la internat. Asta era prin 1950, dacă nu mai înainte. Pe atunci nu îndrăzneam, să scriu nuvele, scriam schiţe de maximum şase-şapte pagini..."

1953 — Scriitorul devine clujean: student al Institutului Medico-farmaceutic. „După trei ani de medicină am divorţat! (prima şi ultima dată!) Era un examen greu de medicină. Taică-meu, care a făcut războiul şi a fost rănit de cîteva ori, a venit cu impresia că medicii sînt mai la adăpost". „...Dar dacă nu abandonam medicina, cu greu aş fi ajuns la literatură şi cu mult mai greu, cred, la uneletaine ale ei. Pentru că nu mi-a plăcut să fiu slugă la doi stăpîni,. să cochetez şi cu unul şi cu altul, tot m-aş fi retras în anul patru,, dacă n-o făceam în anul trei". „Mă bătea gîndul, după Medicină,, să încerc la Regie-Actorie, dar histrionismul părea nesigur pentru, mine. . ."

1953 — Debutează ca scriitor cu poezia *Pe ţărmul nostru,* în ziarul „Crişana" din Oradea (3 iunie) şi cu o schiţă publicată în acelaşi număr al ziarului, semnată doar de M. Bradu — cu care fusese scrisă în. colaborare.

1954 — Debut (ca prozator) în „Steaua" nr. 2(52) — redactor şef fiind A. E.. Baconsky.

1958 — Apare volumul *Fuga* (schiţe şi povestiri, ESPLA).

1959 — Dumitru Radu Popescu se căsătoreşte cu studenta în Psihologie-Angela Spâtaru.
— Romanul *Zilele săptămânii,* (Editura tineretului).

1960 — Apare piesa *Mama* (în „Steaua", nr. 5).

1961 — Apare piesa *Carmen, cei patru soldaţi şi căpitanul* (în „Steaua" nr. 12).

1962 — Apare piesa („reportaj") *Popescu Dumitru* (în „Tribuna", nr. 20)..
Apare piesa *Sarmale* („Fantezie realistă" — în „Steaua" nr. 8)..
— Apare piesa *Moartea nu vine din cer* (în „Steaua", nr. 13):..

— Publică., volumul; *Umbrele de soare* (cuprinzînd nuvelele *Ploaia albă, Pădurea, Morohd, Căruța cu mere, Nabucodonosor),* amplu comentat an reviste, în „Contemporanul" (din, 8 februarie 1963 Nicolae Manolescu scrie: *„Ploaia albă* este o, extraordinară imagine a biruinței oamenilor asupra inerției, a morții, a naturii. Conflictul social e proiectat în simbol, în mit".

1963 în familia Popescu se naşte primul copil: Traian ' Gheorghe.
— Apare piesa *Ora unu* (în „Luceafărul", nr. 18).
— Scenariul filmului *Un surîs în plină vară,* comedie (regia, Geo Saizescu). Va obține, în anul următor, Premiul pentru cel mai bun scenariu; la'Festivalul de la Mamaia.

1964 — *Fata de la niiăzăzi* (nuvele, E.P.L.)
— *Vara oltenilor* (roman), Ed. Tineretului, Premiul pentru proză al Uniunii Scriitorilor.
— Scriitorul devine secretar al Asociației scriitorilor din Cluj-Napoca.

i§65 – *Somnul pâmîntului* (povestiri, Editura Tineretului).
— *Leul albastru* (nuvelă).
— Scenariul filmului *La porțile pâmîntului* (regizor, Geo Saizescu).

1966 – *Dor* (nuvele, E.P.L.)
— Se naşte al doilea copil: Cristian Dumitru.
— Debutul în dramaturgie, pe scena Teatrului Național din Cluj-Napoca: *Vara imposibilei iubiri?* (apăruta în, „Steaua" nr. *5}.* Valentin Silvestru salută apariția piesei, în „Contemporanul", considerînd-o „meritorie, interesantă, compusă cu. vădit simț teatral şi înfățişînd o dramă psihologică de pătrunzătoare observație, cu remarcabile inflexiuni patetice", revenind, apoi, în acelaşi sens, şi în „Scînteia tineretului", semnalînd „naşterea unui nou dramaturg". Piesa obține Premiul CC. al U.Ț.C.

1967 – *Duios Anastasia trecea* (nuvelă, E.ditura tineretului)..
Scenariul filmului *Balul de sîmbâtâ seara* (regizor, Geo Saizescu).

.1968.'T-Ț, Premiera piesei *Cezar, măscăriciul piraților* la Teatrul maghiar de stat din Sf. Gheorghe (publicată în „Steaua" nr. 1).
— Apare piesa *Cai verzi pe pereți* (în „Familia", nr. 2).

—- Premiera monodramei *Visul* sau *Damenvals* la Teatrul Național din Cluj-Napoca; protagonistă; Silvia Ghelan. Piesa s-a publicat în „Luceafărul", nr. 14. A fost reprezentată în turneul Naționalului clujean în Italia, la Festivalul pieselor într-un act de la Arezzo. Criticul Paplo Emilio Poesio scrie în ziarul „La Nazione": „E o dramă profundă a solitudinii, scrisă cu un talent neobişnuit, într-o formă pretențioasă".

1969 — Scriitorul devine membru supleant al Comitetului Central al Partidului Comunist Român.
— Apare romanul *F* (Editura tineretului). Premiul Uniunii Scriitorilor.
— Apare *Prea mic pentru un război aşa de mare* (scenariu de film), Editura Militară.
— Premiera piesei *Aceşti îngeri trişti* la Teatrul Național din Tg. Mureş (apărută în „Steaua", nr. 3). Premiul de dramaturgie al revistei „Teatrul".
— Apare piesa *Dirijorul* (în „Steaua", nr. 12).
— Se naşte al treilea copil: Mihai Florian.

2970 — Scriitorul devine redactor şef al revistei „Tribuna";
— Apare volumul de teatru *Aceşti îngeri trişti,* Ed. Dacia, Premiul de dramaturgie al Academiei Republicii Socialiste România.
— Apare piesa *Maimuța nudă sau Războiul de la 8 la 10* (în „Tribuna'*, nr. 11).
•— Apare piesa *Luminile paradisului* (în „Steaua", nr. 6).

1971 — *Ploaia albă* (nuvele), Editura „Cartea Românească".
— Apare piesa *Păcală şi Vergina* („Comedie populară", în Steaua", nr. 16). ;..
— Premiera piesei *Pisica în noaptea Anului Nou* la teatrele naționale din Bucureşti, Tg. Mureş, Timişoara, Cluj-Napoca, şi la Braşov (publicată în „Teatrul", nr. 1). Premiul pentru dramaturgie al Comitetului de Stat pentru Cultură şi Artă.

1972 — Premiera piesei *O pasăre dintr-o altă zi* la Teatrul Național din Cluj-Napoca.
—- Premiera piesei *Piticul din grădina de vară* la Televiziune.

— Apare piesa *Nişte fluturi frumos colorați* (în „Steaua", nr. 9).
— Apare piesa *Mama* (în „îndrumătorul Cultural" nr. 7).
— Se naşte al patrulea copil al familiei Popescu: Elisabeta Maria.

1973 — *Cei doi din dreptul Țebei* sau *Cu fața la pădure* (roman), Editur Dacia.

1974 — Premiera piesei *Pasărea Shakespeare* la Teatrul Național din Cluj-Napoca. (Publicată în „Teatrul", nr. 4).
— Premiul Uniunii Scriitorilor pentru dramaturgie.
— Apare în volum piesa *Piticul din grădina de vară* (Ed. Eminescu).
— *Vînâtoarea regală* (roman, Ed. Eminescu). Premiul Uniunii Scriitorilor.
— Scenariul filmului *Păcală* (în două serii, regizor Geo Saizescu).
— Apare volumul *Teatru* (Editura „Cartea Românească").
— *Căruța cu mere* (nuvele), Ed. Albatros.
— Premiera piesei *Mama* la Teatrul „Victor Ion Popa" din Bîrlad.

1975 — *0 bere pentru calul meu* (roman), Editura „Scrisul românesc""

1976 — Premiera piesei *Balconul* la Teatrul de stat din Oradea.
— *Ploile de dincolo de vreme* (roman, Ed. Dacia).
— *împăratul norilor* (roman), Ed. Eminescu. *
— Premiera piesei *Lapte de pasăre* la Teatrul Național din Cluj-Napoca;
— Apare volumul *Aceşti îngeri trişti* (Editura Eminescu, colecția, Rampa").
— Apare piesa *Andilandi* (în„ Luceafărul", nr. 12).

1977 — Apare piesa *Două ore de pace (in* „Vatra", nr. 4 şi *5,* şi 1 din 1978).;
— Premiera piesei la Teatrul Național din Cluj-Napoca. Teatrul Mic din Bucureşti, Teatrul Național din Iaşi, Teatrul Național din Tg. Mureş (secția maghiară).
-r- Premiera piesei *Muntele* la Teatrul Tineretului din Piatra-Neamț.,
— Premiera piesei *Visul* la Theatre d'Orsay (compania Renaud-Barrault) din Paris, sub titlul *La valse des dames:*

1978 — *Virgule* (volum de articole, eseuri, scrisori, confesiuni), Ed. Dacia..
— Premiera piesei *Cuiul sau iepurii* la Teatrul „G. Bacovia" dim Bacău (apărută în „România Literară", nr. 31).

— Apare *O antologie a dramaturgiei româneşti 1944 — 1977* alcătuită de Valeriu Râpeanu (Ed. Eminescu), reținînd *Aceşti îngeri trişti.* „Opera lui atît de vastă şi ramificată — scrie antologatorul — este subsumată la două idei generatoare: aceea de căutare a justiției pe plan social şi de puritate pe plan uman".
— Premiera piesei *Rugăciune pentru un disc-jockey* la Teatrul de stat din Galați.

1979 — La Congresul al XII-lea al P.C.R. scriitorul e ales membru al Comitetului Central.
— Scenariul fimului *Zbor planat,* regia Lucian Mardare.
— Scenariul filmului *Duios Anastasia trecea.*

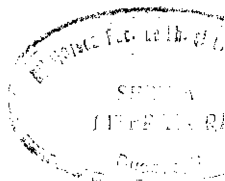
1980 — 21—23 noiembrie: are loc, la Focşani, în organizarea Secției de critică A.T.M. şi a Comitetului județean de cultură şi educație socialistă Vrancea, Seminarul de dramaturgie şi teatrologie consacrat operei lui Dumitru Radu Popescu şi spectacolelor cu piesele sale, seminar condus de Marin Sorescu.
— Premiera absolută a piesei *Pădurea cu pupeze* la Tokio.
— *Viața şi opera lui Tir on B.* (vol. I), *Iepurele şchiop* (roman), Ed. „Cartea Românească".
— Premiera piesei *Hoțul de vulturi* la Teatrul de stat din Galați.
— Scenariul filmului *Mireasa din tren,* regia Lucian Bratu.

1981 — Scenariul filmului *Fructe de pădure,* regia Alexandru Tatos.
— Premiera piesei *Omul de cenuşă* la Teatrul Național din Cluj-Napoca.
— Apare volumul de teatru *9* (cuprinzînd nouă piese), Editura Junimea (cu o postfață de Val. Condurache). Critica salută cartea cu căldură. „E un opus configurativ pentru teatrul românesc de azi. .. Un moment prin care acest teatru e invitat să ia cunoştință mai îndeaproape de bogata sa zestre literară actuală" — scrie Valentin Silvestru.
— Apare volumul *Leul albastru* (nuvele), Ed. Eminescu.
— D. R. Popescu e ales preşedinte al Uniunii Scriitorilor.
— Premiera piesei *Studiul osteologic al unui schelet de cal dintr-un mormînt avar din Transilvania* la Teatrul din Braşov. (Publicată
— fragmentar — în „Teatrul", nr. 7—8, 1979).
— Premiera piesei *Dirijorul* la Teatrul din Sibiu.

1982 — Apare volumul *Cîinele de fosfor* (versuri), Ed. Cartea Românească
— Scenariul filmului *Căruța cu mere,* regia George Cornea.
— Premiera piesei *Ca frunza dudului din rai* la Teatrul Mic din București (publicată în „Teatrul", nr. 11, 1981).
— Devine redactor șef al revistei „Contemporanul".

1983 — Apare volumul II *(Podul de ghiață)* al romanului *Viața și opera lui Tiron B.,* Ed. Dacia.
— Premiera piesei *Rezervația de pelicani* la Teatrul din Galați și la Teatrul „Bulandra" din București (publicată în „Teatrul", nr. 6, 1982).
— Apare volumul *Rezervația de pelicani,* Editura Cartea Românească (cuprinzînd 8 piese). Volumul e recenzat pe larg și cu bogate aprecieri în principalele reviste de cultură, observîndu-se că relevă din nou „un talent excepțional, dezlănțuit cu o voluptate nedisimulată, cu o fervoare intelectuală și morală impresionantă, cu o imaginație copleșitoare" (Ion Cocora).

Notă: Au fost consemnate volumele de proză, poezie și teatru, scenariile cinematografice, precum și premierele absolute ale pieselor. Pentru nuvelele și schițele apărute în periodice, precum și pentru alte scrieri (prefețe, articole, studii, interviuri, reportaje, tablete, contribuții la mese rotunde, traduceri) ca și pentru referințe critice (literare și teatrale), vezi „bibliografia operei" și „Bibliografia critică" în monografia *Dumitru Radu Popescu* de Mirela Roznoveanu, Editura Albastros, București, 1981.

SUMAR

I» ^ **SECŢIA** * \ţ

LECTOR : CONSTANTIN MĂCIUCĂ
TEHNOREDACTOR : GHEORGHE POPOVICI

APĂRUT : 1985. BUN DE TIPAR : 18.10.1985.
COLI TIPAR 45,25.

TIPARUL EXECUTAT SUB COMANDA NR. 436
I. P. „13 DECEMBRIE 1918"
REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

